

19197

T. C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YUKARIÇUKUROVA MASALLARINDA MOTİF VE TIP ARAŞTIRMASI

I. CİLT
(İNCELEME)

(DOKTORA TEZİ)

T. C.
Yükseköğretim Kurumu
Bekiriantasyon Merkezi

ESMA ŞİMŞEK

ELAZIĞ - 1990

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	(X-XI)
KISALTMALAR	- X(II)

GİRİŞ

MASAL, ÖZELLİKLERİ VE DİĞER TÜRLERLE OLAN MÜNASEBETİ...	1-17
A. MASAL NEDİR?	1
B. MASALLARIN ÖZELLİKLERİ	3
I. GENEL OLARAK MASALLARIN ÖZELLİKLERİ	3
1. Şekil Özellikleri	3
2. Muhteva Özellikleri	4
II. YUKARIÇUKUROVA MASALLARININ ÖZELLİKLERİ.....	7
1. Şekil Özellikleri	7
2. Muhteva Özellikleri	8
C. MASALLARIN DİĞER TÜRLERLE OLAN MÜNASEBETİ	10
I. MASAL - DESTAN	10
II. MASAL - DEDE KORKUT HİKÂYESLERİ	12
III. MASAL - HALK HİKÂYESİ	13
IV. MASAL - EFSANE.....	14
V. MASAL - FIKRA	15
NOTLAR	17

BİRİNCİ BÖLÜM

MASALLAR ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR	18-59
I. TÜRK MASALLARI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR	18-41
A. KİTAPLAR	18

III

1. 1982 YILINA KADAR YAPILAN ÇALIŞMALAR	18
2. 1982 YILINDAN SONRAKİ ÇALIŞMALAR	25
B. TALEBE TEZLERİ	36
C. MAKALELER	37
Ç. TEBLİĞLER	38
D. MASAL DERLEME YARIŞMALARI	38
E. ARŞİVLER	39
II. YUKARIÇUKUROVA MASALLARI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞ- MALAR	42-46
A. KİTAPLAR	42
B. TALEBE TEZLERİ	44
C. MAKALELER	45
Ç. TEBLİĞLER	46
D. ARŞİVLER	46
NOTLAR	47-59

İKİNCİ BÖLÜM

YUKARIÇUKUROVA MASALLARINI DERLEME ŞEKLİ	60-91
A. SAHA ÖNCESİ YAPILAN HAZIRLIKLAR	62
I. YAYINLARIN İNCELENMESİ	62
II. BÖLGEDEM YÜKSEK TAHSİL İÇİN ELAZIĞ'A GELEN TALEBELERLE GÖRÜŞME	63
III. MAHALLİ İDARE YÖNETİCİLERİ VE DİĞER MEMURLAR- LA GÖRÜŞME	64
B. MASALLARIN TEYPLE TESBİTİ	65
C. DERLEME İLE İLGİLİ BAZI HUSUSLAR	67
I. DERLEMEDE ZAMAN MESELESİ	67
II. DERLEMEDE MUKÂN MESELESİ	70

IV

III. DERLEMEDE ULAŞIM MESELESİ.....	73
IV. KAYNAK ŞAHISLARLA İLGİLİ PROBLEMLER	74
Ç. KAYNAK ŞAHISLAR HAKKINDA BİLGİLER	83
NOTLAR	90-91

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YUKARIÇUKUROVA MASALLARININ TİP / KONU TASNİFİ VE MOTİF SIRASI	92-184
I. TİP VE TİP TASNİFLERİ	92
1. DÜNYADA TİP KATALOGLARI	93
2.a) TÜRKİYE'DE TİP KATALOGLARI	99
2.b) TÜRKİYE'DE TİP TASNİFLERİ	100
3. DIŞ TÜRKLERDE MASAL TASNİFLERİ	104
A. AZERBAYCAN'DA MASAL TASNİFLERİ	104
B. ROMANYA'DA MASAL TASNİFLERİ	106
C. YUGOSLAVYA'DA MASAL TASNİFLERİ	107
Ç. KIRGIZİSTAN'DA MASAL TASNİFLERİ	108
NOTLAR	110-112
II. MASALLARIN MOTİF SIRASI	113-184

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YUKARIÇUKUROVA MASALLARININ MOTİF YAPISI	185-483
TÜRKİYE'DE ANLATMAYA DAYANAN TÜRLERDE MOTİF ÇALIŞMASI	185-195
A. MASALLARDA MOTİF ÇALIŞMALARI	189
B. DESTANLARDA MOTİF ÇALIŞMALARI	191
C. HALK HİKÂYELERİNDE MOTİF ÇALIŞMALARI	192
Ç. EFSANELERDE MOTİF ÇALIŞMALARI	193
D. FIKRALARDA MOTİF ÇALIŞMALARI	194
NOTLAR	196-199

YUKARIÇUKUROVA MASALLARINDA TESBİT EDİLEN MOTİFLERİN

<u>MOTİF INDEX OF FOLK-LITERATURE'A GÖRE TASNİFİ</u>	200-429
A. MİTOLOJİK MOTİFLER	200
B. HAYVANLAR	203
C. YASAK	222
D. SİHİR	229
E. ÖLÜM	254
F. HÂRİKULÂDELİKLER	257
G. DEVLER	283
H. İMTİHANLAR	288
J. AKİLLİLER VE APTALLAR	311
K. ALDATMA	317
L. KADERİN TERS DÖNMESİ	332
M. GELECEĞİN TAYİNİ	338
N. ŞANS VE TALİH	342
P. CEMİYET	358
Q. MÜKÂFATLAR VE CEZALAR	374
R. ESİRLER VE KAÇAKLAR	388
S. ANORMAL ZULÜMLER	394
T. CİNSİYET	399
U. HAYATIN TABİATI	412
V. DİN	4414
W. KAREKTERİN ÖZELLİKLERİ	419
Y. MİZAH	426
Z. ÇEŞİTLİ MOTİF GRUPLARI	429

BEŞİNCİ BÖLÜM

YUKARIÇUKUROVA MASALLARININ FORMEL YAPISI	439-470
---	---------

VI

1. BAŞLANGIÇ FORMELLERİ	444
2. BAĞLAYIŞ (GEÇİŞ) FORMELLERİ	446
3. BENZER DURUMLARDA KULLANILAN FORMELLER	459
4. BİTİŞ FORMELLERİ	461
5. ÇEŞİTLİ FORMEL UNSURLARI	464
NOTLAR	470
NETİCE	471-473
BİBLİYOGRAFYA	474-488

ALTINCI BÖLÜM

METİNLER VE SÖZLÜK	489-
METİNLER	489-852
1. AYI İLE TILKI	489
2. TUM TUM TUMENCİK	492
3. TILKI İLE TAKTALA PAŞA	494
4. KARAFATMA	496
5. AYI İLE KARISI	499
6. DEĞİRMENCI İLE TILKI	502
7. YILAN HİKAYESİ	508
8. AVCI ALİ	514
9. ŞAHMARAN	520
10. SİHİRLİ YÜZÜK	522
11. ÖKSÜZ KIZ	531
12. İYİLİĞİN BEDELİ	535
13. SARITRAŞ	539
14. İYİLİK İLE KÖTÜLÜK	547
15. ZÜMRÜDÜ ANKA KUŞU	550
16. KUŞLAR PADİŞAHININ KIZI	560
17. KÖR DEV	570

VII

18. KABAK KIZ	576
19. KURBAĞA İLE PADİŞAHIN OĞLU	579
20. LİMON KIZ	585
21. HOCA	587
22. NAHARCI İLE OĞLU	600
23. PERİ PADİŞAHININ OĞLU	610
24. İKİ YILANLA EVLENEN KIZ	613
25. HIZIR İLE ÜÇ HIRSIZ	623
26. KADER	629
27. ÇOBANIN RIZKI	633
28. KAZAN KAFALI KAZMA DIŞLI	635
29. DEV GARISI	641
30. İNSAN KILIĞINDAKİ DEV	646
31. DİNGİL ALİ	653
32. KORKAK AHMET	659
33. YEDİ KARDEŞİN BİR BACISI	670
34. NAR ADLI KIZ	677
35. AHMET İLE MEHMET	682
36. YILAN OĞLAN	686
37. GÜL İLE SİNAN	690
38. PARLAK AHMET	706
39. ZEKİYE İLE MEHMET	710
40. RÜYA	716
41. İNCİ - MERCAN DAĞI	722
42. KELOĞLAN	724
43. HIRIZVA GÜZELİ	727
44. İKİ DIŞLI İLE ÜÇ DIŞLI	733
45. ÜÇ BACI	737
46. CÜL SENEM	750

VIII

47. HELVACI GÜZELİ	758
48. MAYIL İLE AB-I GÜNEŞ	764
49. KELOĞLAN İLE PADİŞAHIN KIZI	775
50. UÇ ÖLÜ	778
51. ORMANCI İLE CADİ KARISI	780
52. MERCİMEK ÇOCUK	783
53. KABAK	785
54. AYNI KIZI SEVEN ÜÇ KARDEŞ	787
55. VEZİRİN KIZI İLE HOCA	790
56. AKIL SATAN ADAM	795
57. BİLGİLİ ADAM	797
58. DELİ OĞLAN	803
59. UNUTKAN ADAM	808
60. İNATÇI KÖYLÜLER	812
61. KIRK AVŞAR	816
62. KELOĞLAN İLE KIRK TAVŞAN	824
63. KELOĞLAN İLE AĞASI	828
64. TARLADA BULUNAN ALFIN	833
65. ŞİBİDİK AYŞE	837
66. DOKUZ KIZLI BABA	840
67. JİP	846
68. İSTANBUL'A GİDEN KÖYLÜ	847
69. ÇİFTÇİ İLE SÖĞÜT AĞACI	848
70. TILKI İLE EBEGARI	851

SÖZLÜK 853- 865

ÖNSÖZ

Türk halk edebiyatının anlatmaya dayanan türlerini, bir bütün olarak ele alacak olursak, destandan romana doğru, bir sıralamanın olduğu görülmektedir. Bazen, bir destan metninin, sadece bir veya bir kaç motifi, roman olarak ortaya çıkarken, bazen de bir efsane, masal ve fıkra metnlerinin, hikâye ve romanlara konu olduğunu yakından bilmekteyiz.

Yıllar evvel, bugünkü halk edebiyatı profesörlerinin büyük bir kısmının hocası olan Prof.Dr. Mehmet KAPLAN, meselenin ciddiyetine binâen, derleme çalışmalarına ağırlık verdirtmiş ve bu cümleden olmak üzere, halk hikâyesi sahasında iki, masalda ise, üç doktora tezi yaptırtmıştır. Prof.Dr. Mehmet KAPLAN'ın talebeleri de, büyük ölçüde, hocalarının açtığı çağırda yürümüşler ve halk hikâyesi, masal, efsane ve fıkra gibi konularda, bazen profesörlük, doçentlik takdim tezleri hazırlarken, bazen de yüksek lisans ve doktora talebelerine, sözlü türlerin (narrative) derlenmesi ve incelenmesi hususunda, araştırmalar yaptırmışlardır.

Masal sahasında, müstakil ilk doktora tezi ile dördüncü ve beşinci tezler arasından 8 - 10 yıllık bir zaman geçmiştir. Bu eserlerdeki derleme intibalarından öğrendiğimiz kadarıyla, her çalışma arasında, masalların biraz daha kaybolduğunu ve kısaldığını, üzülererek de olsa görmekteyiz.

Türk folkloru ve halk edebiyatı açısından, Doğu Anadolu'dan sonra, en zengin bölge, hiç şüphesiz Çukurova'dır. Yıllar

evvel yapılan bir kaç derleme gezisi, hazırlanan bir kaç kitap ve makalenin dışında, bölgenin halk edebiyatı ve folklor mahsülleri ile hemen hemen hiç uğraşılmamıştır. Memleketimizin Adana olması, bölgenin masal yönünden zenginliğini yakından bilmemiz, bizim Yukarıçukurova masalları üzerinde bir doktora tezi hazırlamamızın başlıca sebeplerinden birisi olarak sayılabilir.

Talebelik yıllarında başlayan derleme çalışmalarımız Üniversitedeki görevimiz sırasında, ilmi metodlarla daha da zenginleşmiştir. Bu tecrübelerimizden hareketle, başta kendi ilçemiz Kadirli olmak üzere, araştırma sahamız içerisine giren; Ceyhan, Kozan ve Osmaniye'den 200'e yakın masal derledik. Tesbit ettiğimiz metinleri, hocamız Prof.Dr. Saim SAKAOĞLU ve Yard.Doç.Dr. Ali Berat ALPTEKİN'in de yardımları ile, daha evvelki doktora tezlerinin büyük çoğunluğundaki "70" geleneğine bağlı kalarak, biz de 70 masal metni seçtik.

İşte, Yukarıçukurova Masalları Üzerine Motif ve Tip Araştırması adını taşıyan doktora tezimiz; masalların derlenmesine, yazıya geçirilmesine ve bunların ilmi bir metodla incelenmesine dayanmaktadır.

Çalışmamız, Önsöz ve Giriş'in dışında altı bölümden meydana gelmektedir.

Tezimizin Giriş kısmında, masal tarifleri verildikten sonra, bunların genel özellikleri, Yukarıçukurova masallarında görülen bazı farklılıklar ve diğer türlerle olan münasebetleri üzerinde durulmuştur.

Birinci Bölümde; Türk masalları üzerine yapılan çalışmaların 1982 yılına kadar olanları, daha önceki doktora tezlerinde teferruatlı bir şekilde verildiği için, kısaca tanıtılmıştır. 1982 yılından günümüze kadar olanları ise daha geniş bir şekilde ele alınmıştır. Bu bölümde ayrıca, araştırma sahasız olan Yukarıçukurova masalları üzerine yapılan çalışmalar kitaptan makaleye, tebliğden derlemeye kadar bütün teferruatıyla verilmiştir.

İkinci Bölümde; "Yukarıçukurova Masallarını Derleme Şekli", "Derleme ile İlgili Bazı Hususlar" ve "Kaynak Şahıslar Hakkında Bilgiler" gibi konular üzerinde durulmuştur.

Çalışmamızın Üçüncü Bölümünde, Yukarıçukurova masallarının tip ve motif sırası incelenmiştir. Burada, tip tarifleri verildikten sonra, dünyadaki, Anadolu sahasındaki ve dış Türklereki önemli tip ve konu tasnifleri sıralanarak, üzerinde durduğumuz masalların, Aarne - Thompson ve Eberhard - Boratav kataloglarındaki tip numaraları ile motif sıraları da tesbit edilmiştir.

Dördüncü Bölümde ise, araştırma sahasızdan derlenerek, çalışmamıza dahil edilen 70 masalın motifleri çıkarılıp, bunların benzeri, ünlü motif katalogu olan Motif Index of Folk-Literature'de araştırılmıştır. Ayrıca, bu bölümde, motif tarifleri, anlatmaya dayanan türlerdeki motif çalışmaları da belirtilmiştir.

Beşinci Bölümde de, incelemeye esas aldığımız, 70 masalın formel yapısı, beş ana başlık altında ele alınmıştır.

Tezimizin inceleme kısmını meydana getiren, I. cildin

sonunda, çalışmadan elde edilen sonuçlar, maddeler halinde sıralanmıştır. Ayrıca, araştırmamızın hazırlanmasında istifa ettiğimiz kaynaklar, yazarların soyadlarına göre, alfabetik olarak sıralanarak, Bibliyografya kısmında verilmiştir.

Altıncı Bölüm ise, Metinler ve Sözlük'ten meydana gelmektedir. Bu bölümde, bölgeden derlenen 70 masal, Aarne-Thompson tip tasnifine bağlı kalınarak, beş grupta ele alınmış ve Eberhard-Boratav'daki konu tasnifine göre sıralanmıştır. Buna göre, çalışmada; 5 Hayvan Masalı, 61 Asıl Halk Masalı, 2 Fıkra, 2 de Zincirlemeli Masal yer almaktadır.

Metinlerde görülen, anlaşılması güç bazı mahallî kelimeler de, çalışmamızın Sözlük kısmında alfabetik olarak sıralanmıştır.

Hiç şüphesiz, her çalışmada olduğu gibi, bu araştırmada da, bazı eksikliklerin olduğu muhakkaktır. Biz, bunları, hocalarımızın da yardımlarıyla, en aza indirmeye çalıştık.

Gerek lisans, gerekse lisansüstü öğrenimim sırasında, beni daima teşvik eden, her zaman, her mekânda, çalışmalarımın yakından ilgilenen hocalarım; Yard.Doç.Dr. Ali Berat ALPTEKİN ve Prof.Dr. Saim SAKAOĞLU'nun yardımlarını unutmam mümkün değildir. Bulamadığım kaynaklarda, şahsî kütüphanelerinden istifade etmemi sağlayan, tezimin tamamlanmasında da, büyük emekleri geçen hocalarıma, teşekkürlerim sonsuzdur.

Ayrıca, metin anlatarak, Çukurova masallarının yazılı hâle getirilmesine yardımcı olan kaynak şahıslar başta olmak üzere, her problemimin çözümünde, maddî ve manevî yardımlarını gördüğüm babam Recep ŞİMŞEK'e de, teşekkürlerim tabiidir.

KISALTMALAR

- AaTh : Antti Aarne - Stith Thompson'ın The Types of the Folk-Tale adlı eseri
- a.g.e. : Adı geçen eser
- a.g.m. : Adı geçen makale
- a.g.t. : Adı geçen tebliğ
- A.Ü. Fen-Ed. Fak. : Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi
- A.Ü. KKB. Eğt.Fak. : Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi
- Ankara Ü. DTCF. : Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi
- bkz. : Bakınız
- EB : Wolfram Eberhard - Pertev Naili Boratav'ın Typen Türkischer Volksmärchen adlı eseri.
- F.Ü. Fen-Ed. Fak. : Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi
- İ.Ü. Ed. Fak. : İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi

GİRİŞ

MASAL, ÖZELLİKLERİ VE DİĞER TÜRLERLE OLAN MÜNASEBETİ

A. MASAL NEDİR?

Hayâl dünyamızı süsleyen, bizi gerçek hayattan alarak, rüyalar âlemine götüren, dertlerimizi, sıkıntılarımızı, bir an da olsa unutturan masalların mazisi, oldukça eskidir. Masal derlemelerimiz sırasında, hangi kaynak şahsımıza:

"Bu masalı, kimden dinledin?" diye sorduysak, hepsi de:

"Büyüklerimizden / Annemden / Babamdan / Dedemden / Ninemden" gibi cevaplar vermiştir.

Eğer, büyükler / anneler / babalar ... hayatta olsaydılar, herhalde, onlar da aynı cevapları vereceklerdi ve bu durum bir zincirleme şeklinde, bilemediğimiz bir zamana doğru gidecektir.

İşte, geçmişi çok eskiye dayanan masallarla ilgili olarak başta lügâtlar olmak üzere, Türk ve yabancı araştırmacılar, değişik tarifler yapmaktadırlar. Hocamız Saim Sakaoğlu, Gümüşhane Masalları Metin Toplama ve Tahlil adlı doktora çalışmasında, o zamana kadar yapılan önemli masal tariflerini verdikten sonra, kendisi de;

"Kahramanlarından bazıları hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayâl mahsulü olduğu halde, dinleyicileri inandırabilen, bir sözlü anlatım türüdür (1).

Pertev Naili Boratav ise, masalı şu şekilde tarif etmektedir:

"Nesirle söylenmiş, dinlik ve büyüklük inanışlardan ve törelerden bağımsız, tamâmiyle hayâl ürünü, gerçeğe ilgisiz ve anlattıklarına inandırmak iddiası olmayan kısa bir anlatı," (2).

Şükrü Elçin de, Halk Edebiyatına Giriş adlı eserinde, masallardan bahsederken; "... İşte, böyle bir zaman içinde, köklü geleneğe bağlı, kolektif karakter taşıyan, "hayâlî - gerçek", "mücerret - müşahhas", "maddî - manevî" bir takım konu, mâcera, vak'a, problem, motif ve unsurlar, nesir dili ile, vakit geçirmek, insanları eğlendirirken terbiye etmek düşüncesinden hareketle, husûsî bir üslupla anlatılır veya yazılır"(3).

Yine masal konusu üzerinde çalışmış olan Bilge Seyidoğlu ise, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi için hazırlamış olduğu "masal" maddesinde, uzun bir tarif yapar:

"Masal kelimesi ile, halk arasında, yüzyıllardan beri anlatılmakta olan ve içinde olağanüstü kişilerin, olağanüstü olayların bulunduğu, "bir varmış, bir yokmuş" gibi klişe bir anlatımla başlayan, belli bir uzunluğu olan, sonunda, "yedi, içti, muradlarına erdiler" yahut, "onlar erdi muratlarına, biz çıkalım kerevetine, gökten üç elma düştü, biri anlatana, biri dinleyene, biri de bana," gibi belirli sözlerle sona eren, zaman ve mekân kavramlarıyla kayıtlı olmayan, bir sözlü anlatım türü kastedilmektedir," (4).

Taşeli Platosu Masallarında Motif ve Tip Araştırması adlı bir doktora tezi hazırlayan hocamız Ali Berat Alptekin de, çalışmasının önsözünde, masalı şöyle tarif eder:

"Masal, nesirle söylenmiş ve dinleyicileri inandırmak gibi bir iddiâsı olmayan, tamamı ile hayâl mahsülü olan mensur bir türdür," (5).

Biz de, bütün bu açıklamalardan sonra, şöyle bir tarif yapmaya uygun bulduk; Masallar, içerisinde olağanüstü kahramanların ve hadiselerin geçtiği, klişe bir sözle başlayıp, yine klişe bir sözle biten, dinleyiciyi inandırmak gibi bir iddiâsı olmayan ve umûmiyetle nesir şeklinde söylenen hayâl mahsülü türlerdir.

B. MASALLARIN ÖZELLİKLERİ:

Günümüzde, ilim ve teknolojinin ilerlemesi, hemen her eve, radyo ve televizyonun, hatta videonun girmesi, masallarımızdaki bir takım özelliklerin de kaybolmasına, yerine, bazı yeni unsurların girmesine sebep olmuştur. Bu sebeple biz, genel olarak masalların özelliklerini sıraladıktan sonra, Yukarıgökurova bölgesinden derlemiş olduğumuz 200'e yakın masal metninden hareketle, günümüzdeki bazı değişikliklerini de ayrıca vermek istiyoruz:

I. GENEL OLARAK MASALLARIN ÖZELLİKLERİ

1. Şekil Özellikleri:

- a) Masallar, destan ve halk hikâyeleri kadar olmasa da, uzun metinlerdir. Anlatılması, bir kaç gece süren metinler vardır.
- b) Nesir şeklindedirler. Hemen hemen bütün masallarımız mensur olma husûsiyetini muhafaza etmektedirler. Ancak, az da olsa, içerisinde manzum parçaların da olduğu masallar vardır. Bazı araştırmacılar ise, kendilerine gö-

re, yeni bir üslupla, masalları manzum şekle getirmektedirler (Ziya Gökalp'in Kızıl Elma'sı gibi).

- c) Masalın başında, ortasında ve sonunda, değişik gâyelerle söylenen kalıplaşmış sözler, formeller vardır (Formeller bahsinde, bu konu üzerinde teferruatlı bir şekilde durulacaktır).
- ç) Bir kaç tip birleştirilerek, bir metinmiş gibi anlatılan masallar vardır.
- d) Bütün masallar, halka hitab ettiği için, sade ve anlaşılır bir dil ile anlatılır.
- e) Sözlü halk edebiyatı mahsülü olup, ağızdan ağıza doluşarak, günümüze kadar gelir.

2. Muhtevâ Özellikleri:

- a) Masallar, olağanüstü kahramanlar, yerler ve hadiselerle doludur:
 - aa) Kahramanlar: Dev, peri kızı, cin, hayvan şekline girmiş insanlar, konuşan hayvanlar, sırtında insan taşıyabilecek kadar kuvvetli Zümrüdü Anka kuşu, olağanüstü özelliklere sahip insanlar, parmak kadar (mercimek, nohut, vs.) çocuk veya bütün köy halkını yiyip bitiren genç kız, vs...
 - ab) Yerler: Kaf dağı, kuşlar ülkesi, körler ülkesi, tekin olmayan yerler, gökyüzü, yeraltı dünyası, vs.
 - ac) Hadiseler: Bedduâ ile taş kesilme, cinsiyet değiştirme, göz açıp kapayıncaya kadar, istenilen yere gitme (tayy-i zaman, tayy-i mekân), şekil değiştirme, cinlerle, devlerle, perilerle, hayvanlarla, vs. ile konuşma.

- b) Masalların, hemen hemen hepsinde, iyiler mükâfatlandırılır, kötüler ise cezalandırılır.
- İyi kalpli ve doğru olan kahraman, güzel şeylerle (padişahın kızı / oğlu ile evlenerek, padişah olarak, zengin edilerek) mükâfatlandırılırken, kötüler de kırk katırın kuyruğuna bağlanarak cezalandırılır.
- c) Her masalın, bir eğitici, ders verme özelliği vardır. Bu husus, özellikle hayvan masallarında göze çarpar.
- Anne koyunun sözünü dinlemeyen yavru, kurda yem olur. Tilki, kurnazlığı ile tehlikelerden kurtulur; karga, her söze inandığı için, peynirini tilkiye kaptırır.
- ç) Masal, dinleyicilerini, iyilik yapmaya teşvik eder. Zira, her masalda, iyilik yapanlar, fazlasıyla mükâfatlandırılmıştır. Meselâ; balık, karınca ve kuşa yardım eden fakir genç, onların yardımı ile hem padişah olur, hem de padişahın kızı ile evlenir.
- d) Masallarda, sosyal hayattan izler de bulunur. Her masalda, az çok, anlatıcının kültüründen, yaşayışından, hayat tarzından izler bulmak mümkündür. Özellikle, masal kahramanlarının doğumunda, gençliğinde ve evlenmesinde, bölgenin örf ve âdetlerinden sık sık istifade edilir.
- e) Masallarda, umûmiyetle, kahramanların duâ ve bedduâları kabul olur:
- Kahramanlar, olağanüstü özelliklere sahip bir insanın bedduâsı ile taş kesilir.
 - Çocuğu olmayan bir anne; "Allahım, bir çocuğum olsun da, isterse tavuk (keçi, yılan, kurbağa, mercimek, kazan kafalı, kazma dişli, vs.) şeklinde olsun" der. Kadının, tavuk şeklinde bir çocuğu dünyaya gelir.

- Zor durumda kalan bir kahraman, duâ neticesinde kuş, balık, vs., olarak, canını kurtarır.
- Devlin bedduâsı sonucu, kahraman kız ise erkek, erkek ise kız olur.
- Ağaçtan yapılan kız, duâ neticesinde canlanır.

f) Masallarda, sembol olan tipler de vardır:

- Keloğlan: kurnazlığı (hayvan masallarında tilki)
- Köse : İkiyüzlülüğü
- Üveyanne: Kötülüğü, zulmü
- Üvey kız kardeş: kiskançlığı
- Küçük kardeş: zekâ ve şansı
- Yaşlı adam : kerameti ve yardımseverliği sembolize eder.

g) Kahramanlar, olağanüstü bir şekilde tedavi edilirler.

- Gözleri görmeyen padişah, atının ayak basmadığı yerden toprak alıp, gözlerine sürerse, tekrar iyileşecektir.
- Hastalanan padişah, denizde sadece bir tane olan muayyen balığı, yahut da Şahmaran'ın etini yiyince, iyileşecektir.
- Körler ülkesinde yaşayan insanlar, cinlerin sahip olduğu incir ağacının yaprağına ıslatıp gözlerine sürdüklerinde gözleri iyileşir.
- Taş kesilen kahramanlara, muayyen kan damlatılınca, tekrar canlanırlar.

h) Kahramanların, olağanüstü yardımcıları vardır.

- Yılan padişahı tarafından hediye edilen yüzlük yalandığı vakit, içinden bir arap çıkıp, istenilenleri yerine getirir.

- Yılan, kayıncabasına, olağanüstü özelliklere sahip hediyeler vererek, onun kısa zamanda zengin olmasını sağlar.
 - Konuşma özelliğine sahip olan at, kahramana akıl verir.
- ı) Masal kahramanları; zekâlarına kullanarak, zor durumdan kurtulurlar.
- Padişahın oğlu ile Keloğlan, Dünya Güzeline görebilmek için, sürekli yanlış hareketler yaparak, onu yanlarına getirirler.
 - Kahraman, aynı renkte, aynı boyda ve aynı yaşta olan iki attan, hangisinin daha iyi olduğunu tesbit edebilmek için, bunları büyük bir çukurdan atlatır.
- k) Masallarda, dine büyük ağırlık verilir. Duâlara, namaz kılmaya, câmie ve Hicaz'a gitmeye, sık sık rastlanır, kader inancı hâkimdir.
- l) Belirli masal ülkeleri vardır. Hint, Yemen, Kaf Dağı, periler ülkesi gibi.
- m) Her insan masal anlatamaz. Bunların, hususi anlatıcıları olup, bunlara; "masal anası", "masalçı", "hikâyeci" gibi adlar verilir
- n) Masalların içerisinde, sık sık, halk edebiyatı türlerinin örneklerine (atasözü, duâ, beddâ, deyim, fıkra, efsane) rastlanır.

II. YUKARIÇUKUROVA MASALLARININ ÖZELLİKLERİ

1. Şekil Özellikleri:

- a) Masallar, daha önceki senelerde anlatılan metinlere göre, daha da kısaltılmıştır. Anlatıcı, masal anlatmakla

vaktinin boşa gideceğini düşünerek, elinden geldiği kadar kısaltmaktadır.

- b) Masalların kısalması ile birlikte, formeller de unutulmaya başlanmıştır. Özellikle "tekerlemeli" formeller bırakılmış, sadece "giriş" ve "bitiş" formelleri söylenmeye başlanmıştır. Hatta, iki masalda da (1, 7) anlatıcı, giriş formelini söylemeden, masala geçmiştir.
- c) Aynı kaynak şahıslar, anlattıkları bütün masalarda, hemen hemen aynı formelleri kullanmışlardır.
- g) Masallar, tamamen nesir haline dönüşmüş, manzum kısımlar, hemen hemen unutulmuş gibidir.
- d) Kaynak şahıs, bir kaç masal tipini birleştirerek, âdetâ, yeni bir tipmiş gibi anlatmaktadır (21).
- e) Masal metinlerinde, bölge ağız özellikleri görülmektedir.

2. Muhtevâ Özellikleri:

- a) Belirli masal ülkeleri yerini; bölgeye yakın olan, illere, ilçelere, bucaklara, hatta köylere bırakmıştır (Adana, Konya, Kahramanmaraş, İstanbul, Kozan, Karatepe, vs.)
- b) Anlatıcının, kendi hayatından izler görülür.
 - At yarışına meraklı olan bir kaynak şahsın masalında, at; A, B ve C gruplarında yarışa girer, Cumhurbaşkanlık kupasına alır. (7)
 - Hanımından ayrılmış olan bir kaynak şahsın da, anlattığı masalın sonunda, kahraman hanımını "Üçden dokuz" bozar. (8)

- c) Anlatıcı, günlük hayattaki bazı hadiseleri de metne dahil eder.
- Bir yere gidip de, bir anda zengin olan kahraman için "Tıpkı, Almanya'ya gidiyormuş gibi" demektedir. (41)
- ç) Bölge ikliminin tesiri ile, bazı isimler (özellikle meyve ve sebzeler) değişmektedir.
- Umûmiyetle "Tüylüce" olarak bilinen masal, bölgede, "Kabak Kız" olarak anlatılır (18).
 - "Üç Turunçlar" masalı, "Limon Kız" adı ile bilinmektedir (20).
 - "Zümrüdü Anka Kuşu" masalındaki elma ağacının yerine, "portakal ağacı" geçmiştir. (Adı geçen masalı, çalışmamıza dahil etmedik)
 - Masalda geçen meslek grupları da yine, iklimin tesiri ile karpuzcu, dondurmacı, vs. şeklinde değişir (66).
- d) Gelişmekte olan ilim ve teknoloji, masallara da tesir etmiş olup, metinlerde; araba / jip (67), apartman (6), vs. den bahsedilir.
- e) Masallar arasında yer alan; duâ, bedduâ, deyim, atasözü, fıkra, efsane, vs. bölgede bilinen örneklerden verilmiştir.
- f) Bir metnimizde, kurnazlığı ile tanınan "Keloğlan"ın yerini, "Avşar" tipi almıştır. (61)
- g) Çeşitli sebeplerden dolayı, kaynak şahıslar, hatta "masal anası" diyebileceğimiz kişiler dahi, masal anlatmaktan kaçınmaktadırlar.
- h) Bölge masalları içerisinde, motif yönünden zengin olanları bulunduğu gibi (6, 10, 12, 13, 15, 16, 19, 20, 21, 22, vs.), oldukça zayıf olanları da (1, 2, 3, 4, 5, 69, 70) vardır.

C. MASALLARIN, DİĞER TÜRLERLE OLAN MÜNASEBETİ

Masalların; anlatmaya dayanan türler içerisinde, önemli bir yeri olup, sık sık benzer ve farklı yönleri ile karşılaşmaktayız. Bu sebeple, masalın diğer türlerle olan münasebetlerinin, burada kısaca verilmesinin faydalı olacağı kanaatindeyiz. Sıralamada, ilk metinlerden sona doğru bir mukayase yapılacaktır. Burada, aynı özelliklere sahip olanların örneklerine yer verilmeyecek, farklı özelliklere sahip olanlar ise, kısaca belirtilecektir.

I. MASAL - DESTAN

1. Benzerlikler:

- a) Masalarda rastladığımız, cin, peri, vs. gibi olağanüstü varlıklara, destanlarda da rastlanır.
 - Oğuz Kağan, bir peri kızı ile evlenir. Savaşta, büyüğü Gazur, düşmanlara yardım eder.
- b) Hem masalda, hem de destanlarda, ortak olan motifler vardır; "ak saçlı ihtiyar", "rüya", "ışık", "ağaç", "su", "at", "kadın", "sayı", vs., gibi.
- c) Masalarda sıkça rastladığımız "şekil değiştirme", az da olsa, destanlarımızda da bulunmaktadır.
 - Manas destanında, Semetey'in nişanlısı Aycörek, istediği vakit, "kuğu elbisesini" giyerek, bir kuğu şekline girer.
 - Satuk Buğra Han'ın kovaladığı tavşan, daha sonra, ak sakallı bir ihtiyar olur.

- ç) Masalların en büyük özelliği olan olağanüstü hadiselerle destanlarda da rastlanır.
- Manas destanında, kahramanlar, "yada taşı"nı suya attıkları vakit, gök gürler, yağmur yağar, gündüz, gece olur.
 - Gök destanında, gittikçe büyüyen ağacın gövdesinde, 9 ay sonra, beş çocuk bulunur.
- d) Her iki türde de, kahramanın en büyük yardımcısı at olup, zaman zaman onlarla konuşmakta ve onları çeşitli tehlikelerden kurtarmaktadır.
- e) Destanlarda, bölgenin hayat tarzına, örf ve âdetlerine, inanışlarına sıkça rastlanır. Masalarda ise, kaynak şahsın ilave ettiği bazı inanışlara, örf ve âdetlere yer verilir.
- f) Destanların, husûsi anlatıcıları vardır (Manas destanının tamamını anlatanlara "Manasçı", bir kısmını anlatanlara ise "İrci / Yırcı" denir. Masalların da belirli anlatıcıları vardır. Bunlara, "masal anası", "masalacı", "hikâyeci", vs. gibi adlar verilir.

2. Farklılıklar:

- a) Destanların konusu, sadece kahramanlıktır. Masalların konusu ise çeşitli olup, ağırlığı aşk teşkil etmektedir.
- b) Destanlarımızın ilk şeklinin manzum olmasına karşılık, masallar mensurdur. Çok az olarak da, manzum kısımlara rastlanır.
- c) Destanlar, uzun metinlerdir, masallar ise, buna nazaran oldukça kısadır.

- ç) Destanın, gerçek hayatla, tarihle, yakın bir ilgisi vardır; kahramanları, büyük ölçüde yaşamış kimselerdir. Masallar ise, genellikle hayâl mahsulü olduğu için kahramanları da hayâlidirler.
- d) Destanlar millî, masallar beynelmileldir.
- e) Her milletin çok sayıda masalı olabilir ama, destanlarının sayısı sınırlıdır, yahut da yoktur.

II. MASAL - DEDE KORKUT HİKÂYESİ

Dede Korkut hikâyeleri, destandan halk hikâyesine geçişin ilk basamağını teşkil ettiği için, bunların da masallarla olan münasebetini kısaca vermek istiyoruz:

1. Benzerlikler:

- a) Masallarda, "formel" adını verdiğimiz, kalıplaşmış sözler vardır. Dede Korkut hikâyelerinde de, sık sık klişe cümlelere rastlanır.
- b) Dede Korkut hikâyelerinde de, masallarda olduğu gibi, olağanüstü varlıklar bulunmaktadır.
- Tepegöz, masallardaki dev gibi; insan ve hayvan yer.
- Azrail, Deli Dumrul ile konuşurken, değişik şekillere girer.
- c) Dede Korkut hikâyelerinden bazıları (Tepegöz, Deli Dumrul, Bey Böyrek), Anadolu sahasında masal olarak da anlatılmaktadır. (Azerbaycan sahasında ise, Tepegöz; "Kellegözün Nağalı" olarak bilinmektedir.
- ç) Masallarda rastladığımız "peri kızı", Dede Korkut hikâyelerinde de görülür.
- Sarı Çoban, bir peri kızı ile evlenir.
- d) Her iki türde de, "yardımcı ihtiyar", "Hz. Hızır", "yardımcı at", "kerametler", vs. gibi ortak motifler vardır.

e) Her iki tür de, hacimleri bakımından, benzerdirler.

2. Farklılıklar:

- a) Masalların nesir halinde olmasına karşılık, Dede Korkut hikâyeleri, nazım - nesir karışımıdır.
- b) Dede Korkut hikâyeleri millî, masallar ise beynelmilelidir.
- c) Dede Korkut Hikâyelerini, tarihi kaynaklarda bulabiliriz, masallar ise, tamamen hayâl mahsulleridir.
- ç) Her konuda masal anlatılmasına rağmen, Dede Korkut hikâyelerinin konusu kahramanlık ve aşktır.
- d) Dede Korkut hikâyelerinin sonunda, Dedem Korkut, elinde kopuzuyla gelip, "Oğuzname" söyler. Masallarda ise böyle bir durum yoktur. Anlatıcı, kendi isteğine göre, metni sona erdirebilir.

III. MASAL - HALK HİKÂYESİ

1. Benzerlikler:

- a) Masallara, "giriş" formelleri ile başlanır. Halk hikâyelerinin de başında klişe sözler vardır. Bu, sözlü kaynaklarda, masal formelleri ile büyük ölçüde benzerlik gösterirken, yazmalarda, umûmiyetle; "Râviyân-ı ahbâr, nâkilân-ı âsâr ve muhaddisân-ı rûzigâr... şeyle rivayet ederler ki ..." şeklinde başlar.
- b) Her iki türde de, kahramanlar, olağanüstü özelliklere sahiptir. Bunlar umûmiyetle, dervişin verdiği elmanın yenmesi neticesinde dünyaya gelirler.
- c) Her iki türde de, bazı ortak motifler yer almaktadır.
- ç) Hem halk hikâyelerinin (meddah, âşık), hem de masalla-

ran (masal anası, masalacı, hikâyeci) husûsî anlatıcıları vardır.

d) Masal da, halk hikâyesi de, diğer türlerden (efsane, fıkra, ağıt, mani, duâ , bedduâ, vs.) istifade edebilir.

2. Farklılıklar:

- a) Halk hikâyeleri, nazım - nesir karışımı, masallar ise mensur olup, çok az manzum kısımlara rastlanır.
- b) Masalların konusunun çeşitli olmasına rağmen, halk hikâyelerinde, ağırlığı aşk ve kahramanlık teşkil eder.
- c) Halk hikâyelerindeki hadiselerin, gerçek hayatta yaşandığına inanılır. Masalların ise, bir hâyâl mahsulü olduğunu herkes bilir.
- ç) Halk hikâyelerinde, mekân dünyadır, çok az olarak, Hind, Yemen, Mısır, vs. gibi masal ülkelerinden bahsedilir. Masallarda ise, bunların dışında, hayâli ülkeler de bulunmaktadır.
- d) Masallar kısa, halk hikâyeleri ise uzun metinlerdir.
- e) Halk hikâyelerinin yazma ve matbu metinlerinin bulunmasına rağmen, masallar genellikle, anonimdirler.

IV. MASAL - EFSANE

1. Benzerlikler:

- a) Her iki tür de nesir halinde olup, manzum kısımlara çok az rastlanır.
- b) Hem masalda, hem de efsanelerde yer alan ortak motifler (ak sakallı ihtiyar, şekil değiştirme, ışık, konuşan hayvanlar, vs.) vardır.
- c) Her iki türün de, ilk anlatıcıları belli değildir.

- ç) Efsaneler de, masallar da, büyük ölçüde beynelmilelidir (az da olsa, millî olanlarına rastlanır).
- d) Her iki tür de, değişik konuları ihtiva etmektedir.
- e) Bir masal metni içerisinde, efsane de anlatılabilir.

2. Farklılıklar:

- a) Masallar, efsanelere göre daha uzun metinlerdir.
- b) Efsanelerin inandırıcılık vasfı vardır, masalların ise, bir hayâl mahsulü olduğunu herkes bilir.
- c) Efsaneyi, herkes anlatabilir, fakat masalı, umûmiyetle belirli kişiler anlatabilir.
- ç) Efsanelerin konuları, ya bir yere, ya da şahsa bağlanır, masallarda, bu özelliği göremeyiz.
- d) Efsanelerin dinî yönü ağır basar, bu durum, masallarda o kadar belirgin değildir.

V. MASAL - FIKRA

1. Benzerlikler:

- a) Her iki tür de, güzel vakit geçirmek, eğlenmek için anlatılır.
- b) Masalların içerisinde, fıkra metinlerine de rastlanabilir.
- c) Fıkralarda, verilmek istenen bir ders, bir mesaj vardır. Aynı husus, masallarda da vardır.
- ç) Her iki tür de, değişik konuları ihtiva etmekte olup, büyük ölçüde, söyleyicileri belli değildir.
- d) Bazı araştırmacılar, fıkralar ile masalları aynı grupta değerlendirirler.

2. Farklılıklar:

- a) Masallar uzun, fıkralar ise kısa metinlerdir.
- b) Masalların hayâl mahsulü olmasına karşılık, fıkralar, az - çok gerçek hayatla ilgilidir.
- c) Masallarda, olağanüstü kahraman ve hadiselerle sık sık karşılaşılır. Fıkralarda ise, böyle bir olağanüstülük söz konusu değildir.
- ç) Fıkraların husûsi bir anlatıcıları yoktur, herkes anlatabilir. Masalların ise, belli anlatıcıları vardır.
- d) Masallar, umûmiyetle çocuklar için anlatılırken, fıkralar, daha çok gençler arasında anlatılır.

NOTLAR

- (1) Saim Sakaoğlu, Gümüşhane Masalları Metin Toplama ve Tahlil
Ankara 1973, 5.
- (2) Pertev Naili Boratav, 100 Scruda Türk Halk Edebiyatı, İs-
tanbul 1982, 75.
- (3) şükrü Kılçın, Halk Edebiyatına Giriş, Ankara 1986, 369.
- (4) Bilge Seyidoğlu, "Masal", Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklope-
disi, ^{6. cilt,} İstanbul 1986, 149-153 .
- (5) Ali Berat Alptekin, Taseli Platosu Masallarında Motif ve
Tip Araştırması, Erzurum 1982, VII (Yayınlanmamış doktora
tezi).

BİRİNCİ BÖLÜM

MASALLAR ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR

I. TÜRK MASALLARI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR

A. KİTAPLAR:

Türk masalları, uzun yıllardan beri, ağızdan ağıza dolaşarak canlılığını sürdüren, sözlü halk edebiyatı mahsulleridir. Özellikle hanımlar tarafından anlatılan bu tür, uzun kış gecelerinin vazgeçilmez bir eğlencisi olmuştur. Zamanla, nesilden nesile aktarılan bu masallardan bir kısmı yazıya geçirilmiş, bir kısma unutulmuş, bir kısmı da diğerleri ile karıştırılarak, günümüze kadar aktarılmıştır.

Masallar, uzunca bir zamandan beri anlatılmasına rağmen, bunların derlenerek yazıya geçirilmesine, yüzyılımızın ilk yıllarında başlanmıştır. Biz, masallarla ilgili olarak, bugüne kadar yapılan çalışmalarını, iki grup halinde ele almak istiyoruz:

1. 1982 YILINA KADAR YAPILAN ÇALIŞMALAR

2. 1982 YILINDAN SONRAKİ ÇALIŞMALAR

1. 1982 YILINA KADAR YAPILAN ÇALIŞMALAR

1982 yılına kadar olan masal çalışmaları, bu yıllarda yapılan beş doktora çalışmasında, bütün teferruatıyla tanıtıldığı için, biz fazlaca üzerinde durmak istemiyoruz (1). Ancak, bu çalışmalardan bir kısmının henüz yayınlanmadığını göz önüne alarak ve bütünlüğü de bozmadan için, bu eserlerden önemli

olanlarını kısaca tanıtmamızın faydalı olacağı kanaatindeyiz.

Türk masalları ile ilgili en eski eser Digeon'a aittir. Bu eserde bulunan beş metinden üçü Türk masalı olup, bunlar; Halil, Derviş ve Şirvanlı Tüccar'dır (2). Daha sonraki yıllarda, Radloff, Türk boylarının halk edebiyatını derleyerek, 10 ciltlik Proben'ler serisinde yayınlamıştır. Bu derlemeler arasında ise, bir çok Türk masalı yer almaktadır (3).

I. Kunoş (4), T. Menzel (5), F. Giesse (6), C. Spies (7) gibi araştırmacılar da yine, Türk masalları üzerinde çeşitli çalışmalar yapmışlardır.

Görüldüğü gibi, Türk masalları ile ilgili olarak, ilk çalışmaları, batılı ilim adamları yapmıştır. Türkiyede ise, bu konuyla ilgili ilk çalışma, K.D. imzası ile yayınlanan Türk Masalları'dır (8). Bu eserden, ilk defa Ziya Gökalp bahsetmiş (9), Pertev Naili Boratav da tanıtmıştır (10).

Ziya Gökalp, önce Küçük Mecmua'da neşrettiği bazı masalları, daha sonra, Altın Işık adlı eserinde bir araya getirir (11). Gökalp, kendi ülküsünü yaymak için derlemiş olduğu masalları ise, kendisine has bir üslupla, Kızıl Elma adlı eserinde toplar (12).

Hamit Zübeyr [Koşay] tarafından, 1929 yılında yayınlanan Dokuz Ötkünç adlı eserde yer alan dokuz metinden bir kısmının masalla ilgisi olmayıp, efsanedir (13). Daha sonra, Bahtaver Hanım, 1930 yılında Türk Masallarını (14), Ali Dehri [Dilçin] 1933 yılında Çankırı Masallarını (15), Yusuf Ziya [Demircioğlu] , 1934 yılında Yörüklerde ve Köylülerde Hikâyeler, Masallar(16), Suat Salih Asral, 1935 yılında, Öztürk Masalları'nı (17) yayınladı. Naki Tezel, önce, Halk Bilgisi Haberleri dergisinde yayın-

ladığı masalları (18), daha sonra, Keloğlan Masalları adı altında, bir kitap haline getirir (19). Aynı araştırmacı, müteakip yıllarda İstanbul Masalları'nı da yayınlamıştır (20).

Anadolu illeri ağızlarından derlediği malzemeleri, 9 cilt halinde yayınlayan Ahmet Caferoğlu, bu eserlerinde, çeşitli halk edebiyatı mahsüllerinin yanında, çok sayıda masal metnine de yer vermiştir (21).

Mehmet Tuğrul, 1945 yılında, Malatya'dan derlediği masalları, bir yıl sonra; Malatya'dan Derlenmiş Masallar adı ile yayınlamıştır (22). Aynı araştırmacı, içerisinde masalların da olduğu; Mahmutgazi Köyünde Halk Edebiyatı adlı doktora tezini, 1946 yılında tamamlamasına rağmen, 1969'da yayınlamıştır (23). Eserde, 105 masal metni bulunmakta olup, bir de tasnif denemesi yapılmıştır.

Eflatun Cem Güney, muhtelif yıllarda derlediği masalları; En Güzel Türk Masalları (24), Bir Varmış Bir Yokmuş (25), Evvel Zaman İçinde (26), Gökten Üç Elma Düştü (27), Az Gittim Uz Gittim (28) gibi eserlerde toplar.

Türk masallarının derlenip neşredilmesinde büyük emeği geçen Pertev Naili Boratav, 1953 yılında W. Eberhard ile birlikte Typen Türkischer Volksmärchen'i hazırlar. Bu eserde, 2500 Türk masalı incelenerek, 378 tip tesbit edilmiştir (29).

Boratav, 1955 yılında, Fransızca olan Contes Turcs'i (30), daha sonra, bazı değişikliklerle, Türkçe olarak 1958 yılında, Zaman Zaman İçinde adı ile yayınlamıştır (31). Aynı araştırmacı, müteakip yıllarda, Almanca olan Türkisch Volksmärchen (32) ile sonunda 19 Karatepeli fıkrasının yer aldığı Az Gittik Uz Gittik adlı masal kitaplarını hazırlar (33). Bunun dışında, yine Boratav tarafından hazırlanan; 100 Soruda ^{Türk} Halk Edebiyatı adlı eserin, 75 - 82. sayfeleri arasında, metin verilmemekle beraber,

masalla ilgili (tarifi, masal tekerlemeleri, tasnifi, özellikleri) bazı hususlar açıklanmıştır (34).

Billur Köşk Masalları, 1961 yılında, Tahir Alangu tarafından hazırlanır. Eserde bulunan 14 masal, Türkiye Türkçesi ile verilerek, bunların Eberhard - Boratav Katalogundaki tip numaraları tesbit edilmiştir (35). Aynı araştırmacı 1967 yılında ise Keloğlan Masallarını yayınlar (36). Bu eser, 1990 yılında fa Dünya Masalları dizisinde tekrar yayınlanmıştır (37).

Oğuz Tansel, 1962 yılında yayınladığı; Masallar / Altı Kardeşler adlı eserinde, metinleri Türkiye Türkçesi ile verir. Burada, bir tekerlemeden sonra, dört masal metni yer almaktadır(38).

Gaziantep Kültür adlı dergide yayınlanan masallardan bir kısmını, 1962 yılında, Hulüsi Yetkin; Gaziantep'te Derlenen Halk Masalları adı ile yayınlar (39). Eserde, 41 masal metni ile üç tekerleme yer almaktadır. Bu masallardan üçü de, manzum şekilde verilmiştir.

Aynı yıl içerisinde Ferruh Arsunar tarafından hazırlanan Gaziantep Folkloru adlı eserde, çeşitli halk edebiyatı mahsullerinin yanında Şah İsmail hikâyesi ile, bu hikâyenin tekerlemesine de yer verilmiştir (40).

Fahir İz tarafından hazırlanan; Eski Türk Edebiyatında Nesir (XIV. Yüzyıldan XIX. Yüzyıl Ortasına Kadar Yazmalardan Seçilmiş Metinler) adlı eserin de "Hikâye" bölümünde, konumuzla ilgili metinler vardır (41).

W.S. Walker ile Ahmet Edip Uysal, Türkiye'nin değişik yerlerinden derledikleri 60'ın üzerindeki masal metnini, Tales Alive in Turkey adı ile 1966 yılında, Amerika'da yayınlarlar (42).

Mahmut İslâmoğlu tarafından 1969 yılında, Kıbrıs'ta yayınlanan Kıbrıs Türk Folkloru adlı çalışmada da, iki masal metni

yer almaktadır (43).

Buraya kadar yapılan, masallarla ilgili çalışmalar, Gümüşhane Masalları'nda teferruatlı bir şekilde verilmiştir (44).

Gümüşhane Masalları Metin Toplama ve Tahlil adlı eser, Saim Sakaoğlu tarafından 1971 yılında tamamlanır. Eser, bu sahada yapılan ilk müstakil doktora çalışmasıdır. Sakaoğlu, bu eserde, Gümüşhane ve çevresinden derlemiş olduğu 70 masal metnini; tasnif, tahlil ve mukayese etmiştir. Eser, bir Giriş ile dört bölümden meydana gelmektedir. Bu çalışma, 1971 yılına kadar hazırlanmış olan masal kitaplarının yanında, çeşitli ülkelerdeki, konuyla ilgili kitapları da tanıtması bakımından oldukça önemlidir (45).

Yine, aynı yıl içerisinde hazırlanan bir diğer doktora çalışması da Bilge Seyidoğlu tarafından hazırlanan; Erzurum Halk Masalları Üzerinde Araştırmalar'dır. Giriş'ten sonra, üç bölümden meydana gelen çalışmada; büyük bir kısmı, Erzurum merkezden derlenmiş 72 masal metni ele alınmıştır. Seyidoğlu, bu masalların motiflerini tesbit ederek, bunların benzerlerini, Motif İndeksi'te araştırmıştır. Metinler, transkripsiyonlu ve ağız özelliklerine bağlı kalınarak verilmiştir (46).

Naki Tezel'in, Türk Masalları 1971 yılında, iki cilt halinde yayınlanır. Tezel, eserin I. cildinin önsözünde; masal, masalın kaynakları, şekilleri, kahramanları gibi konular üzerinde durmuştur. Müteâkip kısımda 10, II. ciltde ise 13 masal metni yer almaktadır. Adı geçen eser, 1985 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı (Şimdi Kültür Bakanlığı) tarafından yeniden yayınlanmıştır (47).

1971 yılında, dil sahasında, bir doktora tezi hazırlayan Ahmet Bican Ercilasun, Kars 111 Ağızları adlı çalışmasında

20 kadar masal metnine yer vermiştir (48). Turgut Acar tarafından 1972 yılında tamamlanan Artvin İli Ağızları adlı doktora çalışmasında da, 11 masal metni bulunmaktadır (49).

Masallarla ilgili üçüncü doktora çalışması ise, 1973 yılında Umay Günay tarafından hazırlanmış olup, 1975 yılında Elazığ Masalları adı ile yayınlanır. Adı geçen eserde Günay, Elazığ'dan derlemiş olduğu 70 masal metnini Propp metoduna göre incelemiştir (50).

Ümit Kaftancıoğlu tarafından hazırlanan; Tek Atlı Tekin Olmaz adlı eser, 1973 yılında yayınlanır. Eserde; "Yazarın Önsözü"nden sonra 24 masal metni yer almaktadır. Masallar, Türkiye Türkçesi ile verilmiştir (51).

Cemil Yener tarafından hazırlanan; Türk Halk Edebiyatı Antolojisi adlı eserin 411 - 419. sayfeleri arasında, masal hakkında kısa bir bilgiden sonra, bir tekerleme ile iki masal metni verilmiştir (52).

1975 yılında, Uğuroğlu Barlas'ın hazırladığı Safranbolu Masalları adlı eserde de, 26 masal metni bulunmaktadır (53).

Otto Spies'in 1976 yılında hazırlanmış olduğu; Türkische Volks Märchen adlı eserde, 21 masal metnine yer verilmiş olup, bunlardan son ikisi halk hikâyesidir (54).

Selhattin Olcay, Ahmet Bican Ercilasun ve Ensar Aslan tarafından 1972 yılında hazırlanıp, 1976'da yayınlanan Arpaçay Köylerinden Derlemeler adlı eserde de, 25 masal metni yer almaktadır (55). Aynı yıl içerisinde yayınlanan; Tunceli'de Savaklılar adlı eserde ise bir masal metnine rastlanmaktadır (56). İhsan Coşkun Atılcan'ın hazırladığı; Erzurum Ağız Halk Deyimleri ve Folklor Sözlüğü adlı eserde de, iki masal metni bulunmaktadır (57).

1977 yılında, Kerim Aydın Erdem de, Keloğlan ile Anası adı altında, bir masal kitabı yayınlar (58).

A. Fernan Oğuzkan, Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı adlı eserini 1977 yılında yayınlar. Kitapta; masal hakkında genel bilgi verildikten sonra, 20'ye yakın örnek metin yer almaktadır. Bu örnek metinler arasında Köroğlu ile Deli Dumrul hikâyeleri de bulunmaktadır (59).

Batı Trakya'da yaşayan Abdurrahim Dede'nin, 1978 yılında yayınlanan Batı Trakya Türk Folkloru adlı eserinde ise beş masal metni bulunmaktadır (60).

Semih Tezcan, 1978 yılında, Ehliman Ahundov'un Azerbaycan Folkloru Antologiyası (61) adlı eserini, Azerbaycan Halk Yagını Örnekleri adı ile Türk harflerine aktararak yayınlar (62). Eserin, 206 - 272. sayfeleri arasında 13 Azeri masal metni yer almaktadır.

Aynı yıl içerisinde, Erman Altun'un hazırladığı; Tekirdağ Folklor Araştırmaları da, diğer türlerin yanısıra, 20 masal metnini ihtiva etmektedir (63).

Yine, aynı yılda, dil sahasında yapılan iki doktora tezi de konumuzu yakından ilgilendirmektedir. Turgut Günay'ın; Rize İli Ağızları'nda dört (64), Efrasiyab Gemalmaz'ın Erzurum İli Ağızları'nda da, iki masal metni bulunmaktadır (65).

Sedat Veyis Örnek tarafından , 1979 yılında hazırlanan; Geleceksel Kültürümüzde Çocuk adlı eserin 358 - 375. sayfeleri arasında 9 masal metni bulunmaktadır. Değişik bölgelerden derlenen bu masal metinleri, Türkiye Türkçesi ile verilmiştir (66).

Masallar üzerinde yapılan diğer bir doktora çalışması da Ahmet Ali Aslan'a aittir. Henüz yayınlanmamış olan; Kuzey

Doğu Anadolu (Kars) Türk ve Kuzey Britanya Halk Edebiyatında Masallar adlı iki cilt halindeki çalışmada, İrlanda'dan 23, İskoçya'dan 22 (İngilizcesi ve Türkçe tercümesi), Kars bölgesinden ise 30 masal metni bulunmaktadır. Eser, özellikle mukayeseli araştırma bakımından önemlidir(67).

Aynı yılda (1980), Kıbrıslı soydaşımız Oğuz Yorgancıoğlu'nun Kıbrıs Türk Folkloru adlı eseri yayınlanır. Eserin ilgili bölümünde 18 masal metni, orijinalliği bozulmuş bir şekilde verilir (68).

Şükrü Elçin tarafından, 1981 yılında yayınlanan; Halk Edebiyatına Giriş adlı eserin ilgili bölümünde, masal hakkında bilgi ve bibliyografya verildikten sonra, "Örnek Metinler" başlığı altında 12; "Sanat Çalışmaları" kısmında da iki masal metni sıralanmıştır. (Bu metinlerden bir kısmı, kendi derlemeleri olup, diğerleri ise; Beysanoğlu, Sakaoğlu, Arçun, Özönler, Alangu, Cümay ve Güney'in eserlerinden alınmıştır), (69).

Seyfi Karabaş da, Bütüncül Türk Budunbilimine Doğru adlı eserinin 203 - 229. sayfeleri arasında masallar hakkında bilgi vermiştir. Karabaş, bu bölümde; "Masallarda Anlam, Yapı ve İşlev", "Masal Çalışmalarının Gelişmesine Kısa Bir Bakış", "Masal Tekerlemelerinde Anlam Sorunu", "İki Türk Masalının Yapısı ile Yorumu" gibi konuları ele almıştır (70).

2. 1982 YILINDAN SONRAKİ ÇALIŞMALAR

Bu tarihten itibaren, masal konusu üzerinde fazla bir çalışma yapılmamıştır. Biz, bu çalışmalardan önemli olanlarını teferruatlı bir şekilde tanıtırken, diğerlerini de, kronolojik olarak, liste halinde vermek istiyoruz.

Bu dönemde, ilk ilmî ve ciddi çalışma, Ali Berat Alptekin tarafından yapılmıştır. Alptekin, 1982 yılında tamamlanan; Taşeli Platosu Masallarında Motif ve Tip Araştırması adlı doktora çalışmasında, bölgeden derlemiş olduğu 70 masal metnini incelemiştir.

II cilt halinde olan çalışmanın, I. cildi inceleme, II. cildi ise, Metinler ve Sözlük kısmına ayrılmıştır. Eser, girişten sonra, altı bölümden meydana gelmektedir.

Alptekin, Giriş kısmında, bölge hakkında bilgi verdikten sonra, Türk ve Taşeli Platosu masalları üzerinde yapılan çalışmalarını belirtmiş, derlediği masalları, daha evvel yayınlanan, o bölgenin masalları ile mukayese etmiştir.

Eserin Birinci Bölümü'nde; "Masalların Yapısı", İkinci Bölümü'nde; "Masalların Derleme Şekli", Üçüncü Bölümü'nde masalların tip yapısı, Dördüncü Bölümü'nde ise masalların tasnifi ve özeti ele alınmıştır.

Bu bölümde, Ali Berat Alptekin, derlemiş olduğu masal metinlerini A. Aarne - S. Thompson'ın tasnifine bağlı kalarak sınıflandırmıştır. Buna göre çalışmada, 5 hayvan masalı, 61 asıl halk masalı, 2 fıkra, 2 de zincirlemeli masal bulunmaktadır.

Beşinci Bölüm, "Taşeli Platosu Masallarının Motif Yapısı"na ayrılmıştır. Burada, masalarda bulunan motifler tesbit edilerek, benzerleri; Motif İndeks'te araştırılmıştır. Eserin Altıncı Bölümü, bölgeden derlenen 70 masal metni ile Sözlük'e ayrılmıştır (71).

1982 yılında, masal konusunda yapılan diğer bir doktora çalışması da, Ziyat Abdülmecit Akkoyunlu'ya aittir. Akkoyunlu, Binbirgece Masallarının Türk Masallarına Tesiri adlı çalışmasını, Umay Günay'ın nezaretinde yapmıştır.

Çalışma, Girişten sonra, iki bölüm, Sonuç ve Bibliyografyadan meydana gelmektedir. Giriş kısmında; "Binbirgece Masallarının Hususiyetleri" ve "Binbirgece Masalları Üzerinde Yapılan Çayışmalar" yer almaktadır. Birinci Bölüm'de, "Masallar Arasında Alışveriş ve Binbirgece Masalları ile Türk Masalları Arasındaki Benzer Motifler" bulunmaktadır. (Burada, 10 motif üzerinde durulmuştur). İkinci Bölüm'de, 215 masal metninin motif sıraları verilmiştir. Eser, Sonuç ve Bibliyografya ile tamamlanmaktadır (72).

Aderheid Uzunoglu - Ocherbauer tarafından 1982 yılında Almanya'da yayınlanan Türkische Märchen adlı eserde, çeşitli halk edebiyatı mahsüllerinin yanısıra, 23 de masal metni bulunmaktadır. Araştırmacı, bu masalları hazırlarken, daha önceki yıllarda Türkiye'de yayınlanan masal kitaplarından (Zaman Zaman İçinde, Az Gittik, Uz Gittik, Yörüklerde ve Köylülerde Hikâyeler, Masallar, Elazığ Masalları, Gümüşhane Masalları, Türk Masalları) istifade etmiştir (73).

Yine, Azerbaycan Nağılları da, 1982 yılında Sabir Sabah tarafından; Azerbaycan Masalları adı ile Türkiye Türkçesine aktarılır. Eserde, bir Suhuş'tan sonra 19 masal metni bulunmaktadır(74).

Masallar üzerinde bir doktora çalışması hazırlayan Saim Sakaoglu, 1983 yılında Kıbrıs Türk Masalları'nı yayınlamıştır. Eserde, Önsöz'den sonra, bir tekerleme ile 20 masal ve Sönsöz yer almaktadır.

Adı geçen esere dahil edilen 20 masaldan biyi zincirlemeli, 19'u da asıl halk masalları grubuna girmektedir. Sakaoglu, Sönsöz'de, masal metinlerinin kaynakları üzerinde durmuştur (75). (Eserin ikinci baskısı 1986 yılında, Kültür ve Turizm Bakanlığı (şimdi Kültür Bakanlığı) tarafından yapılmıştır).

Sakaoglu'nun 1983 yılında tamamlanan bir diğer çalışması da; Sahada Derleme Metodları adlı ders notudur. Çalışmada, masal metni verilmemesine rağmen, o tarihe kadar yapılmış olan derleme çalışmaları arasında masal derlemelerinden de bahsedilmiş, "Ekler" kısmında ise, "Anonim Halk Edebiyatı Derleme Fişleri" arasında, "Masal Derleme Fişi" de verilmiştir (76). (Adı geçen çalışma, 1988 yılında, genişletilerek yeniden basılır).

Aynı yılda, Par Rémy Dor, Contes Kirghiz De La Steppe adlı eserini yayınlıyor. Eserde, 44 Kırgız masal metni bulunmakta olup, bunlar 7 başlık altında ele alınmıştır:

1. Hayvan masalları
2. Olağanüstü masallar
3. Destânî masallar
4. Efsanevî masallar
5. Realist masallar
6. Fanteistik masallar
7. Mizahî masallar

Çalışma, daha sonra yer alan Kaynaklar ve Netice ile tamamlanmaktadır (77).

Tahir Alangu'nun, değişik tarih ve dergilerde bulunan masallarla ilgili 13 makalesi, 1983 yılında yayınlanan; Türkiye Folkloru Elkitabı adlı eserde bir araya getirilir. Bu makalelerden bir kısmı, metin olmayıp, kitap tanıtmasıdır (78).

1984 yılında, Haluk Özalgan tarafından yayınlanan; Zaman - Mekân Eksenlerinde Halkbilimi adlı eserin, 59 - 96. sayfeleri arası konumuzla yakından ilgilidir. Eserde, masal metni verilmemekle beraber, "Keloğlan" tipi üzerinde durulmuş, Keloğlan'ın masallardaki ve günlük hayattaki yerleri açıklanmıştır (79).

Suphi Saatçi tarafından hazırlanan Kerkük Çocuk Folkloru adlı eserde, bölge ile ilgili; duâ, ninni, tekerleme, yanıltmaca, atasözleri ve bilmecelerin yanında masallar da bulunmaktadır. Saatçi, 97 - 131. sayfeler arasında; masal ve Kerkük masalları hakkında kısa bilgi, özellikleri ve masal anlatma geleneği içerisindeki yerini belirttikten sonra, yedi masal metnini, bölge ağız özelliklerine bağlı kalarak vermiştir (80).

Yine aynı tarihlerde, Ahmet Şentürk tarafından hazırlanan; Malatya adlı eserde, bölge çeyitli özellikleri ile tanıtılmış, bu arada, Malatya'nın halk edebiyatı mahsüllerinden de örnekler verilmiştir. Eserin, 109 - 110. sayfelerinde ise masal hakkında kısa bir girişten sonra, bir örnek metin yer almaktadır (81)

Ali Öztürk, 1986 yılında yayınlanan Türk Anonim Edebiyatı adlı eserinin 98 - 133. sayfeleri arasında masal konusunu işler. Öztürk, bu bölümde, daha önce yayınlanan masal kitaplarından istifade ederek, konu hakkında bilgi verir. Ayrıca, bazı masalları da değişik şekillerde, mukayeseli olarak inceler. Daha sonra, "Masalların Kaynakları"na belirterek, "Toplum ve Masal" konusu üzerinde durur (82).

Aslında, bir halk hikâyesi çalışması olan ve Metin Karadağ tarafından doktora tezi olarak hazırlanan; Erzurum ve Çevresinden Derlenen Halk Hikâyeleri Üzerine Bir Araştırma adlı eserde bulunan metinlerden bir kısmı da, halk hikâyesi olmayıp masal özelliği göstermektedir (83).

Yine 1985 yılında, Mehmet Rifat ve Sema Rifat, Vladimir Propp'un eserini, Masalın Biçimbilimi adı ile Fransızca'dan Türkçeye tercüme ederler (84).

Aynı tarihlerde, dış Türklerin edebiyatı ile ilgili olarak da, bir kaç eser yayınlanmıştır. Bu eserler, Türkiye'de basılmamasına rağmen, yayın hayatımıza girdiği için, onları da burada zikretmek istiyoruz.

Nimetullah Hafız tarafından hazırlanan Kosova Türk Halk Edebiyatı Metinleri, 1985 yılında, Priştine'de yayınlanır. Sözlü halk edebiyatı mahsüllerini ihtiva eden eserin 185 - 252. sayfeleri arasında 50'ye yakın masal bulunmaktadır. Hafız, hayvan masallarını; "Fabıllar" adı altında vermiş olup, diğer masalları da konularına göre tasnif ederek, dört grup halinde sınıflandırmıştır. Masal metinleri, ağız özellikleri bozulmadan verilmiştir (85).

Aynı tarihlerde, Bükreş'te yayınlanan; Tepegöz / Dobruca Masalları'nı ise, Mehmet Ali Ekrem ile Mehmet Ali Hilmiye, birlikte hazırlarlar. Eserde, önsözden sonra, metinler yer almaktadır. Sonunda ise, küçük bir sözlük verilmiştir.

Araştırmacılar, eserin önsözünde, metinlerin derlenme şeklini ve bazı husûsiyetleri belirtmişler, daha sonra da 50 kadar masalı, konularına göre altı gruba ayırarak vermişlerdir. Metinlerde, ağız özelliklerine bağlı kalınmış, bazılarının ise Türkiye Türkçesi ile özetleri verilmiştir. Bu arada, bazı metinlerin de, halk hikâyesi özelliğine sahip olduğunu, burada belirtmek isteriz. Eserde, bazı masalların ve Arzu ile Kamber hikâyesinin iki varyantı da alınmıştır (86).

Aslında masal olmasına rağmen, Azeri Türklerinin Halk Hikâyeleri adı ile yayınlanan eser, A. Altan Araslı tarafından hazırlanmıştır. Eserde, "sözbaşı"nın dışında, 29 masal metni Türkiye Türkçesi ile verilmiştir. Araslı, eserini hazırlarken, Azerbaycan sahasının ünlü folklorcuları; P. Efendiyev, H. Eli-

zade, M. H. Tehmasib, E. Ahundov ve N. Seyidov'un, konuyla ilgili eserlerinden istifade etmiştir (87).

Ahmet Edip Uysal'ın İngilizce olarak hazırladığı eser, 1986 yılında; Traditional Turkish Folktales For Children adı ile yayınlanır. Eser, İçindekiler ve Önsöz'ün dışında, 147 sayfeden ibarettir. Çalışmanın sonuna Kaynaklar ve Fotoğraflar da eklenmiştir.

Giriş kısmında, masallar hakkında kısaca bilgi verildikten sonra, masalların önemi anlatılmaya çalışılmıştır. Çalışmada, 61 metne yer verilmiş olup, bunlar; asıl halk masalları, hayvan masalları, fıkra ve efsanelerden ibarettir. Fıkralar arasında ise, Nasrettin Hoca'ya ait olanlar epeyce fazladır.

"Kaynaklar" kısmında, metinlerin derlendiği kaynak şahıs, derleme yeri ve derleme tarihi gibi hususlar verilmiştir. Buradan öğrendiğimize göre, kitaptaki masallar, büyük ölçüde Ahmet Edip Uysal tarafından derlenmiştir. Kars'tan İzmir'e, Samsun'dan Mersin'e kadar bir çok bölgenin masalı bu çalışmada ele alınmıştır (88).

Aynı tarihlerde, dil sahasında yapılan bir çalışmada da, konumuzla ilgili metinler bulunmaktadır. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne bağlı olarak, Ahmet Buran tarafından hazırlanan; Keban, Baskil ve Ağın Yöresi Ağızları (İnceleme - Metinler - Sözlük) adlı yüksek lisans tezinde, ilgili bölgelerden derlenmiş 16 masal metni yer almaktadır (89).

Daha önce, Mehmet Rifat ile Sema Rifat tarafından tercüme edilen V. Propp'un eserini, 1987 yılında da Hüseyin Güntüş, Masalların Yapısı ve İncelenmesi adı ile yeniden Türkçeye tercüme etmiştir. Eserde, masalın tarihçesi verildikten sonra, masal kahramanları, fonksiyonlarına göre tahlil edilmiştir (90).

Masallarla ilgili, derli toplu, bir başka çalışma, 1988 yılında yapılmıştır. İçerisinde; masal konusunda ihtisas sahibi olmuş değerli ilim adamlarının makalelerinin bulunduğu; Masal Araştırmaları I/ Folktale Studies adlı eser, Nuri Taner'in editörlüğünde yayınlanmıştır. Tamamen masal konusuna ayrılmış olan bu eserde; Saim Sakaoğlu, Ali Berat Alptekin, Bilge Seyidoğlu, Pertev Naili Boratav, İlhan Başgöz, Nuri Taner, vs. gibi araştırmacıların, yazılarını ihtiva etmektedir.

Kitapta, 1988 yılına kadar yapılmış olan masallarla ilgili bibliyografyanın bulunması ise, onun kıymetini bir kat daha artırmaktadır (91). Şifahen aldığımız bilgilere göre, eserin II. sayısı da önümüzdeki yıllarda yayınlanacaktır.

Aynı tarihlerde, Edip Kızıldağlı da; Hatay Masalları adlı eserini yayınladı. Kızıldağlı, bu çalışmaya, daha evvel makale olarak yayınladığı masallardan da bir kısmını dahil etmiştir(92).

Tuncer Gülensoy tarafından hazırlanan; Kütahya ve Yöresi Ağızları (İnceleme - Metinler - Sözlük) adlı çalışmada da, bölgeden derlenmiş üç masal metni yer almaktadır (93).

Daha evvel, Ehet Haşim tarafından derlenerek Doğu Türkistan'da, Uygurca olarak yayınlanan eseri, 1989 yılında Ahmet Bican Ercilasun ile A. Şekür Turan, Latin harflerine ve Türkiye Türkçesine aktararak Uygur Halk Masalları adı ile yayınlamışlardır. İçerisinde bulunan 54 masal metnin tamamı hayvan masalıdır. Eserde, metinlerin, hem Latin harflerine çevrilmiş transkripsiyonlu Uygurca, hem de Türkiye Türkçesine aktarılmış şekli verilmiştir.

Eserde, dikkati çeken hususlardan birisi de, bazı masal-

ların sonunda; "Düşman yanınızdan çıkar, belâ kardeşinizden", "Kılıç yarası iyileşir, kalp yarası iyileşmez", "Çalışanın yüzü aydınlık, çalışmayanın yüzü çarık," "Yalancıya inanırsan, başına belâ bulursun," vs. gibi, kıssadan hisse kâbilinde sözlerin bulunmasıdır (94).

Hocamız Ali Berat Alptekin tarafından hazırlanan; Doğumunun 50., Yazı Hayatınının 30. Yılı Münasebetiyle Hocam Prof.Dr. Saim Sakaoğlu (Hayatı, Yayınları ve Yazılarından Seçmeler) adlı eser de konumuz bakımından önemlidir. Masal konusunda üç kitabı ile çok sayıda makale ve tebliği olan Sakaoğlu'nun çalışmaları burada derli toplu bir şekilde, kronolojik olarak sıralanmış, "Yazılarından Seçmeler" bölümünde ise daha önce Araştırma Dergisinde yayınlanan "Typen Türkischer Volksmärchen'deki 38 Numaralı Masal Tipinin Kaynakları Üzerine Bir Araştırma" adlı makalesi verilmiştir (95).

Türkmen ve Anadolu Halk Masallarının Yapı ve Motif Açısından Mukayesesi Üzerine Bir Araştırma adlı yüksek lisans tezi de Metin Ergun tarafından hazırlanır. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne bağlı olarak yapılan bu çalışma; Önsöz ve Kısaltmalardan sonra, Giriş, üç bölüm, Sonuç ve Bibliyografyadan meydana gelmektedir.

Eserin Birinci Bölümü'nde, incelemeye esas tutulan 70 Türkmen masalının motifleri tesbit edilerek, benzerleri, Motif İndeks'te araştırılmıştır. İkinci Bölüm'de ise, "Masal Metinlerinin Mukayesesi" işlenmiş, Üçüncü Bölüm'de de 70 Türkmen masalı, özetleri ve EB - AaTh tip kataloglarındaki numaraları verilmiştir (96).

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne bağlı olarak, Pâki Küçükler (97), Osman Özer (98) ve Nuray Açıkgöz(99)

tarafından, dil sahasında yapılan yüksek lisans tezlerinde de ilgili bölgelerden derlenmiş masal metinleri bulunmaktadır.

Muhan Bali tarafından doçentlik tezi olarak hazırlanan Halk Edebiyatında Nesir adlı eserde ise, çeşitli masalların yanısıra bir de Karatepeli fıkrası verilerek, bunlar değişik yollardan tahlil edilmiştir (100).

İlmî değeri olan eserleri bu şekilde tanıttıktan sonra, şimdi de, daha çok Türkiye Türkçesine çevrilerek, çocuk kitapları serisinde yayınlanan masal kitaplarından ^{bazılarının} alfabetik olarak bir listesini vermek istiyoruz. Ancak, masal çalışmalarında büyük emeği geçmiş olan Nuri Taner ve Numan Kartal'ın, kendilerine mahsus bir üslupla, metinleri yeniden şekillendirdiklerini de burada belirtmek isteriz.

Rıza Akdemir, Çocuklarımıza Masallar, Ankara 1985,
Anadolu'dan Masallar, İstanbul 1987.

Bahtiyar Babacan, Keloğlan Masalları I. Ali Cengiz Oyunu,
İstanbul 1985.

-----, Keloğlan Masalları II, İstanbul 1985.

-----, Keloğlan Masalları III. Altın Heybe, İs-
tambul 1985.

Derman Bayladı, Anadolu Masalları I, İstanbul 1986.

Nermin Çelikkol, Annemin Masalları, İstanbul 1986.

Melih Ergun, Kelçölan, İstanbul 1985.

-----, Türk Masalları, İstanbul 1986.

Mehmet Güler, Keloğlan Keleşölan, İstanbul 1986.

Eflatun Cem Güney, Masallar, Ankara 1982.

Numan Kartal, Keloğlan Dağlar Padisaha, İstanbul 1981.

-----, Kelçölan Geldi, İstanbul 1984.

- Numan Kartal, Aslan Keloğlan, İstanbul 1987.
- Zeki Kuş, En Güzel Türk Masalları, İstanbul 1986.
- Şerif Oktürk, Anadolu Masalları, İstanbul 1982.
- Erol Özdemir, Anadolu Masalları I, İstanbul 1985.
- , Anadolu Masalları II, İstanbul 1986.
- Hakkı Özkan, Keloğlan Masalları, İstanbul 1985.
- Sait Sandaş, Türk Masalları, İstanbul 1984.
- Hasan Latif Sarıyüce, Anadolu Masalları I, İstanbul 1983
- , Anadolu Masalları II, İstanbul 1983.
- , Keloğlan Deliler Ülkesinde, Ankara
1987
- Nuri Taner, 1984 - 1987 yılları arasında 32 masalı, ayrı
ayrı, müstakil birer kitap olarak yayınladı.
- Oğuz Tansel, Çobanla Bey Kızı. Masallar 1 (Allı ile Fırfırı)
1985.
- , Konusan Balıkla Yalnız Kız. Masallar 2 (Allı
ile Fırfırı), 1985
- Erdoğan Tokmakçıoğlu, Keloğlan Masalları. Ali Cengiz Ovunu
İstanbul 1982.
- Ayhan Yalçın, Masallarımız, İstanbul 1987,
- S. Metin Yetkili, Keloğlan ve En Güzel Masalları, İstan-
bul 1984.

Bu eserlerin dışında, Çocuk Edebiyatı Yıllığı'nın
değişik sayılarında da, masal metinleri ve konuyla ilgi-
li çeşitli makaleler bulunmaktadır. (101).

Bundan bir kaç yıl önce, Hayvan Masalları'nı hazır-
layan, hocamız Ali Berat Alptekin, yayınlanması için, eseri
Kültür Bakanlığı'na göndermiştir. Adı geçen eserde, Ana-
dolu ve diğer Türk boylarına ait 80 kadar masal metni
bulunmaktadır.

Bir çok ansiklopedide de yine, "masal" maddesine yer verilmiş olup, bunlar içerisinde en önemlisi, Bilge Seyidoğlu tarafından, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi'ne yazılan maddedir. Burada, masalın tarifi verildikten sonra, özellikleri belirtilerek, üzerinde yapılan çalışmalar verilmiştir (102).

Bunların dışında, Türk masalı olmamasına rağmen, La Fontaine (103), Aisopos (104), Kelile ve Dimne (105) ile Binbirgece Masalları (106)'ndan yapılan tercümeleri de, burada, bilhassa belirtmek isteriz.

Burada tanıtığımız kitaplar, büyük ölçüde, ya tarihi bir değere sahiptir, ya da ilmi olma özelliği ile dikkati çekmektedir. Bu hususda, 1988 yılı sonuna kadar çıkan kitapların derli toplu bir listesi; Türk Folklor ve Etnografya Bibliyografyası I, II, III (107), Türk Folklor Araştırmaları Dergisi (108) ile Hülya Adalı'nın, "Masal Kitaplığımız ve Bize Gelen Masal Kitapları" adlı makalesinde verilmiştir (109).

B. TALEBE TEZLERİ:

Türkiye'nin, başlangıçta Edebiyat Fakülteleri Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerinin bulunduğu İstanbul (Edebiyat) ve Ankara (Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi) Üniversitelerinde, konumuzla ilgili tezler yapılmıştır. Bunlar içerisinde, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi ile İstanbul Türkiyat Enstitüsü'ndeki tezler, daha çok diyalektoloji sahasında yapılmış olup, masallar ise, bunların bünyesinde eritilmiştir (110).

Mehmet Kaplan'ın Erzurum'a gelmesi ile birlikte, Edebiyat Fakültesi bünyesinde Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünün açılma-

sı, ilgili bölümde, halk edebiyatı asistanlarının göreve başlaması (Bali, Seyidoğlu, Sakaoğlu, Türkmen, Günay, Aslan, Alptekin) ile birlikte, bu üniversitemizde, halk edebiyatı mahsüllerinin derlenmesine önem verilmiş, bu arada zaman zaman folklor - halk edebiyatı konulu tezler yaptırılırken, bazen de müstakil masal derlemeleri ve incelemelerine yer verilmiştir. Bunların sayılara çok fazla olduğundan, tek tek isimlerini verme yoluna gitmeyeceğiz. Sadece bu tezlerin bibliyografyalarının kaynağını vermekle iktifa edeceğiz (111).

Daha sonraki yıllarda açılan; Elazığ / Fırat (112), Konya / Selçuk (113), İzmir / Ege (114), Ankara / Hacettepe (115), Ankara / Gazi (116) üniversitelerinin ilgili bölümlerinin dışında; Samsun / 19 Mayıs, Trabzon / Karadeniz, Edirne / Trakya, Kayseri/ Erciyes, Sivas / Cumhuriyet, Diyarbakır / Dicle, Malatya / İnönü ve Van / Yüzüncü Yıl üniversitelerinin bir çoğunda da, konumuzla ilgili, az da olsa lisans ve yüksek lisans tezi yaptırılmıştır (x).

C. MAKALELER:

Bu konudaki yazıların büyük çoğunluğu; Türkiye Makaleler Bibliyografyası (117), Türk Folklor ve Etnografya Bibliyografyası (118) gibi eserlerde verilmiştir. Hatta, son zamanlarda, dergilerdeki masal neşriyatı, derli - toplu olarak Masal Araştırmalarında yayınlanmıştır (119).

Biz, içerisinde masal konusu ile ilgili makale ve derleme metinler ihtiva eden dergileri, fazla teferruata girmeden, alfabetik olarak sıralamak istiyoruz.

Bu dergiler içerisinde en önemlileri; Alanya Folkloru, Azerbaycan, Burak, Çağrı, Cevren, Dil ve Tarih Coğrafya Dergisi, Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi, Ercives, Folklor, Folk-

lor Postası, Folkloru Doğru, Güneysu, Halay, Halk Bilgisi Haberleri, Halk Bilgisi Mecmuası, Halkbilimi, Halk Kültürü, Haran, İçel Kültürü, Kardeş Edebiyatlar, Köy Postası, Mengüceli, Millî Folklor, Millî Kültür, Milliyet Sanat Dergisi, Sivas Folkloru, Türk Dili, Türk Dünyası Araştırmaları, Türk Folklor Araştırmaları, Türk Folkloru, Türk Folkloru Araştırmaları, Türk Folklorundan Derlemeler, Türk Kültürü, Ülke ve Yağmur gibi dergilerdir (120).

C. TEBLİĞLER:

Türkiye'de, Halk Edebiyatı ve Folklor ile ilgili ilk seminer, 1973 yılında Ankara'da yapılan; I. Uluslararası Türk Folklor Semineri olup, daha sonra, başta Kültür Bakanlığı Halk Kültürü Araştırma Dairesi Başkanlığı (eski adı, Millî Folklor Araştırma Dairesi) olmak üzere, çeşitli üniversitelerimizde, illerimizde, hatta ilçelerimizde tertib edilen kongre ve seminerlerde konuyla ilgili tebliğler sunulmuştur. Bunlar, daha sonra yayınlanan "Bildiri" kitaplarında bulunduğu için, burada tekrarlamak istemiyoruz. Ancak, bu konuda ihtisas sahibi olan; Sakaoğlu, Seyidoğlu, Günay, Alptekin, gibi araştırmacıların değişik kongre ve sempozyumlarda bir çok tebliğler sunduklarını da burada belirtmek isteriz.

D. MASAL DERLEME YARIŞMALARI:

Zaman Zaman, efsane, fıkra ve masallarla ilgili derleme yarışmalarının yapıldığını yakından bilmekteyiz. Bu hususta, köy öğretmenleri arasında yapılan; "Efsane Derleme Yarışması", Mersin Halk Eğitimi ve Akşam Sanat okulu müdürlüğünün düzenlediği; "Menkabe Yarışması", İnönü Üniversitesi'nin düzenlediği "Efsane" ve "Masal" yarışmaları, konumuzu ilgilendiren

en önemli derlemelerdir.

Bizi ilgilendiren masal derlemelerinde, İnönü Üniversitesi'nin açmış olduğu yarışmaya 200 kadar masal metni gönderilmiş, bunlardan 100 kadarınının yayınlanması uygun görülmüştür.

Daha önceki yıllarda ise, Gaziantep'te çıkarılan Gaziantep Kültür dergisinin açtığı masal derleme anketine de çok sayıda masal gönderilmiştir. Bu masallar, önce, adı geçen dergide yayımlandıktan sonra, Hulusi Yetkin tarafından kitap haline getirilmiştir.(121)

E. ARŞİVLER:

Türkiye'de, sözlü kültürün derlenmesi, bunların yazıya geçirilmesi ve katalogların çıkarılması işine Cumhuriyetten sonra başlanmıştır. Pertev Naili Boratav ile arkadaşları tarafından hazırlanan; Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Folklor Arşivi'nde, bir çok halk edebiyatı ve folklor mahsülleri yanında, masal metinlerine de yer verilmiştir (122). Ancak, adı geçen arşiv, ilgili fakültede bugün yoktur. (1948 yılında, Folklor ve Halk Edebiyatı Kürsüsü'nün kapatılmasından sonra, bu arşivdeki malzeme, Boratav tarafından Paris'e götürülmüş ve şahsi arşivi durumuna gelmiştir.)

Türk Dil Kurumu'nun değişik yıllarda derledikleri ve derleyiciler tarafından kendilerine gönderilen 31 kasette; Kars, Artvin, Hatay, Adana, Kayseri, İçel, Muğla illeri ile Azerbaycan ve Kazakistan'a ait, folklor ve halk edebiyatı mahsülleri içerisinde masal metinleri de bulunmaktadır.(123). Buradaki masal metinlerini, Saim Sakaoğlu, büyük ölçüde kullanmıştır.

T.C. Kültür Bakanlığı tarafından, 1967 yılında, Millî Folklor Enstitüsü adı ile kurulan, sonra Millî Folklor Araştırma Dairesi olan, en sonunda da, Halk Kültürünü Araştırma Merkezi olarak adı değiştirilen bakanlığın bünyesinde, bir "Türk Folklor Arşivi" bulunmaktadır. Adı geçen daire, her yıl, değişik yerlere derleme gezileri düzenlemektedir. Arşivdeki derlemeler arasında, masalların sayısı da azımsanmayacak miktardadır.

Warren S. Walker ile Ahmet Edip Uysal'ın birlikte derledikleri bir çok halk edebiyatı ve folklor mahsülleri; "The Uysal - Walker Archive of Turkish Oral Narrative / Uysal - Walker Sözlü Türk Halk Hikâyeleri Arşivi" adı ile kurdukları merkezde yer almaktadır. Adı geçen arşiv, Amerika Bileşik Devletlerinde, Texas Üniversitesi Kütüphanesi'nde bulunmaktadır. Buradaki masallar, konularına göre tasnif edilmiş olup; arşiv, daha sonra, W. S. Walker ile birlikte, Michael D. Felker, Elizabeth K. Brandt tarafından düzenlenip; Archive of Turkish Oral Narrative Preliminary Catalogue II adı ile 1988 yılında, bir de katalogu yayınlanır.

Saim Sakaoglu'nun, Erzurum Atatürk Üniversitesi'nden ayrılıp, Konya Selçuk Üniversitesi'ne gitmesi ile birlikte, orada, halk edebiyatı - folklor çalışmaları canlanmış, bu cümleden olmak üzere, bir "Türk Halk Kültürü Uygulama ve Araştırma Merkezi" kurulmuştur (12 Ocak 1989).

Hocamız Sakaoglu, adı geçen Enstitünün başkanı olup, son bir kaç yıl içerisinde 1000 kadar bant derlemişlerdir. Bu bantlar, Anadolu'nun değişik bölgelerinden gelen talebeler tarafından, ağız özelliklerine bağlı kalınarak derlenmiştir. Adı geçen bantlar, aynı zamanda, talebeler tarafından deşifre edilerek verilmektedir.

Hocamız Sakaoğlu'ndan aldığımız bilgiye göre, gelecek yıllarda, bu bantlar tasnif edilerek, illere göre ayrılacak, bir katalog hazırlanarak, metinlerin yerleri belirtilecektir. Bantlarda, çeşitli halk edebiyatı mahsüllerinin yanısıra, çok sayıda da masal bulunmaktadır.

1961 yılında kurulan Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, daha çok, dış Türklere ait olan halk edebiyatı, folklor ve etnografya malzemelerini derlemiştir. Bilhassa 1983 yılında, Afganistan'dan ülkemize göçeden Türkmen, Özbek ve Kırgızlara ait metinler, değişik araştırma grupları tarafından tesbit edilmiştir. Bu mahsüller içerisinde, masal metinlerinin de bulunduğunu yakından bilmekteyiz.

Bunların dışında, Muhan Bali, Saim Sakaoğlu, Bilge Seyidoğlu, Umay Günay, Tuncer Gülensoy, Sabri Koz, Ali Berat Alptekin, Hilmi Dulkadir ve Esma Şimşek gibi araştıracıların arşivlerini de, burada, bilhassa zikretmek isteriz.

II. YUKARIÇUKUROVA MASALLARI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Bugüne kadar, halk edebiyatı ve folklorun değişik konuları ile ilgili, çok sayıda, doktora, yüksek lisans, doçentlik ve profesörlük takdim tezleri yapılmıştır. Ancak, bunlar içerisinde Çukurova bölgesi, çeşitli sebeplerden dolayı, araştırma konusu olarak seçilmemiştir. Oysa bölgemiz, halk edebiyatı mahsullerinin en canlı olduğu diyarlardan birisidir. Gerek, o bölgenin çocuğu olmamız, gerekse yukarıda gördüğümüz eksiklikleri tamamlamak gâyesi ile Yukarıçukurova masalları üzerinde bir tez hazırlamaya karar verdik.

Henüz, derleme sahasına çıkmadan önce, bölge ile ilgili kaynakları taradığımızda, Yukarıçukurova masalları üzerine, dikkate değer bir çalışmanın yapılmadığını gördük. Masal yönünden oldukça zengin olan bu bölgemizde, bugüne kadar, böyle bir çalışmanın yapılmaması, bizi bu konuya yönelten en önemli faktörler arasındaydı.

Biz, içerisinde, az - çok bölge ile ilgili masal bulunan ve masallardan bahseden kaynakları verirken, "Çukurova" bölgesini, bir bütün olarak ele aldık. Bu sebeple, çalışmamızda bahsedilen kaynaklar, Yukarıçukurova'nın olmayıp, Çukurova'nın tamamına aittir.

A. KİTAPLAR:

Yukarıçukurova masalları ile ilgili, müstakil bir kitap hazırlanmamıştır. Ancak, Ali Rıza Yalman [Yalgın] tarafından yayınlanan; Cenupta Türkmen Oymakları adlı eserin I. ve II. ciltlerinde, bölgeden derlenmiş kısa masal ve hikâyeler bulunmak-

tadır. Ancak, eserde "hikâye" diye verilen metinlerin de bir kısmı masaldır.

Yalman, eserin I. cildinde, Yörükler arasındaki masalın önemini, bunların bir kanun kadar geçerli olduğunu ve metinleri, umümiyetle yaşlı kadınların anlattığını belirttikten sonra, "Kedi Hikâyesi" ve "Çoban Hikâyesi" adı ile iki metin vermiştir. Bunlardan birincisinin masal olmasına rağmen, ikincisi fıkradır. Ancak, çeşitli araştırmacılar, masal tasniflerini yaparken, fıkraları da buna dahil ettiklerini düşünürsek, "Çoban Hikâyesi"ni de, burada, rahatlıkla zikredebiliriz. (124).

Adı geçen eserin II. cildinde, "Hikâyeler" adı altında dört metin yer almaktadır. Bunlar:

1. Kurtla Koyun,
2. Çamurdan Adam
3. Sultan Kız
4. Bey Böyrek

Ancak, bu metinlerden birincisinin masal olmasına rağmen, ikincisi fıkra, üçüncüsü ise bir halk hikâyesidir. Bey Böyrek ise, Dede Korkut Hikâyelerindeki boyun değiştirilerek, "Akkavak Kızı" adı ile anlatılan, masallaşmış şeklidir.

Eserin 193 - 196. sayfeleri arasında ise, yine Dede Korkut hikâyelerinden biri olan, "Tepegöz" hikâyesi bulunmaktadır. Ancak, buradaki metin, anlatıcı tarafından masallaştırılmıştır (anlatıcı, metnin yarısını anlatmıştır) (125).

Pertev Naili Boratav'ın 1969 yılında yayınlanan; Az Gittik Uz Gittik adlı eserinin 356 - 361. sayfeleri arasında ise, Kadirli'nin Karatepe köyünden derlenmiş 19 "Karatepeli fıkrası" bulunmaktadır (126). Tasniflerde, fıkralar da, masalların içe-

risinde ele alındığı için, onları da burada vermenin faydalı olacağına inanıyoruz.

Ahmet Edip Uysal tarafından, 1986 yılında yayınlanan; Traditional Turkish Folktales For Children adlı eserde de, Çukurova bölgesinden derlenmiş üç metin bulunmaktadır (127).

B. TALEBE TEZLERİ:

Konumuzla ilgili en fazla tez çalışması, Erzurum Atatürk Üniversitesi Fen - Edebiyat ve Kâzım Karabekir Eğitim Fakülte-
lerinin ilgili bölümlerinde yapılmıştır. Bunda, başta Mehmet Kaplan olmak üzere, daha sonraki yıllarda yetişen hecalarımız; Saim Sakaoğlu, Bilge Seyidoğlu ve Muhan Bali'nin büyük etkisi vardır.

Adı geçen Üniversitenin Fen - Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde, içerisinde Yukarıçukurova masallarının bulunduğu üç talebe tezi vardır. Bunlardan, Abdurrahman Coşkun, dört (128), Mehmet Karanlık, yedi (129), F. Nurgün Akkurt da beş (130) masal metnini, çalışmalarına dahil etmişlerdir. Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde ise; Mustafa Tunç tarafından, müstakil bir masal çalışması yapılmıştır. Kadirli Masalları adlı tezde, 15 masal metni yer almaktadır (131). Bunun dışında, aynı fakültede, H. İbrahim Özdemir (132) ve Suat Tatlı (133) tarafından yapılan tezlerde de, bölge ile ilgili masallar bulunmaktadır.

Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde ise; Mustafa Özgüven (134), Adil Arıkan (135), Şaziye Doğan (136), Ayşe Soyupak (137) ve Ahmet Yılmaz (138), muhtelif yıllarda tamamladıkları tez çalışmalarına, çeşitli halk edebiyatı mahsülleri ile birlikte

masalları da dahil etmişlerdir.

İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde de Fuat Cüzel (139) ve Derviş Esimek (140), dil sahasında yapmış oldukları tez çalışmalarında, masallardan da istifade etmişlerdir.

Fırat Üniversitesi, Fen - Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde yapılan tezler arasında ise, konumuzla ilgili bir çalışma bulunmaktadır. Mustafa Kemal Çakırcıoğlu tarafından hazırlanan; Karatepe Köyünde Halk Edebiyatı ve Folklor Ürünleri / Kadirli - Adana adlı tezde, çeşitli halk edebiyatı ve folklor mahsüllerinin yanısıra üç de masal metni yer almaktadır (141).

Ayrıca, görme imkanını bulamadığımız diğer üniversitelerimizdeki lisans tezlerinde de (bilhassa halk edebiyatı ve ağız tezlerinde), bölgemizle ilgili masal metinlerinin bulunabileceğini de, burada belirtmek isteriz.

C. MAKALELER:

Bölgedeki, masallarla ilgili makale çalışmaları, kitaplarda olduğu gibi, yine çok azdır.

Pertev Naili Boratav; "Çukurova'da Folklor Derlemeleri" adlı yazısında, Çukurova bölgesinin, sözlü halk edebiyatı bakımından çok zengin olduğunu belirttikten sonra:; Yörük, Fidan Bacı'dan iki, Tahtacı Döne Akgün'den de yine iki masal metni derlediğini belirtir . Boratav, ayrıca, iki kaynak şahıstan da dokuz fıkra tesbit etmiştir (142).

Bunun dışında; Yusuf Doğudandoğan'ın (143), M. Güner Demiryay'ın (144) ve Ali Berat Alptekin'in (145) bir, Murat Uz (146) ile Esma Şimşek'in de konuyla ilgili iki makalesi, değişik

dergilerde yayınlanmıştır (147). Osman Karataş ise, "Tilkinin "Tilkiye Hilesi" adlı masalı, şiirleştirerek yayınlamıştır (148).

C. TEBLİĞLER:

Görebildiğimiz kadarıyla, bugüne kadar yapılan tebliğlere bölge masalları dahil edilmemiştir. Sadece, Esmâ Şimşek tarafından hazırlanan ve III. Battal Gazi ve Malatya Çevresi Halk Kültürü Sempozyumu'nda sunulan bir tebliğde "Sabırtası" masalının Kadirli varyantı da incelenmiştir (149).

D. ARSİVLER:

Hiç şüphesiz, daha önce tanıttığımız arşivlerde, bölge-mizle ilgili masal metinleri de bulunmaktadır. Ancak, bunların bir kataloglarının hazırlanmadığı için, kesin bir bilgi verememekteyiz. Warren S. Walker - Michael D. Felker ve Elizabeth K. Brandt'in birlikte hazırladıkları; Archive of Turkish Oral Narrative Preliminary Catalogue II'de; Ağah Selçuk (Ceyhan)'dan altı,, Ömer Uysal (Adana)'dan beş, Hacı Özsan (Kadirli)'dan bir, Mustafa Düzgün (Osmaniye)'den 3, Reşat Genç (Kozan)'ten de yine bir masal metni derlediklerini belirtmişlerdir (150).

NOTLAR

- (1) Saim Sakaoğlu, Gümüşhane Masalları Metin Toplama ve Tahlil, Ankara 1973, 47-65.
- Bilge Seyidoğlu, Erzurum Halk Masalları Üzerinde Araştırmalar (Metinler ve Açıklamalar), Ankara 1975, XV-XXV.
- Umay Günay, Elazığ Masalları (İnceleme), Erzurum 1975, 4-16.
- Ahmet Ali Aslan, Kuzey Doğu Anadolu (Kars) Türk ve Kuzey Britanya Halk Edebiyatında Masallar, Erzurum 1980, (Yayınlanmamış doktora tezi).
- Ali Berat Alptekin, Taseli Platosu Masallarında Motif ve Tip Araştırması, Erzurum 1982, 5-17.
- (2) Saim Sakaoğlu, Gümüşhane Masalları ..., 48-50.
- (3) a.g.e., 50.
- (4) a.g.e., 51.
- (5) a.g.e., 54.
- (6) a.g.e., 55.
- (7) Otto Spies, Türkische Märchen, Düsseldorf - Köln, 1967.
- (8) Saim Sakaoğlu, Gümüşhane Masalları ... 53.
- (9) Ziya Gökalp, "Masallar" Küçük Mecmua, (18), 1922, 9-12
- (10) Pertev Naili Boratav, Zaman Zaman İçinde, İstanbul 1958, 23.
- (11) Ziya Gökalp, Altın Işık Masalları, İstanbul 1983.
- (12) -----, Kıral Elma, Ankara 1976.
- (13) Hamit Zübeyr [Koşay], Dokuz Ötkünç, Ankara 1929.
- (14) Saim Sakaoğlu, Gümüşhane Masalları ..., 55.
- (15) Ali Dehri [Dilçin], Çankırı Masalları, Çankırı 1933.

- (16) Yusuf Ziya [Demircioğlu], Yürüklerde ve Köylülerde Hikâyeler, Masallar, İstanbul 1934.
- (17) Suat Salih Asral, Öztürk Masalları, Mersin 1935.
- (18) Daha geniş bilgi için bkz.; Seza Cüngör, Halk Bilgisi Haberleri Bibliyografyası, Elazığ 1990, (F.Ü. Fen-Ed. Fak. Lisans tezi).
- (19) Naki Tezel, Keloğlan Masalları, İstanbul 1936.
- (20) -----, İstanbul Masalları, İstanbul 1938.
- (21) Ahmet Caferoğlu, Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme 1, İstanbul 1940, 61-138.
- , Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar, İstanbul 1942, 3-187.
- , Anadolu Ağızlarından Toplamalar, İstanbul 1943, 7-181.
- , Sivas ve Tokat İlleri Ağızlarından Toplamalar, İstanbul 1944, 5-165.
- , Güney Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar, İstanbul 1945, 3-227.
- , Kuzey Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar, İstanbul 1946, 3-77.
- , Orta Anadolu Ağızlarından Derlemeler, İstanbul 1948, 3-210.
- , Anadolu İlleri Ağızlarından Derlemeler, İstanbul 1951, 3-197.
- (22) Mehmet Tuğrul, Malatya'dan Derlenmiş Masallar, Ankara 1946.
- (23) -----, Mahmutgazi Köyünde Halk Edebiyatı, İstanbul 1969,
- (24) Eflatun Cem Güney, En Güzel Türk Masalları, İstanbul 1948.

- (25) Eflatun Cem Güney, Bir Varmış Bir Yokmuş, İstanbul 1956,
- (26) -----, Evvel Zaman İçinde, İstanbul 1957.
- (27) -----, Gökten Uç Elma Düştü, İstanbul 1960.
- (28) -----, Az Gittim Uz Gittim, İstanbul 1961.
- (29) W. Eberhard Und Pertev Naili Boratav, Typen Türkischer Volksmärchen, Wiesbaden 1953.
- (30) Pertev Naili Boratav, Contes Turcs, Paris 1955.
- (31) -----, Zaman Zaman İçinde, İstanbul 1958
- (32) -----, Türkische Volksmärchen, Berlin 1967
- (33) -----, Az Gittik Uz Gittik, Ankara 1969.
- (34) -----, 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı, İstanbul 1969.
- (35) Tahir Alangu, Billur Köşk Masalları, İstanbul 1961.
- (36) -----, Keloğlan Masalları, İstanbul 1967.
- (37) Tercüman Gazetesi, 11 Temmuz 1990, 5.
- (38) Oğuz Tansel, Masallar / Altı Kardeşler, Ankara 1962.
- (39) Hulusi Yetkin, Gaziantep'te Derlenen Halk Masalları, Gaziantep 1962.
- (40) Ferruh Arsunar, Gaziantep Folkloru, İstanbul 1962.
- (41) Fahir İz, Eski Türk Edebiyatında Nesir (XIV. Yüzyıldan XIX. Yüzyıl Ortasına Kadar Yazmalardan Seçilmiş Metinler) İstanbul 1964.
- (42) Warren S. Walker - Ahmet Edip Uysal, Tales Alive In Turkey, Cambridge, Massachusetts 1966.
- (43) Mahmut İslâmoğlu, Kıbrıs Türk Folkloru, Kıbrıs 1969.
- (44) Saim Sakaoğlu, Gümüşhane Masalları... 47-65.
- (45) Saim Sakaoğlu, Gümüşhane Masalları ...

- (46) Bilge Seyidoğlu, Erzurum Halk Masalları ...
- (47) Naki Tezel, Türk Masalları I, Ankara 1985,
-----, Türk Masalları II, Ankara 1985,
- (48) Ahmet Bican Ercilasun, Kars İli Ağızları, Ankara 1983
- (49) Turgut Acar, Artvin İli Ağızları, Erzurum 1972, (Yayınlanmamış doktora tezi).
- (50) Umay Günay, Elazığ Masalları ...
- (51) Ümit Kaftancıoğlu, Tek Atlı Tekin Olmaz, İstanbul 1973.
- (52) Cemil Yener, Türk Halk Edebiyatı Antolojisi, İstanbul 1973, 411-419.
- (53) Uğuroğ Barlas, Safranbolu Masalları I, Karabük 1975.
- (54) Otto Spies, Türkische Märchen
- (55) Selahattin Olcay - Ahmet Bican Ercilasun - Ensar Aslan, Arpaçay Köylerinden Derlemeler, Ankara 1976.
- (56) Yusuf Gül, Tunceli'de Savaklılar, Ankara 1976, 98-101
- (57) İhsan Coşkun Atılcan, Erzurum Ağız Halk Deyimleri ve Folklor Sözlüğü, İstanbul 1977.
- (58) Kerim Aydın Erdem, Keloğlan ile Anası, Ankara 1977.
- (59) A. Ferhan Oğuzkan, Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı, Ankara 1977.
- (60) Abdurrahim Dede, Batı Trakya Türk Folkloru, Ankara 1978, 5-16
- (61) Ehliman Ahundov, Azerbaycan Folkloru Antologiyası I, II, Bakü 1968.
- (62) Semih Tezcan, Azerbaycan Halk Yazını Örnekleri, Ankara 1978
- (63) Erman Altun, Tekirdağ Folklor Araştırmaları, İstanbul 1978.
- (64) Turgut Günay, Rize İli Ağızları. (İnceleme - Metinler - Sözlük) Ankara 1978.

- (65) Efrasiyap Gemalmaz, Erzurum İli Ağaçları (İncelem - Sözlük ve Dizinler) Erzurum 1978.
- (66) Sedat Veyis Örnek, Geleneksel Kültürümüzde Çocuk, Ankara 1979, 358 - 375.
- (67) Ahmet Ali Aslan, Kuzey Doğu Anadolu ...
- (68) Oğuz Yorgancıoğlu, Kıbrıs Folkloru, Kıbrıs 1980
- (69) Şükrü Elçin, Halk Edebiyatına Giriş, Ankara 1981,
- (70) Seyfi Karabaş, Bütüncül Türk Budunbilimine Doğru, Ankara 1981, 203-229.
- (71) Ali Berat Alptekin, Taseli Platosu ...
- (72) Ziyat Abdülmecit Akkoyunlu, Binbirgece Masallarının Türk Masallarına Tesiri, Ankara 1982 (Yayınlanmamış doktora tezi).
- (73) Aderheid Uzunoglu - Ocherbauer, Türkische Märchen, Printed in Germany 1982.
- (74) Sabir Sabah (Latin harflerine çeviren), Azerbaycan Masalları, (?) 1982.
- (75) Saim Sakaçoğlu, Kıbrıs Türk Masalları, Ankara 1983.
- (76) Saim Sakaçoğlu, Sahada Derleme Metodları, Erzurum 1983 (Yayınlanmamış ders notu).
- (77) Par Rémy Der, Contes Kirghiz De La Steppe Et De La Montagne, AIC-Premiertrimestre 1983.
- (78) Tahir Alangu, Türkiye Folkloru Elkitabı, İstanbul 1988.
- (79) Haluk Özalgan, Zaman - Mekân Eksenlerinde Halkbilimi, Ankara 1984, 59-96.
- (80) Suphi Saatçi, Kerkük Çocuk Folkloru, İstanbul 1984, 97-131.

- (81) Ahmet Şentürk, Malatya, Malatya 1984, 109-110.
- (82) Ali Öztürk, Türk Anonim Edebiyatı, İstanbul 1986, 98-133.
- (83) Metin Karadağ, Erzurum ve Çevresinden Derlenen Halk Hikâyeleri Üzerine Bir Araştırma, Erzurum 1984 (Yayınlanmamış doktora tezi)
- (84) Vladimir Propp, Masalın Biçimbilimi, (Türkçeye çeviren: Mehmet Rifat - Sema Rifat), İstanbul 1985.
- (85) Nimetullah Hafız, Kosova Türk Halk Edebiyatı Metinleri Priştine 1985, 185-252.
- (86) Mehmet Ali Ekrem - Mehmet Ali Hilmiye, Tepegöz / Dobruca Masalları, Bükreş 1985.
- (87) A. Altan Araslı, Azeri Türklerinin Halk Hikâyeleri, Ankara 1985.
- (88) Ahmet Edip Uysal, Traditional Turkish Folktales For Children, Ankara 1986.
- (89) Ahmet Buran, Keban, Baskil ve Ağın Yöresi Ağızları (İnceleme - Metinler - Sözlük), Elazığ 1986, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).
- (90) V. Ja. Propp, Masalların Yapısı ve İncelenmesi (Çeviren: Hüseyin Gümüş), Ankara 1987.
- (91) Masal Araştırmaları / Folktale Studies 1, İstanbul 1988.
- (92) Edip Kızıldağlı, Hatay Masalları, İskenderun 1989.
- (93) Tuncer Gülecnay, Kütahya ve Yöresi Ağızları (İnceleme - Metinler - Sözlük), Ankara 1988.
- (94) Ahmet Bican Ercilasun - A. Şekür Turan, Uygur Halk Masalları, Ankara 1989.

- (93) Ali Berat Alptekin, Doğumunun 50., Yazı Hayatınının 30. Yılı Münasebetiyle Hocam Prof.Dr. Saim Sakaoğlu (Hayatı - Yayınları ve Yazılarından Seçmeler), Konya 1989, 118-126.
- (96) Metin Ergun, Türkmen ve Anadolu Halk Masallarınının Yapı ve Motif Açısından Mukayesesi Üzerine Bir Araştırma, Erzurum 1988, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi)
- (97) Paki Küçükler, Bingöl Merkez İlçe ve Köyleri Ağızları (İnceleme - Metinler - Sözlük), Elazığ 1988 (yayınlanmamış yüksek lisans tezi).
- (98) Osman Özer, Karlıova ve Yöresi Ağızları (İnceleme - Metinler-Sözlük), Elazığ 1990, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).
- (99) Nuray Açıkgöz, Emirdağ Kaçarlı Türkmenleri Ağzı (İnceleme-Metin - Sözlük), Elazığ 1990, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).
- (100) Muhan Bali, Halk Edebiyatında Nesir, Erzurum 1982, 20-51.
- (101) Kültür Sanat Yıllığı 1982, İstanbul 1982, 332-334.
Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987, İstanbul 1987, 112-237.
Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1988, İstanbul 1988, 39-324.
Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1989, İstanbul 1989, 157-192.
- (102) Bilge Seyidoğlu, "Masal", Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi ^{6.cilt,} İstanbul 1986, 149-153.
- (103) Mükte Uğurel - Seyit Kemal Karaalioglu - Nevzat Kızılcan (Türkçeleştirenler), Bütünüyle La Fontaine Masalları, İstanbul 1976.
- (104) Nurullah Ataç (Çeviren), Aisopos Masalları, İstanbul 1974,
- (105) Ömer Rıza Doğrul (Çeviren), Filozof Beydebâ / Kelile ve Dimne, İstanbul 1975.

- (106) Gülten Suveren (Çeviren), Binbirgece Masalları, İstanbul 1969.
- (107) Türk Folklor ve Etnografya Bibliyografyası I, Ankara 1971, Türk Folklor ve Etnografya Bibliyografyası II, Ankara 1973, Türk Folklor ve Etnografya Bibliyografyası III, Ankara 1975,
- (108) Turhan Baraz - Semra Tetik - Nazmiye Özsan, Türk Folklor Araştırmaları Dergisi / Konu - Yazar Kaynakçası, Eskişehir 1986.
- (109) Hülya Adalı, "Masal Kitaplığımız ve Bize Gelen Masal Kitapları", Masal Araştırmaları / Folktale Studies 1, İstanbul 1988, 239-247.
- (110) Daha geniş bilgi için bkz.; Kâzım Yetiş, "Türkiyat Enstitüsü Kütüphanesindeki Tezlerin Bibliyografyası I", İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, (XXIII), İstanbul 1981, 260-327.

Ali Berat Alptekin, "Edebiyat Fakültelerinde Yapılan Talebe Tezlerindeki Masallar", Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi II, İzmir 1983, 208-228.

Cemal Kurnaz, "Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler (Edebiyat) Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde Yapılan Tez Çalışmaları" Türk Kültürü, 21 (243), Temmuz 1983.

Gülen Çetin, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde Yapılan Folklorla İlgili Lisans Tezleri Bibliyografyası (1940 -1980), Ankara 1980.

- (111) Ali Berat Alptekin, "Edebiyat Fakültelerinde Yapılan Talebe Tezlerindeki Masallar"....
- (112) Ahmet Buran, "Fırat Üniversitesi - Edebiyat (Fen-Edebiyat) Fakültesi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Yapılan Doktora ve Yüksek Lisans Tezleri ile Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde Yapılan Mezuniyet Tezleri" Fırat Üniversitesi Dergisi (Sosyal - Bilimler), 1988, 2 (1), 237-250.
- (113) Selçuk Üniversitesi Türk Halk Kültürü Uygulama ve Araştırma merkezi başkanı, sayın Prof.Dr. Saim Sakaoglu'ndan şifâen alınan bilgi.
- (114) Metin Ekici (Lisans tezlerinin bibliyografyası, Ekici tarafından, yayınlanmak üzere hazırlanmıştır).
- (115) Cemal Kurnaz, " Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari..."
- (116) İsmet Çetin'den alınan bilgi.
- (117) Türkiye Makaleler Bibliyografyası, ...
- (118) Türk Folklor ve Etnografya Bibliyografyası,...
- (119) Nuri Taner, "Halk Bilgisi Haberleri, Folklor Postası, Türk Folklor Araştırmaları, Folklor, Folklor Doğru, Halk Bilimi, Sivas Folkloru, Türk Folkloru Dergilerinde Yayımlanan Masalların Bibliyografyası", Masal Araştırmaları / Folktale Studies 1, İstanbul 1988, 77-131.
- (120) Bu dergilerdeki, konumuzla ilgili makale ve masalların bir çoğu, Türk Folklor ve Etnografya Bibliyografyası'nda yayınlanmıştır. Ayrıca, şu dergilerin de bibliyografyası hazırlanmıştır.

Seza Güngör, Halk Bilgisi Haberleri Bibliyografyası,
Elazığ 1990, (F.Ü. Fen-Ed. Fak. lisans tezi).

Kâmil Toygar, "Çağrı" Folklor ve Halk Edebiyatı Bibliyog-
rafyası, Ankara 1984.

Ahmet Bayaz, Türk Dili / Dizin I, II, III, Ankara 1972.

Turhan Baraz - Sema Tetik - Nazmiye Özsan, Türk Folklor Aras-
tırmaları Dergisi / Konu - Yazar Kaynakçası, Eskişehir 1986.

Mustafa Can Onaran, Türk Kültürü Dergisi Folklor ve Halk
Edebiyatı Bibliyografyası, Erzurum 1986 (A.Ü. Fen - Ed. Fak.
lisans tezi).

Hüseyin Gül, Ülkü Dergisi (Yeni Seri)'ndeki Halk Edebiyatı
Yazıları, Erzurum 1982, (A.Ü. Fen-Ed. Fak. lisans tezi)

Ahmet Kaya, Bellekten'deki Halk Edebiyatı ve Folklor ile
İlgili Yazılar, Erzurum 1976, (A.Ü. Fen-Ed. Fak. lisans tezi)

Bunların dışında, Erciyes, Kardes Edebiyat, İçel Kültürü,
Mengüceli, Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, Türk Folkloru,
dergilerinin bibliyografyaları da Ali Berat Alptekin ile
Esma Şimşek tarafından, yayınlanmak üzere hazırlanmıştır.

(121) "Gaziantep Masalları Toplama Yarışması Klavuzu" Gaziantep
Kültür, Kasım 1957.

(122) Pertev Naili Boratav, "Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nde
Halk Edebiyatı ve Folklor Arşivi", Ankara Üniversitesi
Dil ve Tarih Coğrafya
Fakültesi Dergisi, IV. (1), 1945, 85-95.

(123) Saim Sakaoğlu, Gümüşhane Masalları, ... 699 - 700.

(124) Ali Rıza Yalman (Yalkın), Cenupta Türkmen Oymakları (Hazr.
Sebahat Emir) Ankara 1977, I. Cilt, 270 - 272.

- (125) a.g.e., II. Cilt, 82-106; 193-196.
- (126) Pertev Naili Boratav, Az Gittik Uz Gittik ..., 346-361.
- (127) Ahmet Edip Uysal, Traditional Turkish ..., 21-35
- (128) Abdurrahman Coşkun, Çukur Türkmenlerinde Folklor Denemesi
Erzurum 1971, 60-93 (A.Ü. Fen-Ed. Fak lisans tezi)
- (129) Mehmet Karanlık, Karalar (Karaisalı - Adana) Köyü Folk-
lorundan Örnekler, Erzurum 1981, 2-30 (A. Ü. Fen-Ed. Fak.
lisans tezi)
- (130) F. Nurgün Akkurt, Adana Hacıalı Köyü Folkloru, Erzurum
1982, (sayfa numarası yok), (A.Ü. Fen-Ed. Fak. lisans tezi)
- (131) Mustafa Tunç, Kadirli Masalları, Erzurum 1977, (A.Ü. KKB.
Eğt. Fak. lisans tezi)
- (132) H. İbrahim Özdemir, İmamoğlu ve Çevresinden Folklor Mah-
sulleri, Erzurum 1984, (A.Ü. KKB. Eğt. Fak. lisans tezi)
- (133) Suat Tatlı, Adana (Kadirli) Folklorundan Örnekler, Erzu-
rum 1988, (A.Ü. KKB. Eğt. Fak. lisans tezi).
- (134) Mustafa Özgüven, Osmaniye Ağzı, Ankara 1965, (Ankara Ü.
DTCF lisans tezi).
- (135) İdil Arıkan, Kozan Ağzı, Ankara 1966, (Ankara Ü. DTCF li-
sans tezi).
- (136) Şaziye Doğan, Kozan Ağzı, Ankara 1972, (Ankara Ü. DTCF.
lisans tezi).
- (137) Ayşe Soyupak, Namrun Türkmenleri Üzerine Çalışmalar, An-
kara 1973, (Ankara Ü. DTCF, lisans tezi)
- (138) Ahmet Yılmaz, Adana ve Yöresinde Türkmen ve Yörük Ağız-
ları, Ankara 1974, (Ankara Ü. DTCF, lisans tezi).

- (139) Fuat Güzel, Kadirli Ağzı, İstanbul 1977, (İ.Ü. Ed. Fak. lisans tezi).
- (140) Derviş Esimek, Toros Türkmenleri Ağzı, İstanbul 1977, (İ.Ü. Ed. Fak. lisans tezi).
- (141) Mustafa Kemal Çakırcıoğlu, Karatape Köyünde Halk Edebiyatı ve Folklor Ürünleri / Kadirli - Adana, Elazığ 1985, (F.U. Fen-Ed. Fak. lisans tezi).
- (142) Pertev Naili Boratav, 'Çukurova'da Folklor Derlemeleri, Ankara 1947.
Aynı yazı için bkz.: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi, 5 (3), Mayıs-Haziran 1947.
- (143) Y[usuf] Doğudandoğan, "Bir Çukurova Masalı: Turaç", Görüşler, 9 (88-91), Temmuz 1946, 13.
- (144) M. Güner Demiray, "Bir Çukurova Masalı: Muradına Eren Kızla Bey Oğlu", Türk Folklor Araştırmaları, 8 (169), Ağustos 1963, 3157-3158.
- (145) Ali Berat Alptekin, "Masal, Halk Hikâyesi ve Efsane Metinleri İç İçe Girebilir mi?" İçel Kültürü, 4 (10), Ocak 1990, 4-9.
- (146) Murat Uz, "Güney Anadolu'da Bir Masal: İren Şahının Oğlu", Türk Folklor Araştırmaları, 5 (55), Şubat 1954, 878-880.
-----, "Çukurova'dan Notlar: Yürük Kızı Güler ile Yürükoğlu Ahmet" Türk Folklor Araştırmaları, 5 (57), Nisan 1954, 911.
- (147) Esma Şimşek, "Masal: Sabırlı Kız", Türk Folkloru, 4 (54), Ocak 1984, 25-26.
-----, "Kadirli ve Çevresinde Masal Anlatma Geleneği ile "Sonu Düşünülmeyen Duâ" Adlı Masal", Erciyes, 12 (135),

Mart 1989, 29-31.

(148) Osman Karataş, "Tilkinin Tilkiye Hilesi", Güneysu, 2 (20), Eylül 1986, 22.

(149) Esma Şimşek, "Malatya'da Anlatılmakta Olan "Sabırtası" Masalı Üzerine Mukayeseli Bir Araştırma", İnönü Üniversitesi/Battal Gazi ve Malatya Çevresi Halk Kültürü Sempozyumu / Tebliğler, İstanbul 1989, 259-265.

(150) Warren S. Walker - Michael D. Felker - Elizabeth K. Brandt, Archive of Turkish Oral Narrative Preliminary Catalogue II 1988.

(X) Bunlar içerisinde dikkatimizi çeken ve içerisinde masal metinleri bulunanlardan önemlileri şunlardır:

Kenan ACAR, İzmit'in Taşköprü, Ova ve Balören Ağızları, Ankara 1988, 1 masal (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi)

Önder ÇAÇIRAN, Felahiye Ağzı Üzerine Bir İnceleme, Malatya 1989 (İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi)

K. Mehmet GECE, Azeri Sivesi Güney Azerbaycan Ağızlarından Serap Ağzı, Ankara 1985, 3 masal (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi)

Nevzat KALE, Kazak Türkçesi Afgan Kazaklarının Ağzı, Ankara 1985 2 masal (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi)

Fatma ÖZKAN, Osmaniye Tatar Ağzı (Eskişehir), Ankara 1985, 3 masal (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi)

Burhan PAŞACIOĞLU, Sivas İlbeyli Ağzı, Ankara 1987, 8 masal, (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi)

Mukim SAĞIR, Erzincan İli Ağızları, Erzincan 1987, 3 masal (Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi)

İlyas YAĞCI, Dervez Vadisi Ağzı, Ankara 1986, 1 masal (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi)

İKİNCİ BÖLÜM

YUKARIÇUKUROVA MASALLARINI DERLEME ŞEKLİ

Bilindiği gibi, masallar, anonim halk edebiyatının mahsulü olup, ilk anlatıcıları bilinmemektedir. Nitekim, masalların derlenmesinin önemini, bundan 68 yılı önce, Ziya Gökalp, Küçük Mecmua'da neşretmiş olduğu; "Usullere Dair: Halkiyyat 1-Masallar" adlı makalesinde belirterek şöyle demiştir:

"Halk masalı, her masal söyleyenden alınmaz. Çünkü, masalın kendine mahsus tabirleri, kendine mahsus lisanı vardır. Masalları, hususi tâbirlerle, hususi şivesiyle nakleden, ancak, caktan yetişme masalcılardır. Masallar, eski ozanlığın kadınlar da devam eden kısmıdır. Ozanlık, babadan oğula kaldığı gibi, masalcılık da, anadan kıza intikal eder. Erkek masalcılar da varsa da, ekseriya masalcılar, kadın cinsindedir. Masalçı, kendi sahasında, bir nev'i sanatkârdır. Ağızdan çıkan her kelime, yerinde kullanılmıştır. Bu gibi masalcıların, bir kelimesi bile değiştirilmemelidir. Masal, ağızlardan nasıl çıkarsa, aynen zaptedilmelidir. Hakiki bir masalcının, iki - üç masalı, başkalarından alınacak binlerce masala müreccahtır. Binâenaleyh, halkiyatçılar, bir hakiki masalcıya tesadüf ettiler mi, onun bütün masallarını zaptederler. Başkalarındaki masallara, kulak bile asmazlar" (1).

Gökalp'ten sonra, masallara ilmi yönden yaklaşan Pertev Naili Boratav da, derlemelerle ilgili intibalarını; "Doğu Anadolu'da Folklor Derlemeleri" ile "Çukurova'da Folklor Derleme-

leri" başlıklı makalelerinde belirtmiştir (2).

Masallar Üzerinde bir doktora tezi ile Sahada Derleme Metodları adlı bir ders notu hazırlayan Saim Sakaclu da; "... Bu da gösteriyor ki, bölgede, masal anlatma an'anesi canlı olarak yaşamaktadır. İlin güneyinde, bilhassa kadınlar arasında, masal anlatma an'anesi, kış gecesi, "Tandır Başı" toplantılarında, en iyi şekilde görülmektedir." demektedir (3).

Elazığ masalları üzerinde çalışan Umay Cnay da; "Elazığ il merkezinde yapılan bu derleme, bizi, münferit yapılan çalışmalarda, sahanın dar ve sınırlı tutulmasıyla, daha sıhatli ve derli toplu malzemenin toplanabileceği neticesine ulaştırdı. Derlemede, başarılı olabilmek için, araştırıcının, çalıştığı sahayı hem tanınması, hem de, o sahada tanınması gerekmektedir. Anlatıcı, tanımadığı ve itimat etmediği kimselere malzeme vermez..." (4) derken, Erzurum Masalları'nı hazırlayan Bilge Seyidoğlu da; "...Masal toplama işine girişmeden evvel, Erzurum'un içinde oturan akrabalarımızla temasa geçerek, onlar vasıtasıyla, masal anlatan kadınlarla dostluk kurmaya çalıştım. Kadınlardan ğrendiğime göre, eskiden, masal anlatmayı, meslek haline getirmiş olan kadınlara, masal anaları denilirmiş..." diyerek derleme ili ilgili intibalarını belirtmiştir (5).

Yine masal konusunda bir doktora tezi hazırlayan Ali Berat Alptekin de, çalışmasının bir bölümünde, derleme ile ilgili intibalarını belirtirken, karşılaştığı bazı zorlukları da şu şekilde dile getirmiştir; "Anlatmaya dayanan türleri, bölgenin insanı, birbirinden ayırmakta güçlük geçmektedir.. Onun için, her gittiğimiz köyde, önce masal anlatmak zorunda kaldık. Hemen hemen her köyde, hayvan ve asıl halk masallarından, bir

kaç tane anlatmışızdır. İki üç masalı anlattıktan sonra, anlatıcılar, masalı hatırlayabilmekte, yahut da anlattığımız metnin, değişik varyantını hatırlayabilmektedirler" (6).

Konumuz bakımından önemli, hatta kaynak olan diğer bir eser de, Kenneth S. Goldstein'in yazdığı, ve Ahmet Edip Uysal'ın tercüme ettiği Sahada Derleme Metodlarıdır (7). Adı geçen eserde, derleme metodları, teferruatlı bir şekilde verilmiştir.

Nail Tan ise, Folklor (Halkbilimi) Genel Bilgiler adını taşıyan eserinde, derleme metodlarını açıkladıktan sonra, diğer konuların yanında, masallar için de bir anket hazırlamıştır (8).

Hatta, derlemelerle ilgili olarak, 1988 yılında, Erzurum'da bir seminer düzenlenmiş olup, Saim Sakaoğlu'nun yönettiği oturuma Bilge Seyidoğlu, Tuncer Gülensoy, Efrasiyab Cemalmaz ve Ali Berat Alptekin konuşmacı olarak katılmışlardır (9).

Biz de, çalışmamıza dahil ettiğimiz 70 masal metnini, Yukarıçukurova bölgesinden derlerken, şu yolu takip ettik:

A. SAHA ÖNCESİ YAPILAN HAZIRLIKLAR

I. YAYINLARIN İNCELENMESİ:

Sahaya çıkmadan önce, bu güne kadar, bölge ile ilgili olarak yayınlanmış kitapları, talebe tezlerini, dergileri, mahallî gazeteleri, vs. yi taradık. Neticede, halk edebiyatı ve folklor yönünden oldukça zengin olan Yukarıçukurova bölgesinde fazla bir çalışmanın yapılmadığını, hele hele, derleme ile ilgili olarak yapılan çalışmaların çok az olduğunu gördük. Masallarla ilgili derlemeler ise sadece bir kaç talebe tezi ve makaleden ibaretti. Bazı çalışmalarda ise (Cenupta Türkmen Oymakları, "Çu-

kurova Folklorundan Derlemeler"), sadece masalların isimleri ve kaynak şahıslar verilmiştir.

Konumuzu ilgilendiren masal çalışmaları, "Yukarıçukurova Masalları Üzerinde Yapılan Çalışmalar" kısmında verildiği için, burada tekrarlamak istemiyoruz. Ancak, konumuzu ilgilendirmesine rağmen içerisinde masal metni bulunmayan ve sahaya çıkmadan önce araştırdığımız, bölge ile ilgili diğer eserlerin bir listesini burada vermenin faydalı olacağı kanaatindeyiz:

Adana İl Yıllığı, Ankara 1967.

Selma Aktan, Dünkü ve Bugünkü Adana, Adana 1967.

-----, Adana İli Yakın Çevre İncelemeleri / Bir ve İkinci Kitap, Adana 1972.

Cahit Beğenç, Toroslardan Asağı, Ankara 1945.

Ali Rıza Yalman [Yalkın], Cenupta Türkmen Oymakları, Ankara 1977.

Ali Rıza Yalman, Toroslarda Karatepeli Bölgesi, Ankara 1950.

Ayrıca, bölgemizde yayınlanan; Çığ, Görüşler, Güneysu, Memleket, Serhat, Ekspress, Yeni Ses, Hürsöz, Yedi Ocak, Hakikat, Cataloluk gibi dergi ve gazeteler de, taradığımız diğer yayınlar arasında zikredilebilir.

II. BÖLGEDEN YÜKSEK TAHSİL İÇİN ELAZIĞ'A GELEN TALEBELER-

LE GÖRÜŞME:

Doktora tezimizin konusu tesbit edilip de, "Yukarıçukurova Masalları" üzerinde, çalışacağımız kesinlik kazanınca, ilk işimiz, bölgeden gelen ve Elazığ / Fırat Üniversitesinin çeşitli fakültelerinde okuyan talebelerle görüşmek oldu. Bunlar,

bize, hem bölge hakkında bilgi verdiler, hem de bazı kaynak şahısları tesbit etmemiz hususunda yardımcı oldular. Bunlar arasında, Mühendislik Fakültesi Kimya Mühendisliği bölümünde Araştırma Görevlisi Ayla Altıncı, Fen-Edebiyat Fakültesi Fizik Bölümü III. Sınıf talebesi Remzi Görgü ve aynı fakültenin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü II. sınıf talebesi Nazife Gül Sekmi , bize; Kadirli, Kozan, Ceyhan ve Osmaniye'de ikamet etmekte olan değişik kaynak şahıslarımızın isimlerini verdiler.

III. MAHALLİ İDARE YÖNETİCİLERİ VE DİĞER MEMURLARLA

GÖRÜŞME:

Henüz, sahaya çıkmadan önce, derleme yapacağımız bölgeye gittiğimizde, ilk olarak, oradaki bazı idari yöneticilerle görüştük. Bunlar arasında, Kadirli İlçe Milli Eğitim Müdürü Sinan Çelik ile görüştüğümüzde o, Kadirli ve çevresinde bir masal yarışması düzenlediklerini, bunun yanında bildiği ve adını duyduğu bazı kaynak şahısların da yaylada veya tatilde olduğunu belirtti.

Yine, İlçe Milli Eğitim Şube Müdür Yardımcısı Ahmet Tabur da, bize, bölge ve kaynak şahıslar hakkında bilgi verdi.

Biz, daha çok, lise ve ortaokullardaki edebiyat öğretmenleri ile görüşmek istediğimiz için, okulların tatilde olmasına rağmen, yine de, bu öğretmenlere ulaşmaya çalıştık. Kadirli lisesinde edebiyat öğretmeni olan İrfan Can, bize, bölgenin halk edebiyatı açısından önemini anlatarak, kendisinin; elinden geldiği kadar, talebeleri vasıtasıyla, bu sözlü mahsülleri derlemeye çalıştığını belirtti.

Ceyhan'da ise, asıl branşının matematik olmasına rağmen, edebiyat ve özellikle de halk edebiyatı ile yakından ilgilenen Pamukeli Ortaokulu Müdürü Halil İbrahim Altıncı'nın, bize büyük yardımları oldu. Altıncı, bizi köylere kadar götürerek, kaynak şahısları tesbit etmede ve onlara ulaşmada yardımcı oldu.

Osmaniye'de de, yine halk edebiyatı ile yakından ilgilenen ve aynı zamanda şair de olan Özel Bahçeli Lisesi Edebiyat Öğretmeni Bestami Yazgan, kaynak şahıslar hususunda, bize bilgi verdi.

Bunların yanında, Kadirli'de Sağlık memuru olarak çalışan Mustafa Yalçın ile Yedigöller İlkokulu'nda müstahdem olan Mahmut Tozcu da, bize, hem masal anlattılar, hem de kaynak şahısları bulmamıza yardımcı oldular.

Ancak, babamın Köy Hizmetlerinde çalışması sebebiyle, Kadirli ve çevresindeki ilçeleri çok yakından tanınması, hemen hemen, bütün köylerle ilişkili olması, bizim başka kimselerle görüşmemize, fazla ihtiyaç hissettirmedi. Babamın yardımları ile, hem köyler hakkında bilgi sahibi olduk, kaynak şahısları tesbit ettik, hem de "Köy Hizmetleri"nin arabası ile her gün, oralara kadar gidip, gelebildik.

B. MASALLARIN TEYPLE TESBİTİ

Derlemiş olduğumuz masalların tamamını, bizzat anlatıcıların yanına giderek, teyple tesbit ettik. Bu şekilde, hem bölgenin ağız özellikleri kaydedilmiş oldu, hem de kaynak şahsın masal anlatırken, ses tonunu nerelerde değiştirip, nerelerde değiştirmedeği tesbit edildi.

Derleme esnasında, elimizden geldiği kadar, teybi anlatıcıya göstermemeye çalıştık. Ancak, teybimiz biraz büyük olduğu için, bu husus yine de anlatıcıların gözünden kaçmadı. Bu anlatıcılardan bir kısmının, ses alma cihazına tepki göstermesine rağmen, bir kısmı da hiç aldırmış etmedi, hatta sevindi. Çünkü, bunların bazıları, masalı anlattıktan sonra, teybi açmamızı ve oradan seslerinin nasıl geldiğini dinlemek istediklerini belirtiyorlardı.

Teybe sesinin alınmasından kaçınan bazı kaynak şahısların da, yine rahatlıkla anlatabilmeleri için, teybi açıp, ortaya koyarak, anlatıcıya kapalı olduğunu söyledik. O da, gerçekten teybin kapalı olduğunu zannettiği için, tabii bir ortamda, masallarını anlattı.

Masalların derlenmesi esnasında, elimizden geldiği kadar, hepsini teyple tesbit etmeye çalıştık. Ancak, bütün ısrarımıza rağmen, teybin karşısında masal anlatmaktan çekinen iki kaynak şahsımızdan ise, anlattıkları masalı yazarak tesbit ettik. Yazarken de, ağız özelliklerine bağlı kalmaya çalıştık.

Derleme çalışmalarımız neticesinde, 200'ün üzerinde masal, 10 kadar halk hikâyesi, 50'ye yakın efsane ve çok sayıda ağıt, türkü, mani derledik. Çalışmamıza, bu derlemiş olduğumuz masalardan, fazla uzun olmaları ve çok yer kaplamaları sebebiyle ancak 70'ini dahil edebildik. Masalları seçerken, motif yönünden zengin olanlarına vetip kataloglarında numaraları bulunmayanlara dikkat ettik. Ama, yine de, çalışmamıza dahil etmek istediğimiz halde, hacmin bir hayli kabarık olması yüzünden, alamadığımız bir çok masallarımız oldu. Temennimiz, en kısa zamanda bunları da, ilim âlemine kazandırmaktır.

C. DERLEME İLE İLGİLİ BAZI HUSUSLAR

Derleme öncesinde ve sonrasında karşılaştığımız bazı zorlukları, dikkat edilmesi gereken hususları, derleme esnasındaki bazı intibalarımızı, şu şekilde ele alabiliriz:

I. DERLEMEDE ZAMAN MESELESİ:

"Zaman" kavramı, derleyeceğimiz türe göre farklılıklar gösterir. Biz, bir türküyü, ağıdı, duâyı, bedduâyı, yani kısa zamanda anlatılan bir türü, bir yılın dört mevsiminde de derleyebeleriz. Bir düğün veya sünnet merasimi, hiç şüphesiz, yaz mevsiminde, daha rahat derlenir. Ancak, bu durum, anlatmaya dayanan ve oldukça uzun olan türler için geçerli değildir, aksine, tamamen bir tezat teşkil etmektedir.

Bilindiği gibi Çukurova bölgesi, iklim bakımından, yazları çok sıcak ve halkın büyük çoğunluğu çiftçilikle uğraşan bir yerdir. Yaz mevsiminin gelmesi ile birlikte, herkes, işine, gücüne koyulur. Kimisi pamuk tarlasına, kimisi fıstık tarlasına koşarken, bir kısmı da, karpuzunu satmak, sebzesini toplamak için uğraşır. Bu arada, çiftçilik yapmayan bazı memur veya serbest meslek sahibi kimseler de, yazın kavurucu sıcağına dayanamayarak, kendilerini ya Akdeniz sahillerine, ya da Toroslardaki serin yaylalara atarlar. Kısacası, yaz mevsiminde şehir olsun, köy olsun, evlerde insan bulmak çok zordur!

Kışın ise, mahsüller toplanmış, hayvanlar ahıra girmiş, yaylada ve denizde olan aileler tekrar evlerine dönmüşlerdir. Gündüzleri, ufak tefek işler yapılırsa da, uzun ve soğuk geceler sıcak sobaların başında, birbirinden güzel hikâyeye, masal ve

türkülerle geçecektir.

Bugün, radyo ve televizyonun, hatta videonun iyice yaygınlaşması, köylerde dahi bütün evlere girmesi, bu geleneği ister istemez etkilemiş, yavaş yavaş silinip unutulmasına zemin hazırlamıştır.

Ancak, bütün bunlara rağmen, bazı köylerimizde, hâlâ masal anlatma geleneğinin canlı bir şekilde anlatıldığını, anlatıcılarımızın:

"Ah, keşke kışın gelseydin. Şimdi, işimiz, gücümüz var, oturup da sana masal anlatamayız."

Veya:

"Kışın, işimiz gücümüz olmadığı için, bir araya gelip, sobanın başında otururken amca da / teyze de, bize güzel güzel masallar, hikâyeler anlatır. Sen de, o vakit gel ki, rahat rahat dinleyebileşin. Şimdi, kimseyi bulamazsın," gibi sözlerinden anlamaktayız.

Ancak, biz, üniversite hocalarının, eğitim - öğretim yılı içerisinde izin alması zor olduğu için, bütün olumsuz şartlara rağmen, derlemeyi, sadece yaz tatillerinde yaptık. Bu sebeple de, çok iyi masal anlatan, kaynak şahıslardan büyük bir çoğunluğuna ulaşamadık. Çünkü, bunlardan bir kısmı tatile, diğerleri de yaylalara çıkmışlardı. Geriye kalanların büyük çoğunluğu ise tarla veya bahçesinde çalışmakta idi,

Yaz mevsiminde, derleme yapmanın en zor şartlarından birisi de, tesbit ettiğimiz kaynak şahıslardan çoğunun tarlada, bağda, bahçede çalışmış olması idi. Gündüz, sabahtan akşama kadar çalışan şahıs, eve geldiğinde, yorgun olduğu için, bir de masal anlatmaya vakit ayırmayıp, hemen yatmaya tercih ediyordu.

Biz, elimizden geldiği kadar, imkanları da zorlayarak, bu kişilere de ulaşmaya çalıştık. Bazen, anlatıcının yorgun olmasına rağmen, akşamları gidip masal derledik, bazen de tarlaya, bağa, bahçeye, yaylaya giderek, derleme vazifemize orada devam ettik. Özellikle, iyi masal anlatan, "masal anası" veya "erkek masalçı" diyebileceğimiz şahıslara ulaşmak için, bütün şartları zorladık. Meselâ, Kadirli'nin Cıgıcık köyünde, çok iyi masal anlattığını bildiğimiz İsmail Akgöllü, bizim köye gittiğimiz günlerde, karpuz tarlasında bekçilik yapmakta ve evine çok geç saatlarda gelmekte idi. İşte, böyle bir şahsı kaçırmak istemediğimiz için, teybe pil takıp, karpuz tarlasına kadar gittik. Orada, bir ağacın gölgesine oturduk, adam hem vazifesini yaptı, hem de bize, masal, hikâye anlattı.

Anlatıcılardan birisi de, o gün tesadüfen tarlaya gitmemişti, hemen yakalayıp, bildiği masalları anlatmasını istedik. Onu tanıyanlar da, özellikle "Üç Turunçlar" masalını çok iyi bildiğini söylemişlerdi. Kaynak Şahıs, bizi kırmayarak, masalı anlatmaya razı oldu, fakat bir kaç defa tekrar etmesine rağmen, biraz anlattıktan sonra, masalın gerisini unutuyordu. Neticede, masalı anlatamadı ve:

"Ne yapayım, ben burada size masal anlatıyorum ama, kafam tarlada. Bugün, tarla sulanacaktı, suyu bıraktılar mı, bırakmadılar mı, ben onu düşünüyorum" dedi.

Bu sözlerden sonra, biz de daha fazla ısrar etmeyerek, anlatmayı, başka bir güne tehir ettik.

Ayrıca, Çukurova bölgesinde, yaz mevsiminin oldukça sıcak geçmesi de, derlememize engel olan faktörlerden bir diğeri idi. Anlatıcı, bunaltıcı bir hava içerisinde bir masalı zorla anla-

tıyor, ondan sonra, bir bahane ile kalkmak istiyordu. Osmaniye'de, bir hanım anlatıcımız, ikinci masala geçtiğinde, önce başörtüsünü çıkardıktan sonra, buluzünü ve şalvarını da çıkartarak anlatmasına devam etti. En sonunda ise:

"Kızım, sen bana kabir azabı mı çektireceksin" diyerek, daha fazla anlatmak istemediğini belirtti.

Bazı kimseler ise, masalı, serin bir ağaç dibinde anlatmayı tercih ediyorlardı, fakat, bu arada da sivri sinekler, insana rahat vermiyordu.

Bütün bu misallerden de anlaşılacağı üzere, derlemede zaman, genellikle kış mevsimidir. Ancak, yukarıda da belirttiğimiz gibi, çeşitli brokratik engeller, derlemenin bu şartına uymayı zorlaştırmaktadır. Biz de daha evvel, bu sahada çalışan; Sakaoğlu, Seyidoğlu, Günay ve Alptekin hocalarımızda da olduğu gibi, derleme zamanını yaz aylarına aldık.

Bir atasözümüzde de belirtildiği gibi (Önce can, sonra canan), derlemelerde de, daima can ön planda tutulmuştur. Yazıda pamuk, tarlada kavun - karpuz, bağda üzüm, yeraltında fıstık, ağaçlarda incirler, erikler varken, elbette, oturup bize masal anlatmayacaklardı. Fakat biz, derlemenin çeşitli metodlarını tadabik ederek, zaman mefhumunu zorlayarak, yaz mevsiminde de olsa, 200'e yakın masal metni tesbit ettik.

II. DERLEMEDE MEKÂN MESELESİ:

Biz, tesbit ettiğimiz masalların büyük bir kısmını köylerden, çok azını da şehir merkezlerinden derledik. Hiç şüphesiz, anlatma geleneği, şehre göre, köylerde çok daha canlı bir şekilde yaşatılmaktadır. Her şeyden önemlisi ise, şehirde yaşa-

yan insanların, birbirini tanımaması sebebiyle, kaynak şahısların tesbit edilmesi çok zordur. Çünkü, hiç kimse, birbirini tanımamakta, bilmemektedir. Halbuki, köyde bir kişiye sorsak:

"Bu işleri, falanca iyi bilir,"

Veya:

"Hikâye, masal anlatmada, falancanın üzerine kimse yoktur" diye hemen cevabını verirler. Bu sebeple biz, hiç kimseyi tanımadığımız bir köye gittiğimiz zamanlarda dahi, eliboş dönmedik. Oradan, en az, beş-on masal derleyerek döndük. Bunun yanında, bir rehper ile gittiğimiz köylerde, bu sayı biraz daha arttı. Çünkü, bir kişiye, masal bilip bilmediğini sorduğumuz zaman, isimler, çorap söküğü gibi ard arda geliyordu. Böylece, bir günde, köyde bulunan adamlardan hangisi iyi masal anlatır, hangisi anlatamaz, hemen tesbit edebiliyorduk.

Şehirde ise, çok az sayıda kaynak şahıs tesbit ettik. Bunların da çoğu, uzun yıllar önce, köyden gelerek şehre yerleşmiş kimselerdi. Bunların çocukluğu veya gençlik yılları köyde geçtiği için, o zaman öğrendikleri masalları, kısa bir hatırlatma ile hemen anlatabiliyorlardı. Şehirde doğup büyüyenler arasında ise, ancak bir kaç kişiden masal dinleyebildik. Bunlar da, bu masalları, yine köyden gelen kimselerden öğrenmişlerdi.

Bu arada, köy ve şehrin dışında, adını, nâmını duyduğumuz bazı kaynak şahıslara ulaşabilmek için, değişik yaylalara da gittik. Bu yaylalar, öyle yaylalardı ki, bir süre sonra, arabayı bir kenara parkedip, saatlerce, dağların, taşların, tepelerin arasında yürüyerek vardığımız yerlerdi.

Köylerde ise, işini bırakmak istemeyen bir anlatıcıdan masal derleyebilmek için, tarlaya, bahçeye gidip, oralarda vazifemize devam ediyorduk.

Hiç şüphesiz, köy ve yaylalarda anlatılan masallar, şehirlerdekine göre daha sağlam ve daha güzeldi. Her şeyden önemlisi, derlenen metinler, orijinalliğini fazlaca kaybetmemişlerdi. Şehir merkezlerinde, teknolojinin gittikçe gelişmesi, bazı âdet ve geleneklerin zayıflamasına, bu arada masalların da unutulmasına veya araya, televizyon ve radyodan bazı motiflerin sıkıştırılmasına sebep oluyordu. Şehirdeki bir anlatıcı, seyrettiği bir filmi, dinlediği bir şarkıyı, türküyü, hemen anlattığı masalın içerisine dahil ediveriyordu. İşte, bu sebeple, Osmaniye merkezden derlediğimiz bir masalda, kahraman, "iskender kebab" yemekte (17 numaralı masal), başka bir masalda ise "apartman"da yaşamaktadır (6 numaralı masal).

Köylerde, teknolojinin o kadar ilerlememiş olması, masal anlatma geleneğinin daha canlı olduğunu göstermektedir. Biz de bu sebeple, masallarımızın çoğunu köyden, çok az bir kısmını da şehir merkezlerinden, fakat yine köyden gelip de oraya yerleşen kaynak şahıslardan derledik.

Araştırma bölgemiz olan Yukarıçukurova'daki köylerin büyük çoğunluğunda, eski köyodalarının bulunmadığına tesbit ettik. Daha çok, insanların toplandığı yer, ya bir kahve, ya da serin bir ağaç gölgesidir, bir "çardak"tır. Çünkü, çeşitli sebeplerden dolayı, erkeklerin oyun oynadığı kahve mekânını pek kullanmadık.

Bilindiği gibi, masalların anlatıcıları genellikle kadınlardır. Kendimizin de, kadınlarla daha iyi münasebet kurabileceğini düşünecek olursak, üzerinde durduğumuz 70 masalın hanımlar tarafından, evin değişik yerlerinde (mutfak, salon, yatakodası, balkon, bahçe) anlatıldı.

Kanaatimizce, masal derlemede en iyi mekân, kaynak şahsın en iyi oturabileceği, rahat edebileceği muhitlerdir. Bu mekânlarda, kaynak şahıslar, resmîyetten kurtulmakta ve çok rahat hareket etmektedirler.

Sakaoğlu, Alptekin hocalarımız, mekân meselesinde, büyük ölçüde, evin harici mekânları kullanmalarına rağmen, Seyidoğlu, Günay ve biz, ev muhitlerini tercih ettik.

III. DERLEMEDE ULAŞIM MESELESİ:

Günümüzde, ilim ve teknolojinin son derece gelişmiş olması derleme sahasında, ulaşım problemini de, hemen hemen ortadan kaldırmış durumdadır.

Biz, derlemeyi, özellikle yaz mevsiminde yaptığımız için, ulaşım problemi ile, hemen hemen hiç karşılaşmadık. Yalnız, bazı kaynak şahısları bulabilmek için, yaylalara gitmek zorunda kaldığımızda, evlerin olduğu yere kadar yol olmadığı için, patika yolda, belli bir süre yürümek zorunda kaldık.

Bazı köyler ise, ana yola çok uzak olmasına rağmen, yine de, onların müstakil bir arabaları yoktu. Bu durumlarda, gideceğimiz köylerde bulunan tanıdıklara, daha önceden geleceğimizi haber vererek, onların traktörlerle bizi karşılayıp, köyelerine götürmelerini sağladık.

Bunun dışında, babamın "Köy Hizmetleri"nde vazife yapması ve bizim derleme yaptığımız sahadaki köyleri çok iyi tanınması da, çalışmamızı kolaylaştıran diğer bir faktör oldu. Derleme yapacağımız bölgeye (köye), babamın götürüp bırakması ve akşam işinden dönerken, tekrar alıp eve getirmesi, bizim ulaşım meselemizi epeyce kolaylaştırdı. Ayrıca, "Yukarıçukurova" böl-

gesi, kendi memleketimiz olduğu için, gittiğimiz her yerde, az - çok tanıdıklarımız vardı. Bu sebeple, ulaşım ve kalacağımız yer problemi, hemen hemen hiç olmadı.

Oysa, bundan 15-20 yıl evvel derleme yapan hocalarımızdan Saim Sakaoğlu, Bilge Seyidoğlu ve Umay Günay; derlemede ulaşım hususunda epeyce zorlandıklarını, özellikle Gümüşhane'nin bazı köylerinde, bir patika yolum dahi olmadığını, bu sebeple bazı yerlere, yürüyerek gitmek zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Yine, bu sanada doktora tezi hazırlayan hocamız Ali Berat Alptekin de, ulaşımın büyük problem olduğunu, bazı yerlere traktörlerle, bazı yerlere ise yürüyerek, yaya gittiklerini belirtmişlerdir.

Bugün, bizim böyle bir problemle karşılaşmamış olmamız, kısa zamanda, teknolojinin ne kadar ilerlediğini göstermektedir.

IV. KAYNAK SAHİSLERLE İLGİLİ PROBLEMLER:

Hiç şüphesiz, masal anlatmak, zor ve sabır isteyen bir iş-tir. Her insan masal anlatamaz. Hatta, "biliyorum, anlatırım" diyenlerden bile bazısı, istenilen şekilde anlatamamaktadır.

Masal anlatıcıları; umümiyetle kadınlardır ve bunlar, anlattıkları masalları, daha çok annelerinden öğrenmişlerdir. Bunun yanında, komşulardan, evlerine gelen misafirlere ve yakın akrabalarından masal öğrenen anlatıcılarımızın sayısı da oldukça kabarıktı. Ancak, bu demek değildir ki, erkekler masal anlatamıyor. Biz, nanımlar kadar olmasa da, erkeklerden de, çok sayıda masal derledik. Hatta, Kadirli'nin Nürefetli köyünde ikamet etmekte olan Mustafa Kara adlı anlatıcımız, bize, masalların en gü-

zelini, motif yönünden en zengin olanlarını anlattı.

Derlemeye başladığımızda, ilk karşılaştığımız zorluk, kaynak şahısların tesbiti oldu. Daha önce, yakınlarından isimlerini aldığımız kişiler bile, ilk zamanlarda, masal bilmediklerini iddiâ ettiler. Bunlardan birisi de, Kozen'da ikamet etmekte olan Cennet Aksoy idi. Aksoy'un, güzel masal anlattığını, bize daha önce, Elazığ'da okumakta olan torunu Remzi Cörgü söylemişti. Bu sebeple, hiç tereddüt etmeden, doğruca onun yanına gittik. Ama, yanına vardığımızda kadın, "bilmiyorum, unuttum" diye rol yapmaya başladı. Biz:

"Torunun, senin çok güzel masal anlattığını söylüyordu, onun için senin yanına geldik" dediğimizde ise:

"Mademki torunum söylemiş, ben de anlatayım," dedi.

Henüz, saha araştırmalarına başladığımız ilk günlerde karşılaştığımız bu hadise, bize güzel bir tecrübe oldu ve bundan sonraki karşılaştığımız anlatıcılarımıza:

"Masal biliyor musun?" veya "Bir masal anlatır mısın?" diye sormayıp, onları tanımasak bile:

"Teyzeciğim, eskiden, torunlarına, köyün çocuklarına anlattığın o güzel masallardan bir kaçını da bize anlatır mısın?" diye sorduk. Kadın, yine bilmediğini ısrar edince de:

"Hayır, sen önceleri, çok güzel masal anlatırmışsın, biz bunu öğrendik,"

Kaynak şahıs:

"Yavrum, eskiden anlatırdım ama, şimdi unuttum gitti. Bugün, kafanda bin türlü dert var, hangi birini hatırlıyayım,"

"Çok iyi hatırladığın bir masalı anlat,yeter,"

Hiç tanımadığımız bir hanıma dahi, tesadüfen bu sözleri

söyleyince, önce bir, sonra iki, üç, dört ... masal peş peşe geliyor, sonunda kadın, bizim ısrarımızı dahi beklemeden:

"Dur, bir masal daha aklıma geldi, onu da anlatayım," diyordu.

Yine, derlemelerimizin ilk günlerinde kulağımıza gelen, anlatıcıların bazı sözleri de, bizim için büyük bir moral kaynağı oldu. Komşularından, onun eskiden çocuklara ve tarlada çalışan kadınlara çok güzel masal anlattığını öğrendiğimiz Meliha Varlı'nın yanına varıp, durumu anlattığımızda, bize:

"Kızım, senin çalışmana kaç masal lâzım?" dedi.

Biz de; 100 masalın yeterli olacağını söyleyince, o:

"Aman yavrum, o da bir şey mi, ben sana, 100 değil, 200 masal anlatırım, o iş kolay" dedi.

Tam bir "masal anası" olan Meliha Varlı, gerçekten de bize, birbirinden güzel 30 - 40 masal anlattı. Ancak biz, çalışmamıza dahil ettiğimiz metinleri, değişik kaynak şahıslardan seçmek istediğimiz için, bu masallardan sadece 7-8 tanesini dahil edebildik.

Derleme yaptığımız bölgeyi, az - çok tanıdığımız için, rehber kişiye fazla ihtiyaç duymadık. Yalnız, daha önceleri hiç gitmemiş olduğumuz köylerde, rehber kişilerin yardımı ile kaynak şahıslara ulaşabildik. Kaynak şahıslardan bazıları, işlerini bırakıp, yanımıza gelmek istemeyince, yanımızda bulunan ve o köyde oturan rehber arkadaş, o hanıma haber göndererek:

"Aman, Düdü teyzeye söyleyin, hemen gelsin. Bu bayan şehirden gelmiş ve dul kadınlara maaş bağlatıyormuş," dedi.

Meğer, kadının en büyük zaafı, kendisine birinin, maaş bağlatabilmesiymiş. Bu sözleri duyunca, hemen işini, gücünü

bırakıp yanımıza geldi. Söylenenlerin bir şakadan ibaret olduğunu görünce de:

"Mademki, buraya kadar geldim, bari bir masal anlatayım da, ondan sonra gideyim," dedi.

Çoğu anlatıcısının teypten kaçmasına rağmen, bu kaynak şahıs, rahatlıkla teybin karşısına oturup anlattı. Bir masaldan sonra, diğerleri de, peşpeşe sıralandı. Fakat, bir masaldan diğerine geçerken, hâlâ, yapılan şakanın tesirinde olmalı ki:

"Hele bir masal daha anlatayım. Belki, bu kız, bana bir maaş bağlatır," diyordu.

Bu arada, teybin karşısında, rahat rahat anlatmasına rağmen, bazen de korkuyordu. Çünkü, anlatıcısının yakınlarından bir kaç kişi, hâlâ hapishanede tutuklu idi. Kadının bu tereddütünü anlayan bir komşusu:

"Sesini niçin teybe aldırıttın? Bu, bir suçtur, yarın polisler gelip, seni hapse atarlar," diye korkutunca, kadın, ben çıktıktan sonra, yanındakilere:

"Gerçekten, bu yüzden başıma bir iş gelebilir mi?" diye sormuş. Ama, ben tekrar yanına vardığımda:

"Aman, ben bildiklerimi anlatayım, belki, günün birinde bana da maaş bağlarlar" diyerek, bildiği bütün masalları tek tek anlattı.

Bazen de, çok iyi masal bildiğini duyduğumuz kişilerin yanına vardığımızda, eliboş bir vaziyette geri döndük. Bu sebeple gittiğimiz, Kadirli'nin Ekşiler köyünde, ilk esnada, çok sayıda kişinin masal bildiği söylendi. Ama, bunların bildikleri, daha çok, ağıt, türkü ve halk hikâyesi idi. Koca köyde, akşama kadar dolaşmamıza rağmen, sadece bir masal derleyerek, geri döndük. Bunun dışındaki malzemeleri de yine, kaybolmaması için derledik.

Bazı, isimlerini tespit ettiğimiz şahıslar ise, çok yaşlı oldukları için, bildiklerini unutmuşlardı. Biz, çok iyi masal ve hikâye anlattığını duyduğumuz Ali Kutluata'ya ulaşabilmek için, Kadirli'nin Yöğünoluk yaylasına kadar gittik. Üstelik, evi öyle bir yerdeydi ki, iki saat patika yolda yürüyerek oraya varılabiliyordu. Vardığımızda, sürekli yatakta yatan, kulakları duymayan, gözleri artık görmez olan 93 yaşındaki bir şahıs ile kargılaştık. Yakınlarının da yardımı ile bağıra bağıra zorla derdimizi anlatabildik, fakat adam, çok yaşlı olduğunu ve bildiklerinin çoğunu unuttuğunu belirterek, sadece türkü ve ağıt söyledi. Bu arada Köroğlu hikâyesinin son kolu ile bir de masal anlattı.

Yine, çevresi tarafından, çok güzel masal anlattığı söylenen bir anlatıcımız da, başladığı bütün masalları yarım bırakarak, sonunu hatırlayamadığını söyledi. Dede Korkut hikâyelerinden Bey Böyrek hikâyesini de, daha önce bildiğini söyleyen anlatıcı, bütün ısrarımıza rağmen, hikâyenin baş kısmını hatırlayamadığı için, anlatmadı.

Metinlerin çoğunu, ses alma cihazı ile kaydettiğimizi, daha önce belirtmiştik. Anlatıcılardan bir kısmı, teybi görünce, ister istemez heyecanlanıyor, bildiklerini de unutuyordu. Biz, elimizden geldiği kadar, teybi göstermemeye, görseler de, kapalı olduğuna inandırmaya çalıştık. Ama, anlatıcıların çoğu, teybi görünce heyecanlanıyor, konuşmalarını düzeltiyorlar ve anlattıkları masalı, ellerinden geldiğince kısaltmaya çalışıyorlardı. Biz, bu duruma engel olmak için, teybi gizlice açıp:

"Sen şimdi, bize bir anlat. Eğer istersen, daha sonra da teybe alırız," diyerek, masallarımızı derliyorduk. Anlatıcı,

teybi açmadığımızı inandığı vakit, masalı daha güzel anlatıyor, hadiseleri, bütün teferruatıyla belirtip, yer yer masal formellerini de söylüyorlardı. Biz, bu durumu bildiğimiz için, genellikle, "alıyoruz" dediğimiz zamanlarda teybi kapattık, "sesini almıyoruz" dediğimiz zamanlarda da teybi açtık.

Daha çok, yazarak kaydetmeyi tercih eden ve çok güzel masallar bilen bir anlatıcımızdan, anlattığı masalları teybe alma yolunu denedik. Ancak, anlatıcı (Mustafa Yalçın), teybi görünce, masalı tam bilmediğini, önce bize anlatacağını, eğer beğenirsek tekrar teybe de anlatacağını belirtti. Teklifini kabul ettikten sonra, adamın çok güzel masal anlattığını görünce:

"Siz tekrar, baştan anlatın da teybe alalım," demek zorunda kaldık. Bu anlatıcımızın, teybin karşısında bu kadar heyecanlanacağını hiç düşünmemiştik. Adam, masalı çok güzel bilmesine rağmen, bir iki cümle söyleyip, sonra, gerisini hatırlayamadığını belirtiyordu. Aynı hadise, iki - üç defa tekrar edince, kaynak şahıs:

"Anlatamayacağım, çok heyecanlanıyorum," dedi.

Bunun üzerine biz de, teybi gizlice açtığımız halde:

"Tamam, kapattım, siz masalınızı anlatmaya devam edin. Ben, gerekli olan yerleri not alacağım" diyerek, elime bir kâğıt kalem alıp, adam anlattıkça, ben de bir şeyler yazıyormuş gibi, kâğıdı karaladım.

Heyecanın yanında, teybe sesinin alınmasını günah sayan hanım anlatıcılarımızdan bazıları da, yine masal anlatmak istemediler. Bir masal anlattıktan sonra, teybe sesinin alındığını farkeden Cemile Köksal, daha sonra, çok ısrar etmemize rağmen, bildiği masalları anlatmadı.

Çok iyi masal anlatan bir kaynak şahıs ise, bizim yanımızda anlatamayacağını, daha sonra, ya yazıp, ya da bir kasete anlatarak getireceğini belirtti.

Bazı kaynak şahıslarımızda ise, bunun tam tersini gördük. Anlatıcı, sesinin teybe alınmasından âdetâ bir zevk duyuyordu. Teybin karşısına oturduğunda, sesini değiştiriyor, anlattığı masalı, uzattıkça uzatıyordu. Öyle ki, bildiği masalların tamamını anlatmasına rağmen, başka kaynak şahıslardan yeni masallar öğrenerek, gelip bize naklediyordu.

Kaynak şahıslarımızdan birisi ise, anlattığı masalların gerçekliğine öylesine inanmıştı ki, üzücü hadiselerin geçtiği bazı yerlerde, kendisini tutamayıp, hiçkırâ hiçkırâ ağlıyordu. İşin kötüsü, üzüldüğü vakit de tansiyonu yükseliyor, anlattığı masalın gerisini hatırlayamıyordu. Bu sebeple de, epeyce bir zaman, adamın kendisine gelmesini ve tekrar masal anlatmaya başlamasını bekliyorduk. Böylece anlatıcı, bir masalı, ancak sabah-tan akşama kadar bitirebiliyordu. Hiç şüphesiz, kaynak şahsın, bir masaldaki hadiselere bu kadar üzülmesi, onun yaşamış olduğu hayatı ile yakından ilgili idi. Derleme yaptığımız vakit 86 yaşında olan Ahmet Çelimli, ömrünün son günlerini yalnız başına geçirmekte ve oğulları ile gelinlerinden, gereken ilgiyi göremekteydi.

Derleme sırasında karşılaştığımız zorluklardan birisi de, anlatıcıların, "masal" sözü ile ne demek istediğimizi anlayamamış olmalarıydı. Bu anlatıcılardan bazıları "hikâye", bazıları da, "aslı olmayan lâf" diyorlardı. Biz, bunlara, "masal" kelimesi ile neyi kastedtiğimizi açıklamak için, bazen bir kaç masal anlatmak zorunda kalıyorduk. Bazen de, özellikle usta anlatıcılar için, bir kaç cümlelik hatırlatma kâfi geliyordu. Anla-

tıcılar, masalın ne demek olduğunu sonunda hatırlıyorlardı hatırlamasına ama, bunları ne yapacağımıza, ne işe yarayacaklarına bir türlü akıl erdiremiyorlardı. Biz, kaynak şahıslarımızdan, masal anlatmalarını rica ettiğimizde, yanındakilere dönüp:

"Allah Allah, kim derdi ki, günün birinde, bunlar da işe yarayacak?" diyorlardı. Bazıları ise:

"İşte, bir tane anlattım, yetmez mi? Daha ne yapacaksın?" diye, fazlasını anlatmak istemiyorlardı.

Halbuki, biz bunlara, masalın ne demek olduğunu, ne işe yarayacağını, ne yapacağımızı, derleme gâyemizi, onların anlayacağı bir dilde, uzun uzun anlatıyorduk. Ama, onlar hâlâ, alaylı bir şekilde tebessüm edip:

"Bunlar, bizim vakit geçirmek için anlattığımız hekâyeleri ne yapacaklar?"

Veya:

"Bu da işe yaramaymış?" diye soruyorlardı.

Biz, onların anlattığı masalın, bizim için, hatta Türk kültürü için ne kadar önemli olduğunu belirttikten sonra, masal anlatanlara, emeklerinin karşılığı olarak, bazı küçük hediyeler vermeyi de ihmal etmedik. Erkeklerle daha çok, sigara ikram edip, gömlek, mendil, çorap alırken, hanımlara da yine çorap ve başörtüleri hediye ettik. Ancak, bu durum da, küçük çocukların gözlerinden kaçmamış olmalı ki, biz bir hanıma masal anlatması için ısrar ederken, orada bulunan bir çocuk:

"Anlat teyze anlat, bu abla, masal anlatanlara başörtüsü dağıtıyor" dedi.

Bazı kaynak şahıslarımız ise, imalı olarak, para beklediklerini ifade ederken, bir kısmı da, şaka ile her masalı 5000 liraya anlatacağını belirtti.

Ama, bütün bunlara rağmen, kaynak şahıslarımızın çoğunda, Türk insanının misafirperverliğini ve saygısını gördük. Öyle ki, birer saat arayla dahi olsa, gittiğimiz her evde, bizi saygı ile karşılıyorlar, hazırladıkları yemekleri yememiz için ısrar ediyorlardı. İkramlarını kabul etmediğimizde, çok üzüldüklerini bildiğimiz için de, her yerde -canımız istemese de- bir şeyler yemek zorunda kalıyorduk. Hatta, yine derleme yapmak için gittiğimiz, Kadirli'nin Ekşiler köyünde, bir evde oturup, bazı kaynak şahıslardan derleme yaparken, orada bulunanlardan birisi, bizden habersiz, başka bir kaynak şahsı çağırmak için, onun yanına giderek, durumu izah etmiş. Adam:

"Efendim, biz de misafir ağırlamasını biliriz, bize de buyursunlar," demiş.

Artık, biz de, anlatıcımızı kırmamak için, evine gidip, orada derleme işimize devam ettik.

Başka bir köyde ise, biz evin bahçesinde teybi açıp masal derlerken, karşıda, bir traktörün üzerinde sessizce oturan bir adam gözüme ilişti. Adamın, uzun süre traktörün üzerinde sessizce beklemesi dikkatimizi çektiği için, işaretle, niçin beklediğini sorduk. O:

"Traktörü çalıştıracam fakat, sizi rahatsız ederim diye çalıştırmadan, işinizin bitmesini bekliyorum," dedi.

Adamın bu hareketi, bizi çok duygulandırdı ve hemen işimize ara verip, onun gitmesini bekledik.

Bütün bu tecrübelerimizden sonra, derlemenin daha rahat yapılabilmesi için:

a) Derleme, kış mevsiminde yapılmalıdır.

b) Kaynak şahsın, daha önceden usta bir masalçı olduğu

biliniyormuş gibi davranılmalıdır.

- c) Kaynak şahsı fazla sıkıştırmamalı, fakat, c havayı yaratarak, kişinin gönüllü olarak anlatmasını sağlamalıdır.
- ç) Kaynak şahıslara, onların gönüllülerini alacak, küçük hediyeler götürülmelidir.
- d) Elden geldiğince, onlar gibi giyinip, onlar gibi konuşmalıdır.
- e) Anlatılan bütün metinler, hiç ayırım yapılmaksızın bandeda kaydedilmelidir.
- f) Kaynak şahıslar, daha çok köy muhitlerinden tercih edilmelidir.
- g) Mümkün olduğu kadar, ses alma cihazı gizlenerek, metinler kaydedilmelidir.

Ç. KAYNAK ŞAHISLAR HAKKINDA BİLGİLER

Masallarımızı derlerken, kaynak şahısları, mümkün olduğu kadar, okuma yazması olmayanlar arasından seçmeye çalıştık. Bu sebeple, anlatıcılardan çoğunun okuma yazması yoktur. Diğerleri ise, ya ilkokul, ya da ortaokul mezunudur. Bunlardan bir kısmı, gerçekten masal anlatmada usta olan kişilerdi. Bazıları ise, çevrelerinden öğrendikleri sadece bir veya iki masalı anlatmakla iktifa eden kişilerdi. Biz, sadece bir kaç kişiye bağlı kalmamak için, metinleri seçerken, her kaynak şahıstan eşit miktarda masal almaya çalıştık. Ancak, "usta" diyebileceğimiz kişilerde, bu sayı, biraz daha arttı.

Derlemeyi yaparken, daha çok köyde oturan ve yaşları 40'ın üzerinde olan şahıslardan malzeme aldık. Bu arada gençlerden de anlatmak isteyenler çıktı. Biz sıyıp olmasın diye onlardan

da aldık, fakat çalışmamıza dahil etmedik. Ayrıca, hanım anlatıcılarla irtibat kurmamız daha kolay olduğu için, kaynak şahsımızın çoğunluğunu hanımlar işgal etti.

Çalışmamıza dahil ettiğimiz masalları anlatan, kaynak şahıslar hakkında bilgi verirken şu sıraya bağlı kaldık:

1. Masalı anlatanın adı, soyadı
2. Doğum yeri ve yaşı
3. Tahsili
4. Masalı kimden dinlediği
5. Mesleği
6. Masalın derlenme tarihi
7. Kaynak kişilerin anlattığı masalların numaraları

Şimdi de, yukarıdaki sıralamaya bağlı kalarak ve kaynak şahısların soyadlarına göre, alfabetik olarak, bunlar hakkında bilgi vermek istiyoruz:

1. Fatma AKÇAY
2. Kadirli - 65
3. Okuma yazması yok
4. Annesinden dinlemiş
5. Ev hanımı
6. 9 Ağustos 1988
7. 35

1. Döndü Akgöllü
2. Kadirli - 55
3. Okuma yazması yok
4. Üvey annesinden
5. Ev hanımı

6. 6 Ağustos 1988

7. 70

1. Döne Hayriye AKGÖLLÜ

2. Kadirli - 60

3. Okuma yazması yok

4. Yakınlarından

5. Ev hanımı

6. 6 Ağustos 1988

7. 33, 54.

6. 20 Ağustos 1988

7. 18

1. Elif BÜYÜKŞİMŞEK

2. Kadirli - 70

3. Okuma yazması yok

4. Yakınlarından

5. Ev hanımı

6. 25 Ağustos 1988

7. 62

1. Hüsne AKGÖLLÜ

2. Kadirli - 75

3. Okuma yazması yok

4. Kocasından

5. Ev hanımı

6. 7 Ağustos 1988

7. 50

1. Ahmet ÇELİMLİ

2. Kadirli - 85

3. Okuma yazması yok

4. Çevresinde anlatanlardan

5. Çiftçi

6. 15 Ağustos 1988

7. 10

1. Cennet AKSOY

2. Kozan - 75

3. Okuma yazması yok

4. Kardeşinin hanımından

5. Ev hanımı

6. 3 Ağustos 1988

7. 4,

1. Fadik ÇETİNKALE

2. Kozan - 68

3. Okuma yazması yok

4. Kocasından

5. Ev hanımı

6. 11 Ağustos 1988

7. 1, 3

1. Seher BADEM

2. Kadirli - 70

3. Okuma yazması yok

4. Çevresinde anlatanlardan

5. Ev hanımı

1. Selbi Diyaroğlu

2. Kadirli - 43

3. İlkokul mezunu

4. Komşularından

5. Terzi

6. 15 Ağustos 1988

7. 24, 45

1. Recep DUVAN

2. Kadirli - 55

3. İlkokul mezunu

4. Büyüklerinden

5. Çiftçi

6. 14 Ağustos 1988

7. 32

1. Sıdıka ERDEM

2. Csmaniye - 60

3. Okuma yazması yok

4. Komşularından

5. Ev hanımı

6. 28 Ocak 1989

7. 17, 23, 30, 38

1. Fadime FİLİK

2. Kadirli - 30

3. İlkokuldan terk

4. Annesinden

5. Ev hanımı

6. 7 Ağustos 1988

7. 6, 34, 39, 42, 47

1. Mustafa KARA

2. Kadirli - 65

3. Okuma yazması yok

4. Büyüklerinden

5. Kalaycı

6. 20 Ağustos 1988

7. 13, 16, 22, 37

1. İbrahim KARAKOÇ

2. Ceyhan - 63

3. Okuma yazması yok

4. Büyüklerinden

5. Mobilyacı

6. 28 Ağustos 1988

7. 36

1. Münife KAYIŞOĞLU

2. Kozan - 55

3. Okuma yazması yok

4. Annesinden

5. Ev hanımı

6. 29 Haziran 1988

7. 25

1. Ali KIVRAK

2. Kadirli - 65

3. Okuma yazması yok

4. Dedesinden

5. Çiftçi

6. 7 Ağustos 1988

7. 8, 56

1. Ganimet KOCATÜRK

2. Kozan - 55

3. Okuma yazması yok

4. Amcasının hanımından

5. Ev hanımı

6. 17 Ağustos 1988	6. 28 Ağustos 1988
7. 55, 58	7. 20
1. Ali KOÇIN	1. Osman ÖZFİDAN (Fidânî)
2. Kozan - 68	2. Ceyhan - 55
3. Okuma yazması yok	3. İlkokul mezini
4. Büyüklerinden	4. Arkadaşlarından
5. Çiftçi	5. Çiftçi
6. 10 Temmuz 1985	6. 17 Haziran 1989
7. 61	7. 55
1. Ali KUTLUATA	1. Emine SEĞMEN
2. Kadirli - 93	2. Kozan - 75
3. Okuma yazması yok	3. Okuma yazması yok
4. Arkadaşlarından	4. Annesinden
5. Çiftçi	5. Ev hanımı
6. 25 Ağustos 1988	6. 1 Ağustos 1988
7. 60	7. 63
1. Mehmet PÜSKÜLLÜOĞLU	1. Fatma SEĞMEN
2. Ceyhan - 60	2. Kozan - 40
3. Okuma yazması yok	3. Okuma yazması yok
4. Büyüklerinden	4. Annesinden
5. Çiftçi	5. Ev hanımı
6. 17 Haziran 1989	6. 20 Ağustos 1988
7. 7	7. 14
1. Fatma ÖZBADEM	1. Yaşar SEĞMEN
2. Ceyhan - 55	2. Kozan - 43
3. Okuma yazması yok	3. Ortaokul mezunu
4. Annesinden	4. Arkadaşlarından
5. Ev hanımı	5. Çiftçi

6. 30 Temmuz 1988

7. 68

1. Mürşide SEKNİ

2. Osmaniye - 40

3. İlkokul mezunu

4. Annesinden

5. Ev hanımı

6. 26 Ağustos 1989

7. 11, 29

1. Saadet SEKNİ

2. Osmaniye - 45

3. Okuma yazması yok

4. Tarlada çalıştığı arkadaşlarından

5. Ev hanımı

6. 24 Ağustos 1989

7. 48, 51, 66

1. Recep ŞİMŞEK

2. Kadirli - 45

3. İlkokul mezunu

4. Arkadaşlarından

5. İşçi

6. 19 Ekim 1989

7. 67

1. Mahmut TOZCU

2. Kadirli - 31

3. Ortaokul mezunu

4. Veli Çanakçı'dan

5. Müstahdem

6. 5 Ağustos 1988

7. 12, 40, 59

1. Zehra TURAN

2. Ceyhan - 80

3. Okuma yazması yok

4. Annesinden

5. Ev hanımı

6. 18 Haziran 1989

7. 5, 9, 41, 49

1. Saima USLU

2. Ceyhan - 37

3. Meslek lisesi mezunu

4. Ninesinden

5. Ebe

6. 18 Haziran 1989

7. 2, 28, 31, 64, 65

1. Meliha VARLI

2. Kozan - 53

3. İlkokuldan terk

4. Büyüklerinden

5. Ev hanımı

6. 3 Ağustos 1988

7. 19, 21, 26, 27, 43, 44, 47, 57.

1. Nazife YAŞI

2. Osmaniye - 41

3. İlkokul mezunu

4. Annesinden

5. Ev hanımı

6. 25 Temmuz 1989

7. 52.

1. Mustafa YALÇIN

2. Kadirli - 50

3. İlkokul mezunu

4. Büyüklerinden

5. Sağlık memuru

6. 6 Ağustos 1988

7. 15, 69.

NOTLAR

- (1) Ziya Gökalp, "Usullere Dair Halkiyyat I- Masallar", Küçük Mecmua, (18), 2 Teşrinievvel 1338 / 1922, 9-12.
- (2) Pertev Naili Boratav, "Doğu Anadolu'da Folklor Derlemeleri" Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Dergisi, 1945, 4 (1), 85-95.
- , "Çukurova'da Folklor Derlemeleri" Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Dergisi, 5 (3), Mayıs - Haziran 1947, 255-273.
- (3) Saim Sakaoğlu, Gümüşhane Masalları Metin Toplama ve Tahlil Ankara 1973, 80.
- Aynı yazı için bkz.: Saim Sakaoğlu, Sahada Derleme Metodları, Erzurum 1988, 36.
- (4) Umay Günay, Elazığ Masalları (İnceleme), Erzurum 1975, 263.
- Aynı yazı için bkz.: Saim Sakaoğlu, Sahada Derleme ... 53.
- (5) Bilge Seyidoğlu, Erzurum Halk Masalları Üzerinde Araştırmalar (Metinler ve Açıklamalar), Ankara 1975, 19.
- Aynı yazı için bkz.: Saim Sakaoğlu, Sahada Derleme ... 50.
- (6) Ali Berat Alptekin, Taseli Platosu Masallarında Motif ve Tip Arastırması, Erzurum 1982, 52 (Yayınlanmamış doktora tezi).
- (7) Kenneth S. Goldstein, A Guide For Field Workers in Folklore (Tercüme eden: Ahmet Edip Uysal), Hatbora, Pennsylvania 1964.

- (8) Nail Tan, Folklor (Halkbilimi) - Genel Bilgiler - İstanbul 1985, 78.
- (9) Doğu Anadolu'da Dil ve Folklor Derlemelerinin Bugünkü Durumu, (29 Nisan 1988 tarihinde, Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde, Prof. Dr. Saim Sakaoğlu'nun başkanlığında yapılmıştır.)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YUKARIÇUKUROVA MASALLARININ TİP / KONU TASNİFİ VE

MOTİF SIRASI

I. TİP VE TİP TASNİFLERİ:

Çeşitli Sözlüklere baktığımızda, "type" kelimesi ile ilgili çok değişik tariflerle karşılaşmaktayız. Ancak, bizim masallar için kullandığımız "tip" kavramı, bunların tamamen dışındadır. Ünlü masal araştırmacısı Stith Thompson, bu kelimeyi şu şekilde tarif eder; "Bu terim, gelenekte, bağımsız bir şekilde varolabilen, anlamlı bir masaldır. Ayrı bir hikâye (anlatış) olarak söylenen herhangi bir hikâye ne kadar karmaşık veya ne kadar basit olursa olsun, bir tip olarak kabul edilebilir. Bazı Masallar, Grimm masallarında olduğu gibi uzun olabilirler. Bu tür masallar motif yönünden zengindir. Bazı masallar ise; hayvan masalları ve fıkralarda olduğu gibi tek motiflidir. Hayvan masallarında, tip ve motif birbirine benzer (1).

O halde, her masal, kendi başına müstakil bir tip olabilir. Ancak bunların, değişik bölgelerde veya ülkelerde anlatılan varyantları vardır. Bunun yanında, anlatıcı tarafından, iki veya üç masal metni, birbirine karıştırılarak tek bir tipmiş gibi de anlatılabilir.

Milletlerarası nitelikte bir masalın tipini tesbit etmek çok zordur. Zira, aynı anlatıcı dahi, bir masalı değişik zamanlarda anlatırsa, tipler arasında farklılıklar görülebilir. Bu

sebeple, bir masalın tipini tesbit etmek için, her şeyden önce, dünyadaki bütün ülkelerde, masalların tip katalogunun hazırlanması gerekir. Böylece, herhangi bir masal tipinin çeşitli ülkelerdeki varyantları tesbit edilmiş olur ve bunlar mukayese edilerek ortaya masal tipi çıkarılır. Böylece, masal çalışmalarında da tatmin edici bir netice alınabilir. Ancak, bu çalışmayı yapabilmemiz için:

- a) Bütün ülkelerde, masal tip katalogunun hazırlanması,
- b) Masalların varyantlarını mukayese ederken, takip edilecek yolun (iyi-kötü) kesin sınırlarla tesbit edilmesi lâzımdır.

Günümüzde, bu hususta, ilk ciddi çalışma olarak, Tarihi-Coğrafi Metodu gösterebiliriz. Ancak, bununla birlikte, masalların tip ve tip tasnifi üzerinde, yine de çok sayıda çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar, daha önceki araştırmalarda (2) bütün teferruatıyla verildiği için, biz sadece tasnifleri belirtmekle iktifa edeceğiz.

1. DÜNYADA TİP KATALOGLARI:

Diğer çalışmalarda olduğu gibi, bu konuda da ilk adımı Batılı araştırmacılar atmıştır. Önce, J. G. Von Hahn (3), masalları bir esasa bağlayarak tasnif yoluna gitmiş, fakat ilk derli toplu araştırmayı, 1910 yılında Antti Aarne yapmıştır. Aarne, masalları üç grupta ele almıştır:

- a) Hayvan masalları: 1-299
- b) Asıl Halk Masalları: 300 - 1199
- c) Fıkralar: 1200 - 1999 (4).

Ayrıca, bu gruplar da, kendi aralarında çeşitli bölümler-

re ayrılmaktadır. Bazı numaralar ise, zamanla yeni tiplerin bulunabileceği düşünülerek boş bırakılmıştır.

Bu eserden 20 yıl kadar sonra, Stith Thompson, bu tasnifi genişleterek, 1928 yılında tekrar yayınlar. Thompson, The Types Of the Folktale adlı eserinde, masalları beş ana başlık altında sınıflandırır:

- a) Hayvan Masalları: 1 - 299
- b) Asıl Halk Masalları: 300 - 1199
- c) Fıkralar: 1200 - 1999
- ç) Zincirlemeli Masallar: 2000 - 2399
- d) Sınıflamaya Girmeyen Masallar: 2400 - 2499 (5)

Ayrıca, her grup da, kendi arasında alt başlıklara ayrılmıştır. Bu tasnifte de, Aarne'de olduğu gibi, bazı numaralar, daha sonra bulunabilecek tipler için boş bırakılmıştır. Mesalâ, Hayvan masallarında; 23'den 30'a, Zincirleme Masallarda ise; 2005'den 2050'ye geçilmiştir. Bu çalışma, diğer tasniflere göre en geniş olanıdır. Thompson, Aarne'nin tasnifini genişletirken, diğer ülkelerdeki masallara da yer vererek, çalışmanın milletlerarası bir hüviyet kazanmasını sağlamıştır. Eserde, tip numaralarının yanısıra; masalların varyantları ve kısa açıklamaları ile önemli motiflerine yer verilmiştir.

Gédeon Huet, 1923 yılında yayınlamış olduğu; Les Contes Populaires adlı eserinde masalları dört ana bölüme ayırır:

- a) Hârikulâde Hikâyeler
- b) Realist Hikâyeler
- c) Tuhaf Hikâyeler
- ç) Kahramanları Hayvan Olan Hikâyeler (6).

Wundt ise; The Psychology of Peoples adlı eserinde şöyle bir sınıflamaya teklif eder:

- a) Mitolojik Fabl Masallar
- b) Saf Peri Masalları
- c) Biyolojik Masal ve Fabllar
- ç) Saf Hayvan Masalları
- d) Şecereli Masallar
- e) Şakalı Masallar ve Fabllar
- f) Ahlâki Fabllar (7).

Ralph Steele Boggs ise, Standard Dictionary'de folklor ve halk edebiyatının konularını; A'dan Z'ye doğru sınıflandırarak, her konuyu bir harfle göstermiş, sonra da bu konuları tekrar kendi arasında tasnif ederek, tip kataloğunu hazırlamıştır.

Aşağıda, folklor ve halk edebiyatı konularının A'dan Z'ye sınıflandırılmış şeklini belirttikten sonra, Halk Nesri (Mitoloji - Efsane - Masal) ile ilgili sınıflamanın derli-toplu olması ve konunun önemi açısından, bu tasnifin tercümesini de olduğu gibi vermek istiyoruz:

- A. Genel Folklor
- B. Halk Nesri
- C. Ağıt, Türkü, Dans, Oyun, Müzik, Şiir
- D. Drama
- E. Festival Geleneği
- G. Coğrafya
- L. Dil
- M. Mîmâri ve Sanatkârlık
- N. Yeme ve İçme
- P. İnanç

S. Dil, Konuşma

V. Atasözü

W. Bilmece

"B" harfiyle gösterilen Halk Nesri de kendi arasında şu şekilde sınıflandırılmıştır:

B 200. Mitoloji

B 400. Efsane

B 600. Masal

Biz, Halk Nesri ile ilgili sınıflamanın derli-toplu olması için, üç türün katalogunu da birlikte vermek istiyoruz:

B 200. MITOLOJİ

B 220. Yaratıcı

B 230. Tanrılar

B 240. Kâinatın Düzeni ve Yaratma

B 250. İnsan Hayatının Düzeni ve Yaratma

B 260. Hayvan Hayatının Düzeni ve Yaratma

B 270. Bitkilerin Hayatının Düzeni ve Yaratma

B 280. Hayvanların Karakteristikleri

B 290. Bitkilerin Karakteristiklerinin Orjini

B 400. EFSANE

B 420. Olağanüstü Olma

B 422. Melek

B 423. Peri, Cin, Gulyabâni, Cüce

B 425. Şeytan

B 427. Kurt Şeklindeki Vampir

B 429. Hayâletin Ruhu

B 430. İnsanlık

B 432. Dini Kahraman (Hz. İsa,)

- B 433. Dünyevî Kahraman
- B 434. Kanuna Karşı Gelme, Suç İşleme, Eşkiya, Harâmi
- B 435. Şaman
- B 436. Normal Olmayan Ölçü (dev, cüce, vs.)
- B 437. Bedenen Sakat, Çirkinleşme, Akıl Hastası veya Sakat
- B 438. Vücut
- B 440. Hayvan
- B 442. Memeli
- B 444. Kuş
- B 446. Böcek
- B 448. Balık
- B 450. Gökyüzü ile İlgili Cisimler
- B 452. Güneş
- B 453. Ay
- B 454. Seyyâre
- B 455. Yıldız
- B 457. Kuyruklu Yıldız
- B 458. Gökcisimlerinin Yere Gelmesi
- B 460. Hava, Ateş
- B 462. Havanın İşareti veya Kontrol
- B 464. Şimşek Çakması
- B 465. Bulut, Sis, Yağmur, Dolu, Buz, Kar, Kırağı, Çiğ
- B 466. Rüzgâr, Hortum, Kasırga, Şiddetli Fırtına
- B 468. Ateş
- B 470. Toprak
- B 472. Oluşum, Ova, Bataklık, Orman, Dağ, Vâdi, Mağara, vs.
- B 474. Maden
- B 475. Bitki
- B 477. Hayvan veya İnsanın Aktiviteleri veya Ürünü

- B 478. İsmın Açıklanması (Şahıs veya Yerin, grupların hikâyesi)
- B 480. Su
- B 482. Durgun Su
- B 482.2. Büyük Parça: Okyanus, Deniz
- B 482.4. Küçük Parça: Göl, Havuz
- B 482.6. İnsan Tarafından Yapılan Büyük Çukurlar: Kuyu, Havuz
- B 484. Akıcı Su
- B 484.2. Büyük Akıntılı: Irmak, Nehir
- B 484.4. Küçük Akıntılı: Dere, Pınar
- B 484.6. İnsan Tarafından Yapılan Akıntılar: Kanal ve Çeşme

B 600. MASAL

- B 620. Hayvan Masalı
- B 640. Alalâde Masallar
- B 642. Sihirli
- B 644. Dini
- B 646. Romantik, Realist
- B 648. Aptal Dev
- B 660. Şaka ve Fıkra
- B 662. Aptal Erkek veya Kadın
- B 663. Çift Evlilik
- B 664. Kadın
- B 665. Erkek
- B 666. Masal Anlatanlar Hakkında Yalanlar
- B 667. Zincirleme Masal ve Sonu Olmayan Masallar (8).

2-a) TÜRKİYE'DE TIP KATALOGLARI:

Türkiye'de, masal tip katalogu ile ilgili en önemli çalışmayı Wolfram Eberhard ile Pertev Naili Boratav'ın birlikte hazırladıkları, Typen Türkischer Volksmärchen adlı eser teşkil etmektedir. Çalışmada, 378 masal tipi tesbit edilerek, bunların motif sıraları, masalların yayılma alanları ve belirgin motifleri, vs. sıralanmıştır. Eserde yer alan masallar, 23 ana başlık altında toplanmıştır:

- A. Hayvan Masalları: 1-22
- B. Hayvan ve İnsan: 22-33
- C. Hayvan veya Bir Ruh, Bir İnsana Yardım Eder: 34-82
- D. Tabiatüstü Bir Ruh veya Hayvanla Evlenme: 83-109
- E. İyi Ruhla veya Evliyalarla Yaşama 110-122
- F. Kaderin Hâkimiyeti: 123-142
- G. Rüya: 143-145
- H. Kötü Ruhlarla Yaşama: 146-168
- I. Sihirbazlar: 169-184
- J. Bir Kız Sevgili Bulur: 185-196
- K. Bir Erkek Sevgili Bulur: 197-222
- L. Fakir Kız, Zenginle Evlenir: 223-238
- M. Kıskançlık ve İftira: 239-255
- N. Hor Görülen Koca Kahramandır: 256-258
- O. Zina ve Baştan Çıkarma: 259-280
- P. Acaip İcraat ve Olaylar: 281-289
- Q. Acaip Davalar: 289-301
- R. Realist Masallar: 302-310
- S. Acaip Tesadüfler: 311-316
- T. Komik Hikâyeler: 317-322

U. Aptal ve Tembел Erkekler ve Kadınlar: 323-338

V. Hırsız ve Dedektif: 339-349

W. Akıllı, Hilekâr veya Cimri Erkek ve Kadınlar: 350-378 (9).

Ancak, Eberhard - Boratav tarafından tesbit edilen 378 tip sayısı, bugün için, geçerliliğini büyük ölçüde kaybetmiştir. Zira, 1953 yılından bu yana yapılan masal derleme ve ilmi çalışmalar ile 600'e yakın masal tipi tesbit edilmiştir. Bu sebeple de, yeni bir katalogun hazırlanması gerekmektedir. Diğer taraftan, bu tasnifte, "Fıkralar"ın yer almaması da dikkati çeken başka bir husus olup, eksikliği hemen görülmektedir.

2-b) TÜRKİYE'DE TİP TASNİFLERİ:

Türkiye'de, bir çok araştırmamız, masalları konularına göre, değişik şekillerde tasnif etmişlerdir. Tip katalogları ile bu tasnifler, zaman zaman birbirine karıştırıldığı için, konu tasniflerinin de burada verilmesinin uygun olacağını düşünerek, onları da belirtmek istedik.

Bu çalışmaların başında Lâmiî Çelebi'yi sayabiliriz. O, Mecmâü'l-Letâif adlı eserinde, hikâyeleri altı gruba ayırır:

- a) Çocuklar Üzerine Hikâyeler
- b) Deliler Üzerine Hikâyeler
- c) Çeşitli Başka Hayvanlar Üzerine Hikâyeler
- ç) Karı-Koca Üzerine Hikâyeler
- d) Hayvan Masalları
- e) Cansız Şeyler Üzerine Hikâyeler (10).

Nâki Tezel ise, yaptığı tasnif çalışmalarında, masalları iki ana başlık altında incelemiştir:

- a) Hayâlî Masallar
- b) Realist Masallar (11).

Aynı araştırmacı, üç yıl sonra, Türk Dili dergisinde yayınlamış olduğu aynı makalesinde, bu tasnifin kelimelerini değiştirerek, aşağıdaki şekilde vermiştir:

- a) Düşsel Masallar
- b) Gerçekçi Masallar (12)

Mehmet Tuğrul da, Mahmutgazi Köyünde Halk Edebiyatı adlı doktora çalışmasında, masalları, kahramanları ve genel nitelikleri bakımından iki gruba ayırarak tasnif eder:

A. Kahramanlarına Göre:

- 1. Kahramanı Hayvan Olan Masallar (13 metin)
- 2. Kahramanı İnsan Olan Masallar (53 metin)
- 3. Kahramanı İnsan ve Hayvan Olan Masallar (11 metin)
- 4. Kahramanı İnsan ve Vahşi Hayvan Olan Masallar (3 metin)
- 5. Kahramanı İnsan ve Olağanüstü Mahluk Olan Masallar (19 metin)
- 6. Kahramanı Sembol Olan Masallar (1 metin)

B. Genel Niteliklerine Göre:

- 1. Realist Masallar (67 metin)
- 2. Olağanüstü Masallar (38 metin) (13).

1966 yılında Amerika'da yayınlanan; Tales Alive in Turkey adlı eserde, Warren S. Walker ile Ahmet Edip Uysal ise, masalları yedi ana başlık altında ele alırlar. Bu arada, bazen destanlar, bazen de halk hikâyeleri arasında yer alan Köroğlu da, masal tasnifleri arasına dahil edilmiştir. Tasnif, şu şekildedir:

- a) Tabiatüstü Masallar (11 metin)
- b) Şaşırtıcı ve hünerli İstidlâlli Masallar (6 metin)
- c) Mizâhî Masallar (13+1 metin)
- ç) Ahlâkî Masallar (6 metin)

- d) Köroğlu (2 metin)
- e) Dini Küçük Düşürücü Masallar (3 metin)
- f) Fıkralar (25 metin) (14).

Son yıllarda, masallarla ilgili olarak yapılan doktora çalışmalarında ise, tesbit edilen masalların Aarne-Thompson ve Eberhard-Boratav tip kataloglarındaki tip numaraları verilmiştir (15). Yeni tesbit edilen masalların ise, tip numarası verilmeyerek, karşısı boş bırakılmıştır. Bu da gösteriyor ki, Türkiye'de, masallarımız için yeni bir tip kataloğuna ihtiyaç vardır.

Masal konusu üzerinde doktora çalışması yapan hocalarımız, umümiyetle 70 masal metni üzerinde durmuşlar ve bunları konularına göre tasnif etmişlerdir. Bunları, kronolojik olarak verecek olursak:

A. GÜMÜŞHANE MASALLARI:

Saim Sakaoğlu tarafından 1971 yılında tamamlanam bu çalışmada, Gümüşhane ve çevresinden derlenen 70 masal metni, Aarne-Thompson Tip kataloguna göre tasnif edilmiştir:

- a) Hayvan Masalları (3 metin)
- b) Asıl Halk Masalları (64 metin)
- c) Fıkralar (2 metin)
- ç) Zincirlemeli Masallar (1 metin)

Çalışmada, masalların Aarne - Thompson ve Eberhard - Boratav'daki karşılıkları olan tip numaraları da verilmiş, olmayanların ise karşıları boş bırakılmıştır (16).

B. ERZURUM MASALLARI:

Bilge Seyidoğlu; bu doktora çalışmasında, Erzurum merkezden derlemiş olduğu 72 masal metnine yer vermiştir. Ancak,

bu metinlerden bir kısmı masal olmayıp halk hikâyesidir (Köroğlu). Masalların, tiplere göre dağılımı şöyledir:

1. Alelâde Halk Masalları (61 metin)
 - a) Harikalâde Masallar (40 metin),
 - b) Dini Masallar (2 metin)
 - c) Realist Masallar (18 metin)
2. Şakalar ve Anekdotlar (11 metin), (17).

Bu çalışmada, masalların tip numaralara verilmemiştir.

Ancak, adı geçen eserin tipleri, daha sonraki yıllarda, hocamız, Ali Berat Alptekin; "Türk Masallarında Yeni Tesbit Edilen Tipler" adı ile Eskişehir'de sunmuş olduğu tebliğinde, bu masalların da, Aarne-Thompson ve Eberhard - Boratav'daki tip numaralarını tesbit etmiştir (18).

C. ELAZIĞ MASALLARI:

Umay Günay tarafından hazırlanan bu doktora çalışmasında, Elazığ'dan derlenen 70 masal metni yer almaktadır. Günay, masalların tip numaralarını da tesbit ederek, bunlara Propp metoduna göre incelemiştir. 70 masalın tiplerine göre dağılımı ise şu şekildedir:

- a) Hayvan Masalları (2 metin)
- b) Asıl Halk Masalları (68 metin), (19).

C. KARS VE KUZEY BRİTANYA MASALLARI: Ahmet Ali Aslan'ın

Kars masalları ile Kuzey Britanya masallarını mukayese ettiği bu doktora çalışmasında, 30 Türk masalı bulunmaktadır. Bu masalların tiplere göre dağılımı ise şekildedir:

- a) Hayvan Masalları (10 metin)
- b) Asıl Halk Masalları (20 metin), (20)

D. TAŞELİ PLATOSU MASALLARI:

İçerisinde 70 masal metninin bulunduğu bu doktora çalışması, 1982 yılında, Ali Berat Alptekin tarafından hazırlanmıştır. Çalışmada; bölgeden tesbit edilen masalların Aarne-Thompson ve Eberhard - Boratav tip kataloglarındaki numaraları da verilmiş, bulunmayanların ise karşılıkları boş bırakılmıştır. Alptekin de, derlemiş olduğu masalları, Aarne - Thompson tip kataloguna bağlı kalarak tasnif etmiştir:

- a) Hayvan Masalları (5 metin)
- b) Asıl Halk Masalları (61 metin)
- c) Fıkralar (2 metin)
- g) Zincirlemeli Masallar (2 metin), (21)

Bunun dışında, bazı makale ve tebliğlerinde de, Saim Sakaoğlu (22), Ali Berat Alptekin (23) ve Esmâ Şimşek (24) gibi araştırmacılar, masalların tiplerini tesbit etmişlerdir.

3. DIŞ TÜRKLERDE MASAL TASNİFLERİ:

Hiç şüphesiz Türkiye'de olduğu gibi dış Türkler arasında da masallar derlenmiş, yayınlanmış ve değişik şekillerde tasnif edilmiştir. Biz, bunlardan sadece görebildiklerimizi burada vermek istiyoruz:

A. AZERBAIJAN'DA MASAL TASNİFLERİ:

Bu sahada, ilk tasnif çalışmalarının, Rus araştırmacılar tarafından yapıldığını görmekteyiz. Bunlar arasında, İ. P. Saharov, Rus masallarını, kahramanların karakterine göre (akıllı, yiğit, hilekâr, vs.,) tasnif etmiştir (25).

A. N. Afanasyev ise, masalları üç ana başlık altında ele almıştır:

- a) Hayvanlar Hakkında Masallar
- b) Sihirli Masallar
- c) Meişet Masalları (26).

19. Asırda, yine Rus masallarının tasnifiyle ilgilenen başka bir ismi görmekteyiz. A. V. Vladimirov da Afanasyev'de olduğu gibi, masalları üç gruba ayırır:

- a) Hayvanlar Hakkında Masallar
- b) Esâtirler
- c) Meişet Masalları (27)

Azerbaycan masallarının tasnifi üzerinde ise, ilk olarak Y. V. Çemenzeminli çalışmıştır. Çemenzeminli, Rus araştırmacılarından farklı olmakla beraber, o da masalları üç gruba ayırır:

- a) Eski Âyınlar ve Zerdüğüğe Bağlı Masallar
- b) Tarihi Konuları Ele Alan Masallar
- c) Çocuk Masalları (28).

Paşa Efendiyev de, Azerbaycan Sifahi Halk Edebiyatı adlı eserinde; H. Araslı, M. H. Tehmasib, E. Garabağlı, N. Seyidov, V. Veliyev, A. Nebiyev, vs. gibi araştırmacıların; masalları değişik şekillerde tasnif ettiklerini belirterek, kendisi de, masallarla ilgili olarak şu tasnifi ileri sürer:

- a) Hayvanlar Hakkında Masallar
- b) Sihirli Masallar
- c) Tarihi Masallar
- ç) Aile ve Meişet Konusunda Masallar
- d) Satirik Masallar (29).

Nureddin Seyidov tarafından hazırlanan Azerbaycan Edebiyatı İncileri / Nağalları adlı eserde ise, 39 masal metni üç grup altında toplanmıştır:

- a) Sihirli Masallar (21 metin)
- b) Meişet Masalları (10 metin)
- c) Alegorik Masallar (Hayvan Masalları), (8 metin) (30).

Vağif Veliyev de yine, Azerbaycan Folkloru adlı eserinde, çeşitli masal tasniflerinden bahsettikten sonra, kendisi de Azerbaycan masallarını üç grupta ele almıştır:

- a) Hayvanlar Âleminde Bahseden Masallar
- b) Sihirli Masallar
- c) Meişet Masalları (31).

Azerbaycanlı bazı araştırmacılar ise, bütün masalları iki grupta sınıflandırmışlardır:

- a) Fantastik Masallar
- b) Realist Masallar (32)

Ayrıca, hocamız Ali Berat Alptekin, Azerbaycan masalları üzerinde yapılan tasnif çalışmalarını makale olarak hazırlayarak, önümüzdeki aylarda çıkacak olan Masal Araştırmaları / 2'-na göndermiştir (33).

B. ROMANYA'DA MASAL TASNİFLERİ:

M. Ali Ekrem ve M. Ali Hilmiye tarafından hazırlanan; Tepegöz / Dobruca Masalları adlı eserde yer alan masallar, altı gruba ayrılarak verilmiştir. Bu sınıflandırmalar, daha önce belirtmiş olduğumuz tasniflerden oldukça farklıdır. Burada, daha çok, kahramanların karakterleri esas alınarak, hayvan masallarına yer verilmemiştir:

- a) Devler, yılanlar ve insanlığın başına musallat olan diğer yaratıklara karşı, kahraman kişilerin mücadelesi (6 metin)
- b) Güzelliği, becerikliliği, çalışkanlığı nedeni ile üvey anne, kız kardeşleri ve diğer yakınları tarafından kiskanılan kız masalları (12 metin)
- c) Sabır, tasa, bedeni kusurla, iyilik bilmezliğe, nankörlüğe bağlı masallar (5 metin)
- ç) Aile üyeleri arasında ilişkileri aksettiren masallar (12 metin)
- d) Mütevâzîlik, çalışkanlık ve doğruluğun meyvelerini örnekleyen masallar (6 metin)
- e) Doğruluk, misafirperverlik, yüreklilik ve bunların tam tersini oluşturan haksızlık, nankörlük masalları (12 metin), (34).

C. YUGOSLAVYA'DA MASAL TASNİFLERİ:

Kosova Türk Halk Edebiyatı Metinleri, adlı eserinde, çok sayıda masal metnine yer veren Nimetullah Hafız, bu masalları iki ana başlık altında sınıflandırmıştır:

- a) Fabllar (4 metin)
- b) Masallar (42 metin)
1. Kuş, Hayvan ve İnsanlarla İlgili Masallar (19 metin)
 2. Dev, Ejderha veya Bunlar Gibi Aşırı Yaratıklarla İlgili Masallar (5 metin)
 3. Cüldürücü Masallar (6 metin)
 4. Gerçekimsi Masallar (12 metin), (35).

Görüldüğü gibi, Nimetullah Hafız, hayvan masallarını, di-

ger masallardan ayırarak, "Fabllar" grubu içerisinde vermiş, fakat yine de, masal tasniflerinde, gözden kaçan bazı hususlar dikkati çekmektedir.

Ç. KIRGIZİSTAN'DA MASAL TASNİFLERİ:

Par Rémy Dor tarafından, 1983 yılında yayınlanan, Contes Kirghiz De La Steppe adlı eserde, 44 Kırgız masalı yedi başlık halinde tasnif edilmiştir:

- a) Hayvan Masalları
- b) Olağanüstü Masallar
- c) Destânî Masallar
- ç) Efsanevî Masallar
- d) Realist Masallar
- e) Fanteistik Masallar
- f) Mizahî Masallar (36).

Bunların dışında, Kıbrıs, Batı Trakya, Bulgaristan, Türkmenistan, Özbekistan, Kazakistan ve Uygur Türkleri arasındaki masal metinleri, kendi dillerinde yayınlanmış olmasına rağmen, görebildiğimiz kaynaklarda bir tasnif denemesi yapılmamıştır.

Şimdi de, üzerinde durduğumuz 70 masal metninin tip yapısını, Aarne - Thompson'ın tasnifine bağlı kalarak vermek istiyoruz. Buna göre:

- a) Hayvan Masalları: 1 - 5 (5 metin)
- b) Asıl Halk Masalları: 6 - 66 (61 metin)
- c) Fıkralar: 67 - 68 (2 metin)
- ç) Zincirlemeli Masallar: 69 -70 (2 metin)
- d) Bu grupların Dışında Kalan Masallar: (Metinlerimizde örneklerine rastlanamamıştır)

Çalışmamızda, masalları bu şekilde tasnif ettikten sonra, Eberhard - Boratav Tip Katalogundaki numara sırasına bağlı kalarak metinleri verdik.

Yukarıdaki tasniften de anlaşılacağı üzere, bölgede, "Asıl Halk Masalları" çokca anlatılmaktadır. Bunun yanında, "Fıkralar"ın da fazlaca anlatılmasına rağmen, çalışma konumuz, "Masalların Motif Yapısı" olduğu için, bu türün örneklerinden sadece iki metin almayı uygun bulduk.

Bölgede, asıl halk masalları içerisinde, en çok insanlarla ilgili olanlar dikkatimizi çekmektedir. Eberhard - Boratav'da, 22-378. numaralar arasında olduğu gibi.

Üzerinde durduğumuz masallardan 57 masalın tip numarası EB'de bulunmuştur. Bunlardan 6'sı Eb'deki değişik tiplerin iç içe girmiş şeklidir. AaTh'de ise, 52 masalın tip numarası tesbit edilmiş olup, diğerleri bulunamamış, ~~doğu~~ masal da, iç içe girmiş, bir kaç tipten meydana gelmiştir. Her iki katalogda ise 12 masalın tipleri tesbit edilememiştir.

Bu bölüm hazırlanırken; başta, masalların Eberhard - Boratav ve Aarne - Thompson'ın tip numaraları, EB ve AaTh kısaltmaları ile verilmiştir. Daha sonra, masalın adı; kaynak şahsın verdiği ada bağlı kalınarak belirtilmeye çalışılmıştır. Masalların sıralanışı ise, metinlerin tip yapısından da anlaşılacağı üzere, Eberhard-Boratav tip tasnifine bağlı kalınarak düzenlenmiştir.

NOTLAR

- (1) Stith Thompson, "Type" Funk and Wagnalls Standard Dictionary of Folklore Mythology And Legend, New York 1972, 1137-1138.
- (2) Saim Sakaoğlu, Gümüşhane Masalları Metin Toplama ve Tahlil Ankara 1973, 68-78.
- Umay Günay, Elazığ Masalları (İnceleme), Erzurum 1975, 19-42.
- Ali Berat Alptekin, Taşeli Platosu Masallarında Motif ve Tip Araştırması, Erzurum 1982, 60-69.
- (3) Saim Sakaoğlu, Gümüşhane Masalları ..., 68.
- (4) Antti Aarne, Verzeichnis der Märchen Typen mit Hilfe Von Fachgenossen Ausgearbeitet, Helsinki 1910.
- (5) Stith Thompson, The Types of the Folktale, Helsinki 1964.
- (6) Saim Sakaoğlu, Gümüşhane Masalları... 72.
- (7) Umay Günay, Elazığ Masalları... 20.
- (8) Ralph Steele Boggs, "Types and Classification of Folklore", Funk and Wagnalls Standard Dictionary of Folklore Mythology And Legend, New York 1972, 1138-1147.
- (9) W. Eberhard - Pertev Naili Boratav, Typen Türkischer Volksmärchen, Wiesbaden 1953.
- (10) Saim Sakaoğlu, "Bursa'lı Lâmi'i'nin Letâ'if'indeki Hayvan Masalları" Journal of Turkish Studies, 3, 1979, 279-289.
- (11) Naki Tezel, "Türk Halk Masalları Üzerine Bir İnceleme", Hisar, 5 (24 '99'), 1965, 17.
- (12) -----, "Türk Halk Edebiyatında Masal" Türk Dili, 19(207), 1968, 452.

- (13) Mehmet Tuğrul, Mahmutgazi Köyünde Halk Edebiyatı, İstanbul 1969, 120.
- (14) Warren S. Walker - Ahmet Edip Uysal, Tales Alive in Turkey, Cambridge 1966, IX-XI.
- (15) Saim Sakaoğlu, Gümüşhane Masalları ..., 101-199.
Umay Günay, Elazığ Masalları ..., 19-203.
Ali Berat Alptekin, Taşeli Platosu ... 60-120.
- (16) Saim Sakaoğlu, Gümüşhane Masalları ... 101 -199.
- (17) Bilge Seyidoğlu, Erzurum Halk Masalları Üzerinde Araştırmalar (Metinler ve Açıklamalar) Ankara 1975, 75-76.
- (18) Ali Berat Alptekin, "Azerbaycan Masalları Üzerinde Yapılan Tasnif Çalışmaları" (Masal Araştırmaları 2'de yayınlanmak üzere Nuri Taner'e gönderilmiştir).
- (19) Umay Günay, Elazığ Masalları ... 19-203.
- (20) Ali Berat Alptekin, "Türk Masallarında Yeni Tesbit Edilen Tipler" Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, (33), Aralık 1984, 181.
- (21) Ali Berat Alptekin, Taşeli Platosu ..., 60-120.
- (22) Daha geniş bilgi için bkz.: Ali Berat Alptekin, Doğumunun 50., Yazı Hayatınının 30. Yılı Münasebetiyle Hocam Prof.Dr. Saim Sakaoğlu (Hayatı - Yavınları ve Yazılarından Seçmeler) Konya 1989.
- (23) Ali Berat Alptekin, "Türk Masallarında Yeni Tesbit Edilen Tipler" ... 170-188.
- (24) Esmâ Şimşek, "Malatya'da Anlatılmakta Olan "Sabırtası Ma-

salı' Üzerine Mukayeseli Bir Araştırma", İnönü Üniversitesi III. Battal Gazi ve Malatya Çevresi Halk Kültürü Sempozyumu / Tebliğler, İstanbul 1989, 259-265.

- (25) Paşa Efendiyev, Azerbaycan Sifahi Halk Edebiyatı, Bakü 1981, 114-115.
- (26) a.g.e. 115.
- (27) a.g.e. 115.
- (28) a.g.e. 115.
- (29) a.g.e. 115.
- (30) Azerbaycan Edebiyatı İncileri / Nağıllar, (Tertib eden: Nureddin Seyidov), Bakü 1985.
- (31) Vagıf Veliyev, Azerbaycan Folkloru, Bakü 1985, 246-271.
- (32) a.g.e. 248.
- (33) Ali Berat Alptekin, "Azerbaycan Masalları Üzerinde Yapılan Tasnif Çalışmaları" ...
- (34) Mehmet Ali Ekrem - Mehmet Ali Hilmiye, Tepegöz / Dobruca Masalları, Bükreş 1985.
- (35) Nimetullah Hafız, Kosova Türk Halk Edebiyatı Metinleri, Pristine 1985.
- (36) Par Rémy Dor, Contes Kirghiz De La Steppe Et De La Montagne AIC-Premiertrimestre 1983.

II. MASALLARIN MOTİF SIRASI:

Masalların motif sırası, günümüze kadar, bir terim kargaşasının devam ettiği bir husustur. W. Eberhard - P.N. Boratav, Saim Sakaoğlu ve Ahmet Ali Aslan, "motif sırası" derken; Bilge Seyidoğlu, "epizot"; Umay Günay ve Ali Berat Alptekin de, "Özet" kavramlarını kullanmışlardır.

Biz de, bir çok hocamızın da belirttiği gibi, "motif sırası"na bağlı kaldık. Çünkü, "epizot", daha çok uzun metinler olan halk hikâyelerinde kullanılır. "Özet" ise, maddeler halinde olmaz.

Metinlerin motif sırası verilirken, "hikâye etmenin en küçük unsuru" olan motifler dikkate alınmış ve teferruata girilmemiştir.

Aşağıda, motif sıralarını ve tip numaralarını vereceğimiz masalları incelerken, şu yolu takip ettik:

1. Masalın adı
2. Masalın, EB ve AaTh Kataloglarındaki tip numaraları
3. Masalı anlatanın adı, soyadı ve bulunduğu yer,
4. Masalın motif sırası

BİRİNCİ MASAL

1. Ayı ile Tilki
2. E8: 5, AaTh: 2 B, 3
3. Fadik Çetinkale / Kozan
4. Masalın Motif Sırası:
 - a) Ayı ile tilki arkadaş olurlar, beraber yiyip içerler.
 - b) Ayı, gittiği yerden uzun süre gelemeyince, tilki bunun yedi yavrusunu da yer.
 - c) Tilki kaçıp, bir değirmene varır. Peşinden gelen ayıya değirmenciliği öğretirken, bunun kuyruğunu koparır.
 - ç) Tilki, biraz daha gidince, kendisini kovalayan ayıya hamur yoğurmayı öğretmek için dama çıkar. Yukarıdan, ayının üzerine kül döker.
 - d) Tilki, ayıya sepet örmeyi öğretmek için, onu sepetin içine oturtup, her tarafını kapatarak, bir kayadan aşağıya yuvarlar.
 - e) Aşağıda çamaşır yıkayan kadınlar, yuvarlanıp gelen sepete, "tokaçla" vurarak, ayıyı öldürürler. Tilki de kurtulup, ormana kaçar.

İKİNCİ MASAL

1. Tüm Tüm Tümencik
2. EB: 8 A-B, AaTh: 123
3. Saim Uslu / Ceyhan
4. Masalın Motif Sırası:

- a) Bir koyunun, "Tüm Tüm Tümencik" adında bir yavrusu vardır. Annesi, ot getirmeye gittiğinde, o da evde, onu bekler.
- b) "Tüm Tüm Tümencik"i yemek isteyen bir kurt, tebeşir yiyip sesini inceltir ve ayaklarını da kınalayarak, içeri girip, onu yer.
- c) Koyun eve geldiğinde; yavrusunu kurdun yediğini tahmin edip, karnını keserek, onu kurtarır, yerine de taş doldurur.
- ç) Uykudan uyanan kurt, üzerinde bir ağırlığın olduğunu söyleyince, koyun; kum yiyip, su içtikten sonra bayırda yuvarlanmasını tavsiye eder.
- d) Kurt, koyunun söylediklerini yaptığı vakit, karnı patlar ve orada ölür.

ÜÇÜNCÜ MASAL

1. Tilki ile Taktala Paşa
2. EB: 9, AaTh: 56, 56 A
3. Fadik Çetinkale / Kozan
4. Masalın Motif Sırası:
 - a) "Taktala Paşa", tilkinin yakınında bir ağaca yuva yapıp, yavrularını da içine bırakır.
 - b) Tilki, bunu tehdit ederek, yavrularından birisini yer.
 - c) Ertesi gün bir karga, "Taktala Paşa"ya, yavrularını tilkiye atmamasına, çünkü onun, ağaca çıkamayacağını söyler.
 - ç) "Taktala Paşa", karganın sözüne uyup, tilkiye inanmayınca, tilki aç kalıp, kargayı aramaya başlar.
 - d) Tilki, pınarın başına varıp ölü gibi uzanınca, karga da

gerçek zannedip, onun üzerine konar. Tilki, kargayı he-
men yakalar

e) Karga, hile ile, tilkinin elinden kurtulur.

DÖRDÜNCÜ MASAL

1. Karafatma

2. EB: 21, AaTh: 85, 2023

3. Cennet Aksoy / Kozan

4. Masalın Motif Sırası:

- a) Karafatma, evini süpürürken, bir soğan kabuğu bulur ve sonra da evlenmeye karar verir.
- b) Karafatma, önce çobana, sonra da bir çiftçiye, kendisi ile evlenip evlenmeyeceklerini sorar, onların cevabını beğenmeyerek, yoluna devam eder.
- c) Fare, Karafatmanın teklifini kabul eder ikisi evlenir.
- ç) Günün birinde fare, beyin evinden yiyecek getirmek için, evinden ayrılır.
- d) Bu arada Karafatma, bir atın ayağının meydana getirdiği çukura düşerek, oradan çıkamaz. Yoldan geçen atlılarla fareye haber gönderir.
- e) Atlılar, beyin evine vardıklarında, yolda duydukları konuşmayı söyleyince, fare, karısının başına bir iş geldiğini anlayıp hemen koşar.
- f) Fare, Karafatmayı çukurdan çıkartmak için, elini uzatmasını söyler fakat, karısı vermez. Fare de, onu, orada bırakıp gider.

BEŞİNCİ MASAL

1. Ayı
2. EB: - , AaTh: -
3. Zehra Turan / Ceyhan
4. Masalın Motif Sırası:
 - a) Yayladaki genç kızlar, odun toplamaya giderler. İşle-
rinden birisi uyuduğu için dağda kalır, diğerleri ev-
lerine dönerler.
 - b) Bu kızı, bir ayı kaçırap onunla evlenir. Bu evlenme ne-
ticesinde üç çocukları dünyaya gelir.
 - c) Kadın, ayıyı hile ile içeriye gönderdikten sonra, çocuk-
ların üçünü de kaynar suya atıp, öldürür.
 - ç) Kadın daha sonra, ayının yanından kaçarak, babasının
evine varır. Peşinden gelen ayıyı da, hile ile kuyuya
düşürüp, üzerini taşla doldururlar.

ALTINCI MASAL

1. Değirmenci ile Tilki
2. EB: 34, AaTh: 545 B
3. Fadime Filik / Kadirli
4. Masalın Motif Sırası:
 - a) Değirmenci, her gün gelip azığını yiyen tilkiyi öldüre-
ceği sırada, tilkinin fikriyle kardeş olup, birlikte ya-
şamaya başlarlar.
 - b) Tilki, değirmenciye evlendirmeye karar verir. Önce, pa-
dişaktan istediği ölçeğin arkasına, ilk gün, bir altın,
ertesi gün de gümüş yapıştırıp verir. Böylece padişah,
değirmencinin çok zengin birisi olduğunu zanneder.

- c) Tilki, üçüncü gidişinde, padişahın kızını ister. O da, bu teklifi uygun bulur.
- ç) Tilki, hile ile, değirmenciye, padişahın elbise alıp getirir. Değirmenci, tilkinin yardımlarıyla, padişahın kızını alır.
- d) Bunlar, padişahın kızını götürürken, tilki önden gidip orada çalışan işçilere; "Buralar kimin diye soran olursa, Osman Çavuş'un diyin" diye tembihte bulunur. Adamlar söyleneni yapar.
- e) Tilki, gide gide, bir devin evine varır. Deve, kendisini öldürmek için askerlerin geldiğini söyleyerek kandırır ve onu "samanların" içerisine saklar.
- f) Gelin eve geldikten sonra tilki, adamlara; "samanın" içinde kızlarınının bir düşmanı olduğunu söyler. Adamlar, "samanı" ateşe verirler.
- g) Değirmenci, tilkinin hileleri ile mutlu olup yaşarken, tilki, bunu denemek için ölü numarası yapar. Değirmenci de, onun leşini çöpe atmalarını söyler.
- ğ) Değirmencinin bu sözlerine çok üzülen tilki, başını alıp dağlara gider ve bir daha da dönmez.

YEDİNCİ MASAL

1. Yılan İle Adam

2. EB: 48, AaTh: 155

3. Mehmet Püsküllüoğlu / Ceyhan

4. Masalın Motif Sırası:

- a) Adamın yolda bulduğu kutunun içerisinden bir yılan çıkarak, kendisini sokmak istediğini söyler.
- b) Adam, yılanı; kendisini öldürmeden önce, üç kişiye da-

nişmalarını teklif eder. Öküz ile at, yılanı, adamı öldürmesini tavsiye eder.

- c) Üçüncü olarak, bir tilki ile kargılaşır. Tilki, hile ile yılanı tekrar kutuya girdirerek, onun ölmesini sağlar.
- ç) Adam tilkiye, şükran borcunu ödemek için, bir tavuk getireceğini söyler. Ancak, tavuk yerine "tazı" getirir.
- d) "Tazı"nın elinden zor kurtulan tilki, bacağına biri ile kuyruğunu kaybeder.
- e) Bu duruma çok üzülen tilki, kendisiyle arkadaş olmak isteyen avcılarının teklifini de kabul etmeyerek, ormana gider.

SEKİZİNİCİ MASAL

1. Avcı Ali
2. EB: 56, AaTh: 670
3. Ali Kıvrak / Kadirli
4. Masalın Motif Sırası:
 - a) Arkadaşları ile ava giden Avcı Ali, sarmaş dolaş olan iki yilandan çirkinini öldürmek isterken, yanlışlıkla güzel olanına yaralar.
 - b) Bu yılan, yılanlar padişahının kızıdır. Padişah, Avcı Ali'yi öldürtmek için, askerlerini (Şahmaran yılanlarını) oraya gönderir.
 - c) Şahmaran yılanları, Avcı Ali'yi öldürmek için beklerken, onun bu hadiseden dolayı çok üzülmediğini ve güzel yılanın da bir sevgilisinin olduğunu öğrenirler.
 - ç) Gerçeği öğrenen padişah, askerlerine; Avcı Ali'yi yanına getirmelerini söyler.

- d) Yılanlar, Avcı Ali'yi getirirken; "Padişah, senden ne istediğini sorarsa, sadece tükürüğünü iste" diye tembihlerler.
- e) Yılanlar padişahı, Avcı Ali'nin ağzına tükürünce, o, bütün hayvanların dilini öğrenir. Ancak, bu sırrı, başka birine söylerse ölecektir.
- f) Avcı Ali, yeni doğan iki cılız koyunun, bin koyuna anne ve baba olacaklarını konuşmalarından öğrenir ve hemen onları satın alır.
- g) Bir gün, kuşların konuşmalarına gülen Avcı Ali'ye hanımı; gülmesinin sebebini sorar. Avcı Ali de, söylediği takdirde öleceğini, onun için, önce kefenini ve suyunu hazırlamasını belirtir.
- ğ) Avcı Ali, hanımının sözünü dinlediği için kendisine gülen kuşları görünce, fikrinden vazgeçip, hanımına boşar.

DOKUZUNCU MASAL

1. Şahmaran

2. EB: 57, AaTh: 673,

3. Zehra Turan / Ceyhan

4. Masalın Motif Sırası

- a) Lokman, arkadaşları ile birlikte oduna gider
- b) Ormanda, arkadaşlarından ayrılan Lokman, çakı ile yeri kazarken, bir bal kuyusu bulur.
- c) Lokmanın arkadaşları, kuyudaki bütün balları çektikten sonra, onu, kuyunun içerisinde bırakırlar.
- ç) Lokman, kuyuda gördüğü bir deliği büyüterek başka bir dünyaya gider ve orada Şahmaran ile tanışır.

- d) Şahmaran'ın yanında, bir süre kalan Lokman, onun yardımı ile, tekrar annesinin yanına döner.
- e) O sırada, padişah hastalanır, iyileşmesi için, Şahmaran'ın etini yemesi lâzımdır.
- f) Padişahın adamları, vücudunun pul pul olmasından dolayı, Lokman'ın Şahmaran'ın yerini bildiğini anlarlar.
- g) Ölüm ile tehdit edilen Lokman, Şahmaran'ın yerini söylemek zorunda kalır.
- ğ) Lokman, Şahmaran'ın tavsiyesi ile tabakların yerini değiştirip, etin zehirsiz tarafını yer.
- h) Padişah ve adamları, etin zehirli tarafını yedikleri için ölürlür, Lokman da, onun yerine padişah olur.

ONUNCU MASAL

1. Sihirli Yüzük
2. EB: 58, AaTh: 200 (1. madde), 560
3. Ahmet Çelimli / Kadirli
4. Masalın Motif Sırası:
 - a) Geçimini süpürge yapıp satarak sağlayan bir yaşlı kadın ile oğlu vardır.
 - b) Oğlan, süpürge parası ile ekmeğe almaya giderken; ilk gün bir köpek yavrusunu, daha sonra da, kedi ve yılan yavrularını kurtarır.
 - c) Yılan yavrusu, oğlanı kendi ülkesine götürüp, ona, annesinin sihirli yüzüğü vermesini sağlar.
 - ç) Bu sihirli yüzük sayesinde oğlan, padişahın kızı ile evlenir.
 - d) Padişahın kızı, bu yüzüğü gizlice alıp, sevgilisi ile birlikte yedi deniz ötesine gider, kocasını da, eski evine gönderir.

- e) Padişah, kızın göremeyince, oğlanı hapse attırır. Oğlanın beslediği kedi ile köpek, sihirli yüzüğü aramaya çıkarlar.
- f) Kedi ile köpek, uzun bir yolculuktan sonra, parlayan sarayı bulup, bir farenin yardımı ile, yüzüğü tekrar oğlana getirirler.
- g) Oğlan, sihirli yüzüğün sayesinde, sarayı içindekilerle birlikte, tekrar eski yerine getirtir.
- ğ) Padişah, kızının yanında başka bir erkeğin olduğunu görünce, ikisini de öldürtür, oğlana da küçük kızını verir.

ONBİRİNCİ MASAL

1. Öksüz Kız
2. EB: - , AaTh: -
3. Mürşide Sekni / Osmaniye
4. Masalın Motif Sırası

- a) Bir kadının, biri öz, diğeri üvey olmak üzere iki kızı vardır.
- b) Evin bütün işlerini yapan üvey kız, çeşme başında testiği kırınca bayılır ve kendisini olağanüstü bir bahçede bulur.
- c) Kız, bahçede, kendisinden yardım isteyen; elma ağacına, fırına, odun taşıyan kadına ve yaşlı bir nineye yardım eder.
- ç) Öksüz kız, bu yardımlarının neticesinde hem güzelleşir, hem de sihirli araba ile deyneğe sahip olur.
- d) Üvey anne, kızının da aynı yere gitmesini ister. Kötü kalpli kız, istenilenleri yapmadığı için, iyice çirkinleşir.

- e) Güzel kız, padişahın oğlu ile evlenir, diğereri de, kiskançlığından çatlayıp ölür.

ONİKİNCİ MASAL

1. İyiliğin Bedeli

2. EB: 61, AaTh: 554

3. Mahmut Tozcu / Kadirli

4. Masalın Motif Sırası:

- a) Fakir bir genç, padişahın kızı ile evlenebilmek için yola çıkar.
- b) Yolda sırasıyla:
- 1) Karıncaları sudan kurtarır, onun bir bacağına alır.
 - 2) Zümrüdü Anka kuşunun yavrularını yıldıandan kurtarır, onun da bir tüyünü alır.
 - 3) Karaya çıkan bir balığı suya bırakır, onun da bir bıyığını alır.
- c) Oğlan, padişahın kızı ile evlenebilmesi için ileri sürülen şartları, bu hayvanların yardımı ile bir gecede yerine getirir.
- ) Padişah, kızını bu oğlana verir.

ONÜÇÜNCÜ MASAL

1. Sarıtraş

2. EB: 62, 63 (3-5. maddeler), 290, AaTh: 507 A, 507 C, 945

3. Mustafa Kara / Kadirli

4. Masalın Motif Sırası:

- a) Padişahın oğlu, babasının gözüne derman olacak balığı bulduktan sonra, öldürmeye kıyamayıp, tekrar denize atar.
- b) Padişah, oğluna kızıp, bunu evden kovunca, yolda "Sarı-

- traş⁷ adında birisi, oğlana arkadaş olur.
- c) Başka bir memlekete giden oğlan, orada, "Sarıtraş"ın yardımı ile iki defa padişahın dilsiz kızını konuşarak, onunla evlenmeye hak kazanır.
- ç) Oğlan evlenince, kızın odasına önce "Sarıtraş" girer.
- d) İki arkadaş, yolda ayrılacakları vakit, malları paylaşırlar. "Sarıtraş", kızı da ortadan kesmek için, elini kaldırıncaya, kız korkar, o sırada ağzından bir şey düşer. Bu düşenler yılan yavrusudur.
- e) "Sarıtraş", denizin kenarına gelince, oğlana dönüp; "Sen, benim hayatımı bir defa kurtardın, buna karşılık ben de senin hayatına üç defa kurturdum," der. Son olarak "Sarıtraş", kızın odasına girdiğinde, onun sevgilisi olan bir ejderhayı öldürmüştür.
- f) "Sarıtraş": "Hak bilmezse hâlık,
Denizdeki sarı balık," diyerek, kendisini suya atar.
- g) Bu, oğlanın öldürmeye kıyamadığı pullu balıktır.

ONDÖRDÜNCÜ MASAL

1. İyilik ile Kötülük
2. EB: 67, 253, AaTh: 613
3. Fatma Seğmen / Kozan
4. Masalın Motif Sırası:
 - a) Ailelerinden bakan "İyilik" ile "Kötülük", dünya yolculuğuna çıkarlar.
 - b) Yolda, önce "İyilik"ın azığını yerler. Sıra, "Kötülük"ün yemeğine gelince, o, bir bardak suyu, bir göz karşılığında vereceğini söyler.

- c) İki bardak su karşılığında, iki gözünü de veren "İyilik", arkadaşından ayrılıp, bir incir ağacının dibine oturur.
- ç) Biraz sonra, ağacın yanına cinler gelip; incir ağacının yaprakları, suda ıslatılıp göze sürüldüğü takdirde, körlüğün giderileceğini ve ağacın yanındaki taş kaldırıldığında da, bütün dünyaya yetecek suyun çıkacağını söylerler.
- d) Konuşmalara kulak misafiri olan "İyilik", bir yaprağı tükürüğü ile ıslatıp gözüne sürünce, gözleri görmeye başlar.
- e) Gözleri görmeye başlayan "İyilik", yanına bir miktar yaprak alarak, "Körler Ülkesi"ne gider. Orada, önce padişahın kızının gözlerini açar.
- f) Daha sonra, yine cinlerin söylediklerini tatbik ederek, işaret edilen taşı kaldırıp, ülkeyi suya kavuşturur, yanında getirdiği yapraklarla da, bütün insanların gözlerini açar.
- g) Artık rahata kavuşan "İyilik", arkadaşı "Kötülük"ü buldurup, idam ettirir, kendisi de, padişahın kızı ile evlenir.

ONBEŞİNCİ MASAL

1. Zümrüdü Anka Kuşu

2. EB: 72, AaTh: 301 A, 301 B

3. Mustafa Yalçın / Kadirli

4. Masalın Motif Sırası:

- a) Padişahın, yılda bir elma veren ağacının meyvesini, bir dev yer.
- b) Devi yakalamak için bekleyen padişahın üç oğlundan ikisi bir şey yapamaz, üçüncüsü yaralar.
- c) Devi takip eden üç kardeş, bir kuyuya varırlar. Büyükler cesaret edemeyince, küçük aşağı inip, hem devi öldürür,

nem de, oradaki üç kızı da yukarı gönderir.

- ç) Ağabeyleri, kızları yukarı çekdikten sonra, küçük kardeşlerini kiskanarak, onu kuyuda bırakırlar.
- d) En küçük kız, yukarı çıkmadan önce oğlana iki sihirli kıl ile bir altın tepsi vermiştir.
- e) Oğlan, kılın yardımı ile koçları çağırıp, yeryüzüne çıkayam derken, yanlışlıkla kara koça binip, yer altına iner.
- f) Yer altında, önce; su başını tutan devî öldürerek, ülkeyi suya kavuşturur, sonra da, Zümrüdü Anka kuşunun yavrularını yılandan kurtarır.
- g) Oğlan, yer altı padişahından, kırk tuluk et ile kırk tuluk su alıp, Zümrüdü Anka kuşunun sırtında yeryüzüne çıkar.
- ğ) Yeryüzüne çıkan oğlan; keloğlan kılığına girerek:
- 1) Bir kahveci yanına çirak durarak, büyük ağabeyinin düğününde, onu attan düşürür.
 - 2) Terzi yanına çirak olarak, ortanca ağabeyinin düğününe giderek, onu da attan düşürür.
 - 3) Bir kuyumcu yanında çirak durup, küçük kızın istediği altın tepsiyi getirerek, onunla evlenmeye hak kazanır.
- h) Küçük kızın düğününde, yine kıyafet değiştirerek gelen oğlan, ağabeylerini düşürdekte sonra, babasının huzuruna çıkarak, başından geçenleri anlatır.
- ı) Küçük kızla da bu oğlan evlenerek, muradına erer.

ONALTINCI MASAL

1. Kuşlar Padişahının Kızı
2. EB: 81, AaTh: 551
3. Mustafa Kara / Kadirli
4. Masalın Motif Sırası:

- a) K r olan padişahın gözünün ilacı, atının ayak basmadığı yerden getirilecek olan bir avuç topraktır.
- b) Padişahın   oğlundan ikisi gider, fakat eli boş dönerler. En küçük oğlan giderken, önüne bir dervif çıkar; ancak babasının küheylan atı ile giderse, o toprağı getirebileceğini söyler.
- c) Oğlan geri dönüp, annesinin yardımı ile, babasının sakalında bağlı olan, atın bulunduğu kalenin anahtarını alır.
- ) İnsan gibi konuşan at, oğlanı istediği yere götürür. O ülkenin padişahı da; "Kuşlar padişahının kızını getirene, istediğini vereceğim"^{diye}, Őılan ettirmiŐtir. Bu kız, daha evvel getirmek isteyenlerin hepsi taş kesildiği için kimse cesaret edemez.
- d) Oğlan, atın tavsiyesi üzerine bu işi yapacağına söz verir ve yine atının yardımı ile kızını padişaha getirir.
- e) Kız, kendisiyle evlenecek adamın da kendisi kadar güzel olması gerektiğini belirterek, kırk kulun dünyaya getirmif bir kısrağın sütünü ister.
- f. Oğlan, atının yardımı ile, hem kısrağı, hem de babasının gözlerine ilaç olacak toprağı getirmek için, tekrar yola düşer.
- g) Denize ulaŐan oğlan, atının her yanını keçe ile sararak, suyun içine gönderir. Kırk gün sonra, denizden bir at çıkar. Oğlan, sırtına atlayarak, onu padişahın sarayına götürür.
- ė) At,  nden gidenin kendi anası olduğunu, yanına varıp onunla koklaŐırken, kendisinin de gelip, südünü sağmasını tembihler.
- h) Kız, südü alıp, önce padişahın, sonra da vezirin başına birer tas döker, ikisi de eriyerek kaybolur.

- ı) Bu sütün, insanı eritmesinin sebebi, oğlanın atının da onda hakkının olmasındandır.
- i) Kız, oğlanın üzerine süt dökmek isteyince, at gizlice banyoya girip, sütün bir yudum alır, oğlan gerçekten güzelleşir.
- j) Oğlan kızı ve atının, denizin dibinden çıkardığı toprağı alarak babasının yanına gider.
- k) Toprak sürüldüğü vakit, padişahın gözleri görmeye başlar. Ancak, padişah da bu kıza âşıktır ve orada taş kesilen adamlar, onun askerleridir.
- l) Padişah, kıza yine kötü niyetle bakınca kız anlar ve ona bedduâ eder, padişahın iki gözü de düşer.
- m) Oğlan ile kız evlenip mutlu olurlar.

ONYEDİNCİ MASAL

1. Kör Dev

2. EB: -, AaTh: -

3. Sıdika Erdem / Osmaniye

4. Masalın Motif Sırası:

- a) Padişahın gözleri kör olur. Buna, devlerin bulunduğu yerdeki muayyen bir ağacın yaprağı sürüldüğü takdirde iyi olacaktır.
- b) Padişahın en büyük ve ortanca oğulları, bu ağaç için giderler fakat, eli boş dönerler.
- c) Küçük oğlan, bir köpeğin yardımı ile hem yaprağı, hem de devlerin kılıcı ile, onların elinde esir olan padişahın kızını getirir.
- ç) Padişahın gözlerine bu yapraklar sürülünce, tekrar görmeye başlar. Oğlan da, getirdiği kız ile evlenir.

ONSEKİZİNCİ MASAL

1. Kabak Kız
2. EB: 85, AaTh: 402
3. Seher Badem / Kadirli
4. Masalın Motif Sırası:
 - a) Hiç çocukları olmayan çoban ile karısı duâ eder, kabak şeklinde bir çocukları dünyaya gelir.
 - b) Kabak, her gün, bir Bey'in bahçesine gidip, bekçiyi uyararak, orada ne var, ne yoksa toplayıp gelir.
 - c) Bir gün, Bey'in oğlu, bir köşeye saklanarak, kabağı takip eder. Onun, kabağın içinden çıktıktan sonra, çok güzel bir peri kızı olduğunu görünce, hemen âşık olur.
 - ç) Oğlanın annesi gidip, kabağa dönür olur. Bey'in oğlu ile kabak evlenirler.
 - d) Bütün ailenin gittiği düğüne, daha sonra kabak da, kabından çıkıp, çok güzel bir kız olarak gider. Bu hadise, üç gün boyunca devam eder.
 - e) Ertesi sabah, kabak uyanamayınca, oğlanın kız kardeşi, bunu uyandırmak için odaya girer. Ancak, yatakta, kabak yerine ayın ondördü gibi güzel bir kız ile karşılaşır.
 - f) Sırrı ortaya çıkan kabak kız, o günden sonra eski haline dönmeyeceğine söz verir.

ONDOKUZUNCU MASAL

1. Kurbağa ile Padişahın Oğlu
2. EB: 86, AaTh: 402, 402^a, 402 A^b
3. Meliha Varlı / Kozan
4. Masalın Motif Sırası:

- a) Padişah, evlenme çağına gelen üç oğluna, ok atmalarını ve kimin evine düşerse, o evin sahibinin kızı ile evlenmelerini söyler.
- b) Büyük oğlanın oku, büyük vezirin; ortanca oğlanın oku da ortanca vezirin evine düşer. Küçük oğlanın oku ise, gidip bir göle saplanır.
- c) Okunun peşisıra göle giden oğlan, orada kurbağadan başka bir şey bulamaz. Gaibten gelen bir ses, o kurbağanın, kendi kısmeti olduğunu söyler.
- ç) Oğlan, kurbağayı alıp eve getirir. Kurbağa kabından çıkınca çok güzel bir kız olur.
- d) Padişah, gelinlerini görmek ister, neticede, en küçüğüne âşık olur, oğlunu öldürmek için bahaneler arar.
- e) Padişah, küçük oğlundan sırasıyla:
- 1) Bütün hayvanların yemesine rağmen yine de artacak olan bir tas arpa,
 - 2) Bütün insanların yemesine rağmen, yine de artacak olan bir salkım üzüm,
 - 3) Altına, bütün halkın girip, yine de yarısı boş kalacak bir çadır,
 - 4) Kendi sarayının karşısına, olağanüstü özelliklere sahip bir saray,
 - 5) Boyu bir karış, sakalı iki karış olan bir cüce ister.
- f) Oğlan, hanımın yardımı ile, gölde bulunan kaynanasından bunların hepsini getirir.
- g) En son gelen cüce, padişahın karşısına çıkıp; oğlundan olmayacak şeyler istediği için, ona bedduâ eder. Padişah, orada taş haline döner.

YIRMİNCİ MASAL

1. Limon Kızı

2. EB: 89, AaTz: 408

3. Fatma Özbadem / Ceyhan

4. Masalın Motif Sırası

- a) Padişahın oğlu, babasının istediği hiç bir kızı beğenmez.
- b) Saraya gelen bir ihtiyar, oğlana; kendisinin beğenebileceği güzel kızı, nasıl bulacağını anlatır.
- c) Oğlan, ihtiyarın vasiyetlerine uyarak, üç limonu alıp, geri döner.
- ç) Gelirken, yolda dayanamayıp, sırasıyla iki limonu keser, ikisinden de dünya güzeli birer kız çıkar. Ancak, su olmadığı için hemen ölürlür.
- d) Oğlan, üçüncü limonu, su başında kestiği için, kız ölmez.
- e) Üzerinde elbisesi olmadığı için, kız oradaki bir ağaçta bekler, oğlan da buna elbise getirmeye gider.
- f) Oğlan yokken, bunun yanına bir çingene kızı gelerek, başına bir sikirli iğne saplayıp, kızı güvercin şekline sokar, onun yerine de kendisi oturur.
- g) Padişahın oğlu, çingene kızı ile evleneceği sırada, güvercin şekline giren asıl kız gelerek, oğlana başından geçenleri anlatır.
- ğ) Oğlan, güvercinin başından iğneyi çekince, kız eski haline döner.
- h) Oğlan, sevdiği kızla evlenip, çingeneyi de öldürtür.

YIRMİBİRİNCİ MASAL

1. Hoca

2. EB: 92, 93, 152 (3-5), AaTh: 311 (I), 425 N, 432, 956 B

3. Meliha Varlı / Kozan

4. Masalın Motif Sırası:

- a) Köyde imamlık yapan hoccaya, köyün çocukları, Cuma günleri "Cumalık" getirirler.
- b) Bir kız, hoccaya "Cumalık" getirmeyi unuttur. Hocanın bir kaç kez ikaz etmesine rağmen, kız yine unuttunca, buna bir tokat atarak, yedi kat yerin dibine gönderir.
- c) Baygın düşen kız, gözlerini açtığı anda, karşısında hocayı bulur. Hoca buna; kırk bir anahtar vererek, sonuncu odaya girmemesini tembihler.
- ç) Kız, kırk birinci odaya girdiğinde, hocanın orada hayvan eti yediğini görür. Hoca, sırrını kimseye söylememesi için tembihte bulunur.
- d) Hoca, kızın yanına, önce annesi kılığında, sonra da babası ve dadısı kılığında gelerek, halini hatırlatır.
- e) Kız, anne ve babasına söylememesine rağmen, dadısına durumu izah eder. Dadi, o anda hoca kılığına girip, bunu yer yüzüne çıkararak yakmak ister.
- f) Hoca, kızını bir ağaca bağlayarak, ateş almaya gittiği bir sırada, kızını kervancılar kaçırdı, hocanın bütün ısrarına rağmen, ona vermezler.
- g) Kızını, kervancılarından bir padişahın oğlu satın alarak, onunla evlenir. Hocadan korumak için de, denizin ortasına bir ev yaptırarak, karısını oraya yerleştirir.

ğ) Hoca, padişahın oğlunun karşısına:

1) Halı,

2) Çalılıp oynayan kuş,

3) Koyun şeklinde çıkar. Ancak kız, bunların hoca olduğunu bildiği için, eve bir şey getirmemesini tembihler.

h) Ancak, padişahın oğlu, ninni söyleyen kuşu görünce, karısının sözlerine kulak asmayıp, bunu alır.

ı) Kuş, kızın kocasını uyuttuktan sonra, tekrar hoca kılığına girip, kızı yakacağı sırada, iki güvercin, kıza; karnındaki çocuğu kendilere verirse, yardım edeceklerini belirtirler. Kız da kabul eder.

i) Kız, güvercinlerin sözü ile iki şişeyi birbirine vurunca, hoca tarafından, canı bu şişelerin içerisine alınan kocası uyanır, hocayı ateşe atıp yakar.

k) Vakti gelince, kızın bir oğlu dünyaya gelir. Çocuk büyüyüp de okul çağına gelince, güvercinler bunu kaçırap, kendi evlerine götürürler.

l) Zamanla, bu çocuk da bir güvercin şekline girerek, padişahın kızına âşık olur. Bu, kızın penceresinden bakarken, kız buna, önce yem atar, fakat hâlâ baktığını görünce de; "Daha mı doymadın?" diyerek bileziğini çıkarıp, önüne fırlatır. Güvercin, bileziği alıp gider.

m) Kız, daha sonra vaktini geçirmek için bir hamam yaptırarak, hamama gelenlerden, para yerine, başlarından geçen bir hadiseyi anlatmalarını ister.

n) Keloğlan, hamam için odun getirmeye gittiğinde, bir katırın, kendi kendine odunu toplayıp, sırtına yükleyerek uçtuğunu görür. Keloğlan da, bu katırın kuyruğuna yapışıp, onunla birlikte gider.

- o) Katır, tepedeki eve varınca, yaşlı bir kadın, bunu ahıra bağlar.
- ö) Keloğlan, ahırın deliğinden bakarken, üç güvercinin geldiğini, bunların insan kılığına girerek Kur'an-ı Kerim okuduklarını görür.
- p) Üçüncü güvercin ise, hem Kur'an-ı Kerim okumakta, hem de bir bileziği eline alıp: "Bileziğin bu kadar güzel, sen nasılsın?" diyerek ağlamaktadır.
- r) Keloğlan, tekrar atın kuyruğuna yapışıp indiğinde, hamama gidip, gördüklerini kıza anlatır.
- s) Ertesi gün kız, Keloğlan ile birlikte, kısrakın kuyruğundan tutup, aynı yere varırlar. Gece olunca, kız oğlanın yanına varır, Keloğlan da tekrar dönüp, hamama sahip olur.
- ş) Kız ile oğlan, diğer güvercinlerden gizli olarak evlenirler, kız hamile kalır. Doğumu yaklaşıncaya, oğlan bunu alıp, denizin ortasında oturan ailesinin evine bırakır.
- t) Kız, kapıyı çalıp; oğulları Yusuf-u Kenan'ın hayrına, kendisini içeriye alıp bakmalarını söyler.
- u) Kızın, orada bir oğlu dünyaya gelir. Bu arada, güvercin, her gece gelip pencereye konarak, karısı ile konuşur.
- ü) Kız, güvercinin sözü ile, ailesinden oğlunun beşiğini ister ve çocuğu ona yatırır.
- v) Kızın yanında kalan bakıcı, oğlanın ailesine, bunun her gece birisiyle konuştuğunu söyleyerek, yanında kalmak istemez.
- w) Kızın yanında kalan anne, konuşmalardan gelenin kendi oğulları olduğunu anlar ve gelinine, oğullarının da yanlarına gelmesini istediklerini söyler.
- y) Oğlan, insan kılığına girdiğinde, kardeşlerinin kendisini öldüreceğini bildiği için, önce, hile ile kardeşlerinin yanmasını sağlar, sonra kendisi de ailesine döner.

YİRMIİKİNCİ MASAL

1. Nahirca ile Oğlu
2. EB: 98, AaTh: 425 A-B
3. Mustafa Kara / Kadirli
4. Masalın Motif Sırası:
 - a) Çocuğu olmayan bir sığır çobanı (Mehmet Ağa), mağarada duâ ederken, taşların arasından bir "eşek sıpası" çıkıp, Allah tarafından gönderildiğini ve kendisine evlat olacağını söyler.
 - b) İnsan gibi konuşan "eşek sıpası", babasının işlerini yapar, herkesin sevgisini kazanır.
 - c) Mehmet Ağa, gidip, Bey'in kızını, "Eşek sıpası"na ister.
 - ç) Bey, Mehmet Ağa'ya kızını vermemek için, ondan olmayacak isteklerde bulunur. Mehmet Ağa, "eşek sıpası"nın yardımı ile aynı mağaraya gidip, istenilenleri, oradaki araptan alır.
 - d) Bey, son olarak, kızı için istediği sarayın da yapıldığını görünce, bunları evlendirir.
 - e) "Eşek sıpası", derisinden çıkıp, çok yakışıklı bir delikanlı olduktan sonra, kıza; peri padişahının oğlu olduğunu, cezalı olarak insanların arasına gönderildiğini ve bir "ifritin" sürekli kendisini takip ettiğini, bu sebeple de, sırrını kimseye söylememesini tembihler.
 - f) Ertesi gün, "eşek sıpası", eski haline dönüp, yine hayvanları otlatmaya gider. Karısı Gül Hanım da, eve gelen teyzesine, onun yakışıklı bir delikanlı olduğunu açıklar.
 - g) Kız, sırrı açıklar açıklamaz bir gürültü kopar, "eşek sıpası", "ifrit"in kendisini kötürdüğünü, ayağına bir demir çarık giyip ararsa, ancak bulabileceğini söyler.

- ğ) Kız, ayacağına bir demir çarık giyip, kocasını aramaya çıkar. Demir çarık delinip de, baş parmağı çıkınca, bir su başında kocası ile karşılaşır.
- h) "İfrit", bunları öldüreceği sırada, kız duâ okur, oğlan da "âmin" der ve ikisi de birer güvercin olup memleketlerine gelirler.

YİRMİÜÇÜNCÜ MASAL

1. Peri Padişahının Oğlu

2. EB: 104, AaTh: 313

3. Sıdika Erdem / Osmaniye

4. Masalın Motif Sırası

- a) Padişahın kızı, kendisini isteyen bir gençle evlenir.
- b) Bir süre sonra, ailesini ziyarete gidince, kız kardeşleri, bunun hâlini hatırlarını sorarlar. Kız; gündüzleri bahçede gezip dolaştığını, akşam olunca da, bir bardak "şurup" içip uyduğunu söyler.
- c) Tekrar kocasının evine dönen kız, ablalarının nasihati ile verilen "şurup"u içmez, o gece uyumadan bekler.
- ç) Gece, kızın yanına bir delikanlı gelip yatar. Oğlan uyduktan sonra, kız, bunun karnındaki anahtarla odayı açar. Kocasının, peri padişahının oğlu olduğunu anlar.
- d) Bu duruma çok kızan oğlan, cariyesine; kızı öldürüp, kanlı gömleğini kendisine getirmesini tembihler.
- e) Cariye, bu kızı öldürmeye kıyamaz. Onun yerine bir kuş vurup, kanını gömleğe sürer, kızı da orada bırakıp gelir.
- f) Kız, ot, çöp yiye yiye dolaşır. Uzun bir zamandan sonra da, yine sarayın bulunduğu yere gelir. Orada, çöplüğü karıştırırken, bunu oğlan görür ve acıyarak içeri alır.

- g) Cariyeler, bunu yıkayıp temizlerler. Bir süre sonra, hamile olan kızın, "karnı anahtarlı" bir çocuğu dünyaya gelir.
- ğ) Peri padişahının oğlu, gerçekleri anlar, yaptığına pişman olarak, yeniden kırk gün kırk gece düğün kurdurup evlenir.

YIRMİDÖRDÜNCÜ MASAL

1. İki Yılanla Evlenen Kız
2. EB: 106, AaTh: 156 B, 433 B
3. Selbi Diyaroğlu / Kadirli
4. Masalın Motif Sırası:
 - a) Karısı ölen zengin adam, kızının hocası ile tekrar evlenir.
 - b) Kocasının bütün malına sahip olmak isteyen üvey anne, o sırada, sürekli yılan doğuran padişahın hanımının yanına, üvey kızını ebe olarak gönderir. Çünkü, dünyaya gelen yılan, ebeyi sokup öldürmektedir.
 - c) Kız, annesinin mezarında oturup ağlarken, annesi dile gelip, ne yapması gerektiğini anlatır.
 - ç) Kız, annesinden öğrendiği bilgi ile, padişahın hanımını süt buğuna tutar; altı yılan, us tarafı insan olan bir çocuk dünyaya gelir.
 - d) Yine, üvey annenin devreye girmesi ile kız, yılan oğlanı okutur.
 - e) Evlenmek isteyen oğlana, üvey anne bu kızı verir. Kız, mezara gidip, annesinden, ne şekilde davranacağını öğrenir.
 - f) Kız, annesinin tavsiyesi ile, evlendiği gün yedi kat elbise giyer. Yılan, yedi kat derisini, buna karşılık kız

da elbiselerini çıkarır. Neticede yılanın, çok yakışıklı bir delikanlı olduğu görülür.

- g) Yılan, evlendikten sonra, uzun bir yolculuğa çıkınca, üvey annenin teşvikiyle, kızı da götürüp, bir mağaraya bırakırlar.
- ğ) Kız mağarada yaşamaktayken, yanına başka bir yılan gelip, onunla evlenmek istediğini söyler.
- h) Kız, bu sefer de, o yılanla evlenir, bundan; biri kız, diğeri erkek olmak üzere iki çocuğu dünyaya gelir.
- ı) Çocuklar altı-yedi yaşlarına geldiğinde, kadının diğer kocası, bunu araya araya, o köye varır. Çocuklar annelerine, bir yılanın dolaştığını haber verirler.
- i) Kadın, başından geçenleri eski kocasına anlatınca, kocası, yine yılan olup akar gider.
- k) Ancak, o gece, eski kocasının gelip, kendisini sokmasından şüphelenen kadın, korkusundan ölür. O ölünce, iki yılan da, kendilerini ateşe atarak yanarlar.

YIRMİBEŞİNCİ MASAL

1. Hz. Hızır ile Üç Hırsız
2. EB: 110, AaTh: 750 D
3. Münife Kayaşoğlu / Kozan
4. Masalın Motif Sırası:
 - a) Hırsızlık yapan üç adam, Allah'a duâ edip, ikisi zenginlik, biri de kötü bir hanımla, evine sürekli misafirin gelmesini ister.
 - b) Allah, duâlarını kabul eder. Bir süre sonra, Hz. Hızır, bunları denemek için evlerine gelir.
 - c) Zenginlik isteyen adamlar, bunu içeri almazlar, o da bunları, tekrar eski haline çevirir.

- ç) Üçüncü adam, bunu yolda karşılar. Hz. Hızır, bunların kızını isteyerek alıp götürür.
- d) Adam, kızını verdikten sonra, nereye gittiklerini öğrenmek için, peşlerinden gider.
- e) Yolda giderken, değişik hadiselerle karşılaşan adam, sonunda kızını bulur. Hz. Hızır, adama, yolda gördüğü hadiselerin mânâsını açıklar.
- f) Hz. Hızır, misafirperver aileye, üç köşk bırakarak, kaybolup gider.

YİRMİALTINCI MASAL

1. Kader

2. EB: 124, 125, 126, AaTh: 930, 930 A

3. Meliha Varlı / Kozan

4. Masalın Motif Sırası:

- a) Ava çıkan padişah, ormanda bir ihtiyarın, yeni doğan çocukların kaderini yazdığını görür.
- b) Padişah, doğacak çocuğunun kaderini sorunca, ihtiyar; bir kız olacağını ve aynı günlerde doğacak olan, çobanın oğlu ile evleneceğini belirtir.
- c) Padişah, çobanın oğlu dünyaya gelince, bunu satın alıp, bir değirmenin su kanalına attırır.
- ç) Yıllar sonra, padişah ile veziri seyahate çıktıklarında, atılan çocuğun, değirmence tarafından kurtarılarak, büyütüldüğünü görürler.
- d) Padişah, yoluna devam ederken, oğlana bir mektup verip, onu, kendi oğluna götürmesini ister.
- e) Oğlanı, padişahın kızı karşılar, ağabeyi avda olduğu için, mektubu kız alır.

- f) Mektupta, mektubu getiren oğlanın öldürülmesi yazılmaktadır. Kız, bunu değiştirerek; "Mektubu getiren oğlanla kız kardeşini evlendir, bir de saray yaptırıp, içine oturt" şeklinde düzeltir.
- g) Padişahın oğlu, kız kardeşi ile oğlanı evlendirip, bir saraya yerleştirir.
- ğ) Padişah, seyahat dönüşü, clanları duyunca, "yazgıya bozgu olmazmış" diyerek, yaptıklarına pişman olur.

YİRMİYEDİNCİ MASAL

1. Çobanın Rızkı
2. EB: - AaTh:
3. Meliha Varlı / Kozan
4. Masalın Motif Sırası:
 - a) Köyde çobanlık yapan bir adam, kaçan ineğini kovalarken, bir mağaraya girer.
 - b) Mağarada, bir ak sakallı ihtiyar oturmakta ve tavandan da sular damlamaktadır.
 - c) Aksakallı ihtiyar, o damlaların, insanların rızkı olduğunu söyler. Çobanın rızkı, oradaki çok küçük bir damladır.
 - g) Çoban, rızkının çok az olduğunu görünce, karısını da alıp, o köyden ayrılır.
 - d) Bunlar, başka bir köye varıp, buş buldukları bir eve yerleşirler.
 - e) O gece, çobanın hanımının bir çocuğu dünyaya gelir.
 - f) Çoban, yerlerin kirlendiğini görünce, tahtaları ters çevirmek ister. Ancak, tahtalardan birini kaldırır kaldırmaz, orada bir küp altın ile karşılaşır.
 - g) Çoban, tekrar ihtiyara gidip, rızkının arttığını söyler.

ğ) İhtiyar, o altınların kendi rızka olmadığına, yeni doğan çocuğa ait olduğunu belirtir.

YIRMİSEKİZİNCİ MASAL

1. Kazan Kafalı Kazma Dişli

2. EB: 148, AaTh: -

3. Saim Uslu / Ceyhan

4. Masalın Motif Sırası

- a) Çocuğu olmayan bir kadın, Allah'a duâ ederek, "Kazan kafalı, kazma dişli" de olsa bir çocuk ister.
- b) Kadının duâsı kabul olur; bir oğlu ile "Kazan kafalı, kazma dişli" bir kızı dünyaya gelir.
- c) Kız, biraz büyümeye başlayınca, önce kendi hayvanlarını, daha sonra da, komşularının hayvanlarını yer.
- ç) Kızlarının bir dev olduğunu anlayan aile, onu evde bırakıp, diğer çocukları ile birlikte kaçmak isterler.
- d) Yolda, oğlan "dilli düdüğü" unuttuğunu farkedince, tekrar eve gider, fakat geri döndüğünde, annesi ile babasının çoktan gitmiş olduğunu farkederek.
- e) Oğlan, yaşlı bir kadının evine sığınarak, onun evladı olur.
- f) İhtiyarın yanında kalmaya başlayan oğlan, gidilmesi yasak olan, "Aslan Dağı" ve "Kaplan Dağı"na vararak, bu hayvanlarla güreşir, neticede bir aslan yavrusu ile bir kaplan yavrusu kazanır.
- g) Bir süre sonra oğlan, kız kardeşini görmeye gider. Kız kardeşi, önce atını yer, sonra da ağabeyini yemek ister.
- ğ) Oğlan, aslan ile kaplanın yardımı ile canını kurtarır fakat, yine de kardeşinin ölümüne üzülerek, kanından bir damla alıp, mendilinin ucuna bağlar.

- h) Oğlan, konuşma 6zelligine sahip olan bu kanın yardımı ile, hem aslan ile kaplanı kervancılara vermekten kurtulur, hem de onların mallarını kazanır.
- ı) İhtiyarın yanına varan oğlan, orada, her konuda s6ze karışıp, konuşan kanı; bir kuyuya atar.

YİRMİDOKUZUNCU MASAL

1. Dev Karısı

2. EB: 147, 148, AaTh: 315

3. Mürşide Sekni / Osmaniye

4. Masalın Motif Sırası:

- a) Karısı 6len bir adam, oğlunun b6t6n ısrarlarına rağmen, bir dev karısı ile evlenir.
- b) Oğlan, babasına kızıp, evi terkeder. Yolda, 6ç kişiye yardım eder, sonunda padişahın kızı ile karşılaşıp, saraya yerleşir.
- c) Oğlan, bir s6re sonra, babasının k6y6ne gittiğinde, dev karısının, herkesi yediğini g6r6r.
- ç) Dev karısı, oğlanı da yemek ister ve uçan terazisi ile bunu kovalar. Oğlan, daha 6nce, yolda yardım etmiş olduğu kişilerin vasıtasıyla, dev karısına yakalanmaz.
- d) Oğlan saraya geldiğinde, dev karısı da, oraya yakın bir kayanın başına oturup oğlanı bekler.
- e) Padişahın yaptığı bir hile ile, dev karısı uçurumdan aşağı d6şer, oğlan da kız ile evlenir.

OTUZUNCU MASAL

1. İnsan Kılığında Dev

2. EB: 152, 153, 157, 212, AaTh: 311, 621

3. Sıdıka Erdem / Osmaniye

4. Masalın Motif Sırası:

- a) Padişahın sakalından bulunan bit, git gide büyüyünce, padişah bunun derisini kapıya asıp, bilene kızını vereceğini söyler.
- b) Padişahın kızı, beğendiği gencin öntüne, onun ne olduğunu yazıp atar, kız ile oğlan evlenir.
- c) Kız, yerde bulduğu bir anahtarla, kocasının yasakladığı odaya girince, oranın insan ölüsü ile dolu olduğunu, bir köpeğin de bunlara yadığını görür. Bu köpek, kızın kocasıdır.
- ç) Dev olan koca kızın yanına:
 - 1) Kızın annesi,
 - 2) Kızın babası
 - 3) Kızın dadısı kılığına bürünerek gelir. Kız önce bir şey söylemez fakat, cariyesini görünce dayanamayıp her şeyi anlatır.
- d) Dev, bunu yakacağı sırada, kibriti unuttur. Onu almaya gittiğinde bir keloğlan gelip, kızı kurtarır.
- e) Padişahın oğlu da, o günlerde, her kızdan bir nakış ister. Bu kız da, bir şey yapıp gönderir. Oğlan, bunun işlemini beğenip, kız ile evlenir.
- f) Dev, kızın yerini çocuklardan öğrenir. Bir cadı karısının yardımı ile, herkesin üzerine ölü toprağı atarak, kızın yanına gelir.
- g) Dev, kızı götürmek isteyince, kız hile ile arkasından ge-

lip, kılıçla başını keser.

ğ) Ertesi gün oğlan, yeniden ayılır ve tekrar kırk gün kırk gece düğün yaparak muradlarına ererler.

OTUZBİRİNCİ MASAL

1. Dingil Ali

2. EB: 160, 161, (1-2. maddeler), AaTh: 327, 1119

3. Saim Uslu / Ceyhan

4. Masalın Motif Sırası

- a) Dingil Ali, arkadaşları ile oduna gider. Dönüşte, bıçağını kaybettiği için ormanda kalır, diğerleri tekrar evlerine giderler.
- b) Dingil Ali, bıçağını bulduktan sonra, bir ışığı takip ederek, devlerin evine varır.
- c) Orda, devlerin bütün ısrarına rağmen uyumaz, devlerden:
 1. Bir kalbur ceviz,
 2. Bir kalbur altın,
 3. Kalburla su getirmelerini ister.
- ç) Dev, kalburla su getirmeye gittiğinde, Dingil Ali kaçır. Ancak, bıçağını orada unuttuğu için tekrar döner.
- d) Devler, Dingil Ali'yi yakalayıp, sepete korlar ve tavana asarlar. Dingil Ali, hile ile oradan çıkarak, yerine yine devlerin yemek için getirdikleri buzağayı koyar.
- e) Devler, kızlarına; Dingil Ali'yi kesip pişirmesini tembih ederek, dayılarını da bu ziyafete çağırarak için, onun evine giderler.
- f) Dingil Ali, hile ile, kendi yerine kızı fırına atıp pişirir, kendisi de bir ağaca çıkıp, beline de kocaman bir kaya bağlar.
- g) Devler kızlarını yedikten sonra, Dingil Ali, ağaçtan ses-

lenerek, kendisinin sağ olduğunu gösterir.

- ğ) Dev karısı, oraya nasıl çıktığını sorar ve beline bir kayaya bağlayıp, o da ağaca çıkmak ister. Ancak, o kadar ağırlığı dal taşıyamadığı için, dev karısı aşağıda Dingil Ali'yi bekleyen kocasının üzerine düşer, ikisi de ölürlür.
- h) Devlerin bütün malına, Dingil Ali sahip olur.

OTUZİKİNCİ MASAL

1. Korkak Ahmet

2. EB: 162, 365, AaTh: 1640

3. Recep Duvan / Kadirli

4. Masalın Motif Sırası:

- a) Fakir bir kadınla, bunun dışarıya dahi çıkamayan korkak bir oğlu vardır.
- b) Kadın, köyün imamının yardımı ile, oğlunu dışarıya çıkarıp kapıyı içerden kilitler.
- c) Ahmet Ağa, babasının eski kılıcını da alıp, bir şehre varır. Orada, su başını tutan devî öldüreceğini söyler.
- ç) Ahmet Ağa, gece olunca, kimse duymadan kaçayım derken, yanlışlıkla devin olduğu yere düşer. Ağaca çıkan Ahmet Ağa, korkusundan tir tir titrerken, bir anda kendisini devin sırtında bulur.
- d) Devin sırtında saraya gelen Ahmet Ağa, padişahın işaret etmesi ile devî keser ve onun büyük kızı ile evlenmeye hak kazanır.
- e) Bir süre sonra, İngiltere kralı, padişaha savaş ilan eder.
- f) Ahmet Ağa, iki heybe altın alıp, savaşa gidiyorum diyerek kaçıp, annesinin yanına gelir.
- g) Annesi, önce kapıyı açmak istemez, ama altınları görünce, hemen oğlunu içeri alır.

OTUZÜÇÜNCÜ MASAL

1. Yedi Kardeşin Bir Bacısı

2. EB: 166, AaTh: 451

3. Döne Hayriye Akgöllü / Kozan

4. Masalın Motif Sırası

- a) Yedi kardeş ile bunların bir bacısı vardır.
- b) Yedi kardeş evlenince, gelinler bunu kıskanırlar, suyunun içerisine bir yüzük atıp içirerek kızın ölümüne sebep olurlar.
- c) Gelinler, kız öldükten sonra, bunun eline bir "çökelek sokumu" verip, duvara dayarlar.
- ç) Ağabeyleri, kardeşlerinin "çökelek" yerken öldüğünü zannederek, bunu; toprak yerine çökelek ile gömerler.
- d) Bir koca karının da, bir oğlu (keloğlan) ile domuz yavrusu vardır.
- e) Bir gün, domuz yavrusu, ağzında bir parça "çökelek" ile gelince, kadın hayvanı takip ederek, hem çökelekleri, hem de kızı getirir.
- f) Kadın, kızı kapının arkasına dayayıp bir iple bağlar. Oğluna da, kendisi için bir kız getirdiğini söyler.
- g) Keloğlan, kızı yanına çağırınca, annesi ipi çekiverir, kızın da omuzları sallanır.
- ğ) Hadise bir kaç defa tekrarlanınca Keloğlan sinirlenip, kıza bir tokat atar. Kız yere düşünce, boğazındaki yüzük çıkar ve kendine gelir.
- h) Keloğlan, bu kız ile evlenir, çocukları olur, fakat, çok fakirlerdir.
- ı) Kız, kocasını, babasının evine göndererek, çatı katında yün olduğunu, onu alıp getirmesini söyler.
- i) Keloğlan, yünleri bulup, orada annesi ile hanımının his-

selerini ayırırken, bir kilo fazla gelir; "Onu da anneme veririm, karım da bir şey derse, ona da bir tokat atarım" diyip de elini kaldırıncaya, o sırada at çalmaya gelen hirsıza tesadüf eder.

- k) Hirsız, yuvarlanıp düşünce, kızın ağabeyleri uyanır, gelip onu yakalarlar.
- l) Keloğlan, olanların hepsini anlattığında, kızın kardeşleri hirsıza atı verirler, kendileri de gidip, tekrar bacılarına kavuşurlar.

OTUZDÖRDÜNCÜ MASAL

1. Nar Adlı Kız
2. EB: 167, AaTh: 408 (7-11. maddeler), 709
3. Fadime Filik / Kadirli
4. Masalın Motif Sırası:
 - a) Üvey annesi ile üvey kardeşinden bıkan kız, başını alıp gurbete çıkar.
 - b) Kız, bir dev karısının evine sığınarak, onun evladı olur.
 - c) Üvey kardeşi, aya; "kim güzel?" diye sorduğunda, ay, "Narın" daha güzel olduğunu söyleyince, annesinden bu kızı gidip öldürmesini ister.
 - ç) Üvey anne, yanına bir sepet "cincik-boncuk" alıp, kızın bulunduğu yere gider.
 - d) Orada, kızın gülmesinden istifade eden üvey anne, ağzına bir sihirli boncuk atarak, onun ölmesine sebep olur.
 - e) Dev karısı, bunu mezara koymaya kıyamaz ve bir deveye yükleterek, dağa bırakır.
 - f) Padişahın oğlu, bu kızı bulup, yıkatmak için sarayına getirir.
 - g) Bir çocuk, annesi ile birlikte gelip, kızın boğazındaki

sihirli boncuğu çıkarır. Kız, tekrar canlanır ve padişahın oğlu ile evlenir.

- ğ) Üvey anne, tekrar kızı öldürmek için geldiğinde, padişahın oğlu bunu öldürür. Onun damlayan kanından bir söğüt ağacı meydana gelir
- h) Söğüt ağacı kesilip, bundan bir kapı ile beşik yapılırlar. Kapı kadını, beşik ise çocuğu sıkıştırır.
- ı) Bunlar, beşiği ve kapıyı yakarlar.
- i) Yanan kapı ile beşik, bir "çuvaldız"a dönüşür. Onu da, bir koca karı alıp evine götürür. Böylece, padişahın oğlu ile karısı, üvey anneden kurtulur.

OTUZBEŞİNCİ MASAL

1. Ahmet ile Mehmet
2. EB: 174, 175, AaTh: 567
3. Fatma Akçay / Kadirli
4. Masalın Motif Sırası:
 - a) Fakir bir adam, zengin olup Hacc'a gitmek için Allah'a duâ eder.
 - b) Adamın duâsı kabul olur, Allah tarafından, altın yumurtlayan bir tavuk gönderilir.
 - c) Altın yumurtaları padişaha satan adam, zengin olarak Hacc'a gider.
 - ç) Aslında padişahın oğlunu seven kadın, kocası gider gitmez, oğlana yanına çağırır. Oğlan, tavuğun ciğeri ile yüreğini yemek şartıyla teklifi kabul eder.
 - d) Kadının hazırladığı ciğer ile yüreği iki oğlu yer. Kadın, bunları kesmek isteyince, çocuklar evden kaçar.
 - f) İki kardeş, uzun süre yürüdüktan sonra, yorulup bir yere yatarlar. Ahmet'in ağzından akan altınlar, yanlarına birikir.

- g) Ahmet, altınlardan biriyle ekmek almaya gidince, fırının sahibi, bütün fırını ona devreder, bu kardeşi Mehmet'i unutup, orada fırıncılık yapmaya başlar.
- ğ) Ahmet'in çalıştığı yerde, "Küpelî Hatun" adında çok güzel bir kadın vardır. Halk, birer ayın karşılığında bunu görmeye gelir.
- h) Ahmet'in altını çok olduğu için, her gün görmeye gider. "Küpelî Hatun", bundan bıkar; önce tuvalete, sonra da, denize attırır.
- ı) Ahmet, denizden, "boynuz çıkaran ve düşüren" bir incir ile katır yapan bir çiçek bulup, tekrar çıkar.
- i) Küpelî Hatun'un yanına satıcı kılığında giden Ahmet, ona bir incir yedirerek, kafasında boynuzların çıkmasına sebep olur. Daha sonra da doktor kılığında gelerek, yine incir yedirip, boynuzlarını düşürür.
- k) Bir süre sonra Ahmet, hem "Küpelî Hatun"a, hem de cariyesine çiçek koklatarak, ikisini de birer katır yapar.
- l) O günlerde, padişah da, her evden iki katır istemektedir. Ahmet, bunları alıp, padişahın huzuruna çıkarır.
- m) Bu padişah, Ahmet'in kardeşi Mehmet'tir. İkisi de, başlarından geçenleri anlatırlar. Mehmet, kardeşine inanmak istemeyince, Ahmet onu da katır yapar, sonra da eski haline çevirir.
- n) Ahmet, daha sonra, elindeki çiçekleri, katarlara da koklatır. "Küpelî Hatun" ile cariyesi, tekrar eski hallerine dönerler.
- o) Ahmet, "Küpelî Hatun" ile, kardeşi Mehmet de, onun cariyesi ile evlenir.

OTUZALTINCI MASAL

1. Yılan Oğlan

2. EB: 176, AaTh: 563

3. İbrahim Karakoç / Ceyhan

4. Masalın Motif Sırası:

- a) Dilencilik yaparak geçinen bir aile ile, bunların bir kızı vardır.
- b) Bu kız, ailesinin de isteği üzerine bir yılanla evlenir.
- ) Dúđünden sonra, kızın babası, bunların arkasından gider. Neticede, bir kayanın altındaki büyük bir kapıdan evlerine varır.
- đ) Dönüşte damadı, buna sihirli bir sofraya verir. Adam, evine verdikten sonra, sofraya çaldırır.
- d) Adamın daha sonraki gidişlerinde, damadı ona:
- 1) Altın üreten eşek,
 - 2) Altın yumurtlayan horoz verir. Adam, bunları da çaldırır.
- e) Adamın son gidişinde, damadı buna, sihirli bir tokmak verir.
- f) Sihirli tokmak sayesinde, adam, çaldırdığı eşyalarının hepsini geri alır.

OTUZYEDİNCİ MASAL

1. Gül ile Sinan

2. EB: 177, 183, 204, AaTh: 306, 449, 514, 515.

3. Mustafa Kara / Kadirli

4. Masalın Motif Sırası

- a) Padişah, kendisi öldükten sonra, yerine hangi oğlunun geçeceğini tesbit etmek için, üç oğlunu da, değişik yer-

lere çalışmaya gönderir. Hangisi daha fazla para kazanırsa, onu yerine padişah seçecektir.

b) Büyük oğlan: Pamuk ticaretine başlar,

Ortanca oğlan: Bir bakırcı yanına çırak durur.

Küçük oğlan: Yanlışlıkla devler ülkesine gider. Elindeki paralarla, devlere kumaş alıp hediye eder. Devler de buna, açtığına bir tabur asker haline gelen sihirli şemsiye verirler.

c) Oğlan, şemsiyeyi alıp, bir su başında dinlenirken, bunu, oradan, bir penecereden bakan kız ister, oğlan da yüzünü görmek şartıyla verir.

ç) Küçük oğlan, eli boş olarak dönünce, babası kızar ve bunları tekrar gurbete gönderir.

d) Küçük oğlan, yine devlerin olduğu yere gider, yine babasının verdiği paralarla kumaş alıp, devlere hediye eder. Devler de buna, açıldığı vakit, çeşit çeşit yemeklerin ortaya çıktığı bir sefertası verirler.

e) Su başındaki kız, bu sefertasını da ister, oğlan da yine, yüzünü görmek şartıyla verir.

f) Oğlanın üçüncü gidişinde, devler buna; açıldığı vakit, istediği yeri gösteren bir dürbün hediye ederler.

g) Su başındaki kız, bunu da ister. Oğlan, üçüncü defa da, babasının karşısına eli boş gittiğinde öldürüleceğini bildiği halde, yine de verir.

ğ) Kız, oğlanın bu fedakârlığına beğenerek, onunla evleneceğini, ancak kendisiyle birlikte, iki kardeşinin daha, bir devin yanında esir kaldıklarını belirtir.

h) Oğlan, hem kızları, hem de esyalarını, devin elinden kaçırmış. Yolda kardeşleri ile buluşup, her biri bir kız ile evlenir.

- ı) Oğlan ile kız, sabah uyandıklarında, çadırlarını bir ejderhanın sardığını görürler. Ejderha, oğlana; "Gül Sinan'a ne etti ki, Sinan Gül'e etti siyaset? Bunu öğreneceksin. Yoksa, sizi bırakmam" der.
- i) Kız ile cariyesi ejderhanın yanında kalır, oğlan, bunun sebebini öğrenmek için yollara düşer.
- k) Oğlan, uzun bir yolculuktan sonra, kuşlar padişahının yanına varıp, Zümrüdü Anka kuşuyla, Sinan Padişah'ın yanına giderler. Sinan padişah, başından geçenleri anlattığı takdirde, oğlanı öldürecektir. Oğlan kabul eder.
- l) Sinan Padişah'ın karısı, her gece, annesiyle birlikte, gizlice bir mağaraya giderler, karısı orada bir arapla buluşmuş.
- i) Sinan Padişah, "seyis" kılığına girip, bunları takip eder, dönüşte karısı, bunun hadiseyi bildiğini anlar.
- k) Padişahın kayınvalidesi; buna, sihirli bir çubukla vurarak, önce eşek, sonra köpek, daha sonra da bir topal kaz haline çevirir.
- l) Sinan Padişah'ın, daha önceleri yardım ettiği bir kız, bu çubuğu bulup, adamı tekrar eski haline döndürür.
- m) Daha sonra Sinan Padişah, bu çubuğu alıp; kayınvalidesini bir kütük, hanımını kedi, arabı da bir köpek yaparak, bu kütüğe bağlar.
- n) Sinan padişah, başından geçenleri anlattıktan sonra, oğlanı öldüreceği sırada, oğlan; namaz kılmak bahanesi ile müsaade isteyip dışarı çıkar. Orada bekleyen Zümrüdü Anka kuşu bunu alıp götürür.
- o) Oğlan gelip, ejderhaya öğrendiklerini anlatır. O anda ejderha şekil değiştirip, güzel bir kız haline gelerek, o ka-

dının üvey annesi olduğunu ve kendisinin sihirle bir ejderha haline geldiğini belirtir. Babasının sihiri bozulduğu için, artık kız da eski haline dönmüştür.

- ö) Bu kız da oğlan ile evlenmek isteyince, oğlan ikisini de alır.
- p) Küçük oğlan, iki kız ile birlikte memleketine döner. Babasının yerine geçip padişah olur, kardeşlerini de yanına vezir yapar.

OTUZSEKİZİNCİ MASAL

1. Parlak Ahmet

2. EB: 179, AaTh: 676

3. Sıdıka Erdem / Osmaniye

4. Masalın Motif Sırası:

- a) İki kardeşten büyüğü, küçüğünün geçimi ile ilgilenmez.
- b) Küçük kardeş (Parlak Ahmet), bir fırıncının yanında, çalışmaya başlar.
- c) Dağdan odun toplamaya giden Parlak Ahmet, orada, kırk adamın çıktığı bir mağarada, kırk küp altın olduğunu görür. Hepsinden birer-ikişer alarak, evine döner.
- ç) Parlak Ahmet, gün geçtikçe işini büyütünce, ağabeyi şüphelenip, bunun sebebini sorar. O da, ağabeyini bu mağaraya götürür.
- d) Azla karnı doymayan ağabey, Parlak Ahmet'ten habersiz, oraya gidip, daha fazla altın getirmek isterken, oranın sahiplerine yakalanır. Adamlar, bunu parçalayıp, ağacın başına atarlar.
- e) Parlak Ahmet, ağabeyinin gelmediğini görünce, mağaranın olduğu yere gider ve onun ölüsünü ağacın başından alıp, bir "köşker"e diktirerek defneder.

- f) "Köşker", bir laf arasında, bu kırk adamdan birine, ölü diktığını söyler.
- g) Bu adam, Parlak Ahmet'in evini bulup bir işaret koyarak, kendisine kırk tuluk yağ getireceğini söyler.
- ğ) Parlak Ahmet'in çırağı, tulukların içinde adam olduğunu görünce, bunların niyetini anlayarak, hepsine birer kap kızgın yağ döker.
- h) Sonuncu adamı da Parlak Ahmet öldürerek, hepsinin elinden kurtulurlar.

OTUZDOKUZUNCU MASAL

1. Zekiye ile Mehmet
2. EB: - , AaTh: -
3. Fadime Filik / Kadirli
4. Masalın Motif Sırası:
 - a) İki kardeşten birinin sürekli oğlu, diğerinin de kızı olur.
 - b) En son doğan bebekleri, babaları beşik kertmesi yapar.
 - c) Kız büyüyünce, babası verdiği sözü unutup, bunu padişahın oğlu ile nişanlar.
 - ç) Mehmet, Zekiye'nin kovaladığı koyunu, bir "öpücük" karşılığında tutar, sonra da ikisi birlikte kaçarlar.
 - d) İki âşık yolda acıkırlar. Zekiye, hendeğin içinde beklerken, Mehmet, karşı köyden ekmek istemeye gider.
 - e) Zekiyeyi bir kervancı görür, alıp başka bir köydeki, yaş-bir kadının yanına bırakır.
 - f) Burada, Zekiye'yi padişahın oğlu görür ve onunla evlenmek ister. İkisinin düğün hazırlıkları başlar.
 - g) Mehmet, en sonunda kızın yerini bulup, arka pencereden merdivenle kaçar.

- ğ) Bunlar, yolda başka bir padişahın çadırına misafir olurlar. Padişah, Mehmet'i kendisine evlat edinir.
- h) Padişahın berberi de, Zekiye'ye âşık olur ve hile ile oğlanı, devlerin bulunduğu yere gönderir.
- ı) Berberin kötü niyetini bilen dev, oğlanı yemiyerek, tekrar hanımının yanına gönderir.

KIRKINCI MASAL

1. Rüya

2. EB: 197, AaTh: 725

3. Mustafa Tozcu / Kadirli

4. Masalın Motif Sırası:

- a) Medresede okuyan bir oğlan, gördüğü rüyayı, "hayırdır inşaallah" demedikleri için kimseye anlatmaz ve başını alıp gider.
- b) Bu oğlan, bir yerde çalışırken, bir suç işler, padişah bunu zindana kapatır.
- c) Zindanda kalan oğlan, kendisine bir delikten yemek veren padişahın kızı ile tanışır ve birbirlerine âşık olurlar.
- ç) Bu padişaha, İngiliz Kralı, çeşitli sorular sorar. Soruların cevabını, oğlan kıza, kız da gelip babasına söyler.
- d) Sonunda İngiliz Kralı, sorularının cevabını bilen kimse-
nin yanına gönderilmesini ister.
- e) Padişah, kızını nasıl göndereceğini düşünürken, kız gelip, cevapları, kendisinin değil, zindandaki delikanlının bildiğini söyler.
- f) Oğlan, otuzsekiz atlı ile İngiliz Kralının yanına gider. Orada da, kralın işaretlerle sorduğu sorulara, yine işaretlerle cevap verir. Sonunda kral da kızını buna verir.
- g) Oğlan, oradaki imtihanı da kazanıp, kırk kişi olarak dönünce, padişah da kendi kızını vererek, onu mükafatlandırır.

- ğ) Düğünden sonra oğlan, odada iki gelini birlikte görünce, rüyasını hatırlar. Rüyasında, ay bir kolunun altına; güneş ise diğer kolunun altına girmiştir.

KIRKBİRİNCİ MASAL

1. İnci Mercan Dağı

2. EB: 198, AaTh: 313, 400, 936

3. Zehra Turan / Ceyhan

4. Masalın Motif Sırası:

- a) Padişah, her yıl, hile ile bir adamı, kesmiş olduğu atın içine koyar. Kargalar bu atı alarak, İnci Mercan Dağı'na çıkarırlar, adam oradaki mücevherleri attıktan sonra, dağda kalarak, kurda kuşa yem olurmuş.
- b) Her yıl bir adam gide gide, memlekette kimse kalmamış.
- c) Padişah, en sonunda, temiz kalpli bir adamı da, bu dağa çıkarır.
- ç) Adam, orada ağlarken, Allah tarafından bir yol görünür. Bu yoldan giden adam, peri kızlarının bulunduğu bir bahçeye varır.
- d) Güvercin kılığında dolaşan peri kızları, derilerinden çıkıp, çok güzel birer kız olduktan sonra havuzda yıkanmaya başlarlar.
- e) Bunlar yıkanırken, adam gizlice varıp, bunlardan birisinin derisini saklar. Diğer iki kız güvercin olup gider, bu orada kalır.
- f) Kızın bütün yalvarışlarına rağmen adam deriyi vermez ve bunu evine götürüp, onunla evlenir. Derisini de, yaptırmış olduğu binanın temeline saklar.
- g) Nikahtan sonra, peri kıza, temeldeki derisini alıp, tekrar güvercin haline girerek uçup gider. Adam da orada kalır.

KIRKİKİNCİ MASAL

1. Keloğlan

2. EB: 199, AaTh: -

3. Fadime Filik / Kadirli

4. Masalın Motif Sırası:

a) Padişahın üç oğlundan ikisi, dünya güzelini aramaya giderler, fakat, bir süre sonra, eli boş vaziyette geri dönerler.

b) Küçük oğlan yola çıkacağı sırada, babası; yanına Keloğlan'ı da almasını tavsiye eder.

c) Kahraman, Keloğlan'ı bulur, yanlarına bir de keçi alarak, güzelin bulunduğu "apartman"ın karşısına gelirler.

ç) Keloğlan ile delikanlı; keçiye kesmede, yüzmeye, yemeye ve yatmada, bilerek yanlış hareketler yaparlar.

d) Güzel ile hizmetçisi, yapılan bu işlerin yanlış olduğunu görünce, gidip doğrusunu gösterirler ve en sonunda da kız padişahın oğlu ile; hizmetçisi de Keloğlan ile yatar.

e) Neticede, padişahın oğlu, dünya güzeli ile, Keloğlan da hizmetçisi ile evlenip, muradlarına ererler.

KIRKÜÇÜNCÜ MASAL

1. Hırızva Güzeli

2. EB: 207, AaTh: 513 C

3. Meliha Varlı / Kozan

4. Masalın Motif Sırası:

a) Bir kocakarının oğlu, ormanda avlanırken, güzel bir geyik vurup, derisini evlerine esar.

b) Vezir, padişaha, bu delikanlının evindeki postun, saraya daha uygun olacağını belirterek, bunu saraya getirtir.

- c) Bir kaç gün sonra vezir, padişaha; o postun, ancak fil dişinden yapılmış ve içi de fil derisi ile döşenmiş bir saraya yakışacağını söyler. Bu işi de, postu getiren genç yapacaktır.
- ç) Oğlan, fillerin su içtiği göle katran dökerek, onları öldürür. Bunların kemiği ve dişleri ile saray yaparak içini döşer.
- d) Bu sefer de padişah, yine vezirinin teşvikiyle "Hırızva Güzeli"ni getirmesini ister.
- e) Oğlan, bu güzeli getirmeye giderken, yolda:
- 1) Çobanla,
 - 2) Pır Pır Uçanla,
 - 3) Yer Dinleyicisiyle,
 - 4) Deniz Sömüren ile karşılaşır ve bunları da yanına alarak hep birlikte giderler.
- f) Bunlar, kızın bulunduğu bölgeye varınca taş kesilirler. Daha sonra, cariyeler-üzerlerine su damlatınca, tekrar canlanırlar.
- g) Oğlan, olağanüstü özelliklere sahip arkadaşlarının yardımı ile "Hırızva Güzeli"nin bütün isteklerini yerine getirir ve kızı alıp, padişahın huzuruna çıkarır.
- ğ) Kız, padişahın kirli olduğunu ileri sürerek, banyo yaptırma bahanesi ile bir kazan kaynar suyu başından aşağıya döker. Padişah, yanarak ölür.
- h) "Hırızva Güzeli", oğlan ile evlendikten sonra, çevresindekilere, padişahın, kendisi ile evlenince gençleşip, onbeş yaşında bir delikanlı olduğunu söyler, vezirini de cezalandırır.

KIRKDÖRDÜNCÜ MASAL

1. İki Dişli ile Üç Dişli

2. EB: 226, AaTh: 877

3. Meliha Varlı / Kozan

4. Masalın Motif Sırası:

- a) Birinin iki, diğèrinin üç dişi olan iki "deşirici" kadın vardır.
- b) Üç dişi kadın, padişahın oğluna âşık olur. İki dişi olanı, topladıklarına kendisine vermesi şartıyla, ona yardım edebileceğini belirtir.
- c) İki dişi; padişahın oğlu yoldan geçerken, başına bir şişe kolanya doker, sonra da; "Sen kızıma bakıyordun, kızım da senin üstüne i...." diyerek kızar.
- ç) Padişahın oğlu da, bu kızın i..... bu kadar güzel kokuyor, kim bilir kendisi nasıldır diyerek geri dönüp kıza ister.
- d) Düğünden sonra, padişahın oğlu, gelinin duvağını kaldırdığında, onun üç dişi, yaşlı bir kadın olduğunu görür, bunu alıp, pencereden aşağıya fırlatır.
- e) Aşağıya atılan kadın, ağacın dalına takılır. O sırada iki güvercin gelerek duâ ederler ve üç dişi kadını onbeş yaşında bir dünya güzeli yaparlar.
- f) Sabaha karşı, padişahın oğlu, utancından, evden kaçmak için kalktığında, ağaçta parlayan bir şey görür.
- g) Oğlan, bunun kendi attığı, yaşlı kadın olduğunu öğrenince, yalvar-yakar tekrar odaya alır.
- ğ) Bir köşeden buzlara takip eden iki dişi kadın, diğerine nasıl güzelleştiğini sorunca, c da demirçilerin yaptığını söyler.

h) İki dişli de, güzelleşmek için demirçiye gider.

ı) Demirçi, o yaştan sonra güzelleşmek isteyen kadının başını ezerek öldürür.

KIRKBEŞİNCİ MASAL

1. Uç Bacı / Nurgün Hanım

2. EE: 223, 239, 246 (son madde), AaTh:707

3. Selbi Diyaroğlu / Kadirli

4. Masalın Motif Sırası:

a) Bir evde üç kız kardeş yaşamaktadır. Bunlardan her biri padişahın oğlu ile evlendiği takdirde:

1) En büyüğü, üzerine herkesin oturabileceği bir halı dokuyacaktır.

2) Ortanca, bütün halkın doyacağı kadar yemek yapacaktır,

3) En küçük kız ise, saçlarının yarısı altın, yarısı gümüş olan iki çocuk dünyaya getirecektir.

b) Padişahın oğlu, önce büyük ve ortanca kızlarla evlenir, fakat, onlar vaadlerini yerine getiremezler.

c) Padişahın oğlu, küçük kızla da evlenir. Küçük kız, söz verdiği çocukları dünyaya getirince, ablaları bunu kıskanıp, çocukları bir cadı karısına vererek, kardeşlerinin yanına da iki köpek yavrusu koyarlar.

ç) Hanımının köpek dünyaya getirdiğini zanneden padişah, bunu, yedi yol ağzında, beline kadar gömdürüp, gelenin geçenin yüzüne tükürmesini tembihler.

d) Cadı karısı ise, kendisine verilen çocukları, bir sandığa yerleştirip, suya atar.

e) Bu çocukları, yer altında yaşayan bir adam bulur. Onları kendisine evlat edinerek, büyütür, öleceği zaman da oğlana sihirli bir yüzük bırakır.

- f) Çocuklar, kendilerini büyüten adamın ölümünden sonra, bu sihirli yüzüğün yardımı ile yeryüzüne çıkarlar.
- g) Teyzeleri, çocukları saçlarından tanırırlar ve yok etmesi için, tekrar cadı karısına haber gönderirler.
- ğ) Cadı karısı, kızı kandırarak, ağabeyinin "Umutsuz Dağ"a gidip, oradan:
- 1) Balığı
 - 2) Işığı
 - 3) Ceylan ile tazıyı
 - 4) Nurşen Hanımı getirmesini, bunlarla vaktinin çok güzel geçeceğini tembihler.
- h) Çocuk, sihirli yüzük ve babasının öğrettiği duâ sayesinde kız kardeşinin isteklerinin hepsini yerine getirir.
- ı) Oğlan, Nurşen Hanım'ın fikriyle, padişahı (babasını) ve askerlerini yemeğe davet edip, sihirli sofraya sayesinde hepsinin karnını doyurur. Ancak, padişah onları doyuramaz. Çünkü, Nurşen Hanım, sihirle dağdaki bütün taşları askere dönüştürüp yanında götürmüştür.
- i) Oğlan, tekrar padişahı evine davet ederek, Nurşen Hanım ile birlikte bütün olanları babasına anlatırlar.
- k) Yaptıklarına çok pişman olan padişah, karısı ile, oğlu da Nurşen hanım ile evlenir. Kötü kalpli teyzeler ise, atın kuyruğuna bağlatılarak öldürülür.

KIRKALTINCI MASAL

1. Gül Senem

2. EB: 240, AaTh: -

3. Fadime Filik / Kadirli

4. Masalın Motif Sırası:

- a) Köyde çobanlık yapan bir adam, karısını da alıp başka bir yere göç eder.

- b) Giderken, içecek su almak için, bir su başında dururlar. Kuyuya saldıkları kovaları, su yerine altınla dolu olarak çıkınca, o Şehre yerleşirler.
- c) Bunların bir kız çocukları dünyaya gelir, fakat göbeğini kesecek bir ebe bulamazlar. O sırada,  "Hri kızı" ortaya çıkıp:
- 1) Gldğ vakit, yanağında gller açmasını
 - 2) Ağladığı vakit, gözlerinden inci-mercan dökülmesini
 - 3) Yürüdüğü yerlerden ayır imen bitmesini dileyerek, bir de koluna altın bilezik (sihirli) takıp giderler.
- ) Kız büyüdükçe, Őehreti de dört bir yana yayılır.
- d) Padişahın oğlu da, bu kızın Őehretini işitip, iştetir.
- e) Kız gelin giderken, yanına dadısı ile onun kızını da alır. Kıska dadı, yılda kıza tuzlu köfte yedirip iyice susmasını sağlar. Su karşılığında da gözlerini alır.
- f) Dadı, kızın iki gözünü de çıkardıktan sonra, bunun gelinliğini kendi kızına giydirip, onu yolun kenarına atar.
- g) Kızı, Avcı Ahmet adında bir adam bulup evine götürür. Adam, kızıdan sağladığı altınlar sayesinde zengin olur.
- đ) Kız, kendisini kurtaran adam ile; yanağında açan gllerden, saraya gönderip sattırır ve karşılığında tekrar gözlerine kavuşur. Ancak, padişahın oğlu, bu glleri koklayınca, kız hamile kalır.
- h) Kızın yaşadığını anlayan dadı, bunu bularak, gece gizlice, kolundaki sihirli bileziği çıkarır, kız ölür.
- ı) Avcı Ahmet, vasiyeti üzerine kızını, kapısı aıldığıka; "Talihsiz Senem" diye ses çıkaran bir türbe yaptırıp, oraya defneder.
- i) Türbede l gibi yatan Gl Senem'in, bir çocuğu dünyaya gelir. Ava çıkan padişahın oğlu bunu görür, çocuğu alıp

saraya getirir.

- k) Çocuk evde ağlayınca, eline bileziği verirler, sesini keser. Padişahın oğlu, bunu tekrar türbeye götürdüğünde, o bileziği kızın koluna takınca, kız caclanır, başından geçenleri hepsini oğlana anlatır.
- l) Oğlan, tekrar düğün yapıp kız ile evlenir, dadı ile kızını da, bir katıran kuyruğuna bağlatarak cezalandırır.

KIRKYEDİNCİ MASAL

1. Helvacı Güzeli

2. EB: 245, AaTh: 883 A

3. Meliha Varlı / Kozan

4. Masalın Motif Sırası:

- a) Köyde, Hacc'a giden bir adam, kızını imama teslim eder.
- b) İmam, kıza sahip olmak ister, kız razı olmayınca da, babasına mektup yazarak, kızlarının kötü yolda olduğunu söyler.
- c) Babası, oğlunu göndererek, bacısını öldürüp, kanlı gömleğini kendisine getirmesini tembihler.
- ç) Oğlan, bacısına kıyamayıp, gömleğini bir tavşan kanına bulayarak babasına götürür.
- d) Kız, ormanda, bir ağaç başında saklanırken, bunu padişahın oğlu görür ve onunla evlenir.
- e) Kızın üç çocuğu dünyaya geldikten sonra, yanına veziri de alarak, ailesini ziyarete gider. Vezir, yolda kıza sahip olmak ister. Kız razı olmayınca, üç çocuğunu da keserek öldürür.
- f) Vezirin elinden hile ile kurtulan kız, başına bir koyun ipekembesi geçirerek, keloğlan kılığına girer.
- g) Kız, bir helvacı yanına çirak olarak girer. En güzel hel-

- vayı kendisi yaptığı için, buna; "Melvacı Cüzeli" derler.
- g) Kızın, bilmeyerek çalıştığı yer, aslında babasının memleketidir. Aynı bölgeye, padişah ile veziri de, bir iş için gelirler.
- h) Herkesin hikâye anlatmasının istendiği bir gecede, kız başından geçenlerin hepsini anlatıp, başındaki işkembeği çıkarır ve gerçek kimliğini açıklar.
- ı) Hoca ile vezir cezalandırılıp, kız ile padişahın oğluna da yeniden düğün yapılır.

KIRKSEKİZİNCİ MASAL

1. Mayıl ile Âb-ı Güneş
2. EB: 247, AaTh: -
3. Saadet Sekni / Osmaniye
4. Masalın Motif Sırası:
 - a) Yedi yıldız çocukları olmayan padişah ile vezirinin, bir ihtiyarın verdiği elma sayesinde birer evlatları dünyaya gelir. Elmanın kabuklarını yiyen kısrağın ise bir tayı olur.
 - b) İhtiyar, çocuklara kendisinin ad vereceğini, kendisi gelmeden, herhangi bir isim koymamalarını daha önceden tembihlemiştir.
 - c) Çocuk yedi yaşına gelince padişah, adını vermek için bir ziyafet düzenler. O sırada, aynı ihtiyar gelip, buna ; "Mayıl" adını verir.
 - ç) Mayıl büyüyünce, vezirin kızı ile nişanlanır fakat, onun asıl istediği kız; rüyasında görüp âşık olduğu kızdır. Bu kızı, aynı zamanda babası da sevmektedir.
 - d) Padişah, oğlunun da aynı kıza âşık olduğunu duyunca, bunu "Korku Dağı"na attırır.

- e) Mayıl, bu dağdan kurtulup giderken, bir kadının evine misafir olur. Rüyasında gördüğü ihtiyar, bunu oradan alıp uzak bir çöle bırakır.
- f) Mayıl, orada karşılaştığı kıza, evleneceğine dair söz verip, onun kardeşi ile de "kankardeşi olarak, ikisi birlikte tekrar yola çıkarlar.
- g) İki arkadaş, bir süre gittikten sonra, başka bir çölde, yine bir kızla oğlana rast gelirler..Bu oğlan da onlara katılır.
- ğ) Mayıl, en sonunda Âb-ı Güneş'in memleketine varıp, bir kocakarının yardımı ile sevgilisini bulur. Âb-ı Güneş de, buna âşıktır.
- h) Ancak, Âb-ı Güneş'in Mayıl ile evlenebilmesi için üç şartı vardır:
- 1) Koç gibi güreşecek,
 - 2) Yere atlayınca, boğazına kadar gömülecek
 - 3) Sığrayınca, gömüldüğü yerden çıkacak.
- ı) Mayıl, kızın şartlarını yerine getirir, hep birlikte, yoldan diğer kızları da alarak, babasının memleketine varırlar.
- i) Padişah, hile ile, oğlunun gözlerini cydurup, bir çöle attırır.
- k) Kuş dilini bilen Mayıl, iki güvercinin yardımı ile, cebindeki gözleri yerine kor ve tekrar görmeye başlar.
- l) Mayıl'ın arkadaşları, Âb-ı Güneş'i padişaha vermemek için yedi yıl savaşırırlar.
- m) En sonunda Mayıl, hile ile babasını öldürüp, yerine kendisi geçer.
- n) Mayıl, Âb-ı Güneş ile, arkadaşları da diğer kızlarla evlenerek, muradlarına ererler,

KIRKDOKUZUNCU MASAL

1. Keloğlan ile Padişahın Kızı

2. EB: 257, AaTh: 532

3. Zehra Turan / Ceyhan

4. Masalın Motif Sırası:

- a) Padişahın kızının kiminle evleneceğini belirlemek için attığı elma, Keloğlan'ın başına düşer.
- b) Elma atışı, üçüncüde de Keloğlan'ın başına düşünce, padişahın kızı, bununla evlenmek zorunda kalır.
- c) Padişahın hastalığının iyileşmesi için geyik sütü gerekmektedir. Bunu getirmeyi, sadece Keloğlan başarır.
- ç) Padişah, bütün malını mülkünü Keloğlan'a bırakır.

ELLİNCİ MASAL

1. Üç Ölü

2. EB: 264, AaTh: -

3. Fadime Filik / Kadirli

4. Masalın Motif Sırası:

- a) Kötü yolda olan bir kadın, yanına gelen erkekleri kocasına şikayet eder.
- b) Kadının belirli saatlerde çağırdığı üç adamı da, kocası öldürür.
- c) Adam, sabaha karşı, oradan geçmekte olan bir yolcuyu çağırıp, ölünün birini vererek, para karşılığında ırmağa atmasını ister.
- ç) Yolcu, ölüyü attıktan sonra gelip parayı isteyince; adam, diğer cesedi göstererek, "Sen gelmeden, ölü geldi" der.
- d) Yolcu, ikinci ölüyü de götürünce, bunlar üçüncü ölüyü çıkarıp, üzerine de biraz su döküp, yine geldiğini iddia ederler.

- e) Bu hadiseye çok kızan yolcu, üçüncü ölüyü tam ırmağın ortasına atar. Ama, o sırada abdest olmakta olan hocayı sudan çıkan ölü zannedip, tekrar suya atarak öldürür.

ELLİBİRİNCİ MASAL

1. Ormancı ile Cadı Karısı

2. EB: 274, AaTh: 1360 B

3. Saadet Sekni / Osmaniye

4. Masalın Motif Sırası:

- a) Bir ormancının karısı, kocası kaç kilo et alırsa, o gece, evine o sayıda erkek almış.
- b) Ormancı, bir arkadaşının ikazı üzerine, sehayate çıkma bahanesi ile, evine bir cadı karısı bırakıp, kendisi de bir yere saklanır.
- c) Gece olanca, kapının ağzında yatan cadı karısı, kadının:
- 1) Berbere,
 - 2) Karpuzcuya,
 - 3) Sarrafa,
 - 4) Dondurmacıya,
 - 5) Kâtibe haber gönderdiğini duyar.
- ç) Kadının yanına, bunlardan sadece Kâtip gelir.
- d) Aynı gece, ormancı tekrar dönünce, cadı karısı, hanımının yaptıklarını, bir rüya içerisinde anlatır.
- e) Ormancı, karısını evden kovar.

ELLİKİNCİ MASAL

1. Mercimek Çocuk

2. EB: 288, AaTh: -

3. Nazife Yahşı / Osmaniye

4. Masalın Motif Sırası:

- a) Hiç çocuğu olmayan bir adam, Allah'a duâ ederek, tarlada gördüğü mercimeklerin sayısı kadar çocuğunun olmasını ister.
- b) Adam eve geldiğinde, elindeki dalda bulunan bütün mercimekler çocuk şekline dönüşür.
- c) Bu çocuklar, kadının yaptığı bütün ekmekleri yiyince, kadın oklava ile vurup hepsini öldürür, sadece birisi kalır.
- ç) Sağ kalan çocuk, babasına azık götürür. Dönüşte, eşeğin pisliği altında kalarak ölür.

ELLİÜÇÜNCÜ MASAL

1. Kabak Çocuk
2. EB: - , AaTh: -
3. Ganimet Kocatürk / Kozan
4. Masalın Motif Sırası:
 - a) Hiç çocukları olmayan bir karı ile kocası vardır.
 - b) Bunlar, komşulardaki borçlarını almak için, kimi göndereceklerini kara kara düşünürken, oradaki kabak dile gelerek, kendisinin gidebileceğini belirtir.
 - c) Kabak;
 - 1) Birinci eve gidip, borçlarını ister, bunu tuvalete atarlar. Kabak, tuvaletin hepsini yutar.
 - 2) İkinci borçlu, bunu kümese atar, kabak kümesi de yutar.
 - 3) Üçüncü borçlu ise tutup, hazinenin bulunduğu odaya atar. Kabak, bütün hazineyi yutar.
 - ç) Kabak, tekrar eve geldiğinde, yere bir "çul" serdirip, yuttuğu paraların hepsini tekrar çıkarır.
 - d) Anne ve baba, bu paralarla zengin olurlar, kabağı da hiç yanlarından ayırmazlar.

ELLİDÖRDÜNCÜ MASAL

1. Aynı Kızı Seven Üç Kardeş
2. EB: 291 , AaTh: 653
3. Döne Hayriye Akgöllü / Kadirli
4. Masalın Motif Sırası:
 - a) İki kardeşten birinin üç oğlu, diğerini de bir kızı vardır.
 - b) Oğlanların üçü de, amcalarının kızı ile evlenmek isterler.
 - c) Amcaları, bunlara, biner lira para vererek gurbete gönderir ve en çok kâr getirene kızını vereceğini belirtir.
 - ç) Kardeşler; üç yol ağzına taş atarak işaret koyup, oradan ayrılırlar.
 - d) Elleriindeki paralarla:
 - 1) Büyük oğlan, üzerine binince, istenilen yere götürülen sihirli bir halı,
 - 2) Ortanca oğlan, nerede ölmek üzere birisi varsa onu gösteren bir ayna,
 - 3) Küçük oğlan da, ölmek üzere olan bir kimsenin ağzına verildiğinde, onu tekrar diriltten bir elma satın alırlar.
 - e) Bunlar, tekrar bir araya geldiklerinde, aldıkları eşyaların marifetlerini anlatırlar.
 - f) Üç kardeş, aldıkları eşyaların, gerçekten bu özelliklere sahip olup olmadığını öğrenmek için, önce aynaya bakarlar.
 - g) Aynada, amcalarının kızının ölmek üzere olduğunu görünce, hemen sihirli halıya binerek oraya varırlar. Küçük oğlanın elmasını kıza yedirdiklerinde, kız tekrar canlanır.
 - ğ) Üç kardeş yine, "senin hakkın / benim hakkım" diye tartışmaya başlarlar.

- h) Kızın babası; kızını küçük oğlana vereceğini, zîra halı ve aynanın hâlâ durmasına rağmen, onun elmasının yenip bittigini o yüzden de kızının bununla evlenmesi gerektiğini belirtir.

ELLİBEŞİNCİ MASAL

1. Vezirin Kızı ile Hoca
2. EB: - , AaTh: -
3. Osman Özfıdan (Fidâni) / Ceyhan
4. Masalın Mctif Sırası:
 - a) Medresede hocalık yapan bir imam, vezirin kızını görür ve buna âşık olur.
 - b) Vezirin kızı, bir süre sonra hastalanarak ölür.
 - c) Hoca, bir gece, yanına iki talebesini de alarak mezarlığa gider ve kızın mezarını açar.
 - ç) Aslında bir kalp rahatsızlığı geçiren kız, mezar açılıp da içeriye temiz hava girince tekrar canlanır.
 - d) Hoca, kıza âşık olduğunu belirtir ve ikisi evlenirler.
 - e) Bunların, bir süre sonra, bir kızları dünyaya gelir. Kız sokakta oynarken, vezirin hanımı bunu görüp, kendi kızına benzetir ve annesi ile birlikte kızı evlerine çağırır.
 - f) Vezir ile hanımı, kızlarını görünce iyice şaşırırlar, kız da başından geçenleri anlatır. Herkes çok sevinir ve yenden düğün kurulur.

ELLİALTINCI MASAL

1. Akıl Satan Adam

2. EB: 308, AaTh: 910 B

3. Ali Kıvrak/Kadirli

4. Masalın Motif Sırası:

- a) Bir adam, akıl satan bir kimseden, birer lira karşılığında iki akıl satın alır.
- b) Akıl alan adam, bu sözlerden bir şey anlamayıp, padişahın yanında:
 - 1) Başköşeye oturur ve misafirler geldiğinde kalkmak zorunda kalır.
 - 2) Kendisini ilgilendirmeyen lâfa karışır,
- c) En sonunda adamın verdiği bıçak, padişahın elini de kesince, padişah bunu idam ettirmek ister.
- ç) O gece, gidip akıl satın aldığı adamın evinde aklır. Akıl satan adam, diğeri yatarken, gidip eşeğini döverek, adama söylediği sözleri hatırlatır ve; "Babamın kâtili olduğun için, bu bıçak seni kesti" de diye de eşeğini tembihler.
- d) Diğer adam, eşeğe söylenen sözlerin kendisi için olduğunu anlar ve denilenleri yapar.
- e) Söylenilenleri yerine getiren adam, hem canını kurtarır, hem de üç katır yükü altın alır.

ELLİYEDİNCİ MASAL

1. Bilgili Adam

2. EB: 311, AaTh: 924 B, 1641

3. Miliha Varlı / Kozan

4. Masalın Motif Sırası:

- a) Fakir bir karı-koca vardır. Kadın, kocasına, hacalık yaparak para kazanmasını tavsiye eder.

- b) Bunlar, başka bir yere taşındıklarında, kadın kocasını, oradakilere "hoca" diye tanıtır.
- c) Köylüler, hastalanan çocuklarına hocaya getirirler. Hiç bir şey anlamayan adamcağız da, yalandan ağzını kıpırdattıp, ağrıyan yeri veya yarayı sarar.
- ç) Böylece, hocanın hanına gelen hastalar tesadüfen iyileşir.
- d) Yüzüğü çalınan padişahın hanımı da, cariyesi ile birlikte hocanın yanına gelir. Hoca, bir kitaba bakar, bir cariye-nin güzelliğine. Bu durum, onların gidişine kadar devam eder.
- e) Aslında, yüzüğü çalan cariye olduğu için, hocanın gerçeği bildiğini zannederek, ona yalvarır. Hoca da, bundan yüzüğü alıp, bir topal kaza yutturur. Padişahın hanımına da, yüzüğü topal kazın yuttuğunu söyler.
- f) Birinci vezir, bunun bilgisini ölçmek için, evine çağırıp, bir parmağını hocaya; hoca da iki parmağını ona uzatır.
Bunun mânâsı:
- 1) Vezire göre: Kendisi, "Allah bir" demiş, hoca da, "yanında da da Resulü var" demiştir.
 - 2) Hocaya göre: Vezir, "bir gözünü çıkarırım" demiş, kendisi de, "ben de senin iki gözünü çıkarırım" demiştir.
- g) İkinci vezir çağırıp, bunun karşısında elini açar. Hoca da, bunun elinin üzerine kendi elini kubbe şeklinde koyar.
Cevabı:
- 1) Vezire göre: Kendisi "yeryüzü düzdür" demiş, hoca da "gökyüzü üzerinde kubbe şeklindedir" demiştir.
 - 2) Hocaya göre: Vezir bir tepsi pilav göstermiş, hoca da lokma ile yiyeceğini belirtmiştir.
- ğ) İki vezir de, hocanın bilgisini takdir ederler. Bu arada

padışahın da hazinesi alınır. Hırsızları hocanın bulması istenir.

- h) Hoca, kırk gün mhlet isteyip, gnn sayarken, hocanın evini dinlemeye gelen hırsızlar da, kendilerini saydığını zannederler.
- ı) Son gün, kırk hırsızın bağı (reisi) da gelip, kapıdan konuşmaları dinler. O gün, hocanın son günü olduğu için, hanımına; "kırkın bağı geldi" der.
- i) Kapıyı dinleyen hırsız, koşup, hocanın eline, ayağına sarılarak, af diler, altınların yerini söyler.
- k) Hoca, son gün, hırsızların yerini sormaya gelen padışahın adamlarına, hazinenin bulunduğu yeri tarif eder.
- l) Padışah, her şeyi bilen hocayı, kendisine vezir yapar.

ELLİSEKİZİNCİ MASAL

1. Deli Oğlan
2. EB: 323, 324, AaTh: 1600, 1643, 1653
3. Ganimet Kocatürk / Kozan
4. Masalın Motif Sırası:
 - a) Biri deli, diğerı akıllı olan iki kardeş vardır.
 - b) Ağabeyinin olmadığı bir zamanda, deli oğlan, annesini, yıkanak isterken, kaynar suda yakıp öldürür.
 - c) Annelerinin ölümünden sonra, iki kardeş mirası bölüşmek isterler. Aralarındaki anlaşmaya göre:
 - 1) Yeni ahıra giden hayvanlar, deli oğlanın olacaktır,
 - 2) Eski ahıra giden hayvanlar ise akıllı oğlanın olacaktır.
 - ) Deli oğlanın ahırına, sadece bir öküz girer. Bu, kz alıp satmaya giderken, yolda bir "kertıŝ" kafasını sallar. Bu da, onun kendisinden öküzü istediğini zannederek, hemen kesip oraya bırakır.

- d) Deli oğlan, ağabeyinin kızması üzerine gidip, öküzün derisini yüzerek, alıp getirir.
- e) Bir süre sonra, iki kardeş, çalışmak için yola çıkarlar. Yolda, kervancılardan korkarak, bir ağacın dalları arasına saklanırlar.
- f) Ağacın başında durmaktan sıkılan deli oğlan:
 1) nce ağaçtan aşağıya tuvaletini yapar,
 2) Sirtına bağladığı öküzün derisini kesip, yere atar.
- g) Ağacın altında oturan kervancılar, taş yağdığını zannederek, korkup kaçarlar.
- đ) Bunlar, kervancılardan kalan malları ve altınları toplayıp gelirken, deli oğlan yolda, öküzünü sattığı "kertiş"i gösterir. Ağabeyi de sinirlenip, "kertiş"e bir taş atar.
- h) Taşın değdiği yerden bir küp altın çıkar. Bunlar, onu da alıp evlerine gelirler.
- ı) Altınları ölçmek için, deli oğlan gidip, muhtarın hanımından bir ölçek ister. Kadın, ne leceklerini öğrenmek için, verdiği kabin altına biraz mum sürer.
- i) Kadın, ölçeğin altına altın yapıştığını görünce, kocasına söyler. Muhtar bunları ihbar eder. Altınlara hükümet el koyar.

ELLİDOKUZUNCU MASAL

1. Unutkan Adam
2. EB: 328, AaTh: 1696
3. Mahmut Tozcu / Kadirli
4. Masalın Motif Sırası:

- a) Hiç kimsesi olmayan bir adam, zengin bir ağanın yanında "dutma" olarak çalışmaya başlar.
- b) Günün birinde, ağası bunu, şehre biber almaya gönderir.
- c) Adam, unutmamak için, sürekli tekrar ederken karıştırır ve "bir bir bir" demeye başlar.
- ç) Adam, böyle diyip giderken, bunu balıkçılar dövüp, "iki-üç, iki-üç" demesini tembihlerler.
- d) Adam, balıkçıların dediğini tekrar ederken, bir cenazeye rastlar. Oradakiler de bunu dövüp, "Allah rahmet eylesin" demesini isterler.
- e) Bu sefer de öyle diyerek giden adamı, köpek ölüsü taşıyan işçiler döverek, "pis kokuyar" demesini tembihlerler.
- f) Dayaktan gözü açılmayan adam, başını alıp giderken, bir kadın, bunu oyuna getirip, çocuğunu bırakarak kaçıp gider.
- g) Adam, elindeki çocuğu camii avlusuna bırakacağı sırada, imam yakalayıp, daha önce bırakılan çocuğu da buna verir.
- ğ) İki çocukla ne yapacağını şaşırان adam, daha sonra, iki zengin hanımla karşılaşır.
- h) Hanımlar, birer altın bilezik vererek, bu çocukları satın alırlar. Adam da, böylece, hem çocuklardan kurtulur, hem de bilezik alır.

ALTMİŞİNCİ MASAL

1. İnatçı Köylüler

2. EE: 334, 354 (1, 2. maddeler), AaTh: 1351

3. Ali Kutluata / Kadirli

4. Masalın Motif Sırası:

- a) Yoldan geçen bir adamın selâm vermesi üzerine, üç inatçı arkadaş, "sana verdi, bana verdi" diye kavgaya tutuşurlar.

- b) Bu işe çözüm bulmak isteyen arkadaşlar, kadıya çıkarlar. Kadı, üçüne birlikte, inatçılıklarının olup olmadığını sorar.
- c) Birinci adam, yağmurlu bir havada evinde yatarken, çatı akar, damlayan sular sağ gözüne isabet eder. Adam, inat edip yerini değiştirmez ve neticede, gözünün biri kör olur.
- ç) İkinci adam, eve getirdiği "kelle"nin iki kulaklı olduğu hususunda hanımı ile bahse girer, sinirinden bayılır, öldü diye mezara koyarlar, o sırada, kasap gelip de; "iki kulaklı kelle satmıştım" demesi üzerine adam konuşur ve sağ olduğu ortaya çıkar.
- d) Üçüncü adam da yine, karısı ile bahse girmiştir. Kim önce konuşursa, ineği o sulayacaktır. Kadın çamaşır yıkamaya gidince, üç kardeşi eve gelir, sorularına cevap vermeyen enişterelerini dövüp, suya atacakları sırada karısı bağırır. Adam, karısına bahsi kaybettiğini söyler.
- e) Kadı, bunların üçünü de dinledikten sonra, selâmın üçüne de verildiğini belirtip, barıştırararak evlerine gönderir.

ALTMİŞBİRİNCİ MASAL

1. Kırk Avşar
2. EB: 339, 352 (5-8. maddeler), AaTh:1540
3. Ali Koçin / Kozan
4. Masalın Motif Sırası:
 - a) Kırk Avşar, çalışmak için Kayseri'den Çukurova'ya gelirler.
 - b) Bunların hepsi birden, aynı yerde çalışmak istedikleri için, bir türlü iş bulamazlar.

- c) Bulduklarını köyde de, ölen kimsenin ailesine para toplayıp vermek âdetmiş. İki-üç güne bir, bu adamlardan birisi ölü numarası yapar, toplanan para ile geçinmeye başlarlar.
- ç) Peşpeşe ölen Avşarlardan, köylüler şüphelenir ve e gün ölen adamı, kendilerinin defnedeceğini söylerler, bunu alıp camii avlusuna götürürler.
- d) Tabuttaki Avşar, bir fırsatını bulup, kefen ile çıkınca, bunu imam görüp, korkudan bayılır.
- e) Bu adam, sırtında kefeniyle, o günlerde yeni oğlu ölmüş olan bir eve gidip, ahiretten geldiğini söyleyerek, oğulları için, elbise ve para ister.
- f) Oyuna geldiklerini anlayan evin sahibi, bunun peşinden giderken, yolda başka bir Avşar kandırır, o da atını alır.
- g) Atı alan Avşar, dağın devrilmek üzere olduğunu ve onun için de destek olması gerektiğini söyler. Adam devrilmesi için dağa destek olurken, bu sürüyü alıp götürür.
- ğ) Sürülerini kaybeden ağa, şaşkın bir vaziyette iken, atını çaldıran diğer adam ile karşılaşır, ikisi birlikte Avşar'ı aramaya koyulurlar.
- h) Adamlar, bir bahçede kendi hayvanlarını görünce, hemen içeri girerler. Hiç açık vermeyen Avşar, bunları en güzel şekilde ağırlar, gece yatacakları sırada da, yataklarını kirletmemeleri için, misafirlerini tembihler.
- ı) Adamlar uyuyunca, Avşar, yavaşça odaya girip, bunların yataklarına, gündüz kestiği koyunun bağırsak ve içkembe-sini koyar.
- i) Sabah, yatağı kirlettiklerini zanneden adamlar, utunçlarından, kimseye görünmeden kaçarlar.

ALTMİŞİKİNCİ MASAL

1. Keloğlan ile Kırk Tavşan

2. EB: -, AaTh: -

3. Elif Şimşek / Kozan

4. Masalın Motif Sırası:

- a) Padişah, kendisine kırk tavşan getirene kızına verecektir.
- b) Keloğlan, kaval çalarak, kırk tavşanı da toplar.
- c) Kızı elinden kaçırmak istemeyen vezir, Keloğlan'ın tavşanının eksik siması için, gidip birini satın almak ister.
- ç) Keloğlan, parayla satmadığını, ancak kendisiyle beraber olursa verebileceğini söyler, vezir de kabul eder.
- d) Vezir, tavşanı alıp giderken, Keloğlan kavalını çalar, tavşan tekrar yanına koşar.
- e) Keloğlan, tavşan almaya gelen, ikinci ve üçüncü vezirlerle de aynı şekilde davranır.
- f) Vezirler, bu sefer de, mahallenin çocuklarını toplayarak, tavşanları tutup kaçırmalarını tembihlerler.
- g) Keloğlan, kaval çalarak, tavşanları padişahın sarayına götürürken, çocuklardan hiç biri bunları yakalamayı başaramaz.
- ğ) Kız, vezirle evlenmek istediği için, ikinci bir şart daha ileri sürer. Odaya iki yatak serilecektir, birine Keloğlan, diğerine de vezir yatacak. Kız, kimin yatağına girerse onunla evlenecektir.
- h) Keloğlan, çeşitli hilelerle kızı kendi yatağına getirir. Kız, bununla evlenmek zorunda kalır.

ALTMİŞÜÇÜNCÜ MASAL

1. Keloğlan ile Ağası
2. EB: 357, AaTh: 1120
3. Emine Seğmen / Kozan
4. Masalın Motif Sırası:
 - a) Keloğlan, bir ailenin yanında, hizmetçi olarak çalışmaya başlar.
 - b) Keloğlan'ın anormal hareketlerinden bıkan ağası, hanımını da yanına alarak, başka bir memlekete kaçar.
 - c) Keloğlan, bunların peşinden gidip, tam rahat bir soluk alacakları sırada ortaya çıkıverir.
 - ç) Karı-koca, tekrar kaçarken, Keloğlan da, sandıktaki eşyaları boşaltıp içine girer. Yine, bunların kurtulduk diye sevinecekleri sırada, sandıktan çıkarak, "Ben de buradayım" der.
 - d) Ağa ile karısı, sonunda bir ırmağın kenarına varırlar. Keloğlan, Ağa'sının hanımına kendi elbiselerini giydirip, kendisi de kadının elbiselerini giyerek, Ağa'sının yanına yatar.
 - e) Gece olunca, Ağa, yanındakini hanımı zannedip, uyandırarak, Keloğlan'ı suya atacağını belirtir.
 - f) İkisi birlikte, yatakta uyuyan kadını tutarak, suya atarlar.
 - g) Adam, nihayet kurtulduk diye sevinirken, Keloğlan, yine kendisinin orada olduğunu söyler.
 - ğ) Adam, Keloğlan'ın yerine kendi karısını attığını anlar, fakat, iş işten geçmiştir.
 - h) Ağa, bütün mallarını Keloğlan'a bırakarak, onun elinden kurtulur.

ALTMİŞDÖRDÜNCÜ MASAL

1. Tarlada Bulunan Altın

2. EB: - , AaTh: -

3. Saim Uslu / Ceyhan

4. Masalın Motif Sırası:

- a) Bir çiftçi, tarlada çalışırken, bir küp altın bulur. Bunu yoldan geçen bir adama da söyler. Adam, hile ile, altınları alarak kaçar.
- b) Çiftçinin karısı, yanına iki kızını da alarak, bu altınları kaçıran adamın peşinden gider.
- c) Kadın, bir anda adamı bulur, kızlarını; "Benim Gibi" ve "Benden Beter" isimleri ile tanıtır.
- g) Kadın ve kızlar, adam ile yiyip içtikten sonra, bunu uydurlar. Gece yarısı, adamın sakalının ve bıyığının yarısını kesip, yüzünü de boyadıktan sonra, altınları alarak kaçarlar.
- d) Adam uyanıp da, yanındakileri göremeyince, dışarıya çıkıp, "Benden Beter" ve "Benim Gibi"yi görüp görmediklerini sorar.
- e) Çevredekiler, bunun hâline gülünce, içeri girip, aynaya bakar ve gerçekleri anlar. Kadın ile kızları da, tekrar altınlarına kavuştukları için, rahat bir hayat sürerler.

ALTMİŞBEŞİNCİ MASAL

1. Şibidik Ayşe

2. EB: 368, AaTh: -

3. Saim Uslu / Ceyhan

4. Masalın Motif Sırası:

- a) Şibidik Ayşe, kazları okudacağını söyleyerek, kendisine okutulması için getirilen kırk kazı da yer.
- b) Şibidik Ayşe, daha sonra, o günlerde karısı ölen padişahın odasına, karısının kılığında giderek, "ablamlarla evleneceksin" diye vasiyette bulunur.
- c) Ertesi gün, Şibidik Ayşe, padişahın karısının ablası kılığında ortaya çıkar ve padişah ile evlenir.
- ç) Bir gün, Şibidik Ayşe, aynanın karşısına geçip, kendi kendine yaptıklarını anlatırken, kaynanası, bunun dediklerini duyar.
- d) Şibidik Ayşe, öpmek bahanesi ile, kaynanasının dilini ısırıp, koparır.
- e) Annesinin söylediklerinden hiç bir şey anlamayan padişaha Şibidik Ayşe; "Annen, bütün malımı, mülkümü gelinime bırakıyorum" diyor diyerek açıklama yapar.
- f) Neticede, bütün mallar, Şibidik Ayşe'ye kalır.

ALTMİŞALTINCI MASAL

1. Dokuz Kızlı Baba
2. EB: 374, AaTh: 884
3. Saadet Sekni / Osmaniye
4. Masalın Motif Sırası:

- a) İki kardeşten, birinin dokuz kızı, diğerinin de dokuz oğlu vardır.
- b) Oğlanların, kızları hakir görmeleri üzerine, kızlardan biri ile, oğlanlardan biri çalışmaya giderler.
- c) Kız, erkek kılığında çalıştığı halde, Ağa'nın oğlu, bundan şüphelenir. Fakat, hiç bir şey elde edemez.

- g) Bu, oradan ayrılıp gelirken, oğlana bir mektup yazıp bırakarak, kız olduğunu açıklar.
- d) Kız, amcasının oğlu ile sözleştikleri yere gelir. Onun hâlâ gelmediğini görünce, bunu karşılamaya gider. Bu arada, amcasının oğlu da, dokuz kaplumbağa ile dönmektedir.
- e) Kızın ailesi, bunun kazandığı paralarla zengin olur, oğlan da, söylediklerine pişman olmuştur.
- f) Bir süre sonra, Ağa'nın oğlu da, bu kıızı bularak, onunla evlenir.

ALTMİŞYEDİNCİ MASAL

1. Jip
2. EB: -, AaTh: -
3. Recep Şimşek / Kadirli
4. Masalın (fıkranın) Motif Sırası:
 - a) Bir memur, jipe binip Karatepe'ye gider.
 - b) Adam, arabasını, oradaki köylülere emanet ederek, başka bir yere gider.
 - c) Tekrar aynı yere dönen adam, arabasını bir ağaca bağladıklarına ve önüne de bir tutam ot koyduklarına görür.

ALTMİŞSEKİZİNCİ MASAL

1. İstanbul'a Giden Köylü
2. EB: -, AaTh: -
3. Yaşar Seğmen / Kozan
4. Masalın (fıkranın) motif sırası:
 - a) İlk defa İstanbul'a giden bir köylü, yolda bir grup genç ile karşılaşır.
 - b) Gençler, bunun yürüyüşüne kızınca, adam da; "ıvâtsiz ettik ellâne" der.

- ç) Gençler, turist zannedip, bunun çevresini sarınca da;
"Tavladık ellâme" der.

ALTMİŞDOKUZUNCU MASAL

1. Eğilen Söğüt
2. EB: - , AaTh: -
3. Mustafa Yalçın / Kadirli
4. Masalın Motif Sırası:
 - a) Bir adam, oğlu ile birlikte, tarlaya çalışmaya gider.
 - b) Adam, uyurken, şapkasını söğüt ağacına asar. Uyanınca, ağacın dalının yükseldiğini görür.
 - c) Adam, ağaca çıkamadığı için, söğüde, dallarını eğip, şapkasını vermesini söyler. Söğüt eğilmez.
 - ç) Bunun üzerine adam, söğüdü baltaya, baltayı ateşe, ateşi suya, suyu öküze, öküzü kurda, kurdu tüfeğe, tüfeği fareye, fareyi de kediye şikayet eder.
 - d) Kedi fareye saldırınca, fare tüfeğin kayışına, tüfek kurda, kurt öküze, öküz suya, su ateşe, ateş baltaya, balta da ağaca hücum eder.
 - e) Sonunda, söğüt ağacı eğilir, adam da şapkasına kavuşur.

YETMİŞİNCİ MASAL

1. Tilki ile Ebegarı
2. EB: 29, AaTh: 2032, 2034
3. Döne Akgöllü / Kadirli
4. Masalın Motif Sırası:
 - a) Yaşlı bir kadın, her gün gelip südünü içen bir tilkinin kuyruğunu koparır.
 - b) Tilki gelip, nineden kuyruğunu isteyince, o da içtiği

sütleri tekrar getirmesini söyler.

- c) Tilki gidip, keçiden süt ister. Keçi dal, dal mes, mes yumurta, tavuk da bundan yem ister.
- ç) Tilki gidip, çiftçilerden aldığı yemi tavuğa, yurutaya mese, mesi dala, dalı keçiye, südü de nineye götürür. Böylece kuyruğuna kavuşur.
- d) Tilki giderken, bir gelin alayına rastlar. Bunun elbiselerini alıp, kendisi giyer.
- e) Bu değişikliğinin sebebini soran kurtlara da, suya girdiği için, böyle al-yeşil olduğunu söyler.
- f) Renklerini değiştirmek isteyen kurtlar da, kendilerini suya atarlar. Ancak, hepsi boğularak ölür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YUKARIÇUKUROVA MASALLARININ MOTİF YAPISI

Aslı, Latince "motivum" olan, "motif" kelimesinin, her sahada, değişik bir mânâsı vardır. Müsâkîdeki, resimdeki, el-sanatlarındaki "motif" kelimesi ile edebiyattaki / halk edebiyatındaki "motif" birbirlerinden oldukça farklıdır. Yukarıda zikrettiğimiz sahalarda; "benzer kalıplar" için bu kelime kullanılırken, edebiyatımızda kullanılış sebeplerini, değişik araştırmacılar tarafından yapılan tariflerle vermek istiyoruz:

"Motif, hikâye etmenin en küçük unsurudur" (1).

"Canlılıkları ile kendilerini kabul ettiren, tarifi güç bir kanuna göre, dinleyiciyi avuç içine alabilen ve iptidâî fikir silsilelerinden, yeni terkiplere girmek için, az veya çok parçalara ayrılabilen unsurlardır" (2).

"Hikâyenin, parçalara ayrılmayan, en küçük kısmıdır" (3).

Bu sahadaki, en önemli çalışmayı yapan Stith Thompson ise, "motif" kelimesini tarif ederken; "Motif; masalın, gelenekte ısrar edici güce sahip, en küçük unsurudur. Bu gücün yahısına, alışılmamış ve göze çarpıcı oluşuyla da dikkati çeker. Motiflerin çoğu, üç grupta toplanabilir:

1. Masalların aktörleri, Tanrıları, alışılmamış hayvanlar, hârikulâde yaratıklar, cadılar, devler, periler, insanlar, küçük masum çocuklar, zâlim üvey anneler, vs.

2. Hareketlerin arasındaki bazı konular: Sihirli objeler, alışılmamış âdetler, acaip inanışlar gibi...

3. Bir tek olaydan ibaret olan ve motiflerin büyük bir çoğunluğunu içine alan motif grubu"(4) demektir.

O halde, metinde bulunan, alelâde bir kelimeyi, "motif" olarak alamayız. Bir kelimenin, motif olabilmesi için, onun, olağanüstü özelliğe sahip olması lâzımdır. Meselâ; üzerinde yemek yediğimiz bir sofrayı, motif olarak alamayız. Ama:

"Açıl sofram açıl, türlü yemekler saçıl"

dediğimizde, bir anda, sofranın üzerinde çeşit çeşit yemekler ortaya çıkıyorsa, bu sofraya bir motiftir. Yahut da;

"Yaşlı kadın, yerinden kalkıp, kızın yanına gitti"

dediğimizde, burada, herhangi bir motifin olduğunu söyleyemeyiz. Ama:

"Cadı karısı, uçan kúpüne binip, kızını aradı"

dersek, burada bir olağanüstülüğün olduğu hemen göze çarpar. Ayrıca, tek bir cümlede / konuda, harekette, birden fazla motif olabilir. Meselâ, yukarıdaki cümlede:

a) Cadı karısı,

b) Uçan kúp,

c) Sihirli obje ile havada seyahat,

ayrı, ayrı, birer motiftir.

Masallarda kullanılan motiflerin çeşitleri / şekilleri, anlatıcının kültürüne ve yaşama şekline bağlıdır. O, bildiği veya duyduğu bazı konuları, masal içerisinde değiştirerek, motif olarak kullanabilir. Ama, bunun yanında, bizim tesbit ettiğimiz motiflerin çoğunun, Stith Thompson'un bütün dünyadaki, narratif türlerde bulunan motiflerden hareketle hazırlanmış olduğu; Motif İndeksi'te de bulunması ise, ancak, "aynı akli kapasiteye sahip insanların, aynı şeyleri düşünebileceği" ile izah edilebilir.

Motiflerle ilgili çalışmalara baktığımızda, bunların tarihlerinin fazla eskilere gitmediğini görmekteyiz. Bu hususta, dünyada; en geniş ve taferruatlı çalışmayı Stith Thompson yapmıştır. Thompson'ın; Motif İndeks of Folk - Literature adlı eseri, altı ciltten meydana gelmektedir. 1. ciltde, motiflere geçmeden önce, 50 sayfalık bir giriş yer almaktadır. Burada; çalışmanın gayesi, çalışmanın plânı (Niçin, A'dan Z'ye doğru tasnif edildiği), kullanılan materyaller, İndeks'in kullanılmasındaki bazı tavsiyelere yer verilmektedir.

İndeks'in ilk beş cildi, narratif türlerde bulunan motiflere ayrılmış olup, konularına göre; A'dan Z'ye doğru tasnif edilerek, alfabetik olarak verilmiştir. Buna göre:

1. Ciltde: A, B, C,
2. Ciltde: D, E
3. Ciltde: F, G, H
4. Ciltde: J, K,
5. Ciltde: L, M, N, P, Q, R, S, Ş, T, U, V, W, X, Z.

harfleri ile gösterilen motifler bulunmaktadır.

Thompson'ın tasnifine göre, her harf bir konuyu göstermektedir. Bu konular:

- A. Mitolojik Motifler
- B. Hayvanlar
- C. Yasak
- D. Sihir
- E. Ölüm
- F. Hârikulâdelikler
- G. Dev
- H. İmtihan
- J. Akıllılar ve Aptallar

- K. Aldatmalar
- L. Kaderin Ters Dönmesi
- M. Geleceğin Tayini
- N. Şans ve Talih
- P. Cemiyet
- Q. Mükâfatlar ve Cezalar
- R. Esirler ve Kaçaklar
- S. Anormal Zulümler
- T. Cinsiyet
- U. Hayatın Tabiatı
- V. Din
- W. Karakter Özellikleri
- X. Mizah
- Z. Çeşitli Motif Grupları

Eserde yer alan motifler, konularına göre, bu şekilde tasnif edildikten sonra, konumuzla ilgili motifler de, harflerin önüne konulan rakamlarla, sistematik bir şekilde belirtilmiştir.

Meselâ:

- B. Hayvanlar
 - B210. Konuşan hayvanlar
 - B211. İnsan gibi konuşan hayvanlar
 - B211.1. Konuşan Evcil Hayvanlar
 - B211.1.1. Konuşan koyun

Eserin 6. cildi, indeksler kısmına ayrılmış olup, içerisinde motiflerin bulunduğu konular, alfabetik olarak verilmiştir (5).

Aynı araştırmacı tarafından, 1964 yılında, genişletilerek 2. baskısı yapılan; The Types of The Folktale isimli eserde,

sadece masalların tip numaraları ve varyantları verilmemiş, aynı zamanda, her masal tipinin altına, önemli olan motifleri de, numaraları ile birlikte belirtilmiştir (6).

Ayrıca, Standard Dictionary (7), The Folktale (8) ve Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (9)'nde de çeşitli bilim adamları tarafından konumuzla ilgili maddeler hazırlanmıştır.

Yabancı ülkelerdeki, diğer motif çalışmalarını burada vermek istemiyoruz. Çünkü, bunların tamamını göremeyişimizin yanında, konumuz açısından da pek önemli değildir.

TÜRKİYE'DE ANLATMAYA DAYANAN TÜRLERDE MOTİF ÇALIŞMALARI
Türkiye'de ise, motiflerle ilgili çalışmalar, son yıllarda hızlanmıştır. Şimdi, başta masallar olmak üzere, destan, halk hikâyesi, efsane ve fıkralarla ilgili olarak, bu güne kadar yapılan motif çalışmalarını, kronolojik olarak vermek istiyoruz:

A. MASALLARDA MOTİF ÇALIŞMALARI:

Türkiye'de, masal konusu üzerindeki motif çalışmaları, Pertev Naili Boratav ile birlikte başlar. O, çeşitli masal çalışmalarında, motiflerden istifade ederken; W. Eberhard ile birlikte hazırlanmış oldukları, Typen Türkischer Volksmärchen adlı eserde de, tesbit etmiş oldukları 378 masal tipini ve bunların motif sırasını vermişlerdir (10).

Konuyla ilgili ilk ciddi motif araştırmasını; A. Edip Uysal ile W.S. Walker'ın birlikte hazırladıkları; Tales Alive in Turkey adlı eserde görmekteyiz. Burada, Türkiye'nin muhtelif yerlerinden derlenen 64 masal ve fıkra, yedi bölüme ayrılarak verilmiş, ayrıca her metnin AaTh ve EB'deki tip numaraları ile motifleri (Motif İndeks'e göre) gösterilmiştir (11).

Saim Sakaoğlu, Gümüşhane Masalları Metin Toplama ve Tah-

lil adlı doktora tezinde, Gümüşhane ve çevresinden derlemiş olduğu 70 masal metninin motif sırasını vermesine rağmen, Motif İndeks'deki numaralarının karşılıkları üzerinde durmaz (12).

Bilge Seyidoğlu tarafından hazırlanan; Erzurum Halk Masalları Üzerinde Araştırmalar adlı doktora çalışmasında ise, ilk defa derli toplu bir motif araştırması yapmıştır. Seyidoğlu, bu kısımda, Erzurum masallarındaki epizotları ve motifleri kısaca belirttikten sonra, bunların Motif İndeks'deki numaralarını vermiştir (13).

Yine masallar üzerinde bir doktora çalışması hazırlayan Umay Günay ise, Elazığ'dan derlemiş olduğu 70 masal metnini Propp metoduna göre incelemiştir. Günay, "motif" yerine, "fonksiyon" kelimesini kullanarak, bu metodu derli toplu bir şekilde uygulamıştır. (14)

Masal motifleri ile ilgili bir başka çalışmayı ise, Ali Berat Alptekin, Taşeli Platosu Masallarında Motif ve Tip Araştırması adlı doktora tezinde yapmıştır. Alptekin, Taşeli Platosu'ndan derlediği 70 masal metninin motiflerini tesbit ederek, bunların benzerini Thompson'un eserinde araştırmış, ayrıca her bölümün başına, Motif İndeks'deki ana bölümlerin tercümesini de vermiştir (15).

Ziyat Abdülmecit Akkoyunlu'nun hazırlamış olduğu; Binbirgece Masallarının Türk Masallarına Tesiri adlı doktora tezinin birinci bölümünde, Binbirgece masalları ile Türk masalları arasında benzer olan on motif üzerinde durulmuştur (16).

Masallar üzerinde bir yüksek lisans çalışması yapan Metin Ergun da, tezinde; 70 Türkmeniston masalının motiflerini tes-

bit ederek, bunların benzerlerini Motif İndeks'te araştırmıştır (17).

Bu çalışmaların dışında, başta Saim Sakaoğlu ve Ali Berat Alptekin olmak üzere, Umay Günay, Bilge Seyidoğlu, Ali Öztürk, ve Esma Şimşek gibi araştırmacılar, masallarla ilgili muhtelif makale ve tebliğlerinde, "motif" üzerinde durmuşlardır.

B. DESTANLARDA MOTİF ÇALIŞMALARI:

Türk destanlarının motifleri üzerinde ilk defa duran araştırmacı, Nihat Sami Banarlı'dır. Banarlı, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi adlı, iki ciltlik eserinin "Türk Destanlarında Millî ve Bedîî Unsurlar" bölümünde, motifler üzerinde teferruatlı bir şekilde durmuştur. Burada, Türk destanlarında yer alan, su, ağaç, maden ve maden isimleri, bozkurt, kadın, at, vs., gibi motifler, metinlerden örnekler verilerek açıklanmıştır (18).

Ali Öztürk ise, Çağları İçinde Türk Destanları adlı eserinde, Nihat Sami Banarlı'nın belirttiği motifleri, biraz daha genişleterek vermiştir (19).

Hasan Köksal da, Battalnâmelerde Tip ve Motif Yapısı adlı doktora çalışmasında, Battalgazi Destanının motiflerini tesbit ederek, bunları üç gruba ayırmış (masal, destan ve halk hikâyesi) benzer motifleri, Motif İndeks'te araştırmıştır (20).

Son olarak da Ali Berat Alptekin ile Esma Şimşek, Türk destanlarının motiflerini tesbit edip, bunlarını benzerlerini Motif İndeks'te araştırarak, makale halinde yayınlamışlardır(21)

Bu çalışmaların dışında, destanlarda bulunan motiflerle ilgili olarak; Şükrü Elçin, Abdulkadir İnan, Saim Sakaoğlu, Ali

Berat Alptekin, Ali Öztürk ve Hasan Köksal gibi araştırmacılar da, çeşitli makale ve tebliğler hazırlamışlardır.

C. HALK HİKÂYELERİNDE MOTİF ÇALIŞMALARI:

Halk hikâyeleri üzerinde ilk motif çalışmasını, Pertev Nali Boratav yapmıştır. Boratav, Köroğlu Destanı adlı doktora tezinin bir bölümünde, metinde yer alan motifleri, altı başlık altında inceler (22).

Daha sonra, Alman Türkolog Otto Spies, halk hikâyelerinde bulunan motifler üzerinde çalışmıştır (23). Orhan Şaik Gökyay da, Dede Korkut Hikâyelerinin motiflerini incelemiştir (24).

Geçtiğimiz yıllarda ise, aynı konu üzerinde, Ali Berat Alptekin ile Esma Şimşek çalışmış; Dede Korkut hikâyelerindeki motiflerin benzerlerini, Motif İndeksi'te araştırarak, bunu, bir makale halinde yayınlamışlardır (25).

Muhan Bali, Ercisli Emrah ile Selivihan Hikâyesi Varyantlarının Tesbiti ve Halk Hikâyeciliği Bakımından Önemi adlı doktora tezinde, hikâyede yer alan motifleri, beş ana başlık altında ele almıştır. Bunlar:

1. Aşkla ilgili motifler,
2. Saz şairliği ile ilgili motifler
3. Sosyal hayatla ilgili motifler
4. Dinî motifler,
5. Tabiatla ilgili motifler (26).

Wolfram Eberhard, Minstrel Tales From Southeastern Turkey adlı eserinde, Köroğlu hikâyesinin motifleri üzerinde durmuştur (27).

Fikret Türkmen, Tahir ile Zühre adlı eserinde, hikâyede yer alan motifleri, epizotlara bağlı kalarak ve diğer hikâyelerle mukayese ederek incelemiş, bunların benzerlerini, Motif İndeks'te araştırmıştır (28).

Ensar Aslan ise, Yaralı Mahmut hikâyesinin motiflerini yine, epizotlara bağlı kalarak incelemiştir (29).

Daha sonra, Zeynelâbidin Makas, Tufarganlı Abbas ve Gülgez Peri adlı çalışmasında (30), Metin Karadağ da, Erzurum ve Çevresinden Derlenen Halk Hikâyeleri'nde, motifleri tesbit ederek, bunların benzerlerini Motif İndeks'te araştırmışlardır (31).

Ali Öztürk ise, Türk Anonim Edebiyatı adlı eserinin, "Anonim Halk Hikâyelerimizde Motif ve Özellikleri" bölümünde, motifleri, hikâyelerdeki tesirine göre, sekiz gruba ayararak incelemiştir (32).

Esmâ Şimşek de, Arzu İle Kamber Hikâyesi Üzerinde Mukayeseli Bir Araştırma yüksek lisans tezinde, hikâyenin motiflerini tesbit ederek, benzerlerini, Motif İndeks'te araştırmıştır (33).

Bu çalışmaların yahısıra, İlhan Başgöz'ün bir, Ali Berat Alptekin'in ise, çok sayıda makalesi, konumuzla ilgilidir.

Ç. EFSANELERDE MOTİF ÇALIŞMALARI:

Efsaneler üzerinde, ilk motif çalışmasını Saim Sakaoğlu yapmıştır, Sakaoğlu, Anadolu Türk Efsanelerinde Tas Kesilme Motifi ve Bu Efsanelerin Tip Kataloğu adlı doçentlik tezinde, tas kesilme motifini konu alan efsaneler üzerinde durarak, bunların tip katalogunu hazırlamıştır (34).

Bilge Seyidoğlu da yine, Erzurum Efsaneleri adlı doçent-

lik tezinde, bazı efsaneleri incelerken, bunları masal motifleri ile mukayese etmiştir (35).

İsmail Görkem'in Eleziğ (36), Muhsine Helimoğlu Yavuz'un Diyarbakır (37) ve Ali Duymaz'ın Bingöl (38) efsaneleri üzerinde yaptıkları yüksek lisans tezlerinde, efsanelerin motifleri araştırılmış ve bunların karşılıkları, bazı eksikliklerine rağmen, Motif İndeks'te tesbit edilmiştir.

Yine, Saim Sakaoğlu, Bilge Seyidoğlu, Şevket Plana, Nevzat Gözaydın ve Ali Berat Alptekin gibi araştırmacılar da, çeşitli makale ve tebliğlerinde, efsane motifleri üzerinde durmuşlardır.

D. FIKRALARDA MOTİF ÇALIŞMALARI:

Stith Thompson, masalların tasnifini yaparken, fıkraları da, buna bağlı bir bölüm olarak vermiştir. Bu sebeple de, aynı araştırmacı tarafından hazırlanan Motif İndeks'in; "J. Akıllılar ve Aptallar" ile "X. Mizah" konularındaki motiflerin hemen hepsi, fıkralarla ilgilidir (39).

Türkiye'de ise, bu güne kadar, fıkraların motifleri ile ilgili olarak, müstakil bir eser hazırlanmamıştır. Sadece, Saim Sakaoğlu, bir tebliğ ile makale, Ali Berat Alptekin de yine bir makeli hazırlamıştır (40).

Motif araştırmalarının, zaman zaman şiirlere de tatbik edildiğini de burada belirtmek isteriz. Özellikle Pertev Naili Boratav'ın bir makalesi (41) ile Ali Berat Alptekin'in Eskişehir'de sunmuş olduğu tebliği (42), konumuz açısından oldukça önemlidir.

Şimdi de, Yukarıçukurova bölgesinden derlediğimiz 70 masalın motiflerini, Motif İndeks'teki benzer motifleri ile birlikte vermek istiyoruz. Ancak, tesbit ettiğimiz motiflerin hepsi, adı geçen eserde bulunmadığı için, bize ait olan motiflerin karşısına, parentez içerisinde T / (T), işaretini koyarak, bunları belirledik.

Tesbit ettiğimiz motiflerin tamamına baktığımızda, Asıl Halk Masalları ile kahramanları olağanüstü varlıklar olan masalların motif yönünden çok zengin olduğunu, bunun yanında, hayvan masalları ile mizahî masallarda, fıkralarda da çok az motifin bulunduğunu gördük.

Motifleri verirken, bütünlüğü bozmamak için, her bölümün başına, Motif İndeks'te bulunan ana motifleri de tercüme ederek belirttik.

NOTLAR

- (1) Max Lüthi, Märchen, Stuttgart 1962, 18.
- (2) Saim Sakaoğlu, Anadolu Türk Efsanelerinde Taş Kesilme Motifi ve Bu Efsanelerin Tip Kataloğu, Ankara 1980, 24.
- (3) Umay Günay, "Masallarda Değişen Motifler ve Tesirleri" Türk Kültürü, 18 (211- 212 - 213 - 214), Mayıs - Haziran - Temmuz - Ağustos 1978, 226.
- (4) Stith Thompson, The Folktale, New York 1946, 415-416.
- (5) -----, Motif Index of Folk - Literature, 6 Cilt, Indiana University U S A. 1955 - 1958.
- (6) -----, The Folktale, New York 1946, 415 -416.
- (7) Funk and Wagnalls Standard Dictionary of Folklore Mythology And Legend, New York 1972,
- (8) Stith Thompson, The Folktale ...
- (9) Ali Berat Alptekin, "Motif", Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, 6. Cilt, İstanbul 1986, 401 - 402.
- (10) Wolfram Eberhard - Pertev Naili Boratav, Typen Türkischer Volksmärchen, Wiesbaden 1953.
- (11) Warren S. walker - Ahmet Edip Uysal, Tales Alive In Turkey Cambridge, Massachusetts 1966.
- (12) Saim Sakaoğlu, Gümüşhane Masalları Metin Toplama ve Tahlil Ankara 1973, 102 - 199.
- (13) Bilge Seyidoğlu, Erzurum Halk Masalları Üzerinde Araştırmalar (Metinler ve Açıklamalar), Ankara 1975, 83.- 148.
- (14) Umay Günay, Elazığ Masalları (İnceleme), Erzurum 1975, 48-203.
- (15) Ali Berat Alptekin, Taseli Platosu Masallarında Motif ve Tip

- Arastırması, Erzurum 1982, 121 - 299 (Yayınlanmamış doktora tezi).
- (16) Ziyat Abdülmecit Akkoyunlu, Binbirgece Masallarının Türk Masallarına Tesiri, Ankara 1982. (Yayınlanmamış doktora tezi).
- (17) Metin Ergun, Türkmen ve Anadolu Halk Masallarının Yapı ve Motif Açısından Mukayesesi Üzerine Bir Arastırma, Erzurum 1988, 21 - 34 (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi)
- (18) Nihad Sami Banarlı, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi / Destanlar Devrinden Zamanımıza Kadar, İstanbul 1971, 30-39.
- (19) Ali Öztürk, Çağları İçinde Türk Destanları, İstanbul 1980, 54-91.
- (20) Hasan Köksal, Battalnâmelerde Tip ve Motif Yapısı, Ankara 1984, 132-196.
- (21) Ali Berat Alptekin - Esmâ Şimşek; "Türk Destanlarının Motif Yapısı I", Türk Dünyası Arastırmaları, (65), Nisan 1990, 197-254.
- (22) Pertev Naili Boratav, Köroğlu Destanı, İstanbul 1984, 65-99.
- (23) Otto Spies, Türk Halk Kitapları (Tercüme: Behçet Gönül), İstanbul 1941, 23 -37.
- (24) Orhan Şaik Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, İstanbul 1973, CCCXX - CCCXXXII.
- (25) Ali Berat Alptekin - Esmâ Şimşek, "Dede Korkut Hikâyelerinin Motif Yapısı", Türk Dünyası Arastırmaları, (59), Nisan 1989, 111-133
- (26) Muhan Bali, Ercişli Emrah ile Selvihan Hikâyesi Varyantlarının Tesbiti ve Halk Hikâyeciliği Bakımından Önemi, Ankara 1973, 206-224.

- (27) Wolfram Eberhard, Minstrel Tales From Southeastern Turkey, New York 1980, 46-47.
- (28) Fikret Türkmen, Tahir ile Zühre, Ankara 1983, 177-198.
- (29) Ensar Aslan, Yaralı Mahmut Hikâyesi Üzerinde Bir Araştırma, Erzurum 1983. (Yayınlanmamış doçentlik tezi)
- (30) Zeynelâbidin Makas, Tufarganlı Abbas ve Gülgez Peri Hikâyesi Üzerinde Bir Araştırma, Erzurum 1982, 168 -170, (Yayınlanmamış doktora tezi).
- (31) Metin Karadağ, Erzurum ve Çevresinden Derlenen Halk Hikâyeleri Üzerinde Araştırmalar, Erzurum 1984, (Yayınlanmamış doktora tezi).
- (32) Ali Öztürk, Türk Anonim Edebiyatı, İstanbul 1986, 86-91.
- (33) Esma Şimşek, Arzu ile Kamber Hikâyesi Üzerinde Mukayeseli Bir Araştırma, Elazığ 1987, 135-181 (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).
- (34) Saim Sakaoğlu, Anadolu - Türk ...
- (35) Bilge Seyidoğlu, Erzurum Efsaneleri (Erzurum'da Belli Yerlere Bağlı Olarak Derlenmiş Efsaneler Üzerinde Bir İnceleme), Ankara 1985.
- (36) İsmail Görkem, Elazığ Efsaneleri Üzerinde Araştırmalar (Metinler ve İncelemeler), Elazığ 1987, 145-154 (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).
- (37) Muhsine Yavuz, Diyarbakır Efsaneleri Üzerine Bir Araştırma (Derleme - İnceleme), Diyarbakır 1988, 25 -167.
- (38) Ali Duymaz, Bingöl Efsaneleri (İnceleme - Metinler), Elazığ 1989, 57-195.

- (39) Stith Thompson, Motif Index ..., IV Cilt, 9-230 / VI. Cilt, 500 - 538.
- (40) Saim Sakaçoğlu, "Nasreddin Hoca Fıkralarının Motif Yapısı", Türk Folklor Araştırmaları, 17 (336), Temmuz 1977, 8029-8031 (10 - 12 Haziran 1977 tarihinde Konya'da yapılan; Yunus Emre, Nasreddin Hoca, Karamanoğlu Mehmet Bey ve Türk Dili Semineri'ne tebliğ olarak sunulmuştur).
- , "Nasreddin Hoca Fıkralarındaki Motiflerin Yaygınlığı", Eskişehir Anma Günüleri Dergisi, Haziran 1979, 4 - 6.
- Ali Berat Alptekin, "Kerim Barı'dan Derlenen FıkralarıI" Türk Folkloru, 4 (39), Ekim 1982, 11-14; II, 4 (40), Kasım 1982, 14-15; III, 4 (41), Aralık 1982, 5-7.
- (41) Pertev Naili Boratav, "Türk Halk Türkülerinde "Şiirlik Motif"ler", Türk Dili, XXVI (251), 1972,
- (42) Ali Berat Alptekin, "Tarihi Coğrafi Metodu Anonim Halk Şiirine Tatbik Edebilir miyiz?" IV. Uluslararası Türk Halk Edebiyatı Semineri 11 - 13 Mayıs 1989 / Eskişehir

YUKARIÇUKUROVA MASALLARINDA TESBİT EDİLEN MOTİFLERİN

MOTİF İNDEKS OF FOLK-LITERATURE'A GÖRE TASNİFİ

A. MITOLOJİK MOTİFLER

AC - A99. YARATICI

A100 - A599. TANRILAR

A100 - A199. Genelde Tanrılar

A200 - A299. Gökyüzünün Tanrıları

A300 - A399. Yeraltının Tanrıları

A400 - A499. Yeryüzünün Tanrıları

A500 - A599. Yarı Tanrılar ve Kahramanların Terbiyesi

A600 - A1199.

A600 - A699. Kainat

A700 - A799. Gök Cisimleri

A800 - A899. Yeryüzü

A900 - A999. Yeryüzünün Şeklinin Teğrafyası

A910 - A949. Suyun Görünüşü

A950 - A999. Karanın Görünüşü

A1000 - A1099. Dünyevî Felaketler

A1100 - A1199. Tabiatın Düzeninin Kurulması

A1200 - A1699. İNSAN HAYATIMIN DÜZENİ VE YARATMA

A1200 - A1299. İnsanın Yaratılması

A1300 - A1399. İnsan Hayatının Düzeni

A1400 - A1499. Terbiyenin Kazanılması

- A1500 - A1599. Geleneklerin Menşei
- A1600 - A1699. İnsanların Farklılığı ve Bölünmeleri
- A1700 - A2199. HAYVANLARIN YARATILMASI
- A1700 - A1799. Genelde Hayvanların Yarattılması
- A1800 - A1899. Memelilerin Yarattılması
- A1900 - A1999. Kuşların Yarattılması
- A2000 - A2099. Böceklerin Yarattılması
- A2100 - A2199. Diğer Hayvanlar ve Balığın Yarattılması
- A2200 - A2599. HAYVANLARIN ÖZELLİKLERİ (KAREKTERİSTİKLERİ)
- A2200 - A2299. Hayvanların Karakteristiklerinin Farklı Sebebi
- A2300 - A2399. Hayvanların Karakteristiklerinin Sebepleri: Vücut
- A2400 - A2499. Hayvanların Karakteristiklerinin Sebepleri: Davranışar ve Ortaya Çıkma
- A2500 - A2599. Hayvanların Karakteristiklerinin Çeşitleri
- A2600 - A2699. BİTKİLER VE AĞAÇLARIN MENŞEİ
- A2600 - A2649. Bitkilerin Menşeinin Farklılıkları
- A2650 - A2699. Ağaç ve Bitki Çeşitlerinin Menşei
- A2700 - A2799. BİTKİLERİN KAREKTERİSTİKLERİNİN MENŞEİ
- A2700 - A2749. Bitkilerin Menşeinin Çeşidi ile İlgili Karakteristikler
- A2750 - A2799. Çeşitli Bitkilerin Orjininin Karakteristikleri
- A2800 - A2899. ÇEŞİTLİ AÇIKLAMALAR

A196.1. Kader, Tanrıların kontrolü altındadır.

Bir ejderha tarafından çadırı çevrilen oğlan, kaderinin bu olduğunu belirtir (37)

A463.1. Kaderler

İkinci defa da bir yılanla evlenen kız, kaderinin hep yılanlarla evlenmek olduğunu söyler (24).

Ormandaki ihtiyar, çocuklar daha dünyaya gelmeden, onların kaderlerini tesbit eder (26).

A1549. Dini Merasimler

Kızlarını bir imamla evlendiren karı-koca, mevlit okuturlar (36).

Zengin olmak için Allah'a yalvaran adam, duâsı kabul olunca, Hicaz'a gider (35).

Karı - Koca, kızlarını köyün imamına teslim ederek Hicaz'a giderler. (47).

Hoca, vezirin kızı ile evlenmeden önce, nikah kıydırır (55).

Cenazede bulunan adamlar, oradana geçen yolcuya, "Allah rahmet eylesin" demesini tembihlerler.

A2493. Hayvanlar Arasında Dostluklar

A2493.4. Köpek ve İnsan Arasındaki Dostluk

Oğlanın, çocukların elinden kurtardığı köpek ve kedi, ona, kötü günlerinde yardım ederler (10).

Babasının gözlerinin açılması için, devlerin ülkesine ağaç yaprağı getirmeye giden oğlana, bir köpek yardım eder (17).

(T)A2493.4.1. Tilki ve İnsan Arasındaki Dostluk

Değirmenci ile kardeş olan tilki, kurnazlıkları sayesinde, onu hem zengin eder, hem de padişahın kızı ile evlendirir (6).

A2493.9.1. Kedi ve Fare Arasındaki Dostluk Anlaşması

Kedi, isteğini yerine getirecek olan fare ile arkadaş olur (10).

A2494.1.4. Kedi ve Fare Arasındaki Düşmanlık

Kedi, farenin adını duyunca, hemen yakalamak için koşar (69).

B. HAYVANLAR

B0 - B99. MİTOLOJİK HAYVANLAR

B100 - B199. SİHİRLİ HAYVANLAR

B100 - B119. Hayvanların Hazineleleri

B120 - B169. Sihir Kâbiliyetine Sahip Olan Hayvanlar

B170 - B189. Diğer Sihirli Hayvanlar

B200 - B299. İNSAN ÖZELLİĞİ GÖSTEREN HAYVANLAR

B300 - B599. HAYVANLARIN DOSTLUKLARI

B300 - B349. Yardımcı Hayvanlar / Genel

B350 - B399. Müteşekkir Hayvanlar

B400 - B499. Yardımcı Hayvanların Çeşitleri

B500 - B599. Yardımcı Hayvanların Hizmetleri

B600 - B699. HAYVANLA İNSANIN EVLENMESİ

B700 - B799. HAYVANLARIN KOMİK ÖZELLİKLERİ

B800 - B899. HAYVANLARLA İLGİLİ ÇEŞİTLİ MOTİFLER

B11.1.3.0.1. Prensesin Ejderhaya Dönüşmesi

Sinan Padişahın kızı, üvey annesinin, sihirli çubukla vurması üzerine bir ejderha şekline dönüşür(37).

B11.2. Ejderhanın Şekli

B11.2.0.1. Dişi Ejderha

Sihiri bozulan ejderha, çarpınca, dünya güzeli bir kız olur (37).

B11.5. Ejderhanın Gücü

Bir ejderha, iyice şişerek, kocaman bir çadırı çevirip, içindekileri esir eder (37).

(T)B11.12.8. Ejderhanın Prensese Aşık Olması

Bir ejderha, padişahın kızına aşık olur ve sürekli onun yanına gider (13).

Ejderha, kendi yavrularını, padişahın kızının dilinin altına bırakır (13).

(T)B11.12.9. Ejderhaya Esir Olma

Ejderha, küçük oğlanın çadırını esir alarak, istediğini yapana kadar bırakmayacağını belirtir (37).

B71. Deniz Atı

Kısrak, kırk yavrusu ile birlikte, denizde yaşamaktadır (16).

B91. Mitolojik Yılan

Üst tarafı insan, alt tarafı yılan olan Şahmaran'ın vücudunun da, bir kısmı zehirli, bir kısmı zehirsizdir (9).

(T)B91.1.1. Mitolojik Yılanın Eti Yediği Vakit İnsan Ölür

Padişah, Şahmaran'ın etinin zehirli tarafını yediği için, hemen ölür (9).

B103. Mücevher Veren Hayvanlar

(T)B103.0.9. Horoz Tarafından Altın Üretilmesi

Yılanın, kayınbabasına hediye ettiği horoz, altın üretmektedir (36).

B103.1.1. Eşek Tarafından Altın Üretilmesi

Yılanın kayınbabasına hediye ettiği eşek, istenildiği vakit altın üretir (36).

B113.1. Kuş Kalbi Yenildiği Vakit Zengin Olunur

Tavuğun ciğeri ile yüreğini yiyen Ahmet ile Mehmet, sabah uyandıklarında, ağızlarından altın döküldüğünü görürler (35).

(T)B122.0.6. Akıllı Karga

Karga, yavrularını tilkiye atan leyleğe akıl verir(3).

B163. Diğer Hayvanlardan Öğrenilen Akıl

B163.1. Tilkidten Öğrenilen Akıl

Tilki, kurnazlığı sayesinde, değirmenciye, padişahın kızı ile evlendirip, zengin eder (6).

Tilki, hile ile, yılanı tekrar kutuya girdirerek, adama ölümden kurtarır (7).

B165. Hayvandan, Hayvan Dillerinin Öğrenilmesi

B165.1. Yılandan Hayvan Dillerinin Öğrenilmesi

Yılanlar padişahı, Avcı Ali'nin ağzına tükürünce, o, bütün hayvanların dillerini öğrenir (8).

(T)B166. Kuş Dillerinin Öğrenilmesi

"Mayıl", kuşların dilinden anlar (48).

B171. Sihirli Tavuk (horoz)

Fakir adama, Allah tarafından gönderilen tavuk, her gün bir altın yumurta yumurtlar (35).

Yılanın kayınbabasına hediye ittiği horoz, istenildiği vakit, altın yumurtlar. (36).

B172. Sihirli Kuş

Kuşlar padişahının elleri ve ayakları kuş, diğer tarafları insandır (37).

B175. Sihirli Balık

Padişahın gözlerinin iyileşmesi için, muayyen, pullu balığı yemesi lâzımdır (13).

Oğlanla birlikte seyahat eden "Sarıtraş", sonunda bir balık olup, suya atlar (13).

Nurşen Hanımın balığı, oğlanın duâsı neticesinde, bir anda, eve varır (45).

(T)B175.0.1. Sihirli Balığın Bıyığı

Oğlan, balığın bıyığını çıkarıp, birbirine sürünce, balık yanına gelir (12).

(T)B175.3. Sihirli güvercin

Çingene kızı, limondan çıkan kıza bir iğne batırınca, kız güvercin olup uçar (20).

Güvercin, bahçivanın yanına varıp, onunla konuşur(20).

Güvercinler, evlerine vardıkları vakit, derilerini çıkarıp, insan olurlar (21).

Havuzun başına gelen güvercinler, derilerini çıkardıkları vakit, dünya güzeli birer kız olurlar (41).

B176. Sihirli Sürtingenler

B176.1. Sihirli Yılan

Üst tarafı insan, alt tarafı hayvan olan yılan, derisinden çıktığı vakit, yakışıqla bir delikanlı olur (24).

(T)B176.1.3. Sihirli Ejderha

Ejderha, yavrularını, sevdiği kızın dilinin altına yerleştirir (13).

Ejderha, sihirin bozulması üzerine, dünya güzeli bir kız olur (37).

B177.2. Sihirli Kurbağa

Padişahın oğlunun eve getirdiği kurbağa, akşam olunca, derisinden çıkıp, dünya güzeli bir kız olur (19).

(T)B179. Sihirli Böcekler

(T)B179.1. Sihirli Karınca

(T)B179.1.1. Sihirli Karıncanın Bacağı

Adam, karıncanın bacaklarını birbirine sürünce, bütün karıncalar yanına gelir (12).

(T)B179.2. Sihirli Bit

Padişahın sakalında bulunan bit, sürekli olarak büyür (30).

B182.1. Sihirli Köpekler

Gencin, yolda ekmek verdiği köpek, insan gibi konuşarak, ona yardım eder (17).

Dev, istediği zaman bir köpek şekline girer (30).

(T)B182.3. Sihirli Tavşan

Oğlan, sihirli yüzüğünün yardımı ile kırk tavşana sahip olur (10).

(T)B182.4. Sihirli Ceylan

Nurgen Hanım'ın sihirli ceylanı, oğlanın duası neticesinde, bir anda eve varır (45).

B184. Sihirli Dört Ayaklı Hayvanlar

B184.1. Sihirli At

Kaledeki atın ayak sesleri, padişahın kulağına gelir (16).

Oğlanın bindiği at, insan gibi konuşur (16).

Oğlan, sihirli atın sayesinde, hem babasının gözlerini iyileştirecek toprağı bulur, hem de kuşlar padişahının kızını getirir (16).

At, kör dev ile konuşur (17).

B184.1.6. Sihirli Atla Uçma

Keloğlan, odun toplayan atın kuyruğuna yapışarak, onunla birlikte, perilerin evine uçar (21).

(T)B184.13. Sihirli Eşek

Yılanın, kayınbabasına hediye ettiği eşek, istenildiği vakit, altın üretir (36).

(T)B184.1.14. Sihirli Katır

Oğlan, sihirli yüzüğün yardımı ile, aynı renkte, aynı boyda, aynı yaşta, kırk katıra sahip olur (10).

B184.2.4. Sihirli Öküz

Öküz adam ve yılanla konuşur (7).

Öküz, şapkasını kaybeden adam ile konuşur (69).

B184.6. Sihirli Koyun

Kılların birbirine sürülmesi ile, iki koyun ortaya çıkar (15).

Kara koyun, genci, yerin altına götürür (15).

B210. Konuşan Hayvanlar

B211.1.1. Konuşan Koyun

Koyun, yavrusu ile konuşur (2).

Avcı Ali, erkek koyun ile dişi koyunun konuşmalarından, onların gelecekte, biner koyuna anne ve baba olacaklarına anlar (8).

(T)B211.1.1.1.1.2. Konuşan Kuzu

Kuzu, kapısını çalan kurt ile konuşur (2).

B211.1.2. Konuşan Keçi

Keçi ile tilki konuşurlar (70).

B211.1.3. Konuşan at

At, adam ve yılan ile konuştuğundan sonra, yılanın haklı olduğunu söyler (7).

Babasının gözlerinin iyileşmesi için, muayyen toprağı aramaya giden oğlan, atı ile konuşur (16).

Kırk kulun dünyaya getirmiş olan ve deniz altında yaşayan kısırak, oğlana; kendisi ile cirit oynamak istediğini söyler (16).

At, kör dev ile konuşarak, önüne ot koyan gence kötülük yapmayacağını belirtir (17).

B211.1.3.1. Konuşan Eşek

Eşek, köyün çobanı ile konuşur (22)

B211.1.5.1. Konuşan Öküz

Öküz, yanına gelen yılan ve insonoğlu ile konuşur(7).

Öküz, adam ile konuşur (69).

B211.1.7. Konuşan köpek

Köpek, kurt ile konuşarak, ona, kuyunları yedirmeyeceğini söyler (8).

Sahiplerinin yüzüğünü aramaya çıkan kedi ile köpek, birbirleri ile konuşurlar (10).

Köpek, kendisine yiyecek veren oğlan ile konuşarak , ona, hagi yoldan gitmesi gerektiğini gösterir (17).

Köpek, kör dev ile konuşarak, önüne et koyan gence kötülük yapmayacağını belirtir (17).

B211.8. Konuşan Kedi

Kedi, adam ile konuşur (10).

Kedi, köpek ile konuşur (10).

B211.2. Konuşan Vahşi Hayvanlar

B211.2.2. Konuşan Aslan

Aslan, oğlan ile konuşarak, onunla güreşmek istediğini belirtir (28).

B211.2.2.1. Konuşan Kaplan

Kaplan, oğlan ile konuşarak, güreşmek istediğini belirtir (28).

B211.2.3. Konuşan Ayı

Ayı, tilki ile konuşur (1).

Ayı, evlendiği kız ile konuşur (5).

B211.2.4. Konuşan Kurt

Kurt, koyunun sesinin taklidini yaparak, kuzuya kapıyı açmasını söyler (2).

Canavar (kurt), köpek ile konuşarak, koyunları yiyeceğini belirtir (8).

Kurt, adam ile konuşur (69).

B211.2.5. Konuşan Tilki

Tilki, ayı ile konuşur (1).

Tilki, leyleği tehdit edip, yavrularını yer (3).

Tilki, değirmenci ile konuşur (6).

Tilki, yolda karşılaştığı adam ve yılanla konuşur (7).

Tilki; nine, keçi, tavuk ve çiftçi ile konuşur (70).

B211.2.8. Konuşan Fare

Fare, "Karafatma" ile evleneceğini söyler (4).

Kedi ile konuşan fare, kaybolan yüzüğü bulacağına söz verir (10).

Fare, şapkasını kaybeden adam ile konuşur (69).

B211.3. Konuşan Kuş

Yavru kuşlar, annelerine, kendilerini, bir delikanlının kurtardığını söylerler (12).

Kuşlar padişahının kızı, kendisini kaçırmaya gelen oğlanla konuşur (16).

Oğlan, kuşlarla ve onların padişahı ile konuşur (37).

Mayıl'ın bulunduğu yere gelen iki kuş, onun gözlerinin nasıl iyileşeceğini söylerler (48).

B211.3.2.1. Konuşan Tavuk

Tavuk, tilki ile konuşur (70).

B211.3.5. Konuşan Güvercin

Limondan çıkan kız, güvercin şekline girdikten sonra, her gün, bahçivan ile konuşur (20).

Güvercin şekline giren kız, padişahın oğluna başından

geçenleri anlatır (20).

Güvercinler, kadın ile konuşarak, çocuğunu vermek şartıyla, kendisini kurtaracağını belirtirler (21).

B211.3.6. Konuşan Karga

Karga, leyleğe; niçin ağladığını sorar (2).

(T)B211.3.10. Konuşan Zümrüdü Anka Kuşu

Zümrüdü Anka Kuşunun yavruları, kendilerini bir yiğidin kurtardığını söylerler (15).

Zümrüdü Anka Kuşu, yavrularını kurtaran genç ile konuşur (15).

Zümrüdü Anka Kuşu, genç ile konuşarak, onu Sınan Padişah'ın yanına götüreceğine söz verir (37).

(T)B211.3.11. Konuşan Leylek

Leylek, tilki ve karga ile konuşur (3).

B211.4. Konuşan Böcekler

B211.4.1. Konuşan Karınca

Karınca, kopan bacağını delikanlıya vererek, darda kaldığı zaman, bunları birbirine sürmesini tembihler (12).

B211.5. Konuşan Balık

Balık, dile gelerek, oğlana bıyığını koparıp almasını söyler (12).

İnsan şekline giren balık, genç ile konuşur (13).

B211.6. Konuşan Sürüngenler

B211.6.1. Konuşan Yılan

Kutudan çıkan yılan, dile gelerek, adamı sokacağını belirtir (7).

Yılanlar, birbirleri ile konuşurlar (8).

Şahmaran, Lokman ile konuşur (9).

Oğlanın ölümden kurtardığı yılan, dile gelerek, kendisini mağaraya bırakmasını söyler (10).

Padişahın, üst tarafı insan, alt tarafı yılan olan çocuğu, insan gibi konuşur (24).

Mağarada yaşayan kızın yanına bir yılan gelerek, kendisiyle evlenmek istediğini belirtir (24).

Bir yılan, kızın yanına vararak, ona düğün olur (36).

(T)B211.6.2. Konuşan Ejderha

Küçük oğlanın çadırının etrafını saran ejderha, onunla konuşur (37).

B214. Hayvanların ıslıkları (şarkıları, vs.,)

B214.1.10. Şarkı Söyleyen Yılan

Gurbete çıkan yılan, döndüğünde hanımını bulamayınca:

"Hemi ebemidi
Hemi hocamıdı
Hemi garımıdı
Ühü ühüü..."

diye ağıt söyleyerek, onu arar (24).

B215. Hayvan Dilleri

B216. Hayvan Dilleri Hakkında Bilgi: Şahıs, Onların Konuşmasını Anlar.

Hayvanların dilinden anlayan Avcı Ali, onların konuşmalarını dinleyerek, bazı konularda bilgi sahibi olur (8).

B217. Hayvan Dillerinin Öğrenilmesi

Yılanların padişahı, Avcı Ali'nin ağzına tükürünce, o, bütün hayvan dillerini öğrenir (8).

Mayıl, kuşların konuşmasından anlar (48).

B240. Hayvanların Kralı

B240.4. Hayvanların Kralı Aslandır

B241.2.1. Aslanların Kralı

Aslanların beyi, genç ile güreşir, fakat ona yenilir(28).

B241.2.8. Kaplanların Kralı

Kaplanların Kralı, genç ile güreşir, fakat, ona yenilir (28).

B242. Kuşların Kralı

Sinan Padişah'ı aramaya giden genç, kuşlar padişahının yanına varır.

B244. Sürüngenlerin Kralı

B244.1. Yılanların Kralı

Avca Ali, Yılanlar Padişahının kızını yaralar (8).

Şehmaran, yılanların padişahıdır (9).

Gencin kurtardığı yılan, yılanlar padişahının kızıdır (10).

B251. Hayvanların Dinleri

B251.4. Hayvanların Duâsı

İki güvercin, padişahın oğlu ile evlenen yaşlı kadına duâ ederek, onun genç ve güzel bir kız olmasına sağlarlar (44).

B253. Hayvanlar (cinler) Toplanırlar ve Gizli Sırlarını Tartışırlar

Cinler, "İyilik" in saklanmış olduğu ağacın altında, körlerin nasıl iyileşeceğini ve suya nasıl kavuşacaklarına konuşurlar (14).

B296. Hayvanlarla Beraber Seyahat

Oğlanı, yerin altından Zümrüdü Anka Kuşu çıkarır (15).

Zümrüdü Anka Kuşu, genci, Sinan Padişah'ın yanına götürür (37).

B300. Yardımcı Hayvan

Gencin eğittiği aslan ve kaplan yavruları, her gün, sürüyü dağa götürüp, otlatırlar (28).

Aslan ile kaplan, sahiplerini, dev kardeşinin elinden kurttarırlar (28).

B322.1. Kahraman, yardımcı hayvana kendi etinden yedirmek ister. Kartal, sırtında taşıdığı kahramandan yiyecek ister. Kahraman, yiyecek bittiği vakit, kendi etinden bir parça verir.

Genç, Zümrüdü Anka Kuşunun sırtına binip, yeryüzüne çıkarken, ona "gak" dedikçe ek, "guk" dedikçe su verir. Et bittikten sonra kuş yine isteyince, o da kendi etinden kesip verir (15).

B330. Yardımcı Hayvanı Öldürme

Lokman, ölümle tehdit edilince, kendisini kurtaran Şahmaran'ın yerini söyleyerek, onun öldürülmesine sebep olur (9).

B350. Müteşekkir Hayvan

Yılanların padişahı, kızının çirkin bir yılanla görüşmesine engel olan Avcı Ali'nin ağzına tükürerek, onun bütün hayvanların dilini öğrenmesini sağlar (8).

Yılan yavrusu, kendisini kurtaran oğlana, annesinin sihirli yüzüğü vermesini sağlar (10).

Kedi ile köpek, farenin de yardımı ile, sihirli yüzüğü bularak, kendileri besleyen gence, tekrar getirirler (10).

Kedi ile köpek, sahiplerinin zindana atılması üzerine, gizli gizli ekmek götürüp, onu beslerler (10).

Gencin yardım ettiği hayvanlardan:

- a) Karınca, bir bacağına
- b) Zümrüdü Anka Kuşu, bir tüyünü
- c) Balık, bir bıyığını vererek, darda kaldığı za-

man, kendilerini çağırmasını tembihlerler (12).

Balık, hayatını kurtaran oğlana, denizin dibinden bir heybe altın getirir (12).

Zümrüdü Anka Kuşu, yavrularını yılandan kurtaran genci, sırtında, yeryüzüne çıkarır (15).

(T)B351. Müteşekkir Hayvan Tarafından Sihirli Objenin Araştırılması

Kedi ile köpek, sahiplerinin kaybolan yüzüğünü araştırırlar (10).

B375.1. Müteşekkir Balık Suyu Döner

Gencin hayatını kurtardığı balık, insan kılığına girip, ona bir çok iyilikler yaptıktan sonra, tekrar suya atlar (13).

B375.1.2. Balık, tekrar ırmağa atıldığı için müteşekkir olur

Genç, karada kalan balığı tekrar suya bırakınca, balık buna bıyığını verip, darda kaldığı zaman kendisini çağırmasını söyler (12).

B400. Yardımcı Evcil Hayvanlar

B401. Yardımcı At

Oğlan, atının yardımı ile, kuşlar padişahının kızını, başka bir padişaha getirir (16).

Oğlan, atının sayesinde babasının görmeyen gözlerine ilaç olacak toprağı, denizin altından getirir (16).

"Korku Dağı"nda, tek başına kalan Mayıl'ı, atı koruyarak, vahşi hayvanlara yem olmaktan kurtarır (48).

B401.1. Su Atı

Padişahın oğlunun bindiği at, su atının yavrusudur(16).

Kırk kulun dünyaya getirmiş olan kısrak, yavruları ile birlikte denizin dibinde yaşamaktadır (16).

B402. Yardımcı Eşek

"Mehmet Emmi"nin bütün işlerini, kendisine evlat olarak kabul ettiği "Eşek sıpası" yapar (22).

B403. Yardımcı Katır

Perilerin odununu bir katır hazırlayarak götürür (21).

B421. Yardımcı Köpek

Avca Ali'nin köpeği, sürüyü bekleyerek, onların rahatça otlamalarını sağlar (8).

Köpek ile Kedi, sahiplerinin çaldığı yüzüğü, tekrar bulup getirirler (10).

Devler ülkesine giden gence, yardım ettiği köpek, hangi yoldan gideceğini ve orada neler yapması gerektiğini anlatır (17).

Gözleri oyularak, ıssız bir yere atılan Mayıl'a, köpeği ekme bulup getirerek, onu besler (48).

Mayıl, köpeğinin yardımı ile babasının tuzağından kurtulur (48).

B422. Yardımcı Kedi

Kedi ile köpek, sahiplerinin çaldırması olduğu sihirli yüzüğü tekrar bulup getirirler (10).

B435. Yardımcı Vahşi Hayvanlar

B435.1. Yardımcı Tilki

Tilki, değirmencinin yanlış hareketlerini, çeşitli hilelerle düzeltir (6).

Tilki, değirmenci ile arkadaş olduktan sonra, ona her konuda yardımcı olarak, padişahın kızı ile evlenmesini sağlar (6).

Tilki, adamı, yılanın elinden hile ile kurtarır (7).

B437.1. Yardımcı Fare

Fare, kedi ile köpeğin istediği sihirli yüzüğü, hile ile uyumakta olan adamın ağzından alır (10).

B450. Yardımcı Kuşlar

"Küpeli Hanım", Ahmet'i, bin kuşun yardımı ile denizin dibine attırır (35).

Mayıl, kuşların konuşmasından hareketle, tekrar gözlerine kavuşur (48).

B451.5. Yardımcı Karga

Karga, leyleğe akıl vererek, tilkinin yanına çıkamayacağını, o yüzden yavrularını aşağıya atmamasını tembihler (3).

B457.2. Yardımcı Güvercin

İki güvercin, karşılığında çocuklarını almak şartıyla, gelini ve kocasını "Hoca"nın (devin) elinden kurtarırlar (21).

İki güvercin duâ ederek, padişahın oğlu ile evlenen yaşlı kadının onbeş yaşında, dünya güzeli bir kız olmasını sağlarlar (44).

B469.5. Yardımcı Horoz

Yılanın hediye ettiği horoz, altın yumurtlar (36).

B469.5.1. Yardımcı tavuk

Fakir adamın duâsı neticesinde Allah tarafından gönderilen tavuk, her gün bir altın yumurtlar (35).

(T)B469.11. Yardımcı Zümrüdü Anka Kuşu

Zümrüdü Anka kuşu, oğlanın isteği üzerine, cadadaki kuş "gak" dedikçe, bacağından et, "guk" dedikçe de ağzından su verir (12).

Zümrüdü Anka Kuşu, yavrularını yilandan kurtaran genç, uyurken, kanatlarını gerip gölge olur, sonra da, sırtına alarak yeryüzüne çıkarır (15).

Zümrüdü Anka Kuşu, padişahın oğlunu sırtına alarak, Sinan Padişah'ın memleketine götürür (37).

Sinan Padişah, gençi öldüreceği sırada, Zümrüdü Anka, bunu alıp kaçarır (37).

B470. Yardımcı Balıklar

Balık, gencin istediği bir heybe altını, denizden çıkarıp getirir (12).

Padişahın oğluna yardım edip, onun bir kaç defa hayatını kurtaran "Sarıtraş" adlı şahıs, aslında bir balıktır (13).

B480. Yardımcı Böcekler

B481.1. Yardımcı Karınca

Gencin yardımına gelen karıncalar, birbirine karışmış halde olan; mercimek, pirinç, fasülye, vs. yi birbirinden ayırırlar (12).

B490. Yardımcı Sürüngenler

B401.1. Yardımcı Yılan

Yılanlar, Avcı Ali'yi tembihleyerek, padişahın tükürüğünü istemesini söylerler (8).

Şahmaran, Lokman'ı, tekrar yeryüzüne çıkarır (9).

Şahmaran, öldürüleceğini anlayınca, Lokman'a nasihat ederek, etinin zehirsiz tarafını yemesini söyler (9).

Yılanlar Padişahın kızı, hayatını kurtaran gence, babasının sihirli yüzüğü vermesini sağlar (10).

B493. Hem Karada, Hem de Suda Yaşayabilen Yardımcı Hayvanlar

B493.1. Yardımcı Kurbağa

Küçük Oğlan, babasının istediği olağanüstü işleri, göldeki kurbağaların yardımı ile yapar (19).

B500. Hayvanlardan Elde Edilen Sihirli Güçler

B505. Hayvandan, sihirli Objeler Elde Edilir

Yılanın annesi, yavrusunu kurtaran gence, sihirli bir yüzük hediye eder (10).

Yılan, kayınbabasına, altın üreten eşek, horoz ve sihirli bir tokmak hediye eder (36).

B535. Bakıcı (emziren) Hayvan

B535.0.14. Yılan gibi Çocuğun Bakıcısı

Öksüz kız, padişahın yılan şeklindeki çocuğunu okutur (24).

B542. Hayvan, Emniyetli Bir Şekilde İnsanları Taşır

B542.1.1. Kartal, Emniyetli Bir Şekilde İnsanları Taşır

Zümrüdü Anka Kuşu, yeraltındaki genci, sırtına alarak yeryüzüne çıkarır (15).

Zümrüdü Anka Kuşu, padişahın oğlunu, Sinan Padişah'ın yanına götürüp, getirir (37).

B548. Hayvan, Kaybolan Objeyi Bulur ve İade Eder

B548.1. Hayvanlar Kaybolan Yüzüğü Tekrar Elde Etmek İsterler.

Müteşekkir Kedi, Köpek ve Yılanın Zorlamasıyla Fare,

Hırsızdan Geri Alır

Sahiplerinin kaybettiği sihirli yüzüğü arayan kedi ile köpek, bir farenin yardımı ile, onu tekrar bulurlar (10).

B560. Hayvanlar, İnsanlara Nasihat Eder.

Yılanlar, padişahın yanına giden, Avcı Ali'ye, ondan, sihirli tükürüğünü istemesini tavsiye ederler (8).

Aslında bir balık olan "Sarıtraş", yanındaki gence, dilsiz prensesi nasıl konuşturacağı hususunda nasihat eder (13).

Babasının gözlerine ilaç olacak toprağı aramaya giden gence, atı çeşitli nasihatlerde bulunur (16).

Devlerin ülkesinden, muayyen ağacın yaprağına getirmeye giden gence, yolda bir köpek nasihat eder (17).

B562.2. Hayvan, Davetler Hakkında Nasihatte Bulunur

Tilki, padişahın evine davete giden değirmenciye, nasıl davranması hususunda nasihat eder (6).

(T)B569.4. Yılanın Nasihati

Yılan, kendisini kurtaran gence, babasından, dilinin altındaki yüzüğü istemesini nasihat eder (10).

B571. Hayvanlar, İnsan İçin İş Yaparlar

Gencin, daha önce hayatlarını kurtardığı hayvanlar, onun prensesle evlenebilmesi için yapması gereken işleri yaparlar (12).

B580. Büyüklük ve Zengin Olmada Hayvan İnsana Yardım Eder

B581. Hayvan, İnsanı Zengin Eder

Tilki, değirmenciye yardım ederek, onu; hem padişahın kızı ile evlendirir, hem de zengin eder (6).

B582. Hayvan, Aşkta Başarılı Olan Kahramana Yardım Eder

B582.1.1. Hayvan, Sahibinin Evleneceği Hanımı Ele Geçirir

Tilki, çeşitli hilelere başvurarak, değirmenciye, padişahın kızı ile evlendirir (6).

B582.2. Hayvanlar, Prensesi Elde Etmek İçin Kahramana Yardım Ederler

Padişahın kızı ile evlenmek isteyen gence, daha evvel canlarını kurtardığı hayvanlar yardım eder (12).

B599. Yardımcı Hayvanların Diğer Hizmetleri

B599.2. İnsanın İmtihanı Geçmesinde Hayvanlar Yardımcı Olur

Genç, kendisinden bir gecede yapması istenilen işleri, hayvanların yardımı ile başarır (12).

B600. Hayvanla İnsanın Evlenmesi

B601. Vahşi Hayvanla İnsanın Evlenmesi

B601.1.1. Ayı, Kaçırıldığı Kızı Kendisine Eş Yapar

Ormanda uyuyakalan genç kız, bir ayı inine götürerek onunla evlenir (5).

B602. Kuşla Evlenme

B602.3. Güvercinle Evlenme

Padişahın kızı, gündüz güvercin, gece insan olan gençle evlenir (21).

İnci - Mercan Dağı'na çıkan genç, orada gördüğü güvercin geklindeki peri kızı ile evlenir (41).

B604. Sürüngenlerle Evlenme

B604.1. Yılanla Evlenme

Üvey annenin zorlaması üzerine, öksüz kız, padişahın yılan şeklindeki oğlu ile evlenir (24).

Yılan şeklindeki kocası gurbete çıktıktan sonra, bir mağaraya yerleşen kadın, orada ikinci bir yılanla evlenir (24).

Annesi babası dilenci olan kız, bir yılan ile evlenir (36).

B604.5. Kurbağa ile Evlenme

Padişahın oğlu, attığı okun düştüğü yerde bulunan kurbağa şeklindeki peri kızı ile evlenir (19).

B605. Ejderha ile Evlenme

Padişahın hiç konuşmayan kızı, aslında bir ejderha ile evlidir (13).

(T)B606. Eşekle Evlenme

Ağanın kızı Gül Hanım, aslında bir peri olan "Eşek Sıpası" ile evlenir (22).

B640. Hayvan şeklindeki İnsanla Evlenme

B640.1. Gece İnsan, Gündüz Hayvan Olan Kahraman İle Evlenme

Padişahın kızı, gündüz güvercin, gece insan olan Hüsn-ü Yusuf ile evlenir (21).

Ağanın kızı, geceleri insan, gündüzleri eşek olan birisiyle evlenir (22).

Üvey kızın evlendiği yılanlar, gündüzleri hayvan, geceleri yılan olurlar (24).

B642. Kuş olan İnsanla Evlenme

Padişahın kızı, kendisine âşık olan güvercinin, bir insan olduğunu öğrenince, onunla evlenir (21).

B802. Efsane ve Masallarda Atlar

Masallarda, kahramanın en büyük yardımcısı attır.

B872. Çok Büyük Kuşlar

Zümrüdü Anka Kuşu, üzerinde bir insanı taşıyacak kadar büyüktür (15, 37).

B880 - B890. Hayvanlar Ülkesi

(F)B881. Kuşların Ülkesi

Sinan Padişah'ı aramaya giden genç, kuşların memleketine uğrar (37).

C. YASAK

C00 - C99. TABİATÜSTÜ VARLIKLARLA İLGİLİ YASAKLAR

C100 - C199. CİNSEL YASAK

C200 - C299. YEME VE İÇME YASAĞI

C200 - C249. Yeme Yasakları

C250 - C279. İçme Yasakları

C300 - C399. BAKMA YASAĞI

C400 - C499. KONUŞMA YASAĞI

C500 - C549. DOKUNMA YASAĞI

C550 - C599. SINIF YASAĞI

C600 - C699. TEK ÖRNEĞİ OLAN YASAK VE MECBURİYETLER

C600 - C649. Bir Şey İle İlgili Yasak

C650 - C699. Bir Şey İle İlgili Mecburiyet

C700 - C899. ÇEŞİTLİ YASAKLAR

C900 - C999. TABUNUN KIRILMASI İLE İLGİLİ CEZALANDIRMA

C300. Bakma Yasası

Yaşlı kadın, padişahın oğluna; gelin saraya girene kadar, yüzüne bakmamasını tembihler (44).

C330. Muayyen İstikamete Bakma Yasası

C331. Arkaya Bakma Yasası

"Mehmet Emmi", araptan yuları istedikten sonra, dönüştü arkasına bakmayacaktır (22).

C332.1. Olağanüstü Kocaya Bakma Yasası

Peri padişahının oğlu ile evlenen kıza, geceleri bir şey içirilerek, kocasını görmesine engel olunur (23).

C420. Sırları Açıklama Yasası

Gül Hanım, "Eşek Sıpası"nın, derisinden çıktığı vakit yakışıklı bir delikanlı olduğunu söylerse, "İfritler", kocasını kaçıracaktır (22).

C421. Olağanüstü Kocanın Sırlarını Açıklama Yasası

Kız, oğlanın ailesine, daha sonra, sihir ile güvercin şekline dönen oğulları ile evli olduğunu söylemez(21).

Hanımın, "Eşek sıpası"nın aslında yakışıklı bir delikanlı olduğunu söylemesi yasaktır (22).

Yılanla evlenen kızın, kocasının geceleri insan şekline girdiğini söylemesi yasaktır (24).

Padişahın kızının evlendiği gencin aslında bir dev olduğunu söylemesi yasaktır (30).

(T)C422.3. Kimliğin Açıklanması Yasaktır

Karga, leyleğe akıl verdikten sonra, bunu tilkiye söylememesini tembihler (3).

Avca Ali, kuş dilini bildiğini söylerse ölecektir (8).

Şahmaran, Lokman'a, kendisinin yerini kimseye söylememesini tembihler (9).

Padıganın kızı, sırrını söylemediği takdirde, evlendiği gencin yanına gitmeyecektir (10).

"Kabak Kız", gittiği düğünde, kim olduğunu soranlara, asıl kimliğini açıklamaz (18).

Güvercin şeklindeki gencin hanımı, kayınbabasının evine gider fakat, kim olduğunu söylemez (21).

C423. Hârikuladeliklerin İfşâ Edilmesi

Leylek, tilkiye; karganın kendisine akıl verdiğini söyler (3).

Şahmaran yılanları, Avcı Ali'nin konuşmalarına kulak misafiri olduktan sonra, onun suşuz olduğunu anlarlar (8).

Şahmaran'ın yerini bilmediğini iddia eden Lokman'ın vücudunun pul pul olması, onu gördüğünün bir işaretidir (9).

Ölümlle tehdit edilen Lokman, Şahmaran'ın yerini söylemek zorunda kalır (9).

Oğlan, önündeki çeşit çeşit yemeklere, sihirli yüzüğü sayesinde sahip olduğunu söyler (10).

Genç, sihirli yüzüğünün marifetlerini, evlenmiş olduğu kıza anlatır (10).

Cinlerin konuşmasını dinleyen "İyilik", körlerin nasıl iyileşeceğini ve su kaynağının yerini öğrenir(14).

"Kabak Kız"ın kayınvalidesi ile görümcesi, o uyurken odaya girerler ve bunun aslında çok güzel bir kız olduğunu görürler (18).

Kız, dadısına, hccanın nasıl birisi olduğunu anlatır (21).

Kadın, evlerine gelen gelin ile güvercinin konuşmasından, onun kendi gelinleri olduğunu anlar (21).

"Eşek Sıpası", Gül Hanım ile evlenince, derisinden çıkıp, çok yakışıklı bir delikanlı olur (22).

Gül Hanım, kocası "Eşek Sıpası"nın, aslında bir insan olduğunu teyzesine söyler (22).

Kız, gece kendisine getirilen şurubu içmeyince, yanında yatan delikanlının Peri padişahının oğlu olduğunu anlar (23).

Kız, kocasının köpek şekline girip, kemik yediğini, annesi ile babasına söylemez (30).

Kız, cariyesi kılığında gelen kocasına, sırrını açıklar (30).

Sinan Padişah, bütün sırrını oğlana anlatır (37).

Ayakkabı tamircisi, yanına gelen kırk kişiye, daha önce de bir ölüyü diktiğini söyler (38).

Parlak Ahmet, altınların bulunduğu yeri ağabeyine gösterir (38).

Berber, Mehmet'in hanımını sevdiğini, padişaha söyler (39).

Padişahın kızı babasına, aslında soruların cevabını, zindandaki gencin söylediğini itiraf eder (40).

Nurşen Hanım, padişaha; hanımının köpek doğurmadığını, o iki çocuğun da kendi evladı olduğunu açıklar (45).

Helvacı Güzeli, başından geçenleri bir hikâyeye gibi anlattıktan sonra, asıl kimliğini açıklar (47).

Ormancının evinde yatan cadı karısı, ona; hanımının başka adamlarla buluştuğunu bir rüya gibi anlatır (51).

Mezardan çıktıktan sonra hocayla evlenen vezirin kızı, uzun bir süre sonra, ailesine giderek, başından geçenleri anlatır (55).

Çiftçi, tarlada altın bulduğunu bir yolcuya söyler (64).

Şibidik Ayşe, aynanın karşısına geçip, yaptıklarını bir bir anlatır (65).

Erkek kılığındaki kız, çalıştığı yerden ayrılırken, kendisinin kız olduğuna dair bir mektup yazıp bırakır (66).

C425. Hayvan Dillerinin Bilindiğini Açıklamak Yasaktır

Avca Ali, hayvan dillerini bildiğini söylediği takdirde ölecektir (8).

C563. Kralın Yasakları

(T)C563.7. Kral, ışığın yakılmasını yasaklar

Padişah, bütün halka, ışığı yakmalarını yasak ettiğini söyler (45).

C610. Yasaklanan Bölge

C611. Yasaklanan Oda

Helvacı Güzeli, hikâye anlatmaya başladığında, hiç kimsenin odadan ayrılmamasını tembihler (47).

C611.1. Yasaklanan Kapı

Koyun, yavrusuna; kendisi yokken, kapıyı kimseye açmamasını tembihler (2).

Hoca, yanındaki kıza bir top anahtar vererek, bütün kapıları açmasını, sadece bir kapıya dokunmamasını tembihler (21).

Padişahın kızı ile evlenen adam, hanımına kırk anahtar vererek, kırkıncı kapıyı açmamasını tembihler(30).

(T)C613. Yasaklanan Dağ

Yaşlı kadın, evlat edindiği oğlana; "Aslanlar Dağı"na ve "Kaplanlar Dağı"na gitmemesini tembihler (28).

C751. Belirli Zamanlarda Bazı Şeyleri Yapma Yasağı

Kız, kocasına, gölden cüceyi getirirken, kendisinin daima arkadan yürümesini tembihler (19).

Kadın, kocasına, gölden alacağı tabakanın ağzını, kesinlikle yolda açmamasını tembihler (19).

İhtiyar, oğlana; aldığı limonları, eve getirinceye kadar soymamasını tembihler (20).

Padişahın oğlu ile evlenen kız, kocasına; dışarıdan hiç bir şey satın almamasını tembihler (21).

Yılan, kayınbabasına sihirli tokmağı verdikten sonra, "dingildi tokmağım" dememesini tembihler (36).

Elmayı veren ihtiyar, kendisi gelinceye kadar, doğacak olan çocuğa ad vermemelerini tembihler (48).

C755. Bir İşi Muayyen Bir Zamanda Yerine getirme

Leylek, tilkiye yavrularından birini vermezse, yuvasını başka bir yere götürmek zorunda kalacaktır (3).

Nine, yanında kalan kıza; beyaz köpüklü su geçerken, kendisini uyandırmasını tembihler (11).

Padişahın kızı isteyen genç, sabaha kadar:

- a) Birbirine karışmış olan tahılları ayıracak,
- b) Bir heybe altın getirecek,
- c) Zümrüdü Anka kuşunun karnını doyuracaktır. (12).

Devi öldüren genç, padişaha, dileğini belirtmek için, bir hafta mühlet ister (15).

Kuyuya inen büyük ve ortanca kardeşler, "Yandım / dondum" dediği vakit, tekrar yukarıya çekilecektir (15).

Kuyumcu, istenilen tepsiyi yapabilmek için, kırk gün mücadele ister (15).

Keloğlan, ustasına, istenilen tepsiyi, kırk gün içerisinde yapabileceğini söyler (15).

Genç, kuşlar padişahının kızını getirebilmek için kırk gün mühlet ister (16).

Oğlan, kırk kulun dünyaya getirmiş kısrağın südünü getirmek için kırkbir gün mühlet ister (16).

Denize giren at, sahibine; kendisini kırk gün beklemesini, gelmeyip de, denizin üzeri kırkbirinci gün

karlanırsa, diğer atlarla kendisini öldürmüş olduğunu söyler (16).

Kuyumcu, padişahın istediği, altın civciv ile sihirli sandığı, kırk gün içerisinde yapacağını söyler(17). Dev tarafından uyutulan genç, güneş doğduğu vakit uyanacaktır (30).

Padişah, üç oğluna da, birer yıl mühlet vererek, bu zamanda, ne kadar kâr getireceklerine bakar (37).

Padişahın küçük oğlu, babasının istediği zamanda, herhangi bir şey kazanamadığı için idam edilecektir (37).

Padişahın küçük oğlunu esir alan ejderha; o, "Gül ile Sinan" hikâyesini öğrenip gelince serbest bırakacaktır (37).

Hoca, hazineyi çalan hırsızları bulabilmek için kırk gün mühlet ister (57).

Padişah, kırk gün içerisinde, kırk tavşan getirene kızını verecektir (62).

Şibidik Ayşe, kırk gün içerisinde, kazlara okuma-yazma öğreteceğini belirtir (65).

Kız, padişahın kapısına, yedi yıllığına, yedi deve karşılığında çoban durur (66).

C757.1. Hayvan Derisininin Tahrip Edilmesi ile Hemen İnsan Şekline

Dönme Yasağı

Padişahın oğlu, kurbağa şeklinde olan hanımının derisini yakarak, onun insan olarak kalmasını sağlar(19).

Kız evlendiği yılanın derisini yakınca, yılan insan olur (24).

C920. Ölümle Tabunun Kırılması

Hoca ölünce, kız ve kocası da kurtulur (21).

Peri olan güvercinler yanınca, Yusuf-u Kenan da kurtulur (21).

C932. Yasagın Kırılması ile Koca veya Karının Kaybedilmesi

Gül Hanım, eşek şeklinde olan peri ile evlendikten sonra, akrabalarına, onun yakışıklı bir delikanlı olduğunu söyleyince, kocası kaybolur (22).

D. SİHİR

DC - D699. DÖNÜŞÜMLER

DC - D99. İnsanın, Farklı İnsan Şekline Dönüşmesi

DE00 - D199. İnsanın Hayvana Dönüşmesi

D200 - D299. İnsanın Nesneye Dönüşmesi

D300 - D399. Hayvanın İnsana Dönüşmesi

D400 - D499. Değişmenin Diğer Şekilleri

D500 - D599. Değişmenin Mânâları

D600 - D699. Çeşitli Tesadüfî Değişmeler

D700 - D799. SİHİRİN BOZULMASI

D800 - D1699. SİHIRLİ NESNELER

D800 - D899. Sihirli Nesnelere Sahip Olma

D900 - D1299. Sihirli Nesnelerin Çeşitleri

D1300 - D1599. Sihirli Nesnelerin Fonksiyonları

D1600 - D1699. Sihirli Nesnelerin Karakteristikleri

D1700 - D2199. SİHIRLİ GÜÇLER VE BELİRTİLERİ

D1710 - D1799. Sihirli Güçler Vasıtasıyla Sahip Olma Vazifesi

D1800 - D2199. Sihirli Güçlerin Belirtilmesi

D1800 - D149. Sihirli Özelliklerin Kaybolması

D1950 - D2049. Geçici Sihirli Özellikler

D2050 - D2099. Yakıcı Sihirli Güçler

D2100 - D2149. Diğer Sihirli Güçlerin Belirtileri

D2150 - D2199. Diğer Sihirli Güçlerin Belirtileri

D55.1.2. İnsanın Dev'e Dönüşmesi

Padişahın kızı ile evlenen genç, aslında bir dev olup, bazen insan, bazen de köpek şekline girer (30).

D100 - D199. İnsanın Hayvana Dönüşmesi

D132. İnsanın Eşeğe, Katıra, vs.ye dönüşmesi

Ahmet'in, denizin dibinden çıkardığı çiçek, koklayınca, bir katır şekline dönüştürür (35).

Kayınvalidesi, Sinan Padişaha, sihirli çubukla vurarak, onu bir ^{eşek} şekline dönüştürür (37).

D132.1. İnsanın Sıpaya Dönüşmesi

Peri padişahının oğlu, dünyaya geldiğinde "Şehadet kelimesi" getirdiği için onu cezalandırarak, bir "Eşek Sıpası" haline çevirirler (22).

D135.1. Kuzu'ya Dönüşme

Aslında bir dev olan adam, padişahın oğlunun karşısına, bir kuzu şeklinde çıkar (30).

D141. İnsanın Köpeğe Dönüşmesi

Padişahın kızı ile evlenen dev, yasaklanan odada, bir köpek şekline girerek, kemik yer (30).

Kaynanası, Sinan Padişah'a sihirli çubukla vurarak, onu, bir uyuz köpek şekline çevirir (37).

Sinan Padişah, hanımı ile evlenen Arap'a, sihirli çubukla vurarak, onu bir köpek şekline dönüştürür(37).

D142. İnsanın Kediye Dönüşmesi

Sinan Padişah, sihirli çubukla vurarak, hanımını bir kediye dönüştürür (37).

D150. Kuşa Dönüşme

D154.2. Güvercine Dönüşme

Çingeni kızı, ağaçta padişahın oğlunu bekleyen kızın

başına bir iğne saplayarak, onu bir güvercin haline getirir (20).

Zor durumda kalan Gül Hanım ile kocası, duâ ederek bir çift güvercin olurlar (22).

D170. Balığa Dönüşme

Padişahın oğlu ile dolayan "Sarıtraş", bir süre sonra balık olup, suya atlar (13).

D200. İnsanın Objeye Dönüşmesi

Hoca, öldürmek istediği kızın evine gidebilmek için:

- a) Halı şekline girer,
- b) Kuş olur,
- c) Koyun olur,
- ç) Ninni söyleyen bir kuş olur (21).

D211. İnsanın Meyveye Dönüşmesi

D211.1. Portakalın, İnsana (kadına) Dönüşmesi

(T)D211.1.1. Limonun İnsana Dönüşmesi

Oğlanın kestiği limonun içerisinden, dünya güzeli bir kız çıkar (20).

D216. İnsanın Kütüğe Dönüşmesi

Sinan Padişah, sihirli çubukla vurarak, kayınvalidesini bir kütük şekline çevirir (37).

D221. İnsanın Kabağa Dönüşmesi

Peri kızı, geceleri insan, gündüzleri ise bir kabağın olur (18).

D231. İnsanın Taşa Dönüşmesi

Kuşlar padişahının kızının bedduâsı üzerine, bütün askerler taş kesilirler (16).

"Hırızva Güzeli"nin bulunduğu bölgeye gelen, herkes taş kesilir (43).

D253. İnsanın Dikiş İğnesine Dönüşmesi

Ağaçtan yapılan kapı ile beşik yakılınca, bunların külü, bir "çuvaldız" haline gelir (34).

D291. İnsanın Dağa Dönüşmesi

Murşen Hanım, dağı taşı, önce insan, sonra da tekrar dağ haline getirir (45).

D332.1. Eşegin İnsana Dönüşmesi

Bayın kızı ile evlenen "Eşek Sıpası", derisinden çıkarınca, yakışıklı bir delikanlı olur (22).

D350. Kuşun İnsana Dönüşmesi

Hoca, kendisinden kaçan kızın yanına varabilmek için kuş şekline bürünür (21).

Padişahın oğlunun eve getirdiği kuş, ninni söyleyerek onu uyuttuktan sonra, tekrar hocanın kılığına girer (21).

D354.1. Güvercinin İnsana Dönüşmesi

Padişahın oğlu, güvercinin başından iğneyi çekince, o, tekrar güzel bir kız olur (20).

Üç güvercin, akşam olunca, derilerinden çıkıp, insan olarak, Kur'ân-ı Kerim okurlar (21).

Havuzun başına gelen güvercinler, derilerini çıkarınca, dünya güzeli birer kız olurlar (41).

D370. Balığın İnsana Dönüşmesi

Balık, bir insan kılığına girerek, hayatını kurtaran gence yardım eder (13).

D395. Kurbağanın İnsana Dönüşmesi

Padişahın oğlunun eve getirdiği kurbağa, derisini çıkarınca, dünya güzeli bir kız olur (19).

D400. Dönüşümün Diğer Şekilleri

(T)D429.3. İnsan Eti Yiyen Devin Halıya Dönüşmesi

Aslında bir dev olan oğlan, padişahın oğlunu görünce, bir halı şekline girer (30).

D431.4. Meyvenin İnsana Dönüşmesi

Limonun içerisinden dünya güzeli bir kız çıkar (20).

D435. İnsanın Heykele Dönüşmesi

D435.1.1. Heykelin Canlı Hâle Dönüşümü

Hocanın duâsı neticesinde, marangozun ağaçtan yaptığı kız canlanır (13).

D441.7. Değnek veya Odunla Hayvana Dönüşme

Kaynanası, Sinan Padişah'a sihirli çubukla vurarak, onu önce eşek, sonra da köpek ve kaz şekline çevirir (37).

Sinan Padişah, sihirli çubukla vurarak, kayınvalidesini kütük, hanımını kedi, Arap'ı da kedi şekline çevirir (37).

D457. Obje ile Şahıs veya Hayvanın Bir kısmının Değişmesi

D457.1. Kanın, Başka Bir Objeye Dönüşmesi

Üvey anne ölünce, bunun damlayan kanında bir söğüt ağacı meydana gelir (34).

D551. Yeme ile Değişme

D551.1. Meyvenin Yenilmesi ile Değişme

(T)D551.1.4. İncirin Yenmesi ile Değişme

Ahmet, denizin dibindeki inciri yediği vakit boynuzları çıkar, çiçekleri koklayınca da bir katır olur(35).

"Küpelî Hanım", Ahmet'in sattığı incirden yediği vakit, başından boynuzları çıkar (35).

D610. Dönüşümün Tekrarlanması

Sihirli iğne ile bir güvercin şekline giren kız, güvercin kesilince bir ağaç, ağaç yakılınca bir iğne, olur, sonra da yine eski haline döner (20).

Üvey anne öldürülünce, damlayan kanından söğüt ağacı biter, ağaçtan beşik yapılır, beşik de yakılır, külü bir "çuvaldız" olur (34).

Kayınvalidesi, Sinan Padişah'ı, önce eşek, sonra kaz, sonra da bir köpek haline getirir (37).

Sihirli çubuğu bulan kız, topal kaz şekline giren Sinan Padişah'ı, tekrar eski haline getirir (37).

Peri kızı, evin temelinde saklı olan tüyünü bulunca, tekrar güvercin olup gider (41).

Taş kesilen genç, babasının öğrettiği duâyı okuyunca, tekrar eski haline döner (45).

D620. Peryodik Dönüşüm

Kız, hocanın sırrını açıklayınca, dadısı bir anda, hocasının şekline dönüşür (21).

D621. Günlük Dönüşüm

D621.1. Gündüz Hayvan, Gece İnsan Olma

Hüsn-ü Yusuf, gündüzleri bir güvercin şeklinde dolaşır, gece olunca da, derisinden çıkıp insan olur (21).

"Eşek Sıpası", gündüzleri hayvan, geceleri ise insan şekline girer (22).

Öksüz kız ile evlenen yılanlar, gündüzleri hayvan, geceleri ise, yakışıklı birer delikanlı olurlar (24).

Kızın evlendiği yılan, geceleri insan olur (36).

D642. Değişme ile Zor Durumdan Kurtulma

İki sevgili, duâ ederek, bir çift güvercin olup, ifritlerin elinden kurtulurlar (22).

D661. Dönüşümle Cezalandırma

Periler; doğduğunda "Şehadet" kelimesi getiren oğlanı, bir eşek sıpası şekline çevirerek cezalandırdılar (22).

Ahmet, kendisini denize attıran "Küpelî Hatun"u, sihirli çiçek vasıtasıyla, bir katır şekline getirir (35).

Sinan Padişah, kendisine kötülük yapan hanımını kedi, sevgilisini köpek, kayınvalidesini de bir kütük şekline çevirerek cezalandırır (37).

D700. Şahısta Büyünün Bozulması

Dev tarafından, üzerine "ölü toprağı" atılarak, uykuya dalan padişahın oğlu, güneş doğunca, tekrar kendine gelir (30).

D712. Zorlama ile Sihirin Bozulması

Oğlan, kuşlar padişahının kızını kaçıranca, daha önce taş kesilen bütün as erler, tekrar eski hallerine dönerler (16).

D712.2.1. Ateşin İçerisine Atma ile Büyünün Bozulması

Padişahın küçük oğlu, derisinden çıkınca, dünya güzeli bir kız olan hanımının derisini ateşe atıp yakar (19).

D712.5. Vurma ile Büyünün Bozulması

"Sarıtraş", vuracakmış gibi yapıp elini kaldırıncaya, kız korkar ve ağzındaki yılan yavruları çıkar. Ondan sonra, kız kanuşmaya başlar (13).

D721. Derinin Kaldırılması veya Örtülmesi ile Sihirden Kurtulma

D721.3. Derinin Tahrip Edilmesi ile Büyünün Bozulması

Padişahın oğlu, kurbağa şeklindeki hanımının derisini yakınca, o, bir daha eski haline dönemez (19).

Öksüz kız, evlendiği yılanın insan şekline girmesinden sonra, derilerini yakarak, kendisine sokmasına mâni olur (24).

Genç, güvercin şeklindeki peri kızının tüylerini saklayınca, o eski haline dönemez (41).

D721.5. Meyvenin (çiçeğin) Açılması ile Büyünün Çözülmesi

Genç, limonu kesince, içinden dünya güzeli bir kız çıkar ve bir daha da eski haline dönemez (20).

D765.1.2. İğnenin (dikenin) çıkarılması ile Büyünün Bozulması

Padişahın oğlu, güvercinin başındaki iğneyi çıkarınca, kız tekrar eski haline gelir (20).

D766. Sıvı ile Büyünün Bozulması

D766.1.2. Suya Dokunma ile Büyünün Bozulması

"Hırızva Güzeli", taş kesilen adamların üzerine su damlatınca, hepsi tekrar dirilir (43).

D766.4. Süt Banyosu ile Büyünün Bozulması

"Hırızva Güzeli", kendisini getiren genci, kırk kulan dünyaya getirmiş kısırak sütü ile banya yaptırdınca, oğlan güzelleşir (43).

D771. Sihirli Objenin Kullanılması ile Sihirin Bozulması

Sihirli bileziğin çıkarılması ile ölen kız, bilezik takılınca, tekrar canlanır (46).

D789. Büyünün Bozulmasının Diğer Mânâlara

(T)D789.2.1. Şişenin Kırılması ile Büyünün Bozulması

Kadın, güvercinlerin yardımı ile muayyen şişeleri kırınca, kocası tekrar canlanır (21).

D789.4. Tabunun Kırılması ile Büyünün Bozulması

Kabak kız, artık kabağın içerisine girmeyerek, bir insan şeklinde kalacağına söz verir (18).

D810. Sihirli Nesnelere Hediye Edilmesi

Yılanların padişahı, kızını kurtaran gence, bir sihirli yüzük hediye eder (10).

Gence, daha önce yardım ettiği ihtiyarlar, bir sihirli kutu ile sihirli fidan hediye ederler (29).

Padişahın oğlu, devlerin verdiği, sihirli tas, şemsiye ve dürbünü, bir defa yüzünü görmek şartıyla bir kıza hediye eder (37).

D812. Sihirli Obje, Olağanüstü Varlıktan Alınır

Yavrusunu kurtaran gence yılan, sihirli bir yüzük hediye eder (10).

Yılan, kendilerini ziyarete gelen Kaynabasına, sihirli bir sofraya ile altın üreten eşek ve horuz, bir

de sihirli tokmak hediye eder (36).

Devler, padişahın küçük oğluna, getirdiği hediye karşılığında, sihirli tas, şemsiye ve dürbün verirler (37).

D817. Müteşekkiri Şahıstan Sihirli Objenin Geri Alınması

D817.1. Çocuğu Kurtarmak İçin Sihirli Obje, Adamdan Geri Alınır

Sihirli yüzüğü çalıandıktan sonra, padişahın zindana attırdığı genç, onun beslediği kedi ve köpeğin, yüzüğü tekrar bulması ile kurtulur (10).

D825. Kızdan Sihirli Objenin Alınması

Dadısı, kızın kolundaki sihirli bileziği çıkarınca, kız ölür (46).

D831. Hileli Değiştirme Sayesinde Sihirli Objelerin Kazanılması

Oğlan, hile ile, devin sihirli kılıcını alıp, ona ağaçtan yapılmış bir kılıç verir (17).

Sihirli yüzüğünü, yine sihirli bir kılıç ile değiştiren genç, adamı kılıç ile öldürerek, yüzüğüne de tekrar sahip olur (10).

D833. Hile ile Devden Sihirli Obje Kazanılır

Padişahın küçük oğlu, elindeki paralarla kumaş alıp devlere götürerek, babasının hediye gönderdiğini söyler, böylece onlardan sihirli objeler alır (37).

D835. Sihirli Objeyi Geri Alıncaya Kadar Çocuk ağlar ve Onu Hile ile Elde Eder

Padişah tarafından, mezarda bulunarak saraya getirilen çocuk, orada, annesinin sihirli bileziğini alıncaya kadar ağlar (46).

D838. Çalma ile Sihirli Objenin Elde Edilmesi

Padişahın kızı, kocasının sihirli yüzüğünü çalarak, sevgilisi ile birlikte kaçar (10).

Hırsızlar, adama damadı tarafından hediye edilen sihirli sofraya ile altın ürüten eşek ve horozu çalarlar (36).

(F)D838.4. Ele Geçirilen Sihirli Objenin Nalbant Tarafından Çalınması

Adamın damadı tarafından hediye edilen altın üreten eşeği, bir nalbant çalar (36).

D840. Sihirli Objenin Bulunması

Sihirli yüzüğünü çaldıran genç, kedi ve köpeğinin yardımı ile, ona tekrar kavuşur (10).

D861. Sihirli Objenin Çalınması

D861.2. Komşu Tarafından Sihirli Objenin Çalınması

Adamın damadı tarafından hediye edilen sihirli sofrayı, komşuları çalarlar (36).

D861.4. Rakibi İçin Karşı Taraftan Sihirli Objenin Çalınması

D861.5. Sihirli Objenin, Kahramanın Karısı Tarafından Çalınması

Padişahın kızı ile evlenen gencin, sihirli yüzüğünü, hanımı çalarak, sevgilisi ile birlikte kaçar (10).

Hacc'a giden adamın hanımı, altın yumurtlayan tavuğun kalbini sevgilisine yedirmek için, onu keser (35).

D881. İkinci Bir Sihirli Objenin Kullanılması ile Sihirli Objeye Elde Edilir

D881.2. Sihirli Değneğin Kullanılması ile Sihirli Objenin Tekrar Elde Edilmesi

Adam, sihirli eşyalarını çalan hırsızları, yine damadının verdiği sihirli tokmakla döverek, onları tekrar kazanır (36).

D882. Sihirli Objeye, Çalma ile Ceri Getirilir

D882.1.1. Yardımcı Kedi ve Köpek Sayesinde, Çalınan Sihirli Yüzük Tekrar Elde Edilir. Onlar, Hırsızın Ağzından Yüzüğü Çalarlar.

Kedi ile köpek, sahiplerinin kaybolan sihirli yüzüğünü, bir farenin yardımı ile, hırsızın ağzından alır (10).

D921. Sihirli Göl (Havuz)

Padişahın küçük oğlunun okunun düştüğü gölde, periler yaşamaktadır (19).

D925. Sihirli Çeşme

Üç limonun bulunduğu yerdeki çeşmenin bir ağzından kan, diğer ağzından irin akar ve bu insan gibi konuşur (20).

D926. Sihirli Kuyu

Lokman, içi balla dolu olan bir kuyuya inip, aradan da Şahmaran'ın yaşadığı başka bir dünyaya gider (9). Kuyudan su almak isteyen adam, kovasının su yerine altın ile dolu olduğunu görür (46).

D931. Sihirli Kaya (Taş)

Kayaların arasından bir eşek sıpası çıkarak, oradaki adama, kendisini evlat almasını söyler (22).

Nurşen Hanımın isteği üzerine, bütün taşlar insan olur (45).

D935. Sihirli Toprak (Ülke)

Oğlan, muayyen yerden getirdiği toprağın suyunu, babasının gözlerine damlatınca, o görmeye başlar (16).

Dev, padişah ile hanımını uyutmak için, onların üzerine "ölü toprağı" atar (30).

(T)D936.2. Sihirli Ülke

"Hırızva Güzeli"nin bulunduğu bölgeye yaklaşanlar, hemen taş kesilirler (43).

D950. Sihirli Ağaç

Kırk devin ortasında bulunan ağacın yaprağı, görmeyen gözlere sürüldüğü vakit, tekrar görmeye başlatır (17).

Başka bir dünyada bulunan meyve ağaçları, öksüz kız ile konuşurlar (11).

Padişahın bahçesindeki ağaç, her yıl üç meyve verir(15).

D950.8. Sihirli İncir Ağacı

Cinlerin sahip olduğu incir ağacının yaprakları ıslatılıp, görmeyen gözlere sürüldüğü vakit, tekrar iyileşir (14).

Üvey anne ölünce, onun damlayan kanından bir söğüt ağacı meydana gelir (34).

Üvey annenin damlaya kanından biten söğüt ağacı, gölgesine üvey kızı geldiği vakit, gölgesini başka yere çeker (34).

Çiftçinin şapkasını astığı söğüt ağacı sürekli olarak yükselir ve sonra da eğilir (69).

D951. Sihir Vasıtasıyla Ağacın Üretilmesi

Oğlan, ihtiyarın verdiği bir ağaç fidanını arkasına atınca, her yer ağaçlık olur (29).

D954. Sihirli Dal

Ağacın dalı, tilki ile konuşur (70).

D955. Sihirli Yaprak

Devlerin ülkesinde bulunan ağacın yaprağı görmeyen gözleri iyileştirmektedir (17).

D961. Sihirli Bahçe

Su başında bayılan kız, kendisini sihirli bir bahçede bulur (11).

İnci - Mercan Dağı'nda yalnız kalan adam, içinde perilerin bulunduğu bir bahçeye varır (41).

D965. Sihirli Bitkiler

D965.1.2. Sihirli Çimen

Kız yürüdükçe, bastığı yerden çayır çimen çıkar (46).

D973. Sihirli Tohumlar

D973.2. Sihirli Arpa

Oğlanın gölden getirdiği arpayı, şehrin bütün hayvanları yer, yine de tükenmez (19).

(T)973.3. Sihirli Mercimek

Adamın evine getirdiği daldaki mercimeklerin hepsi, birer çocuk olur (52).

D975. Sihirli Çiçekler

Ahmet'in, denizin dibinden çıkardığı çiçeklerden birini koklayan katır, diğerini koklayan da tekrar insan şekline döner (35).

D975.2. Sihirli Gül

Perilerin duâsı ile, kız güldüğü vakit, yanığında güller açar (46).

Padışahın oğlu, kızın gönderdiği gülü koklayınca, kız hamile kalır (46).

D976. Sihirli Diken

Devlerin ülkesinde bulunan dikenler konuşur (17).

D980. Sihirli Meyveler ve Sebzeler

D981. Sihirli Meyve

D981.1. Sihirli Elma, vs.

Padışahın bahçesindeki ağaç, her yıl üç elma verir(15).

Padışah ve veziri, hanımları ile birlikte, dervişin verdiği elmayı yiyince, çocuk sahibi olurlar (48).

Küçük oğlanın getirdiği sihirli elma, ölmek üzere olan kızın ağzına verilince, kız tekrar canlanır (54).

D981.3. Sihirli Portakal

(T)D981.3.1. Sihirli Limon

Padışahın oğlunun kestiği limondan, dünya güzeli bir kız çıkar (20).

D981.5. Sihirli İncir

Ahmet'in, denizin dibinden çıkardığı inciri yiyenin başından boynuz çıkar. İkinci incir yendiği vakit de, boynuz tekrar düşer (35).

D981.8. Sihirli Üzüm

Oğlanın gölden getirdiği üzümü, bütün şehir halkı yer, Üzüm yine de eksilmez (19).

D981.11. Sihirli Kabak

Kabağın içerisinden, dünya güzeli bir kız çıkar (18). Kabak, komşularını gezerek, sahibinin borcunu ister, neticede; tuvaleti, kümesi ve hazinayı yutar (53).

D991. Sihirli Kıl

Padişahın küçük oğlu, kızın verdiği kılı birbirine sürünce:

- a) İki koyun,
- b) Bir dorak
- c) Bir kırat gelir (15).

En kalın ipleri dahi kırabilen Mayıl, atının kuyruğunun kılı ile bağlanınca, onu kıramaz (48).

D992.1. Sihirli Boynuz

Ahmet'in, denizin dibinden çıkardığı inciri yiyenlerin boynuzu çıkar. Boynuz kesildikçe, daha fazla uzar (35).

D992. 3. Sihirli Yüz

Perilerin duâsı neticesinde, kızın yüzlerinde güller açar (46).

D993. Sihirli Göz

Padişahın görmeyen gözlerine, atının ayak basmadığı yerden toprak alınıp sürülürse, tekrar görmeye başlayacaktır (16).

D1001. Sihirli Tükürük

Yılanların padişahı, Avcı Ali'nin ağzına tükürünce, o, bütün hayvanların dillerini öğrenir (8).

D1003. Sihirli İnsan Kanı

Çeşmeden akan kan, kör dev ile konuşur (17).

Oğlanın cebine koyduğu dev kardeşinin kanı, insan gibi konuşup, ona yardım eder (28).

Üvey anne öldükten sonra, onun damlayan kanından bir söğüt ağacı biter (34).

(T)D1003.4. Sihirli İrin

İrin, kör dev ile konuşur (17).

D1004. Sihirli Göz Yaşları

Cül Senem'in gözünden akan yaşlar, inci, mercan haline gelir (46).

01015.1. Hayvanın Sihirli Kalbi

D1015.1.1. Sihirli Kuş Kalbi

Altın yumurtlayan tavuğun ciğerini ve yüreğini yiyen Ahmet ile Mehmet'in ağzından, sürekli altın dökülür (35).

D1018. Hayvanın Sihirli Sütü

Kırk kulun dünyaya getirmiş olan kısrağın sütünde, bir yavrusunun daha hakkı olduğu için, bu süt kimin üzerine dökülürse, onu yağ gibi eritir (16).

Kırk kulun dünyaya getirmiş kısrağın sütü ile banyo yapan genç, ayın ondördü gibi bir delikanlı olur(16).

Hasta olan padişah, geyik sütü içince, iyileşir (49).

D1021. Sihirli Tüy

Genç, Zümrüdü Anka kuşunun kendisine verdiği tüyü yakınca, kuş yanına gelir (12).

Mayıl, çıkarılan gözlerini tekrar yerine koyup, üzerine de kuşların tüyünden sürünce, gözleri görmeye başlar (48).

D1024. Sihirli Yumurta

Adama, Allah tarafından gönderilen tavuk, hergün bir altın yumurtlar (35).

Yılanın, kayınbabasına hediye ettiği horoz, altın yumurtlar (36).

D1025. Hayvanın Sihirli Derisi

Kurbağa, derisinden çıkınca, dünya güzeli bir kız olur (19).

Peri padişahının oğlu, derisini giydiği zaman bir "eşek sıpası" şekline dönüşür (22).

Yılan, derisinden çıktığı vakit insan olur (24).

Peri kızları, derilerini giydikleri vakit, birer güvercin olup, uçup giderler (41).

D1030. Sihirli Yemek

(T)D1030.1.2. Sihir vasıtasıyla Üretilen Yemekler

Oğlan, sihirli yüzük sayesinde, çeşit çeşit yemeklere sahip olur (10).

Yılanın kayınbabasına hediye ettiği sofraya, istenildiği vakit, çeşitli yemekler üretir (36).

D1032. Sihirli Et

Şahmaran'ın etinin yarısı zehirli, yarısı da zehirsizdir (9).

Hasta olan padişah, Şahmaran'ın etini yediği vakit, iyileşecektir (9).

D1040. Sihirli İçecekler

(T)D1047. Sihirli Şurup (Limonata)

Peri padişahının oğlu ile evlenen kıza, gece olunca bir şurup verilir. Kız, şurubu içtikten sonra, uykuya dalarak, olanlardan haberi olmaz (23).

D1065.1. Sihirli Ayakkabılar

D1065.5. Sihirli Çarıklar

Gül Hanım, ayağındaki demir çarığın ucu delinince, kaybolan kocasını bulacaktır (22).

D1071. Sihirli Mücevherler

D1071.o.1. Sihir Vasıtasıyla Mücevher Üretilmesi

Adama, yılan şeklindeki damadının hediye ettiği eşek ve horoz, istenildiği vakit altın üretir (36).

D1071.1. Sihirli Boncuklar

Üvey anne, kızın ağzına sihirli boncuk atınca, kız ölür, çıkarılınca da tekrar dirilir (34).

(T)D1071.1.1. Sihirli İnci

Gül Senem'in dokunduğu sular, inci mercan olur (46)

D1074. Sihirli Bilezik

Dadı, Gülsenem'in kolundan sihirli bileziği çıkarınca kız ölür, takıldığı vakit ise, tekrar canlanır (46).

D1076. Sihirli Yüzük

Oğlan, yılan padişahının verdiği yüzüğü yalayıp dizine vurduğu vakit, karşısına iki arap çıkarak, istenilen şeyleri yerine getirirler (10).

Yer altında yaşayan oğlan, babasının verdiği yüzüğü yaladığı vakit, karşısına bir arap çıkıp, arzularını yerine getirir (45).

D1080. Sihirli Silahlar

D1081. Sihirli Kılıç

Sihirli kılıç, istenilen adamın, gidip kafasını keserek, sahibine getirir (10).

D1096.1. Sihirli Tüfek

Tüfek, adam ile konuşur (69).

D1132. Sihirli Saraylar

D1132.1. Sihir ile Sarayın Yapılması

Kahraman, sihirli yüzüğünün yardımı ile padişahın istediği sarayı yaptırır (10).

Padişahın küçük oğlu, babasının istediği sarayı, göldeki perilerin yardımı ile hemen yapar (19).

"Eşek sıpası"nın isteği ile, kayadan çıkan Arap tarafından, kısa sürede büyük bir saray yapılır (22).

D1138. Sihirli Çadır

Gencin, göldeki perilerden aldığı çadırın altına, bütün şehir halkı girer, yine de yarısı boş kalır(19).

D1146. Sihirli kapı.

Açık ve kapalı kapılar, kör dev ile konuşurlar (17).
Gül Senem'in arzusu üzerine yapılan türbenin kapısı, açılıp kapandıkça, "Talihsiz Senem" diye ses çıkarır (46).

D1148. Sihirli Türbe

Gül Senem'in yattığı türbenin kapısı, açılıp kapandıkça ses çıkarır (46).

D1150. Sihirli Eşyalar

D1153. Sihirli Masa (Sofra)

Yılanın, kayınbabasına hediye ettiği sofraya, istenildiği vakit, çeşit çeşit yemekler üretir (36).

D1155. Sihirli Halı

Aslında bir dev olan adam, padişahın oğlunu görünce halı şekline dönüşür (30).

Üç kardeşten büyüğünün aldığı halının üzerine binilip de çubukla vurulunca, istenilen yere götürür (54).

D1158. Sihirli Anahtar

Peri padişahının oğlu ile bunun yeni dünyaya gelen çocuğunun karnında birer anahtar vardır (23).

(T)D1159. Sihirli Beşik

Üvey annenin damlayan kanı neticesinde büyüyen söğütten bir beşik yapıldığı vakit, bu beşik içine yatırılan çocuğu sıkarak rahatsız eder (34).

D1162. Sihirli Işık

Nurşen Hanım'ın sihirli ışığı, bir anda, gencin evine varır (45).

D1163. Sihirli Ayna

Üç kardeşten, ortancasının aldığı aynaya bakıldığı vakit, ölmek üzere olan kişileri gösterir (54).

D1171. Sihirli Kaplar

D1171.6. Sihirli Tas

(T)D1171.6.1.1. Sihirli Sefertası

Devlerin hediye ettiği sefertası açıldığı vakit, ortaya, çeşit çeşit yemekler çıkar (37).

D1171.6.2. Sihirli Bardak

(T)D1171.6.2.1. Sihirli Dürbün

Devler, padişahın oğluna, çok uzakları gösteren bir dürbün hediye ederler (37).

D1174. Sihirli Kutu

Zor durumda kalan genç, ihtiyarın verdiği kutuyu, arkasına atınca, arkası ağaçlık olur (29).

Nurşen Hanımın verdiği kutu, masaya konulup da muayyen sözler söylenince, masa çeşit çeşit yemeklerle dolar(45).

D1181. Sihirli Dikiş İğnesi

Ağaçta, padişahın oğlunu bekleyen kızın yanına bir çingene kıızı gelerek, bunun başına iğne batırınca, kız bir güvercin olur (20).

Dev karısının Jamlayan kanından büyüyen söğüt ağacı kesilip yakılınca, küllü bir iğne şekline dönüşür(34).

D1192. Sihirli Kese

(T)D1192.1. Sihirli Tütün Kabı (Tabaka)

Oğlan, göldeki perilerden aldığı "tabaka"nın ağzını açınca, oraya büyük bir saray yükselir (19).

D1194. Sihirli Şemsiye

Gence, devlerin hediye ettiği şemsiye açıldığı vakit, içinden, bir tabur asker çıkar (37).

(T)D1206.2. Sihirli Terazî

Dev karısının terazisi, uçma özelliğine sahiptir (29).

D1225. Sihirli Islık

Zor durumda kalan genç, ıslık çalınca, aslan ile kaplanı, üç günlük yoldan gelirler (28).

D1240. Sihirli Su ve İlaçlar

D1242.1. Sihirli Su

İyi kalpli kız, beyaz köpüklü suda yıkanınca, dünya güzeli olur (11).

Kötü kalpli kız, kara köpüklü suda yıkanınca, iyice çirkinleşir (11).

Taş kesilen insanların üzerine su damlatıldığı vakit, tekrar eski hallerine dönerler (43).

D1242.3. Sihirli Damlalar

Mağaradaki su damlaları, insanların, dünyadaki kismetlerini göstermektedir (27).

D1246. Sihirli Toprak

Dev, padişahın oğlunun üzerine "Ölü toprağı" atınca, o, uykuya dalar (30).

D1254. Sihirli Deynek (Baston)

Kız, yaşlı kadının verdiği deyneğı, üç kere yere vurduğu takdirde, onun yanına tekrar varacaktır (11).

D1275. Sihirli Şarkılar

D1275.4. Sihirli Şiir

(T)D1275.5. Sihirli Ninni

Dev, bir kuş şekline bürünüp, ninni söyleyerek, padişahın oğlunu uyutur (21).

D1279. Sihirli Ses

Okunun peşinden giden gencin kulağına bir ses gelerek, kısmetinin, karşısındaki kurbağa olduğunu söyler (19).

Yılan ile evlenen kadının kulağına, gaipten bir ses gelerek, çocuğunun insan şeklinde olacağını söyler (24).

D1299.2. Sihirli Mezar

Gül Senem'in defnedildiği mezar, açılıp kapandıkça ses çıkarır (46).

D1311.6.3. Güneşin Soru ve Cevapları

Üvey annenin kızı, güneşe; en güzel kızın kim olduğunu sorar. Güneş de, Nar adlı kızın, herkesten daha güzel olduğunu söyler (34).

D1304. Uykunun Sebebi Sihirli Objedir

Dadı, Gül Senem'in kolumdan sihirli bileziği çıkarınca, kız uykuya dalar (21).

D1364.7. İlaçla Uyuma: Uyumanın Sebebi, Sihirli (İlacı) İçmedir

Peri padişahının oğlu ile evlenen kıza, geceleri bir "şurup" içirilir, kız kendinden geçer (23).

D1401. Sihirli Obje ile Şahsın Dövülmesi

D1401.1. Sihirli Sopa ile Şahsın Dövülmesi

D1651.2. Sihirli Sopa, Sadece Sahibi İçin Çalışır

Adam, sihirli eşyalarını çalan hırsızları, yine sihirli olan tokmağı ile dövürür (36).

D1402.11.1. Sihirli Müzik, Şahsı Öldürür

Dev, ninni söyleyen bir kuş şekline dönüşüp, padişahın oğlunun canını, bir şişeye alır (21).

D1470. Sihirli Objenin Elde Edilmesi

D1470.1. Sihirli Objenin İstenmesi

Genç, canını kurtardığı yılanın tavsiyesi üzerine, yılanlar padişahından, sihirli yüzüğü ister (10).

Padişahın oğlu, kendisini yanına çağırarak kadından, altın yumurtlayan tavuğun kalbini ister (35).

D1470.1.9. Sihirli Kumaşın İstenmesi

"Mehmet Emmi", "eşek sıpası"nı bulduğu yere gidip, oradan çıkan araptan, kırk katır yükü kumaş ister (22).

D1470.1.15. Sihirli yüzüğün istenmesi

Genç, yılanların padişahından, sihirli yüzüğü ister(10).

D1470.1.20. Sihirli Kutunun İstenmesi

Padişahın küçük oğlu, perilerin yaşadığı göle gidip, açıldığı vakit, içerisinden bir sarayın çıkacağı kutuyu ister (19).

D1470.1.21. Sihirli Eyerin İstenmesi

"Mehmet Emmi", "Eşek sıpası"nın tarif ettiği yere gidip, çıkan araptan sihirli eyeri ister, saraya vardığında, arkasında kırk atın olduğunu görür (22).

D1470.1.38. Sihirle, Aynaya Dönüşme Arzusu

Aslında bir dev olan adam, padişahın oğlunun sarayına girebilmek için, ayna şekline dönüşür (30).

D1470.1.42. Sihirli Mücevherin İstenmesi

Genç, padişahın istediği altınları, yüzüğünden çıkan araplara, bulup getirmelerini söyler (10).

"Mehmet Emmi", Bey'in istediği altınları, perilerin bulunduğu yerdeki araptan ister (22).

(T)D1470.1.50. Sihirli Çadırın İstenmesi

Padişahın oğlu, içerisine bütün halkın oturup, yine de yarısının boş kalacağı sihirli çadırı, göldeki perilerden ister (19).

D1505. Körlüğü Gideren Sihirli Objeler

"İyilik", cinlerin sahip olduğu incir ağacının yaprağını tükürüğü ile ıslatıp görmeyen gözlerine sürünce, tekrar görmeye başlar (14).

(T)1505.14.2. Körlüğü Gideren Balık Eti

Padişah, denizde bulunan pullu balığın etini yerse, gözleri iyileşecektir (16).

D1505.18. Görmeyi Sağlayan Ağaç

(T)D1505.18.2. Görmeyi Sağlayan Ağaç Yaprığı

Cinlerin sahip olduğu incir ağacının yaprağı ıslatılıp, görmeyen gözler sürülürse, göz iyileşir (14).

Devlerin ülkesinde bulunan muayyen ağacın yaprağı, padişahın görmeyen gözlerini iyileştirir (17).

(T)D1505.20. Görmeyi Sağlayan Tüy

Mayıl, çıkarılan gözlerini tekrar yerlerine koyup, üzerine yanında konuşan kuşların tüyünü sürünce, görmeye başlar (48).

(T)D1505.21. Görmeyi Sağlayan Toprak

Padişahın gözlerinin tekrar görebilmesi için, atının ayak basmadığı yerden toprak getirilip, gözlerine sürülmesi gerekmektedir (16).

D1550. Hârikulâde Kapanan ve Açılan Sihirli Nesnelere

D1557. 4. Türbenin Kapısı, Sihirle Açılıp Kapanır

Gül Senem'in arzusu ile yapılan türbenin kapısı, açılıp kapandıkça, "Talihsiz Senem" diye ses çıkarır(46).

D1600. Otomatik Objeler

D1601.4.2. Otomatik Kılıç

Sihirli kılıcı çıkarıp, öldürmek istenilen kişinin adı söylendiği vakit, kılıç adamı öldürüp, başını sahibine getirmektedir (10).

D1601.5. Otomatik Sopa

Sihirli çubukla vurulduğu vakit, o kişi istenilen şekle dönüştürülür (37).

Sihirli tokmağa; "dingilde tokmağım dingilde" denildiği vakit, istenilen kişiyi, durduruluncaya kadar döver (36).

D1610. Konuşan Sihirli Nesnelere

Başka bir dünyada bulunan fırın, öksüz kıza yanına çağırarak, yanan ekmeklerini çıkarmasını söyler (11).

Konuşmayan prensesin yanında bulunan dolap ve perde, padişahın oğlu ile konuşur (13).

D1610.2. Konuşan Ağaç

Elma ağaçları dile gelip, öksüz kıza, meyvelerini toplamasını söylerler (11).

Söğüt, dalına şapkasını asan adam ile konuşur (69).

(T)D1610. 37. Konuşan Ay

(T)D1610. 38. Konuşan Güneş

Ay ve Güneş, üvey kıza, Mar adlı kızın daha güzel adını söylemesini söylerler (34).

D1654.3.1. Silinmeyen İşaretler

(T)D1654.3.2. Vücuttaki Silinmez İşaretler

Lokman, Şahmaran'ı gördüğü için, vücudu pul pul olur ve bunu kesinlikle yok edemez (9).

D1712.3. Rüyanın Yorumlanması

Gencin rüyasında, kolunun altına giren ay ve güneş, onun iki padişah kızı ile evleneceğine işarettir (40).

D1717. Çocuğun Sihirli Gücü

Kadının Güvercinlere verdiği çocuk, gündüzleri güvercin, geceleri ise insan olur (21).

Yeni dünyaya gelen çocuk, aradan bir kaç gün geçince yerinden kalkıp, hayvanları yemeye başlar (28).

Yeni dünyaya gelen kızın; gülünce yanağında güller açar; yürüdüğü yerlerden çayır çimenler biter ve dokunduğu sular altın olur (46).

Hiç çocuğu olmayan ailenin kabak şeklinde bir çocukları dünyaya gelir ve bu istediği zaman insan şekline de dönüşür (18).

Dervişin verdiği elmanın yenilmesi neticesinde dünyaya gelen Mayıl'ı, atının kuyruğundaki kıldan başka hiç bir şey zaptedemez (48).

D1718.1. Su ve Çubuktaki Sihirli Güç

Sihirli çubukla, kime vurulursa, o, istenilen şekle girer (37).

D1812.3.3. Rüyada Geleceğin Bildirilmesi

Genç, iki padişahın kızı ile de evleneceğini, daha önce rüyasında görür (40).

D1820. Sihirli Görme ve İşitme

Bey'in oğlu, büyü yaptırarak, kabaktan çıkıp bahçeye giren kızı görür (18).

D1830. Sihirli Güç

Mayıl'ı, atının kuyruğunun kılından başka, hiçbir şey zaptedemez (48).

D1860. Sihirle Güzelleşme

Padişahın oğlunun saraydan aşağıya fırlattığı yaşlı kadın, güvercinlerin duâsı ile güzelleşir (44).

D1866.1. Banyo Yaparak Güzelleşme

Yaşlı kadına yardım eden, iyi kalpli kız, onun gösterdiği beyaz köpüklü suda yıkanınca, dünya güzeli bir kız olur (11).

Kuşlar padişahının kızı, kendisini getiren genci, kırk kulun getirmiş kısraktan südü ile banyo yaptırınca, o, dünya güzeli bir delikanlı olur (16).

D1866.2. Derinin Çıkarılması ile Güzelleşme

Kurbağa şeklinde olan peri kızı, derisinden çıkınca dünya güzeli bir kız olur (19).

"Eşek Sıçası", derisini çıkarınca, yakışıklı bir dekanlı olur (22).

Yılan, derisini çıkarınca, yakışıklı bir genç haline gelir (24).

Derilerini çıkaran güvercinler, dünya güzeli birer kız olurlar (41).

D1960. Sihirli Uyku

Kolundan sihirli bileziği çıkarılan Gül Senem, uykuya dalar (46).

D2060. Sihir Vasıtasıyla Ölme veya Vücudun Bir Kısmının Yaralanması

Sihirli limonun içerisinden çıkan kızlar, su içemedikleri için, hemen ölürler (20).

D2100. Sihirli Hazine

Deli oğlanın taş attığı yerden, bir küp altın çıkar(58).

D2131. Sihirle Yeraltında Seyahat

Kızın verdiği kılıcı birbirine sürten genç, kara koça binerek, yeraltına gider (15).

D2136. Sihirle Sarayın Yer Değiştirmesi

Kocasından sihirli yüzüğü çalan kadın, sevgilisi ile sarayı, yedi deniz öteye götürürler (10).

E. ÖLÜM

E0 - E199. DİRİLTME

E200 - E599. HAYALETLER VE DİĞER HORTLAKLAR

E200 - E299. Ölüden Gelen Kötülük

E300 - E399. Ölümden Dostça Geri Dönüş

E400 - E599. Hayaletler ve Hortlakların Çeşitleri

E600 - E699. YENİDEN DİRİLME

E700 - E799. RUH

E11. Dönüşme ile Tekrar Dirilme

Kızın boğazındaki yüzük çıkınca, o tekrar canlanır(33).

Nar adlı kızın boğazındaki sihirli boncuk çıkınca, kız tekrar canlanır (34).

E63. Duâ Vâsıtasıyla Canlanma

Hoca, marangozun yaptığı heykel için duâ ederek, onun canlanmasını sağlar (13).

E64. Sihirli Obje Vasıtasıyla Canlanma

E64.15. Sihirli Altın Vasıtasıyla Canlanma

(T)E64.15.1. Sihirli Bilezik Vasıtasıyla Canlanma

Gül Senem'in koluna sihirli bilezik takıldığında, o, tekrar canlanır (46).

E80. Suda Hayat

E80.3. Su Vasıtasıyla Canlanma

Limondan çıkan kıza, su verildiği için ölmez (20).

Taş kesilen adamların üzerine su damlatılınca, hepsi tekrar dirilir (43).

E106. Sihirli Elma ile Canlanma

Ölmek üzere olan kıza, sihirli elma yedirilince, kız tekrar canlanır (54).

E114. Tükürükle Canlanma

Mayıl, çıkarılan gözlerini, tekrar yerine koyup, üzerine tükürüklerini sürünce, görmeye başlar (48).

E121. Olağanüstü Şahıs Vasıtasıyla Dirilme

Nurgen Hanım'ın emri ile, bütün dağlar, taşlar asker olur (45).

E121.1. Tanrı Vasıtasıyla Canlanma

Hoca ve talebeleri, mezardan kızı çıkarınca, kız, Allah tarafından tekrar canlanır (55).

E121.5.2. Mukaddes Adamin Duâsı ile Canlanma

Marangozun yaptığı heykel, hocanın duâ etmesi neticesinde canlanır (13).

E226. Erkek Kardeşin Ölümünden Dönmesi

Ölmesi için kuyuda bırakılan küçük kardeş, büyük maceralardan sonra, tekrar memleketine döner (15).

Cadı karısı tarafından kandırılarak, Nurgen Hanım'ın bulunduğu bölgeye gönderilen genç, ölmeden döner (45).

(T)E128. Çocuk Vasıtasıyla Canlanma

Ölen kızın ağzındaki boncuğu, bir çocuk çıkarınca, kız tekrar dirilir (34).

E155. Peryodik Canlanma

Üvey anne ölünce, damlayan kanından bir ağaç biter, ağaç kesilip yakıldığında, külü bir "çuvaldız" olur(34).

(T)E315. Sihirli Bileziğin Çıkarılması ile Ölme

Gül Senem'in kolundan sihirli bilezik çıkarılınca, kız ölür (46).

E323. Ölü Annenin Dostluğu

E323.4. Ölü Annenin Nasihati

Ölmüş olan anne, mezarın içerisinde olduğu halde, yanına gelen kızı ile konuşarak, ona ne yapması gerektiğini anlatır (24).

E545. Ölünün Konuşması

E545.0.1. Türbeden çıkan Sesler

Ölmüş olan anne, mezarda olduğu halde, ziyaretine gelen kızı ile konuşur (24).

E545.13. Ölü ile İnsan Arasındaki Konuşmalar

Öksüz kız, mezarda yatan annesinin yanına vararak, başından geçenleri anlatır, o da ne yapması gerektiğini söyler (24).

E711.2.1. Kabakta Ruh

Peri kızı, bir kabak şekline girerek, çocuğu olmayan bir ailenin evladı olur (18).

Hiç çocukları olmayan bir ailenin evinde kalan kabak, insan gibi konuşup, olağanüstü özellikler gösterir(53).

E711.6. Çubukta Hayat

Sihirli çubuk kime vurulursa, o, istenilen şekle dönüşür (37).

E711.7. Taşta Ruh

Nurşen Hanımın emri ile, istenildiği vakit, dağlar taşlar insan olur, istenildiği vakit de tekrar eski hallerine dönerler (45).

(T)E711.16. Ruh Şişede Saklanır

Hoca, ninni söyleyen bir kuş şekline girip, padişahın oğlunu uyutarak, onun ruhunu bir şişenin içerisine alır (21).

E714.1. Kanda Ruh

Aslında bir dev olan hoca, kızın kocasını uyutarak, ruhunu, şişedeki kanın içerisine alır (21).

Oğlanın cebine koyduğu dev kızın kanı, istediği zaman insan gibi konuşur (28).

E745.5. Meyvede Ruh

Padişahın oğlu, limonu kesince, içerisinden bir kız çıkar (20).

F. HÂRİKULÂDELİKLER

FG - F199. DİĞER DÜNYALARA SEYAHATLER

F10 - F79. Üst Dünyaya Seyahat

F80 - F109. Alt Dünyaya Seyahat

F110 - F199. Diğer Dünyaların Çeşitleri

F200 - F699. HÂRİKULÂDE YARATIKLAR

F200 - F399. Periler ve Cinler

F300 - F399. Periler ve Ölümler

F400 - F499. Ruhlar ve Şeytanlar

F500 - F599. Hârikulâde Şahıslar

F600 - F699. Hârikulâde Güçlü İnsanlar

F700 - F899. Hârikulâde Yerler ve Eşyalar

F900 - F1099. Hârikulâde Hadiseler

F80. Alt Dünyaya Seyahat

Küçük oğlan, alt dünyaya indikten sonra, orada her yeri dolaşır, değişik hadiselerle karşılaşır (15).

F90. Alt Dünyaya Giriş

F91. Alt Dünyaya Açılan Kapı

Lokman, kuyunun içerisinde, küçük bir deliği büyüterek, oradan alt dünyaya gider (9).

Suya atılan çocukları, yer altında yaşayan bir adam bulur (45).

F96. Alt Dünyaya İple İnme

Padişahın küçük oğlu, beline bir ip bağlayıp, ağabeylerinin, yavaş yavaş ipi sarmalarını ister. O, bu şekilde, yerin altına iner (15).

F98. Alt Dünyaya Koyun Sirtında İnme

Yanlışlıkla kara koyuna binen oğlan, alt dünyaya gider (15).

F101. Alt Dünyadan Dönüş

Padişahın küçük oğlu, bir süre yer altında yaşadık-
tan sonra, Zümrüdü Anka kuşunun sırtında, tekrar yer-
yüzüne çıkar (15).

Yeraltında büyüyen kardeşler, sihirli yüzüğün içeri-
sinden çıkan Arap'ın yardımı ile, yer yüzüne çıkar-
lar (45).

F101.3. Kartal Üzerinde Alt Dünyadan Dönüş

Alt dünyada bir süre kalan genç, Zümrüdü Anka kuşu-
nun sırtında yeryüzüne çıkar (15).

(T)F101.9. Alt Dünyadan Dev Sirtında Çıkma

Kız, yanına dadısı görünümünde gelen deve, onun yap-
tıklarına anlatınca, hoca bunu, tekrar yeryüzüne çı-
karır (21).

F102.1. Canavarı veya Hayvanı Alt (aşağı) Dünyada Takip Eden Kahraman, Onu Vurarak Öldürür

Devi öldürmek için, kan damlalarını takip ederek, bir
kuyunun içine giren küçük oğlan, oradan alt dünyaya
giderek, devi öldürür (15).

F160. Diğer Dünyanın Tabiatı

Su başında testisini kırdıktan sonra bayılan kız,
kendisini başka bir dünyada bulur (11).

F162.1. Diğer Dünyada Bahçe

Su başında bayılarak, başka bir dünyaya giden kız ,
bahçede, elma ağacı ve fırın ile konuşur (11).

İnci - Mercan Dağı'nda tekbaşına kalan adam, Allah
tarafından açılan yolu takip ederek, perilerin bah-
çesine varır (41).

F162.2. Öbür Dünyada Irmaklar

Bayılarak, başka bir dünyaya giden kız, orada beyaz
köpüklü suda yıkanınca, çok güzel bir kız olur (11).

Cadı karısının ırmağa attığı çocukları, başka dünyada yaşayan bir adam bulur (45).

F210. Perilerin Ülkesi

F212. Periler Su Altında Yaşarlar

Kurbağa şeklindeki periler, gölde yaşarlar (19).

"Eşek Sıpası"nı kaçıran periler, bir su başında yaşamaktadır (22).

F220. Perilerin Yaşadığı Yer

Periler, su başında yaşarlar (19, 22).

(T)F228. Periler, Yüksek Yerlerde Yaşarlar

Gündüzleri, güvercin şeklinde dolaşan periler, yüksek bir tepedeki evlerinde yaşarlar (21).

(T)F229. Periler, Mağarada Yaşar

Çocuğu olmayan adama evlat olarak gönderilen "Eşek sıpası", bir mağaradan dışarıya atılmıştır (22).

F230. Perilerin Görünüşü

Peri kızı, kabak şekline girerek, çocuğu olmayan bir aileye evlat olur (18).

Peri padişahının oğlu, "Şahadet Kelimesi" getirdiği için, eşek şekline çevrilerek cezalandırılır (22).

Gölde yaşayan kurbağalar, birer peridir (19).

Aslında peri olan üç kardeş, gündüzleri güvercin şekline dönüşerek, insanların arasında dolaşırlar(21).

Havuzda yıkanan peri kızları, istedikleri zaman, derilerini giyip, güvercin olurlar (41).

F234. Periye Dönüşme

Aslında birer peri olan iki güvercin tarafından kaçıırılan çocuk, daha sonra onlar gibi, gündüzleri güvercin, geceleri ise, insan olur (21).

F234.1. Hayvan Şeklindeki Peri

F234.1.6. Kurbağa Şeklindeki Peri

Gölde bulunan kurbağalar, aslında birer peridir (19).

F234.1.7. Yılan Şeklindeki Peri

Öksüz kız ile evlenen yılan, aslında peri padişahının oğludur (24).

F234.1.8. At Şeklindeki Peri

(T)F234.1.8.1. Eşek Şeklindeki Peri

"Eşek Sıpası", aslında peri padişahının oğludur ve o şekle çevrilerek cezalandırılmıştır (22).

F234.1.15. Kuş Şeklindeki Peri

Güvercin şeklindeki periler, gündüzleri hayvan, geceleri ise insan olurlar (21).

Havuzun başına gelen güvercinler, aslında birer peri kızıdır (41)

F236. Perilerin elbisesi

Periler, istedikleri zaman, hayvan şeklindeki elbiselerini giyerler (19, 21, 22, 24, 41).

F237. Periler Kıyafet Değiştirir

Peri kızı, kurbağa derisini giyinerek, kurbağa şekline dönüşür (19).

Peri kızı, istediği zaman kabak şekline girer, istediği zaman da, en güzel elbiseleri giyip dolaşır(18).

Peri kızı, bir limonun içinden çıkar (20).

Güvercin şeklindeki periler, derilerini çıkarıp insan olurlar (21, 41).

Eşek şeklindeki peri, derisini çıkartıp insan olur(22).

Periler, yılan derisini çıkarınca insan olurlar(24).

F242.1. Perilerin Arabası

Perilerin ülkesinde yaşayan yaşlı kadın, öksüz kıza olağanüstü bir araba hediye eder (11).

F252.1. Perilerin Kralı

Eşek sıpası, peri padişahının oğludur (22).

F 253. Perilerin Olağanüstü Gücü

Peri kızı, bir duâ okuyarak, bahçedeki bekçiyi uyutur (18).

Padişahın, oğlundan istediği olağanüstü vazifeleri, göldeki periler yerine getirir (19).

Ağa'nın, naharcıdan istediği olağanüstü işleri, kayalıkta yaşayan periler yapar (22).

Peri kızı, yeni yapılan evin temelinde saklı olan derisini tekrar alır (41).

Periler, yaşlı kadına duâ ederek, onu hem gençleştirirler, hem de güzelleştirirler (44).

Yeni dünyaya gelen kız çocuğu, perilerin duâsı ile olağanüstü özelliklere sahip olur (46).

F260. Perilerin Davranışları

Peri padişahının oğlu, dünyaya geldiğinde, "Şahadet Kelimesi" getirdiği için, bunu eşek şekline dönüştürüp, insanların arasına atarlar (22).

F300. Perilerle Evlenme veya İrtibat Kurma

Bey'in oğlu, kabak şekline giren peri kızı ile evlenir (18).

Padişahın oğlu, limonun içerisinden çıkan peri kızı ile evlenir (20).

Padişahın küçük oğlu, kurbağa şeklindeki peri kızı ile evlenir (19).

Padişahın kızı, güvercin şekline giren perilerin oğlu ile evlenir (21).

Bey'in kızı, eşek şeklinde dolaşan, peri padişahının oğlu ile evlenir (22).

Padişahın kızı, karnında anahtarı olan, peri padişahının oğlu ile evlenir (23).

Öksüz kız, yılan şeklindeki peri oğlu ile evlenir (24).

İnci Mercan Dağı'na çıkan genç, orada, güvercin şeklinde dolaşan peri kızı ile evlenir (41).

F301. Perilerin Sevgisi

Güvercin şeklindeki peri, padişahın kızına âşık olur (21).

F312.1.1. Yeni Doğan Çocuğa İyi Dileklerde Bulunan Periler

F341.1. Perilerin Üç Hediyesi

Peri kızları, yeni doğan çocuğa duâ ederek:

- a) Güldüğünde yanagında güller açmasını
- b) Yürüdüğü yerden çayır-çimen bitmesini
- c) Dokunduğu suların altın olmasını dilerler (46).

F347. Periden Nasihat

Eşek şeklinde olan peri oğlu, babasına ne yapması gerektiği hususunda nasihat eder (22).

F402. Kötü Ruhlar, Cinler, Su Başında Yaşarlar

"İyilik" in saklanmış olduğu ağaç, cinlerin ağacıdır ve, bu ağaç bir su gözesinin yanındadır (14).

Kocasını aramaya çıkan Gül Hanım, bir su başında

"İfrit"lerle karşılaşır (22).

F451. Cüce

F451.2.3.1. Cücenin Uzun Sakalı

Oğlanın gölden getirdiği cücenin, boyu bir karış, sakalı ise iki karıştır (19).

F451.3.8. Cücelerin Kuvveti

Gölden getirilen cücenin bedduâsı üzerine, oğlunu öldürmek isteyen padişah taş kesilir (19).

F451.5.1. Yardımcı Cüce

Gölden getirilen cüce, bedduâ ederek padişahı taşa çevirip, oğlunu kurtarır (19).

F500. Olağanüstü İnsan

(T)F502. Kabak Şeklindeki İnsan

Çobanın kabak şeklinde bir çocuğu dünyaya gelir (18).

Bir kabak, dile gelerek, bulunduğu aileye, kendilerine evlat olmak istediğini belirtir (53).

(T)F505. Olağanüstü Kız

Marangozun ağaçtan yaptığı kıza, terzi elbise diker, hoca da duâ ederek, canlanmasını sağlar (13).

Gül Senem, perilerin duâsı neticesinde, olağanüstü özelliklere sahip olan bir kız olur (43).

(T)F506. Olağanüstü Kadın

Nurşen Hanım, olağanüstü özelliklere sahip olan bir hanımdır (45).

F511.3. Boynuzlu İnsan

Ahmet, denizin dibindeki inciri yediği vakit, kafasında boynuzlar meydana gelir (35).

F512.5. Gözleri Olmayan İnsan

Gül Senem, dadısı tarafından çıkarılan gözlerini daha sonra tekrar alarak, yerine koyar (46).

Padişah, oğlunun gözlerini çıkartarak, bir bataklığa attırır (48).

(T)F519. Karnı Anahtarlı İnsan

Peri padişahının hanımının, karnı anahtarlı bir çocuğu dünyaya gelir (23).

(T)F521.4. Kazan Kafalı, Kazma Dişli İnsan

Hiç çocuğu olmayan aile, duâ ederek, "Kazan kafalı, kazma dişli" bir çocuğa sahip olurlar (28).

F529.4. İnsanların Vücudunun İçerisinde Bulunan Küçük Hayvanlar

Hiç konuşmayan prensesin ağzında, kendisine âşık olan ejderhanın yavruları saklıdır (13).

F530. Hârikulâde Büyük veya Küçük Kişiler

F531. Dev

F531.0.4. Kadın Şeklindeki Dev

"Kazan kafalı, kazma dişli" kız, aslında bir devdir(28)
Hanımı ölen adam, bir dev karısı ile evlenir (29).

Dıngıl Ali, hile ile, devin karısı ve kızını öldürür (31).

Nar adlı kızı, bir dev karısı evlat alır (34).

F531.1.1. Devin Cüzü

Olağanüstü ağaca ve kılıca sahip olan devin gözleri görmemektedir (17).

F531.1.1.3. Kör Dev

Kör dev, diğer devlere hükmetmektedir (17).

F531.1.8.5. Uçan Dev Karısı

Dev karısı, uçan terazisine binerek, üvey oğlunun peşinden gider (29).

F531.5. İnsanlar ve Devler

F531.5.1. İnsan ve Devin Dostluğu

Nar adlı kız, bir dev karısının evine sığınarak, onun evladı olur (34).

Dev, öldürülmesi için kendisine gönderilen Mehmet'i yemeyerek, tekrar memleketine gönderir (39).

F531.5.6. Devin İnsanlara Hediyesi

Padışahın küçük oğlunun götürdüğü hediyelere karşılık, devler de ona; olağanüstü özelliklere sahip, sefertası, şemsiye ve dürbün hediye ederler (37).

F531.5.7. Devlerle İnsanların Evliliği

Yeraltında yaşayan dev, üç güzel kızı kaçırmak için, onlarla evlenir (15).

Kör dev, bir kızı kaçırmak için (17).

İnsan şekline giren dev, padişahın ileri sürdüğü şartı yerine getirerek, kızı ile evlenir (30).

Dev, evlenmek için, üç kız kardeşi de kaçırmak için, ayrı ayrı evlere yerleştirir (37).

F531.6.2.6. Soğuk ve Karanlık Bölgelerin Devleri

Dev, yeraltında yaşar (15).

F531.6.2.1. Devler, Dağlarda veya Mağaralarda Yaşarlar

Başını alıp giden kız, ıssız bir dağda bulunan devlerin evine varır (34).

F531.6.2.7. Vahşi Ormanlıktaki Devler

Ormanda yalnız kalan Dingil Ali, bir ışığı takip ederek, devlerin evine varır (31)

F531.6.3. Devlerin Evleri

Nar adlı kız, devlerin evine sığınır (34).

Işığı takip eden Dingil Ali, devlerin evine varır (31).

Devin, içerisine kaçırdığı kızı yerleştirdiği ev, her yanı camlarla süslü, çok güzel bir evdir (37).

F531.6.7. Devlerin Hazinesi

Deve esir olan kızı kaçıran genç, onun bütün hazinelerini de alır (37).

F531.6.8.6. Devlerin Çocukları

Dingil Ali, kendisini öldürmek isteyen devin kızını fırında pişirerek, diğer devlere yedirir (31).

Devin kızları, evlerine gelen diğer kızı da kardeşliğe kabul ederler (34).

(T)F536. Mercimek Büyüklüğündeki Çocuk

Hiç çocuğu olmayan adamın, evine getirdiği dalda bulunan mercimekler, o büyüklükte çocuk olurlar (52).

F555. Dikkate Değer Saç

F555.1. Altın Saç

F555.1.1. Saçının Bir kısmı Altın olan Kimse

F555.2. Gümüş Saç

Küçük kızın dünyaya getirdiği çocukların saçlarının yarısı altın, yarısı da gümüştür (45).

(T)F558.2. Olağanüstü Boynuz

Ahmet'in, denizin dibinde bulunan inciri yedikten sonra, başında çıkan boynuz, sürekli olarak uzar (35).

Olağanüstü özelliklere sahip olan boynuz, kesildikçe, daha fazla uzar (35).

F565. 2. Kuvvetli Kadın

Kız, kendisini öldürmek için gelen devi, kılıcı ile parcalar (30).

Nurşen Hanım, olağanüstü kuvvetlere sahip olan bir hanımdır (45).

Mayıl ile arap kılığına bürünerek çarpışan kız, çok kuvvetlidir (48).

(T)F568.2. Çıplak Kız

Olağanüstü limonun kesilmesi ile ortaya çıkan kız, çıplaktır (20).

F570. İnsanların, Olağanüstü Davranışları

Ahmet'in ağzından, sürekli olarak altın dökülür (35).

Nurşen Hanım, olağanüstü özellikler gösterir (45).

"Hırızve Güzeli"nin bedduâsı neticesinde yanına gelenler taş kesilirler (43).

Gül Senem, güldüğünde yanağında güller açar, yürüdüğü yerlerden çayır-çimen biter ve dokunduğu sular da altın olur (46).

Mayıl, olağanüstü özelliklere sahiptir (48).

F575. Harikulade Güzellik

F575.1. Hârikulâde Güzellikte Kadın

Beyaz köpüklü suda yıkanan kız, dünya güzeli olur(11).

Kuşlar padişahının kızı, çok güzeldir (16).

Kör devin yanında esir edilen kız çok güzel bir kızdır (17).

Kabak'tan çıkan peri kızı, çok güzeldir (18).

Padişahın en küçük gelini, diğerlerinden daha güzeldir (19).

Limon kesildiği vakit, içerisinden çok güzel bir kız çıkar (20).

Cadırı çeviren ejderha, sihirden kurtulduğu vakit
 şekil değiştirerek, dünya güzeli bir kız olur (37).
 Devlerin elinde esir olun kızların üçü de birbirinden
 güzeldir (37).
 Güvercin şeklinde dolaşan kızlar çok güzeldir (41).
 Yaşlı kadın, güvercinlerin duâsı neticesinde gençle-
 şerek, dünya güzeli bir kız olur (44).
 Âb-ı Güneş, dünya güzeli bir kızdır (48).
 "Küpeli Hanım", bir altın karşılığında yüzüne bakılan
 bir dünya güzelidir (35).

F575.2. Yakışıklı Erkek

Padişahın oğlu, kırk kulun dünyaya getirmiş kısrakın
 sütü ile banya yapınca, çok yakışıklı bir delikanlı
 olur (16).
 "Eşek Sıpası", derisinden çıktığı vakit, yakışıklı bir
 genç olur (22).
 Yılan, derisinden çıktığı vakit, çok yakışıklı olur(24).
 Şekil değiştiren dev, yakışıklı bir delikanlı olur(30).
 Küçük kızın dünyaya getirdiği oğlan büyüünce, yakı-
 şıklı olur (45)
 Şah İsmail, yakışıklı bir gençtir (48).

F575.3. Hârikulâde Güzellikte Çocuk

Küçük kızın, saçlarınının yarısı altın ve yarısı gümüş
 olan iki güzel çocuğu dünyaya gelir (45).
 Fakir ailenin dünyaya gelen kızları, perilerin duâsı
 neticesinde çok güzel olur (46).

F601. Olağanüstü Arkadaşlar

F601.1. Kahramanın Vazifesini Yerine Getiren Olağanüstü Arkadaşlar

"Harızva Güzeli"nin ileri sürdüğü şartları, oğlanın
 yanında gelen; "Deniz Sömüren", "Pır Pır Uçan", "Yer
 Dinleyen"ve çoban, yerine getirir (43).

F601.7. Hayvanların Olağanüstü Arkadaşlığı

Değirmenci ile arkadaş olan tilki, onu hem zengin eder, hem de padişahın kızı ile evlendirir (6).

Oğlanın, hayatını kurtardığı, kedi, köpek ve yılan daha sonra ona, büyük yardımlarda bulunurlar (10).

Aslında bir balık olan "Barıtraş", padişahın küçük oğlu ile arkadaş olarak, ona olağanüstü vazifelerde yardımcı olur (13).

Padişahın küçük oğlu, zor durumda kaldığı vakit, ona olağanüstü özelliklere sahip olan atı yardım eder (16).

Kör devin bulunduğu yere giden gence, bir köpek arkadaş olarak, ona yardım eder (17).

Padişahın oğlunu sırtına alarak Sinan Padişahın yanına götüren Zümrüdü Anka kuşu, daha sonra onu, ölümden de kurtarır (37).

Mayıl'ın köpeği, onu, babasının kendisini öldürmek için hazırlamış olduğu tuaklardan kurtarır (48).

F610. Çok Kuvvetli İnsan

Devleri öldüren genç, çok kuvvetlidir (15)

Genç, aslan ile kaplanı, güreşte yenerek bahsi kazanır (28).

Ahmet, çok korkak olmasına rağmen, tesadüfler sonucu bir kahraman olarak tanınır (32).

Mayıl, çok kuvvetli bir genç olup, eline bağlanan zincirleri dahi kırar (48).

F628.2.3. Kuvvetli Adam, Devi Öldürür

Padişahın oğlu, kuyudaki ve yeraltındaki devleri öldürür (15)

Padişahın oğlu, hanımını yarmak isteyen devi öldürür (21).

F632. Mitolojik Yiyecekler

Denizin dibindeki incir yendiği vakit, insanın başında, sürekli uzuyan boynuzlar çıkar (35).

F660. Olağanüstü Hüneler

F660.1. Erkek Kardeşler, Olağanüstü Hüneleri Elde Ederler

Üç erkek kardeş de, aynı kıza alabilmek için, gurbette, olağanüstü hüneleri olan birer eşya kazanarak geri dönerler (54).

F700. Olağanüstü Yer

"Hırızva Güzeli"nin bulunduğu bölgeye gelen insanlar hemen taş kesilirler (43).

F710. Suyun Olağanüstü Parçaları

F713. Olağanüstü Göl

Padişahın küçük oğlunun attığı ok, perilerin yaşadığı bir göle düşer (19).

F715. Olağanüstü Irmak (su)

Öksüz kız, beyaz köpüklü suda banyo yapıncı, dünya güzeli olur (11).

Su, adam ile konuşur (69).

F718. Olağanüstü Kuyu

Lokman, içi balla dolu olan kuyuya girip, oradaki delikten, Şahmaran'ın yaşadığı bölgeye varır (9).

Yaraladığı devi öldürmek için kuyuya inen genç, oradan, yer altına gider (15).

F750. Olağanüstü Dağlar ve Ülkelerin Özellikleri

F752. Dağın Hazinesi

F752.3.1. İnci Şeklindeki Dağ

F752.3.2. Elmas Şeklindeki Dağ

Genç, üzerinde; inci, mercan ve elmasın bulunduğu dağa çıkarılır (41).

F755. Dağda Yaşama

Devler, dağda bulunan evlerinde yaşarlar (31).

F757. Olağanüstü Mağara

Mağaradan damlayan su damlacıkları, insanların, dünyadaki kısmetherini göstermektedir (27).

F760. Olağanüstü Şehirler / Ülkeler

"Körler Ülkesi"nde yaşayan bütün insanların gözleri kördür (14).

Yer altındaki şehrin, bütün taşı toprağı altındır(45).

Oğlanın gittiği şehirde, her şey kaplumbağa şeklinde dir (66).

F764. Yer altında Şehir

Lokman, kuyuda gördüğü deliği büyüterek, oradan yer altında bulunan başka bir şehre gider (9).

Yaralanan devî öldürmeye giden genç, bir kuyudan, yer altındaki şehre gider (15).

Suya atılan çocukları bir adam bularak, onları yer altında büyütür (45).

FF771. Olağanüstü kale (saray, ev)

Padişahın küçük oğlu, gölden getirdiği "tabaka"yı açınca, bir anda kocaman bir saray meydana gelir(19).

F771.1.5. Mücevherden Yapılmış Saray

Perilerin olağanüstü özellikleri ile bir anda yapılan sarayın bütün taşları mücevherdendir (19).

"Eşek Sıpası"nın isteği üzerine kısa zamanda, her taşı değişik bir cevherden olan, bir saray yapılır(22).

F771.1.6.2. Cam Ev

Deve esir olan kızın yaşadığı evin bütün duvarları kıymetli camlardan yapılmıştır (37).

F771.2.4. Denizde Saray İnşa Etme

Padişahın oğlu ile evlenen kız devden kurtulmak için, denizin ortasına bir ev yaptırarak, orada yaşar (21).

F771.4.1. Devînin İnkâmet Ettiği Saray

Tilki, hile ile devî öldürerek, onun oturduğu saraya, değirmenciye yerleştirir (6).

(T)F771.14. Fildişinden Yapılmış Saray

Avcının oğlu, padişahın isteği üzerine, fildişinden bir saray yaparak, içerisini de, fil postu ile döşer (43).

(T)F771.15. Kuş Tüyünden Yapılmış Saray

Kuşlar padişahının sarayı, kuş tüyünden yapılmıştır(37).

F771.16. Yıldız Gibi Parlayan Saray

Gencin, sihirli yünün yardımı ile yaptırdığı saray, yedi deniz ötesinden dani, ışıll ışıll parlar (10).

F773. Olağanüstü Kilise ve Mescit

İçerisine Gül Senem'in defnedildiği türbenin kapısı, açılıp kapandıkça ses çıkarır (46).

F775. Olağanüstü Çadır

Padişahın küçük oğlunun gölden getirdiği çadırın altına bütün şehir halkı girer, yine de yarısı boş kalır (19).

F776. Olağanüstü Kapı

Açık kapı, ile kapalı kapı, kör dev ile konuşur (17).
Üvey annenin damlayan kanından büyüyen söğütten daha sonra bir kapı yapıldığında, bu kapı, gelip geçerken üvey kızı sıkıştırır (34).

(T)F777. Olağanüstü Dolap

Hiç konuşmayan prensesin yanında bulunan dolap, padişahın oğlu ile konuşur (13).

F783. Olağanüstü Halı

Aslında bir dev olan adam, öldüreceği kızın evine girebilmek için, bir halı şekline dönüştür (30).

Üç kardeşten, en büyüklerinin aldığı halı; üzerine binilip de çubukla vurulunca, insanı istediği yere götürür (54).

F784. Olağanüstü Masa (Sofra)

Sofra açıldığı vakit, üzerinde çeşit çeşit yemekler olur (36).

F786. Olağanüstü Sandalye

F786.1. Altın ve Gümüş Sandalyeler

Padişahın kızını istemeye gelenler altın sandalyeye, başka bir şey istemeye gelenler ise, gümüş sandalyeye otururlar (10).

(T)F789.3. Olağanüstü Perde

Konuşmayan prensesin odasında bulunan perde, padişahın oğlu ile konuşur (13).

(T)F798. Olağanüstü Gökyüzü

(T)F798.1. Olağanüstü Güneş

(T)F798.2. Olağanüstü Ay

Üvey kız, ay ve güneş ile konuşarak, onlara kimin güzel olduğunu sorar (34).

F810. Olağanüstü Ağaçlar, Bitkiler ve Meyveler

F811. Olağanüstü Ağaç

Cinlerin sahip olduğu incir ağacının yaprağı, ıslatılıp, görmeyen gözlere sürüldüğü vakit, göz iyileşir(14)

Padişahın bahçesinde bulunan elma ağacı, her yıl bir meyve verir (15).

Kırk devin ortasında bulunan ağacın yaprakları, görmeyen gözleri iyileştirir (17).

Üvey annenin damlayan kanından bir söğüt ağacı meydana gelir (34).

Adamın şapkasını astığı söğüt, sürekli uzar ve adam ile konuşur (69).

F811.7. Olağanüstü Özelliklere Sahip Meyve Ağacı

Başka bir dünyada bulunan elma ağacı, Öksüz kız ile konuşarak, ona, meyvelerini toplamasını söyler (11).

F813. Olağanüstü Meyveler

F813.1. Olağanüstü Elma

İhtiyarın verdiği elmaya yiyen padişah ile vezirin

hanımlarının, birer çocukları dünyaya gelir (48).

Üç kardeşten küçüğünün kazandığı elma, ölmek üzere olan birisinin ağzına verildiği takdirde, o, tekrar canlanır (54).

F813.2. Olağanüstü Üzüm

Oğlanın, göldeki perilerden aldığı, bir salkım üzümü, bütün şehir halkı yer, yine de hiç eksilmez (19).

F813.7. Olağanüstü İncir

Denizin dibinde bulunan incirlerden birini yiyenin başında boynuzlar çıkar, diğeri yenince de tekrar düşer (35).

(T)F813.9. Olağanüstü Limon

Oğlanın kestiği limonun içerisinden, çok güzel bir kız çıkar (20).

F814. Olağanüstü Çiçek

Denizin dibinde bulunan çiçeklerden birincisini koklayanlar bir katır, ikincisini koklayanlar da tekrar insan olurlar (35).

(T)F814.7. Olağanüstü Gül

Gül Senem gülünce, yanağında güller açılır (46).

Padışahın oğlu, kızın yanağında açan güllerden birisini koklayınca, kız hamile kalır (46).

F815. Olağanüstü Bitkiler

F815.2. Olağanüstü Tahıl

F815.8. Olağanüstü Mercimek

Adaman evine getirdiği daldaki, bütün mercimekler çocuk olur (52).

F815.9. Olağanüstü Arpa

Oğlanın, göldeki perilerden alıp getirdiği arpayı, şehrin bütün hayvanları yer, yine de tükenmez (19).

F816. Olağanüstü Sebzeler

(T)F816.3. Olağanüstü Kabak

Kabağın içerisinde, dünya güzeli bir kız çıkar (18).
Çocuksuz bir aileye evlat olan kabak, borçlarını istediği evlerden, bir tuvaleti, kümesi ve hazineyi yutar, eve gidince de tekrar boşaltır (53).

F817. Olağanüstü Çimen

Kız yürüdükçe, bastığı yerlerden çayır-çimen biter(46).

F825. Olağanüstü Yüzük

Genç, yılanlar padişahının verdiği yüzüğü yalayıp, dizine vurunca, karşısına iki arap çıkıp, onun isteklerini yerine getirir (10).

İki kardeş, kendilerini büyüten adamın verdiği yüzüğü yaladıkları vakit, karşılıklarına bir arap çıkıp, onların isteklerini yerine getirir (45).

F826. Olağanüstü Mücevherler

F827. Olağanüstü Süs Eşyaları

F827.6. Olağanüstü Bilezik

Gül Senem'in kolundaki bilezik çıkarıldığı vakit, kız ölür, takılınca da tekrar canlanır (46).

F827.7. Olağanüstü İnci

Gül Senem'in dokunduğu sular, inci-mercan olur (46).

(T)F829.4. Olağanüstü Ayna

Olağanüstü aynaya bakıldığı vakit, ölmek üzere olan insanları gösterir (54).

F830. Olağanüstü Silahlar

(T)F830.2. Olağanüstü Tüfek

Tüfek adam ile konuşarak, kurdu öldürmeyeceğini söyler (69).

F833. Olağanüstü Kılıç

Kılıç, istenilen adamın kafasına kesip, sahibine (10).

F837. Olağanüstü Savaş Baltası

(T)F837.2. Olağanüstü Balta

Balta, adam ile konuşarak, ağacı kesmeyeceğini belirtir (69).

(T)F845. Olağanüstü Terazî

Dev karısının, havada uçan bir terazisi vardır (29).

(T)F849. Olağanüstü Dürbün

Devler, padişahın oğlunun getirdiği hediyeye karşılık ona, çok uzakları dahi gösterebilen bir dürbün hediye ederler (37).

(T)F850. Olağanüstü Şemsiye

Devlerin hediye ettiği şemsiye açıldığı vakit, içerisinden, bir tabur asker çıkar (37).

(T)F859. Olağanüstü Çubuk

Kız, yaşlı kadının hediye ettiği dayneği üç kere yere vurunca, tekrar onun yanına varacaktır (11).

Yeşil çubukla kime vurulursa, o, istenilen şekle girmektedir (37).

F866. Olağanüstü Tas

Devlerin hediye ettiği tas açıldığı vakit, içerisinden, çeşit çeşit yemekler çıkar (37).

F872.1. Süt Banyosu

Padişahın oğlu, kırk kulun getirmiş kısrağın sütü ile banyo yapınca güzelleşir (16).

Kırk kulun getirmiş kısrağın sütü ile banyo yapan padişah eriyerek kaybolur (16).

(T)F879. Olağanüstü Kutu

Oğlan, ihtiyarın verdiği kutuyu atınca, arkası ağaçlık olur (29).

Oğlan, Nursen Hanımın verdiği kutuyu ortaya koyup; "Açıl sofram açıl, türlü nâmeler sağıl" diyince, ortaya, çeşitli yemekler çıkar (45).

(T)F884. Olağanüstü Toprak

Oğlanın getirdiği toprağın suyu, babasının gözlerine sürülünce, babası iyileşir (16).

Dev, padişahın üzerine "ölü toprağı" atınca, padişah güneş doğuncaya kadar uyur (30).

F899. Diğer Olağanüstü Objeler

(T)F899.4. Olağanüstü İğne

Çingene kızı, ağaçta padişahın oğlunu bekleyen kızın başına iğne batırınca, kız bir güvercin olur (20).

(T)F899.5. Olağanüstü Tokmak

Yılanın, kayınbabasına hediye ettiği tokmak, istenilen kişiyi, durdurucaya kadar dövmektedir (36).

F900. Olağanüstü Hadiseler

Gül Hanım, kocasının sırrını açıklayınca, bir gürültü kopar, arkasından da, kocasını bir "ifrit" alıp götürür (22).

Arapların yardımı ile yeryüzüne çıkmak isteyen oğlan, gözlerini açıp kapayınca, kendisini yeryüzünde bulur (45).

F900.1. Muayyen Zamanlarda Kerametler

Hocanın duâsı neticesinde, marangozun yaptığı heykel canlanır (13).

İhtiyar, yanına gelen kahramana, yolda gördüğü garip hadiseleri açıkladıktan sonra, kaybolup gider (25).

Mağaradaki damlalar, oradaki insanların kismetlerini göstermektedir (27).

Ormandaki ihtiyar, padişahın doğacak olan çocuğunu ve bunun kiminle evleneceğini bilir (46).

F901. Ölüm Tekrarlanır

Cadı karısı, kızın kolundaki bileziği çıkarınca, kız ölür, takınca da tekrar canlanır (46).

F913. Karındaki Kurbanın Kurtarılması

Anne koyun, yavrusunu, kurdun karından çıkarır (2).

F932. Irmaklarla İlgili Olağanüstü Davranışlar

F932.12. Konuşan Irmak (Su)

Su, adam ile konuşarak, ateşi söndürmeyeceğini söyler (69).

F933.2. Muayyen Taşların Yer Değiştirmesi ile Kuru Pınar Onarılır

"İyilik", cinlerden öğrendiği bilgi ile, muayyen yerdeki taşı kaldırarak, halkı suya kavuşturur (14).

F950. Olağanüstü Tedaviler

Padişah, Şahmaran'ın etini yerse iyileşecektir (9).

Hastalanan padişah, pullu balığı yerse iyileşecektir (13).

Gözleri görmeyen padişah, atının ayak basmadığı yerden toprak alıp, gözlerine sürerse, tekrar görmeye başlayacaktır (16).

Cinlerin sahip olduğu incir ağacının yaprağı ıslatılıp görmeyen gözlere sürülürse, tekrar görecektir(14).

Kör olan padişah, devlerin ülkesindeki ağacın yaprağından gözlerine sürerse, tekrar görecektir (17).

Hastalanan padişah, geyik sütü içerse iyileşecektir(49).

F954.2.1. Konuşmaya Mecbur Tutulan Dilsiz Prensesin Masalın Sonunda Bir Soru ile Dili Çözülür

Oğlan, dolap ile konuşup, üç kişi tarafından yapılan kızın kime ait olduğunu tartışırken, soruya, hiç konuşmayan prenses cevap verir (13).

Oğlanın, masalı bitirdikten sonra perdeye sorduğu sorunun da cevabını, hiç konuşmayan prenses verir (13).

F961.1. Güneşin Olağanüstü Davranışları

F961.3. Ayın Olağanüstü Davranışları

Ay ile Güneş, üvey kıza; Nar adlı kızın daha güzel olduğunu söylerler (34).

F964. Ateşin Olağanüstü Davranışları

Ateş, adam ile konuşarak, baltayı yakmayacağını söyler (69).

F969. Olağanüstü Islık

Zor durumda kalan oğlan, ıslık çalınca, onun büyüttüğü aslan ile kaplan, üç günlük yoldan gelirler (28)

F969.3. Olağanüstü Işık

Gencin isteği üzerine, Nurçen Hanım'ın ışığı, bir anda, onun evine gider (43).

F970. Bitkiler ve Ağaçların Olağanüstü Davranışları

Başka bir dünyada bulunan elma ağaçları, kıza seslenerek, meyvelerini toplamasını isterler (11).

Padişahın bahçesindeki elma ağacı, her yıl bir meyve verir (15).

Hiç çocukları olmayan ailenin, kabak şeklinde bir çocukları olur ve bu kabağın içerisinde bir kız çıkar (18).

Üvey annenin damlayan kanından biten söğüt ağacı, kız yanından gelip geçerken, dallarını ona çarpar, gölgesini başka yerlere götürür (34).

Adamın evine getirdiği daldaki bütün mercimekler, ertesi gün çocuk olur (52).

Kabak, insan gibi konuşup, olağanüstü hareketler yapar (53).

F980. Hayvanlarla İlgili Olağanüstü Hadiseler

Genç, Zümrüdü Anka Kuşunun kendisine verdiği tüyü yakınca, kuş bir anda yanına gelir (12).

Genç, iki kılı birbirine sürünce, yanına balık gelir (12).

Karıncalar tarafından kendisine verilen bacakları birbirine süren genç, bir anda bütün karıncaların yanına geldiğini görür (12).

Yer altına inen padişahın oğlu, iki kılı birbirine sürünce, karşısına iki koç gelir (15).

Kuşlar padişahının kızının bedduâsı üzerine, kendisini götürmeye gelen bütün askerler taş kesilir (16).

Kuşlar padişahının kızı olağanüstü bir kuvvete sahiptir (16).

Kuşlar padişahının, eli ayağı kuş, diğer tarafları insandır (37).

(T)F980.2. Olağanüstü Güvercin

Çingenenin iğne batırması ile limondan çıkan kız, bir güvercin olup gider (20).

Havuzun başına gelen güvercinler, derilerini çıkarınca, dünya güzeli birer kız olurlar (41).

(T)F980.3. Olağanüstü Tavuk

Gökten, Allah tarafından gönderilen tavuk, hergün bir altın yumurtlar (35).

(T)F980.4. Olağanüstü At

Kaledeki atın ayak sesleri, padişahın kulağına gelir (16).

Gencin bindiği at, insan gibi konuşur, denizin dibine kadar gider (16).

Oğlan, atının yardımı ile, hem babasının istediği toprağı, hem de kuşlar padişahının kızını getirir(16).

(T)F980.5. Olağanüstü Katır

Genç, sihirli yüzüğünün yardımı ile, bir anda kırk katıra sahip olur (10).

Ormana gelen katır, hem odun toplar, hem sırtına yükler, hem de uçup gider (21).

(T)F980.6. Olağanüstü Eşek

Eşek, çobanın yanına varıp, insan gibi konuşarak, Allah'ın, kendisini evlat olarak gönderdiğini söyler(22).

(T)F980.7. Olağanüstü Köpek

Köpek, devlerin ülkesine giden gence, ne yapması gerektiğini öğretir (17).

(T)F980.8. Olağanüstü Tazı

Gencin isteği üzerine, Nurşen Hanımın tazısı, bir anda, onun evine gider (45).

(T)F980.9. Olağanüstü Ceylan

Gencin Duâsı neticesinde, Nurşen Hanım'ın ceylanı, bir anda, onun evine varır (45).

(T)F980.10. Olağanüstü Tavşan

Genç, sihirli yüzüğünün sayesinde, bir anda, kırk tavşana sahip olur (10).

(T)F980.11. Olağanüstü Yılan

Şahmaran, olağanüstü özelliklere sahip olup, alt tarafı yılan, üst tarafı insandır (9).

İnsan gibi konuşan yılanın, annesi insandır (24).

Padişahın hanımı, alt tarafı yılan, üst tarafı insan olan bir çocuk dünyaya getirir (24).

Öksüz kız ile evlenen yılan, derisini çıkardığı vakit insan olur (24).

Yılan, bir kıza düğün olarak, onunla evlenir (36).

F981. Olağanüstü Hayvanın Ölümü

Padişahın adamları, olağanüstü özelliklere sahip olan Şahmaran'ı keserek, etini padişaha yedirirler (9).

F983. Hayvanların Olağanüstü Büyümesi

Padişahın kızının, babasının sakalından bulduğu bit, sürekli olarak büyür (30).

F986. Balıkla İlgili Olağanüstü Hadiseler

Balık, kendisini kurtaran gence, bir bıyığını vererek, darda kaldığında yardım edeceğini söyler (12).

Padişahın küçük oğluna, çıktığı yolculukta, daha önce hayatını kurtardığı bir balık, insan kılığına girerek, arkadaşlık eder (13).

(T)F1006.4. Mağaraların Girişinde Kayalar

Mağaraya giren adam, çocuğunun olmadığı için üzülürken, kayaların arasından bir "eşek sıpası" çıkararak,

Allah'ın, kendisini, ona evlat olarak gönderdiğini söyler (22).

F1023. Hünnerli İnsanların İşbirliği ile İnsanın Yarattılması

Üç arkadaştan marangoz; ağaçtan bir kız yapar, terzi; buna elbise diker, hoca da duâ ederek, onun canlanmasını sağlar (13).

F1041. Şahısların Olağanüstü Psikolojik Reaksiyonları

F1041.1. Olağanüstü Ölüm

Gelinler, kızı kıskanarak, boğazına yüzük atınca, kız ölür (33).

Üvey anne, kızın boğazına sihirli boncuk atınca, kız hemen ölür (34).

Gül Senem'in kolundan sihirli bilezik çıkarılınca, kız hemen ölür (46).

F1041.1.11. Korkudan Ölme,

İkinci bir yılan ile evlenen kadın, önceki kocasının gelip kendisini sokacağından korkarak, yatağında ölür (24).

F1045. Geceyi Ağaçta Geçirme

Gözlerini, arkadaşı "Kötülük"e veren "İyilik", geceyi, cinlerin sahip olduğu bir ağaçta geçirir (14).

Devlerin, kendisine kötülük yapmasından korkan Dıngıl Ali, ağacın başına çıkıp, orada bekler (31).

F1068. Realist Rüya

Mehmet, rüyasında, nişanlısının başka birine verildiğini görür (39).

Rüyasında, iki kolunun altına ay ve güneşin girdiğini gören genç, iki padişahın kızı ile evlenir (40).

Onbeş yaşına giren Mayıl, rüyasında Âb-ı Güneş'i görerek, buna âşık olur (48).

Âbı Güneş de Mayıl'ı rüyasında görerek, ona âşık olur (48).

Cadı karısı, ormancıya, hanımının konuştuğu erkekleri, bir rüya gibi anlatır (51).

Padışah, Şibidik Ayşe'nin konuşmalarını bir rüya zanneder (65).

F1088. Olağanüstü Kaçışlar

Oğlan, Nurgeon Hanım'ın, balığını, ışığını, tazısına ve ceylanını, olağanüstü bir şekilde kaçırarak, kendi evine götürür (45).

F1071. Olağanüstü Atlama

Mayıl, bir atlayışta, boğazına kadar, toprağa gömülür (48).

(T)F..... Olağanüstü Su

Taş kesilen insanların üzerine su damlatılınca, hepsi canlanır (43).

(T)F..... Olağanüstü Tükürük

Yılan Padışahı, Avcı Ali'nin ağzına tükürünce, o, bütün hayvanların dillerini öğrenir (8).

(T)F..... Olağanüstü Kan

Oğlan, dev olan kız kardeşi ölünce, bunun kanından bir kaç damla alır. Bu kan, bazı zamanlarda lafa karışarak, gencin yerine konuşur (28).

(T)F.....Olağanüstü Kıl

Oğlan, elindeki kılları birbirine sürünce, karşısına bir kırat çıkar (15).

Kuyunun dibinde kalan genç, elindeki kılları birbirine sürünce, yanına iki koç gelir (15).

(T)F..... Olağanüstü Söz

Kabak şeklindeki peri kızı, bahçenin bekçisine birşeyler söyleyince, bekçi düşüp bayılır (18).

Attığı okun peşinden giden genç, bir göle vardığında, gaipten bir ses gelerek, kısmetinin, oradaki kurbağa olduğunu söyler (19).

Yılandan hamile kalan kadın, çocuğunu düşürmek isteyince, gaipten bir ses gelerek, onun insan şeklinde doğacağını söyler (24).

G. DEVLER

GO. DEVLER

G10 - G399. DEVLERİN ÇEŞİTLERİ

G10- G99. Yamyamlar ve Yamyamlık

G10 - G49. Düzenli Yamyamlık

G50 - G79. Arasına Yamyamlık

G100 - G199. Çok Büyük Devler

G200 - G299. Cadılar (Büyücüler)

G300 - G399. Diğer Devler

G400 - G499. DEVLERİN HAKİMİYETİNE GİRMEK

G500 - G599. DEVİN MAĞLUP OLMASI

G600 - G699. DEV İLE İLGİLİ DİĞER MOTİFLER

G10. Yamyamlık

G11. Yamyamlığın Çeşitleri

G11.2. İnsan Yiyen Dev

G11.6. İnsan Eti Yiyen Dev

Su başını tutan dev, her yıl bir insan yer (15).

Hoca, yasaklanan odada, insan ve hayvan kemikleri kemirmektedir (21).

"Kazan kafalı, kazma dişli" kız, önce, köyün hayvanlarını, sonra da insanların yer (28).

Dev karısı, köydeki bütün insanları yer (29).

G11.9. Hoca Şeklindeki Dev

Köyde, çocukları okutan hoca, aslında, insan eti yiyen bir devdir (21).

G50. Arasına yamyamlık

Padişahın kızı ile evlenen genç, bazen gizli odaya gidip, orada insan eti yer (30).

G81. Farkında Olmadan Yamyamla Evlenme

Padişahın kızı, evlendiği adamın bir dev olduğunu, onu, yasaklanan odada kemik yerken görünce anlar (30).

G83.1. Dev, Yakaladığını Yemek (Öldürmek) İçin, Dişlerini Biler

Devler, Dingül Ali'yi yemek için, kardeşinin evine gidip, dişlerini bilerler (31).

G121. Kör Gözlü Büyük Dev

Devlerin yanında bulunan kör dev, onların en büyüğüdür (17).

G200. Büyücü (Cadı)

G210. Cadının Görünüşü

G210.0.1. Cadı Karısının Görünüşü

Kıskanç ablalar, cadı karısının da yardımı ile, kız kardeşlerinin çocuklarını alıp, yerine köpek yavrusu koyarlar (45).

Cadı karısı, hile yaparak, imamı kız ile buluşturur(47).

Ormancı, karısının kimlerle konuştuğunu öğrenmek için eve bir cadı karısı getirir (51).

G214.1. Cadının Uzun Dişleri

Dev kız, "kazan kafalı, kazma dişli"dir (28).

G215. Cadının Olağanüstü Başı

Dev kızın başı, kazan kadar büyüktür (28).

(T)G219.1.0. Cadının Kanı

Bütün köy halkını yiyen kızın kanı, insan gibi konuşur (28).

G302. Cinler

"İyilik" in, dibinde oturduğu ağaca, cinler gelerek, orada konuşurlar (14).

Aslında, peri padişahının oğlu olan "Eşek Sıpası" nı, sürekli olarak, bir "ifrit" takip eder (22).

Cinler, su başında yaşarlar (22).

G302.2.1. Cinlerin Krallığı

Cinler, doğduğunda "Şahadet Kelimesi" getiren, Cinler padişahının oğlunu, eşek şekline çevirerek, insanların arasına gönderirler (22).

G302.8. Cinin Yardımı

"İyilik", cinlerden öğrendiği bilgi ile, hem görmeyen gözleri açar, hem de halkı suya kavuşturur (14).

(T)302.10. Hayvan Şeklinde Cin

"Eşek Sıpası", aslında cinler padişahının oğludur (22).

G303.12. 5. Cin, Bir Kızla Evlenir

"Eşek Sıpası" şeklinde olan cin, Gül Hanım ile evlenir (22).

G303.21. Cinin Parası

"Mehmet Emmi", cinlerin olduğu yere giderek, Bey'in istediği parayı, onlardan alır (22).

G312. Yamyam Dev

Su başını tutan dev, her yıl bir kız yer (15, 32).

G350. Hayvan Şeklinde Dev,

G351. Evcil Hayvan Şeklinde Dev

G351.1. Köpek Şeklinde Dev

Padişahın kızı ile evlenen dev, bir köpek şekline girerek, yasaklanan odada kemik yer (30).

G353. Kuş Şeklinde Dev

Aslında bir dev olan hoca, kızın bulunduğu saraya girebilmek için, bir kuş şekline dönüşür (21).

G400. İnsan, Güçlü Devlerin Arasına Düşer

Genç, babasının gözlerini iyileştirecek yaprağı alabilmek için, devlerin bulunduğu yere gider (17).

G401. Devin Evinin İçinde, Çocuğun Doluşması

Ormanda yalnız kalan Dıngal Ali, devlerin evine misafir olur (31).

(T)G407. Devın Evine Sığınma

Evden kaçan kız, bir devın evine sığınır (34).

G410. Devın Hâkimiyetini Kıran İnsan

Padışahın oğlu, karısını yakmak isteyen devı öldürür (21).

Kız, kendisini öldürmek için gelen devı kılıcı ile keser (30).

Dıngıl Ali, hile ile bütün devleri öldürür (31).

G420. Dev Tarafından Zaptedilme

G422. Dev, Kurbanını Hapseder

Devler, Dıngıl Ali'yi, önce sandığa, sonra da sepete hapsederler (31).

G441. Dev, Kurbanını Çantada (Sepette) Taşır

(T)G441.1. Dev, Kurbanını Sepete Koyarak Tavana Asar

Devler, Dıngıl Ali'yi kaçırmamak için, bir sepete koyarak, tavana asarlar (31).

G451. Işığı Takip Ederek Büyücünün Tuzağına Düşme

Ormanda tek başına kalan Dıngıl Ali, ışığı takip ederek, devlerin olduğu yere varır (31).

Tek başına yola çıkan kız, bir ışığı takip ederek, dev karısının evine varır (34).

G475. Devlerin, Davetsiz Misafire Saldırısı

Devler, evlerine bir insanoğlunun geldiğini görünce, hemen onu yemek için hazırlık yaparlar (31).

G500. Devın Mağlubiyeti

Oğlan, devı kandırarak, hem kılıcını, hem de esir ettiği kızı kaçıırır (17).

G501. Aptal Dev

Tilki, devı kandırarak, sapların içine girdirip, onu yakar (6).

Padışahın oğlu, deve tahtadan yapılmış bir kılıç vererek, onun olağanüstü kılıcını kaçıırır (17).

Padişahın oğlu, bir ağaca elbise giydirip kör deve vererek, onun yanındaki kızı kaçarır (17).

Devler, Dıngıl Ali diye, kendi kızlarını yerler (31).

G511. Kör Dev

Padişahın oğlu, kör devı kandırıp, ondan kılıcı, kızı ve ağaç yaprağını alır (17).

G512. Devın Öldürülmesi

Tilki, hile ile, dev karısını öldürür (6).

Padişahın oğlu, hanımını yakmak isteyen devı öldürür (21).

Kız, kendisini kaçırmak isteyen devı öldürür (30).

Dıngıl Ali, hile ile devleri öldürür (31).

G512.3.2.1. Devın Karısı (Kızı) Kendisini Fırında Yaktı

Dıngıl Ali, devlerin, kendisini pişirmek için yaktıkları fırına, kızlarını atar (31).

G530.1. Devın Karısının Yardım Etmesi

Dağda yalnız kalan kızı, bir dev karısı büyütür (34).

G530.2. Devın Kızından Yardım

Devın kızları, annelerine yalvararak, yanlarına gelen kızı yemesine engel olurlar (34).

G532. Kahraman, Devın Karısı veya Kızı Tarafından Saklandığında Dev, Orada Bir İnsan Kanınının Koktuğunu Söyler

Dev karısı, eve gelince, kızlarının birisini sakladığını anlayarak, orada insan etinin koktuğunu söyler (34).

G535. Devın Esiri Olan Kadın, Kahramana Yardım Eder

Dev tarafından esir edilen üç kız, oraya gelen kahramana, devı nasıl öldüreceklerini anlatırlar (15).

G550. Devden Kurtulma

Yeraltına giden oğlan, orada, su başını tutan devı öldürerek, halkı suya kavuşturur (15).

Padişahın oğlu, kör devın yanında esir olan kızı kurtarır (17).

Korkak Ahmet, su başını tutan devî öldürerek, şehri kurtarır (31).

C610. Devden Çalma

C610.3. Devden Bir Şey Çalma Vazifesi

(T)G610.3.1. Devden Kılıcı Çalma

Oğlan, hile ile, kör devin kılıcını çalar (17).

(T)G610.3.2. Devden Kızı Çalma

Padişahın oğlu, deve esir olan kızı hile ile çalar(17).

(T)G610.3.3. Devden, Ağaç Yaprağını Çalma

Padişahın Oğlu, babasının gözlerini iyileştirecek ağaç yaprağını, devlerden çalar (17).

H. İMTİHANLAR

H0 - H199. TANIMA İMTİHANLARI

H200 - H299. DOĞRULUK İMTİHANLARI

H300 - H499. EVLENME İMTİHANLARI

H310 - H359. Aşk İmtihanları

H360 - H399. Gelinlik İmtihanları

H400 - H459. Namus İmtihanları

H500 - H899. ZEKÂ İMTİHANLARI

H530 - H899. Bilmeceler

H900 - H1199. CESARET İMTİHANLARININ VAZİFELERİ

H900 - H999. Vazifenin Tayini ve Ortaya Konması

H900 - H949. Vazifenin Tayin Edilmesi

H950 - H999. Vazifenin Yerine Getirilmesi

H1000 - H1199. Vazifelerin Tabiatı

H1200 - H1399. KAHRAMANLIK İMTİHANLARI: ARAŞTIRMALAR

H1200 - H1249. Devam Eden Şartlarda Araştırmalar

H1250 - H1399. Araştırmaların Tabiatı

H1400 - H1599. DİĞER İMTİHANLAR

H1400 - H1449. Korku İmtihani

H1450 - H1499. Dikkat İmtihani

H1500 - H1549. Tahammül İmtihanları

H1550 - H1569. Karakter İmtihanları

H1570 - H1599. Çeşitli İmtihanlar

H11. Hikâye Anlatarak Tanıma

H11.1. Hayat Hikâyesi Anlatarak Tanıma

Atlılar, Bey'in evine vardıklarında, gördüklerini, oradakilere anlatırlar (4).

Adam, atın yanına varınca, ona; yılan ile aralarında geçen hadiseyi anlatır (7).

At, yılanı kurtaran adama, başından geçenleri anlatır (7).

Adam, öküze; yılan ile aralarında geçen hadiseyi anlatır (7).

Öküz, yılan ile adama; sahibinin, hayatı boyunca kendisine neler yaptığını anlatır (7).

Avcı Ali, başından geçenleri, arkadaşlarına anlatır(8).

Yılan askerler, padişahlarının yanına vararak, Avcı Ali'yi niçin öldürmediklerini anlatırlar (8).

Yılan, annesinin yanına varınca, başından geçenleri ona anlatır (9).

Yaşlı kadın, yanına gelen kıza, hayat hikâyesini anlatır (11).

Başka bir dünyada dolandıktan sonra tekrar eve gelen kız, başından geçenleri, üvey annesine anlatır (11).

Zümrüdü Anka Kuşunun yavruları, başlarından geçenleri annelerine anlatırlar (12).

Padişahın oğlu, konuşmayan prensesin yanında duran perdeye, başından geçenleri anlatır (13).

Padişahın oğlu, bir masalı, kendi başından geçmiş gibi anlatır (13).

Padişahın kızı, gencin, kendisini devin elinden nasıl kurtardığını babasına anlatır (15).

Terzi, düğünde olup bitenleri, çırağına anlatır (15).

Küçük oğlan, üçüncü kızın düğününde, babasının karşısına çıkıp, başından geçenleri anlatarak, kendisini tanıtır (15).

Padişahın büyük oğlu, babasına; toprağı nasıl getirdiğini anlatır (16).

Gence yardım eden at, ona; başından geçenleri ve babasına nasıl yakalandığını anlatır (16).

Padişahın küçük oğlu, babasının istediğı toprağı getirdikten sonra, ona, başından geçenleri anlatır (16).

Bekçi, başından geçenleri, Bey'in oğluna anlatır (18).

Ağacın başında padişahın oğlunu bekleyen kız, yanına gelen çingene kızına, başından geçenleri anlatır (20).

Güvercin şekline giren kız, başından geçenleri padişahın oğluna anlatarak, kendisini tanıtır (20).

Kız, dadısına, hocasının kendisine yaptıklarını anlatır (21).

Keloğlan, ormanda gördüklerini, padişahın kızına anlatır (21).

Peri padişahın oğlu, babası ile hanımını tanıştıırarak, ona, başından geçenleri anlatır (22).

Çoban, eve gelince, başından geçenleri hanımına anlatır (22).

Derisinden çıkararak, yakışıklı bir delikanlı olan "Eşek Sıpası", başından geçenleri, hanımına anlatır (22).

Padişahın kızı, bir peri oğlu ile evlendikten sonra, başından geçenleri iki ablasına anlatır (23).

Kızının peşinden giden adam, yolda gördüklerini ihtiyara anlatır (25).

Değirmenci, padişaha, suda bulduğu çocuğu, nasıl büyüttüğünü anlatır (26).

Padişahın karısı, kızlarını nasıl evlendirdiklerini kocasına anlatır (26).

Genç, evine sığındığı yaşlı kadına, başından geçenleri anlatır (28).

Kahraman yolda karşılaştığı; kadına, ihtiyara, kıza ve padişaha, başından geçenleri anlatır (28).

Kız, babasının sakalından bulduğu bitin nasıl büyüdüğünü anlatır (30).

Kız, devi öldürdükten sonra, kaynanası ile kayınbabasına başından geçenleri anlatır (30).

Padişahın kızı, uzun yıllardan sonra, tekrar babasının yanına giderek, başından geçenleri anlatır (30).

Kız, cariyesine, başından geçenleri anlatır (30).

Dingil Ali'nin arkadaşları, onun eve gelmemesinin sebebini, annesine anlatırlar (31).

Yaşlı kadın, imama giderek, başından geçenleri anlatır (32).

Deli oğlan, boğazındaki yüzük çıktıktan sonra canlanan kıza, başından geçenleri anlatır (33).

Keloğlan, başından geçenleri, yedi kardeşe anlatır(33).

Dev tarafından esir edilen kız, padişahın oğluna, başından geçenleri anlatır (37).

Kahraman, kuşlar padişahına başından geçenleri anlatarak, derdini söyler (37).

Sinan padişah, başından geçenleri, yanına gelen gence anlatır (37).

Padişahın kızı, zindanda yatan gence, üzüntüsünün sebebini açıklar (40).

İngiliz Kralının yanından gelen oğlan, padişaha olanları anlatır (40).

Gül Senem, sihirli bileziği koluna takılıp da tekrar canlanınca, başından geçenleri padişahın oğluna anlatır (46).

Helvacı Güzeli", başından geçenleri, bir hikâye gibi anlattıktan sonra kendisini tanıtır (47).

Keloğlan, geyiğin sütünü nasıl getirdiğini anlatır(49).

Gurbetten dönen kardeşler, üç yol ağzında buluşarak, birbirlerine başlarından geçenleri anlatırlar (54).

Vezirin kızı, başından geçenleri, bir şiir şeklinde, annesi ile babasına anlatır (55).

Deli oğlan, öküzü nasıl sattığını, ağabeyine anlatır(58)

Kasap, o sırada mezara defnedilen adamın yaptıklarını, oradakilere anlatır (60).

Üç inatçı adam, başlarından geçenleri, ayrı ayrı kadayı anlatırlar (60).

Çiftçi, başından geçenleri, hanımına anlatır (64).

Şibidik Ayşe, o güne kadar yaptıklarını, aynanın karşısına geçerek, kendi kendine anlatır (65).

H12. Şarkı Söyleyerek Tanıma

H12.2. Şarkının Şiiriyle Tanıma

(T)H12.3. Şiirle Tanıma

Fare, atlıların söylediği şiirin hanımına ait olduğunu anlayarak, hemen evine koşar (4).

Çocuklar, bir yılanın şiir söyleyerek hanımına aradığını söyleyince, kadın, bunun eski kocası olduğunu anlar (24).

Mayıl, arkadaşlarının yanına varınca, bir şiir söyleyerek, kendisini tanıtır (48).

Vezirin kızı, evlerine gidince, bir şiir söyleyerek, annesi ile babasına kendisini tanıtır (55).

Ali, kendisinin, aslında bir kız olduğunu, oğlana; şiir şeklinde bir mektup yazarak açıklar (66).

H18. Parola ile Tanıma

Kahraman, Zümrüdü Anka kuşu, "gak" derse, et; "guk" derse, su verecektir (15).

Mayıl ile Ab-ı Güneş, biribirlerine derviş tarafından verilen tarakları göstererek tanışırlar (48).

H50. Vücuttaki İşaretlerle Tanıma

Şahmaran'ı görenlerin vücudu, pul pul olmaktadır (9).

Keloğlan, eniştelere koluna damga vurduğu için, geyik sütünü getirenin kendisi olduğunu ispat eder(49).

H51. Yara ile Tanıma

H51.1. Doğum Esnasında. Vücutta Meydana Gelen İşaretle Tanıma

Adam, evlerinde doğum yapan kadının çocuğunun karnında bir anahtarın olduğunu görünce, onun kendi hanımı olduğunu anlar (23).

H75. Saç Vasıtasıyla Tanıma

H75.4. Altın Saç ile Tanıma

(T)H75.4.1. Yarısı Altın, Yarısı Gümüş Olan Saçla Tanıma

Teyzeleri, saçlarının yarısı altın, yarısı gümüş olan çocuklara görünce, bunların kendi yeğenleri olduğunu anlarlar (45).

H79.3. Ses Vasıtasıyla Tanıma

"Tüm Tüm Tümencik", annesini, incecik sesinden tanıır(2).

Kahraman ıslık çalınca, aslan ile kaplan, üç günlük yoldan koşup gelirler (28).

Tavşanlar, Keloğlan'ın sesini duydukları vakit, nerede olurlarsa olsunlar, koşup gelirler (62).

H80. İşaretle Tanıma

Tilki, padişahın sarayına gidip, "istek taşı"na oturunca, padişah bunun, bir şey istemek için geldiğini anlar (6).

Padişahın kapısında bulunan taşlardan birisi, "istek", diğeri de "dünür" taşıdır (6).

Padişahın sarayında bulunan iki sandalyeden altın olanına dünür gelenler, gümüş olanına da, bir şey istemeye gelenler oturur (10).

Bey'in kapısındaki iki taştan biri dünür gelenleri, diğeri ise, bir isteği olanları gösterir (22).

İki kardeş, çocuklarını birbirleri ile beşik kertmesi yaptıktan sonra, bunu, unutmamak için, bir ağaca yazarlar (39).

Padişah, iyi at ile, kötü atı, birbirinden ayırdedebilmek için, üzerlerine etiket vurdurur (40).

H83. Kurtarma Belirtileri. Kahramanın Kurtarmada Başarılı Olduğu İspat Edilir

Dave kurban olarak gönderilecek kız, kendisini kurtaran oğlanın sırtına kan sürerek, onu ispatlar (15).

Zümrüdü Anka Kuşu; Sinan Padişah'ın yanına giden genç, 24 saat içerisinde, bir yerini gösterebilirse, onu kurtaracaktır (37).

Padişahın hastalığı için geyik sütü getiren Keloğlan, eniştelерinin koluna damga vurduğu için, kendisinin getirdiğini ispat etmiş olur (49).

H87. Çiçekle Tanıma

(T)H87.1. Gülle Tanıma

Padişahın oğlu, sarayda satılan güllerin, sevdiği kızın yanığında açan güllerden olduğunu anlar (46).

H93. Mücevher Vasıtasıyla Tanıma

Ölçeğin altına yapıştırılan altın ve gümüş, onlarla mücevher ölçüldüğünün bir belirtisidir (6).

Muhtarın karısı, ölçeğin altına yapışan altından, iki

kardeşin, evlerinde altın ölçtüklerini anlar (58).

H94. Yüzük Vasıtasıyla Tanıma

İmanın hanımı, kızının parmağındaki yüzüğü görünce, bunu, kendi annesinin taktığını anlar (55).

Yolda, birbirlerinden ayrılan amca çocukları, üç yol ağzına yüzük gömerler (66).

Kız, yedi yıl sonra döndüğünde, yol çatındaki yüzüğün hâlâ durduğunu görünce, amcasının oğlunun daha gelmediğini anlar (66).

(T)H97. Tarakla Tanıma

Âb-ı Güneş, kadının elindeki tarağı görünce, onun; Mayıl'dan bir haber getirdiğini anlar (48).

(T)H122. Tepsi ile Tanıma

Kız, istediği tepsinin kendisine getirildiğini görünce, sevdiği oğlanın yaşadığını anlar (15).

(T)H125. Çeşitli Hareketler Vasıtasıyla Tanıma

Değirmençinin; tabağındaki yemeğin hepsini yemesi; apartmana bakıp, üzerini silkelemesi, bir elbisesine bir de apartmana bakması, onun görgüsüzlüğünün işaretidir (6).

(T)H136. Denizin Üzerindeki Kanla Tanıma

Denizin dalgalanıp, üzerinin kanlanması, giden atın, öldürüldüğüne delâlettir (16).

H221. Ateş Vasıtasıyla İmtihan

"Hırızva Güzeli", büyük bir ateş yaktırıp, kendisini götürmeye gelen gencin, sabaha kadar bu ateşin içerisinde kalmasını ister (43).

H226. Terazî ile İmtihan

Padişah, dev karısı ile kahramanı, terazinin birer kefesine oturtarak, hangisi ağır gelirse, onun suçlu olacağını belirtir (29).

H232. Peynir ve Ekmek Vasıtasıyla Tanıma

(T)H232.1. Çok Yemek Yeme Vasıtasıyla Tanıma

"Deniz Sömüren" çok fazla yemek yer (43).

H240. Gerçekle ilgili Diğer İmtihanlar

(T)H270. Sürat İmtihanları

"Hırızva Cüzeli", muayyen yerdeki gülü, kim önce getirirse, onunla gidecektir (43).

H316. Aşk İmtihanları: Prensesin Seçiminde Elma Atma

Padişahın kızı, evleneceği erkeği seçmek için, elma atar. Elma, kimin başına düşerse, onunla evlenecektir (49).

(T)H316.6. Prensesin Seçiminde Mektup Atma

Padişahın kızı, beğendiği oğlanın bahsi kazanması için, kapıda asılı olan derinin adını bir kâğıda yazarak, önüne atar (30).

H326. Aşk İmtihani: Hüner

H355. Diğer Olağanüstü Objelerin Bulunması

Padişahın sarayında oturan, üçüncü kız, üzerinde tavşanın tazıyı kovaladığını gösteren bir resmin olduğu tepsiyi yapan kişi ile evlenecektir (15).

Kız, kim bir altın civciv ile sihirli sandık yaparsa, onunla evlenecektir (17).

(T)H326.5. Konuşturmada Hüner

Padişahın kızı, kendisini kim konuşturursa, onunla evlenecektir (13).

H328. Aşk İmtihani: Tahammül Gücü

(T)H328.7. Kuvvet İmtihani

Ab-ı Güneş, kendisi ile evlenmek isteyen Mayıl'dan:

a) Koç gibi güreşmesini

b) Çok yükseklerle sıçramasını,

c) Yere atlayınca, boğazına kadar gömülmesini

ister (48).

H335.3.7. Diğer Canavarların Öldürülmesi

(T)H335.3.8. Devin Öldürülmesi

Korkak Ahmet, su başını tutan devî öldürerek, padişahın kızı ile evlenmeye hak kazanır (32).

H342.1. Prensesin Zorla Konuşturulması (0, bir yalandır)

H343. Aşk İmtihanı: Dilsiz Prensesi Konuşmaya Mecbur Etme

Kanraman ile dolabın tartışmasına dayanamayan kız, konuşmak zorunda kalır (13).

H355.4. Aşk İmtihanı: Çiçeğin Elde Edilmesi

(T)H355.4.1. Gülün Elde Edilmesi

"Hırızva Güzeli", muayyen yerdeki gülü, kim önce getirirse, onunla evlenecektir (43).

H359. Diğer Aşk İmtihanları

(T)H359.3. Eş Seçimi

Vezir ile Keloğlan, odanın birer köşelerine yatacaklar, kız kimin yanına giderse, onunla evlenecektir(62).

(T)H359.4. Üç Kardeşten en İyisine Kız Verme

Dayı, üç kardeşten hangisi, o yıl daha iyi mahsül getirirse, ona kızını verecektir (13).

Amcaları, üç kardeşten hangisi daha güzel mal kazanırsa, ona kızını verecektir (54).

(T)H359.5. Kırk Tavşanı Getirme

Padişah, kendisine kim kırk tavşan getirirse, ona kızını verecektir (62).

Padişah, kızıyla evlenmek isteyen gençten, aynı renkte, aynı boyda ve aynı yaşta kırk tavşan ister (10).

(T)H359.6. Kızıyla Evlenmek İsteyen Şahıslardan Padişahın Diğer İstekleri

Padişah, kızıyla evlenmek isteyen gençten, aynı yaşta, aynı boyda ve aynı renkte kırk katır ister (10).

Padişahın kızıyla evlenecek olan kahraman, içi mermerle döşenmiş bir saray ve iki saray arasına bir merdiven yaptıracaktır (10).

Kahramanın, padişahın kızı ile evlenebilmesi için:

- a) Birbirine karışmış tohumları ayıracak,
- b) Bir heybe dolusu altın getirecek,
- c) Sabaha kadar, Zümrüdü Anka kuşunun karnını doyuracaktır (12).

Kız, kendisiyle evlenmek isteyen padişahın oğlundan:

a) Sarayın etrafına bir sur yaptırmasını,

b) Kapıya bir çift aslan bırakmasını

c) Eve, kesinlikle, kuş, ayna ve halı satın alıp getirmemesini ister (30).

H383.2. Gelin İmtihamları: Elbise İşleme

H383.2.1. Gelin İmtihani: Yün Eğirme

(T)H383.2.1.1. Gelin İmtihani: Halı Dokuma

Üç kız kardeşten büyüğü, eğer padişahın oğlu ile evlenirse, çok güzel bir halı dokuyacaktır (45).

H383.4. Gelin İmtihanları:Yemek Yapma

Üç kız kardeşten ortancası, padişahın oğlu ile evlendiği takdirde, çok güzel yemekler yapacaktır (45).

H386. Gelin İmtihanları: İteat

Ormanca, hanımın kendisine iteat edip etmediğini öğrenmek için, hanımına, uzak bir yere gittiğini söyleyerek, eve cadı karısını getirir (51).

(T)H390. Gelin İmtihanları:Yarısı Altın, Yarısı Gümüş Sağlı Çocuk Dünyaya Getirme

Üç kız kardeşten en küçüğü, padişahın oğlu ile evlendiği takdirde, sağlarının yarısı altın, yarısı gümüş olan iki çocuk dünyaya getireceğini vaadeder (45).

H495. Annelik İmtihani

Küçük kız, vaadettiği çocukları dünyaya getirirse, padişahın yanında kalacaktır (45).

H501. Akıl İmtihani

Padişah, yerine geçecek oğlunu tesbit edebilmek için, üçünün de, "akıllarını tartar" (37).

H502. Öğrenme İmtihani

Padişah, kapıda asılı olan derinin hangi hayvana ait olduğunu bilene kızını verecektir (30).

Bir ejderha, gencin çadırını sararak, "Gül ile Sinan" nikâyesini öğreninceye kadar bırakmayacağını söyler (37).

İngiliz kralı, padişaha çeşitli sorular göndererek, bilemediği takdirde savaş açacağını belirtir (40).

Kendisine sorulan bütün soruları bilen adam "bilgili kişi" olarak kabul edilir (57).

H502.1. Dini Öğrenme İmtihanı

Kız, alt tarafı hayvan, üst tarafı insan olan yılan, namaz sürelerini öğretebilmek için sürekli dayak atar (24).

H504. Elişinde Hüner İmtihanı

Padışah, en güzül elişi yapan kız ile evlenecektir (30).

H506. Beceriklilik İmtihanı

Padışahın yanında kalan üçüncü kız, istediği tepsiyi yapan genç ile evlenecektir (15).

(T)H507.3.2. Üç Kardeşin Aynı Kızı İstemesi

Üç kardeş de, dayılarının kızı ile evlenmek isterler. Dayıları, en çok mahsül kazanan kardeşe kızını verecektir (13).

Üç kardeşten hangisi daha çok kâr getirirse, amcalarının kızı ile, c evlenecektir (54).

H508. Muayyen Sorulara Cevap Bulma İmtihanı

Bir ejderha, kahramanın çadırını sararak; "Gül Sinan'a Ne Etti ki, Sinan Gül'e etti Siyaset?" diye sorar ve cevabını aldıktan sonra, çadırı bırakacağını belirtir (37).

Hocanın bilgisini ölçmek için, padişahın vezirleri, buna değişik sorular sorarlar (57).

H508.2. Sorulara Cevap Bulabilen Adama Gelinin Teklif Edilmesi

Padışah, kapıda asılı olan derinin, hangi hayvana ait olduğunu bilene kızını verecektir (30).

Kahraman, her iki padişahın da sorularına doğru cevaplar verdiği için, ikisinin de kızı ile evlenir (40).

H509.3. Satranç Oynama İmtihanı

Mayıl ile babası satranç oynayarak, kim yenerse, diğerinin kollarını bağliıyacağına söz verirler (48).

H515. Krallar Arasında Tahmin İmtihanı

İngiliz kralı, padişaha çeşitli sorular göndererek, doğru olanını tahmin etmesini ister (40).

H522.1. Muayyen Derinin Orjini İmtihanı

H522.1.1. Muayyen Derinin (Bit Derisi) Tabiatının Tahmini İmtihanı

Padişah, git gide büyüyen bitin derisini kapıya asarak, bunun ne derisi olduğunu bilene kızını vefecğini belirtir (30).

H530. Bilmeceleler

H540. Bilmecelelerin Sorulması

Padişahın vezirleri, hocaya, çeşitli bilmeceleler sorarak, onun bilgisini ölçerler (57).

H543. Bilmecelelerin Cevaplandırılması ile Şeytandan Kurtulma

(T)H545. Bilmecelelerin Cevaplandırılması ile Hayvandan Kurtulma

Kahraman, çadırın etrafını saran ejderhanın istediği soruyu araştırıp, cevabını getirdikten sonra, ondan kurtulur (37).

H548. Bilmece İmtihanları

H551. Prenses, Adama, Bütün Bilmecelelerin Cevabını Yapabilmesini Önerir

İngiliz kralı tarafından babasına sorulan soruların cevabını kız, zindandaki kahramandan öğrenir (40).

H552. Kız, Bilmecelelerin(Cevabını) Kim Tahmin Ederse, Onunla Evlenecektir

Sihir ile ejderha haline gelen kız, sorduğu sorunun cevabını getiren gençle evlenir (37).

H561. Bilmecelerin Çözümü

İhtiyar, yanına gelen adama, yolda gördüğü hadiselerin mânâlarını açıklar (25).

Kahraman, kervandaki yükün ne olduğunu bilirse, bütün yükü alacak, bilemezse de, aslan ile kaplanı kervancılara verecektir (28).

Kahraman, devletlerden aldığı üç hediyeyi de, babasının önüne bırakarak; "Buldumudu yitirdim, dememin mânâsı buydu" der (37).

Padişaha, İngiliz kralının gönderdiği soruların cevabını, zindandaki oğlan söyler (40).

H561.4. Kral ve Zeki Genç, Kralın Gönderdiği Bilmeceleri Genç Çözer ve Geri Yollar

İngiliz kralının padişaha sorduğu soruları, zindandaki genç çözer, tekrar krala gönderir (40).

H570. Bilmecelerin Çözümlerinin Mânâları

Vezir ile hoca arasındaki soru ve cevaplar, ikisine göre de değişik mânâlardadır (57).

H600. Sembolik Yorumlar

Kızının peşinden giden adamın, yolda karşılaştığı hadiseler, değişik mânâları ifade etmektedir (25).

H607. Sembol Vâsıtasıyla Tanıtma

İngiliz kralının sembolik olarak sorduğu sorulara, kahraman da, sembolik cevaplar verir (40).

H617. Rüyaların Sembolik Yorumlanması

Kahramanın rüyasında, bir koluna güneşin, diğerine ayın girmesi, onun iki padişah kızı ile evleneceğine delâlettir (40).

H621. Hünerli Arkadaşlar Bir Kadın Yaratır: Acaba, Bu Kadın Kime Aittir?

Üç arkadaştan marangoz, ağaçtan bir kız yapar, terzi elbisesini diker, hoca da, duâ ederek, onun canlanmasını sağlar. Sonra da, kızın kime ait olduğu hususunda tartışırlar (13).

H621.2. Hünnerli Arkadaşları Tarafından Kızın Kurtarılması. O, Kime Aittir?

Üç kardeşten büyüğü sihirli aynasına bakıp, kızın ölmek üzere olduğunu görür, ortanca kardeşin uçan halısına binip, kızın yanına varırlar ve küçük kardeşin elmasını yedirerek, tekrar hayata kavuştururlar. Sonra, hepsi de kız ile evlenmek ister (54).

H982. Yardımcı Hayvanlar Adamın Vazifesini Yapar

Padişahın kızı ile evlenebilmek için ileri sürülen şartları, onun daha önce hayatlarını kurtardığı hayvanlar yerine getirir (12).

H1010. Yerine Getirilmesi Mümkün Olmayan Vazifeler

(T)H1011. Padişahın Kızı ile Evlenebilmek için Yapılması Gereken Vazifeler

Padişah, kızını isteyen gençten, olağanüstü özelliklere sahip katır ve tavşan, kumaş, altın ister (10).

Padişah, kızı ile evlenmek isteyen genci, bir odaya kapatarak, bir gecede üç vazife yapmasını söyler(12).

Bey, kızı ile evlenmek isteyen "Eşek Sıpası"ndan; mücevher, kumaş, at ve saray ister (22).

Kuşlar padişahının kızı, kendisi ile evlenmek isteyen padişahın, kırk kulun dünyaya getirmiş kısrak sütü ile banyo yapmasını ister (16).

(T)H1012. Kahramanın Devlerden Yapmasını İstedığı Vazifeler

Dingil Ali, kendisini yemek için uyumasını bekleyen devlere, kalburla su getirirlerse, uyuyacağını söyler (31).

(T)H1013. Olağanüstü Hayvanın İsteklerini Yerine Getirme

Ejderha, çadırın etrafını sararak, Gül ile Sinan hikâyesini öğrenip gelinceye kadar, bırakmayacağını belirtir (37).

(T)H1014. Olağanüstü Kahramanı Getirme Vazifesi

Padişah, kahramandan, olağanüstü özelliklere sahip olan "Hırızva Güzeli"ni getirmesini ister (43).

Cadı karısı, kızı kandırarak, ağabeyine, olağanüstü özelliklere sahip olan Nursen Hanım'ı ve onun yine olağanüstü eşyaları ile hayvanlarını getirtmesini tavsiye eder (45).

(T)H1015. Babanın Oğlundan, Yapamayacağı Vazifeler İstemesi
Gözleri görmeyen Padişah, oğullarından, atının ayak basmadığı yerden toprak getirmesini ister (16).

Padişah, gözlerinin iyileşmesi için, oğullarından, devlerin ülkesinde bulunan muayyen ağacın yaprağından getirmelerini söyler (17).

Gelini ile evlenmek isteyen padişah, oğlunu öldürebilmek için, ondan, yapamayacağı işler ister (19)

H1091. Bir Gecede Büyük Miktardaki Tohumları (boncuk, bezelye, fasülye) Birbirinden Ayırma Vazifesi

H1091.1. Karıncaların Yardımı ile Birbirine Karışan Tahılları Ayırma

Padişah, kızını isteyen gençten, bir gecede, birbirine karışmış tahılları ayırmasını ister. Genç, karıncaların yardımı ile istenilenleri yapar (12).

H1104. Bir Gecede Büyük Bir Sarayın Yapılması

Kahraman, padişahın istediği sarayı, sihirli yüzüğünün yardımı ile bir gecede yapar (10).

Genç, babasının istediği sarayı, göldeki perilerin yardımı ile bir gecede yapar (19).

Ağa'nın istediği sarayı, "Mehmet Emmi", mağaradaki perilerin yardımı ile bir gecede yapar (22).

H1109. Mucizevî Sürat Gerektiren Diğer İşler

"Hırızva Güzeli", muayyen yerdeki gülü kendi adamlarından önce getirebilirse, kahraman ile gidecektir(43)

H1133.1. Sihirli Kalenin (Sarayın Yapılması Vazifesi)

Kahraman, kendisinden istenilen sihirli sarayı, sihirli yüzüğün yardımı ile yapar (10).

Kahraman, perilerin verdiği "tabakayı" açınca, içerisinde kocaman bir saray çıkar (19).

H1151. Çalma Vazifesi

H1151.14. Devden Kılıcı Çalma Vazifesi

Kahraman, deve, ağaçtan yaptığı kılıcı vererek, onun olağanüstü özelliklere sahip olan kılıcını çalar (17).

(T)H1151.27. Devden Ağaç Yaprağı Çalma

Padişahın görmeyen gözlerinin iyileşmesi için, oğlu devlerin ülkesinde bulunan ağaç yaprağından çalar (17).

(T)H1151.28. Limon Çalma Vazifesi

Kahraman, istediği özelliklere sahip olan kıza kavuşabilmek için, olağanüstü bölgedeki limonu çalacaktır (20).

H1210.1. Baba Tarafından Araştırma Kararlaştırılır

Baba, oğullarından, gözlerinin iyileşmesi için gereken balığı bulmalarını ister (13).

Gözleri görmeyen padişah, oğullarından, atının ayak basmadığı yerden toprak getirmelerini ister (16).

Baba, gelinine sahip olmak için, oğlundan olmayacak vazifeleri araştırmasını ister (19).

Padişah, yerine geçecek oğlunu tesbit edebilmek için, üç oğlunu da gurbete göndererek, kazanacakları kâra bakar (37).

H1211. Araştırmacılar, Terkedilen Kahramanı Bulurlar

Padişah ile veziri, uzun bir süreden sonra, suya attıkları çocuğun, değirmenci tarafından büyütüldüğünü görürler (26).

Avcı, dadısı tarafından gözleri çıkarılarak, yola atılan kızı bulur (46).

(T)H1214.2. Kuşların Teşviki ile Araştırma Yapma

Padişahın küçük oğlu; kuşlar padişahının ve Zümrüdü Anka kuşunun yardımları ile Sinan Padişahı bulur (37).

H1235. Araştırma Esnasında, Yardımcıların Peşpeşe Gelmesi. Bir

Yardımcı Diğeriine Gönderir, O, Onu Diğeriine Gönderir

Kahraman; Gül ile Sinan Padişahın hikâyesini bir ihtiyara sorar. İhtiyar bunu, kuşlar padişahına gönderir, o da Zümrüdü Anka Kuşuna sorar (37).

H1242. En Küçük Kardeş, Araştırmayı Tek Başına Başarır

Padişahın küçük oğlu, babasının gözlerine derman olacak balığı bulur (13).

Padişahın bahçesindeki elmayı yiyen dev, üç kardeşten en küçüğü yakalayarak öldürür (15).

Kuşlar padişahının kızını, padişahın küçük oğlu getirir (16).

Padişahın üç oğlundan en küçüğü, babasının atının ayak basmadığı yerden toprak getirerek, onun gözlerinin iyileşmesini sağlar (16).

En küçük kardeş, babasının gözlerini iyileştirecek olan ve devlerin ülkesinde bulunan ağacın yaprağını getirir (17).

Padişahın en küçük oğlu, tek başına yola çıkarak, Gül ile Sinan hikâyesini öğrenip gelir (37).

H1243. Sorulan Soruların Çözülmesi Neticesinde Zenginlikle Mü-kafatlandırma

Kahraman, İngiliz kralının sorularını doğru olarak cevaplandığı için, kral; hem çok miktarda altın verir, hem de kızını (40).

Kendisini, bilir kişi olarak tanıtan adam, bütün soruları tesadüfen bildiği için, padişah tarafından mü-kafatlandırılır (57).

H1289.3. Devlerin Ülkesini Araştırma

Kahraman, babasının gözlerini iyileştirecek yaprağı bulabilmek için devlerin ülkesine giderek, orada araştırma yapar (17).

H1301. Çok Güzel Kadınları Araştırma

Padişahın oğlu, kendisi ile evlenebilecek kadar güzel olan kıza bulabilmek için üç limonu aramaya çıkar (20).

Mayıl, rüyasında görerek âşık olduğu kıızı bulmak için gurbete çıkar (48).

H1301.1. Çok Güzel Gelinin Araştırılması

Padişah, çok güzel olan gelinine sahip olmak için, de gişik işlere başvurur (19).

H1320.1. Sihirli Objeyi Araştırma

Oğlan, Nursen Hanım'ın sihirli eşyalarını alabilmek için yola çıkar (45).

H1331. Olağanüstü Hayvanın Araştırılması

Padişahın adamları, olağanüstü özelliklere sahip olan Şahmaren'ı, padişahın hastalığı için ararlar (9).

H1333. Olağanüstü Bitkiler (Meyveler, Ağaçlar)'in Araştırılması

H1333.1. Olağanüstü Ağacın Araştırılması

Kahraman, babasının gözlerine iyi gelecek olan ağacı bulmak için yola çıkar (17).

H1333.3. Olağanüstü Meyvenin Araştırılması

(T)H1334. Olağanüstü Limonun Araştırılması

Padişahın oğlu, içerisinden kızın çıkacağı üç limonu araştırmak için yola çıkar (20).

H1352. Sihirli Yüzüğü Araştırma

Kedi ile köpek, sahiplerinin kaybettiği sihirli yüzüğü bulabilmek için yola çıkarlar (10).

H1360. Tehlikeli Hayvanların Araştırılması

(T)H1361.7. Geyik Sütünün Araştırılması

Padişahın hastalığına iyi gelecek geyik sütünü Keloğlan bulur (49).

H1381. Bilinmeyen Kahramanın Araştırılması

Padişahın küçük oğlu, bir ejderhanın isteği üzerine Sinan Padişah'ı aramaya gider (37).

H1385.3.1. Kaybolan Karı ve Çocuğun Araştırılması

Gurbetten dönen yılan, evde hanımının olmadığını görünce, onu aramaya çıkar (24).

H1385.4. Kaybolan Kocanın Araştırılması

Kız sırrını açıklaması üzerine kocası kaybolunca, onu aramaya çıkar (22).

Kadın, yılan şeklindeki kocasının uzun süre eve gelmemesi üzerine onu aramaya çıkar (24).

H1385.5. Kaybolan Sevgilinin Araştırılması

Mehmet, yolun kenarına bıraktığı nişanlısını, daha sonra orada bulamayınca, aramaya çıkar (39).

Hoca, sevdiği kızın öldüğünü duyunca, onu görmek için mezarına gider (66).

Padişahın oğlu, kapılarında çalışan gencin, aslında bir kız olduğunu duyunca, onunla evlenmek için, aramaya çıkar (66).

H1388. Muayyen Sorulara Cevap Araştırma

Padişahın küçük oğlu, ejderhanın sorduğu soruya cevap bulabilmek için gurbete çıkar (37).

İngiliz kralının padişaha sorduğu sorulara, zindandaki genç cevap verir (40).

Hoca ile vezirler, birbirlerine, işaretlerle sorular sorarlar. Cevabını da yine işaretlerle verirler (57).

H1400. Korku İmtihanı

Öksüz kız, testisini kırınca, korkudan bayılır (11).

Dev olan kızlarından korkan anne-baba, oğullarını da yanlarına alarak, evi terkederler (28).

Anne, çok korkak olan oğlunun cesaret kazanabilmesi için, onu dışarda bırakır (32).

H1410. Korku İmtihanları: Korkunç Bir Yerde Durma

Gurbete çıkan üç arkadaş, geceyi, ıssız bir dağda geçirirler (13).

Evlerinden kaçan iki kardeş, geceyi korkunç bir ormanda geçirirler (35).

(T)H1417. Korku İmtihanları: Geceyi Cinlerin Olduğu Yerde Geçirme

İki gözünü de kaybeden "İyilik", geceyi, cinlerin sahip olduğu bir ağaçta geçirir (14).

H1471. En Genç Oğlan, Canavarı Öldürmek İçin Bekler ve Başarılı Olur

Üç kardeş de elmayı yiyen devî öldürmek için, sırasıyla beklerler. Ancak, onu küçük kardeşleri öldürür (15).

H1500. Sabır İmtihanları

H1544. Susuzlukla Mücadele İmtihani

"İyilik", arkadaşından bir bardak su alabilmek için, ona bir gözünü verir (14).

Limonlardan çıkan kızlar, su içemedikleri için ölürlükler (20).

Dadı, kendisinden su isteyen kıza, suları göz karşılığında verir (46).

H1545. Hızlılık İmtihani

"Hırızva Güzeli", muayyen yerdeki çiçeği ilk getiren ile geçecektir (43).

H1553. Sabır imtihanı

Padişahın küçük oğlu, babasının kendisinden istediği şeyleri büyük bir sabırla yerine getirir (19).

Bir çingene tarafından, güvercin şekline sokularak sevdiği ile evlenemeyen kız, olanlara sabırla tahammül ederek, muradına erer (20).

Bir devle beraber kaldığını anlayan kız, hiç kimseye bir şey söylemeden bekler (21).

Bir devle evlendiğini anlayan kız, olanlara sabrederek bekler (30).

Devlerin eline düşen Dingül Ali, sabrı neticesinde kurtulur (31).

Büyük ablaları tarafından iftiraya uğrayan kadın,

yıllarca sabrettikten sonra, kocasına ve çocuklarına kavuşur (45).

Dadısı tarafından gözleri çıkarılarak, yola atılan kız, yıllar sonra muradına erer (46).

"Helvacı Güzeli", büyük sıkıntılara sabrederek, mutluluğa erer (47).

Mayıl, uzun yıllar babası ile mücadele ettikten sonra, sevdiği kıza kavuşur (48).

H1555. Doğruluk İmtihanı

H1556. Sadâkat İmtihanı

Hızır, duâlarını kabul ederek, istedikleri şeyleri verdiği üç adamı denemek için, kılık değiştirerek, yanlarına gider (25).

H1557. İteat İmtihanları

Peri padişahının oğlu, evden kovduğu hanımının, daha sonra, karnı anahtarlı bir çocuk dünyaya getirdiğini duyunca, bunun kendi çocuğu olduğunu anlar (23).

H1558. Dostluk İmtihanı

Çiftçinin güvenerek, ona sırrını açtığı adam, daha sonra buna kötülük yaparak kaçar (64).

H1562. Gücün İmtihanı

Ab-ı Güneş, Mayıl'ın gücünü denemek için, onu değişik imtihanlara tâbî tutar (48).

H1563. Hüner İmtihanları

"Hırızva Güzeli" kendisini götürmeye gelenlere, üç şart ileri sürer:

- a) Kırk kazan yemeği, sadece bir kişi yiyecek,
- b) Muayyen yerdeki gülü, çok hızlı bir şekilde getirecek,
- c) Ateşin içerisinde, sabaha kadar yatacak (43).

Padişahın oğlu ile evlenecek olan büyük kız, çok güzel yemek yapacak, ortancası çok büyük bir halı dokuyacak, en küçüğü de saçlarının yarısı altın, yarısı gümüş olan bir çocuk dünyaya getirecektir (45).

Amcalar, kızların mı, yoksa erkeklerin mi daha çalışkan olduğunu anlamak için, ikisini de gurbete göndererek, yapacakları işleri denerler (66)

H1564. Misafirperverlik İmtihanı

İhtiyar, bir süre sonra, dileklerini yerine getirdiği adamları denemek için, kıyafet değiştirerek, evlerine misafir olmak ister. Onu, sadece üçüncü adam kabul eder (25).

Oğlan, babası olduğunu bilmediği padişahı, evine davet ederek, onu en güzel şekilde ağırlar (45).

H1548.1. Kız Olup Olmadığının İmtihanı

Padişahın oğlu, kapılarına çoban duran kişinin, erkek mi, yoksa kız mı olduğunu öğrenmek için, onu çeşitli imtihanlara tâbî tutar (66).

H1583.1. Demir Ayakkabılar Giyerek Zamanı Ölçme

Gül Hanım'ın ayağındaki demir çarık eskiyip de, baş parmağı dışarı çıkınca, kaybolan kocasını bulacaktır (22).

H1596. Güzellik İmtihanı

Başka bir dünyada yaşayan yaşlı kadın, kendisine yardım eden kızı, beyaz köpüklü suda yıkayıp, dünya güzeli bir kız yapar (11).

Yaşlı kadın, kendisine yardım etmeyen kızı, kara köpüklü suda yıkayarak, iyice girkinleştirir (11).

J. AKILLILAR VE APTALLAR

J0 -J199. KAZANILAN VE ELDE EDİLEN AKIL (BİLGİ)

J200 - J1099. AKILLI VE AKILSIZ DAVRANIŞLAR

J200 - J499. Seçmeler

J230 - J299. Gerçek ve Açık Değerler

J300 - J329. Seçilen, Hâlihazırdaki Değerler

J330 - J399. Kaybetmeler ve Kazanmalar

J400 - J459. Birlikte Seçmeler

J500 - J599. İhtiyat ve Tedbir

J600 - J799. Önceden Düşünme

J800 - J849. İntibak

J850 - J899. Talihsizlikte Tesilli

J900 - J999. Alçak Gönüllülük

J1000 - J1099. Aklın Diğer Görünüşleri

J1100 - J1699. ZEKİLİK

J1100 - J1249. Zekî İnsanlar ve Hareketleri

J1250 - J1499. Zekîce Karşılık Vermeler

J1500 - J1649. Zekîce Pratik Hazır Cevaplar

J1650 - J1699. Çeşitli Zekî Davranışlar

J1700 - J2749. APTALLAR (VE DİĞER AKILSIZ İNSANLAR)

J1700 - J1729. Aptallar

J1730 - J1749. Gölünç Cahillik

J1750 - J1849. Gölünç Anlamama

J1850 - J1999. Gerçeklere Karşı Mantıksız Lâkaytlık

J2000 - J2050. Mantıksız Şüphencilik

J2050 - J2199. Mantıksız Dar Görüşlülük

J2200 - J2259. Mantıksızca Mantığın İhmali

J2260 - J2299. Mantıksız İlmî Teoriler

- J2300 - J2349. Kolay Aldanır Ahmaklar
 J2350 - J2370. Aptalların Gevezeliği
 J2370 - J2399. Aptalca Soru Sorma
 J2400 - J2449. Aptalca Taklit
 J2450 - J2499. Hakiki Aptallar
 J2500 - J2549. En Yüksekteki Aptal
 J2550 - J2599. Müteşekkir Aptallar
 J2600 - J2649. Korkap Aptallar
 J2650 - J2699. Acemi Aptallar
 J2700 - J2749. Kolay Problemi Zorlaştırma
 J2750 - J2799. Aptalların ve Akıllıların Diğer Görünüş-
 leri

J21. Deney ile Verilen Öğütün Mâkul Olduğu İspat Edilir

Adam, parayla satın aldığı öğütleri tutmadığı için, zor durumda kalır. En sonunda da yine, verilen öğütleri tutarak kurtulur (56).

J130. Hayvanlardan Öğrenilen Bilgi

Değirmenci, tilkinin verdiği bilgilerle, padişahın kızı ile evlenir (6).

Avcı Ali, hayvanların dilinden anladığı için, onlardan bir takım bilgiler öğrenir (8).

Kahraman, aslında bir balık olan "Sarıtraş"ın yardımı ile hiç konuşmayan prensesi konuşturup, onunla evlenir (13).

Padişahın oğlu, atının yardımı ile, hem kuşlar padişahının kızını, hem de babasının gözlerine ilaç olacak toprağı getirir (16).

Mayıl, güvercinlerden öğrendiği bilgi ile, tekrar gözlerine kavuşur (48).

J144. Keçi; Kurda Kapıyı Açmamaları İçin Yavrularına Tembih Eder

Koyun; yavrusuna, kendisi yokken, kapıyı kimseye açmamasını tembihler (2).

J152.2. Dervişten Alınan Nasihat

Babasının gözünü iyileştirecek toprağı aramaya giden gence, yolda bir derviş yardım eder (16).

Padişahın oğluna, bir derviş, istediğı kızı nasıl bulabileceğini anlatır (20).

"Dünya Güzeli"ni aramaya giden gence, bir derviş yardım eder (42).

Nurşen Hanım'ı getirmeye giden gence, bir derviş, ne yapması gerektiğini anlatır (45).

Padişah ve veziri, bir dervişin yardımı ile çocuk sahibi olurlar (48).

Mayıl'a, bir derviş yardım ederek, onu sevdiği kızın yanına götürür (48).

J153. Kutsal Adamdan Akıl

Derviş, gurbete çıkan kahramana yardım eder (16, 17, 48).

Hz. Hızır, kızının peşinden gelen adama, yolda görmüş olduğu hadiselerin mânâsını açıklar (25).

Ormandaki ihtiyar, padişaha; doğacak olan kızının, büyüdüğü vakit, çobanın oğlu ile evleneceğini söyler (26).

Mağaradaki ihtiyar, oradaki su damlacıklarının her birinin, bir insanın dünyadaki kısmetini gösterdiğini söyler (27).

Hz. Hızır, sürekli olarak, gurbete çıkan Mayıl'a yardım eder (48).

J154. Ölmek Üzere Olan Babanın Nasihati

Suya atılan çocukları, yer altındaki evinde büyüten adam, öleceği zaman, bunlara çeşitli nasihatlerde bulunur (45).

J155. Kadından Öğrenilen Akıl

J155.4. Kadının Nasihati

Ölmüş olan anne dile gelerek, kızının yılan şeklinde çocuk dünyaya getiren padişahın hanımına nasıl

yardım edeceğini, sonra da çocuğu nasıl okudacağını ve onunla nasıl evleneceğini anlatır (24).

J163. Akıl Satın Alma

J163.4. İyi Akıl Satın Alma

Bir adam, para vererek, iki akıl satın alır (56).

J175. Genç Adamdan Akıl

Padişaha sorulan soruların cevaplarını, zindandaki genç söyler (40).

J200. Seçimler

İnekleri bölüşmek isteyen kardeşlerden, akıllı olanı; eski ahıra gidenlerin kendisinin; yeni ahıra gâdenlerin ise diğer kardeşinin olacağını söyler (58).

J1100. Akıllılık, Beceriklilik

J1110. Akıllı Adamlar

Akıl satan adam, idam edilecek adama nasihat ederek, onu kurtarır (56).

J1111. Akıllı Kız

Dokuz kız kardeşten en küçüğü, amcasının oğlu ile girdiği bahsi kazanır (66).

J1113. Akıllı Oğlan

Padişaha sorulan soruların cevabını, zindandaki oğlan söyler (40).

J1172.3. Nankör Hayvan, Hapsedildiği Yere Gönderildi

Yılan, kendisini kutunun içinden çıkaran adamı öldürmek isterken, tilkinin hilesi ile tekrar kutuya girdirilir (7).

J1262.5.1. Allah'ın adını Vererek Çok Miktarda Sadaka İsteme

Dilenci, Allah Rızası için sadaka ister (62).

J1540. Karı - Koca Arasındaki Karşılıklı Sözler

İnatçı adam ile karısı, ineklerini sulama hususunda bahse girerek, kim önce konuşursa onun yapmasını söylerler (60).

J1700. Ahmaklar

Karatepeliler, Jip'in önüne ot kayup, onu da bir ağaca bağlarlar (67).

J1701. Aptal Karı

Kadın, ahiretten geliyorum diye kendisini kandıran Avşar'a, yeni ^{ölen} oğluna götürmesi için, para ve elbise verir (61).

(T)J1701.2. Aptal Kız

Kız, adamın ahiretten gelidğine inanarak, ağabeyine selâm yollar (61).

J1706. Aptal Hayvanlar

J7736. Hayvanın Bilgisizlik ve Aptallıkları

Yılan, tilkinin sözüne inanarak, tekrar çıktığı kutunun içerisine girer (7).

(T)J1707. Aptal Kardeş

Deli oğlan:

- a) Annesini kaynar su ile yıkayarak öldürür
- b) Öküzünü götürüp, bir "kertiş"e satar,
- c) Ağabeyi kapıdan ayrılma dediği için, kapıyı sırtına yükleyip gider (58).

(T)J1708. Aptal Çoban

Çoban, sürüsünü çalan Avşar'ın sözüne inanarak, dağın devrileceğini zannedip, ona destek olur (61).

J1791. Yansıyan Şeyin Orijinalinin Suda Aksi Olduğunu Düşünme

J1791.6. Güzel Kadının Suyu Yansıması

J1791.6.1. Çirkin Kadın, Güzel Kadının Aksini Suda Görür ve Onu Kendisi Zanneder

Çingene kızı, pınardan su alırken, ağaçta bekleyen güzel kızın aksini suda görüp, onu kendisi zanneder (20).

J1851. Hayvan veya Objeye Hediye

Deli oğlan, kendisine düşen öküzü, yolda başını sallayan "kertiş"e bırakarak gelir (58).

J1851.2. Kuşlara Hediyeler

Padişahın kızı, kendisine bakan güvercine önce yem atar, sonra yine baktığını görünce, bileziğini de atar (21).

J1852. Hayvanlara Malları Satmak

Deli Oğlan, satmak için götürdüğü öküzü, tesadüfen başına sallayan "kertişin" almak istediğini zannederek, ona bırakıp gelir (58).

J1882. Hayvanlara Bilgi Öğretmeye Kalkışma Aptallığı

Şibidik Ayşe, Kazlara okuma yazma öğreteceğini belirterek, komşularından kırk kaz toplar (65).

J2070. Aptal Arzular

J2071. Üç Aptalın Arzusu: Üçü de Mükafatlandırılacaklardır

Üç hırsızdan ikisi, Hz. Hızır'dan zenginlik, diğeri de misafir ister (25).

J2183. Felaket Getiren Tartışmalar

Hanımı ile bahse giren adam, sinirinde fenalık geçirip, mezara konulduğu sırada, gerçekler anlaşılır (60).

J2355.1. Onların Hakkında Konuştuğu Zaman Aptal, Sihirli Objeyi Kaybeder

Oğlan, yeni evlendiği hanımına, sihirli yüzüğünün marifetlerini anlatınca, kadın yüzüğü alıp, sevgilisi ile birlikte kaçar (10).

Adam, yılan şeklindeki damadının hediye ettiği sihirli eşyaların ve hayvanların marifetlerini, çevresindekilere anlatınca, onları çaldırır (36).

J2400. Aptalca Taklitler

J2461. Ne Söylediyse (Yaptıysan) Tekrarlamalısın

Unutkan adam, kendisine söylenenleri unutmamak için, sürekli tekrar eder ve sonunda karıştırır (59).

J2498. Merasimin Tekrarlanması

Padişah, Zekiye ile Mehmet'e, yeniden düğün yapar (39).

J2511. Sakin Bir Şekilde Bahse Girme: İlk Defa Kimin Konuşacağı Hususunda , Erkek ve Karısı Bahse Girer

İneği sulamak için tartışan karı-koca, kim önce konuşursa, onun sulaması hususunda bahse girerler (60).

J2600. Korkak Aptal

Ahmet, çok korkak olduğu için, evden dışarıya çıkmaz (32).

K. ALDATMA

K0 - K99. ALDATMA İLE MÜSABAKAYI KAZANMAK

K100 - K299. ALDATICI ANLAŞMALAR

K110 - K149. Aldatıcı Eşya Satışı

K200 - K249. Borç Ödemede Aldatma

K300 - K499. ÇALINTILAR VE HİLELER

K410 - K439. Çalıntılar

K440 - K499. Diğer Hileler

K500 - K699. ALDATMA YOLUYLA KAÇMA

K700 - K799. ALDATMA YOLUYLA YAKALANMA

K800 - K999. KADERE BAĞLI ALDATMALAR

K1000 - K1199. KENDİ KENDİNİ YARALAYARAK ALDATMA

K1200 - K1299. ŞAHSİYETİNİ RENCİDE ETME POZİSYONUNDA ALDATMA

K1300 - K1399. İĞFAL EDİLMİŞ VEYA ALDATILMIŞ EVLİLİK

K1400 - K1499. KOLAY ALDATILMIŞ KİŞİNİN HAYSİYETİ TAHRİF EDİLİR

K1500 - K1599. ZİNA İLE İLGİLİ ALDATMALAR

K1600 - K1699. ALDATICI, KENDİ TUZAĞINA DÜŞER

K1700 - K2099. YALAN SÖYLEYEREK ALDATMALAR

K1700 - K1799. Blöf Yoluyla Aldatma

K1800 - K1899. Tebdil-i Kıyafet veya Hayâl Şeklinde Aldatma

- K1900 - K1999. Hileler, Sahtekârlıklar
 K2000 - K2099. İki Yüzlülükler
 K2100 - K2199. Sahte İthamlar
 K2200 - K2299. Alçaklar ve İhanet Edenler
 K2300 - K2399. Diğer Aldatmalar

KO - K99. Aldatma ile Müsabakayı Kazanmak

(T)K93. İmtihanı Kazanmak İçin Hile Yapılır

Vezirler, padişahın istediği tavşanları götürren Keloğlan'a mâni olmak için, geçitli hilelere başvururlar(62)

K264. Aldatıcı Bahisler

Dev Karısı ile oğlanıgirdiği bahiste, padişah, gencin yenmesini sağlamak için hile yapar (29).

K301. Usta Hırsız

Hoca, padişahın hazinesini çalan hırsızları bulur(57).

K431. Farenin Kuyruğunun Uyuyan Hırsızın Ağzında Olmasının Sebebi, Sihirli Yüzüğü Onun Boğazından Almasındandır

Fare, hırsızın ağzında saklı olan yüzüğü alabilmek için, kırmızı bibere belediği kuyruğunu, onun burnuna sokar (10).

K500. Hile Vasıtasıyla Tehlike Veya Ölümden Kazanç

Güvercin şeklindeki oğlan, diğer iki kardeşinden kurtulabilmek için, kendisini ateşe atıyormuş gibi yapıp, yatakların üzerine atar (21).

K511. Değiştirilen Mektup

Kız, öldürülmesi için, elinde bir mektupla, babası tarafından gönderilen gencin mektubunu değiştirerek, onunla kendisinin evlendirilmesini yazar (26).

K620. Bekçiden Hile ile Kaçma

Kabağın içinden çıkan peri kızı, bekçiyi uyutarak, bahçedeki sebze ve meyveleri toplar (18).

(T)K673. Karga, Hile ile Tilkidenden Kurtulur

Karga, hile ile tilkinin ağzından kurtulup kaçar (3).

(T)K690. Devden Kaçma

Padışah, hile ile, genci dev karısının elinden kurtarır (29).

(T)K695. Vezirden Hile ile Kaçma

Padışahın hanımı, kendisine sahip olmak isteyen vezire, yanına geleceğini söyleyerek kaçar (47).

K700. Aldatma Vasıtasıyla Kaçma

Padışahın oğlu, devin eline ağaçtan yapılmış bir kılıç verip, onun olağanüstü kılıcını da alarak kaçar (17).

(T)701. Ayıyı, Hile ile Sepete Hapsetme

Tilki, sepet örmeyi öğretmek bahanesi ile ayıyı sepetin içerisine hapseder (1).

K730. Tuzakta Yakalanmış Kurban

Padışahın oğlu, kuşlar padışahının kazına yakalamak için, kırk sikke ile tuzak kurar (16)

K850. Hileli Oyunlar

K851. Hileli Oyun: Diğer Her Birini Yakma

Sonradan güvercin olan Hüsn-ü Yusuf, kendisini ateşe atıyormuş gibi yaparak, peri kardeşlerinin yanmasını sağlar (21).

(T)K867.2. Hileli Oyunla Babayı Öldürme

Mayıl, hile ile babasının kollarını bağlayıp, onu öldürür (48).

K940. Hayvan veya Kendi Ailesini Hile ile Öldürme

"Sarıtraş", konuşmayan prensesin ağzındaki yılan yavrularını hile ile çıkararak öldürür (13).

K950. Hile ile Öldürmenin Diğer Şekilleri

K955. Yakma ile Öldürme

Güvercin şeklindeki Hüsn-ü Yusuf, peri kardeşlerinden kurtulmak için, hile ile onların ateşe atlayıp yanmalarını sağlar (21)

K955.1. Kaynar Suda Öldürme

Deli oğlan, annesini kaynar su ile banyo yaptırarak, onun ölmesine sebep olur (58).

K955.2. Sıcak Yağda Yakarak Öldürme

Parlak Ahmet'in çırağı, tulukların içine saklanan kırk hırsızın da üzerine kızgın yağ dökerek öldürür (38).

K958. Suda Boğma Vasıtasıyla Öldürme

Padişah, büyüdüğü vakit, kendi kızı ile evlenecek olan çobanın oğlunu suya attırır (26).

Cadı karısı, teyzeleri tarafından öldürülmesi istenen çocukları, bir sandığa koyup, suya atar (45).

K963. İp Kesildiğinde, Kurban Aşağı Düşer

Devi öldürmek için aşağıya inen genci, ağabeyleri kıskanarak, ipi kesip, onu kuyuda bırakırlar (15).

K1011. Göz İlacı

(T)K1011.3. Görmeyen Gözün İlacı Yapraktır

Cinlerin sahip olduğu incir ağacının yaprağı, ıslatılıp da görmeyen gözlere sürülürse, göz iyileşir (14).

Padişahın gözünün tekrar iyileşebilmesi için, devlerin ülkesinde bulunan muayyen ağacın yaprağını gözlerine sürmesi gerekmektedir (17).

(T)K1011.4. Görmeyen Gözün İlacı Topraktır

Padişahın görmeyen gözlerinin tekrar iyileşmesi için, atının ayak basmadığı yerden toprak alıp, gözüne sürmesi gerekmektedir (16).

(T)K1011.5. Görmeyen Gözün İlacı Sudur

Cinlerin sahip olduğu ağacın yaprağı, su ile ıslatılıp sürüldüğü vakit, gözleri iyileştirir (14).

K1241. Atın Arkasına Hile ile Binme

Keloğlan, olağanüstü atı merak edip, kuyruğuna yapışarak, onun gittiği yere kadar gider (21).

K1300. Baştan Çıkarma (Namusa Leke Sürme)

K1310. Baştan Çıkarma ve Kıyafet Değiştirme ile Evlenme

Çingene kızı, limondan çıkan peri kızını bir güvercin şekline dönüştürdükten sonra, onun yerine geçip oğlana yalan söyler (20).

Şibidik Ayşe, padişahın hanımının ablası kılığında gelerek, ablası öldüğü için, padişah ile evlenir(65).

K1330. Adamın Odasına, Kızın Hile ile Girmesi

Şibidik Ayşe, gece padişahın odasına girip, uyku esnasında ona, hanımının ablası ile evlenmesini tavsiye eder (65).

K1340. Hile ile Kızın (Erkeğin) Yatak Odasına girme

K1343.2. Erkek, Kadın Kıyafeti Giyerek Prensesin Odasına Girer: Onunla Evlenir

"Hırızva Güzeli"ni, padişah için getiren genç, daha sonra, kadın kıyafeti giyerek, odasına girer (43).

Keloğlan, gece herkes uyuyunca, gidip ağasının hanımının elbiselerini kendisi giyer, ona da kendi elbiselerini giydirir (63).

K1350. Kadın, Hile ile İkna Eder veya Kur Yapar

Annesi, yalan söyleyerek, Korkak Ahmet'in dışarıya çıkmasını sağlar (32).

Cadı karısı, hile ile kızı ikna edip, hamama götürür (47).

Şibidik Ayşe, hile ile padişahı kandırıp, onunla evlenmeyi başarır (65).

K1355. Kahramanın Getirdiği Mektubu Prenses Değiştirerek Vazifesini Yerine Getirir

Kız, elindeki mektupta, öldürülmesi istenen gencin mektubunu değiştirerek, kendisiyle evlenmesini sağlar (26).

K1357. Kaybedilen Sevgilinin Yeniden Elde Edilmesi

Padişahın oğlu, çingene kızı tarafından bir güvercin

şekline dönüştürülen sevgilisinin başından iğneyi çekerek, o eski haline döndükten sonra, onunla evlenir (20).

Gül Hanım, kaybolan kocasını uzun yıllar aradıktan sonra bulur (24).

Padişahın oğlu, başkasıyla evlendirildikten sonra, asıl sevdiği kıızı bulunca, onunla evlenip, diğerini cezalandırır (46).

K1398. Hile ile Aızaları Boyama

Kadın, kocasındaki altınları çalan adamı bulup, o uyurken, sakal ve bıyığının yarısını kesip, yüzünü de boyayarak, oradan ayrılır (64).

K1571. Zinanın Hile ile Keşfedilmesi

Ormanca, çok uzaklara gittiğini söyleyip, aynı gece eve dönünce, hanımının başka erkeklerle de ilişkisinin olduğunu öğrenir (51).

K1700. Blöf Vasıtasıyla Aldatma

Şibidik Ayşe, okutmak için aldığı kazların hepsini yedikten sonra, onların, fazla okudukları için uçmayı da öğrendiklerini söyler (65).

K1810. Hile İle Kıyafet Değiştirme

Aslında kız olan "Helvacı Güzeli" erkek kılığına girerek çalışır (47).

Kız, erkek kılığına girerek, bir ağanın kapısında çobanlık yapar (66).

K1811. Tanrılar (Azizler), Beşerî Varlıkları, Ziyaretleri Sırasında Kıyafet Değiştirirler

(T)K1811.6. Hz. Hızır, Kıyafet Değiştirerek İnsanların Yanına Gider

Hızır, bir yaşlı adam kılığına girerek, daha önce dileklerini yerine getirdiği adamların ne halde olduklarını denemeye gider (25).

K1812. Tebdili Kıyafetle Gezen Padişah

Padişah, kıyafet değiştirerek, suya attığı çocuğun, yaşayıp yaşamadığını araştırır (26).

Padişah, kıyafet değiştirerek, veziri ile birlikte ticarete çıkar (47).

Hiç çocukları olmayan padişah ile veziri, dertlerine derman aramak için, kıyafet değiştirip, gurbete çıkarlar (48).

K1812.20. Kıyafet Değiştirmeyi Sayma

Yılan ile evlenen kız, üzerine yedi kat elbise giyerek, onun çıkardığı her deriye karşılık, kendisi de bir kat elbise çıkarır (24).

(T)K1821.11. Başına İşkembe Geçirerek Erkek Kılığına Girme

Vezirin elinden kaçan kız, başına bir işkembe geçirip erkek kılığına girerek, bir helvacı yanında çalışır(47).

K1822. Hayvanlar, Kıyafet Değiştirdiğinde İnsan Gibi Olurlar

Sudaki pullu balık, bir insan kılığına girerek, padişahın oğluna arkadaşlık eder (13).

Kurbağa, şekil değiştirerek, çok güzel bir kız olur(19).

Güvercinler, gece evlerine vardıklarında tüylerini çıkartarak, birer insan olurlar (21).

"Eşek Sıpası", derisini çıkardığı vakit, yakışıklı bir delikanlı olur (22).

Yılanlar, derilerinden çıktıkları vakit, birer insan olurlar (24).

Ejderha, sihirin bozulması üzerine, dünya güzeli bir kız olur (37).

Havuzaya gelen güvercinler, derilerini çıkardıkları vakit, dünya güzeli birer kız olurlar (41).

K1822. İnsan Kılığına Giren Hayvanlar

Aslında birer peri olan hayvanlar, kıyafet değiştirerek, insan olurlar (13, 19, 21, 22, 24, 36, 37, 41).

K1825.1. Doktor Gibi Kıyafet Değiştirme

Ahmet denizin dibinden çıktıktan sonra, doktor kılığına girerek, boynuz düşürdüğünü söyler (35).

K1827.0.1. Dev, Kıyafet Değiştirir ve Mukaddes Adam Gibi Olur

Köyde çocuk okutan hoca, aslında bir devdir (21).

K1832. Ses Değiştirme ile Kimliğin Saklanması

Kurt, sesini değiştirerek, kuzuya, annesi olduğunu söyler (2).

K1833. Kıyafet Değiştirerek Hayalet Gibi Görünme

Avşarlardan birisi, ölü numarası yapıp kefen giydikten sonra, ortalıkta dolaşır ve bunu görenler hayalet zannederler (61).

K1834. Bir İnsan, Sırayla Değişik İnsanların Kılığına Girer

Şibidik Ayşe, önce padişahın karısının, sonra da ablasının kılığına girerek ortaya çıkar (65).

(T)K1834.1. Bir Dev, Sırayla, Değişik İnsanların Kılığına Girer

Aslında bir dev olan hoca, kızı denemek için, onun yanına; babası, annesi ve dadısı kılıklarına girerek varır (21).

Padişahın kızı ile evlenen dev, onu denemek için, yanına; annesi, babası ve cariyesi kılığına girerek varır (30).

K1836.5. Erkeğin, Başka Bir Erkek Kılığına Girmesi

Küçük oğlan, kıyafet değiştirerek, bir binici kılığında ağabeylerinin düğününe gelir (15).

K1836. Erkeğin Kadın Elbisesi Giyerek Kıyafet Değiştirmesi

"Hırızva Güzeli"ni getiren genç, daha sonra bir kadının kılığına girerek, onun odasına girer (43).

Mayıl, kız kıyafeti giyerek, Ab-ı Güneş ile buluşur (48).

K1837. Kadın, Kıyafet Değiştirerek, Erkek Kılığına Girer

Gül Hanım, erkek kılığına girip, ayağına da demir çarık giyerek, kaybolan kocasını aramaya çıkar (22).

Vezirin elinden kaçan kadın, erkek kılığına girerek bir helvacı yanında çalışmaya başlar (47).

Kız, erkek kılığına girerek, padişahın kapısında çoban olarak çalışır (66).

K1839. Diğer Aldatmalarla Kıyafet Değiştirme

K1839.1. Kurt, Pençesini unun İçerisine Koyarak, Kıyafet Değiştirir

(T)K1339.1. Kurt, Ayaklarına Kına Yakarak Kıyafet Değiştirir

"Tüm Tüm Tümencik"i yemek isteyen kurt, onun annesine benzemek için, ayaklarına kına yakar (2).

K1839.12. Çocukların Kıyafet Değiştirmesi

Mayıl, kıyafet değiştirerek, babasına, kendisini, bir demircinin oğlu olarak tanıtır (48).

K1840. Bir Başkasının Yerine Geçme ile Aldatma

Oğlan, deve; kız yerine, ağaca elbise giydirip vererek kandırır (17).

Çingene kızı, limondan çıkan kızı, bir güvercin şekline çevirdikten sonra, onun yerine kendisi oturur(20).

"Harızva Güzeli", padişahı öldürdükten sonra, onun yerine, kendisini kurtaran genci koyarak, onunla evlenir (43).

Dadı, Gül Senem'in gözlerini aldıktan sonra, onu yola bırakarak, yerine kendi kızını oturtur (46).

K1860.Yalandan Ölü veya Uyku Numarası Yaparak Aldatma

Tilki, kargayı yakalamak için, ölü gibi yatar (3).

Kırk Avşar, karınlarını doyurabilmek için, aralarında anlaşarak, her gün biri ölü numarası yaparak, köylülerden para toplarlar (61).

K1870. Aldatma

Tilki, padişahın aldığı ölçeğin dibine bir altın yapıpıştırarak, onunla altın ölçtüklerini zannetmesini sağlar (6).

Kadın, kocasından altınları çalan adamı bulup, hile ile tekrar aldatıp, altınları alarak gelir (64).

K1887. Hayâlî Sesler

Okunun peşisıra gelen kahraman, bir ses duyarak; oradaki kurbağanın kendi kısmeti olduğunu anlar (19).

Yılandan hamile kalan kız, karnındaki çocuğu öldürmek isteyince, gaipten bir ses , çocuğunun insan şeklinde olacağını söyler (24).

K1889. Diğer Hayâlî Aldatmalar

K1889.1. Yanar Gibi Görünen Ev

Kedi ile köpek, sahiplerinin sarayının parlaklığını yedi deniz ötesinden görürler (22).

Bey, "Eşek Sığıması"nın yaptırdığı sarayı görünce, sabah oldu zanneder (22).

K1900. Diğer Sahtekârlıklar

K1911. Sahte Gelin (Bir Başkasının Yerine Gelin)

Çingene kızı, padişahın oğlu ile evlenecek olan kız bir güvercin şekline sokup, onun yerine kendisi geçer (20).

Dadı, padişahın oğluna gelin giden kız, yolda aşağıya atıp, yerine kendi kızını oturtur (46).

K1911.1.3. Pınar Başındaki Sahte Gelin Gerçek Gelin Zannedilir

Padişahın oğlu, ağaçta bekleyen kızın, gerçekten kendi nişanlısı olduğunu zanneder (20).

Padişahın oğlu, gelin olan dadının kızını Gül Senem zanneder (46).

K1911.3. Gerçek Gelinin Eski Haline Gelmesi

Sihir ile güvercin olan kız, başındaki iğnenin çıkarılması ile tekrar eski haline dönüp, padişahın oğlu ile evlenir (20).

Padişahın oğlu, türbede yatan kızın, evlenmek istediği kız olduğunu, çeşitli hadiselerden sonra anlar (46).

K1917.3. Hiç Parası Olmayan Ağık Kur Yapar: Yardımcı Hayvan,

Sahibine, Zenginlik Hususunda Yardım Eder. Böylece c, Kızı Elde Eder

Tilki, değirmenciyi çok zengin birisiymiş gibi tanıtarak, padişahın kızı ile evlenmesini sağlar (6).

K1931.2. Sahtekârlar, Kahramanı Yeraltı Dünyasına Bırakırlar

Kuyudaki balları çıkaran Lokman'ı, arkadaşları kuyuda bırakırlar. O da, açılan bir delikten, başka dünyaya gider (9).

Padişahın büyük oğulları, kardeşlerini kıskanıp, onu yer altına gönderirler (45).

Kötü kalpli teyzelerin teşvikiyle suyu atılan çocuklar, alt dünyaya giderler (45).

K1931.4. Sahtekârlar, Kahramanı Kuyuyun İçinde Bırakırlar

Arkadaşları, Lokman'ı, bala ortak olmaması için kuyunun içinde bırakırlar (9).

Ağabeyleri, küçük kardeşlerini kıskanıp, onu kuyunun içerisinde bırakırlar (15)

(T)K1931.8. Sahtekârlar Kahramanı İssız Bir Yere Bırakırlar

Babası, Mayıl'ı, "Korku Dağı"na attırır (48).

K1935. Sahtekâr Kimselerin Çaldığı Prenses Kurtarılır

Kahraman, dev tarafından kaçırılan kızları, bir ipe bağlayarak, yukarıya gönderir (15).

Kahraman, devlerin elinde esir olan kızı kaçıırır (17).

K1951.4. Savaş Esnasında Korkağın Öğünmesi

Korkak Ahmet, çok cesur olduğunu ve su başına tutan devi kolaylıkla öldüreceğini söyler (32).

K1952.1.1. Yardımcı Hayvan Tarafından Zavallı Çocuğun, Yüzme

Esnasında Elbisesini Kaybettiğini Söyler

Tilki, değirmencinin yağmura tutulup, selin içinde kaldığını söyleyerek, padişahın yeni elbiseler alır (6).

K1956. Yalandan Bilgili (Görünen) Adam

Adam, başka bir yere göçederken, orada kendisini "hoca" olarak tanıtır ve soruları tesadüfen bilir (57).

K2110. İftiralar

K2110.1. İftira Edilen Eş

K2112. Kadına Zina Yaptığına Dair İftirada Bulunma

Kıskanç ablalar, kız kardeşlerinin yanından çocukları alıp köpek yavrusu koyarak, kocasını, o köpekleri dünyaya getirdiğini söylerler (45).

Köyün imamı, kıza sahip olamayınca, Hicaz'daki babasına bir mektup yazarak, kızlarının kötü yolda olduğunu söyler (47).

K2210. Hain Akrabalar

K2211. Hain Erkek Kardeşler

Büyük kardeşler, kendisine en güzel kızı ayıran kardeşlerini kuyuda bırakırlar (15).

K2212. Hain Kız Kardeş (Abla)

Kötü kalpli ablalar, iki çocuk dünyaya getiren ablalarına kıskanarak, iftirada bulunurlar (45).

K2212.1. Hain Üvey Kız Kardeş

Üvey kız, diğer kızın güzelliğini kıskanıp, o da güzelleşmeye gider fakat, iyice çirkinleşip gelir(11).

Üvey kız, diğer kardeşinin güzelliğini kıskanarak, annesinden, onu yok etmesini ister (34).

(T)K2212.3. Hain Gelin

Kardeşlerinin hanımları, kıızı kıskanarak, boğazına yüzük atıp, onu öldürürler (33).

K2213. Hain Eş (Karı)

Avca Ali'nin hanımı, onun sırrını açıklaması için, ölmesine dahi razı olur (8).

Padişahın kıızı, evlendiği adamdan sihirli yüzüğü alınca, kocasını attırıp, yerine sevgilisini getirir (10).

Kocası Hicaz'a giden kadın, padişahın oğlu ile buluşur (35).

Kadın, kocası Hicaz'a gidince, altın yumurtlayan tavuğu keser (35).

Sinan Padişah'ın hanımı, geceleri bir arap ile buluşur (37).

(T)K2215. Hain Anne

Anne, altın yumurtlayan tavuğun ciğeri ile yüreğini yiyen çocukları kesmek ister (35).

(T)K2215.1. Hain Üvey Anne

Üvey anne, evin bütün işlerini, Üvey kızına yaptırır(11)

Üvey anne, Üvey kızdan kurtulmak için, onun yılan şeklindeki çocuğu dünyaya getirmesini, okutmasını ve onunla evlenmesini ilerisürer (24).

Üvey anne, kocası gurbete çıkınca, bütün malı-mülkü kendi üzerine yaptırır (24).

Üvey anne, Üvey kızına sihirli çubukla vurarak, onu bir ejderha şekline dönüştürür (37).

(T)K2216. Hain Baba

Küçük gelinine âşık olan padişah, oğlunu öldürmek için ondan, olmayacak işler ister (19).

Mayıl'ın babası, oğlunu öldürebilmek için, ona çeşitli tuzaklar kurar (48).

K2218.1. Hain Kaynana

Sinan Padişah'ın kaynanası, ona sihirli çubukla vurarak, bir eşek şekline çevirir. Daha sonra da, köpek ve topal kaz yapar (37).

(T)K2219. Hain Teyze

Kıskanç teyzeler, yeğenlerini öldürtmek için, bir cadı karısını görevlendirirler (45).

K2220. Hain Rakibler

Mayıl ve babası aynı kızı sevdikleri için, yıllarca birbirleri ile savaşırlar (48).

K2248. Hain Vezir

Başvezir, padişahın hanımını memleketine götürürken, ona sahip olmak ister (47).

Vezirler, Keloğlan'ın, padişahın kızı ile evlenmesini istemedikleri için, çeşitli hileler düzenlerler(62).

K2249. (Hain) Diğer Memur ve Ticaret Erbabı

İmam, kendisine emanet edilen kıza sahip olmak ister (47).

K2225. Hain Hizmetçi Kadın

Dadı, kızın gözlerini çıkardıktan sonra, yola atarak, onun yerine kendi kızını oturtur (46).

K2253. Hain Berber

Mehmet'in hanımına âşık olan berber, onu, ölmesi için, devlerin memleketine gönderir (39).

K2261.1. Hain Çingene

Çingene kızı, ağaçta padişahın oğlunu bekleyen kızın başına bir iğne sokup, onu kuş yaparak, yerine kendisi oturur (20).

K2293. Hain Yaşlı kadın

Kadın, Nar adlı kızın ağzına sihirli boncuk atarak, onu öldürür (34).

K2295. Hain Hayvanlar

(T)K2295.6. Hain Yılan

Kutunun içerisinden çıkan yılan, kendisini kurtaran adamı öldürmek ister (7).

K2297. Hain Arkadaşlar

Lokman'ın arkadaşları, onun gönderdiği balları çaktikten sonra, genci kuyunun içerisinde bırakırlar(9).

Beraber yola çıkan arkadaşlardan "Kötülük", arkadaşının yiyeceklerini yedikten sonra, kendi suyunu ona, bir göz karşılığında verir (14).

K2300. Diğer Aldatmalar

(T)K2301. Yardımcı Hayvan, Yolda Çalışanlardan Yalan Söylemelerini İster

Filki, yoldaki adamları tembihleyerek, oradaki malların değirmenciye ait olduğunu söylemelerini ister (6).

(T)K2302. Sahte Gelin, Kocasına Yalan Söyler

Çingene kızı, gözlerinin büyümesini ve teninin ka-

ramasını, ağaçta fazla beklemesine bağlar (20).

(T)K2303. Baba, Söz Verdiği İş Yapmadığı İçin Yalan Söyler
"Mehmet Emmi" Bey'in kızını istemediği halde, oğluna;
istediğini ve onların da vermediğini söyler (22).

(T)K2304. Kahramanın Dışındaki İnsanlar Kendilerini: Kahraman
Gibi Gösterirler
Padişahın büyük damatları, geyik sütünü Keloğlan ge-
tirdiği halde, kendilerinin getirdiğini söylerler(49).

(T)K2305. Hile ile İş Yapma
Adam, hile ile öldürdüğü üç adamı da, sanki bir adam-
mış gibi, bir yolcuya attırır (50).

(T)K2306. Dev, İnsanlardan Yamyamlıklarına Gizler
Köyde, hiç adam bırakmayıp, hepsini yiyen dev karısı,
yanına gelen üvey oğluna, onların bir hastalıktan öl-
düğünü söyler (29).

(T)K2307. Hile ile Mal Sahibi Olma
Yolcu, hile ile, adamın elinden altınları alıp kaçar(64).
Şibidik Ayşe, hile ile padişahın bütün mallarına sa-
hip olur (65).

(T)K2308. Hile ile Evlenme
Keloğlan, çeşitli hileler düzenleyerek, padişahın kü-
çük oğlunu, "Dünya Güzeli" kız ile evlendirir (42).
İki dişli kadın hile yaparak, arkadaşı üç dişli ka-
dınan, padişahın oğlu ile evlenmesini sağlar (44).
Şibidik Ayşe, çeşitli hileler düzenleyerek, padişah
ile evlenmeyi başarır (65).

L. KADERİN TERS DÖNMESİ

L0 - L99. EN GENÇ ÇOCUĞUN ZAFERLERİ

L100 - L199. TALİHİ YAVER GİTMİYEN KAHRAMAN (HANIM KAHRAMAN)

L200 - L299. ALÇAK GÖNÜLLÜLÜĞÜN MÜKAFAT GETİRMESİ

L300 - L399. ZAYIF VE TEKATSİZ OLMANIN ZAFERİ

L400 - L499. KIBİR AŞAĞILIK GETİRİR

L10. En Genç Çocuğun Zaferi

Hiç konuşmayan prenses, dayılarının kızı ile evlenmeyi en küçük oğlanın hakettiğini söyler (13).

Padişahın kızını isteyen küçük oğlan, hayvanların yardımı ile isteğine kavuşur (12).

Bahçedeki elmayı yiyen devi, padişahın en küçük oğlu öldürür (15).

Padişahın üç oğlundan en küçüğü, babasının gözlerine derman olacak toprağı getirir (16).

En küçük oğlan, babasının gözlerini iyileştirecek olan ağaç yaprağını devlerin ülkesinden getirmeyi başarır (17).

Bir yıl çalışma neticesinde, en büyük kazancı, küçük oğlan getirir (37).

Padişahın oğlu ile evlenen üç kız kardeşten ikisi, vaadlerini yerine getiremez, en küçüğü sözünde durarak, saçlarının yarısı altın, yarısı gümüş olan iki çocuk dünyaya getirir (45).

Aynı kızı seven üç kardeşten en küçüğü, onunla evlenmeye hak kazanır (54).

En küçük kız, amcasının oğlundan daha fazla çalışıp, para kazanır (66).

L11. Talihli En Genç Oğul

Gurbete çıkan padişahın küçük oğluna, bir derviş ve atı yardım eder (16).

L12. Sevilen En Genç Oğul

Padişah, daha çok çalışan en küçük oğlunu, yerine padişah yapar (37).

L13. Vijdanlı En Genç Oğul

Padişahın küçük oğlu, kendisini ölüme terkeden kardeşlerini affeder (15).

L31. En Küçük Kardeş, Daha Büyüklerine Yardım Eder

Padişahın küçük oğlu, kuyunun içerisinde, devî öldürdükten sonra, orada esir olan kızları ağabeylerine gönderir (37).

L50. Muzaffer En Küçük Kız

L51. Çok Sevilen En Genç Kız

Yedi erkek kardeş, küçük kız kardeşlerini çok severler (33).

Üç kız kardeşten sadece, en küçüğü, padişahın oğluna verdiği sözü yerine getirir (45).

L55.1. Üvey Kız, En Kötüdür

Üvey kız kardeş, başka dünyaya gittiğinde, kendisinden istenilen yardımları yapmaz (11).

Üvey kız, diğer kardeşini kıskanarak, annesinin onu öldürmesini ister (34).

L61. Becerikli En Genç Kız

Padişahın oğlu ile evlenen üç kız kardeşten sadece en küçüğü, vaadini yerine getirir (45).

L101. Ümit Vermeyen Kahraman

L102. Ümit Vermeyen Kadın Kahraman

Dadının kızı, Gül Senem'in yerine geçerek, yanığında ki güllerin senede bir defa açacağını söyler fakat, hiç bir zaman açmaz (46).

L111.1. Gurbete Gitme ve Başarılı Bir Şekilde Dönme

Lokman, bir süre, yerin altında yaşayan Şahmaran'ın yanında kaldıkta sonra, tekrar annesinin yanına döner (9).

Öksüz kız, bir süre başka dünyada yaşadıkta sonra, tekrar üvey annesinin yanına döner (11).

Kadın, ikinci yılanla evlendikten sonra, birinci kocası (yılan), gurbetten döner (24).

Kaybolan kocasını aramaya giden Gül Hanım, onu bulduktan sonra, beraber dönerler (22).

Padişah, gurbetten döndüğünde, kızının; suya attığı çobanın oğlu ile evlendiğini görür (26).

Köyünü terkeden oğlan, dev olan ablasını görmek için tekrar döner (28).

Evi terkeden genç, bir süre sonra, babasını özlediği için, tekrar döner (29).

Korkak Ahmet, bir süre başka yerlerde dolaşp, tesadüfen kahraman olduktan sonra, tekrar annesinin yanına döner (32).

Padişahın üç oğlu da, üç yıl üst üste gurbete çıkarak, kazandıklarını, babalarına gösterirler (37).

Kahraman, Sinan Padişahın sırrını öğrendikten sonra, tekrar ejderhanın yanına döner (37).

Gurbete giden kardeşler, ellerindeki paralar ile, çalınan üstü özellikleri çalan halı, elma ve ayna olarak tekrar evlerine dönerler (54).

L111.2.1. Kahramanın Geleceği, Kayıkta, Sepette, Çalılıkta Bulunur

(T)L111.2.6. Kahramanın Geleceği Mağarada Bulunur

Mağaraya giren çoban, oradaki damlaların, insanların dünyadaki kismetleri olduğunu ve doğacak çocuğunun da çok kismetinin olacağını öğrenir (27).

(T)L111.2.7. Kahramanın Geleceği, Ormanda Bulunur

Padişah, ormandaki ak saçlı ihtiyardan; bir kızının dünyaya geleceğini ve bunun, çobanın oğlu ile evleneceğini öğrenir (26).

L111.4. Öksüz Kahraman

L111.4.2. Öksüz Kahraman (kız)

Su başında bayılan öksüz kız, başka bir dünyaya gidip, orada güzülleşerek, tekrar döner (11).

Annesi ölen öksüz kız, padişahın yılan dünyaya getiren hanımına yardım edip, yılan şeklindeki çocuğu büyüterek, onunla evlenir (24).

L112.2. Çok Küçük Kahraman

Hiç çocuğu olmayan adamın, mercimek büyüklüğünde çocukları olur (52).

L112.7.1. Miskin Kahraman

Ahmet çok korkak olduğu için, evden dışarıya çıkmaz(32).

L113.1. Hizmetçi Gibi Kahraman

L113.2. Hizmetçi Gibi Bayan Kahraman

Amcasının oğlu ile bahse giren kız, erkek kılığına girip gurbete çıkarak, padişahın kapısında çobanlık yapar (66).

L114.1. Tembel Kahraman

Çok korkak bir insan olan Ahmet, dışarıya çıkamadığı için, sürekli olarak evde yatar (32).

L114.3. Âsi Kahraman

Babasının, dev karısı ile evlenmesine karşı çıkan kahraman, evi terkeder (29).

L121. Aptal Kahraman

Parasıyla akıl satın alan adam, daha sonra, bunları yerine getirmediği için, başı belâya girer (56).

Deli oğlan:

- a) Annesini, kaynar suda yıkayarak öldürür,
- b) Kendi hakkına düşen öküzü, bir "kertiş"e satar,
- c) Ağabeyi, kapıdan ayrılma dediği için, kapıyı sırtına alıp çıkar (58).

İnatçı adamlar, kötü huylara sebebiyle:

- a) Yatarken, su damlayan yerden kalkmadığı için gözlerini kaybeder
- b) İnadından kriz geçirip, mezara gömülür,
- c) İneklerine su vermezler (60).

Karatepeliler, jipi ağaca bağlayıp, önüne de ot bırakırlar (67).

L124. Dilsiz Kahraman

Padişahın kızı, ağzında, ejderhanın yavruları olduğu için, hiç konuşmaz (13).

(T)L133.1. Ümit Vermeyen Kahraman Annesi Tarafından Dışarı Atılır

Korkusundan dışarı çıkıp çalışmayan kahramanı, annesi, hile ile dışarı çıkarıp, kapıyı kapatır (32).

L160. Ümit Vermeyen Kahramanın Başarıları

Korkak Ahmet, tesadüfen devî öldürüp, meşhur olur (32).

L161. Fakir Adam, Prensesle Evlenir

Padişahın kızını seven fakir genç, hayvanların yardımını ile, istenilen şartları yerine getirerek, padişahın kızı ile evlenir (12).

Fakir genç, sihirli yüzüğünün sayesinde, padişahın kızı ile evlenir (10).

Tesadüfen kahraman olan Korkak Ahmet, padişahın kızı ile evlenir (32).

Zindana atılan genç, zekâsını kullanarak, iki padişahın kızı ile de evlenir (40).

Boğazındaki yüzük çıktıktan sonra tekrar canlanan kız, kendisini kurtaran deli oğlan ile evlenir (33).

L162. Prenses (Kral), Sevdiği Kız ile Evlenir

Padişahın oğlu, öksüz kızın güzelliğini görüp, ona âşık olur ve evlenirler (11).

Padişahın küçük oğlu, devin yanında esir olan kız ile evlenir (15).

Kör devin yanında esir olan kız, oraya gelen padişahın oğlu ile evlenir (17).

Fakir bir ailenin çocuğu olan kabak şeklindeki kız ile padişahın oğlu evlenir (18).

Padişahın küçük oğlu, kurbağa şeklindeki kız ile evlenir (19).

Fakir bir ailenin çocuğu olan Korkak Ahmet, padişahın kızı ile evlenir (32).

Padişahın oğlu, limondan çıkan kız ile evlenir (20).

Padişahın oğlu, boğazındaki sihirli boncuk çıktıktan sonra, tekrar canlanan kız ile evlenir (34).

Padişahın üç oğlu, deve esir olan üç kız ile evlenirler (37).

Padişahın oğlu, çok güzel olduğunu zannettiği yaşlı kadın ile bilmeden evlenir (44).

Padişahın oğlu, çalğanüstü özelliklere sahip olan Gül Senem ile evlenir (46).

L165. Fakir Oğlan Kral Olur

Sihirli yüzüğünün yardımı ile zengin olan genç, sonra padişahın yerine geçer (10).

L176. Aşağı Seviyeden Olan Oğlan Yarışı Kazanır

Keloğlan, padişahın isteklerini yerine getirdiği için, kızı ile evlenmeye hak kazanır (62).

L200. Mütevazi Kişinin Mükafatlandırılması

Padişah, sorularına cevap veren gence, kızını vererek, onu mükafatlandırır (40).

L210. Mütevazi En İyi Seçim

Kadın, ikinci yılanla evlendikten sonra, birinci kocası da yanına gelince, yine ikinci kocasını tercih eder (24).

L212. Çeşitli Hediyeler Arasında Seçim

L220. Mütevazi En İyi Temenniler

L221. Seyahat Esnasında Mütevazi Bir Hediye İsteme

avcı Ali, yılanlar padişahının ısrarı üzerine, candan, tükürüğünü ister (8).

Kahraman, padişahın kızını devin elinden kurtardıktan sonra, ondan sadece, kırk tuluk et ile, kırk tuluk su ister (15).

Üç arkadaşın ikisi; Hz. Hızır'dan zenginlik, üçüncüsü de, kötü bir hanım ile, sürekli misafirlerinin gelmesini ister (25).

L300. Zayıfın Başarısı

Korkak Ahmet tesadüfen devî öldürüp, meşhur olur (32).

L312. Küçük, Kuvvetli Adam, Devî Mağlup Eder

Padişahın üç oğlundan en küçüğü devî öldürür (15).

Padişahın oğlu, su başını tutan ve hiç kimsenin bağgelemediği devî öldürür (15).

Dingil Ali, hile ile; dev karısını, kocasını ve kızlarını öldürür (31).

L315. Küçük Hayvan Büyük Olur

Padişahın kızının, babasının sakalından bulduğu bit, git gide büyüyerek, kocaman olur (30).

M. GELECEĞİN TAYİNİ

M0 - M99. HÜKÜMLER VE KARARLAR

M100 - M199. ANT VE YEMİNLER

M200 - M299. ANLAŞMALAR VE SÖZ VERMELER

M300 - M399. KEHANETLER

M400 - M499. BEDDUALAR

M100. Yeminler ve Antlar

Üvey Anne, Nar adlı kızı öldüreceğine yemin eder (34).

M101. Yeminin Kırılması Cezalandırılır

Kız, hocaya söz verdiği halde sırrını açıkladığı için, hoca bunu yakmak ister (21).

M130. Evlilikle İlgili Yeminler

Gül Hanım, kocasının sırrını söylemeyeceğine dair yemin ettiği halde, yine de söyler (22).

M150. Diğer Andlar ve Yeminler

Hoca, padişahın hanımının yüzüğünü çalan kızı, kimseye söylemeyeceğine dair yemin eder (57).

M200. Sözler ve Anlaşmalar

M201. Söz ve Anlaşmaların Yapılması

Avcı Ali, yılanların padişahına söz vererek, hayvan dillerini bildiğini kimseye söylemez (8).

Lokman, yeryüzüne çıktığında, Şahmaran'ın yerini kimseye haber vermeyeceğine söz verir (9).

"Hırızva Güzeli", padişahın oğlu ile anlaşarak, onu saraya bıraktıktan sonra, kadın kılığına girerek, tekrar gelir (43).

M225. Yemek İçin Gözlerin Değiştirilmesi

(T)M225.2. İçecek İçin Gözlerin Değiştirilmesi

"İyilik", birer bardak su karşılığında, iki gözünü de "Kötülük"e verir (14).

Gül Senem, iki bardak su karşılığında, iki gözünü de dadısına verir (46).

M244. Hayvanlar ve İnsanlar Arasında Anlaşma

M244.1. Farelerin Kralı ile Anlaşma

Kedi, kendisini yemeyeceğine söz verdikten sonra, farelerin kralını, hırsızın ağzındaki yüzüğü çalmak için gönderir (10).

(T)M244.3. Tilki ile İnsan Arasındaki Anlaşma

Tilki, değirmenci ile anlaşarak, onunla kardeş olurlar (6).

Adam, tilkiye; kendisini yılandan kurtarırsa, tavuk vereceğini söyler (7).

(T)M244.4. Yılan ile İnsan Arasındaki Anlaşma

Lokman, Şahmaran'ın yerini kimseye söylemeyeceğine söz verir (9).

(T)M244.5. Kedi ile İnsan Arasında Anlaşma

(T)M244.6. Köpek ile İnsan Arasında Anlaşma

Fakir gencin büyüttüğü kedi ile köpek, onun sözünden hiç çıkmazlar (10).

M246. Dostluk Anlaşması

M246.1. Hayvanlar Arasındaki Dostluk Anlaşması

Kedi; eğer yüzüğü getirirse, fare ile dost kalacağına söz verir (10).

M252. Diğer Dünyadan Haber Getiren Ölü Adamın Sözleri

Avşarlardan biri, üzerindeki kefen ile bir ailenin evine giderek, onlara; ölen oğullarının para ve giyecek istediğini söyler (6).

M300. Kerametler

Ak sakallı ihtiyar, yeni doğacak çocukların, büyüüklerinde, kimlerle evleneceklerini belirler (26).

M301. Peygamberler

M301.5. Azizler (Mukaddes Adamlar) Gibi Peygamberler

Hızır, uç hırsızın duâsını kabul ederek, istediklerini verir (25).

M312. Gencin, Gelecekte Büyük Olacağı Kehanetle Öğrenilir

M312.0.1. İstikbâldeki Büyüklük Rüyada Öğrenilir

Kahramanın rüyasında, bir koluna güneşin, diğerine ayın girmesi, onun iki padişah kızı ile evleneceğini gösterir (40).

M312.1. Fakir Çocuğun Zenginle Evleneceğinin Önceden Bilinmesi

Ormandaki ihtiyar, padişahın bir kızının dünyaya geleceğini ve bunun, fakir bir çobanın oğlu ile evleneceğini söyler (26).

M312.3. Sihirli Kuş Kalbini Yiyen Kişi Zengin (veya Kral) Olacaktır

Anmet ile Mehmet, altın yumurtlayan tavuğun kalbini yerler ve ağızlarından akan altınlarla zengin olurlar (Mehmet, padişah da olur) (35).

M360. Diğer Kehanetler

M361. Geleceği Önceden Takdir Edilen Kahraman

Yıllardan hamile kalan kadın, gaipten bir ses duyarak, doğacak çocuğunun insan şeklinde olacağını öğrenir (24).

Ormandaki ak sakallı ihtiyar, padişahın bir kızı olacağını ve bunun fakir çobanın oğlu ile evleneceğini bilir (26).

(T)M369.11. Koyun, Gelecekte, Bin Koyuna Anne Olacağını Bilir

Yeni doğan kuzulardan birisi bin koyuna anne, diğeri de baba olacağını bilir (8).

M370. Geleceği Değiştirmeye Boşuna Teşebbüs Ederler

Padişah, büyüdüğünde, kendi kızıyla evlenecek olan çobanın oğlunu öldürmek için, değişik yollara başvurur ama, sonuç değişmez (26).

M371.0.1. Kehanetin Gerçekleşmesinden Sakınmak İçin Ormana

Terketme

(T)M371.4. Kehanetin Gerçekleşmesinden Sakınmak İçin Suyu

Terketme

Padişah, büyüdüğü vakit, kendi kızı ile evlenecek olan çobanın oğlunu suya attırır (26).

M400. Bedduâlar

M411. Bedduânın Yerine Getirilmesi

İhtiyarın bedduâsı üzerine, onun yardımı ile zengin olan iki adam, tekrar eski hallerine dönerler (25).

M411.8. Aziz'in (Peygamberin) Bedduâsı

İhtiyarın(Hz. Hızır), dileklerini yerine gitirdiği adamlar, daha sonra kendisini eve almayınca, onlara bedduâ eder (25).

(T)M411.25. Cücemin Bedduâsı

Boyu bir karış, sakalı iki karış olan cüce, gelinine âşık olan padişaha bedduâ ederek, onun taş kesilmesini sağlar (19).

(T)M414.8.15. Kuşlar Padişahının Kızının Bedduâsı

Kuşlar padişahının kızı, yem yemeye başlamadan önce, kendisini kaçırmaya gelenlerin taş kesilmesi için bedduâ eder (16).

M430. Şahısların Bedduâsı

Nurşen Hanım, kendisini götürmek için gelenlere bedduâ ederek, taş kesilmelerine sebep olur (45).

M471. Hayvanlarda Bedduâlar

(T)M472. Tilkinin Bedduâsı

Tilki, yaptığı iyiliklerin karşılığında kendisine ihanet eden değirmenciye bedduâ eder (6).

N. ŞANS VE TALİH

NO - N99. BAHİSLER VE KUMARLAR

N100 - N299. ŞANS VE TALİHİN YOLLARI

N100 - N169. Şansın ve Talihin Tabiatı

N300 - N399. Şanssızca Kazalar

N400 - N699. ŞANSLI KAZALAR

N410 - N439. Şanslı İşlerin Riski

N440 - N499. Kıymetli Sırların Öğrenilmesi

N500 - N599. Meydana Çıkarılan Sahipsiz Hazine

N600 - N699. Diğer Şanslı Tesadüfler

N700 - N799. TESADÜFİ KARŞILAŞMALAR

N800 - N899. YARDIMCILAR

NO - N99. Bahisler

(T)N2.5.3. Kralla Bahse Girme

Korkak Ahmet, su başını tutan devı öldürürse, padişahın kızı ile evlenecektir (32).

N2.6. Hanımla Bahse Girme

İnatçı karı koca, eve gelen kellenin kulağının sayısı hususunda bahse girerler (60).

Karı koca, bahse girerek, kim önce konuşursa, ineği onun sulaması husunda anlaşırılar (60).

N2.6.1. Kız Kardeşlerle Bahse Girme

Üç kız kardeş, birbirleri ile bahse girerek, padişahın oğlu ile evlendikleri takdirde, neler yapacaklarını ileri sürerler (45).

(T)N2.8. Kervancı ile Bahse Girme

Kahraman, kervancıların yükünü bilirse, hepsini kendisi alacak, bilemezse de, yanındaki aslan ile kaplanı onlara verecektir (28).

N3. Olağanüstü Varlıklarla (Cadı, dev, vs.,) Bahse Girme

Dev karısı ile padişahın oğlu bahse girerek, terazinin birer kefesine otururlar, hangisi ağır gelirse o, kaybedecektir (28).

Dingil Ali, devlerin evinde yattığı gece, eğer onlar kendisine kalburla su getirirlerse uyuyacağını söyler (31).

N4. Cinle Bahse Girme

İslında bir "ifrit" olan "eşek sıpası", kendi ülkesine gittiği vakit, arkasından gelen hanımını saklayarak, diğer "ifritlerle" yanında kimsenin olmadığı husunda bahse girer (22).

(T)N95. Hayvanlarla Bahse Girme

(T)N95.1. Aslanla Bahse Girme

Birbirleri ile gürleşen aslan ile genç, bahse girerek, oğlan yenerse, bir yavrusunu alacağını, aslan yenerse de, kendisini yiyeceğini söyler (28).

(T)N95.2. Kaplanla Bahse Girme

Kaplan, greŖte genci yenersa, onu yiyecek; oğlan yenersa de, kaplanın bir yavrusunu alacaktır (28).

(T)N95.3. Yılanla Bahse Girme

Yılanla evlenen kız, onun çıkardığı her deriye karşılık, kendisi de bir kat elbise çıkaracaktır (24).

N100. Kader ve Ŗansın Tabiatı

N101. Kaderin DeđiŖtirilmezliđi

(T)N103. Kaderin DeđiŖtirilmezliđi: PadiŖah, Kızının obanla

Evlenmesine Mni Olamaz

PadiŖah, bütün gayretlerine rağmen yine de, kızının kaderini deđiŖtiremez ve c, çobanın oğlu ile evlenir (26).

N111.2. Kaderin GrnŖ

Ormandaki ihtiyar, yeni doğan çocukların kimlerle evleneceğini yazmaktadır (26).

N111.2.1. Kör Talih

Gl Senem, uzun süre ile çektikten sonra, muradına erebilir (46).

N111.2.2. İkiyzly Kader

Çok yaŖlı bir "deŖirici" olan kadın, hile ile padiŖahın oğluna gelin gider, daha sonra da, güvercinlerin duası ile güzel ve genç bir kız olur (44).

PadiŖahın oğlu ile evlenen kız, iftiraya uğrayarak, uzun süre ile çektikten sonra, tekrar muradına erer(45).

"Helvacı Güzeli", önce imam, sonra da vezir tarafından ihanete uğrar, neticede gerçekleri söyleyerek, padiŖah olan kocasına döner (47).

N115. Kaderin Kitabı

(T)N116. Kaderin Defteri

Ormandaki ihtiyar, elinde bulunan deftere, yeni dünyaya gelen çocukların kimlerle evleneceğini yazmaktadır (26).

N121. Kader, Dogmadan Önce Bellidir

Ormandaki, ak sakallı ihtiyar, padişaha, bir kızının dünyaya geleceğini ve bunun bir çobanın oğlu ile evleneceğini söyler (26).

N122. Şanslı ve Şanssız Yollar

Babasının gözüne ilaç aramaya giden genç, bir süre gittikten sonra karşısına iki yol çıkar. Bunlardan biri "gider gelmez yol", diğeri de "gider, selâmetle gelir" yoldur (17).

N122.0.1. Yolların Seçimi

Oğlan ile "Sarıtraş", bir süre gittikten sonra, yollarını ayırırlar (13).

"Kötülük", arkadaşının gözlerini çıkardıktan sonra, yollarının ayrıldığını söyler (14).

Oğlan giderken, karşısına iki yol çıkar. Hangi yoldan gideceğini, daha önce ekmek vermiş olduğu köpek söyler (17).

Yol ayırımına kadar gelen devler, daha ileriye gidemezler (17).

Korkak Ahmet, iki yol ayırımına gelince, şaşırıp devin bulunduğu yola gider (32).

Oğlan, rüyasında söylenen sözlere uyarak, karşısına çıkan üç yoldan, ortadakine gider (39).

Üç kardeş, yola çıktıklarında, üç taş atarak, taşların düştüğü yollardan giderler (54).

Hanımı ile kızını kandırarak avşarı arayan adamı; başka bir avşar, ters yola gönderir (61).

İki amca çocuğu, üç yol ağzına yüzük gömerek, oradan ayrılıp gurbete çıkarlar (66).

N122.1. Şanssız Yerler

Devden kaçan Korkak Ahmet, yanlışlıkla, yine devin geldiği yere gider (32).

Padişahın küçük oğlunun gittiği yer, devlerin ülkesidir (37).

N125. Değiştirilme Vasıtasıyla Seçimler

Oğlan, devin kılıcını alıp, onun yerine, ağaçtan yaptığı kılıcı verir (17).

N130. Şans ve Kaderin Değişmesi

Tilkinin kurnazlığı ile değirmenci, padişahın kızı ile evlenip, zengin olur (6).

N131.4. Adın Değişmesi ile Şans da Değişir

Korkak Ahmet, kırk sinek öldürdükten sonra, kılıcının üzerine kahramanlığını yazdırınca, herkes onu kahraman olarak bilir. O da tesadüfen devî öldürerek, şansını iyice artırır (32).

Kendisini "hoca" diye tanıtan adam, tesadüfen bildiği scrular neticesinde, hem zengin, hem de vezir olur (57).

N131.5. Yerin Değişmesi ile Şansın Değişmesi

Çok fakir olan çoban, hanımını alıp başka bir köye yerleştiğinde, orada bulduğu altınlarla zengin olur (27).

Başka bir köye taşınan adam, kuyudan bir kova altın çekerek zengin olur (46).

N134. Şansın Değişmesi Şahısların Tesiriyledir

Padişahın küçük oğlu, Keloğlan'ın yardımı ile "Dünya Güzeli"ni bulup, onunla evlenir (49).

N134.1. Kötü Şansı Şahıslar Verir

Üvey kardeşini kıskanarak, kendisi de başka bir dünyaya giden kız, oradaki kadının, kara köpüklü suda yıkaması üzerine iyice çirkinleşip döner (11)

N134.1.3. Cezalandırma ile Şahıslar, şanslarını Kaybederler

Başka dünyaya gittiğinde, orada kimseye yardım etmeyen kız, ceza ile çirkinleşip döner (11).

Mayıl, sevdiği kızı almak isteyen babasını öldürerek, onunla kendisi evlenir (48).

Güzelleşmek için demircinin yanına gelen yaşlı kadını, demirci öldürür (44).

Kadın, kocasının altınlarını çalan adamı bulup, hem altınları geri alır, hem de onu cezalandırır (64).

N135.2.1. Şansın Verilmesi ile Hazinesinin Keşfedilmesi

Çoban, evin tabanındaki altınları bulduktan sonra zengin olur (27).

Perilerin bulunduğu kuyudan su çeken adam, kovasında, su yerine altın bulunca, onlarla zengin olur (46).

Perilerin duâsı neticesinde, olağanüstü özelliklere sahip olan kız, ailesini zengin eder (46).

(T)N135.2.2. Şansın Verilmesi ile Zengin Olma

Korkak Ahmet, şans eseri devî öldürünce, hem padişahın kızını alır, hem de zengin olur (32).

Parlak Ahmet, tesadüfen, kırk haramilerin mağarasını bulup, oradan getirdiği altınlarla zengin olur(38).

Avcı Ahmet, kör kızı alıp evine getirdikten sonra, onun dokunduğu suların altın olması sebebiyle, kısa zamanda zengin olur (46).

(T)N138. Hayvanın Hediyesi ile Zengin Olma

Fakir adam, damadı yılanın verdiği sihirli hediyelerle, kısa zamanda zengin olur (36).

(T)N139. Suda Yıkama ile Şansın Değişmesi

Beyaz köpüklü suda yıkanan, iyi kalpli kız, dünya güzeli bir insan olup, padişahın oğlu ile evlenir(11).

Kara köpüklü suda yıkanan, kötü kalpli kız, iyice çirkinleşir (11).

N141. Şans veya Zekâ

Padişahın oğlu, önüne çıkan ve çok zeki olan "Sarıtraş"ın yardımı ile, prensesi elde eder (13).

Zindandaki genç, padişaha sorulan sorulara kendisi doğru cevap verdiği için, onun kızı ile evlenir(40).

Kendisini hoca diye tanıtan adam, sorulara doğru cevap verdiği için, zekâsının yardımı ile, kısa zamanda zengin olur (57).

Kırk Avşar, kafalarını kullanarak, kısa zamanda zengin olurlar (61).

N170. Şansın Değişkenliği

Deli oğlan ve ağabeyleri, kervancılardan aldıkları altınlarla dönerken, yolda, taş attıklarını bir yerden de altın bulurlar. Ancak, altınlara muhtarın el koyması ile nepsini kaybederler (58).

N200. Talihin İyi Hediyeleri

N203. Şanslı İnsan

Padişahın oğluna arkadaş olan "Sarıtraş", ona yardım ederek, bütün işlerde başarılı olmasını sağlar (13).

Kahraman atının yardımı ile, girdiği işlerde başarılı olur (16).

İnci-Mercan dağında yalnız kalan adam, orada peri kızı ile evlendikten sonra, memleketine döner (41).

Perilerin duâsı neticesinde olağanüstü özelliklere sahip olan kız, kısa zamanda ailesini zengin eder, kendisi de padişahın oğlu ile evlenir (46).

N213. Zengin Olmak İnsanın Kaderi

Mağarada bulunan ihtiyar; çocuk henüz doğmadan onun zengin olacağını bilir (27).

N250. Kötü Şansın Devamlılığı

Öksüz kız, yılan kmcası gurbete çıktıktan sonra, yine bir yılanla evlenir ve sonunda da korkudan ölür (24).

N300. Şanssız Kazalar

Avcı Ali, çirkin yılanı öldürmek isterken, yanlışlıkla güzel yılanı yaralar (8).

Devin korkusundan ağaca çıkan Ahmet Ağa, heyecandan, onun sırtına düşer (32).

N320. Farkında Olmadan İnsanı Öldürme

N330. Kazâen Ölme Veya Öldürme

Ağa, Keloğlanın kıyafetiyle yatan hanımını, bilmeden suya atıp öldürür (63).

N335.6. Hayvanların Kazâen Öldürülmesi

(T)N335.8. Sineklerin Kazâen Öldürülmesi

Korkak Ahmet, yarasına konan sineklere vurunca, kırkı birden ölür (32).

N350. Kazâen Malın Kaybedilmesi

Adam, damadının hediye ettiği sihirli eşyaları, komşularına çalarlar (36).

N400. Şanslı Kazalar

(T)N401. Kazâen, Yeniden Dirilme

Deli Oğlan, ölmüş kıza tokat atınca, kız yere düşüp, boğazındaki yüzük çıkar ve tekrar canlanır (33).

Çocuk, cenazesi yıkanan kızın boğazından sihirli boncuğu çıkarınca, kız tekrar canlanır (34).

Türbede yatan Gül Senem'in koluna, sihirli bilezik takılınca, o tekrar canlanır (46).

(T)402. Kazâen Zengin Olma

Adam, bir geceliğine girdiği boş evde, bir küp altın bulur (27).

Deli oğlanın yaptıklarından korkan kervancılar, bütün mallarını onlara bırakarak kaçarlar (58).

Çiftçi, tarlasını sürerken, bir küp altın bulur (64).

(T)N403. Kazâen padişahın kızı ile evlenme

Korkak Ahmet, kazârâ devi öldürerek, padişahın kızı ile evlenir (32).

Padişahın kızı, attığı elmalar, Keloğlan'ın başına düşünce, onunla evlenmek zorunda kalır (43).

(T)N404. Kazâen Padişahın Oğlu ile Evlenme

Padişahın oğlu, Keloğlan'ın yanında kalan kızın gönderdiği "çevreyi" beğenerek, onunla evlenir (30).

(T)N405. Kazâen Akrabalarla Tanışma

Kayınbabasının evine, gizlice yün almaya giden Deli Oğlan, yanlışlıkla oradaki hırsıza vurur ve gürültüye uyanan kayınbiraderleri ile tanışır (33).

N440. Değerli Sırların Öğrenilmesi

N450. Sırlara Kulakmisafiri Olma

Keloğlan, ağası ile hanımının gizlice konuştuklarını dinler (63).

N451. Hayvanın (cinin) Konuşmasına Kulakmisafiri Olarak Öğrenilen Sır

İki koyun yavrusunun konuşmalarını dinleyen Avcı Ali, onların, istikbâlde, bir koyuna anne ve baba olacaklarını öğrenir (8).

Şah İsmail, güvercinlerin konuşmalarını dinleyerek, gözlerinin tekrar görmesini sağlar (48).

N451.1. Saklanılan Yerde (Köprü, ağaç), Kazâra Hayvanların (Cinlerin) Sırlarını Öğrenme

Gözlerini kaybeden "İyilik", geceyi bir ağaçta geçirirken, oraya gelen cinlerin konuşmasından, kör gözlerin nasıl iyileşebileceğini öğrenir (14).

N452. Hayvanların (Cadıların) Konuşmalarından Gizli Sırların Öğrenilmesi

Avcı Ali, hayvanların dilini bildiği için, bazı sırlarını öğrenir (8).

Mayıl, güvercinlerin konuşmasına kulakmisafiri olarak, gözlerinin tekrar görmesini sağlar (48).

N452.1. Hayvanların (Cinlerin) Konuşmasından, Muayyen Yerdeki Eksik Suyun İlaç Olduğu Öğrenilir

Cinler, ağacın yanındaki taş kaldırılırsa, şehre büyük bir su akacağını ve incir yaprağı, bu su ile ıslatılıp, görmeyen gözlere sürülürse, tekrar iyileşeceğini söylerler (14).

N456. Muammalı Tebessüm, Gizli Bilgilerin Açıklanmasına Sebep Olur

Avcı Ali, kuşların konuşmasına gülünce, hanımı, bu gülüşünün sebebini açıklaması için ısrar eder (8).

N465.1. Hile ile Uyuyan Şahısların Sırları Keşfedilir

Kabak şeklindeki peri kızı, gece kabından çıkıp uyurken, bunu kocasının kızkardeşi görür (18).

N467. Kral, Kıyafet Değiştirerek, Kendisiyle İlgili Sırları Öğrenir

Ormandaki ak sakallı ihtiyar, yanına gelen padişaha, bir kızının dünyaya geleceğini ve bunun, bir çobanın oğlu ile evleneceğini söyler (26).

N511. Toprakta Hazine

Adam, tarlada çift sürerken, bir küp altın bulur (64).

N511.6.1. Hazine, Harebe Duvarında Bulunur

(T)N511.1.6.2. Hazine, Harabe Evin Odasının Altında Bulunur

Yerdeki tahtaları ters çevirmek isteyen adam, tahtayı kaldırdığında, bir küp altın ile karşılaşır (27).

N511.4. Hazine Yılanın Deliğinde Bulunur

(T)N511.5. Hazine Kertenkelenin Deliğinde Bulunur

Deli oğlanın ağabeyi, kertenkelenin olduğu yere bir taş atınca, oradan bir küp altın çıkar (58).

N515. Hazine Kuyuda Bulunur

Başka bir köye yerleşen fakir koca, su almak için kuyuya saldıkları kovada, altın ile karşılaşır (46).

N519. Hazine Mağarada Bulunur

Ormana odun toplamaya giden Parlak Ahmet, kırk adamın çıktığı mağaraya girince, orada kırk sandık altın ile karşılaşır (38).

N530. Olağanüstü Yaratıklar Vasıtasıyla Hazinenin Keşfedilmesi

N538.2. Devlin Mağlup Edilmesi ile Elde Edilen Hazine

Dev ve karısı ölünce, Dingil Ali, onların bütün servetine sahip olur (31).

N610. Suçun, Kazâen Keşfedilmesi

Kayınbabasının evine yün getirmeye giden Deli Oğlan, tesadüfen elini sallayınca, oradaki hırsıza değer (33).

Hoca, tesadüfen:

- a) Padişahın hanımının kaybolan yüzüğünü bulur
- b) Hazineyi çalan kırk hırsızı bilir (57).

N640. Tesadüfen İyileşme

Hocanın yanına getirilen hastalar, tesadüfen iyileşir (57).

N680. Şanslı Kazaların Çeşitleri

N681. Bir Diğer Kişi ile Tam Evlendirilmek Üzere Olan Kadının Evine Kocasını Yetiştir

Başka biriyle evlenecek olan kızın yanına, yerin altındaki genç, son günlerinde yetişir (15).

Zekiye'nin padişahın oğlu ile düğünün olduğu gün, nişanlısı Mehmet gelerek, onu kaçıtır (39).

N700. Tesadüfi Karşılaşmalar

Kadın ikinci bir yılanla evlendikten sonra, tesadüfen, eski kocası ile karşılaşır (24).

Padişahın oğlu, çıktığında, tesadüfen, kendi nişanlısının türbesi ile karşılaşır (46).

N711. Kral, Tesadüfen Kızı Bulur ve Onunla Evlenir

Padişahın oğlu, ölü olarak bulduğu, Nar adlı kızın sonradan canlandığını görünce, onunla evlenir (34).

N711.1. Kral, Odun (Ağaç)da Bulduğu Kızla Evlenir

Hoca (dev)nin elinden kaçan kız, ormanda padişahın oğlu ile karşılaşarak, onunla evlenir (21).

İmam tarafından iftiraya uğrayan kız, ormanda padişahın oğlu ile karşılaşarak, onunla evlenir (47).

N711.2. Kahraman (Sihirli) Kalede (Sarayda) Kızı Bulur

Üç limonu aramaya çıkan oğlan, sihirli saraya varıp, bahçedeki limonu keserek, içerisinden çıkan kızı alır (20).

N711.3. Kahraman (Sihirli) Bahçede Bulduğu Kızla Evlenir

İnci - Mercan Dağı'nda yalnız kalan adam, oradaki bahçede gördüğü peri kızı ile evlenir (41).

(T)N726. Padişahın Oğlu, Yer Altında Bulduğu Kızla Evlenir

Devî öldürmek için, kuyudan aşağıya inen padişahın oğlu, orada bulduğu üç kızı, kendisi ve ağabeyleri için çıkarır (15).

N731. Baba ve Oğulun, Beklenilmeyen Bir Anda Karşılaşması

Küçükken, teyzeleri tarafından suya atılan kardeşler, büyüdülerinde, tanımadıkları babaları tarafından saraya davet edilirler (45).

N731.2. Baba ve Oğulun Döğüşmeleri

Padişah, gelini ile evlenebilmek için, oğlundan yapamayacağı işler ister (19).

Oğlu ile aynı kıza âşık olan padişah, yedi yıl oğlu Mayıl ile savaşır (48).

N732. Kız ve Babanın, Tesadüfen Karşılaşması

Erkek kılığına girerek, bir helvacı yanında çalışan kız, herkesin toplanıp hikâyeye anlattığı yerde, babası ile karşılaşır (47).

N733. Erkek Kardeşlerin Tesadüfen Karşılaşmaları

Ahmet, padişahın istediği iki katırı götürdüğünde, oradaki padişahın kendi kardeşi Mehmet olduğunu görür (35).

N733.1. Erkek Kardeşlerin, İsteksiz Vaziyette Döğüşmeleri

Yer altında uzun süre yaşayan küçük oğlan, yeryüzüne çıktıktan sonra, kıyafet değiştirerek, kardeşleri ile cirit oynayıp, onları düşürür (15).

N733.4. Kız ve Erkek Kardeşin Tesadüfen Karşılaşması

Kız, gelinleri tarafından öldürülüp atıldıktan sonra, tekrar canlanıp evlenerek, kocası vasıtasıyla, ağabeyleri ile tekrar karşılaşır (33).

N741. Karı - Kocanın Beklenilmeyen Karşılaşmaları

Ayağına demir çarık giyip, kocasını aramaya çıkan Gül Hanım, bir su başında dinlenirken, orada kocası ile karşılaşır (22).

Kocası tarafından atılan kadın, uzun bir süre sonra, tanınmayacak bir durumdayken, yine kocası tarafından bulunup, eve alınır (23).

İkinci yılanla evlenen kadın, kendisini arayan eski kocası ile karşılaşır (24).

Kocasının uzun süre gelmeyeceğini zanneden kadın, evine başka erkekleri aldığı bir anda, kocası ile karşılaşır (51).

N772. Tehlikeye Gitme veya Kavşaklarda Ayrılma

Gurbete giden kardeşler, üç yol ağzında ayrılıp, yine, orada buluşurlar (54).

Çalışmak için gurbete çıkan iki amca çocuğu, iki yıl kavşağında ayrılıp, yine orada buluşurlar (66).

N773. Mağara veya Alt Dünyada Hayvanı Takip Etme Esnasındaki Macera

Küçük oğlan, devin kanını takip ederek, bir kuyudan alt dünyaya iner. Orada, devı öldürüp, üç kız ağabeylerine gönderdikten sonra, kara koyuna binip, yedi kat yerin dibine iner (15).

N800. Yardımcılar

N810. Olağanüstü Yardımcılar

N812. Dev Gibi Yardımcı

Muayyen duâlar okunduktan sonra, kayaların arasından çıkan arap, adamın isteklerini yerine getirir (22).

N813. Yardımcı Cin, Peri, Ruh

N815. Yardımcı Peri

Padişahın küçük oğlu, babasının kendisinden istediği olağanüstü vazifeleri, göldeki perilerin yardımı ile yapar (19).

Güvercin şeklindeki periler duâ ederek, yaşlı kadının onbeş yaşında, dünya güzeli bir kız olmasını sağlarlar (44).

Issız bir evde doğum yapan kadının yanına üç hürî kıızı gelerek; yeni doğmuş olan kız çocuğunun:

a) Güldüğünde, yanağında güller açmasını,

b) Bastığı yerlerden çayır çimen bitmesini,

c) Dokunduğu suların, inci-mercan olmasını dileyip, bir de sihirli bilezik takarak kaybolurlar (46).

N817.0.1. Yardımcı Allah

Hiç çocuğu olmayan adam, Allah'a duâ ederek, kabak

şeklinde bir çocuğa sahip olur (18).

Çocuğu olmayan nahırcı üzülürken, kayaların arasından bir eşek yavrusu çıkararak; Allah'ın, kendisini ona evlatlık olarak gönderdiğini söyler (22).

Allah, zengin olmak için, sürekli duâ eden fakir adama, gökten altın yumurtlayan bir tavuk gönderir (35).

N819. Olağanüstü Yardımcıların Çeşitleri

N819.1. Yardımcı Ölü

Zor durumda kalan üvey kıza, mezarda ölü olan annesi ne yapması gerektiğini anlatır (24).

N825. Yardımcı İhtiyar Adam

N825.1. Çocuğu Olmayan İhtiyarlar, Kahramanı Evlat Edinirler

Su başında bayılarak, başka bir dünyaya giden kız, crada, yaşlı bir ninenin evladı olur (11).

Değirmenci, suda bulduğu çocuğu, kendisine evlat edinir (26).

Yaşlı kadın, dev olan kardeşinden kaçarken, annesini ve babasını kaybeden oğlanı, kendisine evlat olarak kabul eder (28).

Padişah, Mehmet'i, kendisine evlat edinir (39).

Hiç çocuğu olmayan adam, suda bulduğu iki çocuğu da, kendisine evlat olarak alır (45).

Demirçi, Mayıl'ı, kendine evlat olarak alır (48).

Hiç çocukları olmayan bir aile, konuşan ve çocukları olmak istediğini belirten kabağı, kendilerine evlat olarak kabul ederler (53).

N825.2. Yardımcı Yaşlı Adam

Bir ihtiyar, padişahın oğluna, istediği kızı nasıl bulabileceğini anlatır (20).

Allah tarafından gönderilen ihtiyar, üç hırsızın da arzularını yerine getirir (25).

Çocuğu olmayan padişah ile vezirine, bir ihtiyar gelip, birer elma vererek, vakti gelince çocuklarının

olacağını söyler (48).

Mayıl'ın, rüyasında gördüğü ihtiyar, onu sevgilisi
Âb-ı Güneş'in yanına götürür (48).

N825.3. Yardımcı Yaşlı Kadın

Nine, uzun süre yanında kalan, iyi kalpli kızı, beyaz köpüklü suda yıkayarak, onun dünya güzeli bir kız olmasını sağlar (11).

Yaşlı kadın, Âb-ı Güneş'e, sevgilisi Mayıl'dan haber götürür (48).

Ormancının evinde bir gece misafir olan kadın, onun hanımının kimlerlebuluştuğunu söyler (51).

N825.3.3. Büyükanneden Yardım

Tanımadığı halde hamile gelinini evine alan kadın, torununu kendi beşiğine yatırarak büyütür (21).

N827. Yardımcı Çocuklar

Erkek kılığına girerek, gurbete gidip çalışan kız, kısa zamanda babasını zengin eder (66).

N831. Yardımcı Kız

Fakir aile, kızlarının dokunduğu suyun altın olması sebebiyle, kısa zamanda zengin olurlar (46).

N832. Yardımcı Erkek Çocuk

Kahraman, gurbete çıkarak, babasının gözlerine derman olacak ilacı getirir (16, 17).

N835. Yardımcı Güçlü Adam

Kahramanın, hiç konuşmayan prensesi konuşturmasında, yol arkadaşı "sarıtraş" ın büyük yardımı olur (13).

Hırızva Güzeli'ni getirmeyen giden gence, olağanüstü özelliklere sahip olan arkadaşları yardım eder(43)

En az Mayıl kadar kuvvetli olan arkadaşları, onunla birlik olup, padişaha karşı savaş açarlar (48).

N836. Yardımcı Kral

Yer altındaki padişah, kahramanın yürüyüşüne çıkabilmesi için gerekli olan et ile suyu verir (15).

Padişah, ölü olarak bulduğu kızı, yıkayıp da defnetmek için, sarayına getirir (34).

N838. Yardımcı Kahraman

Kervancı, dev tarafından öldürülecek olan kızı kaçıırarak, kurtarır (21).

Keloğlan, dev tarafından öldürülecek olan kızı, başka bir yere kaçıırır (30).

Zindandaki genç, padişaha sorulan soruların cevabını söyleyerek, onu savaştan kurtarır (41).

N841. Yardımcı Koyun Çobanı

Vezirin elinden kaçan kız, bir çobanın elbiselerini giyip, koyunun işkembesini de başına geçirecek, Keloğlan kılığına girer (47).

N844. Yardımcı Derviş

Babasının gözlerine derman olacak toprağı aramaya giden gence, bir derviş yardım eder (16).

Çalışmak için gurbete çıkan gence, yolda karşılaştığı derviş yardım eder (37).

N848.O.1. Yardımcı Mukaddes Adam

Ormandaki ihtiyar, doğacak çocukların kimlerle evleneceğini belirler (26).

Mağaradaki ihtiyar, orada bulunan su damlalarının, insanların kısmeti olduğunu söyler (27).

(T)N848.O.2. Yardımcı Hızır

Hızır, üç hırsızın duâlarını kabul ederek, arzularını yerine getirir (25).

Padişah ve veziri, Hızır'ın verdiği elma sayesinde çocuk sahibi olurlar (48).

Babası tarafından, eli kolu bağlanan Mayıl, Hızır'ın yardımı ile kurtulur (48).

(T)N848.O.3. Yardımcı İmam

Kadın, imamın yardımı ile, içerden dışarıya çıkamayan korkak oğlunu, dışarı atar (32).

N851. Yardımcı Tüccar

Kervancılar, devin öldürmek istediği kızı kurtarırlar (21).

N854. Yardımcı Köylü

Köylüler, işsiz kalan kırk Avşar'a yardım ederler (61).

N855. Yardımcı Demirci

Mayıl'ı, bir demirci, kendisine evlat edinir (48).

(T)N890. Olağanüstü Yardımcı

(T)N890.1. Yarıısı İnsan, Yarıısı Yılan Şeklinde Olan Yardımcı

Şahmaran, İckman', etinin hangi tarafını yemesi gerektiğini söyleyerek, onu ölümden kurtarır (9).

(T)N890.2. Yarıısı İnsan, Yarıısı Kuş Şeklinde Olan Yardımcı

Kahramanın, Sinan Padişah'ı bulmasına yardım eden kuşlar padişahının el ve ayakları kuş, diğer tarafları ise insandır (37).

P. CEMİYET

P0 - P99. KRALLIK VE ASİLZADELİK

P100 - P199. DİĞER SOSYAL KURUMLAR

P200 - P299. AİLE

P300 - P399. DİĞER SOSYAL AKRABALIKLAR

P400 - P499. İŞLER VE MESLEKLER

P500 - P599. HÜKÜMET İDARE ETME

P600 - P699. ÂDETLER

P700 - P799. CEMİYET İLE İLGİLİ ÇEŞİTLİ MOTİFLER

P10. Krallar

Tilki, padişahın yanına giderek, kızını değirmenciye ister (6).

Hastalanan padişah, Şahmaran'ın etini yerse iyileşecektir (9).

Padişah, kızını isteyen genç ile annesinden, değişik isteklerde bulunur (10).

Padişah, kızını isteyenlerden, bir gecede yapılması mümkün olmayan isteklerde bulunur (12).

Padişahın gözlerinin iyileşmesi için, pullu balığın etini yemesi gerekmektedir (13).

Padişah, devî öldürerek, kızını kurturun genci, mükafatlandırmak ister (15).

Gözleri kör olan padişahın iyileşmesi için, atının ayak basmadığı yerden toprak getirip, gözlerine sürmesi gerekmektedir (16).

Padişahın görmeyen gözlerinin iyileşmesi için, devlerin ülkesindeki ağaç yaprağından alıp, sürmesi gerekmektedir (17).

Padişah, küçük oğlunun hanımına âşık olur (19).

Padişahın, yılan şeklinde bir çocuğu dünyaya gelir(24).

Padişah, kızını çobanın oğlu ile evlendirmemek için çok uğraşır, fakat, kadere karşı gelemez (26).

Padişah, babası dev karısı ile evlendiği için, evi terkeden genci, kendisine evlat edinir (29).

Padişah, sakalında bulunan bitin derisini kapıya asarak, bilene kızını vereceğini söyler (30).

Padişah, devenin üzerinde bulduğu kızın ölüsünü yıkamak için evine getirdiğinde, onun canlandığını görünce, onunla evlenir (34).

Fakir adamın tavuğunun yumurtladığı altınları, padişah satın alır (35).

Yemen Padişahı, her evden, iki katır getirmelerini ister (35).

Padişah, yerine geçecek olan oğlunu tesbit edebilmek için, üçünü de gurbete göndererek, kazanacakları mallara bakar (37).

Padişah, çadırına misafir olan Mehmet'i, evlat edinir (39).

Padişaha, İngiliz kralı, çeşitli sorular sorarak, bilemediği takdirde, savaş açacağını belirtir (40).

Padişah, başvezirin teşvikiyle, gençten, yapılması mümkün olmayacak isteklerde bulunur (43).

Kahraman, Nurşen Hanım'ın fikriyle, padişahı, evine davet eder (45).

Padişahın, hiç çocuğu olmaz (48).

Oğlu ile aynı kıza âşık olan padişah, kızını alabilmek için, oğlu ile yedi yıl savaşır (49).

Padişah, elini kesen bıçağın sahibini idam ettirmek ister (56).

padişah, kırk tavşan getirene kızını vereceğini söyler (62).

Padişah, hanımı öldükten sonra, Şibidik Ayşe ile evlenir (65).

P14.19. Kendisiyle İlgili Konuları Gözlemek İçin, Gece Kıyafet Değiştirerek Gider

Sinan Padişah, gece seyis kılığına girerek, hanımının peşinden gider (37).

P16. Kralın Saltanatının Sonu

Mayıl, kendisiyle yıllarca savaşan babasını öldürerek, yerine kendisi geçer (48).

P18. Kralların Evliliği

Nar adlı kızını, ölü diye eve getiren padişah, onun tekrar canlandığını görünce, onunla evlenir (34).

Padişah, ormanda bulduğu kız ile evlenir (47).

Padişah, hanımı öldükten sonra, Şibidik Ayşe ile evlenir (65).

P20. Kraliçeler

Padişahın hanımının kaybolan yüzüğünün nerede olduğunu hoca bilir (57).

P30. Prenslar

Padişahın oğlu, beyaz köpüklü suda yıkanarak, dünya güzeli olan kız ile evlenir (11).

Padişah, gözlerine ilaç olan balığı yakaladığı halde, tekrar suya bırakan oğlunu, evden kovar (13).

Padişahın üç oğlundan en küçüğü, bahçedeki elmayı yiyen devi öldürür (15).

Padişahın üç oğlundan en küçüğü, babasının gözlerine ilaç olacak muayyen toprağı getirir (16).

Gelini ile evlenmek isteyen padişah, oğlunu öldürmek için, ondan, yapamayacağı işler ister (19).

Padişahın oğlu, hiç bir kızı beğenmez (20).

Kervancılar, devin elinden kurtardıkları kızı, bir padişahın oğluna satarlar (21).

Padişahın oğlu, değiştirilen mektuba inanarak, kız kardeşini, mektubu getiren genç ile evlendirir (26).

Padişahın oğlu, amcasının oğluna nişanlı olan kıza dünür gider (39).

Padişahın oğlu, çok güzel ve genç zannettiğı, yaşlı kadın ile evlenir (44).

Ava çıkan padişahın oğlu, orada bulduğı kızı, sarayına getirir (47).

Aynı kıza âşık olan padişah ile oğlu, yıllarca birbirleri ile savaşırlar (48).

P31. Prens, Ticaret Öğrenmeli

Padişah, üç oğluna da aynı miktarda para verip, hangisi daha iyi ticaret yaparsa, yerine onu geçireceğini söyler (6).

P40. Prenseler

Tilki, bir takım hilelerle değirmenci ile padişahın kızını evlendirir (6).

Fakir oğlan, sihirli yüzüğünün yardımı neticesinde padişahın kızı ile evlenir (10).

Padişah, büyük kızı evlendikten sonra, başka biriyle kaçınca, onu öldürtüp, damadına diğer kızını verir (10).

Kahraman, yardımcı hayvanların sayesinde, padişahın isteklerini yerine getirip, kızı ile evlenir (12).

Padişahın hiç konuşmayan kızını konuştuaran genç, onunla evlenmeye hak kazanır (13).

"İyilik", padişahın, gözleri görmeyen kızına yardım ederek, tekrar görmeye başlamasını sağlar (14).

Su başını tutan deve kurban olarak, padişahın kızı gönderilecektir (15).

Padişahın kızı, bir peri ile evlenir (23).

Padişah, sakalında bulunan bitin derisini kapıya astırarak, bilene kızını vereceğini söyler (30).

Padişahın kızı, babasına sorulan soruların cevabını, zindandaki gençten öğrenerek, ona söyler (40).

Padişahın kızının, evleneceği erkeği seçmek için attığı elma, Keloğlan'ın başına düşünce, onunla evlenmek zorunda kalır (49).

Pllo. Kralın Vezirleri

Evlenecekleri kızları seçmek için ok atan şehzadelerden büyüğünün oku, büyük vezirin evine, ortancanın oku da, ortanca vezirin evine düşer (19).

Başvezir, padişah ile birlikte, dağa gider (26).

Padişahın üç veziri de, Korkak Ahmet'in, dev ile birlikte geldiğini görüp, çok şaşırırlar (32).

Vezir, padişaha; üç oğlundan birini seçerek, yerine geçirmesini tavsiye eder (37).

Vezir, padişahı ikna ederek, oğlunu öldürmekten vazgeçirir (37).

Vezir, padişahı kandırarak, geyik derisi getiren gencin, daha sonra:

- a) Fil dışından bir saray yapmasını ve içini de fil postu ile döşemesini,
- b) "Hırızva Güzeli"ni getirmesini belirtir (43).

Padişah ile vezirinin, hiç çocukları olmaz (48).

Padişahın vezirleri, işaretlerle, hccaya çeşitli sorular sorarak, onun bilgisi karşısında hayret ederler (57).

Vezirler, Keloğlanın, padişahın istediği kırk tavşanı getirmesine mani olmak için, ellerinden geldiği kadar mâni olmaya çalışırlar (62).

P150. Zengin Adamlar

Köyde, çok zengin olan bir adam vardır (24).

Ahmet, ağzından dökülen paralarla zengin olur (35).

Fakir adam, yılan şeklindeki damadının verdiği altın üreten eşek ile horoz sayesinde zengin olur (36).

Yolda karşılaştıkları kuyudan bir kova altın alan aile zengin olur (46).

Avcı Ahmet, olağanüstü özellikler sahip olan kızı bulup, evine getirdikten sonra, zengin olur (46).

Anne - baba, kabak şeklindeki çocuklarının sayesinde zengin olurlar (53).

P160. Dilenciler

Dilencilik yaparak geçinen bir karı-koca vardır (36).

İki yaşlı kadın, dilencilik yaparak geçinirler (44).

Dilenci, Allah rızası için, sadaka ister (62).

P170. Köleler

P170.C.1. Cariyeler

Bir devle evlenen padişahın kızı, cariyesini çok sevmektedir (30).

P192. Deli Adamlar (Aptallar, Profosyonel Aptallar)

İki kardeşten küçüğü delidir (58).

P200. Aile

"İyilik" ile "Kötülük", ailelerinden bıktıkları için evi terkederler (14).

P210. Karı - Koca

Avcı Ali, sırrını öğrenmek için, ölümüne bile razı olan hanımını boşar (8).

Karı - koca, eve gelen kellenin kuluğu husunda bahse girerler (60).

Karı - koca, inegi kimin sulayacağı husunda bahse girerler (60).

P230. Çocuklar ve Ebeveynler

Hiç çocuğu olmayan ailenin, kabak şeklinde bir çocukları dünyaya gelir (18).

Çocukları olmayan anne-baba, "Eşek sıpası"nı, evlat olarak kabul ederler (22).

Dev şeklinde çocukları olan anne-baba, diğer çocuklarını da alarak kaçarlar (28)

Hiç çocuğu olmayan ailede; babanın eve getirdiği daldaki bütün mercimekler çocuk olur (52).

P231. Anne ve Oğlu

Anne, oğlunun ısrarına dayanamayarak, kocasının sakalandan, anahtarı çalar (16).

Anne, oğlunu üç arkadaşı ile birlikte oduna gönderir(31).

Annesi, Korkak Ahmet'i, bir türlü dışarıya çıkaramadığı için, her işini kendisi yapar (32).

Anne, altın yumurtlayan tavuğun kalbi ile ciğerini yiyen iki oğlunu kesmek ister (35).

Deli oğlan, annesini, kaynar sudayıkayarak öldürür (58).

P232. Anne ve Kızları

Üvey anne, bütün işleri, üvey kızına yaptırır (11).

Üvey anne, kızı yok etmek için, değişik yollara başvurur (24).

Üvey anne, Nar adlı kızı öldürmek için, peşinden gider (34).

Üvey anne, kıza, sihirli çubukla vurarak, onu bir ejderha şekline sokar (37).

Kadın kızları ile birlikte çıkıp, kocasından altınları kaçıran adamı yakalayıp, tekrar alır (64).

P233. Baba ve Oğlu

Oğlan, babasının derdine derman olan balığı bulduğu halde, balığa kıyamadığı için, tekrar bırakır (13).

Baba, kendisine bir balığı çok gören oğlunu, evlatlıktan reddederék, memleketten kovar (13).

Uzun süre yer altında yaşıyan genç, yeryüzüne çıktıktan sonra, babasının yanına gidip, ağabeylerinin yaptıklarını anlatır (15).

Padişah, kendi oğlu ile evlenmiş olan, Kuşlar Padişahının kızına âşıktır (16).

Padişah, küçük oğlunun hanımına görünce, ona âşık olur (19).

Padişah, oğullarından hangisinin daha iyi para kazandığını öğrenmek için, uçünü de gurbete yollar (37).

Mayıl, babasına kıyamayıp, oyunda yenilince, babası, bunun ellerini bağlar (48).

Mayıl ile babası, aynı kıza âşık olurlar (48)

Mayıl, sevdiği kıızı elinden almak isteyen babasını, arkadaşları ile birlikte öldürür (48).

P233.6. Oğul, babadan intikam alır

Mayıl, sevdiği kıızı elinden almak isteyen babasını öldürür (48).

P234. Baba ve Kızları

Baba, imamın iftirasına inanarak, kızını öldürtmek ister (47).

Bir adamın, dokuz kıızı vardır (66).

P236. Mesuliyetsiz Çocuklar

Korkak Ahmet, evden dışarıya çıkmadığı için, evin bütün işlerini ve geçimini annesi sağlar (32).

P250. Erkek ve Kız Kardeşler

P251. Erkek Kardeşler

P251.5. İki Erkek Kardeş

Padişahın, hiç konuşmayan kıızı ile evlenen gencin, iki oğlu dünyaya gelir (13).

Altın yumurtlayan tavuğun kalbini yiyen iki kardeş, annelerinin kendilerini keseceğini duyunca, evden kaçarlar (35).

İki erkek kardeşten büyük olanı, küçüğüne hiç bakmaz(38).

İki erkek kardeşten birinin sürekli oğlu, diğerinin ise kızı olur (39).

İki erkek kardeşten, biri akıllı, diğeri delidir (58).

İki erkek kardeşten, birinin dokuz oğlu, diğerinin ise dokuz kızı vardır (66).

P251.5.3. Rakip Erkek Kardeşler

Padışahın büyük oğulları, küçük kardeşlerini kiskanarak, onu kuyunun içinde bırakırlar (15).

Zengin olan ağabey, fakir kardeşine hiç yardım etmez(38)

Üç erkek kardeş de, aynı kıza âşık olurlar (54).

P251.6. Çeşitli Erkek Kardeşler

P251.6.1. Üç Erkek Kardeş

Üç erkek kardeş, babaları öldükten sonra, parasız kalırlar (13).

Üç erkek kardeş, yaralı devî takip ederler, en küçüğü, onu öldürür (15).

Padışahın üç oğlu da, değişik zamanlarda, babalarının gözüne derman olacak toprağı aramaya giderler (16).

Padışahın üç oğlu da, evlenecekleri kızları belirlemek için, ok atarlar (19).

Üç kardeş de, değişik zamanlarda, "Dünya Güzeli"ni aramaya giderler (42).

Üç erkek kardeş de, aynı kıza âşık olur (54).

P251.6.3. Altı ve Yedi Erkek Kardeşler

Yedi erkek kardeş ile, bunların bir bacıları vardır(33).

P251.6.5. Dokuz Erkek Kardeş

İki kardeşten birinin dokuz oğlu vardır (66).

P252. Kız Kardeşler

Perî padışahının oğlu ile evlenen kız, ablalarının sözünü tutarak, kendisine getirilen şurubu içmez (23).

P252.1. İki kız Kardeş

Biri öz, diğeri üvey olmak üzere iki kız kardeş vardır (11, 34).

P252.2. Üç Kız Kardeş

Üç kız kardeş de, padişahın oğlu ile evlenirler (45).

P252.3. Yedi Kız Kardeş

Pınarın başında oturan Mayıl'ı gören, yedi kız da, onun yanına vararak konuşurlar (48).

P252.5. Dokuz Kız Kardeş

İki kardeşten birinin dokuz kızı vardır (66).

P253. Erkek ve Kız Kardeş

Bir ailenin, iki çocukları dünyaya gelir. Oğlanın normal olmasına rağmen, kız bir devdir (28).

P253.0.1. Kız Kardeşin Oğlu

Ablaları, küçük kız kardeşlerinin dünyaya getirdiği kız ile oğlanı kıskanıp, bunları bir cadı vasıtasıyla suya attırırlar (45).

P253.0.5. Bir Kız Kardeş ve Altı (yedi, onbir, oniki) Erkek Kardeşler

Yedi erkek kardeş ile, bunların bir bacıları vardır(33).

P261. Kayınbaba

Kayınbaba, gelinine âşık olur (19).

P262. Kaynana

Kaynanası, Sinan Padişah'a, sihirli çubukla vurunca şekil değiştirerek; eşek, kaz ve köpek olur (37).

P264. Görümce, Yenge, Baldız

Yedi erkek kardeşin hanımları, görümcelerini kıskanarak, boğazına yüzük atıp, onun ölümüne sebep olurlar (33).

P270. Dadılar

Dadısı, kızın gözlerini çıkardıktan sonra, yola bırakarak, yerine kendi kızını oturtur (46).

P280. Üvey Akrabalıklar

P282. Üvey Anne

Üvey anne, evdeki bütün işleri, üvey kızına yaptırır(11).

Üvey anne, üvey kızını öldürebilmek için, onu, padişahın yılan dünyaya getiren hanımının yanına:

a) Ebe,

b) Hoca,

olarak gönderir, sonra da, onunla evlendirir (24).

Üvey anne, kendi kızından daha güzel olan Nar adlı kızı öldürmek için, peşinden gider (34).

P284. Üvey Kız Kardeş

Üvey kız, diğerinin güzelliğini kiskanarak, kendisi de güzelleşmek ister, ancak, iyice çirkinleşerek, geri döner (11).

P293. Amca

Amcası, yiğeni ile oğlunu nişanlar (39).

P294. Teyze, Hala

Kıskanç teyzeler, kızkardeşlerinin dünyaya getirdiği çocukları, atması için bir cadı karısına vererek, yerine köpek yavrusu koyarlar (45).

P297. Erkek Yeğen

P298. Kız Yeğen

Teyzeler, erkek ve kız yeğenlerini, bir cadı karısı aracılığı ile suya attırırlar (45).

P310. Dostluk / Arkadaşlık

Değirmenci ile tilki arkadaş olurlar (6).

"Kötülük", beraber yola çıktıkları arkadaşının, bir bardak su karşılığında gözlerini çıkarır (14).

Mayıl'ın arkadaşları da, onunla birlikte savaşır (48).

Kırk Avşar, birbirlerine bağlı arkadaş oldukları için, hiç ayrılmazlar, nereye gitseler, beraber giderler (61).

P312. Kan Kardeşliği

Değirmenci ile tilki, kardeş olurlar (6).

Mayıl, çölde karşılaştığı kızın kardeşi ile kan kardeşi olur (48).

P320. Misafirperverlik

Dilekleri yerine getirilen adamlardan üçüncüsü, evinden, misafirin hiç eksik olmamasını ister (25).

Zekiye ile Menmet, yaylada oturan padişahın çadırına misafir olurlar (39).

P322.2. Misafir Kıyafetine Girme

Hızır, duâlarını kabul ederek, zengin ettiği hırsızların evine, misafir kıyafetine girerek, tekrar gider (25).

Kendilerine oyun oynayan Avşarı arayan iki adam, onun evine, "Tanrı misafiri" olarak, giderler (61).

Şibidik Ayşe, padişahın ölen hanımının kız kardeşi kıyafetinde, saraya gelir (65).

P340. Hoca ve Talebesi

Aslında bir dev olan hoca, kendisine "Cumalık" getirmeyen talebesini, yedi kat yerin altına götürür (21).

P360. Ağa ve Hizmetçisi

Keloğlan ile Ağası, bahse girerek, kim kimi kızdırırsa, diğerini öldürecektir (63).

P361. Sâdık Hizmetçi

Hizmetçi, çocuklara, annelerinin kendilerini keseceğini haber verir (35).

P411. Çiftçilik

Kızın evlendiği yılan şeklindeki adam, çiftçilik yapmaktadır (36).

Bir çiftçi, tarlada çalışırken, bir küp altın bulur(64).

P412. Çoban

Karafatma, çobana giderek, kendisiyle evlenmesini teklif eder (4).

Avcı Ali, Çobandan iki koyun alır (8).

Alt dünyadan, tekrar yeryüzüne çıkan genç, bir çoban ile elbiselerini değiştirir (15).

Hiç çocuğu olmayan bir çoban vardır (18).

Padişah, çobana altın vererek, çocuğunu satın alır(26).

Mağaraya giren çoban, orada, bir ihtiyarın, insanların nasibini belirttiğini görür (27).

Çoban, Harızva Güzeli'ni getirmeye giden genç ile birlikte yola çıkar (43).

Vezerin elinden kaçan kız, bir çobanın elbiselerini alıp giyer (47).

Avşarın sözlerine kanan çoban, dağın yıkılmaması için ona dayanır (61).

Erkek kılıgına giren kız, padişahın evinde çoban olur (66).

P414. Avcılık

Avcılar, tilki ile arkadaş olmak isterler (7).

Avcı Ali, arkadaşları ile birlikte ava çıkar (8).

Oğlan, avcılık yaparken, Zümrüdü Anka kuşunun yavrularını yılanlardan kurtarır (15).

Padişah ile başveziri, ava çıkarlar (24).

Fakir kadının oğlu, avcılık yapar (43).

Yer altında ava çıkan bir adam, suya bırakılan çocukları yakalar (45).

Avcı Mehmet, ava çıktığında, dadısı tarafından gözleri çıkarılarak atılan kızı bulur (46).

Padişahın oğlu, ava çıktığında, ağaca saklanan kızı görür (47).

Irmakta balık avlayan adamlar, "bir bir" diyerek gelen yolcuya kızıp; "iki uç, iki uç" demesini isterler (59).

Üç arkadaş birlikte ava çıkarlar (60).

P424. Doktor

Doktorlar, hastalanan padişaha, Şahmaran'ın etini yemesini tavsiye ederler (9).

"İyilik", kendisini, göz doktoru olarak tanıtır(14).

Denizin dibinden çıkan Ahmet, kendisini; insanlardaki boynuzu düşüren bir doktor olarak tanıtır (35).

Mayıl'ın hastalığı için, bütün doktorlar gelir, sadece birisi sebebini öğrenebilir (48).

(T)P424.6. Ebe (Doğum Ebesi)

Üvey anne, kızını ebe olarak tanıtır (24).

(T)P429.2. Remil Atma

Kız, remil atarak, Mayıl'a, babasının bir kötülük yapacağını anlar (48).

P431. Tüccar (Kervancı)

Hocanın yakmak istediği kızı, kervancılar kurtarır(21).

Kervancı, gencin yanındaki aslan ile kaplanı ister(28)

Kervancı, yolda sevgilisini bekleyen Zekiye'yi köye götürür (39).

İki kardeşin bulunduğu ağacın altına gelen kervancılar, bunlardan korkarlar (58).

P440. Sanatkârlar

P441. Terzi

Üç arkadaştan birisi terzidir (13).

Kahraman, kahvecinin yanından ayrıldıktan sonra, bir terzinin yanına çirak durur (15).

P442. Fırıncı

Ahmet, ağzından dökülen altınlardan birini ekmek almak için fırıncıya verince, fırıncı, dükkanı bırakıp gider (35).

Parlak Ahmet, bir fırıncının yanında çirak olarak çalışır (38).

P443. Değirmenci

Aydan kaçan tilki, bir değirmene girip, değirmencilik yapar (1).

Bir değirmenci ile tilki, arkadaş olurlar (6).

P444. Marangoz

Üç arkadaştan birisi marangozdur (13).

P446. Berber

Padişahın berberi, Mehmet'in hanımı Zekiye'ye âşık-
tır (39).

Ormancının hanımı, kocasından habersiz, ber berber
ile konuşur (51).

P447. Demirci

Bir demirci, oğlanın yanına gidip, köyde olanları an-
latır (29).

Korkak Ahmet, demirciye giderek, kılıcına; "Bir vur-
maya gırk gan edik Ahmet Ağa" diye yazdırır (32).

Adamın altın üreten eşeğini, bir nalbant çalar (36).

Yaşlı kadın, demircileri dolaşarak, kendisini güzel-
leştirmelerini ister (44).

Demirci, Mayıl'ı, kendisine evlat edinir (48).

P448. Kasap

Kasap, inadı yüzünden mezara kadar gömülen adamı, kur-
tarır (60).

(T)P450. Kuyumcu

Padişah, kuyumcudan, bir altın civciv ile sihirli san-
dık yapmasını ister (17).

(T)P459.2. Helvacı

Keloğlan kılığına giren kız, bir helvacı yanına çırak
durur (47).

(T)P459.3. Süpürgecilik

Fakir anne ile oğlu, süpürgecilik yaparak geçimlerini
sağlarlar (10).

(T)P459.4. Sepet Örme

Tilki, ayıya, sepet örmesini öğreteceğini söyler (1).

P461. Asker

Padişahın, alt tarafı yılan, üs tarafı insan olan ço-

cuğu askere giderek, askerlik yapar (24).

P475. Soyguncu

Üç Hırsız, Allah'ı aramaya giderler (25).

Padişahın hanımının yüzüğünü cariyesi çalar (57).

(T)P478. Kırk Harami

Parlak Ahmet, kırk haramilerin mağarasını keşfederek, altınlarından, azar azar alır (38).

Padişahın hazinesini, kırk hırsız çalarlar (57).

P485. Bilgin Kişi

Padişahın bilginlerinden birisi, Şahmaranı görenlerin vücudunun pul pul olacağını söyler (9).

Başka bir köye yerleşen adam, orada kendisini, bilgili bir hoca olarak gösterir (57).

P510. Mahkemeler

Kadın, yolda karşılaştığı adama, iki çocuğunu da verdikten sonra, bunu kocası diye mahkemeye götürüp, kadıya şikayet eder (59).

P555. Savaşta Mağlup Olma

Sevdiği kızı alabilmek için oğlu^{ne} savışan padişah, sonunda mağlup olur (48).

P600. Gelenekler

Hoca, Cuma günleri, okuttuğu çocuklardan "Cumalık" alır (21).

"Eşek Sıpası", bir gecede yaptırdığı saraya, bir de bayrak asar (22).

Kız, annesinin nasihati ile, padişahın hanımına, sıcak sütün buğunda doğum yaptırır. Böylece, dünyaya gelen yılan da, sıcak sütün içerisine düşer (24).

Kahraman, görmüş olduğu rüyayı, "hayrola" demedikleri için, hiç kimseye anlatmaz (40).

Köylüler, her gün bir yerde toplanarak, sırasıyla hikâyeler anlatırlar (47).

Deli Oğlan ile akıllı kardeşi, anneleri öldükten son-

ra, geride kalan mirası bölüşürler (58).

Köylüler, fakir bir adam öldüğü zaman, ailesine bakmak için, para toplarlar (61).

P634. Ziyafetler

Oğlan, Nursen Hanımın fikriyle, padişaha ziyafet çeker (45).

Padişah, çocuğuna ad vermek için, büyük bir ziyafet kurdurur (48).

P681. Yasla İlgili Âdetler

Dev karısı, evlat edindiği kızın öldüğünü görünce, mezara defnetmeye kıyamayıp, bunu bir deveye bağlayarak, dağa bırakır (34).

Yedi kardeş, kız kardeşlerinin çökelek yerken öldüğünü zannedip, onu, toprak yerine, çökelek ile gömerler (33).

Vezir ile hanımı, ölen kızlarının mezarını, her Perşembe günü ziyaret ederler (55).

P710. Milliyetler

Padişahın kızı, bir gâvur'un oğlunu sever (10).

İngiliz kralı, padişaha, çeşitli sorular sorarak, bilemediği takdirde, savaş açacağını belirtir (40).

Q. MÜKAFATLAR VE CEZALAR

Q0. CEZALAR VE MÜKAFATLAR

Q10.- Q99. MÜKAFATLANDIRILMIŞ İŞLER

Q100 - Q199. MÜKAFATLARIN ÖZELLİKLERİ

Q200 - Q399. CEZALANDIRILMIŞ İŞLER

Q400 - Q499. CEZALARIN ÇEŞİTLERİ

Q1. Misafirperverliğin Mükafatlandırılması, Tersinin İse Cezalandırılması

Q1.1. Erenler (Azizler), Kıyafet Değiştirerek, Misafirperverleri Mükafatlandırır, sevmeyenleri Cezalandırır

Hz. Hızır, ak saçlı bir ihtiyar kılığına girip, üç evi de ziyaret eder. İlk ikisi eve almadığı için, onları tekrar eski hallerine çevirir. Üçüncüsü ise, en güzel şekilde ağırladığı için, mükafatlandırır (25).

Q2. İyiler ve Kötüler

Değirmenci, kendisine bir çok iyilik yapam, onu padişahın kızı ile evlendiren tilkiyi, öldükten sonra, çöpe attırır (6).

Başka bir dünyaya giden, iyi kalpli kız, herkese yardım ettiği için, mükafat olarak güzelleşir, kötü kalpli olan üvey kardeşi ise, kimseye yardım etmediği için, çirkinlikle cezalandırılır (11).

Adam, kendisini ölümden kurtaran tilkiyi, köpeğine parçalamak ister (7).

"İyilik", bütün yemeğini arkadaşı ile beraber yemesine rağmen, "Kötülük", ondan bir bardak su karşılığında bir gözünü ister (14).

Q10. Mükafatlandırılmış İşler

Adam, hayatını kurtaran tilkiye, mükafat olarak, tavuk getirmek ister (7).

Yılan padişahı, kızının çirkin bir yılanla sevişmesine engel olan Avcı Ali'nin ağzına tükürerek, onun, bütün hayvanların dilinden anlamasını sağlar (8).

Yılanların padişahı, kızını kurtaran gence, sihirli bir yüzük hediye eder (10).

Nine, uzun süre, kendinin yanında kaldıktan sonra ayrılan kıza; içi altın dolu bir araba, elbise ve sihirli bir deynek verir (11).

Padişah, devî kim öldürdüyse, onun dünyalığını vereceğini söyler (15).

Padışah, kızını devin elinden kurtaran adama, kırk tuluk et ile, kırk tuluk su verir (15).

Zümrüdü Anka kuşu, yavrularını kurtaran genci, yer-yüzüne çıkarır (15).

Kuyumcu, padışahın istediği altın civciv ile sandığı verdikten sonra, ondan bahışını alır (17).

Padışahın kızı, kendisine, beklediği hadiseyi anlatan Keloğlan'a, hamamı bırakır (21).

İhtiyar, misafirperver adam ile kızına, iki köşk bırakıp kaybolur (25).

Aslanı güreşte yenen genç, onun yavrularından birisini alır (28).

Kaplanı güreşte yenen genç, onun yavrularından birisini alır (28).

"İki dişli" kadın, topladıklarını kendisine vermek şartıyla, "üç dişli"yi, padışahın oğlu ile evlendirebileceğini söyler (44).

Padışah, kendisine, iyileşmesi için geyik sütü getiren Keloğlan'a, bütün malına mülkünü bağışlar (49).

Ormancı, hanımının başka erkeklerle de konuştuğunu öğrenmesine yardımcı olan cada karısını mükafatlandırır (51).

Padışah, kendisinden istenilen her şeyi bilen hocayı vezir yaparak, ona saray ve altın verir (57).

Q28. Dini Hacı Olmakla Mükafatlandırma

Allah, kendisine çok duā eden adamın, zengin olup, Hacc'a gitmesi için, ona altın yumurtlayan bir tavuk gönderir (35).

Q40. İyilikle Mükafatlandırma

Kahraman, açık kapıyı kapatıp, kapalı kapıyı açar; kırsağın önündeki eti, itin önüne, itin önündeki otu kırsağın önüne kor; birinden kan, diğerinden irin akan çeşmeden su içer, sonunda onlar da buna kötülük yapmaktan vaz geçerler (20).

Q44. Sadaka Vererek Mükâfatlandırma

"Deşirici" kadın, kendisine, padişahın oğlu ile evlenmesi hususunda yardımcı olacak arkadaşına, bütün topladığı sadakaları verecektir (44).

Q45. Misafirperverlikle mükâfatlandırma

Hızır, üç arkadaşına da dileklerini söylediğinde, üçüncüsü, evinden misafirin eksik olmamasını diler. Dileği kabul edilir (25).

Q45.4. Misafirlikle Mükâfatlandırıldığında, İntikamdan Vazgeçme

Avşarı öldürmek için evine gelen iki adam, onun misafirperverliği ve hilesi sebebiyle, hiç bir şey yapmadan geri dönerler (60).

Q51. Hayvanların Şefkatlilikle Mükâfatlandırılması

Oğlan, elindeki ekmek parası ile öldürülmek üzere olan hayvanları kurtarır (10).

Q53. Kurtarma İle Mükâfatlandırma

Kahraman, ölmek üzere olan hayvanları, elindeki bütün paraları vererek kurtarır (10).

Padişahın kızı ile evlenmeye giden kahraman, yolda; Zümrüdü Anka kuşunu, karıncayı ve balığı, ölümden kurtarır (12).

Q64. Sabır Mükâfatlandırılır

Ablalarının iftirası üzerine, yıllarca eziyet çeken küçük kız, en sonunda gerçeklerin ortaya çıkması üzerine muradına erer (45).

Dadısı tarafından gözleri çıkarılarak yola bırakılan kız, uzun bir süreden sonra, padişahın oğluna bütün gerçekleri anlatır (46).

Önce hocasından, sonra da vezirden kötülük gören kız, bir süre, erkek kılığında çalıştıktan sonra, bütün olanları, babası ile kocasına anlatır (47).

Q68.2. Doğruluk Mükâfatlandırılır

Arkadaşı tarafından ihanete uğrayan "İyilik", en

sonunda, padişahın kızı ile evlenir (14).

Q80. Korkusuzluk Mükâfatlandırılır

Padişah, su başını tutan devi öldüren Korkak Ahmet'e, hem kızını verir, hem de onu zengin eder (32).

Q88. Uсталık Mükâfatlandırılır

Padişah, altın civciv ile sihirli sandık yapan kuyumcuyu mükâfatlandırır (17).

Q91. Akıllılık (Beceriklilik) Mükâfatlandırılır

Padişaha sorulan sorulara cevaplandırın, genç, onun kızı ile evlenir (40).

Padişahın oğlu, en güzel oyayı yapan kızla evlenecektir (30).

Hoca, tesadüfen bildiği sorular neticesinde zengin olur (57).

Q93. Olağanüstü Yardımla Mükâfatlandırma

Oğlanın hayatını kurtardığı hayvanlar, daha sonra onun yapamayacağı işleri, bir gecede yaparlar (12).

Zümrüdü Anka kuşu, yavrularını kurtaran genci, sırtına alarak, yeryüzüne çıkarır (15).

Q94. Tedavi ile Mükâfatlandırma

Kahraman, babasının gözleri için gereken toprağı getirerek, onu iyileştirir (16).

Q111. Zenginlikle Mükâfatlandırma

Padişah, su başını tutan devi öldüren genci, zenginlikle mükâfatlandırır (32).

Padişah, kendisine sorulan bütün soruları, tesadüfen bilen adamı zengin eder (57).

Q111.4. Altın Yüzük Vererek Mükâfatlandırma

(T)Q111.4.1. Sihirli Yüzük Vererek Mükâfatlandırma

Yılanların padişahı, kızının hayatını turtaran gence, sihirli bir yüzük hediye eder (10).

Q111.7 Mücevher Vererek Mükâfatlandırma

Nâne, yanında kalıp, kendisine yardım eden kıza, bir araba dolusu altın verir (11).

Padişah, hocayı başvezir yaparak, istediği kadar altın verir (57).

Padişahın oğlu, kapılarında yedi yıl çalışan Ali'ye, bir heybe altın verir (66)

Q112.0.1. Krallık Vererek Mükâfatlandırma

Padişah, su başını tutan devi öldürene, hem kızını verecek, hem de yerine padişah yapacaktır (32).

Padişah, oğulları arasında, en büyük kâr getirenini, yerine padişah yapar (37).

(T)Q112. Vezirlik vererek Mükâfatlandırma

Padişah, isteklerini yerine getiren hocayı, kendisine başvezir yapar (57).

Q114. Hediye Vererek Mükâfatlandırma

Padişah, hanımının doğumunda yardımcı olan kıza, çeşitli hediyeler verir (24).

Padişahın küçük oğlu, elindeki para ile biraz mal alıp, devlerin yanına giderek, babasının hediye gönderdiğini söyler (37).

Devler, kendilerine hediyegötüren padişahın oğluna; olağanüstü özellikleri olan, şemsiye, sefertası ve bir dürbün hediye ederler (37).

Q140. Kerâmetler ve Sihirli Mükâfatlar

Ailenin çok yalvarması neticesinde, duâlar Allah tarafından kabul edilir ve kabak şeklinde bir çocukları dünyaya gelir (18).

Nine, kendisine yardım eden kızı, sihirli suda yıkayıp dünya güzeli yapar (11).

Q149. Kerametler ve Diğer Sihirli Mükâfatların Çeşitleri

(T)Q149.2. Sihirli Kutu ile mükâfatlandırma

Terzilik yapan kız, oğlana bir dikiş kutusu hediye eder (29).

(T)Q149.3. Sihirli Tarak Hediye Etme

İhtiyar, kendisine yardım eden gence, sihirli bir tarak hediye eder (29).

(T)Q149.4. Başka Sihirli Hediyelerle Mükâfatlandırma

Padışahın oğlu, cam sarayda oturan kızın yüzünü görmek için, ona devden aldığı sihirli hediyeleri verir (37).

Q170. Dini Mükâfatlar

Üç kız kardeşten en küçüğü, yapacağı işi söylemeden önce "İnşaallah" dediği için, vaadini yerine getirir (45).

Q200. Cezalandırmalar

Q211. Öldürerek Cezalandırma

Kadınlar, kendilerini korkutan ve sepetin içerisinde olan ayıyı öldürürler (1).

Koyun, yavrusunu yiyen kurdu, hile ile öldürür (2).

Fare, kendisine elini uzatmayan hanımını öldürür (4).

Anne ile baba, kızları ile evlenen ayıyı, tuzığa düşürerek öldürürler (5).

Padışah, evlendikten sonra sevgilisi ile kaçan kızını öldürtür (10).

"İyilik", iki gözünü de alan arkadaşı "Kötülük"ü idam ettirir (14).

Gelinine kötü gözle bakan padışahın, onun bedduŝası ile önce gözleri düşer, sonra da ölür (16).

Peri padışahının oğlu, sırlarını öğrenen hanımının, öldürülerek, kanlı gömleğinin kendisine getirilmesini emreder (23).

Padışah, genci öldürmek isteyen dev karısını, uçurumdan aşağıya düşürerek cezalandırır (29).

Dingil Ali, hile yaparak, dev karısı ile hanımını öldürür (31).

Padışahın oğlu, hanımını öldürmek için gelen üvey anneyi öldürür (34).

Kırk hırsız, altınlarını çalmaya gelen adamı, parçalayarak öldürürler (38).

Parlak Ahmet'in çırağı, tulukların içine saklanan kırk kişinin de üzerine kızgın yağ dökerek öldürür (38).

"Hırızva Güzeli", gençten çok zor işler isteyen padişahı, kaynar suda yıkayıp öldürür (43).

"Hırızva Güzeli", kötü kalpli veziri öldürür (43).

Demirci, güzelleşmek isteyen "iki dişli" kadının başını ezerek öldürür (44).

Q211.5. İntihar Ederek Cezalandırma

Yılan, yalnız bıraktığı için, başka biriyle evlenen hanımını görünce, kendisini ateşe atıp, cezalandırır (24).

Q211.6. Hayvana Öldürerek İntikam Almak

Koyun, yavrusunu yiyen kurdu kandırarak, onun ölmesini sağlar (2).

Q212. Hırsızlık Cezalandırılır

Kırk hırsız, altınları çalmak için gelen adamı öldürürler (38).

Q213. Kız Kaçırma Cezalandırılır

Kuşlar padişahının kızı kendisini kaçırmaya gelen insanlara bedduâ ederek, onların taş kesilmesini sağlar (16).

Nurşen Hanımı kaçırmak için gelenler taş kesilir (45).

Q215. Yamyamlık Cezalandırılır

Kızın kocası, insan eti yiyen hoca(dev)yı öldürür(21).

Oğlan, köydeki bütün insanları yiyen ve dev olan kız kardeşini öldürür (28).

Kahraman, bütün halkı yiyen dev karısını, padişahın da yardımı ile öldürür (29).

Kız, insan eti yiyen devi, hile ile öldürür (30).

Q235. Bedduâ ile Cezalandırma

Kuşlar padişahının kızı kendisini kaçırmaya gelenlere bedduâ ederek, onların taş kesilmesini sağlar (16).

Kız, kendisine kötü gözle bakan padişaha bedduâ ederek, gözlerinin düşmesine sebep olur (16).

Cüce, gelini ile evlenebilmek için, oğlundan olmayacak işler isteyen padişaha bedduâ ederek, onun taş kesilmesini sağlar (19).

Dilenci kılığına giren Hz. Hızır, misafirlere iyi davranmayan iki adama bedduâ ederek, onların çok fakir hâle gelmelerini sağlar (25).

Q240. Cezalandırılmış Cinsî Günahlar

Q241. Zina Cezalandırılır

Padişah, evlendikten sonra sevgilisi ile kaçan kızını kestirir (10).

Sinan padişah, bir arapla buluşan hanımına sihirli çubukla vurarak, onu kedi, arabı da bir köpek haline çevirir (37).

Padişah, köpek yavrusu dünyaya getirdiğini zannettiği hanımını, yedi yol kavşağında, beline kadar gömdürerek, her gün sopa atılmasını ve gelenin geçen yüzüne tükürmesini emreder (45).

Kıza sahip olmak isteyen imam ile vezir, yıllar sonra suçlarının ortaya çıkması sebebiyle cezalandırılırlar (47).

Ormancı, başkaları ile ilişkisinin olduğunu öğrendiği hanımını evden kovar (51).

Q242. Akraba ile İlişkinin Cezalandırılması

Kuşlar padişahının kızı, kendisine kötü gözle bakan kayınbabasının gözlerini çıkarır (16).

Cüce, gelini ile evlenmek isteyen padişahı, taşa çevirir (19).

Mayıl, sevgilisi ile evlenmek isteyen babasını, en sonunda öldürmek zorunda kalır (48).

Q260. Aldatma Cezalandırılır

Kadın, kocasını kandırarak, onun dışında üç adamla daha buluşur. Adam, hanımını evden kovar (51).

Q261. Hainlik Cezalandırılır

Padişah, hanımı ile evlenmek için Mehmet'i, devlerin olduğu yere gönderen berberi öldürtür (39).

Q262. Sahtekârlar Cezalandırılır

Tilki, kendisini kurtaran adamı sokmak isteyen yılanı, hile ile tekrar kutunun içerisine girdirir (7).

Gelini ile evlenmek isteyen padişahı, gölden getirilen cüce cezalandırır (19).

Padişah, sevdiği kızı güvercin şekline soktukten sonra, onun yerine oturan çingene kızını öldürtür (20).

Adam, sihirli eşyalarını çalan harsızları, sihirli tokmağı ile dövürür (36).

Padişah, küçük kardeşlerine iftira eden kışkaç ablaları cezalandırır (45).

Padişah, kendisine gelin gelen kızın gözlerini çıkardıktan sonra, yerine kendi kızını veren dadıyı cezalandırır (46).

Mayıl, kendisinin sevdiği kız ile evlenmek isteyen babasını öldürtür (48).

Q263. Yalan Cezalandırılır

Padişah, yalan söyleyerek, kız kardeşlerine iftira eden ablaları cezalandırır (45).

Q281. Nankörlük Cezalandırılır

Kız, kendisiyle konuşmayı da başkaları ile konuşan dolap ile perdeyi parçalar (13).

Tilki, kendisini kurtaran adamı sokmak isteyen yılanı öldürür (7).

Q281.1. Müteşekkîr Olmayan Çocuklar Cezalandırılır

Anne, pişirdiği ekmeklerin hepsini yiyen çocukları öldürür (52).

Q285. Zâlimlik Cezalandırılır

Kendi kızından daha güzel olduğu için, üvey kızını öldürmek isteyen anne cezalandırılır (34).

Q302. Kıskaçlık Cezalandırılır

Kız kardeşlerine iftira eden kıskanç ablalar, cezalandırılır (45).

Q331.2. Kibirlilik Cezalandırılır

İki kardeşten birinin dokuz kızı, diğerinin ise dokuz oğlu vardır. Oğlanlar, büyüklenecek, kızları hakir görürler fakat, onların daha çalışkan olduklarını görünce de utanırlar (66).

Q411. Öldürerek Cezalandırma

Q411.0.1.2. Adam, karısının Sevgilisini Öldürür

Adam, hanımı ile ilişkisinin olduğunu öğrendiği üç kişiyi de öldürür (50).

Q414. Cezalandırma: Diri Diri Yakma

Padişahın oğlu, hanımını öldürmek isteyen hoca(dev)yı ateşin içerisine atarak yakar (21).

Q414.1. Yağda Yakma

Parlak Ahmet'in çırağı, kendilerini öldürmek için, tuluğun içerisinde bekleyen kırk hırsızın üzerine de, kızgın yağ dökerek öldürür (38).

Q416.2.1. Atın Kuyruğuna Bağlayarak Cezalandırma

Padişahın oğlu, sevdiği kızı güvercin haline getiren çingene kızını, bir katırın kuyruğuna bağlayarak cezalandırır (20).

Padişah, hanımı ile evlenebilmek için Mehmet'i devlerin ülkesine gönderen berberi, katırın kuyruğuna bağlayarak öldürür (39).

Padişah, kız kardeşlerine iftira eden iki ablayı, kırk katırın kuyruğuna bağlayarak cezalandırır (45).

Padişahın oğlu, sevdiği kız yerine kendi kızını getiren cadı ile kızını katırın kuyruğuna bağlatarak cezalandırır (46).

Q417.1. Uçurumdan Atma ile Öldürme

Padişah ile genç, köydeki bütün insanları yiyen dev karısını, uçurumdan aşağıya atarlar (29).

Q431. Sürgün Ederek Cezalandırma

Padişah, hastalığının iyileşmesi için gerekli olan balığı getirmeyen oğlunu, evden kovar (13).

Bir altın karşılığında yüzünü gösteren "Küpeli Hanım", yanına gelen Ahmet'ten bıkararak, denizin ortasına atarır (35).

Padişah, kendisinin sevdiği kıza âşık olan oğlunu, "Korku Dağı"na attırır (48).

Q431.3. İteat Etmediği İçin Cezalandırma

Vezir, padişahın hanımı kendisi ile beraber olmadığı için, onu memleketine götürürken, üç çocuğunu da keser (47).

Q433. Hapsederek Cezalandırma

(T)Q433.15. Sepete Hapsederek Cezalandırma

Tilki, kendisini öldürmek isteyen ayıyı, sepetin içine hapseder (1).

(T)Q433.16. Tuvalete Atarak Cezalandırma

Bir altın karşılığında yüzünü gösteren "Küpeli Hatun", ağzından altın döküldüğü için, her gün yanına gelen Ahmet'ten bıkip, bunu tuvalete hapsedirir (35).

Babasının borcunu istemeye giden kabak şeklindeki çocuğu, tuvalete hapsederler (53).

(T)Q433.17. Hazineye Hapsetme

Babasının borcunu istemeye giden kabağı, hazineye atarlar (53).

(T)Q433.18. Buğday Ambarına Hapsetme

Babasının borcunu istemeye giden kabağı, buğday ambarına hapsederler (53).

Q450. Zalim Cezalar

Padişah, kendisinin sevdiği kıza âşık olan oğlunun gözlerini oydurarak, bir bataklığa attırır (48).

Q451. Bir Tarafın Kesilip Atılması İle Cezalandırmalar

Q451.4. Dilin Kesilerek Cezalandırılması

Şibidik Ayşe, anlattıklarını dinleyen kaynanasının dilini keser (65).

Q458. Döverek (Kamçılıyarak) Cezalandırma

Sihirli eşya ve hayvanlarını çaldıran adam, hırsızları, damadının hediye ettiği sihirli tokmakla dövürür (36).

Q499.7. Evlilikte Gururun Kırılması ile Cezalandırma

Padişah, ablalarının iftirasına inanarak, hanımını yedi yol kavşağına, beline kadar gömdürüp, gelenin geçenin de yüzüne tükürmesini emreder (45).

Q551. Sihir Tezahürü ile Cezalandırma

(T)Q502.2. Demir Çarıklar Delininceye Kadar Dolaşma Cezası

"Eşek Sıpası" ile evlenen kız, teyzesine onun yakışıklı bir erkek olduğunu söyleyince, kocası evi terk ederek, ancak, ayağındaki demir çarık delininceye kadar ararsa kendisini bulabileceğini söyler (22).

Q551.3.2. Hayvan Şekline Sokarak Cezalandırma

Peri taifesi, doğduğunda "Şahadet kelimesi" getiren oğlanı, eşek şekline sokarak cezalandırırlar (22).

Kaynanası, hanımına kötü söz söyleyen damadını, önce eşek, sonra da köpek ve topal kaz şekline sokarak cezalandırır (37).

Sinan Padişah, kendisine kötülük yapan hanımını kedi, sevgilisini köpek, kaynanasını da bir kütük şekline sokarak cezalandırır (37).

Q551.3.2.2. Kadın, Kuşa Çevrilerek Cezalandırılır

(T)Q551.3.2.2.1. Topal Kaza Çevirerek Cezalandırma

Kaynanası, Sinan Padişah'a sihirli çubukla vurarak, onu bir topal kaz şekline sokar (37).

Q551.3.2.6. Eşeğe Çevirerek Cezalandırma

Periler, "şahadet kelimesi" getiren oğlanı eşek şekline çevirerek, insanların arasına gönderirler (22).

Q551.3.2.7. Köpeğe Çevirerek Cezalandırma

Kaynanası Sinan Padişaha sihirli çubukla vurarak, onu köpek şekline sokar (37).

Sinan Padişah, hanımı ile ilişkisi olan arabı, bir köpek şekline sokarak cezalandırır (37).

(T)Q551.3.2.9. Kediye Çevirerek Cezalandırma

Sinan Padişah, başka biriyle konuşan hanımını, bir kedi şekline sokarak cezalandırır (37).

Q551.3.4. Taşa Çevirerek Cezalandırma

Kuşlar padişahının kızı, kendisini kaçırmaya gelenlere bedduâ ederek, onların taşa dönüşmesini sağlar (16).

Oğlunu öldürmek için, ondan yapamayacağı işler isteyen padişaha, cüce bedduâ ederek, taşa çevirir (19).

Nurşen Hanım, kendisini kaçırmaya gelen adamlara bedduâ ederek, onları taşa çevirir (45).

Q551.3.5. Diğer Objelere Çevirerek Cezalandırma

(T)Q551.3.5.3. Kütüğe Çevirerek Cezalandırma

Sinan Padişah, kendisine çok kötülükler yapan kayınvalidesine, sihirli çubukla vurarak, bir kütük şekline dönüştürür (37).

Q552.20.1. Çeşitli Karanlıklara Göndererek Cezalandırma

Hoca, kendisine "Cumalık" getirmeyen kıza, bir tokat atarak, onu yerin dibine geçirir (21).

Q556. Bedduâ ile Cezalandırma

Kuşlar padişahı, kendisini kaçırmaya gelenlere bedduâ eder (16).

Kendisine kötü gözle bakan kayınbabasına, gelin bedduâ eder (16).

Cüce, oğlunu öldürüp, gelini ile evlenmek isteyen padişaha bedduâ eder (19).

Q570. Ceza ve Affetme

Padişahın küçük oğlu, kendisini kuyuda bırakan ağabeyleri ile cirrit oynayıp, attan düşürdükten sonra, onları affeder (15).

Q584. Cezanın Uygulanması ile Dönüşüm

Başka dünyada bulunan nine, her sözüne ters cevap veren üvey kızı, kara köpüklü suda yıkayarak, iyice çirkinleştirir (11).

R. ESİRLER VE KAÇAKLAR

R0 - R99. ESİRLİK

R100 - R199. KAÇMALAR

R200 - R299. FİRARLAR VE TAKİPLER

R300 - R399. SİĞİNAKLAR VE TEKRAR ELE GEÇİRMELER

R10. Kaçırma

R10.1. Prensesin Kaçırılması

Dev, kaçırdığı kızları, ayrı ayrı evlere kor (37).

R11. Dev veya Canavar Tarafından Kaçırılma

R11.1. Dev veya Canavar Tarafından Kaçırılan Prenses

Kuyudaki dev, üç prensesi kaçırarak, oraya saklayıp, birer odalara hapseder (15).

R11.2. Cin, Şeytan veya Peri Tarafından Kaçırılma

"İfrit", sırları ortaya çıkan "eşek sıpası"nı, kendilerin yaşadığı yere kaçıtır (22).

R11.3. Dev Tarafından Kaçırılma

Dev (hoca), kendisine "cumalık" getirmeyen talebesini kaçıırır (21).

R13. Hayvan Tarafından Kaçırılma

R13.3. Kuş Tarafından İnsanın Kaçırılması

İki güvercin, kendilerine verilecek olan çocuğu alıp kaçıırır (21).

R24. Kıyafet Değiştirerek Kaçırma

Dev, hoca kılığına girerek, talebesini kaçıırır (21).

R39. Çeşitli Kaçırmalar

R39.1. Sihir Vasıtasıyla Kaçırmalar

Kahraman, sihirli yüzüğünün yardımı ile, Nurşen Hanım ve onun hayvanlarına kaçıırır (45).

R39.2. Yaşlı Kadın Vasıtasıyla Kaçırma

İmam, bir yaşlı kadının yardımı ile, kendisine emanet edilen kızı, hamama götürür (47).

R40. Esirlerin Kapatıldığı Yerler

R41. Kule (Hisar ve Hapishane)'ye Hapsetme

R41.3. Zindana Hapsetme

Padişah, kızının başka biri ile kaçtığıını duyunca, damadını zindana attırır (10).

Padişah, memleketinde suç işleyen genci, zindana attırır (40).

R41.3.4. Kuyuya Hapsetme

Arkadaşlara, Lokman'ın verdiği balları çektikten sonra, onu kuyuda bırakıp giderler (9).

Ağabeyleri, küçük kardeşlerini kuyuda bırakırlar (15).

(T)R41.3.4.5. Tuvalete Hapsetme

"Küpelî Hanım", kendisini sık sık ziyaret eden Ahmet'ten bıkararak, onu tuvalete hapsettirir (35).

Komşuları, babasının borcunu isteyen kabağı tuvalete atarlar (53).

(T)41.8. Kümese Hapsetme

Sahibinin borcunu isteyen kabağı, adamlar, kümese hapsederler (53).

R47. Aşağı Dünyaya Hapsetme

Hoca, istediğini getirmeyen kızı alt dünyaya gönderir(21).

(T)R48. Hazineye Hapsetme

Adamlar, babasının borcunu isteyen kabağı, hazineye atarlar (53).

R49.1. Ağaca Hapsetme

Babası tarafından öldürülmesi istenen kız, ormanda bir ağaca çıkıp saklanır (47).

(T)R49.4. Odaya Hapsetme

Padşahın oğlu, vaadettikleri işleri yapamayan üç kız-kardeşten ikisini, ayrı ayrı odalara hapseder (45).

R110. Esirlikten Kurtulma

R111.1. Prensesin (Genç Kızın), Esaretten Kurtarılması

R111.1.1. Prensesin Devden Kurtarılması

Padşahın küçük oğlu, dev tarafından kaçıırılarak, bir kuyuya götürülen üç kızı da kurtarır (15).

Padşahın oğlu, deve esir olan üç kızı da kurtarır (37).

Kervancı, devin yakmak istediği kızı kurtarır (21).

Keloğlan, devin yakmak istediği kızı kaçıırır (30).

Devin kızları, evlerine sığınan kızı, analarının yemesi için saklarlar (34).

R111.1.3. Ejderhadan Prensesin Kurtarılması

"Sarıtraş", ağzında ejderhanın yavrusu olduğu için, hiç konuşamayan prensesin ağzından yavruları çıkarıp, ejderhayı da öldürerek, onu kurtarır (13).

R111.1.7. Prensesin, Sihirden Kurtarılması

Ejderha şekline çevrilen prenses, babasının sırrına

öğrendikten sonra, tekrar eski haline döner (37).

R111.1.8. Genç Kızın Cadıdan Kurtarılması

Padişah, hanımına öldürmeye gelen cadı karısını kendisi tutup öldürür (34).

R111.1.13.1. Ayının Mağarasından Kadının Kurtarılması

Ayı tarafından kaçırılarak, onunla evlenen kız, bir fırsatını bulup, evlerine kaçar (5).

R111.2 .1. Prenses Alt Dünyadan Kurtarıldı

R111.2.1.1. Çalınan Kadının Aşağı Dünyadan Kurtarılması

Padişahın küçük oğlu, dev tarafından kaçırılarak, alt dünyada saklanan üç kızı da kurtarır (15).

R111.2.2. Prensesin Dağdan Kurtarılması

Padişahın oğlu, ormanda karşılaştığı kızı evine getirerek, onunla evlenir (47).

R117. Yanmadan Kurtarma

Devin yakmak istediği kızı, kervancılar kurtarır (21).

R122. Çeşitli Kurtarmalar

(T)R124. Çocuğun Sudan Kurtarılması

Padişah tarafından suya atılan çocuğu, bir değirmenci kurtarır (26).

Cadı karısı tarafından suya atılan iki çocuğu, yer altında yaşayan bir adam kurtarır (45).

(T)R125. Gencin, Olağanüstü Bölgeden Kurtarılması

Kahraman, oraya gidenlerin taş kesildiği bölgeden, sihirli yüzüğünden çıkan arabın yardımı ile kurtulur (45).

R130. Kaybolan veya Terkedilen Şahısların Kurtarılması

Padişahın suya attığı çocuk, değirmenci tarafından kurtarılır (26).

Suya atılan iki çocuğu, yer altında yaşayan bir adam kurtarır (45).

R131.1. Terkedilen Çocuğu Avcı Kurtarır

Dadısı tarafından gözleri çıkarılarak yola atılan kızı, bir avcı kurtarır (46).

R131.2. Terkedilen Çocuğu Değirmenci Kurtarır

Padişah tarafından suya atılan çocuğu, bir değirmenci kurtarır (26).

R141. Kuyudan Kurtulma

Padişahın küçük oğlu, kuyudan çıkmak isterken, yanlışlıkla ters kuyuna binip, alt dünyaya gider. Oradan da Zümrüdü Anka Kuşunun sırtında yeryüzüne çıkar (15).

R150. Kurtarmalar

R151. Karısını Kurtaran Koca

Padişahın oğlu, hanımını öldürecek olan devi yakalayıp, ateşe atar (30).

Padişahın oğlu, hanımının üvey annesini öldürerek, onu kurtarır (34).

R152. Kocasını Kurtaran Kadın

Bir peri kızı olan kadın, babasının kocasından istedikleri şeyi yapmasında yardımcı olur (19).

Gül Hanım, periler tarafından kaçırılan kocasını bulup, duâ ederek, ikisi birlikte kuş olup giderler (22).

R169.5. Kahraman, Arkadaşları Vasıtasıyla Kurtulur

"Hırızve Güzeli"ni getirmeye giden kahraman, arkadaşlarının yardımı ile istenilenleri yapıp, ölümden kurtulur (43).

R169.15. Kuvvet Vasıtasıyla Kurtarma

Mayıl'ın arkadaşları, oğluna düşman olan Padişah ile savaşıp, arkadaşlarını kurtarırlar (48).

R210. Firarlar

R213. Evden Kaçma

Aslında bir dev olan kızlarının kendilerini de ye-

mesinden korkan anne-baba, evlerinden kaçarlar (28).
Babasının bir dev karısı ile evlendiğini gören genç,
evi terkeder (29).

Üvey annesinden bıkan kız, evi terkeder (34).

Annelerinin kendisini keseceğini gören Ahmet ile Meh-
met, evden kaçarlar (35).

Ev sahibinin hilesine inanan misafirler, gece, gizli-
ce evden kaçarlar (61).

P218. Perilerden Kaçış

Kadın, perilerin eline düşen kocasını, duâ ederek
kurtarır (22).

R219. Çeşitli Kaçmalar

(T)R219.3. Ayıdan Kaçma

Bir ayı ile evlenen kız, onun olmadığı bir zamanda
evlerine kaçar (5).

R300. Sığınaklar

R311. Ağaca Sığınma

Limondan çıkan kız, bir ağaca saklanarak, padişahın
oğlunu bekler (20).

Babası tarafından öldürülmesi istenen kız, bir ağaca
çıkarak, oraya saklanır (47).

R315. Mağaraya Sığınma

Yılan olan kocası gittikten sonra, dışarı atılan gelin
eşyalarını da alıp, bir mağaraya yerleşir (24).

R350. Kaçakların Yeniden Zappedilmesi

Hoca şeklinde olan dev, kendisinden kaçan kız, bir
padişahın oğlu ile evlendikten sonra, onu yine bu-
lur (21).

Dev, evinden kaçan hanımını, araya araya bulur (30).

Üvey anne, evden kaçan kızı, öldürmek için arayıp,
sonunda padişahın evinde bulur (34).

S. ANORMAL ZULÜMLER

S0 - S99. ZÂLİM AKRABALIKLAR

S100 - S199. KORKUNÇ KATLIAMLAR VEYA SAKAT ETMELER

S200 - S299. ZÂLİMCE KURBAN ETMELER

S300 - S399. TERKEDİLMİŞ VEYA ÖLDÜRÜLMÜŞ ÇOCUKLAR

S400 - S499. ZÂLİM İŞKENCELER

S11. Zâlim Baba

S11.3.3. Baba, Oğlunu Öldürür

Celini ile evlenmek isteyen padişah, onu öldürmek için, çeşitli yollara başvurur (19).

Padişah, kendisinin sevdiği kıza âşık olan Mayıl'ın gözlerini cydurarak, "Korku Dağı"na attırır (48).

S12. Zâlim Anne

S12.3. Anne, Çocuğunun Ölümünü Emreder

Anne, sevgilisine yedirmek için ayırdığı, altın yumurtlayan tavuğun kalbi ile ciğerini yiyen çocuklarını kesmek ister (35).

S20. Çocuklar ve Büyük Çocuklar

(T)S21.6. Zâlim Erkek Kardeşler

Kıskanç ağabeyler, en küçük kardeşlerini kuyunun içerisinde bırakırlar (15).

(T)S23. Zâlim Kız Evlak

Dev kız, önce köydeki hayvanları, sonra da insanları yer (28).

(T)S25.4. Zâlim Ablalar

Kıskanç ablalar, kız kardeşleri, vaadettiği çocukları dünyaya getirince, bunları suya attırıp, kızın yanına, köpek yavrularını koyarlar (45).

S31. Zâlim Uvey Anne

Üvey anne; padişahın hanımının dünyaya getirdiği yılan ebeyi sokup öldürdüğü için, üvey kızın ona ebe olarak gönderir (24).

Üvey anne, bütün mirasa kendisi sahip olmak için, değişik yollara başvurarak, üvey kızını öldürmek ister (24).

Üvey anne, kendi kızından daha güzel olan üvey kızını öldürmek için, onun peşinden gider (34).

S52. Zâlim Kayınpeder

Küçük gelinine âşık olan padişah, oğlunu öldürmek için, ondan yapamayacağı şeyler ister (19).

S62. Zâlim Koca

Padişah, kıskanç ablaların sözüne inanıp, hanımının köpek yavrusu dünyaya getirdiğini zannederek, onu yedi yol kavşağına, beline kadar gömdürür (45).

S110. Öldürmeler

S112. Yakma ile Öldürme

Hoca (dev), sırrını dadısına söyleyen kızı, yeryüzüne çıkardıktan sonra yakmak ister (21).

Periler tarafından kaçırılarak, bir güvercin şekline giren Hüsn-ü Yusuf, peri kardeşlerinden kurtulmak için, hile ile onları yakar (21).

Parlak Ahmet'in çırağı, kendilerini öldürmek isteyen tulukların içinde saklanan kırk hırsızın üzerine kızgın yağ dökerek öldürür (38).

S112. Kaynatma ile Öldürme

"Hırızva Güzeli", kendisini getittiren padişahı, kaynar suda yakayarak öldürür (43).

Deli Oğlan, annesini kaynar su ile banyo yaptırmak isteyince, annesi yanarak ölür (58).

S116.5. Ağaçtan Aşağıya Atma veya Ezme ile Öldürme

Dingil Ali, yanına çıkan dev hile ile kocasının üzerine düşürtüp, ikisini birlikte öldürür (31).

S117. Atın Arkasına Bağlama ile Öldürme

Padişahın oğlu, sevdiği kızı bir güvercin şekline sokarak, yerine oturan çingeneyi, atın kuyruğuna bağlayarak öldürür (20).

Padişah, Mehmet'in hanımı ile evlenmek isteyen berberi, katırın kuyruğuna bağlayarak öldürür (39).

Padişah, kız kardeşlerine iftira eden iki ablayı, kırk katırın kuyruğuna bağlatarak öldürtür (45).

Padişah, sevdiği kızı yola bırakıp, kendi kızıyla evlendirmek isteyen dadı ile kızını, kırk katırın kuyruğuna bağlatarak öldürür (46).

S123. Diri Diri Gömülme

Hanımı ile bahse giren adam, inatçılığı yüzünden konuşmayınca, köylüler öldü zannedip, onu mezara defnederler (60).

S131. Suda Boğarak Öldürme

Keloğlan, kendi elbiselerini, Ağasının hanımına giydirerek, kendi yerine onun suya atılmasına sebep olur (63).

S139. Zâlim Ölümünün Çeşitleri

(T)139.9. Bir Objenin Boğaza Atılması ile Ölme

Görümcelerini kıskanan gelinler, onun boğazına yüzük atarak ölmesini sağlarlar (33).

Üvey anne, kendi kızından daha güzel olan üvey kızı bulup, bunun ağzına sihirli bir boncuk atarak, ölümüne sebep olur (34).

S142. Şahıs, Suya Atılır ve Terkedilir

Padişah, kızı ile evlenmesini istemediği çobanın oğlunu, daha yeni doğduğunda suya attırır (26).

Kıskanç teyzeler, yeni doğan yeğenlerini, bir cadı karısı vasıtasıyla, suya attırırlar (45).

S143. Ormana Terketme

Oğlan, babasının öldürmesini istediği kız kardeşine kıyamayarak, onu ormanda bırakır (47).

S146. Çukura Terketme

S146.1. Kuyuya Terketme

Arkadaşları, Lokmanın bulunduğu balı, kuyudan taşıdıktan sonra, onu kuyuda bırakıp gelirler (9).

Ağabeyleri, kendisine engüzel kızı seçen kardeşlerini kıskanıp, onu kuyunun içerisinde bırakırlar (15).

S146.2. Mağaraya Terketme

Padişah, yılan şeklindeki oğulları kaybolduktan sonra, hanımını bir mağaraya bırakır (24).

S147. Dağa Terketme

Peri padişahın oğlu, sırrını öğrenen hanımının öldürülmesini isteyince, hizmetçisi kıyamayıp, dağa bırakarak gelir (47).

S162. Sakat Bırakma

S163. Dili Keserek Sakat Bırakma

Deli Oğlan, kervancılardan birisinin dilini keser (58).
Şibidik Ayşe, konuşmalarını dinleyen kayınvalidesinin dilini koparır (65).

S165. Gözlerini Oyarak Sakat Bırakma

"Kötülük", bir bardak su karşılığında, arkadaşının bir gözünü alır (14).

Padişah, oğlu Mayıl'ın gözlerini çıkarttırarak, bataklıkta attırır (48).

Dadı, padişahın oğlu ile evlenen kıza, bir bardak suyu, bir göz karşılığında vererek, onun iki gözünü de çıkarır (46).

S215.1. Kız, Kendisine Aşık Olan Hayvanla Evleneceğine Söz Verir

Padişahın kızı, yem verirken sürekli kendisine bakan güvercini bulup, onunla evlenir (21).

S222. Ölüm Veya Tehlikeden Kendisini Korumak İçin Adama Çocuğunu Vereceğine Söz Verir

S240. Çocuklar, Farkında Olmadan Söz Verilir

İki güvercin, dev tarafından öldürülmek üzere olan kadına; eğer doğacak olan çocuğunu verirse, kendisini kurtaracaklarını söylerler, kadın da kabul eder (21).

S260. Kurbanlar

S262. Canavara, Periyodik Olarak Verilen Kurbanlar

S262.1. Canavarlara, Yıllık Harç Olarak, Genç Kız ve Erkekler Gönderilir

Su başını tutan dev, her yıl, bir kurban karşılığında, halka su verir (15).

Su başını tutan dev, yemesi için bir kurban gönderildiği vakit, halka su verir (32).

S302. Öldürülen Çocuklar

Vezir, padişahın hanımına sahip olamayınca, çocuklarının üçünü de keser (47).

S322.1.3. Baba, Kızının İffetsiz Olduğuna İnanarak, Onu Ölmesi İçin Tutuklatır

Hocanın iftirasına inanan Hicaz'daki baba, kızını öldürtmek için, oğlunu oraya gönderir (47).

S350. Terkedilen Çocuğun Alın Yazısı

Ak sakallı bir ihtiyar tarafından, padişahın kızı ile evleneceği söylenen çobanın oğlu, daha doğduğunda suya atılır fakat, bir değirmenci tarafından büyütülerek, yine padişahın kızı ile evlenir (26).

S352. Terkedilen Çocuklara, Hayvan Yardım Eder

Padişah tarafından zindana atılan gence, kedi ile köpeği yardım edip, sağdan soldan buldukları ekmeklerle, onu beslerler (10).

Babası tarafından, gözleri oyularak, bataklığa atılan Mayıl'a, atı ve köpeği yardım eder (48).

S400. Zâlim Zulmetmeler

S410. Zulmeden Karı

Kadın kocasına, gülmesinin sebebini söylemesi için ısrar eder, hatta onun ölümüne dahi razı olur (8).

T. CİNSİYET

T0 - T99. AŞK

T100 - T199. EVLİLİK

T200 - T299. EVLİLİK HAYATI

T300 - T399. NAMUS VE BAKİRELİK

T400 - T499. YASAK CİNSİ MÜNASEBETLER

T500 - T599. HAMİLE KALMA VE DOĞUM

T600 - T699. Çocukların Bakımı

T10. Aşık Olma

Padışahın kızı, zindanda yatan gence, bir süre yemek getirip götürdükten sonra, ona aşık olur (40).

T11.3. Rüyada Aşık Olma

T11.3.1. Rüyada, Sevgili ile Karşılaşma

Mayal, rüyasında, babasının sevdiği kızı görerek ona aşık olur (48).

T11.7. Sihirli Aynada Sevgilinin Görülmesi

Gurbete çıkan üç kardeşten birisi, sihirli bir ayna alır ve bu aynaya baktıklarında, sevdikleri kızın ölmek üzere olduğunu görürler (54).

T15. İlk Görüşte Aşık Olma

Padışah, sihirli suda yıkanarak güzelleŝen kızı görünce, hemen aşık olur (11).

Bey'in oğlu, kabaktan çıkan kızı götür görmez aşık olur (18).

Padışah, küçük oğlunun hanımını görünce, hemen ona aşık olur (19).

Sadece üç dişi olan yaşlı kadın, padışahın oğluna aşık olur (44).

İmam, vezirin kızını yüzü açıkken görünce, hemen âşık olur (55).

T16.2. Adam, Ölmüş Olan Güzel Kızın Vücudunu Görünce Âşık Olur
Ava çıkan padişahın oğlu, türbede yatan Gül Senem'i görünce, ona âşık olur (46).

T22. Sevgilinin Önceden Bilinmesi

T22.1. Doğmadan Önce Evleneceği Belirlenen Sevgili

T22.2. Karının Önceden Bilinmesi

T22.3. Kocanın Önceden Bilinmesi

Ormandaki ihtiyar, yanına gelen padişaha; yakında bir kızının olacağını ve bunun o günlerde dünyaya gelecek olan çobanın oğlu ile evleneceğini söyler (26).

T24. Aşka Düşme

T24.1. Aşk Hastalığı

Bey'in oğlu, kabağın içerisinden çıkan peri kızını görünce, hemen âşık olup, yataklara düşer (18).

Mayıl, rüyasında gördüğü kıza âşık olarak, gün geçtikçe sararıp sormaya başlar (48).

T24.2. Aşk İçin Bayılma

Bey'in oğlu, kabağın içerisinden çıkan güzel kıza görünce, düşüp bayılır (18).

T30. Sevgililerin Karşılaşmaları

Mayıl, sevdiği kıza, bir koca karının yardımı ile bulur (48).

T35. Sevgililerin Randevuları

Padişahın oğlu, limondan çıkan kıza ağaca bırakarak, kendisi elbise getirmek için gider, ancak döndüğünde, başka birisi ile karşılaşır (20).

T41. Sevgililerin Haberleşmeleri

Bir koca karı, Mayıl ile Âb-ı Güneş arasında haber götürüp getirir (48).

T57. Aşkın İlân Edilmesi

Mehmet, aslında padişahın oğlu ile nişanlı olan am-
canının karısını kendisiyle evlendirmeye çalışır (39).

T61. Nişanlanma

Yılan, bir dilencinin kızı ile nişanlanır (36).

Zekiye, padişahın oğlu ile nişanlanır (39).

T61.5.3. Dogmadan, Birbirleri ile Evlenmeleri Kararlaştırılan Çocuklar

Ormandaki ihtiyar, padişahın bir kızı olacağını ve buzun, çobanın oğlu ile evleneceğini söyler (26).

İki kardeş, yeni dünyaya gelen kız ve oğlan çocuklarını birbirleri ile beşik kertmesi yaparak, büyüdükllerinde evlendireceklerine söz verirler (39).

T68. Armağan Olarak Prensesin teklif edilmesi

Padişah, kapıya astığı derinin, hangi hayvana ait olduğunu bilene kızını verecektir (30).

Padişah, su başını tutan devi kim öldürürse, ona kızını verecektir (32).

Padişah, sorulara doğru olarak cevap veren gence, kızını verir (40).

İngiliz Kralı, sorulara, istediği cevabı veren kahramana kızını verir (15).

T68.1. Prensesi Kurtarana Bir Armağan Verilecektir

Padişah, su başını tutan devi öldüren gence, ne isterse onu verecektir (15).

T70. Sevgiliyi Hakir Görme

Gül Hanım, kendisi ile evlenmek isteyen "Eşek Sıpası" ile alay eder (22).

T71. Aşkta, Kadının Hakir Görülmesi

Kahramanın annesi, oğlunun, kabak şeklindeki bir kızla evlenmelerine karşı çıkar (18).

T72. Kadın, Hakir Görüldükten Sonra (Aşk) Kazanır

Oğlanın annesi ve kız kardeşi, kabak kızın güzelliğini görünce, şekil değiştirmemesi için ısrar ederler (18).

T80. Trajik Aşklar

T81. Aşkta Ölme

Yılan, kendisi gittikten sonra başka biri ile evlenen hanımını görünce, kendini ateşe atıp yakar (24).

T91. Aşkta Eşitsizlik

Padişahın kızı, çobanın oğlu ile evlenir (26).

T91.5. Aşkta Zengin ve Fakir

T91.5.1. Aşkta, Kız Zengin, Erkek Fakirdir

Değirmenci, padişahın kızı ile evlenir (6).

Fakir genç, padişahın kızı ile evlenir (10).

Hiç bir şeyi olmayan kahraman, hayvanların yardımı ile padişahın kızını alır (12).

T91.6.2. Kral (Prens), Aşağı Seviyeden Bir Kıza Âşık Olur

Hoca (dev)nın yakmak istediği kızı, bir padişah kurtararak, onunla evlenir (21).

Padişahın oğlu, fakir bir ailenin kızı olan Zekiye'ye âşık olur (39).

Dağda, tek başına dolaşan kızı, bir padişahın oğlu görerek, ona âşık olur (47).

T91.6.4. Prenses, Aşağı Seviyeden Bir Oğlana Âşık Olur

Padişahın kızı, dev olan gence âşık olur (30).

T92. Aşkta Rakib

Padişahın kızı, evlendikten sonra, kocasını bırakıp, başka bir erkekle kaçır (10).

Mehmet, padişahın oğlu ile nişanlanan Zekiye'yi kaçıtır (39).

İki yılanla evlenen kadın, en sonunda hangisinin yanında kalacağına karar veremez (24).

T92.7. Rakib Âşıklar, Kız İçin Savaş Yapırlar

Aynı kızı seven padişah ile oğlu, yedi yıl birbirleri ile savaşırlar (48).

Aynı kızı seven üç kardeş, birlikte gurbete çıkarlar ve hepsi de kızın kendi hakkı olduğunu söyler (54).

T92.11. Aynı Kız İçin, Rakiplerin Muhalefetleri

Üç erkek kardeş de, amcalarının bir kızına âşık olurlar (54).

T97. Baba, Kızının Evliliğine Muhalefet Eder

Padişah, kendisinden kızını isteyen fakir adama, kızını vermemek için, ona yapamayacağı şartlar ileri sürer (10, 22).

T100. Evlilik

T102. Kahraman, Geri Döner ve ilk Sevgilisi ile Evlenir

Kardeşlerinin hilesi ile yeraltında kalan oğlan, büyük mâceralardan sonra, geri dönerek, sevgilisi ile evlenir (15).

Mehmet, nişanlı olduğu kız, tam padişahın oğlu ile evlenmek üzereyken döner ve onu kaçıır (39).

Padişahın oğlu, uzun mâceralardan sonra, türbede yatan kızın, kendi sevgilisi olduğunu anlar ve onunla evlenir (46).

T110. Olağanüstü Evlilik

Beyin oğlu, kabak şeklindeki bir kız ile evlenir (18). Padişahın oğlu, kurbağa şeklindeki bir kız ile evlenir (19).

Gül Hanım, eşek şeklindeki perilerin oğlu ile evlenir (22).

Padişahın kızı, peri padişahının oğlu ile evlenir(23).

T111. Ölü veya Tabiatüstü Bir Varlıkla Evlenme

Padişahın oğlu, türbede yatan kızın koluna sihirli bileziği takınca, kız dirilir ve onunla evlenir (46).

T115. Devın Kızı, İnsanla Evlenir

(T)T116. Dev karısı İnsanla Evlenir

Kahramanın babası, bir dev karısı ile evlenir (29).

T117.7. Kabakla Evlenme

Bey'in oğlu, kabak şeklinde olan bir peri kızı ile evlenir (18).

T118. Kız (adam), Bir Canavar ile Evlenir

Padişahın kızının evlendiği genç, aslında, insan eti yiyen bir devdir (30).

Üç kız kardeş, deve esir olarak, onunla evlenirler (37).

T121. Evlilikte Eşitsizlik

Sinan Padişah'ın hanımı, kocasını beğenmeyip, onun yerine çirkin bir arap ile buluşur (37).

T121.2 Asil Bir Kadın, Çobanla Evlenir

Padişahın kızı, çobanın oğlu ile evlenir (26).

T121.3.1. Prenses, Aşağı Seviyeden Bir Erkekle Evlenir

Ağabeyleri tarafından öldü diye defnedilen kızı, fakir bir kadın evine getirip, onu deli oğlu ile evlendirir (33).

T130. Evlenme Âdetleri

Karafatma; çobana, giftçiye ve fareye, evlenme teklifi eder (4).

Tilki, Allah'ın emri ile, padişahın kızını değirmenciye ister (6).

Padişahın âdetine göre, damadı görmeden kız vermezlermiş (6).

Avcı Ali, Hanımını, üçten dokuza boşar (8).

Padişahın büyük ve ortanca oğullarının düğünlerinde cirit oynanır (15).

Oğlanın annesi ile babası, kabak şeklindeki kızı istemeye gelirken, bir heybe altın götürürler (18).

"Mehmet Emmi", Ağa'nın kızını, Allah'ın emri, peygamberin kavli ile ister (22).

Hanımı ölen adam, Allah'ın emri, peygamberin kavli ile, kızının hocasını ister (24).

Yılan ile dilencinin kızına nişan takılır (36).

Yılanın akrabaları, kızın evine "gelingi" gelirler (36).

(T)130.1. Dünür Olma

Kahramanın annesi, padişahın evine gittiğinde, altın sandalyeye oturarak, kızına dünür olur (10).

Kahraman, gidip padişahın kızına dünür olur (12).

Oğlanın annesi ile babası, gidip, kabak şeklindeki kıza dünür olurlar (18).

Nahırcı, Ağa'nın evine gidip, "dünür taşı"na oturarak, kızlarına dünür olur (22).

Periler, padişahın kızına dünür olurlar (23).

Hanımı ölen adam, kızının hocasına dünür olur (24).

Yaşlı bir adam, hiç tanımadığı ailenin kızına dünür olur (25).

Bir yılan gelip, dilencilerden, kızlarına ister (36).

Amcasının oğlu ile beşik kertmesi olan kıza, padişahın oğlu dünür olur (39).

Padişahın oğlu, "Üç dişli"ye dünür olur (44).

Padişahın oğlu, sırasıyla, üç kız kardeşe de dünür olur (45).

Padişah, "Gül Senem", adlı kızı oğluna ister (46).

Padişahın oğlu, kendilerinin yanında, yedi yıl erkek kılığında çalışan kıza, Allah'ın emri ile ailesinden ister (66).

T131. Evlenme Şartları

Padişah, kızı ile evlenmek isteyen gençten:

- a) Kırk katır,
- b) Kırk tavşan
- c) Büyük bir saray ister (10).

Padişah, kızına dünür gelenlerden; bir gecede:

- a) Bir birine karışmış tohumları ayırmasını
- b) Bir heybe altın getirmesini,
- c) Orada bulunan kuşa, et ve su vermesini ister (10)

"Hırızva Güzeli", kendisini götürmeye gelen gençten:

- a) Bir gece, ateşin içerisinde yatmasını,
- b) Kırk kazan yemeği bir anda yemesini
- c) Muayyen yerdeki çiçeği, çok hızlı bir şekilde getirmesini ister (43).

Ab-1 Güneş, kendisi ile evlenmek isteyen Mayıl'dan:

- a) Güreşmesini,
- b) Atladığında beline kadar gömülmesini,
- c) Bir sıçrayışta, bu gömüldüğü yerden çıkmasını ister (48).

(T)T131.10. Elma Atarak Evlenme

Padişahın kızı, evleneceği erkeği seçmek için, orada bulunan kişilerin üzerine elma atar. Elma, üç defasında da, Keloğlan'ın başına düşer (49).

(T)T131.11. Ok Atarak Evlenme

Padişahın üç oğlu da evlenecekleri kızları seçmek için, evlerin üzerine ok atarlar (19).

T132. Düğün İçin Hazırlık

Yılan, dilencinin kızı ile evlenmek için hazırlıklar yapar (36).

T135. Düğün Merasimi

Düğün esnasında, yılanın ailesi ve yakınları toplanarak, kızın evine "gelineği" giderler (36).

T145. Çok Eşle Evlenme

T145.0.1. Birden Fazla Hanımla Evlilik

(T)T145.1.4. İki Kızla Evlenme

Kahraman, hem padişahın, hem de İngiliz Kralının kızı ile evlenir (40).

Padişahın oğlu, üç kız kardeşle de evlenir (45).

Kahraman, hem devden kaçırdığı kız ile, hem de sihirle ejderha haline gelen kız ile evlenir (37).

T146. Birden Fazla Kocayla Evlilik

Yılan şeklindeki kocası gurbete çıkan kadın, ikinci bir yılanla daha evlenir (24).

T150. Düğünlerde Mutlu Olmalar

Padişahın küçük oğlu, küçük kızın düğününde, babasının karşısına çıkıp olanları anlatarak, sarmaş dolaş olurlar. Kahraman, ağabeylerini affeder (15).

T160. Evliliğin Yerine Getirilmesi

Ablalarının iftiralarına inanarak, hanımını dışarı atan padişah, gerçekler ortaya çıkınca, onunla tekrar düğün yaptırıp evlenir (45).

T162. Zorla Evlilik

Üvey anne, kızını zorla bir yılanla evlendirir (24).

T200. Evlilik Hayatı

T201. Gelinin, Dostluğu Tahrip Etmesi

Şibidik Ayşe, konuşmalarını dinleyen kayınvalidesinin dilini, öpmek bahanesi ile ısırıp, koparır (65).

T210. Evlilikte Bağlılık

T210.1. Sadık Kadın

Gül Hanım, kocasını "ifritler" kaçırdıktan sonra, ayağına demir çarık giyip, onu aramaya çıkar (22).

T210.2. Sadık Koca

Alt tarafı yılan, üst tarafı insan olan oğlan, dönüşte, hanımını evde bulamayınca, ağlaya ağlaya, onu arar (24).

T230. Evlilikte Sadâkâtsizlik

Avcı Ali, kendisine gülmesinin sebebini soran hanımını boşar (8).

Kocasını Hacc'e giden kadın, evine, padişahın oğlunu alır (35).

Sinan Padişah'ın hanımı, geceleri bir arap ile buluşur(37).

Bir adamın hanımı, kocasının dışında, üç erkekle daha buluşur (58).

Ormancının hanımı, kocasının olmadığı vakitlerde, yanına başka erkekleri çağırır (51).

T250. Karı ve Kocanın Karakterleri

T251. Şirret Kadın

Sinan Padışahın hanımı, geceleri başka bir adam ile buluşur (37).

Şibidik Ayşe, geşitli hikelere başvurarak, padişah ile evlenir, kayınvalidesinin dilini koparıp, onun da, bütün malını mülkünü kendi üzerine yaptırır (65).

T253. Kadın Dırdırı

T253.1. Kadının "dırdırı", Kocasını İntihar Etmeye Zorlar

Kadının ısrarı üzerine, sırrını açıklamak zorunda kalan adam, açıkladığı anda ölecektir (8).

T254. Sadâkâtsiz Kadın

Ormancının hanımı, kocası eve kaç kilo et getirirse, o gece, o sayıda adam ile buluşur (51).

T255. İnatçı Karı veya Koca

(T)255.8. Koca, İnatçılığı Yüzünden Mezara Defnedilir

Hanımıyla bahse giren adam, inadı yüzünden konuşmaz ve köylüler öldü diye, bunu mezara götürürler (60).

(T)255.9. Koca ile Karısı, İneği Sulamak Hususunda Bahse Tutuşur

İneği sulamamak için tartışan karı koca, en sonunda kim önce konuşursa, onun sulaması hususunda anlaşır- lar (60).

T256. Karı Koca Arasındaki Tartışmalar

Karı koca, eve gelen "kelle"nin kulağının bir mi, yoksa iki mi olduğu hususunda tartışırlar (60).

T257. Karı Kocanın Kıskançlığı

T258. Meraklı Kadın

Avcı Ali'nin hanımı, kocasına, gülmesinin sebebi, hayatı pahasına da olsa, söylemesini ister (8).

T261. Müteşekkir Olmayan Kadın

Sinan Padışahın hanımı, kocasının yaptırdığı altın ayakkabıyı, bir günde eskitip, iyisinden yaptırmıyor diye, kocasına kızar (37).

T280. Evlilik Hayatının Diğer Şekilleri

Peri padişahının oğlu ile evlenen kıza, geceleri bir "şurup" içirildiği için, kocasını hiç görmez (23).

T320. Arzu Edilmeyen Sevgiliden Kaçma

Padişahın kızı, istemediği gençle evlendirilince, sihirli yüzüğü eline geçirip, sevdiği erkekle kaçar (10).

Babası tarafından, padişahın oğluna verilen Zekiye amcasının oğlu ile kaçar (39).

Güvercin şeklindeki peri kızı, derisini saklayan gençle evlendikten sonra, temelin altında saklı olan derisini bularak, kaçar (41).

Padişahın oğlu ile evli olan kız, memleketine giderken, kendisine sahip olmak isteyen veziri kandırıp, başka bir yere kaçar (47).

T320.1. Sadâkât, Sık Sık İspat Edilir

Hanımına yapılan iftiralara inanan padişah, uzun bir süreden sonra, onun doğruluğuna inanır (45).

T400. Uygun Olmayan Evlilik İlişkileri

Bey'in oğlu, kabak şeklindeki bir kız ile evlenir (18).

Padişahın oğlu, kurbağa şeklindeki kız ile evlenir (19).

Padişahın kızı, güvercin şeklindeki gençle evlenir (21).

Ağa'nın kızı, eşek şeklindeki genç ile evlenir (22).

İnci - Mercan dağına çıkan kahraman, orada perikızı ile evlenir (41).

T500. Hamile Kalma ve Doğum

T511. Yemeden Hamile kalma

T511.1. Meyve Yiyerek Hamile Kalma

T511.1.1. Elma Yiyerek Hamile Kalma

Ak sakallı ihtiyarın verdiği elmaları yiyen padişah ile vezirinin hanımları hamile kalırlar (48).

T526. Duâ Neticesinde Hamile Kalma

Duâsı kabul olan çobanın hanımı hamile kalarak, kabak şeklinde bir çocukları dünyaya gelir (18).

Hiç çocukları olmayan anne - baba duâ ederek, çocuk sahibi olurlar (28).

T527. Büyü ile Hamile Kalma

T532.1.1.1. Gül Koklayarak Hamile Kalma

Padışahın oğlu, kızın yanığında açan güllerden koklayınca, kız hamile kalır (46).

T540. Mucizevî Doğum

Hiç çocukları olmayan ailenin, kabak şeklinde bir çocukları dünyaya gelir (18).

Peri padişahının oğlu ile evlenen kız, karnında anahtar olan bir çocuk dünyaya getirir (23).

Padışahın hanımı, her defasında, yılan şeklinde bir çocuk dünyaya getirir (24).

Hiç çocukları olmayan kadın, en sonunda "Kazan kafalı, Kazma Dişli" bir çocuk dünyaya getirir (28).

Üç kız kardeşten en küçüğü; saçlarının yarısı altın, yarısı gümüş olan iki çocuk dünyaya getirir (45).

T541. İnsanın Vücudunun Bir Kısmının Uygunsuz Olarak Doğması

Padışahın hanımının, alt tarafı yılan, üst tarafı insan olan bir çocuğu dünyaya gelir (24).

T543. Bitkiden Doğma

T543.3. Meyveden Doğma

T543.3.1. Portakaldan Doğma

(T)T543.3.2. Limondan Doğma

Padışahın oğlunun, muayyen yerden getirdiği, limonların içerisinde birer kız çıkar (20).

T543.5. Kabaktan Doğma

Kabağın içerisinde, dünya güzeli bir kız çıkar (18).

T544.1. Kayadan Doğma

Nahircı, çocuğunun olmadığı için üzülürken, kayaların arasından bir "eşek sıpası" çıkıp, kendisine evlat olarak gönderildiğini söyler (22).

T550. Anormal Doğumlar

T554.7. Yılan Doğuran Kadın

Padişahın hanımı, her doğumunda, bir yılan dünyaya getirir (24).

T563. Doğum Esnasında, Vücutta Bulunan İşaretler

Peri padişahının oğlu ile evlenen kız, karnında anahtarları olan bir çocuk dünyaya getirir (23).

T581. Doğumun Şartları ve Yeri

Öksüz kız, yılan doğuran hanıma, kızgın süt buğunun üzerinde doğum yaptırır (24).

T581.2.1. Ölü Gibi Yatan Kadının Mezarında Bulunan Çocuk

T584.2.1. Ölü Annenin Mezarında Doğan Çocuk

Padişahın oğlu, türbede ölü gibi yatan kızın yanında bir çocuk bulur (46).

T583. Doğumda Eşlik Etme

Padişahın hanımı doğum yaparken, öksüz kız, buna yardım eder (24).

T587. İkizlerin Doğumu

Yılan ile evlenen kızın, biri erkek diğeri kız olmak üzere ikiz çocuğu dünyaya gelir (24).

Padişahın oğlu ile evlenen üç kız kardeşten en küçüğü, saçlarının yarısı altın, yarısı gümüş olan, ikiz çocuk dünyaya getirir (45).

T589. Doğumla İlgili Çeşitli Motifler

Yılan, doğacak çocuğu için, altından bir salıncak yaptırır (24).

Kadın, "kazan kafalı, kazma dişli" bir çocuk dünyaya getirir (28).

T589.7.1. Hayvan ile Çocuğun Aynı Anda Doğumu

Padişahın oğlu ile atın yavrusu, aynı anda dünyaya gelir (48).

T596. Çocuklara Ad Verme

Yeni dünyaya gelen çocuğu, periler; "Gül Senem" adını verirler (46).

İhtiyar (Hz. Hızır), kucağına aldığı çocuğa; "Ne bakıyorsun mayıl, mayıl?" dediği için, çocuğun adı, Mayıl olarak kalır (48).

T611. Çocukların Emzirilmesi

Mezarda dünyaya gelen çocuk, ölü annesini emerek büyür (46).

T685. İkizler

Teyzeler, kız kardeşlerinin dünyaya getirdiği ikiz çocukları, bir cadı karısı vasıtasıyla, suya attırırlar (45).

T685.1. İkizlerin Mâceraları

Suya atılan ikizleri bir adam bularak, onları yer altında büyütür (45).

T685. İkizlerin Düşmanı

Kötü kalpli teyzeler, iki yeğenlerinin yaşadığını görünce, onları öldürmek için, değişik yollara başvururlar (45).

U. HAYATIN TABİATI

U0 - U99. HAYATIN EŞİTSİZLİKLERİ

U100 - U299. HAYATIN TABİATI İLE İLGİLİ ÇEŞİTLİ MOTİFLER

U30. Güçlünün Hakları

Aslan ve kaplanların kralı ile gürleşen kahraman, onları yendiği için, birer yavrularını kazanır (28).

U60. Zenginlik ve Yoksulluk

İki kardeşten biri zengin, diğeri fakirdir (38).

(T)U62. Fakir Adam, Allah'ın yardımı ile Zengin Olur

Zengin olup, Hicaz'a gitmek için sürekli duâeden adama, Allah tarafından altın yumurtlayan bir tavuk gönderilir (35).

U110. Aldatmanın Ortaya Çıkması

Padişah, evlendirdiği kızının başka bir erkekle kaçtığı-
nı duyunca, onu öldürtür (10).

Sinan padişah, bir gece, sayıs kılığına girip, hanı-
nını ile kayınvalidesini takip edince, onların bir
arabın yanına gittiğini ve hanımının bununla sevişti-
ğini görür (37).

Padişah, yıllar sonra, hanımına ablalarının iftira
ettiğini anlar (45).

Padişahın oğlu, türbede yatan kızın canlanıp, gerçek-
leri anlatmasından sonra, dada ile kızının kendisini
aldattığını anlar (46).

Ormanca, uzak bir yere gittiğini söyleyip, saklanınca,
hanımının başka erkeklerle görüştüğünü anlar (51).

U170. Körlerin Davranışları

İki bardak su karşılığında gözlerini "Kötülük"e veren
genç, yanlışlıkla, cinlerin sahip olduğu ağaca gidip,
geceyi orada geçirir (14).

U230. Mezarın Tabiatı

Yedi kardeş, bacılarının öldüğünü görünce, bunu topra-
ğa koymaya kıyamayıp, çökelek ile defnederler (33).

Kızın defnedildiği türbenin kapısı, açılıp kapandıkça,
"Talihsiz Senem" diye ses çıkarır (46).

U250. Hayatın Kısallığı

Padişah, gurbetten döndüğünde, kızının evlenmiş oldu-
ğunu ve bir de çocuğunun dünyaya geldiğini görür (26).

V. DİN

- V0 - V99. DİNİ MERASİMLER
 V100 - V199. DİNİ BİNALAR VE NESNELER
 V200 - V299. MUKADDES ŞAHISLAR
 V300 - V399. DİNİ İNANIŞLAR
 V400 - V499. DİNİ KUVVETLER
 V500 - V599. ÇEŞİTLİ DİNİ MOTİFLER

V1.1.1. Tek Tanrıya Tapma

Peri padişahının oğlu, "Şahadet kelimesi" getirdiği için, bunu eşek şekline sokup insanların arasına atarlar (22).

V50. Duâ

V51. Duânın Öğrenilmesi

Öksüz kız, yılanı duâ okuturken, kendisini sokmaması için, her sopadan sonra bir kelime söyleyerek öğretir (24).

V52. Duânın Esrarengiz Gücü

Nahırcı, "eşek sıpası"nı aldığı yere gidip, muayyen duâları okuyunca, bir arap çıkar (22).

Gül Hanım ile kocası, perilerin elinden kurtulmak için, duâ okuyup, bir çift güvercin olurlar (22).

Nurşen Hanım'ı getirmeye giden genç, boğazına kadar taş kesilince, babasının öğrettiği duâyı okuyup, kurtulur (45).

(T)V56. Namaz

(T)V56.1. Beş Vakit Namaz

(T)V56.1.1. Sabah Namazı

Bey, sabah namazını kılmak için kalktığı anda, parlayan sarayı görüp, namazını geçirdiğini zanneder (22).

Adam, sabah namazına kalktığıında, bir yolcu ile karşılaşmış, öldürdüğü adamları, onunla attırır (50).

(T)V56.1.2. Öğle Namazı

Sinan Padişah, abdest alıp, öğle namazını kılar (37).

(T)V56.1.5. Yatsı Namazı

Padişahın oğlu ile hanımı, yatsı namazını kıldıktan sonra yatarlar (30).

(T)V56.2. Cenaze Namazı

Köylüler, ölü numarası yapan adamın, cenazesini kılmak için, onu camiye götürürler (61).

(T)V56.3. Bayram Namazı

(T)V56.4. Sefere Çıkmadan Önce Kılinan İki Rekat Namaz

(T)V56.5. Ölmeden Önce Kılinan İki Rekat Namaz

Dev tarafından, üzerine "ölü toprağı" atılacağını anlayan kız, iki rekat namaz kılmak için mücade ister(30).

Oğlan, Sinan Padişah'ın kendisini öldürmek için hazırlandığını görünce, iki rekat namaz kılmak için mücade ister (37).

(T)V56.6. Bir İşi Yapmaya Başlamadan Önce İki Rekat Namaz Kılma

Üç Hırsız, Allah'ı aramaya giderken, bir pınarın başında, ikişer rekat namaz kılarlar (25).

Nurşen Hanım'ın, olağanüstü balığı ile ışığını almaya giden oğlan, orada, önce iki rekat namaz kılar (45).

V57. Duânın Maksadı

(T)V57.4. Çocuk Sahibi Olmak İçin Duâ Etme

Çoban, Allah'a duâ ederek, hiç olmazsa, kabak şeklinde bir çocuk vermesini ister (18).

Kadın, çocuğunun olması için, Allah'a duâ eder (28).

(T)V57.5. Zengin Olmak İçin Duâ Etme

Üç hırsızdan, birincisi, bir sürü ile bir konak; ikincisi de çok sayıda sığır ve iki hanım ister (25).

Fakir adam, Allah'a duâ ederek, zengin olup Hicaz'a gitmek ister (35).

(T)V57.6. Misafirin Gelmesi İçin Duâ Etme

Üç hırsızdan sonuncusu, evinden hiç misafirin eksik olmaması için duâ eder (25).

(T)V57.7. Zor Durumdan Kurtulmak İçin Duâ Etme

Gül Hanım ile peri padişahının oğlu, "ifritler"in elinden kurtulmak için, duâ ederek, bir çift güvercin olurlar (22).

(T)V57.8. Güzelleşmek İçin Duâ Etme

İki güvercin duâ ederek, yaşlı kadının onbeş yaşında dünya güzeli bir kız olmasını sağlarlar (44).

V58. Merasim Olarak Duâ

Yılan, dilencinin kızı ile evlendikten sonra, mevlüt okutur (36).

(T)V58.6. Namaz Kılmadan Önce Abdest Alma

Hoca, abdest alıp, namaz kılarak, marangozun yaptığı kızın canlanmasını sağlar (13).

Gündüzleri güvercin şeklinde dolayan periler, gece insan olup, abdest alarak, Kurân-ı Kerim okurlar (21).

Bir adam, suyun kenarında abdest alan imamı, suya atar (50).

V60. Cenaze Merasimleri

Bir cenaze götüren halk, "bir-iki, bir-iki" diyerek giden adama kızarak; "Allah Rahmet eylesin" demesini tembihlerler (59).

V110. İbadet Yeri

V112. Tapınaklar

V112.2. Camiiler

Adam, hile ile kucağına verilen çocukları, camii avlusuna bırakmak ister (59).

V113. Türbeler

Gül Senem ölünce, kapısı açılıp kapandıkça, "Telihsiz

Senem" diye ses çıkaran bir türbeye defnedilir (46).

V200. Mukaddes şahıslar

Ormandaki ihtiyar, doğacak çocukları ve bunların kimlerle evleneceğini bilir (26).

Mağaradaki ihtiyar, oradaki su damlaları ile insanların kismetlerini tesbit eder (27).

V201. Allah

İnci - Mercan Dağı'nda kalan adamın karşısına, Allah tarafından bir yol açılır (41).

(T)V206. Hz. Hızır

Üç hırsız, Hz. Hızır'ın yardımı ile, dileklerine kavuşurlar (25).

Padişah ile veziri, Hz. Hızır'ın verdiği elmayı yiyerek çocuk sahibi olurlar (48).

Babası tarafından elleri bağlanan Mayıl, "yetiş Hızır Babam yetiş" deyince, elleri çözülür (48).

(T)V206.1. Derviş

Padişahın küçük oğlunun yoluna bir derviş çıkarak ona nereden gitmesi gerektiğini söyler (37).

(T)V207. İmam

Hoca, marangozun yaptığı kızın canlanması için duâ eder (13).

İmam, köyün çocuklarına duâ okutur (21).

Köyün imamı, yaşlı kadına, korkak oğlundan nasıl kurtulacağını anlatır (32).

Hicaz'a gitmek isteyen karı-koca, kızlarını köyün imamına teslim ederler (47).

İmam, vezirin kızına âşık olur (55).

Kadın, yeni taşındıkları köyde, kocasını "hoca" olarak tanıtır (57).

V300. Dini İnanışlar

(T)V303. Dini İnanışlar: Mevlit Okutma

Kızlarını, bir yılan ile evlendiren karı-koca, mevlit okuturlar (36).

(T)V305. Mezarlığı Ziyaret Etme

Öksüz kız, üvey annesinin teşvikiyle, padişahın, kendisinden yapamayacağı vazifeler istemesi üzerine, mezarlığa gidip, annesini ziyaret eder (24).

(T)V308. Kur'ân-ı Kerim Okuma

Çocuğu kaçıran güvercinler, akşam olunca, insan kılığına girip, Kur'ân-ı Kerim Okurlar (21).

V323. Allah'ı İnkâr Eden (Şeytan)

Peri padişahının oğlu, yeni doğduğunda, "şahadet kelimesi" getirdiği için, bunu eşek şekline sokup, insanların arasına gönderirler (22).

V380. Çeşitli Dini İnanışlar

Üç kız kardeşten, en küçüğü, bir iş yapacağı zaman, önce; "Allah izin verirse" der (45).

Arap, Nurşen Hanımın ışığı ile balığını getirmeye giden gence; önce abdest alıp namaz kılmasını ve üç kere "Ahad" sûresini okumasını söyler (45).

(T)V390. Kader İnanıcı

Padişah, bütün çabalarına rağmen, kızının çobanın oğlu ile evlendiğini görünce, kaderin, kesinlikle değiştirilemeyeceğini kabul eder (26).

V410. Sadak ve Yardımseverlikle Mükâfatlandırma

İhtiyar (Hz. Hızır), misafirleri çok seven adama mükâfat olarak iki köşk bırakır (25).

V530. Hacılar

V532. Mekke'ye Giderek Hacı Olma

Fakir adam, Allah tarafından gönderilen tavuğun altın yumurtalarını satarak, zengin olup Hicaz'a gider (35).

Hicaz'a giden anne - baba, çocuklarını bir imama teslim ederler (47).

V254. Selâmlaşma

Yılan ile adam, atın ve öküzün yanına vardıklarında selâm verirler (7).

Kahraman, yüzüğünün yardımı ile ortaya çıkan yemekleri yerken, yanına gelen adama selâm verir (10).

Dilsiz prensesi konuşturmak için gelen padişahın oğlu, onun yanına vardığında, önce dolap ile perdeye selâm verir (13).

"Eşek sıpası", kayaların arasından çıkan "Arap"a, selâm gönderir (22).

Gül Hanım, su başında dinlenirken, yanına gelen gence selâm verir (22).

Adam, kızının peşinden giderken, yolda karşılaştığı ihtiyara selâm verir (25).

Korkak Ahmet, demirciye selâm verir (32).

Sinan Padişah'ı aramaya giden kahraman, yoldaki ihtiyara selâm verir (37).

Kahraman ile Sinan Padişah, karşılaştıklarında, birbirlerine selâm verirler (37).

Üç arkadaş, yolcunun verdiği selâm üzerine, hangilerine verdiğini anlamadıkları için, tartışmaya başlarlar (60).

Avşar, çobana selâm verir (61).

W. KAREKTERİN ÖZELLİKLERİ

W0 - W99. KAREKTERİN GÜZEL ÖZELLİKLERİ

W100 - W199. KAREKTERİN ÇİRKİN ÖZELLİKLERİ

W200 - W299. ÇEŞİTLİ KAREKTER ÖZELLİKLERİ

W10. Müşfiklik

Oğlan, dev olan kız kardeşini öldürdükten sonra, üzülerek, kanından bir damla alıp saklar (28).

W26. Tahammül / Sabır

Karısı, sevgilisi ile kaçtıktan sonra, padişah tarafından zindana atılan genç, bütün yapılanlara tahammül eder (10).

Kahraman, babasının, kendisinden yapamayacağı şeyler istemesi karşısında, tahammül eder (19).

Kocası tarafından öldürülmesi istenen kız, dağda, kırdada, uzun süre dolaştıktan sonra, tekrar evine döner (23).

Avcı oğlan, padişahın isteklerine sabırla tahammül eder (43).

Gözleri çıkarılarak, yola bırakılan Gül Senem, bütün clanlara tahammül eder (46).

W27. Minnettarlık

Adam, kendisini yalandan kurtaran tilkiye, minnet borcunu ödemek için, evine davet eder (7).

Kahramanın iyilik yaptığı; kapılar, çeşmeler, köpek ve at, ona kesinlikle kötülük yapmayacaklarını söylerler (20).

Sinan Padişah'ın yardım ettiği kız, sihirli çubuğu çalarak, padişahı, tekrar eski haline getirir (37).

W28. Fedâkârlık

Zümrüdü Anka kuşunun sırtında, yeryüzüne çakan genç, yolda, et bitince, bacağından kesip, kuşa verir (15).

Misafiri çok seven adam, kendisinden kızını isteyen ihtiyara, tanımadığı halde, hemen kızını verir (25).

W31. İtaat

Tilki, değirmenci ile arkadaş olduktan sonra, sürekli, ona itaat eder (6).

Kahramanın iyilik yaptığı hayvanlar, onu zindandan kurtarırlar (10).

Padışah, "deşirici" kılığında gelen ihtiyarı görünce, ayağı kalkıp, elini öper (48).

W32. Cesaret

Yanlışlıkla yer altına giden genç, orada, su başını tutan devin yanına gidip, onu öldürür (15).

Kadının tembih etmesine rağmen, kahraman, "Aslanlar ve Kaplanlar Dağına" gider (28).

W33. Kahramanlık

Padışahın küçük oğlu, ağabeylerinin yakalayamadığı devı yaralar (15).

Korkak Ahmet, kazârâ devı öldürerek, kahraman olur(32).

Mayıl ile savaşan kız da, en az kendisi kadar kahramandır (48).

W34. Bağlılık

Pullu balık, kendisini öldürmeye kıyamayan gence, daha sonra, büyük iyilikler yapar (13).

İlk güvercin ateşe atlıyormuş gibi yapıp, yatağı atlayınca, diğer iki güvercin de, kardeşlerini yandı zannedip, ateşe atlarlar (21).

W35. Doğruluk

Dev karısı, kızlarına söz verdiği için, evlerine sığınan kıza, bir kötülük yapmaz (34).

Küçük kız, ablalarının iftirasına uğramasına rağmen, en sonunda doğruluğu anlaşılır (45).

"Helvacı Cüzeli", büyük ızdıraplardan sonra, doğruluğunu ailesine ispat eder (47).

W37. Vıdan Sahibi Olma

Kahraman, bütün köy halkını yiyen dev kardeşini öldürdükten sonra, çok üzülür (28).

W45. Şeref

Sinan Padişah, şerefine leke süren hanımını, sihirli çubukla, bir kedi şekline dönüştürür (37).

W100. - W199. Karakterin Kötü Özellikleri

W111. Tembellik

Korkak Ahmet, dışarıya çıkamadığı için, hiç bir iş yapamaz (32).

W117. Övünme

Uç kız kardeş, padişahın oğlu ile evlendiği takdirde, büyük şeyler yapacaklarını vaadederler, fakat, sadece, küçük kız sözünde durur (45).

Kırk sinek öldüren, Korkak Ahmet, bir vuruşta kırk can aldığı için övünür (32).

Kırk Avşarlar, övünmeyi çok severler (61).

Dokuz erkek kardeş, amcalarının kızları ile alay edip, erkek oldukları için övünürler (66).

W121. Korkaklık

Ahmet Ağa, kapıdan dışarıya çıkamayacak kadar korkaktır (32).

İki kardeş, oturdukları ağacın dibine kervancılar gelince, korkularından, ağacın başına çıkarlar (58).

Avşarın sözüne inanan çoban, dağın devrileceğini zannederek, korkusundan düşüp bayılır (61).

İmam, tabuttaki ölünün, kefeni ile kalktığını görünce, korkusundan bayılır (61).

W123. Kararsızlık

Devden kaçan Korkak Ahmet, iki yol ayırımına gelince, nereden gideceğine karar veremez (32).

W125. Oburluk

"Deniz Sömüren", bir kazan yemeği, bir solukta yiyip bitirir (43).

W126. İtaat Etmeme

Yılan, kendisini kurtaran adamı öldürmek ister (7).

W131. Çapkınlık

Padişah, oğlu ile birlikte gelen, kuşlar padişahının kızına, kötü gözle bakar (19).

Padişah, oğlunu öldürüp, gelini ile evlenmek ister(19)

İmam, kendisine emanet edilen kıza, sahip olmak ister (47).

Padişah, sevdiği kıza âşık olan oğlunu, öldürmek ister (48).

W137. Meraklılık

Avcı Ali'nin hanımı, kocasına, gülmesinin sebebini söylemesi için ısrar eder (8).

W151. Ağgözlülük

Parlak Ahmet'in ağabeyi, mağaradan getirdiği altınlarla yetinmeyip, tekrar getirmeye gider (38).

W152. Cimrilik

İki kardeşten zengin olanı, küçüğüne hiç yardım etmez (38).

W154. Nankörlük

Değirmenci, kendisine büyük iyilikler yapan tilki ölünce, onu, çöpe atmalarını söyler (6).

Yılan, kendisini kutudan kurtaran adamı öldürmek ister (7).

Adam, kendisini yılandan kurtaran tilkiye, tavuk yerine köpek getirir (7).

Lokman'ın arkadaşları, onun uzattığı balların hepsini çektikten sonra, onu kuyuda bırakırlar (9).

Lokman, kendisine iyilik yapan Şahmaran'ın yerini, padişahın adamlarına gösterir (9).

"Kötülük", arkadaşının yemeğini yiyip, suyunu içtikten sonra, kendi suyunu ona, bir³³² karşılığında verir (14).

İhtiyarın yardım ettiği adamlardan ilk ikisi, daha sonra, onu eve almazlar (25).

W154.2.1. Kurtulan Hayvan, Kurtarıcısını Tehdit Eder

Yılan, kendisini kutunun içerisinden çıkararak adamı öldüreceğini söyler (7).

W157. Namussuzluk

Padişah, gelinine kötü gözle bakar (16).

Padişah, oğlunu öldürtüp, gelini ile evlenmek ister(19).

Sinan Padişahın karısı, geceleri bir arap ile buluşur (37).

Padişah, oğlunun âşık olduğu kız ile evlenebilmek için, ona savaş açar (48).

Ormancının hanımı, kocasının olmadığı zamanlarda, eve başka adamlar da alır (51).

W158. Misafirperver Olmama

Üç hırsızdan ikisi, ihtiyarı (Hz. Hızır'ı), evlerine almazlar (25).

W167. İnatçılık

Üvey kız, başka dünyaya gittiğinde, kendisinden yardım isteyenlere ters ters cevap vererek, kimsenin dediğini yapmaz (11).

Yaşlı adam, yatarken inat edip, yerini değiştirmedigi için, damlayan yağmurdan bir gözü kör olur (60).

Eve gittiğinde, hanımına, getirdiği kelleninin iki kulağının olduğunu iddiâ eden adam, inadından bayılır, öldü diye mezara gömecekleri sarada, kasabın sözleri ile gerçekler ortaya çıkar (60).

Karı koca, kim önce konuşursa, onun ineği sulaması hususunda bahse girerler (60).

W171. İkiyüzlülük

Sihirli yüzüğünü verip, adamın kılıcını alan genç, daha sonra kılıcı ile onu öldürüp, yüzüğünü de alır(10).

W181. Kıskançlık

Üvey kız, diğer kardeşinin güzelliğini görünce, kıskançlığından çatlayıp ölür (11).

Yaşlı kadın oğlanın yanına gelince, gencin cebindeki kan, bunu kıskanır (28).

Yedi kardeşin hanımları, kocalarının, görümcelerine gösterdiği ilgiyi kıskanırlar (33).

Başvezir, avcılık yapan genci kıskanır (43).

Ablaları, padişahın oğlu ile evlendikten sonra, vaa-dini yerine getiren kızı kıskanarak, ona iftira ederler (45).

Vezirler, Keloğlanın, kırk tavşanı bulmasını kıskanırlar (62).

W185. Zor Kullanma

Padişahın adamları, Lokmanı, ölümlle tehdit ederek, Şahmaran'ın yerini göstermesini isterler (9).

Üvey anne, kızı zorlayarak, onun:

- a) Her defasında bir yılan dünyaya getiren padişahın hanımına ebelik yapmasını
- b) Yılan şeklindeki çocuğu okutmasını
- c) Bu yılanla evlenmesini ister (24).

Hoca, sırrını kimseye söylememesi için, kızı tehdit eder (21, 30).

İmam, kendisine emanet edilen kıza sahip olmak için, onu zorlar (47).

Vezir, padişahın hanımına sahip olmak için, onun çocuklarını keser (47).

W187. Küstahlık

Keloğlan, Ağasını kızdırmak için, elinden gelen her küstahlığı yapar (63).

W193. Zorla Alma

Kahramanın kedi ile köpeği, bir farenin yardımı ile, sihirli yüzüğü, hırsızın ağzından çalarlar (10).

X. MİZAH

XC - X99. RAHATSIZLIĞIN MİZAHİ

X100 - X199. KABİLİYETSİZLİĞİN MİZAHİ

X200 - X599. SOSYAL SINIFLARIN MİZAHİ

X200 - X299. Esnaf ile Alış - Verişin Mizahı

X300 - X499. İş Sahipleri ile Alış - Verişin Mizahı

X500 - X599. Diğer Sosyal Sınıflarla İlgili Mizah

X600 - X699. Milliyet ve Irklarla İlgili Mizah

X700 - X799. Cinsiyet ile İlgili Mizah

X800 - X899. Sarhoşlukla İlgili Mizah

X900 - X1899. MÜBALAĞA VE YALANIN MİZAHİ

X910 - X1099. Olağanüstü Adamlar İlgili Yalan

X1100 - X1199. Balıkçılar ve Avcılar Hakkında Büyük Yalanlar

X1200 - X1399. Hayvanlar Hakkında Yalanlar

X1400 - X1499. Ağaçlar, Meyveler, Sebzeler ve Bitkiler
Hakkında Yalanlar

X1500 - X1599. Topografi ve Coğrafya Hakkında Yalanlar

X1600 - X1699. İklim ve Hava Hakkında Yalanlar

X1700 - X1799. Mantıkî Maskaralıklar

X1800 - X1899. Çeşitli Mübalâğa ve Yalanlar

X120. İyi Görmemenin Komikliği

Adam, yerini değiştirmedeği için, damlayan yağmur suyu gözünü kör eder (60).

X137. Çirkinliğin Komikliği

Üvey kız, başka dünyaya gittiğinde, oradaki herkese ters cevap verdiği için, nine, bunu kara köpüklü su-
da yıkayarak, iyice çirkinleşmesini sağlar (11).

X370. Bilgiler Hakkında Şakalar

Fakir adamın hanımı, kısa zamanda çok para kazanmak için, taşındıkları köyde, kocasını hoca (bilgili) olarak tanıtır (57).

X372. Doktorlar Hakkında Yalanlar

Ahmet, boynuz çıkaran çiçeği, "Küpeli Hatun"a koklattıktan sonra, doktor kılığına girip, boynuzları düşüreceğini söyler (35).

X530. Dilencilerle ilgili Komiklikler

Sadece üç dişi olan "deşirici" kadın, padişahın oğluna âşık olunca, iki dişli arkadaşı, buna yardım edip, hile ile padişahın oğluna gelin götürür (44).

X542. Deli Adama Ait Komiklikler

Akıllı oğlan, kardeşine, kapıdan ayrılma diye tembihleyince, o da kapıyı sırtına alıp, ağabeyinin arkasından gelir (58).

X680. Farklı Şahıslarla ilgili Komiklikler

Kadın, kocasının altınlarını çalan adamı bulup, sakalının ve bıyığının yarısını kesdikten sonra, yüzünü de boyayarak kaçar (64).

X700. Evlilikle ilgili Komiklikler

Ahmet, sevdiği kızı, önce çiçek koklatıp, katır yapar, sonra da onunla evlenir (35).

X750. Yaşlı Bekâr Kızlar Hakkında Komiklikler

Yaşlı kadın, arkadaşının hilesi ile, padişahın oğluna gelin gider (44).

Sadece iki dişi olan yaşlı kadın, bir demirçiye giderek, kendisini güzelleştirmesini ister (44).

X924. Olağanüstü Zayıflıktaki İnsan Hakkında Yalanlar

(T)X925. Olağanüstü Küçüklükteki İnsan Hakkında Yalanlar

Mercimek büyüklüğündeki çocuk, babasının işlerinde yardımcı olur, ona azık götürür (52).

X931. Olağanüstü Yiyici Hakkında Yalanlar

"Deniz Sömüren", kırk kazan yemeği, bir solukta yiyip, bitirir (43).

X932. Olağanüstü İçici Hakkında Yalanlar

"Deniz Sömüren", bir denizin suyunu hep içer

X936. Olağanüstü İşitmesi Olan Şahıs Hakkında Yalanlar

"Yer Dinleyen", çok uzaklarda konuşulanları dahi işittir (43).

X938. Olağanüstü Görmesi Olan Şahıs Hakkında Yalanlar

"Pır Pır Uçan", çok uzaklardaki olanları dahi görür (43).

X942. Olağanüstü Taşıyıcı Hakkında Yalanlar

Zümrüdü Anka kuşu, kahramanı sırtında taşır (15).

X960. Olağanüstü Şahsın Hünerleri İle İlgili Yalanlar

Kadın, saçlarının yarısı altın, yarısı gümüş olan bir çocuk dünyaya getirir (45).

X1030.1. Büyük Bina

Padişahın kızı ile sevgilisinin kaldığı saray, yedi deniz öteden dahi görülür (10).

X1201. Olağanüstü Hayvanlar Hakkında Yalanlar

Ülkede yaşayan insanların hepsi, kaplumbağa şeklindedir (66).

X1250. Kuşlar Hakkında Yalanlar

Birbirleri ile konuşan kuşlar, Mayıl'ın gözlerinin nerede olduğunu ve nasıl görmeye başlayacağını söylerler (48).

(T)1275. Zümrüdü Anka Kuşu Hakkında Yalanlar

Bir uçak kadar büyük olan Zümrüdü Anka kuşu, yer altında yaşayan genci, sırtına alarak, yeryüzüne çıkarır (15).

X1280. Böcekler Hakkında Yalanlar

Karınca, kopan bacağını gence vererek, onu yaktığı yerin, kendisinin yardımına koşmasını sağlar (12).

X1296. Bitkiler Hakkında Yalanlar

Denizin dibinden çıkarılan çiçeklerden birini koklayan katır, diğerini koklayan da tekrar insan olur (35).

X1480. Çiçekler Hakkında Yalanlar

(T)X1485. Güller Hakkında Yalanlar

Kız güldükçe, yanağında güller açılır (46).

X1530. Olağanüstü Toprak Hakkında Yalanlar

Dev, padişahın oğlunun üzerine, "ölü toprağı" atınca, o uykuya dalar (30).

(T)X1548. Bal Kuyusu Hakkında Yalanlar

Lokman, içi balla dolu olan bir kuyuya rastlar (9).

X1560. Şehirler Hakkında Yalanlar

Şehirdeki bütün insanlar kördür (14).

Şehrin bütün insanları, kaplumbağa şeklindedir (66).

X1850. Diğer Masal Anlatanlar

Kahraman, konuşmayan prensesi konuşturabilmek için ona masal anlatır (13).

Z. ÇEŞİTLİ MOTİF GRUPLARI

Z0 - Z99. FORMÜLLER

Z100 - Z199. SEMBOLİZM

Z200 - Z299. KAHRAMANLAR

Z300 - Z399. EŞSİZ İSTİSMALAR

Z11. Sonu Olmayan Masallar

Z12. Tamamlanmayan Masallar

Z16. Bir Soru ile Sona Eren Masallar

Padişahın oğlunun, konuşmayan prensese anlattığı iki masal da, birer soru ile sona erer (13).

Z42. Kuvvetli ve En Kuvvetli

Mayıl, çok kuvvetli bir insandır (48).

Z49.6. Hayvanlar Arasında Duruşma

Yılan, adamı sokup öldürmeden önce, at ile öküzün de ifadesini alır (7).

Z64. Atasözleri

Kahraman, annesini, padişahın kızına düğün gönderirken; "Büyük adamda kellik olmaz" der (10).

Z71. Formülistik Sayılar

Z71.1. Formülistik Sayı: 3

"Tüm Tüm Tümencik"i yemek isteyen kurt, üç günden beri açtır(2).

Ayı ile kızın evliliğinden, üç çocuk dünyaya gelir (5).

Tilki, padişaha, üç atını da selin götürdüğünü söyler(6).

Tilki, değirmenciye, üç nasihat verir (6).

Avcı Ali, yılan padişahından istediğini üç defa tekrar eder (8).

Avcı Ali, hanımını üçden dokuza boşar (8).

Lokman, üç arkadaşı ile oduna gider (9).

Kız, sihirli deyneği, üç kere yere vurduğu takdirde, başka bir dünyada yaşayan ninenin yanına gidecektir(11).

Babaları ölen üç kardeş, fakir kalırlar (13).

Üç arkadaş, gurbete çıkar (13).

"Sarıtraş", kahramana, üç defa iyilik yapar (13).

Bir padişahın üç oğlu vardır (15).

Kuyudan aşağıya inen genç, devin evinde; üç odada, üç kızın esir olduğunu görür (15).

Padişahın, üç oğlu vardır (16).

Padişahın oğlu, babasının iyileşmesi için gereken toprağı bulmak gayesi ile üç aylık yol gider (16).

Padişahın, üç oğlu vardır (17).

Padişahın üç oğlu vardır (19, 37, 41).

Padişahın oğlu, üç limonu bulmak için yola çıkar(20).

Keloğlan, üç güvercinin olduğu yere gider (21).

Nahırcı, kayaların craya varınca, bir "Fatıha", ile üç defa "ahad" süresini okur (22).

Kız, yasaklanan odada, üç dükkân görür (23).

Üç Hırsız, "Allah'ın ucunu" bulmaya giderler (25).

Yaşlı kadın, oğlanın yanında üç gün misafir kalır(28).

Aslan ile kaplan, üç günlük yoldan gelirler (28).

Kız, kendisiyle evlenmek isteyen gençten üç istekte buluzur (30).

Dıngıl Ali, üç arkadaşı ile birlikte oduna gider (31).

Ahmet, üç gün sonra, "Küpeli Hanım"ın boynuzlarını düşürür (35).

Padişah, oğullarını, üç defa gurbete gönderir (37).

Padişahın hanımı ile kayınvalidesi, üç at ister (37).

Üç kız kardeş, bir devin eline esir düşerler (37).

Zekiye, yaşlı kadının yanında, üç gün kalır (39).

Nişanlısının yanına giden mehmet'in karşısına üç yol çıkar (39).

"Hırızva Güzeli" kendisini götürmeye gelen oğlana üç şart ileri sürer (43).

Üç kız kardeş, padişahın oğlu ile evlenir (45).

Nurşen Hanım'ın ışığı ile balığını çalmaya giden genç, üç defa "Ahad Süresi"ni okur (45).

Doğum yapan kadının yanına, üç hürî kızı gelir (46).

Padişahın oğlunun, üç çocuğu dünyaya gelir (47).

Üç adam, Âb-ı Güneş için savaşmaktadır (48).

Bir yaşlı kadın, Mayıl ile Âb-ı Güneş'i, üç gün buluşturur (48).

Âb-ı Güneş'in, Mayıl ile evlenebilmesi için, üç şartı vardır (48).

Kadın, kocasından habersiz, üç ayrı erkekle buluşur (50).

İki kardeşten birinin üç oğlu vardır (54).

Gurbete çıkan üç kardeş, üç taş atarak, taşların düştüğü yollardan giderler (54).

Yol kenarında çalışan üç arkadaş, bir yolcunun verdiği selâm yüzünden tartışırlar (60).

Ava çıkan üç kardeş, ablalarının evine gelirler (60).

Amca çocukları, üç yol çatında, birbirlerinden ayrılırlar (66).

(T)Z71.1.19. Üç Şart

Kız, kendisiyle evlenmek isteyen padişaha, üç şart ileri sürer (30).

"Hırızva Güzeli"nin, kendisini götürecekları gençten yapmasını istediği üç şartı vardır (43).

Âb-ı Güneş, kendisiyle evlenmek isteyen Mayıl'a, üç şart ileri sürer (48).

Z71.4. Formülistik Sayı: 6

Padişahın ortanca oğlu, altı aylık yol gider (16).

Z71.5. Formülistik Sayı: 7

Ayının, yedi yavrusu vardır (1).

Avca Ali, yedi arkadaşıyla birlikte ava çıkar (8).

Kız, sihirli yüzüğün yardımı ile, yanına sevgilisini de alıp, yedi deniz ötesine gider (10).

Kahraman ile padişahın kızının düğününe, yedi bucaktan adamlar gelir (12).

Hoca (dev), kıza bir tokat atınca, kız yedi kat yerine altına gider (21).

Öksüz kız, padişahın hanımına doğum yaptırabilmek için, yedi kulplu bir kazan ister (24).

Padişahın hanımının dünyaya getirdiği yılan, sıcak südü içerisine düşünce, yedi kat deri çıkarır (24).

Yılan ile evlenen kız, üzerine yedi kat elbise giye-

rek, yılanın çıkardığı yedi kat deriye karşılık, üzerindeki elbiseleri çıkarır (24).

Su başını, yedi başlı bir dev tutmaktadır (32).

Padişah, hanımını yedi yol kavşağına gömdürür (45).

Padişah ile vezirinin, yedi seneden beri çocukları olmaz (48).

Padişahın oğlunun adı, yedi yaşına gelince verilir(48).

Dağda yedi gün uyuyan Mayıl'a, atı bakar (48).

Bir kadının yedi kızı vardır (48).

Padişah, sevdiği kızı alabilmek için, yedi yıl savaşır (48).

Amca çocukları, yedi seneliğine gurbete çıkarlar (66).

Z71.5.1. Yedi Erkek ve Bir Kız Kardeş

Yedi erkek kardeş ile, bunların bir bacıları vardır(33).

Z71.5.2. Yedi Denizin Ötesine Seyahat

Kocasından sihirli yüzüğü çalan kız, sevgilisi ile birlikte, yedi deniz ötesine giderler (10).

Z71.5.6.13. İnsanların Yedi Kız Evladı

Bir kadının, yedi kızı vardır (48).

Z71.6. Formülistik Sayı: 9

Avcı Ali, hanımını, üçden dokuz boşar (8).

Dokuz ay, dokuz gün, dokuz saat tamam olunca, kadının ikiz çocuğu dünyaya gelir (24).

Dokuz ay sonra, kadının bir çocuğu dünyaya gelir (48).

İki kardeşten birinin dokuz oğlu, diğerinin de dokuz kızı vardır (66).

Kızın amcasının oğlu, yanında dokuz buzağalı inekle döner (66).

Z71.12. Formülistik Sayı: 40

Padişah, kızına dünür olan gençten, aynı yaşta, aynı boyda ve aynı renkte kırk katır ile kırk tavşan ister (10).

"İyilik", padişahın, kırk kazma ile kırk kürek ister (14).

Zümrüdü Anka kuşu, yeryüzüne çıkaracağı gençten, kırk tuluk et ile kırk tuluk su ister (15).

Kuşlar padişahının kızını getirecek olan kahraman, padişahın kırk top kendir ile bir yük arpa ve asker ister (16).

Kahraman, kuşlar padişahının kızını getirmek için, kırk gün mühlet ister (16).

Kuşlar padişahının kızı, kendisi ile evlenecek olan padişahın, kırk kulun dünyaya getirmiş kısırak sütü ister (16).

Kahraman, kırk devin ortasındaki ağacın yaprağını almaya gider (17).

Kuyumcu, kırk gün sonra, padişahın istediği altın civciv ile sihirli sandığı getirir (17).

Ağa, kızına isteyen adandan, kırk katır yükü altın ile kırk katır yükü yem ister (22).

Bey'in kızı, gelin giderken, yanında kırk cariye götürür (22).

Oğlan, padişahın kızını, kırk odalı bir saraya götürür (30).

Korkak Ahmet, bir vuruşta kırk sinek öldürür (32).

Bir mağarada, kırk hırsız yaşamaktadır (38).

Kahraman, fildişinden saray yapabilmek için, padişahın kırk tuluk katran ile kırk baltacı ister (43).

"Hırızva Güzeli"ni getirmeye giden genç, padişahın, kırk atlı ister (43).

"Hırızva Güzeli", kırk kazan yemeği, bir kişinin yemesini ister (43).

"Hırızva Güzeli", kırk deve yükü odunu yakıp, közündeki bir kişinin yatmasını ister (43).

Padişah, kızkardeşlerine iftira eden iki ablaya, kırk katır mı, yoksa kırk satır mı istediklerini sorar(45).

Dadının kızı, kırk basamaklı merdivenin, yirminci basamagında kocasını karşılar (46).

Padişahın oğlu, dadı ile kızına; kırk katır mı, yoksa kırk satır mı istediklerini sorar (46).

Kırk hırsız, padişahın hazinesini çalar (57).

Kırk Avşar, Kayseri'den Çukurova'ya, gelişmek için gelirler (61).

Padişah, kırk tavşan getirene kızını verecektir (62).

Komsuları, okutması için, Şibidik Ayşe'şe kırk kaz getirirler (65).

(T)271.12.0.1. Kırk Gün, Kırk Gece Düğün

Padişah, istediklerini bir gecede yerine getiren gence, kırk gün kırk gece düğün yapar (12).

Padişah, oğluna kırk gün kırk gece düğün yaptırır (17).

Gül Hanım ile kocası, tekrar memleketlerine döndüklerinde, kırk gün kırk gece düğün yapılır (22).

Peri padişahı, hanımı tekrar yanına gelince, kırk gün kırk gece düğün yapar (23).

Padişah, kapıya astırdığı derinin hangi hayvana ait olduğunu bilen gence kızını vererek, kırk gün, kırk gece düğün yaptırır (30).

Padişah, oğlu ile gelinine, yeniden kırk gün kırk gece düğün yaptırır (30).

Padişah, Korkak Ahmet ile Kızına, kırk gün kırk gece düğün yaptırır (32).

Padişah, kahramana kızını vererek, kırk gün kırk gece düğün yaptırır (40).

Padişah, kırk gün kırk gece düğün yaparak, yeniden evlenir (45).

Padişahın oğlu ile büyük kıza, kırk gün kırk gece düğün yapılır (45).

Padışahın oğlu, Göl Senem'i türbeden çıkarıp, kırk gün kırk gece düğün yaptırarak, onunla evlenir (46).

Z71.12.0.2. Kırk Gün Mühlet İsteme

Kuyumcu, kızın istediği tepsiyi yapabilmek için, kırk gün mühlet ister (15).

Kahraman, padiŝahtan kırkbir gün mühlet ister (16).

Hoca, hazineyi çalan hırsızları bulabilmek için, padiŝahtan kırk gün mühlet ister (57).

Padışah, kırk tavşanın bulunması için, kırk gün mühlet verir (62).

Şibidik Ayşe, kazları, kırk gün içerisinde ekutacağını söyler (65).

Z71.16.1. Formülistik sayı: 80.

"İyilik", padiŝahtan seksen adam ister (14).

Z80. Formülistik Şiir

"Hırızva Güzeli"ni getiren genç, kadın kılığına girdikten sonra, kızın öğrettiği şiiri söyleyerek, odasına girer (43).

Z100. Sembolizm

Ölçeğin altında yapıŝtırılmıŝ olan altın ile gümüş, o kişilerin zengin olduğunu gösterir (6).

Padışahın kapısında bulunan taşlardan birisi isteği, diğeri de, dünür olmayı sembolize eder (6).

Padışahın kapısında bulunan altın ve gümüş sandalyeler, isteği ve dünür olmayı sembolize eder (10).

Beyaz güzelliğin, siyah ise çirkinliğin sembolidir (11).

Kızın istediği tepsinin yapılmış olması, sevdiği gencin yaşadığına işarettir (15).

Padışahın kapısındaki taşlardan birisi dünür gelenleri, diğeri de istek için gelenleri gösterir (22).

Bir adamın ekini biçip, oğlakların da onu yemesi, onun öksüz beslediğine delâlettir (25).

Bir ke un, iyice geriledikten sonra gelip başını ağaca vurması; bir adamın, ihtiyar birisine kızını verdiğine delâlettir (25).

Kırda yayılan devenin,  ayırılıkta yayılandan daha semiz olması; Kırdaikinin Allah için, diğerinin de hırsızlıkla yayıldığını göstermektedir (25).

Mağaradaki damlacıklar, oradaki insanların kismetlerini göstermektedir (27).

Otuzdokuz atlı ile giden gencin, kırk atlı ile dönmesi, onun savaŐı kazandığını gösterir (40).

(T)Z101. Ol m Semboli Kanlı Gömlek

Kızı öldürmeye kıyamayan cariye, bir kuş kesip, gömleğini kana bulayarak, peri padişahının oğluna gösterir (23).

İmanın iftirasına inanan adam, oğlunu göndererek, ablasını öldürüp, kanlı gömleğini kendisine getirmesini söyler (47).

Z111. Ol n n Canlanması

Kızın boğazındaki yüzük  kınca, tekrar canlanır (33).

Kızın boğazındaki sihirli boncuk  karılınca, kız tekrar canlanır (34).

Kızın koluna, sihirli bilezik takılınca, tekrar canlanır (46).

Mezarı ağan imam, vezirin kızının canlandığını görür (55).

Z111.6. Ol n n Mesajları

Öksüz kız, mezara gidip, annesi ile konuşarak, ne yapması gerektiğini öğrenir (24).

Kırk AvŐardan birisi, yeni oğulları ölen bir aileye gidip, kendisinin ahiretten geldiğini, oğullarının selâmı olduğunu ve para ile elbise istediğini söyler (61).

Z140. Sembolik Renkler

Z142. Sembolik Renk: Beyaz

Beyaz, güzelliğin ve iyiliğin sembolidir (11).

Z183. Sembolik İsimler

Ahmet Ağa, her şeyden korkup, dışarıya dahi çıkamadığı için, buna "Korkak Ahmet" derler (32).

Erkek kılığına girerek, bir helvacı yanında çalışan kız, çok güzel helva yaptığı için, buna; "Helvacı Güzeli" derler (47).

Derviş, kendisine, mayıl mayıl bakan çocuğa; "Mayıl" adını verir (48).

Kocasından altınları çalarak kaçan adamı yakalayan kadın, kızlarının adını; "Benim Gibi" ve "Benden Beter" diye tanıtır (64).

Z253. Budala Kahraman

Deli Oğlan, kendi payına düşen öküzü, götürüp bir "kertiş"e satar (58).

Parası ile akıl satın alan adam, bu sözleri tutmadığı için, başına belâ getirir (56).

Z254. Takdir Edilen Kahraman

Yılanlar padişahı, Avcı Ali'yi takdir edip, onu mükâfatlandırır (8).

Padişah, üç oğlundan en küçüğünün daha iyi iş yaptığını kabul ederek, yerine onu geçirir (37).

Padişah ve İngiliz Kralı, kahramanın aklını takdir edip, her ikisi de, kızlarını buna verirler (40).

Z293. Kahramanın Dönüşü

Gurbete çıkan genç, konuşmayan prensesi konuşturduktan sonra geri döner (13).

Babasının gözlerini iyileştirecek ilacı getirmeye giden genç, aradığını bulduktan sonra döner (16,17).

Gül ile Sinan hikâyesini öğrenen genç, tekrar ejderhanın yanına döner (37).

Amca çocukları, yedi yıl gurbette kaldıktan sonra dönerler (66).

BEŞİNCİ BÖLÜM

YUKARIÇUKUROVA MASALLARININ FORMEL YAPISI

Formel; "Masalın bünyesinde, muayyen vazifelere ve muayyen bir şekle sahip olan kalıplaşmış ifadelerdir." şeklinde tarif edilmektedir (1). Bunlar, masal metinleriyle öylesine sıkı sıkıya bağlanmışlardır ki, masal denince formel, formel denince de hemen masal akla gelir. Aşağıda da belirteceğimiz gibi, formellerin muayyen vazifeleri vardır. Masalın başında söylenen formel ile, ortasında veya sonunda söylenen formeller birbirinden oldukça farklıdır. Bunların yeri değiştirildiğinde, hemen, bir bozukluğun olduğu farkedilir. İşte, masalda, muayyen vazifeleri ve muayyen şekilleri olan formelleri, yerli yerince kullanmak, anlatıcının, o husustaki maharetini ve becerisini göstermesi bakımından önemlidir. Her anlatıcının bildiği, belirli formeller vardır. Bunlar, hiç değiştirilmeden anlatılan her masalda, yerli yerince kullanılır. Kaynak şahıs, eğer masal anlatmaya istekli ise, konuyu iyice uzatarak, formellere daha fazla yer verir. Yok, bir an önce bitirmek istiyorsa, o zaman da, metni, elinden geldiğince kısaltarak, belirli bir takım formellerin dışında (Giriş - Bitiş), formel kullanmaz.

Anlatıcı, masaldaki formelleri, değişik gayelerle kullanır:

- a) Dinleyiciyi, gerçek hayattan alıp, hayâl âlemine, masal dünyasına götürmek için (giriş formelleri),
- b) Dinleyicinin dikkatini, belirli noktalarda toplamak için (bağlayış ve benzer durumlarda kullanılan formeller),

- c) Uzun anlatmalarda, dinleyicinin sıkıldığı zamanlardaki gergin havayı yumuşatmak için (bağlayış ve benzer durumlarda kullanılan formeller),
- ç) Konunun hatırlanmadığı yerlerde, zaman kazanmak için (tekerlemeli formeller),
- d) Masal anlatmadaki ustalığını göstermek için.

Formellerle ilgili, ilk ilmi çalışmayı, alman, Robert Petsch yapmıştır. Onun, Halk Masallarında Formel Bitişler (2) adlı kitabı ile "Motif, Formel ve Muhteva" (3) adlı makalesi, dikkate değer önemli çalışmalardır.

Ünlü masal araştırmacısı Stith Thompson, formelleri, motifler içerisinde ele almıştır. Motif İndeks, adlı altı ciltlik eserinde, masal motiflerini, A'dan Z'ye doğru, konularına göre tasnif ederek inceleyen Thompson, Z harfi ile gösterilen; "Çeşitli Motif Grupları" içerisinde, masal formellerine de yer vermiştir. Bu kısımda bulunan; Z10. Masalların Formülistik çerçeveleri, Z10.1. Başlangıç Formülleri, Z10.2. Sonuç veya Bitiş Formülleri, Z65. Renk Formülleri ve Z218. Formülistik Konuşmalar gibi motifler, konumuzla yakından ilgilidir (4).

Türkiye'de, bu konu üzerinde duran ilk araştırmacı, Tahir Alangu'dur. Alangu; Masal Araştırması Sahasına Toplu Bir Bakış ve Türk Halk Masallarının İç Yapısı ile Kahramanları Üzerinde Bir Deneme adlı lisans tezinde, Robert Petsch'in tasnifini olduğu gibi vermiştir (5).

Pertev Naili Boratav da, Zaman Zaman İçinde adlı eserinde, formel yerine "tekerleme" kelimesini kullanmış olup, bunları:

- 1) Masalın başında söylenmesi âdet olan "giriş klişeleri" ("Evvel zaman içinde", vs., masalın ortasında, sonunda söylenen bazı klişeler de, bu bölüme girer).

2) Masalçının kendi başından geçmiş gibi -birinci şahısla- anlattığı garip mâceralar, olmak üzere, iki gruba ayırmıştır (6).

Aynı araştırmacı, daha sonra, Fransızca olarak yayınladığı; Le "Tekerleme" adlı eserinde, "Başlangıç" ve "Bitiş" formellerine temas etmiş (7), 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı'nda ise, tekerlemeleri dört gruba ayırarak, birinci gruba "Masal Tekerlemeleri" adını vermiş, masal bahsinde de yine, bu konu üzerinde durmuştur (8).

Bu sahada, ilk teferruatlı çalışma ise, İnci Akdil'e aittir. Akdil, 1968 yılında hazırlamış olduğu; Alman ve Türk Masallarında Formel İfadeleri adlı makalesinde, Türk masallarındaki bazı formelleri tesbit ve tasnif etmiş; Alman masallarındaki formellerle bir mukayese yoluna gitmiştir (9).

Masallar üzerinde yaptığı çalışmaları ile tanıdığımız hocamız Saim Sakaoğlu ise; Gümüşhane Masalları Metin Toplama ve Tahlil adlı eserinde, bu konuyu en güzel şekilde ele almış, Gümüşhane ve çevresinden derlediği 70 masalın formellerini, beş ana başlık altında incelemiştir (10).

Sakaoğlu, daha sonra; "Aynı Olayın Tekrar Vukuunda Kullanılan Formeller" adını verdiği, 3. maddeyi, "Benzer Durumlarda Kullanılan Formeller" olarak değiştirmiş ve bunu 1973 yılında Ankara'da yapılan; I. Uluslararası Türk Folklor Semineri'nde tebliğ olarak sunmuştur (11).

Erzurum masalları üzerinde bir doktora çalışması yapan Bilge Seyidoğlu ise, masallardaki formelleri, Motif İndeks'e bağlı kalarak incelemiş ve formel yerine "Formül" kelimesini kullanmıştır (12).

Anmet Ali Aslan da; Kuzey Doğu Anadolu (Kars) Türk ve Kuzey Britanya Halk Edebiyatında Masallar adlı doktora tezinde, formelleri, mukayeseli bir şekilde ele almıştır (13).

Ayrıca, derlemeye dayanan halk hikâyesi, masal, hatta fıkra metinleri incelenirken, formelleri bakımından da değerlendirilmiştir. Bilhassa, Saim Sakaoğlu Ali Berat Alptekin ve Esmâ Şimşek, çeşitli makale ve tebliğlerinde, bu konu üzerinde, doğrudan veya dolaylı olarak durmuşlardır.

Yukarıçukurova bölgesinden derlediğimiz 200'e yakın masal metninden hareketle, artık formellerin git gide zayıfladığını, unutulduğunu söyleyebiliriz. Geçmiş yıllarda, masal ve hikâye anlatmaya daha fazla önem verilmesi, uzun kış gecelerinde, soba başlarında oturan halkın, vakitlerini bu şekilde değerlendirmeleri, devreye, radyo ve televizyonun girmesiyle, yavaş yavaş terk edilmiştir.

Bugün, fırsat buldukça, radyo, teyp dinlemek, ya da televizyon seyretmek isteyen anlatıcı; oturup masal anlatmayı, bir külfet olarak görmekte ve fazla ısrar edildiği zamanlarda da masalı bir an önce bitirmek için, elinden geldiği kadar kısaltmaktadır. Metinlerimiz içerisine almadığımız masalların bir çoğunda, bu hususları görmemiz mümkündür. Anlatıcı, masalın başında yer alan; "Bir varmış, bir yokmuş..." ile sonundaki; "Yemiş, içmiş..."in dışında, büyük ölçüde formel kullanmamaktadır. Müdahale edildiği vakitlerde ise, bazı anlatıcılar, yerli - yersiz bir kaç formeli, bir arada sıralayarak, işin içinden çıkıvermektedirler. Meselâ; Osmaniye'de, bir kaynak şahsımıza, niçin formelleri kullanmadığını sorunca, onun; daha sonraki anlattığı masalarda, rastgele yerlerde, aklına gelen çeşitli formelleri söylediğini gördük.

Derlediğimiz bazı masalarda ise, anlatıcının, "giriş formelini dahi söylemeye lüzum hissetmediğini tesbit ettik. Meselâ, 1. masamızda; "Bir gün, bir ayıyınan....", 7. masamızda ise; "Osmanlı devrinde, şimdiki gibi," diye başlanarak, "Giriş formeli" kullanılmamıştır. Bunun yanında, formel olmayan bazı cümleler de, formel gibi kullanılmıştır. Bunları, daha sonra, yeri geldikçe vereceğimiz için, burada üzerinde durmak istemiyoruz.

Bütün bunlar gösteriyor ki, çalışmalarımızda, masal anlatma geleneği, yavaş yavaş unutulmakta, metinler, gün geçtikçe, biraz daha zayıflamakta, kısalmakta ve orijinalliğini kaybetmektedir.

Bütün bunlardan sonra diyebiliriz ki:

- a) Bölgemizde, masalların formel unsurları, gün geçtikçe kaybolmaktadır.
- b) Hayvan masalları ve fıkralar, formel yönünden oldukça zayıftır. Çünkü, bu tür metinler çok kısadır.
- c) Formel yönünden, asıl halk masalları; fıkra ve hayvan masallarına göre daha zengindir.
- ç) Bir çok masalda; Hint, Yemen, Çin gibi masal ülkelerinin ismi geçerken, metinlerimizde, bunun yerini; Çukurova ve çevresi almaktadır. Bu da, masalların, geniş bir coğrafyadan, dar bir coğrafyaya geçtiğini göstermektedir.
- d) Renk yönünden, "beyaz"ın çok kullanılması da, bölgenin tabiatı ile izah edilebilir.
- e) Masallarımızda tesbit edilen formel gruplarından en zenginini; "Dinleyicimin dikkatini çekmek için kullanılan formel grupları"dır. Bunun sebebi ise, sıkılan dinleyicinin dikkatini, belli bir noktada toplamaktır.
- f) En az kullanılan formeller ise; "Tekerlemeli formeller"

dir. Anlatıcı, masalı kısa kesmek için, fazla teferuata girmekten kaçınmıştır.

- g) Masal anlatıcıları, zaman zaman da, formel olmayıp, "formelimsi" özelliğe sahip kalıplaşmış sözler kullanmışlardır.
- h) Yukarıgukurova masallarında, bazı formeller, aynı masal içerisinde, bir kaç defa tekrar edilmiştir. Bunları, ilgili masal numarasının önünde, parantez içerisinde sayı vererek belirttik.

Şimdi de, yukarıda; tarifini, özelliklerini, üzerinde yapılan çalışmalarını ve vardığımız neticeleri esas alarak, Yukarıgukurova masallarının formellerini şu şekilde tasnif ederek vermek istiyoruz:

1. BAŞLANGIÇ FORMELLERİ: Anlatıcının, henüz masala başlamadan önce, dinleyiciyi, masala hazırlamak için başvurduğu formellerdir. Bu grup formeller, aynı zamanda, halk hikâyelerinde de zaman zaman kullanılır.

A) Sadi Giriş Formelleri: Daha çok; "Bir varmış..." ve "Evvel zaman içinde...." şeklinde başlarlar

a) Bir Varmış'lı Girişler:

Bir varımış, bir yoğumuş, çok demesi günahımış: 3, 24, 26, 53, 62.

Bir Varımış, bir yokmuş, bir varımış: 5, 8, 11, 28, 40, 41, 49, 52, 60, 64, 70.

Bir varımış, bir yoğumuş, bir ile bir varımış: 6, 10, 48, 50, 51, 58, 65.

Bir varımış, bir yokmuş, birnın, bir1 varımış: 9, 23, 30, 31, 33, 34,

Bir varmış, bir yoğumuş, iki varımış: 38, 54, 66.

Bir varımış, bir yoğumuş, üç varımış: 25, 45.

b) Evvel (Eski) Zamanlı Girişler:

Evel Zaman içinde, kalbur saman içinde, bir varmış: 35.

Evel zaman içinde, bir varmış: 69 .

Evel zaman içinde, birnın, bir varılmış:15,32.

Zamanında, medresede çucuk okuturlarımış: 55.

Vakti zamanında, bir varılmış: 16, 36.

Çok eski zamanlarda, bir varılmış: 37, 67.

c) Bir varmış ve Evvel Zamanlı Girişler:

Bir varmış, bir yokmuş, eski zamanlarda bir yaşırmış: 12.

Bir varmış, bir yokmuş, çok eski zamanlarda bir varılmış: 13.

Bir varmış, bir yokmuş, vakti zamanından, varılmış: 39, 42, 46.

Bir varılmışı, bir yoğunmuş, evel zaman içinde bir.... varılmış: 20.

Bir varmış, bir yokmuş, evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir varmış: 14, 18.

Evel varılmış, bir varılmış, çok söylemesi günahımış, zamanın birinde, bir varılmış: 21.

Evel varılmış, bir varılmış, çok söylemesi günahımış, bir varılmış: 4, 19, 27, 43, 44, 47.

Evelden, bir varılmış, bir yokmuş, bir varmış: 59.

Eveli, bir varılmış, bir yokmuş, bir varılmış: 63.

Evel varılmış, bir yoğunmuş, bir varılmış: 57.

B. Fekerlemeli Giriş Formelleri

Bir varılmış, bir yokmuş, çok demesi günahımış. Az getmiş, uz getmiş, dere depe düz getmiş, bir de arkasını dönüp bakmış ki, bir örme boyu yol getmiş, bir varmış: 17.

Bir varmış, bir yokmuş, evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, develer berberlik ederken, sıçan berberlik ederken, garıcaya vurdum palanı, yedi yerinden çekdim golanı, aman ağam, o yalan, bu yalan, fi-li yutdu bir yalan, bu da mı yalan diyelim, gelelim hekâyemize: 61

2. BAĞLAYIS (GEÇİŞ) FORMELLERİ: Bir olaydan, başka bir olaya geçişi sağlayan formellerdir. Bunları, dört grupta ele alabiliriz:

A. Masaldaki olayı ve kahramanı değiştirmek için kullanılan formeller:

Gelelima: 16, 37, 47.

Gelelim, Biya'nın adamları zaten merak ediyor: 22.

Gelelim, onnar dura dursun, oğlan sür etmiş: 37.

Efend, Ahmet Ağa devam ede dursun yoluna, bir şehir, oraya da, bir dev dadanmış: 32

Bunnar, bu durumdayıkan, babası garşı tarafa savaş açıyor: 48.

B. Dinleyicinin Dikkatini Artırmak için Söylenen Formeller:

Ayı bakıyor ki, tilki heç yok: 1

Ayı, dârmene varmış ki, tilki dârmene öğretiyor: 1

Tüm Tüm Tümencik bakmış ki, gerçekten kınalı: 2.

Bakmış ki, kapıyı açan yok: 2.

Açmış bakmış ki, Tüm Tüm Tümencik yok: 2.

Öteden karga gelmiş, bakmış ki, tilki ölü gibi yatıyor: 3.

Bunu, ağzına alıp da, yüce dağın başından koyuruvermiş ki, ...: 3

Gelmiş ki, atın bastığı suyun içinde, Karafatma belemiyor: 4.

Bakıyor ki, bir dilki: 6.

Mağazayı açıyorlar ki, değirmenciye bir elbise çıkıyor
 oradan ki, daha değirmenci, ömründe öyle elbise görsün: 6
 Geliyor ki, bir dev, orda ocân başında oturuyor kine...: 6
 Ayağı ile şöyle bir vurmuş, bakmış ki, gutu dolu: 7
 Varınca bakıyor kine, orada bir öküz var: 7
 Gediyor, bakıyor ki, yolda bir dilki var: 7
 Bu adam, hemen getmiş, varmış amma, evdeki tazıyı dut-
 muş: 7.
 Bakıyor ki, bir yaralı dilki var: 7
 Avcı Ali'nin başına gelmişler gene, bakmışlar ki, Avcı
 Ali efkârlı: 8
 O deliği büyütüp, oradan içeri girince, bakıyor ki, aşı-
 ğısı bir dünya: 9
 Bu, hamama girip de, sırtını soyunca, bakmışlar ki, Lok-
 man'ın bütün vücudu pul pul: 9
 Padişah, kalktı ki sabânan, ne görsünler: 10
 Oğlan, yünsüğü yaladı, çağa garşı, kırk tene getir, za-
 bânan geldi: 10.
 Fare dâniyor ki, gece yatarken, kız yünsüğü, gâvurun
 ağzına verip yatıyor: 10.
 Ama, öyle güzel bir bahçe ki, bütün ağaçlar, meyveler,
 elmalarla doluymuş: 11
 Bakıyor ki, az ötede bir kadın odun taşıyormuş: 11
 Bakıyor ki, kızı olduğundan daha da çirkinleşmiş: 11
 Bakıyor kine, garıncaların bir kısmı öbür geçede, bir
 kısmı beri geçede: 12.
 Bir de bakıyor kine, bir guş: 12
 Kafasını kaldırıyor ki, yukarıda bir guş yuvası var: 12.
 Bakıyor kine, insanoglu: 12
 Sabânan, hemen kalkmış ki, padişahın adamları, ellerin-
 de gılcınan gelmiş: 12

- Giriyorlar gapıdan, açıveriyorlar gapıyı ki, ne görsünler: 12
- Padişah da bakıyor kine, gerçekten durum öyle: 12.
- Hakikaten varıyor ki, dolabınan pencerenin arasında giz oturuyor: 13.
- Kalkışın, bakıyor ki, ağaçdan bir giz yapmış marangoz: 13
- Hoca kalkıyor ki, orda bir giz var: 13
- Hoca, şöyle yaklaşıp da, elliyor kine, ağaçdan yapılmış:13.
- Bakıyor ki, orada bir ev var: 15
- Vara vara varıyor ki, bir kocakarının evi: 15
- Oğlan, devin yanına varışın, kılıcınan öyle bir vuruş vuruyor ki, dev orada öldürüyor: 15
- Bunnar, bakıyorlar ki, gerçekten dev ölmüş: 15
- Bakıveriyor ki, yılanın bir tanesi, Zümrüdü Anka kuşunun yavrularına hücum ediyor: 15
- Bakıyor ki oğlan, ağacın altında birisi var: 15
- Bu arada, Zümrüdü Anka kuşu, oğlanın yanına iniyor, bakıyor ki, oğlan uyumuş: 15
- Bakıyor ki, büyük gardeşiynen, güccük gardeşi cirit oyununa girmiş: 15
- Bakıveriyor ki, oğlan; oraların daşı, gayası kimi hayvan, kimi donmuş adam: 16.
- Galaya varıyor, gapıyı açıveriyor ki, hakik renginde bir at: 16.
- Giz geliyor, oğlanın başına döküveriyor ki, şimdi bu oğlan, gavlayıveriyor: 16.
- Bir bakıyor ki oğlan, gara bulut gibi devler arkasına düşüyor: 17.
- Varmış, bakmışlar ki, gabak bir ay parçası olmuş: 18.
- Varıp bakıyor kine, gabağın siyah saçları, yasdıktan aşşâ inmiş kine: 18.
- Zabānan, padişah kalkıyor ki, ne görsün, o da yapırmış:19.

Tabakayı getirmiş, babasının dediği yere açmış ki, orada bir saray dinelmiş ki, gendininkinden hemî güzel, hemî yüksek: 19.

Almış, getmiş ki, yemişler içmişler bitmemiş: 19

Gurbağa gabından çıkmış ki, ne göresin? Bir dünya güzeli olmuş: 19.

Varmış ki, ok bir göle saplanmış: 19.

Bakmış ki, bıraktığı kız, iyice değişmiş: 20.

Padişahın oğlu bakıyor kine, gerçekten, güvercinin başında bir inne var: 20.

Zabânan bakmışlar ki, gapıda hamile bir gelin var: 21.

Biraz sonra, uyanmış ki kız, heç bilmediği bir yerde: 21.

Gız, gapıyı açivermiş ki, hoca orda; at kemiği, it kemiği, yabancı dağ hayvanları kemikleri kemiriyor: 21.

Bir gün gene, pazara varmış ki, bir güzel guş olmuş ki, ne deyim: 21.

Bir gün varmış ki, gendi çalıyor, gendi dizine yatırmış, nen çalıyor kine, o kadar mı güzel, uyuyan bir guş: 21.

Bakıvermişler ki, gız orada bağlı: 21.

Hoca, goşa goşa gelmiş ki, gız yerinde yok: 21

Bir gün gene, pazara varmış ki, padişahın oğlu: 21.

Bakmış hepsine ki, herkes odasında: 21.

Oğlan, gapıyı açivermiş ki, gendinin âşık olduğu gız gelmiş: 21.

Gelmişler, sarayın üsdüne gonmuşlar ki: 22.

Bakıvermiş ki gız, hagigat öyle: 22.

Allah Allah, Bey, inmiş bakmış ki, ne görsün? : 22.

Bir gün, Biya uyanıvermiş ki, sabah olmuş: 22.

Bey, gapıya çıkmış ki, gendinin evinin karşısında bir saray yapılmış: 22.

Biraz sonra, genegeri gelmiş ki, ayın ondördü gimi, nev-

civan gibi, bir genç delânni: 22.

Bakmışlar ki, ortalık, şadlık şadımanlık: 22.

Bunnar dutuyorlar, kapıyı açıyorlar ki, ne görsünler?:24.

Sabah bakıyorlar ki, gelin ölmüş korkudan: 24.

Sabânan, uyanıp bakıyorlar kine, goyun guzuya garışmış: 25.

Sabânan, herif kalkıp bakıyor ki, pinniğin üsdünde: 25.

Sabânan, o da bakıyor kine, esgi pinniğin üsdünde, köynâ de, gafasına geçmiş: 25.

Adam bakıyor ki, çadırın içinde, bir kötü avrat, durmadan çalıyor: 25.

Adam bakıyor kine, şordan bir adam, tozu dumana gatmış, beygiriynen geliyor: 25.

Biraz ireliden bakıyor kine, bir geç: 25.

Bakıyor kine, gır yerde yayılan; yağdan, etden adım atamıyor: 25.

Bakıyor ki, bir gapı: 25.

Varıyor ki, gızı bir köşkde: 25.

Bir müddet gedişin, bakıyor kine, orda bir adam odun ediyor: 25.

Şöyle, bir müddet gedişin, bakıyor kine, orda bir adam: 25.

Åşam oluyor, çocuk geliyor ki, gerçekten ne görsünler, dünya güzeli, sümbül dalımı bir deliganni olmuş: 26.

Doğa doğa doğuyor ki, gendinin avradının gızı, çobanın avradının da oğlu oluyor: 26.

Şöyle, duvarın yüzlerine de bakmış ki, sular damlıyor: 27.

Çoban bakmış ki, gendinin ırızgına, ayda yilda bir damla düşüyor: 27.

Varmışlar ki, orda bir ev var: 27.

Vakti gelince, bir çocuğu olmuş ki, gerçekten de, gazan gafalı, gazma dişli: 28.

Gelmiş ki, anası babası orada yok: 28.

Gide gide, bakmış ki, uzakdan bir ışık görünüyor. Craya varmış bakmış ki, bir çadır: 28.

Oğlan, bakmış ki, bir büyük ağaç var: 28.

Oğlan bakmış ki çare yok: 28.

Bakmış ki, karşıdan bir ev görünüyor: 28.

Bakmış ki, bir yaşlı kadın, durmadan dikiş dikiyor: 29.

Sonra, gözünü açıp, bir bakmış ki, karşısında dünya güzeli bir kız: 29.

Oğlan da, arkasından bir bakmış ki, dev kadın, dişlerini yülüyor: 29.

Sonra, babasının köyüne varmış ki, köyde kimse kalmamış:29,

Sonra bakıyor ki, bit, kibrit kutusu kadar olmuş: 30.

Gız bakıyor ki, bit cere kadar olmuş: 30.

Bir delikanlı geliyor ki, aya; "sen doğma, ben doğayım" diyor: 30.

Oğlan, alıyor, bakıyor ki, "bu, bit derisi" diye yazılı:30.

Gız, anakdarı sokuveriyor ki, ne görsün, bir köpek, odanın içi de mezarlık: 30.

Açdım ki, içerisi bir mezarlık: 30.

Yavaş yavaş geliyor, ordan bakıyor ki, ne görsün: 30.

Bakıyor ki, ne görsün, bir gız: 30.

Devler, sandığı bir açmışlar, bakmışlar ki, Dıngıl Ali:31.

Sepeti açıp bakmışlar ki, buzağı: 31.

Şöyle, gözünü kaldırıp da, ileriye bakmış ki, yolun kenarında, bir çınar var ki, o kadar yüksek, gavak gibi: 32.

İşam oluyor, gardaşları geliyor, bakıyorlar ki, bacıları gelip, ellerindekini almıyor: 33.

Derken, içeriye bakıveriyorlar ki, bacıları gapının arkasına dayanmış, ağzında da bir çökellik, öyle duruyor: 33.

Garı bakmış ki, "adı kötü", ağzında çökeliğinen gelmiş:33.

Varmış, bakmış ki, garı, mezarlıkta, çökeliğinen bir gız kömülü: 33.

Bakıyor ki, mezerin içinde bir gaz yatıyor: 33

Yere düşünce, gaz gendine gelmiş, ayâ kalkmış ki, ne görsün? Ne babasının sarayı, ne de gardaşları: 33

Keloğlan bakıyor ki, bir de hırsız gelmiş: 33

Cederken, bakıyor ki, bir ışık görünüyor: 34.

Oraya varıyor, dineliyor ki, çocuk varıyor, elini sokup, ölünün ağzından boncuğu çıkarıyor: 34.

Bir de bakmışlar ki, dolapda, bir ciğerinen yürek var: 35.

Sabah uyandıklarında, bir de bakmışlar ki, ağızlarından craya altın dökülüyor: 35.

Gafasından, öyle bir boynuz çıkmış ki, metire metire: 35.

Ahmet, bir uyanmış ki, etrafında kimseler yok: 35.

Bir de bakmış ki, padişah dedikleri gardaşı: 35.

Ahmet, bir de gözlerini açmış ki, her yanı pislik içinde:35.

Adam, evine gelişin bakmış ki, eşşâ, altın maltın vermiyor: 36.

Herif, yola düşmüş, getse ki, oradaki gayayı galdırsa ki, orada, goca ganatlı bir gapı: 36.

Sefertasını açıvermiş ki, şordan beriye, gosgoca bir masa gurulmuş: 37.

Bu oğlan, gelmiş ki, ne görsün: 37.

Bir memlekete varmış ki, bir ihtiyar adam, yol kenarında çit sürüyor: 37.

Oğlan, süre süre varmış ki, guş tüyünden bir saray yapılmış: 37.

Varmış ki, padişah öğle namazına abdest hazırlıyor: 37.

Padişah, bakıyor kine, esas padişahlığa lâayık olan o: 37.

Ordan, oğlan sürüyor, geliyor ki, bıraktığı gimi, ejderha öyle duruyor: 37.

Bakıyor ki. ordan kırk tene adam çıkıyor: 38.

Oraya varıyor, bakıyor ki, bir mağara: 38.

Oğlan ne görsün? Gediğor, bakıyor ki, ağbisi, çamın başında: 38.

Eğiliyor, bakıyor ki, hendân içinde bir gız oturuyor ki, dünya güzeli gız: 39.

Tuluğun, birinin ağzını açıveriyor ki: 38.

Oğlan, yekiniveriyor, kalkıyor ki, ryası: 39.

Oğlan, eletiyor, gediğor kine, bir dev: 39.

Bir ferman gelir kine, İngiliz gıralından; bir deynek gönderir: 40.

Zabnan bakarlar ki, deynn bir tarafı suyun içinde: 40.

Bir de güzel gız varımış ki, bunun üsdüne daha da güzel yokmuş: 40.

Bir bakarlar ki, yanlarında, grkinci atda, bir güzel gız var ki, güzel mi güzel: 40.

Orası da, o kadar yksmiş ki, yalnız uzakdan grlrmiş: 41.

Adam, bakmış ki, hepişi, dünya gzeli gız: 41.

Gız, bakmış kine, buynuzundan davarı kesiyor: 42.

İreli varmış ki, bir çoban: 43.

İreli varmış ki bir yer dinleyen": 43.

İreli varmış ki, bir "deniz smren": 43.

"Hırızva Güzeli", dniyevermiş ki, bir sürü atlının hepişi daşa kesilmiş: 43.

Sabah, padişahın oğlu, uyanıvermiş ki, : 44

İnmiş, bakmış ki, garı, onbeş yaşında bir genç gız olmuş: 44.

Gelmiş ki, ne görsün,  dişli garı, onbeş yaşında bir genç gız: 44.

Bunlar, gediğorlar, bakıyorlar ki, bu  gız gnuşuyorlar: 45.

Kadın, doğum yapıyor ki, bir kız, bir erkek: 45.

Geliğor, bakıyor ki, gerçekten karısı, iki tane köpek

Padişahın oğlu, tabii geliyor, bakıyor ki, köpek encâ var karısının yanında: 45.

Bu adam, ava çıkıyor, ava çıktıktan sonra, bakıyorlar ki, bir sandık geliyor: 45.

Sandık geliyor, açıyorlar, bakıyorlar ki, iki tane çocuk: 45.

Çocuk, eve geliyor ki, balık da gelmiş, ışık da gelmiş:45.

İki-üç gün sonra, teyzeleri bakıyor ki, bu çocukları görüyorlar: 45.

Eve geliyor, bakıyor ki, tazi da gelmiş, ceylan da:45.

Padişah, geliyor, bakıyor ki, hiç, kendi evinde olmayan şeyler: 45.

Oğlan, varıyor, bakıyor ki, ne görsün: 45.

Çocuk, geriye çekiliyor ki, böyle, görülmedik yemekler:45.

Kovayı çıkartmışlar ki, bulanık, çamurlu bir su: 46.

Vezirleriyle gelmiş ki, hadişah bu gızı görmeye: 46.

Bakmışlar ki, gızın getdiği yerden, çayır çimen bitiyor:46.

Gülmüş ki, yanağında gül açılıyor: 46.

Geliyor, bakıyor ki, bir kör gız ağlıyor: 46.

Avrat, gediyor, bakıyor ki, gız dünden ölmüş: 46.

Bu türbeye giriyorlar ki, içinde bir çocuk, ölünün yanında yatıyor: 46.

Derken, bakmış ki, gene gızdan yüz bulamamış: 47.

Gızı içeriye goymuş ki, ondan başka heç kimse yok: 47.

Garı, çıkmış, getmiş ki, hoca garşısına çıkmış. Gız, bakmış ki, gurtulacağı yok: 47.

Babası okumuş ki, durum böyle böyle: 47.

Bakmış ki, gız çok güzel, hemen buninen evlenmiş: 47.

Padişahın oğlu, başını galdırıp, ağaca bakmış ki, orada güzel bir gız var: 47.

Sabaha garşı, varmış bakmış ki, ne görsün, avrat kaçmış, getmiş, ip bir ağaca bağlı duruyor: 47.

Bakıyor ki, herkes uyuyor, gendi de uyuyor: 48.

Bir yere geliyor ki, bir punarın başında, su teresi çıkmış: 48.

Punarın başında, bir delikana oturuyor ki, yeme-içme, yüzüne bak: 48.

Bir gonak, orda bir gaz var ki, dünyalar gözeli: 48.

Oğlan, atın yanına varıyor ki, üsdündeki semeri kaldırıyor ki, egeri, semerinen barabar galkıyor: 48.

Çayınbabaları bakıveriyor ki, büyük enişdelerinin gollarında damga var: 49.

Sabah namazında, adam kalkmış ki, bir yolcu, sırtında da bir yorgan, çalışmaya gidiyor: 50.

Abcoov, adam bakıveriyor ki, garının dediğinin hepisinin aslı var: 51.

Bir bakıyor ki, daldaki mercimekler, hep çocuğa kesmiş: 52.

Bakıvermişler ki, b.. böcüğü, mercimek çocuğu yemiş: 52.

Yarılıvermiş ki, para içinden çıkıp, her yanları doldurmuş: 53.

Böyük oğlan, bir yere varmış ki: 54.

Öteki oğlan da, getdiği yerde bakıyor ki, bir adam ayna satıyor: 54.

Güççük oğlan da, giderken bakıyor ki, birisi yolda alma satıyor: 54.

Aynaya bakıyorlar ki, gendilerinin isdediği emmi kızları, soluk; can çekişiyor: 54.

varıyorlar ki, emmilerinin kızının soluğu çıkdı, çıkmak üzere: 54.

Bu arada, vezirin hanımı, çocuğu bir görüyor ki, tıpkı, kendilerinin ölen kızı: 55.

O anda, hocanın hanımı, örtüsünü açıyor ki, bu sefer, çocuk da unutuluyor: 55.

Gizlice varmış, dinemiş ki, gapıdan hocanın dediğini dî-nemişler: 57.

Vezirler varmışlar ki, essattan, bütün hazineleri, o mağarada: 57.

Gelişin, bakmışlar ki, anaları hasdalanmış: 58.

Bu oğlan, bir gazan su furmuş ocağa ki, garıcâzı yıkayacak: 58.

Akıllı oğlan gelivermiş ki, anasını görememiş: 58.

Akıllı oğlan bakıvermiş kine, ne görsün: 58.

Akıllı oğlan, bakıvermiş ki, orada bir adam galmış, o da yeni gediyo: 58.

Varıyorlar kine, bir ulu çınar, bu çınarın dibine oturuyorlar ki, bir sürü kervan: 58.

Bir daş alıp, atıveriyor ki, oradan bir cere çıkıyor ki, içi hep altın: 58.

Bakıyor kine, orada bir çocuk daha var: 59.

Bakıyor ki, gadınnar zengin, golları, bilenzik dolu: 59.

Çocukları verdiği şorda dursun, altınları da aldı kine, sevincinden uçuyor: 59.

Bakdım ki, gulâ sallandıkça, elbisemi gan ediyor: 60.

Hanım, kelliye aldı, bişirdi, meydana getirdi ki, gulânın birisi yok: 60.

Bana geldiler, bakdılar ki, ben yatıyom: 60.

Hanım bakmış ki, ben bu halda varıyom: 60.

Bir de bakar ki, yolun gıyısındaki ağacın altında, bir adam oturuyor: 61.

Amma, ona gızarken, gendini bir yoklar ki, gendinde de bir ıslaklık var: 61.

Gendine geldiğinde, bakar ki, dağ kepmemiş: 61.

Vezirler, bakmış ki, müddet bitiyor: 62.

Vezir, eve varmış ki, : 62.

Keloğlan, bir şişe kokuyağını dökmüş, yatâna ki, her taraf burcu burcu kokmuş: 62.

Gene, ağası varıyor bakıyor kine, ortalık, garış gurus: 63.

Çıkarmış da bakmış ki, bir küp altın: 64.

O sırada, bir de bakmış ki, yoldan bir adam geçiyor: 64.

Bakmış ki, adam su gibi para harcıyor: 64.

Adam, aynaya bir bakmış ki, ne saç var, ne sakal: 64.

O sırada, bir de bakmış ki, kaynanası, kendini dinliyor: 65.

Bu kız da, düşe düşe düşüyor ki, bir padişahın evine düşüyor: 66.

Oğlan, şöyle bir bakıyor ki, Ali'nin gülü, heç solma diyal, hürselenmemiş bile: 66.

Okuyor ki, ne yazsın: 66.

Öte yanda Ali yol çatına varıyor ki, daha koyduğu yünük duruyor: 66.

Gız, emmisinin oğlunu garşılıyor ki, dokuz buzağalı inânen geliyor: 66.

Bunun arasinen babası, garşı varıyor ki, dokuz tene tusbâ: 66.

Oğlan, bir geliyor ki, Ali kirmen âğiriyor: 66.

Ancak, uyuyup uyanınca, bir de ne görsünler? Ağaç uzamış, şapga da yckarıya çıkmış: 69.

Dilki varıyor, bakıyor ki, adamlar çif sürüyor: 70.

C. Masal Ortasında Geçiş Sağlayan Formeller: Bunlar da kendi arasında, alt gruplara ayrılırlar:

a) Az gitmek'le başlayan tekerlemeler:

Az gediıyorlar, uz gediıyorlar, dere depe düz gediıyorlar: 14.

Gediıyor, gediıyor, az gediıyor, uz gediıyor, dere depe düz gediıyor, altı ay, bir güz gediıyor, lâle sümbül biçerek, tütün gahve içerek...: 17.

Az gediıyorlar, uz gediıyorlar: 66.

Az getmiş, uz getmiş, na gadar gedise, bir melmekete varmış: 37.

Az getmişler, uz getmişler, epiye bir yol getmişler:48.

Az getdik, uz getdik, başımıza çok iş geldi: 39.

Az geder, uz geder, dere depe düz geder, altı ay bir güz geder, arar, darar, avradın dediği gibi heç kimseyi bulamaz: 61

Az geder, uz geder, bir dağda, bir çobana raslar: 61.

Bunların dışında, Yukarıçukurova masallarında yer alan ve formel olmadığı halde formelmiş gibi kullanılan cümleler de vardır. Bunlar, daha çok "az gitmiş, uz gitmiş" şeklinde başlayan formelin yerine kullanıldığı için, onları da burada, örnek olarak vermek istiyoruz:

Bunnar, düşmüşler yola, vara vara, İngiliz Kralının yanına varmışlar: 40.

Vara vara varırlar ki,: 58, 60, 61,

Şimdi bunnar, yola düşüyorlar, gederken, gederken, it yoruluyor: 10.

Gederken, gederken, bu gızın olduğu yere tesadüf, ras geliyor: 46.

Gederken, gederken, öyle bir malmekete düşüyor ki: 66.

Gede, gede varıyor: 12, 16, 48, 52.

Getmiş, getmiş, bir yağmur çilenivermiş: 4.

Gede get, gede get, varmışar: 27, 47, 58.

Gediyor amma, getmiyor amma, varıyor: 39.

Şurayı gezek, burayı gezek derken: 37.

İnek kaçmış, çoban getmiş, inek kaçmış, çoban getmiş:27,

Bir kaçıyor, bir kaçıyor, bir kaçıyor: 5.

Sür serik devam: 32.

Öte ha, beri ha derken: 21.

b) Gel Zaman ile başlayan formeller:

Gel zaman, git zaman: 24, 35, 45.

3. BENZER DURUMLARDA KULLANILAN FORMELLER: Aynı masal içerisinde veya değişik masalarda, benzer hadiseler ve tasvirler için kullanılan, standart sözlerdir. Bunlar da, kendi arasında alt bölümlere ayrılır:

I. Konuşmalar:

A. Bir Varlığın Konuşması:

"Ayağına demir çarık giyer de, deline deline, şahadet barmâğın dışarı çıkarsa, ben crada olurum": 22

"Yum gözünü, aç gözünü": 45.

"Şu gelen, canısa benim, malısa sizin": 45

"Mal bulursak senin, can bulursak benim": 46.

"Sağ cübünde sol gözü, sol cübünde sağ gözü var": 48.

B. İki Varlığın Karşılıklı Konuşması:

1. Normal Konuşma:

"Dile benden, ne dilersem": 14

"Dile dilâni": 15

"Sağlığını dilerim": 15.

"Yakîm mi, yıkîm mi?" 37.

"Dilinen mi söyleyim, telinen mi söyleyim?": 48

2. Soru - Cevap Şeklinde Konuşma

"İs misin, cis misin?"

"İsim de, cisim de, ben sana gardaşlık olmaya dim": 6.

"İs misin, cis misin?"

"İsim de, cisim de, seni beni yaradan yüce Me'nin guluyum": 18, 46.

"İs misin, cis misin?"

"İsim de, cisim de": 47, 58.

"İs misin, cis misin?"

"Oğlum, sen is misin, cis misin?": 28.

II. Tasvirler:

A. Kadın Tasvirleri

1. Kadın, Aya Benzetilir:

Bir ay parçası olmuş: 18.

Ayın ondördü gibi bir gız oluyor: 37

2. Kadın, Ay ile Konuşur:

Aya; "Sen doğma, ben doğuyum" diyecek kadar güzel: 23

B. Erkek Tasvirleri

1. Erkek, Aya Benzetilir

Ayın ondördü gimi, nevcivan gimi, bir genç delânni: 22.

III. Bir Hareketin Tasviri:

Lâle sümbül biçerek, tütün gahwe içerek, gediyor: 17.

IV. Diğer Formeller

A. Bir Olayın, Masalçı Tarafından Anlatılması

Şimdi, ay olmuş, gün olmuş, bunun garısı hamile olmuş: 18.

Dokuz ay, dokuz saat tamam oluyor: 24.

Dokuz ay, dokuz gün diyen hesabı, saat tamam oluyor: 45.

Artık, bu bir demir çarık yapıyor, bir de demir baston yapıyor, yola düşüyor: 24.

Bir gün, padişah, bir çarkı vezirine yapıyor, bir de gendine yapıyor: 48.

Oraya, heç kimse, guş ganadıyınan yaklaşılamamış: 43.

Anem aşşâ, baban yokarı, gadın, garının gönlünü zorunan ediyor: 51.

B. Masal Kahramanlarından Birinin Konuşması

"Şu yol; geder, selâmetle gelir yol,

Şu yol; geder gelmez yol": 17.

"Bu pınarın, birigan akıyor, biri irin akıyor": 17

"Örtük gapıyı aç, açık gapıyı ört": 17.

"İtin önündeki otu, atın önüne; atın önündeki eti, itin önüne at,": 17

"Kapalı kapıyı aç, açık kapıyı kapa; kapalı çeşmeyi aç; açık çeşmeyi kapa; Atın önündeki eti, itin önüne, itin önündeki otu, atın önüne at": 37.

"Av, ayağıma geldi": 29.

4. BİTİŞ FORMELLERİ: Masalların sonunda söylenen formellerdir. Her anlatıcının kullandığı değişik bitiş formelleri vardır. Bunlar, umûmiyetle:

A. Çıplak Bitiş: Masalın sonunda, iyiler mükâfatlandırılır, kötüler ise cezalandırılır. Bunlar da, değişik şekillerde söylenebilirler:

a) Yiyip, İçip Murada Ermek:

Tilki de, yemiş , içmiş, murazına geçmiş: 1.

Onnar da, yiyep içip, muratlarına geçerler: 5, 26,

Yiyip, içip, muratlarına geçiyorlar: 15, 25, 29, 39,

43, 49, 54, 59.

Yiyip, içip, muratlarına geçmişler: 18, 21, 28, 31, 36.

Yemiş, içmiş, muratlarına geçmişler: 42, 44, 53, 62, 27.

Yiyor, içiyor, murazlarına geçiyorlar: 34, 46, 58.

Yedi, içdi, murazına geçdi: 10.

b) Murada Ermek:

Bunnar, böyle muradlarını almışlar: 8.

"İyilik" de padişahın kızınınan evleniyor, muradına eriyor: 14.

Gızınan, padişahın oğlu da, muratlarına ermişler: 20.

Güççük padişah oluyor, ötäler de vezir olup, muratlarına eriyorlar: 37.

e) Safâ Sürmek:

Oğlan, babasının yerine padişah oluyor, zevkini, sefâsını sürüyorlar: 16.

ç) Mutlu Olmak:

Böylece, mutlu olup getmişler: 40.

d) Çeşitli Çıplak Bitişler:

Öteki de, gısganlığından çatlayıp ölür: 11.

B. Devam Eden, "İleriye Giden" Bitiş: Masalın sonunda, kahramanların istikbâli ile ilgili bilgiler verilir.

"Tüm Tüm Tümencik", annesiyle, rahat rahat yaşamış: 2.

C. Ani Bitiş Formelleri:

Fatmacık, orada elini vermemiş, o da tepelemiş, gomuş getmiş, işte bu ... : 1

Bu da, böyle sona eriyor: 24.

Onnar, öylece muradına varmışlar, bu da böyle bitiyor:33.

Ç. Şahsî Bitirilişler:

Onnara kömür, bizlere ömür. Onnar ermiş muradına, çıkalım tahtına: 30.

Onnar, murazına ermiş, biz de, bütün arkadaşlar, murazımıza erek: 32.

Onnar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine: 35, 61, 69.

Onnara ömür, bizlere kömür: 51.

Onnar muradına eriyor, biz de erek: 66.

Onnara kömür, bizlere ömür: 70.

D. Mükâfat ve Cezalar:

a) Kırk gün, kırk gece düğün:

Kırk gün, kırk gece, bir toy düğün yapmışlar, gene-geri gavuşmuşlar, murazlarına ermişler: 22.

Kırk gün, kırk gece, toy düğün yapıyorlar, yiyorlar içiyorlar, hep mirazlarına geçiyorlar: 23.

5. ÇEŞİTLİ FORMEL UNSURLARI: Yukarıdaki formellerin dışında kalan; sayı, renk ve yerle ilgili hususları konu alır

A. Sayılar: Masallarda, anlatıcılar tarafından kullanılan, 3, 7, 9 ve 40 sayıları formel olarak kabul edilmekteydi

a) 3 Sayısı:

3 Kardeş:

Kız Kardeşler: 15, 37, 45

Erkek Kardeşler: 5, 13, 15, 16, 17, 19, 37, 42, 47,
54, 60

Zamanla ilgili Olanlar:

3 gün: 2, 28, 35, 39.

3 ay : 16

Tabiatüstü Varlıklar:

3 hûri kızı: 46

Hayvanlarla İlgili Olanlar:

3 at: 6, 37

3 katır: 56

3 güvercin: 21, 41.

Yiyeceklerle İlgili Olanlar:

3 limon: 20

İnsanlarla İlgili Olanlar

3 Arkadaş: 9, 13, 31, 48, 60

3 Adam: 48, 50

3 Dişli: 44

Eşya İle İlgili Olanlar

3 süpürge: 10

3 taş: 54

İş Yapma:

3 duâ: 22, 45

3 vaad: 30

3 tembih: 6

3 şart: 43, 48

3 iyilik: 13

3 defa tekrar etme: 8, 11, 37

Mekân ile İlgili Olanlar:

3 oda: 15

3 dükkân: 23

Diğerleri:

3 yol kavşağı: 39, 66

3 yıl: 15

b) 7 Sayısı:

7 Kardeş:

Kız Kardeşler: 48

Erkek kardeşler: 33.

7 Avcı: 8

Zamanla İlgili Olanlar:

7 gün: 48

7 yıl: 48 (3), 66

7 yaş: 24, 48

Tabiatüstü Varlık:

7 başlı dev: 32

Hayvanlarla İlgili Olanlar:

7 ayı yavrusu: 1

7 deve: 66

Eşya ile İlgili Olanlar:

7 kat elbise: 24

7 kat deri : 24

7 kollu, 7 kulplu: 24

Diğerleri:

7 defa: 24

7 yol kavşağı: 45

7 deniz: 10.

7 kat yerin dibi: 21

7 bucak: 12

c) 9 Sayısı:

9 Kardeş:

Kız Kardeş: 66

Erkek Kardeş: 66

Hayvanlarla İlgili Olanlar:

9 buzağı: 66

9 tusbâ: 66

Diğerleri:

3'den 9'a boşama: 8

ç) 40 Sayısı:

Zamanla İlgili Olanlar:

40 gün: 15, 16, 17, 46, 57, 62, 65

40 gün 40 gece: 12, 17, 22, 23, 30 (2), 32, 40, 45

Tabiatüstü Varlıklar:

40 dev: 17.

Hayvanlarla İlgili Olanlar:

40 katır: 10, 22, 46

40 kulun: 16

40 deve: 43

40 tavşan: 10, 62

40 sinek : 32

40 kaz : 65

İnsanlarla İlgili Olanlar:

40 Cariye: 22

40 adam : 38

40 atlı : 40, 43

40 baltacı: 43

40 kapıcı: 48

40 hırsız: 57

40 Avşar : 61

Yiyceklerle İlgili Olanlar:

40 tuluk et : 15

40 tuluk yağ: 38

40 tuluk su : 15

40 tuluk katran: 43

Eşyalarla İlgili Olanlar

40 kazma : 14

40 kürek : 14

40 keçe : 16

40 sandık: 38

40 kazan : 43

40 top kendir: 16

Mekân ile İlgili Olanlar:

40 oda: 30, 48

40 merdiven: 46

Diğerleri:

40 satır - katır: 45

D. Renkler: Bu formeller, daha çok sıfat ve sembolik fonksiyonlarda kullanılmıştır.

a) Kırmızı:

Kırmızı altın: 37

b) Beyaz:

Beyaz yılan: 8

Beyaz saç: 11

Beyaz köpük: 11

Beyaz parti (elbise): 61

c) Kara:

Kara köpük: 11

Kara koç: 15

Kara bulut: 17

ç) Yeşil - gök:

Yeşil çubuk: 37

Yeşil (gök) göz: 48

d) Elâ:

Alaca - karaca kumaş: 22

C. Zaman ve Yer Formelleri: Zaman formellerini, "Sayı formelleri" içerisinde verdiğimiz için, burada tekrar etme yeceğiz.

a) Yer Formelleri

1. Ülkeler:

Yemen: 35.

İngiltere: 32, 40

2. Şehirler:

İstanbul: 10, 37, 68

Adana: 37

Maras: 37

Kayseri: 61

3. Kasabalar ve Köyler:

Kadirli: 67

Karatepe: 67

4. Dağlar ve Yaylalar:

Aslanlar Dağı: 28

Kaplanlar Dağı: 28

Umutsuz Dağ: 45

Korku Dağı: 48

Arafat Dağı: 61

Çiçekli Yayla: 39

NOTLAR

- (1) Saim Sakaoglu, Gümüşhane Masalları Metin Toplamave Tahlil, Ankara 1973, 314.
- (2) -----, "Formel" Kavramı ve Türk Masallarında "Benzer Durumlarda Kullanılan Formeller", I. Uluslararası Türk Folklor Semineri Bildirileri, Ankara 1974, 148-154.
- (3) a.g.t., 149.
- (4) Stith Thompson, Motif Index of Folk - Literature, V. Cilt, Indiana University Bloomington And London 1955, 540-567.
- (5) Tahir Alangu, Masal Araştırması Sahasına Toplu Bir Bakış ve Türk Halk Masallarının İç Yapısı ile Kahramanları Üzerinde Bir Deneme, İstanbul 1942 - 1943, 258 (Yayınlanmamış lisans tezi)
- (6) Pertev Naili Boratav, Zaman Zaman İçinde, İstanbul 1958, 32.
- (7) -----, Le "Fekerleme", Paris 1963.
- (8) -----, 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı, İstanbul 1982, 76-78.
- (9) İnci Akhil, "Alman ve Türk Masallarında Formel İfadeler" Hacettepe Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi, 2(1), Mart 1970, 36-47.
- (10) Saim Sakaoglu, Gümüşhane Masalları ..., 314-332.
- (11) -----, "Formel Kavramı ve ...", 148-154.
- (12) Bilge Seyidoğlu, Erzurum Halk Masalları Üzerinde Araştırmalar (Metinler ve Açıklamalar), Ankara 1975, 144-148.
- (13) Ahmet Ali Aslan, Kuzey Doğu Anadolu (Kars) Türk ve Kuzey Britanya Halk Edebiyatında Masallar, Erzurum 1980 (Yayınlanmamış doktora tezi)

NETİCE

Yukarıçukurova bölgesinden derlenen ve 70 masalın Thompson metoduna göre (Tarihi - Coğrafi Metod) incelenmesine dayanan bu çalışmadan elde edilen neticeleri şu şekilde sıralayabiliriz:

1) Çalışmamız, 1947 yılında, Boratav ve arkadaşlarının derleme gezilerinden sonra yapılan önemli saha araştırmalarından birisidir. Bu derleme gezimizde, sadece masal derlenmemiş, zaman zaman, halk edebiyatı ve folklorun değişik konularında çok sayıda kayıtlar yapılmıştır. Derleme sırasında gördüğümüz kadarıyla bölge; halk kültürü bakımından oldukça zengindir. Aşık Edebiyatında Tekke Edebiyatı Temsilcilerine, halk hikâyesinden fıkraya, ninniden ağıta kadar, bir çok edebî mahsül, bölgede, yaygın bir şekilde anlatılmakta ve söylenmektedir.

2) Gerek, tezimize aldığımız, gerekse alamadığımız metinler arasında, yeni masal tipleri tesbit ettik. W. Eberhard-P.N. Boratav'ın 378'de bıraktığı tip tasnifinde benzeri bulunmayan 30 kadar yeni masal tipi tesbit edilmiştir. Daha önce, hocalarımızın 600 olarak tahmin ettikleri Anadolu masallarının tip sayısı, böylece, bizim çalışmamızda, biraz daha artmıştır. Bir kısım masal tipleri ise, anlatıcılar tarafından karıştırılmaktadır. Bunların da sayısı, azımsanmayacak ölçüdedir.

3) Çukurova bölgesi masalları, motif yönünden oldukça zengindir. Üzerinde durduğumuz 70 masalın 2000 civarında motifi tesbit edilmiştir. Bunlar içerisinde 400 kadarı, bölge

masallarına ait olan ve İndeks'te bulunmayan motiflerdir. Bunların kolay anlaşılabilmesi için, bu tür motiflerin başına, Türk masallarına ait olduğunu gösteren (T) işaretini koyduk. Kanaatimizce, bu çalışmada elde edilen en önemli neticelerden birisi, bu husus olmalıdır.

4) Yukarıçukurova masalları, formel yönünden, daha evvelki derlemelere nazaran, biraz daha zayıflamıştır. Bir çok masalda, sadece "giriş" ve "bitiş" formelleri bulunmaktadır. Bunun sebebini ise, teknolojinin ilerlemesine bağlayabiliriz.

5) "Yukarıçukurova Masalları Üzerine Yapılan Çalışmalar" da da görüldüğü gibi, bugüne kadar, bölgeden derli-toplu bir masal derlemesi yapılmamıştır. Tezimize aldığımız 70 masalın tamamı orijinal olup, bizzat kaynak şahsın yanına gidilerek, teyple tesbit edilmiştir.

Her geçen gün, biraz daha kaybolan bu, sözlü kültür mahsüllerinden 70 masalı tezimize alarak, bunları hem ölümsüzleştirdik, hem de gelecek nesle bir "kültür mirası" olarak hazırladık.

6) Metinler okunduğu vakit, hadiselere, bölge coğrafya ve ikliminin tesir ettiği kolaylıkla görülebilir. Bunlar arasında, bölgede çok bulunan incir, kabak, limon, vs. gibi sebze ve meyvelerle, belirli masal ülkeleri yerine kullanılan Adana, Kadirli, Kayseri, Kahramanmaraş, Konya, vs. gibi yerleri sayabiliriz.

7) Motif bölümünde de belirttiğimiz gibi, metinlerimizde, mitolojik unsurlara sık sık rastlarız. İnsan hayatının dört unsurundan; toprak, su ve ateşin, çeşitli tedavilerde kullanılması, ölüp dirilmeyi, sudan çıkan kısrağı, elmayı, ağaç sevgisini ve kısrağın sütünü, bunlara örnek olarak verebiliriz.

8) Dede Korkut Hikâyeleri arasında yer alan "Tepegöz" ve "Bamsı Beyrek" hikâyelerinin de benzerleri veya, bazı motifleri de zaman zaman, masallar içerisinde görülmektedir.

9) Derlenen masallar, yukarıdaki özelliklerinde de görüldüğü gibi, sadece hoşça vakit geçirmek için değil, aynı zamanda insanları (dinleyenleri) eğitmek için de anlatılır. Bir çok masalda, Türk misafirperverliği (25), kaderin değişmezliği (26), Hicaz'a gitme (35), vs. gibi konular işlenirken, iyiler mükafatlandırılır, kötüler ise cezalandırılır (45, 46, 47).

10) Masal metinlerinin içerisinde; efsane (66), fıkra (58), atasözü (45), deyim (10), ninni (21), ağıt (24), değişik gelenek ve görenekler (39) ve halk hekimliği (16, 24) 'nin örneklerine de rastlanmaktadır. Kanaatimizce bu husus, kaynak şahsın yaşama biçimi ve kültürü ile yakından ilgilidir.

11) Masallarımızda, teknolojinin ve günlük hayatın izlerine sık sık rastlanmaktadır. Bunlar arasında; padişahın yurt dışı gezisine çıkmasını, kahramanın "İskender kebab" yemesini, padişahın, dairede oturmasını ve apartman, otel, zil, madalya, okey oynama, vs. gibi terimleri sayabiliriz.

12) Çalışmamızda, Tarihi - Coğrafi metoda bağlı kalınmıştır. Ancak, "Kaynak Şahıslar Hakkında Bilgiler"de, Antropoloji metodu esas alınarak, anlatıcının eğitimi, yetişmesi, çevresi, masal geleneğinin nasıl geliştiği, vs. gibi hususlar belirtilmiştir.

Netice itibarıyla, bölgemizden derlenen 70 masal; yeni tesbit edilen 30 kadar masal tipi (tezimize 12'si alınmıştır), Türk masallarına mahsus olan 400 kadar motif, derleme ile ilgili bazı özellikler ve gittikçe unutulmaya yüz tutmuş formel unsurları, çalışmamızda, derli-toplu olarak, bir arada verilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA

- Antti AARNE, Verzeichnis der Märchen Typen Mit Hilfe Von Fachgenossen, Ausgearbeitet, Helsinki 1910.
- Turgut ACAR, Artvin İli Ağızları, Erzurum 1972 (Yayınlanmamış doktora tezi).
- Nuray AÇIKÖZ, Emirdağ Kaçarlı Türkmenleri Ağzı (İnceleme - Metin-Sözlük), Elazığ 1990, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi)
- Hülya ADALI, "Masal Kitaplığımız ve Bize Gelen Masal Kitapları", Masal Araştırmaları / Folktale Studies I, İstanbul 1988, 239-247.
- Ehliman AHUNDOV, Azerbaycan Folkloru Antologiyası I, II, Bakü 1968, 1969.
- İnci AKİDİL, "Alman ve Türk Masallarında Formel İfadeleler", Hacet-tepe Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi, 2 (2), Mart 1970, 36-47.
- Ziyat Abdülmecit AKKOYUNLU, Binbirgece Masallarınının Türk Masallarına Tesiri, Ankara 1982, (Yayınlanmamış doktora tezi).
- F. Nurgün AKKURT, Adana Hacıali Köyü Folkloru, Erzurum 1982, (A.Ü. Fen-Ed. Fak. Lisans tezi)
- Tahir ALANU, Masal Araştırması Sahasına Toplu Bir Bakış ve Türk Halk Masallarınının İç Yapısı ile Kahramanları Üzerinde Bir Deneme, İstanbul 1942-1943 (İ. Ü. Tarih Enstitüsü lisans tezi).

- Tahir ALANGU, Billur Köşk Masalları, İstanbul 1961,
- , Keloğlan Masalları, İstanbul 1967.
- , Türkiye Folkloru Elkitabı, İstanbul 1988.
- Ali Berat ALPTEKİN, Taşeli Platosu Masallarında Motif ve Tip
Tip Araştırması, Erzurum 1982, (Yayınlanmamış dok-
tora tezi).
- , "Kerim Barı'dan Derlenen Fıkralar I", Türk
Folkloru, 4 (39), Ekim 1982, 11-14; II, 4 (40),
Kasım 1982, 14-15; III, 4 (41), Aralık 1982, 5-7
- , "Edebiyat Fakültelerinde Yapılan Talebe Tez-
lerindeki Masallar", Türk Dili ve Edebiyatı Dergi-
si II, İzmir 1983, 208-228.
- , "Türk Masallarında Yeni Tesbit Edilen Tipler",
Türk Dünvası Araştırmaları Dergisi, (33), Aralık
1984, 170-188.
- , "Motif" Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi
6. Cilt, İstanbul 1986, 401-402.
- , Doğumunun 50., Yazı Hayatının 30. Yılı Müna-
sebetiyle Prof.Dr. Saim Sakaoğlu (Hayatı, Yayınları
ve Yazılarından Seçmeler), Konya 1989.
- - Esmâ ŞİMŞEK, "Dede Korkut Hikâyelerinin
Motif Yapısı" Türk Dünvası Araştırmaları Dergisi,
(59), Nisan 1989, 111-133.
- , "Tarihî Coğrafi Metodu Anonim Halk Şiirine
Tatbik Edebilir miyiz?" IV. Uluslararası Türk Halk
Edebiyatı Semineri (11-13 Mayıs 1989 Eskişehir)'in-
de tebliğ olarak sunulmuştur.

Ali Berat ALPTEKİN, "Masal, Halk Hikâyesi ve Efsane Metinleri İç İçe Girebilir mi?" İçel Kültürü, 4 (10), Ocak 1990, 4-9.

----- - Esma Şimşek, "Türk Destanlarının Motif Yapısı I", Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, (65), Nisan 1990, 197-254.

-----, "Azerbaycan Masalları Üzerinde Yapılan Tasnif Çalışmaları", (Masal Araştırmaları / Folktale Studies II'de yayınlanmak üzere gönderilmiştir).

Erman ALTUN, Tekirdağ Folklor Araştırmaları, İstanbul 1978.

A. Altan Araslı, Azeri Türklerinin Halk Hikâveleri, Ankara 1985.

Âdil ARIKAN, Kozan Ağzı, Ankara 1966, (Ankara Ü. DTCF lisans tezi).

Ferruh ARSUNAR, Gaziantep Folkloru, İstanbul 1962.

Ahmet Ali ASLAN, Kuzey Doğu Anadolu (Kars) Türk ve Kuzey Britanya Halk Edebiyatında Masallar, Erzurum 1980, (Yayınlanmamış doktora tezi).

Ensar ASLAN, Yaralı Mahmut Hikâyesi Üzerinde Bir Araştırma, Erzurum 1983, (Yayınlanmamış doçentlik tezi).

Suat Salih ASRAL, Öztürk Masalları, Mersin 1935.

Nurullah ATAÇ (Çeviren), Aisopos Masalları, İstanbul 1974.

İhsan Coşkun ATILCAN, Erzurum Ağzı Halk Devimleri ve Folklor Sözlüğü, İstanbul 1977.

AZERBAYCAN Edebiyatı İncileri / Nağıllar, (Tertib eden: Nuredin Seyidov), Bakü 1985.

- Muhan BALI, Ercişli Emrah ile Selvihan Hikâyesi Varyantlarının Tesbiti ve Halk Hikâveciliği Bakımından Önemi, Ankara 1973.
- , Halk Edebiyatında Nesir, Erzurum 1982.
- Nihad Sami BANARLI, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi / Destanlar Devrinden Zamanımıza Kadar, İstanbul 1971, 30-39.
- Turhan BARAZ - Semra TETİK - Nazmiye ÖZSAN, Türk Folklor Araştırmaları Dergisi / Konu - Yazar Kaynakçası, Eskişehir 1986.
- Uğuroğ BARIŞ, Safranbolu Masalları I, Karabük 1975.
- Ahmet BAYAZ, Türk Dili / Dizin I, II, III, Ankara 1972, 1974, 1981. (II ve III. ciltler İsmet Baydır ile birlikte)
- Ralph Steele BOGGS, "Types and Classification of Folklore", Funk and Wagnalls Standard Dictionary of Folklore Mythology and Legend, New York 1972, 1138-1147.
- Pertev Naili BORATAV, "Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nde Halk Edebiyatı ve Folklor Arşivi", Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi, I(1), 1942, 99-111.
- , "Doğu Anadolu'da Folklor Derlemeleri", Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi, 1945, IV (1), 85-95.
- , "Çukurova'da Folklor Derlemeleri", Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi V (3), Mayıs - Haziran 1947, 255-273.
- , Zaman Zaman İçinde, İstanbul 1958.
- , Contes Turcs, Paris 1955.
- , Le "Tekerleme", Paris 1963.

- Pertev Naili BORATAV, Türkische Volksmärchen, Berlin 1967.
- , 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı, İstanbul 1969.
- , Az Gittik Uz Gittik, Ankara 1969.
- , "Türk Halk Türkülerinde "Şiirlik Motif"ler", Türk Dili, XXVI (251), 1972.
- , Kördöğlü Destanı, İstanbul 1984.
- Ahmet BURAN, Keban, Baskil ve Ağır Yöresi Ağızları (İnceleme-Metinler - Sözlük), Elazığ 1986, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).
- , "Fırat Üniversitesi - Edebiyat (Fen - Edebiyat) Fakültesi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Yapılan Doktora ve Yüksek Lisans Tezleri ile Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde Yapılan Mezuniyet Tezleri", Fırat Üniversitesi Dergisi (Sosyal Bilimler), Elazığ 1988, 2(1), 237-250.
- Ahmet CAFEROĞLU, Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme 1, İstanbul 1940.
- , Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar, İstanbul 1942.
- , Anadolu Ağızlarından Toplamalar, İstanbul 1943.
- , Sivas ve Tokat İlleri Ağızlarından Toplamalar, İstanbul 1944.
- , Güney Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar, İstanbul 1945.
- , Kuzey Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar, İstanbul 1946.

Ahmet CAFEROĞLU, Orta Anadolu Ağızlarından Derlemeler, İstanbul 1948.

-----, Anadolu İlleri Ağızlarından Derlemeler, İstanbul 1951.

Abdurrahman COŞKUN, Çukur Türkmenlerinde Folklor Denemesi, Erzurum 1971, (A.Ü. Fen-Ed. Fak. lisans tezi).

Mustafa Kemal ÇAKICIOĞLU, Karatepe Köyünde Halk Edebiyatı ve Folklor Ürünleri / Kadirli - Adana, Elazığ 1984-1985, (F.Ü. Fen-Ed. Fak. lisans tezi).

Gülen ÇETİN, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde Yapılan Folklorla İlgili Lisans Tezleri Bibliyografyası (1940-1980), Ankara 1980.

ÇOCUK Edebiyatı Yıllığı 1987, İstanbul 1987.

ÇOCUK Edebiyatı Yıllığı 1988, İstanbul 1988.

ÇOCUK Edebiyatı Yıllığı 1989, İstanbul 1989.

M. Güner DEMİRAY, "Bir Çukurova Masalı: Muradana Eren Kızla Bey Oğlu", Türk Folklor Araştırmaları, 8 (169), Ağustos 1963, 3157-3158.

Abdurrahim DEDE, Batı Trakya Türk Folkloru, Ankara 1978.

Yusuf Ziya DEMİRİOĞLU, Yürüklerde ve Köylülerde Hikâveler, Masallar, İstanbul 1934.

Ali Dehri DİLÇİN, Çankırı Masalları, Çankırı 1933.

Şaziye DOĞAN, Kozan Ağzı, Ankara 1972, (Ankara Ü. DTCF lisans tezi).

Ömer Rıza Doğrul (Çeviren), Filozof Beydebâ / Kelile ve Dimne, İstanbul 1975.

Y[usuf] DOĞUDANDOĞAN, "Bir Çukurova Masalı: Turaç", Görüşler,
9 (81-91), Temmuz 1946, 13.

Par Rémy DOR, Contes Kirghiz De La Steppe Et De La Montagne,
AIC - Premiertrimestre 1983.

Ali DUYMAZ, Bingöl Efsaneleri (İnceleme - Metinler), Elazığ
1989, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).

Wolfram EBERHARD Und Pertev Naili Boratav, Typen Türkischer
Volksmärchen, Wiesbaden 1953.

-----, Minstrel Tales From Southeastern Turkey,
New York 1980.

Paşa EFENDİYEV, Azerbaycan Sifahi Halg Edebiyatı, Bakü 1981.

Mehmet Ali EKREM - Mehmet Ali Hilmiye, Tepegöz / Dobruca Masal-
ları, Bükreş 1985.

Şükrü ELÇİN, Halk Edebiyatına Giriş, Ankara 1986.

Ahmet Bican ERCİLASUN, Kars İli Ağızları, Ankara 1983.

----- - A. Şekür TURAN (Latin Harflerine ve Türki-
ye Türkçesine aktaranlar), Uygur Halk Masalları,
Ankara 1989.

Kerim Aydın ERDEM, Keloğlan ile Anası, Ankara 1977.

Metin ERGUN, Türkmen ve Anadolu Halk Masallarının Yapı ve Motif
Acısından Mukayesesi Üzerine Bir Arastırma, Erzu-
rum 1988, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).

Derviş ESİMEK, Toros Türkmenleri Ağızı, İstanbul 1977 (İ. Ü. Ed.
Fak. lisans tezi).

GAZİANTEP Masalları Toplama Yarışması Kılavuzu" Gaziantep Kültür, Kasım 1957.

Efrasiyap GEMALMAZ, Erzurum İli Ağızları (İnceleme - Sözlük ve Dizinler), Erzurum 1978.

Kenneth S. GOLDSTEIN, A Guide For Field Workers in Folklore, (Tercüme eden: Ahmet Edip Uysal), Hatbara, Pennsylvanla 1964.

Orhan Şaik GÖKYAY, Değem Korkudun Kitabı, İstanbul 1973.

İsmail GÖRKEM, Elazığ Efsaneleri Üzerinde Arastırmalar (Metinler ve İncelemeler), Elazığ 1987, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).

Hüseyin GÜL, Ülkü Dergisi (Yeni Seri)'ndeki Halk Edebiyatı Yazıları, Erzurum 1982, (A.Ü. Fen-Ed. Fak. lisans tezi).

Yusuf GÜL, Tunceli'de Savaklılar, Ankara 1976.

Tuncer GÜLENSOY, Kütahya ve Yöresi Ağızları (İnceleme - Metinler - Sözlük), Ankara 1988.

Turgut GÜNAY, Rize İli Ağızları (İnceleme - Metinler - Sözlük), Ankara 1978.

Umay GÜNAY, Elazığ Masalları (İnceleme), Erzurum 1975.

-----, "Masallarda Değişen Motifler ve Tesirleri", Türk Kültürü, 18 (211 - 212 - 213 - 214), Mayıs - Haziran - Temmuz - Ağustos 1978, 226.

Eflatun Cem GÜNEY, En Güzel Türk Masalları, İstanbul 1948.

-----, Bir Varmış Bir Yokmuş, İstanbul 1956.

-----, Evvel Zaman İçinde, İstanbul 1957.

Eflatun Cem GÜNEY, Gökten Üç Elma Düştü, İstanbul 1960.

-----, Az Gittim Uz Gittim, İstanbul 1961.

Seza GÜNGÖR, Halk Bilgisi Haberleri Bibliyografyası, Elazığ
1990, (F.Ü. Fen-Ed. Fak. lisans tezi).

Fuat GÜZEL, Kadirli Ağzı, İstanbul 1977, (İ. Ü. Ed. Fak. lisans
tezi).

Nimetullah HAFIZ, Kosova Türk Halk Edebiyatı Metinleri, Prishtine
1985,

Mahmut İSLAMOĞLU, Kıbrıs Türk Folkloru, Kıbrıs 1969.

Fahir İZ, Eski Türk Edebiyatında Nesir (XIV. Yüzyıldan XIX.
Yüzyıl Ortasına Kadar Yazmalardan Secilmiş Metin-
ler), İstanbul 1964.

Ümit KAFTANCIOĞLU, Tek Atlı Tekin Olmaz, İstanbul 1973.

Seyfi KARABAŞ, Bütüncül Türk Budunbilimine Doğru, Ankara 1981,

Metin KARADAĞ, Erzurum ve Çevresinden Derlenen Halk Hikâyeleri
Üzerine Bir Araştırma, Erzurum 1984, (Yayınlanma-
mış doktora tezi).

Mehmet KARANLIK, Karalar (Karaisalı - Adana) Köyü Folklorundan
Örnekler, Erzurum 1981, (A.Ü. Fen-Ed. Fak. lisans
tezi).

Osman KARATAŞ, "Tilkinin Tilkiye Hilesi", Günevsu, 2 (20),
Eylül 1986, 22.

Ahmet KAYA, "Belleten"deki Halk Edebiyatı ve Folklor ile İlgili
Yazılar, Erzurum 1976, (A. Ü. Fen-Ed. Fak. lisans
tezi).

E dip KIZILDAĞLI, Hatay Masalları, İskenderun 1988.

Hamid Zübeyr [KOŞAY], Dokuz Ötkünç, Ankara 1929.

Hasan KÖKSAL, Battalnâmelerde Tip ve Motif Yapısı, Ankara 1984.

Cemâl KURNAZ, "Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler (Edebiyat) Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde Yapılan Tez Çalışmaları", Türk Kültürü, 21 (243), Temmuz 1983.

Pâki KÜÇÜKER, Bingöl Merkez İlçe ve Köyleri Ağızları (İnceleme-Metinler - Sözlük), Elazığ 1988, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).

KÜLTÜR Sanat Yıllığı 1982, İstanbul 1982.

Max LÜTHI, Märchen, Stuttgart 1968

Zeynelâbidin MAKAS, Tufarganlı Abbas ve Gülgez Peri Hikâyesi Üzerinde Bir Araştırma, Erzurum 1982, (Yayınlanmamış doktora tezi).

MASAL Araştırmaları / Folktale Studies I, İstanbul 1988.

A. Ferhan OĞUZKAN, Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı, Ankara 1977.

Selahattin OLCAY - Ahmet Bican ERCİLASUN, Arpaçay Köylerinden Derlemeler, Ankara 1976.

Mustafa Can ONARAN, Türk Kültürü Dergisi Folklor ve Halk Edebiyatı Bibliyografyası, Erzurum 1986, (A. Ü. Fen-Ed. Fak. lisans tezi).

Sedat Veyis ÖRNEK, Geleneksel Kültürümüzde Çocuk, Ankara 1979.

Haluk ÖZALGAN, Zaman - Mekan Eksenlerinde Halkbilimi, Ankara 1984.

H. İbrahim ÖZDEMİR, İmamoğlu ve Çevresinden Folklor Maksülleri Erzurum 1984, (A. Ü. KKE. Eğt. Fak. lisans tezi).

- Osman ÖZER, Karlıova ve Yöresi Ağızları (İnceleme - Metinler - Sözlük), Elazığ 1990, (Yayınlanmamış lisans tezi).
- Mustafa ÖZGÜVEN, Osmaniye Ağızı, Ankara 1965, (Ankara U. DTCF lisans tezi)
- Ali ÖZTÜRK, Çağları İçinde Türk Destanları, İstanbul 1980.
- , Türk Anonim Edebiyatı, İstanbul 1986.
- V. Ja. PROPP, (Çeviren: Hüseyin Cümüş), Masalların Yapısı ve İncelemesi, Ankara 1987.
- Vladimir PROPP, (Çeviren: Mehmet Rifat - Sema Rifat), Masalın Biçimbilimi, İstanbul 1985.
- Suphi SAATÇİ, Kerkük Çocuk Folkloru, İstanbul 1984,
- Sabir SABAH, (Latin harflerine çeviren), Azerbaycan Masalları, (?) 1982.
- Saim SAKAOĞLU, Gümüşhane Masalları Metin Toplama ve Tahlil, Ankara 1973
- , "Bursa'lı Lâmi'î'nin Letâ'if'indeki Hayvan Masalları", Journal of Turkish Studies, (3), 1979, 279-289.
- , "Nasreddin Hoca Fıkralarındaki Motiflerin Yaygınlığı", Eskişehir Anma Günleri Dergisi, Haziran 1979, 4-6.
- , Anadolu - Türk Efsanelerinde Tas Kesilme Motifi ve Bu Efsanelerin Tip Katalogu, Ankara 1980.
- , Kıbrıs Türk Masalları, Ankara 1983.
- , Sahada Derleme Metodları, Erzurum 1988.
- Bilge SEYİDOĞLU, Erzurum Halk Masalları Üzerine Araştırmalar (Metinler ve Açıklamalar), Ankara 1975.

Bilge SEYİDOĞLU, Erzurum Efsaneleri (Erzurum'da Belli Yerlere Bağlı Olarak Derlenmiş Efsaneler Üzerinde Bir İnceleme), Ankara 1985.

-----, "Masal", Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, 6. Cilt, İstanbul 1986.

Ayşe SOYUPAK, Namrun Türkmenleri Üzerine Çalışmalar, Ankara 1973, (Ankara Ü. DTCF, lisans tezi).

Otto SPIES, Türk Halk Kitapları, (Tercüme eden: Behçet Cönül), İstanbul 1941.

-----, Türkische Märchen, Düsseldorf - Köln, 1967.

Gülten SUVEREN, (Çeviren), Binbirgece Masalları, İstanbul 1969.

Ahmet ŞENTÜRK, Malatya, Malatya 1984.

Esmâ ŞİMŞEK, "Masal: Sabırlı Kız", Türk Folkloru, 4 (54), Ocak 1984, 25-26.

-----, Arzu ile Kamber Hikâyesi Üzerinde Mukayeseli Bir Araştırma, Elazığ 1987 (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).

-----, "Malatya'da Anlatılmakta Olan "Sabırtası" Masalı Üzerine Mukayeseli Bir Araştırma", İnönü Üniversitesi, III. Battal Gazi ve Malatya Çevresi Halk Kültürü Sempozyumu / Tebliğler, İstanbul 1989, 259-265.

-----, "Kadirli ve Çevresinde Masal Anlatma Geleneği ile "Sonu Düşünülmemeyen Duâ" Adlı Masal", Erciyes, 12 (125), Mart 1989, 29-31.

Nail TAN, Folklor (Halkbilimi) -Genel Bilgiler-, İstanbul 1985.

Nuri TANER, "Halk Bilgisi Haberleri, Folklor Postası, Türk Folk-

- lor Araştırmaları, Folklor, Folkloru Doğru, Halk Bilimi, Sivas Folkloru ve Türk Folkloru Dergilerinde Yayımlanan Masalların Bibliyografyası", Masal Araştırmaları / Folktale Studies I, İstanbul 1988, 77-131.
- Oğuz TANSEL, Masallar / Altı Kardeşler, Ankara 1962.
- Suat TATLI, Adana (Kadirli) Folklorundan Örnekler, Erzurum 1988, (A. Ü. KKB. Eğt. Fak. lisans tezi).
- Stith THOMPSON, The Folktale, New York 1946.
- , Motif Index of Folk - Literature, 6 cilt, Indiana University USA, 1955 - 1958.
- , The Types of the Folktale, Helsinki 1964.
- , "Type", Funk and Wagnalls Standard Dictionary of Folklore Mythology and Legend, New York 1972, 1137-1138.
- TERCÜMAN Gazetesi, 11 Temmuz 1990, 5.
- Semih TEZCAN, Azerbaycan Halk Yazını Örnekleri, Ankara 1978.
- Naki TEZEL, Keloğlan Masalları, İstanbul 1936.
- , İstanbul Masalları, İstanbul 1938.
- , Köroğlu Masalı / İstanbul Rivayeti, İstanbul 1939.
- , "Türk Halk Masalları Üzerine Bir İnceleme", Hisar 5 (24 '99'), 1965, 17.
- , "Türk Halk Edebiyatında Masal", Türk Dili, 19 (207), 1968, 452.
- , Türk Masalları, I, II, Ankara 1985.
- Kâmil TOYGAR, "Çağrı" Folklor ve Halk Edebiyatı Bibliyografyası Ankara 1984.

- Mehmet TUĞRUL, Malatya'dan Derlenmiş Masallar, Ankara 1946.
- , Mahmutgazi Köyünde Halk Edebiyatı, İstanbul 1969.
- Mustafa TUNÇ, Kadirli Masalları, Erzurum 1977, (A. Ü. KKB. Eğt. Fak. lisans tezi).
- TÜRK Folklor ve Etnografya Bibliyografyası I, Ankara 1971.
- TÜRK Folklor ve Etnografya Bibliyografyası II, Ankara 1973.
- TÜRK Folklor ve Etnografya Bibliyografyası III, Ankara 1975.
- TÜRKİYE Makaleler Bibliyografyası,
- Fikret TÜRKMEN, Tahir ile Zühre, Ankara 1983.
- Nükte UĞUREL - Seyit Kemâl KARAALIOĞLU - Nevzat KIZILCAN, (Türkçelestirenler), Bütünüyle La Fontaine Masalları, İstanbul 1976.
- Ahmet Edip UYSAL, Traditional Turkish Folktales For Children, Ankara 1986.
- Murat UZ, "Çukurova'dan Notlar: Yürük Kızı Güler ile Yürükoğlu Ahmet", Türk Folklor Araştırmaları, 3 (57), Nisan 1954, 911.
- , "Güney Anadolu'dan Bir Masal: İran Şahının Oğlu", Türk Folklor Araştırmaları, 3 (55), Şubat 1954, 878 - 880.
- Aderheid UZUNOĞLU - OCHERBAUER, Türkische Märchen, Printed in Germaniy 1982.
- Vağif VELİYEV, Azerbaycan Folkloru, Bakü 1985.
- Warren S. WALKER - Ahmet Edip UYSAL, Tales Alive in Turkey, Cambridge, Massachusetts 1966.

- Warren S. WALKER - Michael D. FELKER - Elizabeth K. BRANDT,
Archive of Turkish Oral Narrative Preliminary
Catalogue II, 1988.
- Ali Rıza YALMAN (Yalkın), Cenupta Türkmen Oymakları, (Hazırlayan: Sabahat Emir), Ankara 1977.
- Muhsine YAVUZ, Diyarbakır Efsaneleri Üzerine Bir Arastırma,
(Derleme - İnceleme), Diyarbakır 1988.
- Cemil YENER, Türk Halk Edebiyatı Antolojisi, İstanbul 1973.
- Kâzım YETİŞ, "Türkiyat Enstitüsü Kütüphanesindeki Tezlerin
Bibliyografyası I", İstanbul Üniversitesi Edebiyat
Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, (XXIII),
İstanbul 1981, 260-327.
- Hulûsi YETKİN, Gaziantep'te Derlenen Halk Masalları, Gaziantep 1962.
- Ahmet YILMAZER, Adana ve Yöresinde Türkmen ve Yörük Ağızları,
Ankara 1974, (Ankara Ü. DTCF. lisans tezi).
- Oğuz YORGANCIĞLU, Kıbrıs Folkloru, Kıbrıs 1980.
- ZİYA Gökalp, "Usullere Dair Halkıyyat I - Masallar", Küçük
Mecmua, (18), 2 Teşrinewvel 1338 / 1922, 9-12.
- , Kızıl Elma, Ankara 1976.
- , Altın Işık Masalları, İstanbul 1983.

19197

T. C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YUKARIÇUKUROVA MASALLARINDA MOTİF VE TİP ARAŞTIRMASI

II. CİLT
(METİNLER VE SÖZLÜK)

(DOKTORA TEZİ)

T. C.
Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi

ESMA ŞİMŞEK

ELAZIĞ - 1990

ALTINCI BÖLÜM
METİNLER ve SÖZLÜK

1. AYI İLE TILKI

Bir gün, bir ayînen, bir dilki arkadaş olmuşlar. Bunnar, gece yerler, gündüz yatarlarımış, gündüz yerler, gece yatarlarımış. Bir gün, ayı demiş kine:

"Artık, osandım, ben gedim de, bir av alim de gelim. Bir geçi dutim de, yiyek," demiş. Dilki de:

"Olur," demiş.

Ayı, getmiş. Ayı gedişin, dilki acıkmiş. Bu ayının da, yedi tene eniği varımış. Ayı getmiş, iki üç gün gelmemiş. Dilki, bu ayınıñ yedi eniğiniñ, yedisini de yemiş, guyruklarını bile goymamış. Ondan sonra, ayı gelmiş, oruya buruya bakmış, yok! Ayınıñ çocukları, enikleri yok! Bu sefer, ayı arkadaşına dönmüş:

"Dilki, niyetdin benim malaklarımı?" demiş.

"Acıkdim, yedim. Nediyn gelmediñ, sen de kaç gündür?" demiş.

"Ulan, heyle yediñ, benim malaklarımı?"

"Yedim işde, acıkdim, yedim,"

"Dur, ben de seni yiyem de, gör,"

Bu dilki, kaçivermiş, orda bir pencere varımış, o pencereden çıkıp kaçmış. Ayı, arkasından goşmuş amma, dilkiyi dutamamış.

Bu dilki, kaçarken kaçarken, bir dârmene varmış. Ardından da, ayı varmış kine, ne görsün? Dilki, dârmene üğüdüyor!

Ayı galan, yavaşça, bunun yanına yaklaşmış:

"Aman dilki gardaş, şu dârmen ügütmiye, bana bellet," demiş. Ayı:

"Haydi, şu guyrugunu daşın altına guy da, belledim," demiş.

Ayı, guyrugunu, goymuşmuş, dilki un yerine, ayının guyrugunu çekmeye başlamış. Ayı:

"Dur, ben de senin anacığını ağlatırım yavaş," demiş.

Dilki, gene kaçmış ordan. Gene, bir yere getmiş. Ayı da, peşinden varmış. Orada, dilki acıkmış. Başlamış, hamır yunurmaya. Kömbe edip de, yiyecekmiş. Ayı, yanına yaklaşıp, demiş ki:

"Niyediyon böyle, dilki gardaş?" demiş.

"Acıkdım, kömbe edip de, yiyecâm,"

"Eee, bana da bellet o zaman,"

"Olur. Sen burada hamırı yunurudur. Ben de, şuraya, damın başına çıkim, oradan bakim," demiş.

Bu dilki, damın başına çıkmış, ayı hamırı yugururken, bunun üsdüne, oradan bir teneke kül atmış. Kaçmış şimdi bu. Ayı da, gözünü üfeliyep, niyederken, bakmış ki, dilki heç yok! Dilki, başını gene gurtarmış, varmış bir suyun gırağına.... Dilki, bu suyun gırağına varmış, orada sebet örmiye başlamış. Ayı, gene buna yaklaşmış:

"Ulan dilki gardaş, ne var, şu sebet örmesini bana da bellet," demiş.

"Olur, bellediyim,"

"Öyliyese, hadi bellet, nasıl belledeceksen," demiş ayı.

Gayrı, bunnar, çıbığı kesmişler, şöyle bir taraşdüzmüşler. Sepedi, örmiye başlamışlar. Açık örüşün, dilki ayıya demiş kine:

"Şuraya, içine otur da, nasıl olmuş bakîm?"

"Eeee..., üsdünü örüp de, bana çıkacak delik gomasan nolacak?"

"Ben sana, çıkacak deliği goyarım,"

Ondan sonra ayı, sepedin içine oturmuş. Dilki de başlamış, sepedin üsdünü örmeye. Örmüş, örmüş, örmüş, heç delik goymamış. Ayı, sepedin içinde galmış. Aşşâda da, avratlar, yunak yıkıyorlarıymış. Orada, iki-üç tene avrat varımış. Bu dilki, sepedi almış, gayanın başına varmış, onnara el etmiş, sonra da ayıyı, bunnara doğru kürelemiş:

"Varıyor haaa, varıyor haaa, varıyor haaa,"

Avratlardan, tokacı çeken yürümüş, tokacı çeken yürümüş. Hepiciği, sepedin başına varmışlar. Vururken, vururken, vururken, ayıyı oracıkda öldürüvermişler.

Dilki de, yemiş içmiş, murazına geçmiş.

Fadik ÇETİNKALE

2. TUM TUM TUMENCİK

Bir varmış, bir yokmuş. Bir geyunun, Tüm Tüm Tümencik adında bir guzusu varmış. Geyun dışarıya çıkarken, gapıyı yavrusunun üsdünden kitleyip:

"Bak, Tüm Tüm Tümencik, ben gelmedikten sonra, heç kimseye gapıyı açma. Sonra gurt gelip seni yer. Sakın, sakın, ben gelip de bir işaret vermeden, şu gapıyı açma. Şimdi, ben gedip sana ot getirecâm," demiş.

"Olur anne," demiş Tüm Tüm Tümencik.

Biraz sonra gurt gelmiş:

"Tüm Tüm Tümencik, aç gapıyı ben geldim, ben senin annem, sana ot getirdim," demiş. Tüm Tüm Tümencik:

"Hayır, sen benim annem olamazsın. Benim annemin sesi inceikti, senin sesin çok galın," demiş.

Gurt, çekip getmiş. Hemen bir tebeşirciye varmış, biraz tebeşir alıp gelmiş. Sesini iyice inceltmiş, gene guzunun yanına gelmiş:

"Tüm Tüm Tümenciiik, aç gapıyı ben geldim, sana ot getirdim," demiş.

Tüm Tüm Tümencik, gapıyı açacakmış ki, bu sefer de gapının altından gurdun ayaklarını görmüş:

"Benim annemin ayakları gınalıydı, senin ayakların gapgara. Sen annem olamazsın," demiş.

Gurt getmiş, ayaklarını da gınalamış gelmiş:

"Tüm Tüm Tümencik, aç gapıyı ben geldim. Bak yavrum,

ayaklarımın gınasından bil, ben senin annem, sana ot getirdim," demiş.

Tüm Tüm Tümencik, ayağına bakmış ki, gerçekten de gınalı! Hemen açmış gapıyı, bunu içeri almış. Gurt, üç günden beri açmış, guzuyu tıs tüm yutmuş, gapıyı da kitleyip arkasına yatmış.

Biraz sonra, annesi otları toplayıp, yorgun argın eve gelmiş:

"Tüm Tüm Tümencik, aç gapıyı yavrım, ot getirdim sana," demiş.

Goyun, bakmış ki , gapıyı açan yok:

"Herhalde uyumuş Tüm Tüm Tümencik," diye düşünmüş, boynuzlarıyla yite yite, gapıyı açmış. Açmış, bakmış ki, Tüm Tüm Tümencik yok! Gurt da, yorgunluktan, gapının ortasına sızmış, yatıyor. Bu, hemen onun, yavrusunu yediğini anlamış. Oradan bir makas almış, gurdun garnını açmış. Yavrusu Tüm Tüm Tümenciği çıkarıp , garnına daş doldurmuş, geri dikmiş. Gurt uyandığında, garnında bir ağırlık olduğunu hissetmiş:

"Bana noldu böyle?" derken, bir de bakmış, yanında goyunu görmüş. Goyun demiş ki:

"Üsdündeki ağırlığın getmesi için get, ye gumu, iç suyu, ye gumu, iç suyu, sonra da gel, bayırlıktan yuvarlan. O zaman gurtulursun," demiş.

Gurt getmiş; yemiş gumu, içmiş suyu, yemiş gumu, içmiş suyu, sonra bir de bayırlıkda yuvarlanmış, garnı patlamış, orada ölüp getmiş....

Tüm Tüm Tümencik de, annesiyle rahat rahat yaşamış.

3. TILKI İLE TAKTALA PAŞA

Bir varıymış, bir yoğumuş, çok demesi günahıymış. Bir dilki paşa varıymış, bir de taktala paşa varıymış. Taktala paşa, bu dilkinin hombuluna yumurtlamış. Oraya yuva bağlamış, yumurtlamış, sonra da cüçük çıkarmış. Dilki gelmiş öteden, demiş kine:

"Taktala paşa, sen niye benim hombuluma yuva bağladın da, cüçük çıkartdın?" demiş. Dilki:

"Niyedim, çıkartdım işde," demiş.

"Cüçüklerini sırtla get. Yoksa çok kötülük yaparım sana," demiş dilki. Taktala paşa:

"İyi, şu cüçüğümün birini al, götür de, onu yiyene gadar ben de götürürüm," demiş.

Dilki, cüçüğün birini almış götürmüş. Onu bir-iki gün yemiş. Ardından, taktala paşa başlamış ağlamaya:

"Dilki cüçüğümü götürdü de, yedi," diyen.

Oradan da bir garga geçiyormuş, bunun yanına gelmiş:

"Ulan, sen burada ne diyin ağlıyon taktala paşa?" demiş.

"Cüçüğümü dilki yedi, onun uçun ağlıyom," demiş. Garga:

"Bir daha gelirse, ne diyen uçurmadın derse, de ki; "Ulan cüçüğünü de düşür, al get, beni de al get, ben yuvamı götürmeyecâm," de -demiş-. Amma, deme ki, o, sana bunu kimin öğrettiğini sorarsa; "garga paşa öğretti," diye. Sakın ha sakın, bunu deme," demiş.

"Olur, demem," demiş.

Ordan, gene gelmiş bu dilki:

"Niye uçmadın takdala paşa, cüçüklerini niye götürmedin?" demiş.

"Uçurtmuyom. Ağaca gel de, beni de al, cücüğümü de al," demiş.

"Ulan, bunnarı sana kim öğretti?" demiş.

"Beni, garga paşa öğretti," demiş.

Dilki getmiş, ardından garga paşa, takdala paşanın yanına gelmiş:

"Ben sana, deme dediğidim taman batasıca, ne diyin dedin?"

Öte yandan dilki de garga paşayı aramaya başlamış:

"Dur,yavaş, ben de senin anacığını ağladırım, garga paşa," demiş.

Bu, getmiş, getmiş, bir issiz pınarın başına yatmış, ölü gimi uzanmış. Öteden garga gelmiş, bakmış ki, dilki ölü gimi yatıyor! Bu, ölü sanmış dilkiyi. Halbuki, dilki "çakal öldü" ye vurmuş gendini. Garga varmış, bunun ibiğine gonmuş. Gonuşun, dilki bunu şarpadan dutmuş, demiş kine:

"Şimdi senin anacığını ağlatmadım mı?"

"Niyetdim ben ki?"

"Benim ağaca çıkamayacağımı, takdala paşaya sen öğretmedin mi?"

"Senin baban, benim dedemi ağzına aldı da, şo ilerideki dağın başına çıkıp da goyuruverdiyidi, etini de lokma edip yediyidi," demiş garga.

"Sahi mi ulan sahi mi?" demiş.

Bunu, ağzına alıp da, yüce dağın başından goyuruverince dilkinin ağzı açıkda galmış.....

4. KARAFATMA

Evel varımış, bir varımış, çok söylemesi günahımış, bir Garafatma varımış. Evi süpürüyormuş, bir suvan gabuğu bulmuş:

"Aman, ben böyle güzelim de, nediğin gociye getmiyom, gederim," demiş.

Öyle diye diye, evini tergemiş, gelmiş getmiş bu. Yolda, önüne bir çoban çıkmış. Garafatma:

"Çoban, çoban, beni alın mı?" Çoban:

"Alırım," demiş.

"Canın sıkılışın, beni neyinen döven?" demiş.

"Şu gördüğün goca deynâminen döverim," demiş.

"Get, get, ben seni almam," demiş.

Haydili... sürmüş getmiş. Getmiş, getmiş, bakmış ki, bir çiftçi çift sürüyor:

"Çifçi, çifçi, beni alın mı?" demiş.

"Alırım," demiş çifçi.

"Darılışın neyinen döven?"

"Şu mesetiminen döverim," demiş.

"Get baba, get, ben seni almam," demiş.

Getmiş bu, bakmış ki; bir delikten bir delâ, bir sıçan gediyor:

"Sıçan, sıçan, beni alın mı?" demiş.

"Alırım," demiş sıçan.

(Sıçanın alırım dediği yok ya,) Bu, gafasını kertmiş, dela getmiş, arkasından da Garafatma getmiş. Orda, bir durmuşlar, iki durmuşlar, beş durmuşlar, acıkmışlar. Şimdi, sıçan demiş ki:

"Ben gedecâm Fatma hanım. Vallâ, biyanın evinde ballar, yağlar dolu, şimdi misafir geldi oraya - demiş- Ben yiyem, yiyem, sana da getirim," demiş.

Bu, getmiş getmiş, biyanın evine varmış. Sıçan gettikten sonra, bir yağmur çilenivermiş, orada, atın izine birtığı su birikmişmiş, Garafatma oriye düşmüş. Öteden de atlılar geliyormuş. Atlılar oriye gelişin, Garafatma:

Atlı, atlı, arap atlı,
 Arabı yamşaklar,
 Kırmızı damşaklar,
 Biya evine varınız,
 Allah'a emek diyesiniz,
 Saçı uzun selvi hatın,
 Boyu uzun minare hatın,
 Suyu düşdü diyesiniz,
 Sıçan paşa, ulaşıvere.

Atlılar:

"Allah, Allah, ses atın ayânın dibinden geliyor, amma kimse yok, bu necik böyle?" demişler.

Bu atlılar gelmişler, biyanın evine inmişler, o yemâ yiyeceklerimiş. Oradakılara:

"Yahu, biz gelirken bişe duyduk,"

"Hayrola,"

"Vallâ abi, atın ayânın dibinde, bir ses:

Atlı atlı, arap atlı,
 Arabı yamşaklar,
 Kırmızı damşaklar,
 Biya evine varasınız,

Allah'a emek yiyesiniz,
Saçı uzun selvi hatın,
Boyu uzun, minare hatın,
Suya düştü diyesiniz,
Sıçan paşa ulaşivere,

diyor, amma, atın ayânın dibinde ne olduğunu göremedik,"
diyorlar. Sıçan:

"Vayy, bu benim hanım, noldu ola?" demiş.

Gelmiş, bakmış ki; atın basdığı suyun içinde, Garafatma
beleniyor! Sıçan:

"Fatmacık, el ver elleşek,
Fatmacık, el ver elleşek," demiş.

Fatmacık, buna küsmüş, elini vermemiş. O da, onu depe-
lemiş, gomuş getmiş, işde bu.....

Cennet AKSOY

5. AYI İLE KARISI

Bir varımış, bir yoğumuş, bir ayı varımış. Genç kızlar da, yaylada, çadırdaki otururken oduna giderlerimış. Oradaki kızların hepsi toplanır giderlerimış. Bunnar getdikden kerli odunlarını toplamışlar, şelek edip genegeri gelmişler. Amma, bu kızlardan biri orada uyuyup galyor. Uyuyup galdıktan kerli, ayı geliyor, o gızı alıp, gendi deliğine götürüyor. Bunnar, orada evleniyorlar, garı-goca oluyorlar, üç tene çocukları dünyaya geliyor. Amma, bunnarın üçü de ayıymış.

İşde, ayı gediyor, geziyor, dolaşıyor, ordan burdan hırsızlık ediyor, et getiriyor, onu getiriyor, bunu getiriyor, onnari besliyor. Gız diyor ki ayıya:

"Çocuklar kirlendi, bunnarı bir çimdirek," diyor.

Ayı gediyo, odun getiriyor, ataşı yakıyorlar, gazanı guruyorlar, ondan sonra, gız ayıya diyor kine:

"Hadi get de, içeriden bir tas getir," diyor.

Bunnar da, bir inde dururlarımış. Gız, hanı, tavuğu gaynar suya basan ya? İşde öyle, bu çocukları dutuyor, aliyecini gaynar suya batırıyor, şöyle hepisini sıralayıp yatırıyor. Öteden ayı geliyor, çocuklarını seviyor. Gız diyor kine:

"Gülüyorlar bak. Çimdirince sevindiler, seni de görünce gülüyorlar, dişleri sırtarıyor, gülüyorlar," diyor.

Ondan sonra, gız gene :

"Get de, inden şunu getir," diyor ayıya.

Gız, ayı içeriye girince, onnarı bırakıp bir kaçıyor, bir kaçıyor, bir kaçıyor... Ayı da, arkasından geliyor. Ayı gelişin, gız çama çıkıyor. Gız çama çıkışın, ayı yanında sürünüyor, ona diyor ki:

"Hadi eve gedek," diyor.

Gız da diyor ki:

"Yok, olmaz, üsdümde picamam yok. Get, picamamı getir de gedim," diyor.

Ayı, picamasını getirmeye gedişin, gız inip gene kaçıyor. Anasıgıl da, yayladan göçmüş gelmişler, orfye bir yere gonmuşlarımış. Oriye gelişin, gız yanlarına varıyor. Anası-babası gızlarını görüşün:

"Amaaan, sen nerdiyeydin gızım? Biz, seni öldün belliyorduk," diyorlar.

Bunnar, dutuyorlar, ayı gelmeden evel bir guyu deşiyorlar. Ondan sonra, hamır yağuruyorlar, ayı gelirken de:

"Enişde buyur, enişde buyur, şöyle gel, böyle gel," derken, ayı yaklaşıyor. Bunnar, hemen ayıyı dutup, o gyunun içine yitiveriyorlar. Ayı, içine düşünce, başlıyorlar gyunun içini daşınan doldurmaya. Orda, nagadar daş varısa, hepiciğini gyunun içine atıyorlar, ayıyı orada öldürüyorlar. Onnar da yiyep içip muradlarına geçiyorlar.

Zehra TURAN

6. DEĞİRMENCİ İLE TILKI

Bir varımış, bir yoğumuş, bir değirmenci ile bir tilki varımış. Bu değirmencinin azziğini, her gün bir dilki gelir yerimış. Değirmenci, her gün aç galırmış. Bu değirmenci diyor ki:

"Bir gün, bunu bekliyem bakım, benim bu azziğımı yiyen kim?"

Değirmenci bekliyor, bakıyor ki; bir dilki! Geliyor, azziğı yiyor. Değirmenci bunu, gedecâ zaman yakalıyor:

"İs misin, cis misin?" diyor değirmenci. Dilki:

"İsim de, cisim de, ben sana gardaşlık olmaya geldim," diyor.

"Get şurdan -diyor- dağ dilkisinden gardaş olur mu? Ben, seni gardaş edip de ne edecâm?" diyor.

"Vallâ, ben sana gardaş olurum, senin çamaşırını yıkarım, sırtını yıkarım, dediğini getiririm. İşde, ne dersen onu yaparım," diyor.

Değirmenci:

"Pekiyi, gel bakalım," diyor.

Bu dilkiyinen değirmenci, bir zaman, beraber galıyorlar. Bir gün, bu dilki düşünüyor:

"Eeee gardaş, sen bekâr, ben bekâr, nolacak bizim hâlimiz?" diyor. Değirmençi:

"Gardaş, sen bir dilkisin, ben bir değirmençi. Bize kim gız verici?" diyor.

Dilki:

"Ben, sana padişahın kızını bitirecâm," diyor.

"Aman gardaş, padişahın kızını, bize kim verir?" diyor.

"Sinamak bir şey degil ya. Ben bir dünür gedecâm," diyor.

Bu dilki, bir gün gediyor, varıyor padişahın gapısına. Padişahın gapısında da iki tene daş varımış. Biri "dünür daşıymış öteki de "isdek daşıymış. Dilki varıyor, "isdek daşı"nın üsdüne oturuyor. Padişah diyor ki:

"Çağırın bakiyim, şu dilki biyâyi. İsdâ neyise, onu yerine getirin," diyor.

Uşaklar, bunun yanına varıyorlar:

"Buyur dilkim" diyorlar. Dilki:

"Vallâ padişahım, biraz altınımız varıdı, onu ölçecâk da, sizin şiniğimizi isdiyom," diyor.

"Verin," diyor padişah.

Şiniği, bu dilkinin guyruguna bağıyorlar. Dilki, alıp geliyor. Biraz beriye gelişin, şiniğin arkasına bir tene altın yapışdırıyor, eletiyor geri teslim ediyor.

Sabahısı gün oluyor. Gene varıyor padişahın yanına, "isdek daşı'nın üsdüne oturuyor. Çağırıyor padişah bunu yanına. Diyor ki:

"Vallâ, dün vakdımız olmadı, yetiştiremedik. Biraz da gümüşümüz varıdı da, onu ölçecâk da, şiniğin için geldim," diyor.

Şiniği gene götürüyor. Bu sefer de arkasına, bir gümüş yapışdırıp getiriyor. Avrat kızına diyor ki:

"Görüyon mu kızım, meğer bunnar, na gadara zenginlerimmiş. Bir gün altın ölçdüler, bir gün gümüş ölçdüler," diyor.

Devligisi gün oluyor, gene varıyor dilki, "dünür daşı"nın üsdüne oturuyor. Padişah diyor ki:

"Çığırın dilkiyi,"

Dilki geliyor:

"Buyur dilki biya, emrini bekliyorum," diyor padişah.

"Padişahım, benim emrim, Allah'ın emriyinen, gızınızı gardaşım dârmençiye isdemeye geldim -diyor- Gardaşımından ötürü düğürçüyüm," diyor. Padişah:

"Dilki biya, bizim âdetimizde, eniştayi görmiyişin, gızı vermek. Getir gardaşını, bir görek de ondan sonra gızı vererek," diyor.

Bu dilki, işdahlı işdahlı gediıyor, dağirmençiye varıyor:

"Yörü, yörü-diyor- senînen barabar gedecak. Ben işi yaptım, adamlar seni görecek," diyor.

Değirmençi:

"Aman dilki gardaş, ben nasıl gedim, ben bir değirmençiyim, üsdüm un, başım un, sırtım yamalık. Ben nasıl olup da padişahın huzuruna çıkacâm?" diyor.

"Yörü sen, ben ileride bir dilki düzeni gullanırım, seni oraya eletirim," diyor.

Bunnar, ireliye varıyorlar. Bu dilki, şimdi adamı, oraya otudduruyor, bunu yıkandırırken, yıkandırırken, güzelce temizliyor. Adama:

"Sen, burda otur," diyor.

Gendi de, suya giriyor, yola yatıyor, oluyor her tarafı bir çamır. Varıyor, padişahın gapısına. Padişah:

"Aman dilki, bu halin ne?" diyor.

"Vallaha padişahım, bir yağmır yağdı, bir yağmır yağdı, üç tene altımızda at, gözleri altın dolu halı hâbe, onnar hep

sele getdi -diyor- ben, gardaşımı zor gurturdım. Buriye, bir gat çamaşır diyen geldim. Ev uzakda galdı, geriye de dönemedik," diyor. Padişah:

"Açın bakiyim mağazayı, dıkın dilkiyi içine," diyor.

Mağazayı açıyorlar ki, darmençiye bir elbise çıkıyor ordan ki, daha darmençi, ömründe diyal, öyle bir elbise görsün.

Dilki, elbiseleri alıp geliyor. Bunu gardaşına geydiriyor, diyor ki:

"Bak, sen bir darmençisin, sen görgüsüz olun. Orada, önüne çeşit çeşit yemek goyarlar. Onu yiyecâm, bunu yiyecâm diye görgüsüzlük yapma. Güzel, temiz temiz ye. Ben, öte dolanırım, beri dolanırım, lâmbayı söndürürüm. Sen, tabağındaki yemeği ye, başga tabakdakını goy. Lâmba yandımlı, "doydum," diye geri çekil -diyor- Benim tembaham bu. Bir de, apartmana bakıp da, üsdünü çırpma. Sana görgüsüz derler, bu da iki. Bir de, apartmanı dâniyep, elbiseni geri daneme. Sana üç tene tembahem var. Bu üçünü dutacan," diyor.

"pekiyi,"

Varıyorlar, hoş-beşden sonra oturuyorlar. Padişahınan biraz oturduktan sonra, bunnara yemek geliyor. Bu dilki, kalkıveriyor, öte dönüp, beri dönerken, lâmbayı söndürüveriyor. Söndürüşün, darmençi gendi yemâni yemiyor, başga tabakdaki yemâ yiyor, sonra lâmba yanıyor Buna, "ye" falan dedilerise de:

"Yok -diyor- sağolun doydum, elinize sağlık," diyor.

Sabânan oluyor. Tabii, bu gızı galan vermişler. Oğlan, evi şöyle bir danıyor, elbisesini bir çırpıyor. Padişah diyor ki:

"Çığırın şu dilkiyi, bu ne böyle, görgüsüz gimi, eve bakıp üsdünü çırpıyor," diyor.

Dilki:

"Aaah padişahım, onun bir elbisesi vardı ki, ne diyeyim size. Şimdi elbiseyi beğenmiyor padişahım, ben ne yapayım?" diyor. Padişah:

"O zaman, mağazaya gendini dıkın," diyor.

Bu, amağazaya giriyor, ordan bir gat elbise daha geyiyor. Bunnar, gelini alıp yola çıkıyorlar. Bu gelin, atlıların önündeymiş, atıyınan geliyor. Dilki bunnara:

"Vallâ gardaş, siz şöyle durun, biz evden ayrılalı epeyce oldu. Bizim eve dev mi yerleşdi, yoksa başka bir şeyler mi oldu bilmiyom. Ben önden gidim de, ev işini hallediyim," diyor.

Dilki, gopup geliyor eve. Yolda gördüğü sığırçıya diyor ki:

"Size, bu sığır kimin diye sorarlarsa, "Osman Çavış'ın" deyin," diyor.

Goyun sürüsü görünce:

"Bunnar, Osman Çavış'ın den," diyor.

Malcıları görünce:

"Osman Çavış'nın den," diyor. İşte, ne görürse:

"Osman Çavış'ın den," diyor.

Dilki geliyor. Geliyor kine, orda bir dev, gaca bir apartımanın içine oturmuş, duruyor. (ev gendilerin nerde). Dilki, hımmır hımmır ediyor. Dev, şöyle bir dönüyor:

"Ey insanoglu -diyor- buraya guş ganadıyınan giremez, sen nasıl girdin?" diyor.

"Aaah nene, şo gelen asgerler, seni öldürmeye geliyor. Ben, dağdan beriye, gopdum geldim, seni saklamaya geldim, öldürtmiyecâm" diyor. Dev:

"Aman, gurban olayım, get öyliyeşin get, beni neriye saklarsan sakla," diyor.

"Peki o zaman, seni şordaki sapın içine saklıyam," diyor.

Dilki, devi eletiyor, sapın içine sokuyor. Ardından adamlar geliyor, gelini indiriyorlar. Bakıyorlar ki, yem, yiyecek, eşya, padişahın evindekinden daha fazla! Bu adamın evi daha güzel:

"Alah Allah, bunun padişahın evinden üstünlüğü var, eksikliği yok," diyorlar.

Bunnar, yiyor, içiyor, gedecikleri zaman dilki diyor ki:

"Sizin gızınızın bir düşmanı var, onu da öldürün de, ondan sonra gedin," diyor.

"Nerde?"

"Valla, böyle, böyle, bir dev, sapın içinde yatıyor,"

Oruya bir gaz döküyorlar, bir de kirbit çalıyorlar, devi oracıkda yakıyorlar. Yakdıktan sonra, tabii bunnar (darmençiyinen garısı) mutlu oluyorlar. Galan, bunnarın bir çocuklara oluyor. Bu dilki de daha yanlarındaymış. Bir gün dilki diyor ki:

"Ben, bunu, yalanınan, palanınan everdim. Ev sahibi etdim, çocuk sahibi etdim. Aceba, benim gıymetimi biliyor mu bu adam? Bir gün gedim de, bir dilki düzeni gullanım bakım ne yapacak?" diyor.

O gece, dilki yatmıyor, sancılanıyor, bağılıyor, çağırıyor. Adam diyor ki:

"Vay ananı, avradını dilki, bugün bizi, çeneenden uyutmadın!" diyor.

Dilki, sabaha garşı, gendini ölmüşlüğe vuruyor. Bu adamın gızı, sabanan, çay zamanı yanına varıyor:

"Dilki amca, dilki amca, kalk, çay içecek," diyor.

Öyle diyeşin, bakıyor ki gız, dilkiden heç ses çıkmıyor! Gız, geri geliyor, diyor ki:

"Baba, dilki amcam ölmüş, dilki amcamda heç ses yok," diyor.

"Gızım, çok da kıymatlı dâal ya, ayândan dut, götür, at da gel," diyor.

Gız gediyo, varıp bunun ayândan dutuyo, sürüye sürüye dışarıya atıp geliyor. Çocuk daha yeman başına oturmadan dilki geri geliyor:

"Ey insanoğlu, çiğ süt emmiş insanoğlu! Sen bir darmençiyidin, ben seni padişahın evine götürdüm. Padişaha yalan söyledim; biz söyliyek, biz böyliyek diye. Yalanınan, palanınan everdim, çocuk sahabı etdim, yuva sahabı etdim. Emëim, gözüne, dizine dursun. İşde, ben gediyo," diyo.

Dilki , çıkıp gediyo, dağa gediyo. Değirmençi de orada galıp, mutlu oluyor. Yiyep içip muratlarına geçiyorlar.

Fadime FİLİK

7. YILAN HİKÂYESİ

Osmanlı devrinde, şimdiki gibi araba yok, vasayit yok. Bir adam yayan gediormuş, yolda bir gutu bulmuş. Ayâyinen şöyle bir vurmuş, bakmış ki, gutu dolu! Adam sevinmiş, demiş ki:

"Vallâ, herhalde kıymetli bir eşya buldum," demiş, gutuyu açmış. Gutunun içinden bir yılan çıkmış. Yılan şimdiki, lisana gelmiş:

"Hıııı.... yenice düşmanımı buldum, seni sokup öldürecekim," diyor.

Yılan, adamın ayağına dolanıyor. İnsanoğlu, buna diyor ki:

"Yâ yılan gardaş, ben sana ne düşmanlık etdim gardaşım? Ben, buraya tesadüfen geldim, keşke gelmez olaydım, ayağım gırılardı," demiş. Yılan:

"Yook, beni gutunun içine goyan sensin. Ben seni sokacağım,"

Eh, can bu, adam dağın başında, silah yok, bişe yok. Nasıl gorusun insanoğlu gendisini? Demiş ki:

"Bak, şorda bir at görünüyor, gedek, o ata danışak," diyor

"Haydi,"

Adam, gutuyu goltuğunun altına alıyor, yılan da yanında, beraber yürüyorlar. Varıyorlar ki, bir tay! O da guru kemik galmış.

"Selâmünaleyküm,"

"Aleykümselâm"

İnsanoğlu diyor ki:

"At gardaş, yolda şu gutuyu buldum. Elim gırılardı, aya-

ğım gırılıydı, gelmez olaydım, tesadüfen geldim. Ayağımınan vurdum, gutu dolu olduğu için, içinde gıymatlı bir eşya bulurum umuduyla açdım. Yılan çıktı, dile geldi:

"Seni sokacâm, öldürecâm, beni bu gutuya goyan sensin, yene nice düşmanımı buldum," diyor bana. Ben, yılanı yavlarıyorum:

"Yok arkadaş, ben seni gutuya goymadım, düşmanın dâlim," de dîsem de, ikna edemedim. Can da datlı, bu arada seni gördük, "Şu ata bir danışak," dedik-diyor- sana danışmaya geldik at gardaş," diyor.

At, hayvan; Allah tarafından lisana geliyor, diyor ki:

"Yılan gardaş, ben Arabistan'da, Arap gralının atıydım. Bu, insanoğlunun eline geçdim. Beni, B grubunda goşuya goydu gazandım, C grubunda goşuya goydu gazandım, A grubunda goşuya vurdu gazandım, patronumu isim, şöhret sahabı yaptım, para gazandırdım, Cumhurbaşkanlık kupasını gazandırdım, isim yaptırdım. En sonunda, ben goşu gazanamaz olunca, beni atarabasına goşdu, dört sene arabaya goşdu, yükünü çekdim, kötene goşdu, çiftini sürdüm, beni çalışdırdı, çalışdırdı yılan gardaş, en sonunda, ben çalışamaz hale gelince, insanoğlu guyrugumdan bir kıl çekti, beni yazıya sürdü. Arpadan geçdik, guru saman bile vermiyor. Yağmurda galiyom, çamurda galiyom, yavlarıyom, gene içeri almıyor sahabım. Neyise yılan gardaş, bunnar çiğ süt emmiş, bu insanoğlu, bunnar eyi gün dostudur, heç acıma sok bunu," diyor.

Abooooov, adam ne desin şimdi? Yılan diyor ki:

"Seni, gene sokacam,"

Adam, gene gutuyu goltuğuna alıyor, yılanınan insanoğlu yanyana gediıyorlar. Varınca bakıyorlar ki, orda bir öküz var! İnsanoğlu diyor ki:

"Bir de, şuna danışak,"

"Danışak, -diyor yılan- amma, seni illa da sokacâm,"

Neyise, varmışlar bunnar:

"Selâmünaleyküm,"

"Aleykümselâm,"

Bir öküz ki, zayıflıktan kemikleri çıkmış. Öküz, Allah tarafından lisana geliyor. İnsanoğlu diyor ki, öküze:

"Öküz gardaş, yolda şu gutuyu buldum. Bulmaz olaydım, elim ayağım gırılardı. Bunu kıymetli bir eşya bulurum ümidiyle açdım. İçinden bir yılan çıktı. Yılan diyor ki: "Yenice düşmanımı buldum ben. Sokup öldürecâm seni," diyor. Yalvarıyom, yakarıyom, razı edemiyom. Şurada bir ata danışdık. At annatdı; "Bu insanoğlunun eline düşmeye gelmez, fırsat vermeye gelmez, bunnar gara gün dosdu olmazlar. Beni çalışdırdı, çalışdırdı, guyrugumdan bir gil çekdi, sürdü. Yılan gardaş, heç acıma, sok bunu," dedi. Yılan böyle hükmediyor, at böyle hükmediyor, sen ne diyon?"

Öküz diyor ki:

"Vallâ gardaş, ben de aynı ganaatdeyim. Yılan gardaş, ben tosunudum, bu insanoğlunun eline geçdim. Çiftine goşdu, ekinini sürdü, tarlasını sürdü, kötenine goşdu, biderini ekdi, gâğı arabasına goşdu, gozasını çekdim, çalışdırdı, çalışdırdı beni. En sonunda ihdiyarladım, yük çekemez hâle gelince, guyrugumdan bir gil çekdi, beni yazıya sürdü, bu insanoğlu. Yılan gardaş, bunnara heç güvenme. Bunnar eyi gün dosdu, gara gün dosdu olmazlar, bunu sok öldür," diyor.

"Ne diyon, şimdi?" diyor yılan, insanoğluna.

"Ne deyim yılan gardaş," diyor.

"Seni sokacâm amma, ibret olacak," diyor.

İnsanoğlu, gene gutuyu goltuğunun altına alıyor. Gediyorlar, ba-

kıyorlar ki, yolda bir dilki var! İnsanoğlu diyor ki:

"Haydi, bir de dilkiye sorak,"

"Olur,"

Dilkinin yanına varıyorlar. Dilki gorkuyor, guyrugunu bir giviriyor:

"Yanıma yaklaşman bakım, orada durun," diyor. Yılanınan insanoğlu:

"Yok yok," diyorlar.

"Olmaz, benim prensibim bu, orada durun bakım. Derdinizi anadın bakım oradan," İnsanoğlu:

"Derdimiz şu, dilki gardaş; ben gelirken, şu gutuyu buldum, içinden bu ejderha çıktı. Ben, gaymetli bir eşya bulurum ümidiyle açdım, ejderha çıktı; "seni sokup öldürecâm, yenice düşmanımı buldum," dedi. Yavlarıyom, yavlarıyom, bir türlü datlı canımı gurtaramadım. Şorda, bir atınan öküze danışdık. Onnar dediler ki: "Arkadaş, bu insanoğluna güvenme, bunnar eyü gün dostudur. Sok öldür, heç acıma," dediler. Şimdi de sana geldik, galan senin vicdanına," diyor. Dilki diyor ki:

"Ben, buna inanmam arkadaş,"

"Niye?"

"Yok, yalansınız,"

"Yahu, vallâ böyle oldu,"

"Yok, inanmam," diyor dilki.

"Niye inanman?"

"Benim mantık ve muhakememe göre, bu yılan, bu ejderha, bu gutuya sığamaz," diyor.

"Sığar,"

"Eeee, o zaman goyun gutuya. Ben, bunun pınavasını yapacam. Yılan girsin gutuya, ondan sonra garar veririm," diyor dilki.

Şimdik, insanoğlu gutuyu goyuyor, yılan da yanında. Allah tarafından, yılan da lisana geliyor. Yılanı diyor ki dilki:

"Gir, bakım gutuya,"

Yılan şimdi, gıvrılıyor, gıvrılıyor, çıktığı gutunun içine giriyor. Girince, dilki, gutunun gapanı ağzına gapadıyor. Yılanı esgi hâline getiriyor geri. Adam gurtuluyor. Şimdi, bu adamcağz, dilkinin ayâna gapanıyor, ayağını öpüyor dilkinin:

"Dilki gardaş, gurban oluyum sana, beni ölümden gurtardın, garımı dul galmaktan gurtardın, çocuklarımı öksüz olmaktan gurtardın. Sen olmasaydın, ben ölecektim," diyor. Dilki:

"Baba -diyor- gel, seninen bir annaşak. Ben bir takdik etdim, bir oyun oynadım, yılanı gutuya geri girdirdim. Sen yoluna get,"

"Yooook, olmaz,"

Dilkinin ayanı öpüyor, gözünü öpüyor, elini öpüyor, İnsanoğlu:

"Yok dilki gardaş, ben senin hakkını ödeyemem. Gel, bizde çok tavık var, bir gece ben de misafir ol,"

"Yahu, get adam başımdan," diyor dilki insanoğluna.

Yok, nihayet dayanamıyor, geliyor bu köyün kenarına, orada bekliyor. Diyor ki:

"Yok gardaş, ben misafirliği sevmem, sen get bana bir tavık getir,"

Bu adam, hemen getmiş, eve varmış amma, evdeki tazıyı dutmuş. Bu tazıyı, bir haralın içine goymuş amma, omuzuna alıp, dilkinin beklediği yere varmış. Dilki yanına yaklaşınca, haralı bir çırparsa, -tazı bu, dilkinin düşmanı- tazı govalıyor, dilki kaçıyor. Dilki kaçıyor, tazı govalıyor, sonunda, dilkinin guyrugu

gopuyor, bacağı yaralanıyor. Bir çamıra gelince -tazı çamırda kaçamazmış- dilki çanını gurtarıyor. Fakat, dilkinin guyruğu gopuyor, bacağı yaralanıyor. Yaralı dilki gediyor, tazı orada galıyor. Yaralı dilki orada dururken, garşıdan da üç-dört tene, omuzu silahlı avcı geliyormuş. Bunnar, bakıyor -lar ki; bir yaralı dilki! Buna sesleniyorlar:

"Oooo, dilki gardaş, ne geziyon, gel de arkadaş olak," demişler dilkiye. Dilki demiş ki:

"Ulan arkadaş, birinize dost oldum, ne guyruk galdı, ne de bacak, bir daha tövbeler olsun," demiş.

Mehmet PÜSKÜLOĞLU

8. AVCI ALİ

Bir varımış, bir yoğmuş. Bir Avcı Ali varımış. Bunnar, ye di tene avcıyımış. Gelmişler, Avcı Ali'ye demişler ki:

"Yârin ava gedek, Avcı Ali," demişler, bunun odasına toplanmışlar. Avcı Ali:

"Olur, gedek," demiş.

Yârin olunca, ava getmişler, her biri goyuğa dağılmışlar. Avcı Ali de getmiş bir semte. Orada da iki tene yılan sevişirmiş. Yılanın birisi güzel, beyaz yılanımış, biri de çirkin yılanımış. Bu, Avcı Ali'nin zoruna getmiş, "şu çirkin yılanı vurîm," demiş. Avcı Ali, tûfâni sıkmışımış, güzel yılanı dâmiş. Yılanlar, birbirlerini goyuruvermişler, akıp getmişler. Avcı Ali'nin, bu zoruna getmiş. Ağşam olunca da toplanmış, gelmişler. Gene, Avcı Ali'nin başına gelmişler, bakmışlar ki, Avcı Ali efkerli:

"Yâ Avcı Ali, senin başında ne var?"

"Siz ne vurdunuz, ne etdiniz?"

Kimisi:

"Ben keklik vurdum,"

Kimisi:

"Turaç vurdum,"

"Davşan vurdum,"

"Baba, sen niye seslenmiyon, sen de söylesâne," demişler Avcı Ali'ye. Avcı Ali:

"Aaah, ah, benim başımdaki acıyı heç sorman,"

"Baba, niyoldu?"

"Gettiğim yerde, iki yılan sevişiyordu. Biri çirkinidi yılanın, biri güzelidi. Çirkin yılanı vurım diyen, tufâmı sıkdımdı, güzel yılanı dâdi, bunnar akdılar getdiler,"

Bu yılan da, yılan padişahının gızıyımış, güzel yılan. Yılan, babasının yanına varınca:

"Gızım, sana noldu?" diyor babası.

"Beni, baba, Avcı Ali vurdu,"

Şahmaran yılanları da, padişahın candarmasıyımış:

"Gedin de, Avcı Ali'yi sokun gelin," demiş, Yılanların padişahı, şahmaran yılanlarına. Şahmaran yılanları gelmiş, Avcı Ali'nin ayakkabılarının içine girmiş. Ayakkabıları da eşiklikdeyimiş. Oradan Avcı Ali'nin laflarını da dinemişler. Avcı Ali de o sırada:

"Çirkin yılanı sıkdımdı, güzel yılanı vurduğum, bunu can sıkısı ediyorum," diyorumuş, Avcı Ali arkadaşlarına. Şahmaran yılanları da bunu dinemişler:

"Eee.., Avcı Ali'nin suçu yoğumuş, biz bunu ne diyen sokak da öldürek?" demişler, geri dönmüşler. Padişahın yanına varmışlar:

"Senin gızındaymış gabahat, Avcı Ali'de yoğumuş,"

"Nasıl?"

"Eeee, gızın sevişirimiş senin, işde bir çirkin yılanınan beraberimmiş. Avcı Ali; "ona sıkdımdı, güzel yılanı dâdi," diyen laf veriyor, Biz de, bunu dinedik, o yüzden geri geldik, Avcı Ali'yi sokmadık," demişler.

"Gedin de, Avcı Ali'yi çağırın," demiş padişah. Bunnar, varmışlar Avcı Ali'nin yanına:

"Seni, yılan padişahı isdiyor," demiş şahmaran yılanları.

Birisi önüne düşmüş Avcı Ali'nin, birisi de arkasına düşmüş:

"Gorkma ha, sağda solda ejderhalar ağzını eğdirirler, amma sakın onlardan gorkma -demiş şahmaran yılanları- Biz, padişahın yanına seni eletirik; "Dile dilâni Avcı," derler, sen de, de ki; "Tükürüğünü dilerim padişahım," de, diye öğretmişler Avcı Ali'yi,"

Avcı Ali, padişahın yanına gelince, padişah:

"Dile, dilâni," demiş

"Tükürüğünü dilerim -üç kere demiş-, tükürüğünü dilerim, tükürüğünü dilerim,".

Şahmaran yılanları önceden demişlerimiş ki:

"Padişah, sana; "aç ağzını" der, ağzına tükürür. Bütün mahlukların, bütün guşların, sen dilinden bilirsin o zaman. Bunu da kimseye deme Avcı Ali, dersin ölürsün," diye öğretmişlerimiş, Şahmaran yılanları. Bunnar, padişahın yanına gelmişler:

"Dile dilâni Avcı Ali," demiş yılan padişahı.

"Tükürüğünü dilerim, tükürüğünü dilerim," demiş üç kere.

"Aç ağzını," demiş yılan padişahı, Avcı Ali'nin ağzına tükürmüş:

"Haydi, götürün genegeri Avcı Ali'yi evine," demiş şahmaran yılanlarına. Şahmaran yılanları, genegeri, biri önüne düşmüş, biri arkasına düşmüş, evine götürmüşler Avcı Ali'yi.

Artık, Avcı Ali, her dilden annarımış, guşların dilinden, malın dilinden, köpeğin dilinden, herşeyden annarımış, bütün mahlukların dillerinden annarımış.

Bir gün, Avcı Ali dağda gezeriken, bir çobanın yanına gelir. Çobanın goyunu guzlamış, eşli goyunu varımış. İki kötü goyun guzlamış, guzunun biri erkâmiş, biri dişiyimiş. Dişi guzu derimiş kine:

"Bin tene goyuna ana olacâm,"

Erkek guzu da derimiş kine:

"Ben, bin tene goyunun babası olacâm," derimiş.

Avcı Ali, bunu duyar, çobana der kine:

"Çoban, bana bu goyunundan bir damızlık ver," demiş.

"Get içine, biyan, biyandığını al,"

"Yok, şu guzluyak goyunun guzusuyunan barabar verirsen, bana yeter," demiş.

"Yaaa baba, o kötü işde, onu alma da iyesini al,"

"Yok baba, sen niyedicin, bunu bana ver,"

Çünkü duydu, o lafı duydu, birisi babası olacak, birisi de anası olacak, bin tene goyunun. Avcı Ali, onu alır, giderler.

Çobana der kine:

"Çoban, bu gün geyunu terge, eve varak, evde yatak,"

"Yok, benim goyunumu gurt yer, tergiyemem geri,"

"Terge çoban, gurt yemez,"

O sırada, canavar garşidan ulur, der kine:

"Avcı Ali eve gider, ben bugün varır, goyununu orada yerim," der. Köpek de oradan çağırır, der kine:

"Avcı Ali, eve vardımıydı, ağam bir goyun keser, goyunun da döşünü, Avcı Ali bana atar. Ben, o goyunun döşünü yerim, sizi getirmem bu goyuna. Size goyunu yedirmem," der.

Avcı Ali, bunu da dîniyor. Sonra, çobanı alır, eve varırlar. O köpek, sabaha gadara goyunu güder. Avcı Ali, bir goyun keser, döşünü yemeden köpeğin önüne atarlar. Köpek döşünü yer, goyunun yanına varır. Sabaha gadar, goyunların giyında dolanır, canavarı getirip, goyunları ona yedirtmez.

Avcı Ali'nin goyunu törer, bin tene olur. Erkek guzu goç olur. Avcı Ali'nin, dağda, yaylada bir evi varımış. Güz gelir,

Avcı Ali'nin göçüm zamanı, koyunu bağlamış. Evin bir tarafına erkek koyunu bağlamış, bir tarafına da goçu. Dişi koyunlarının sürü de, evin bir tarafında yaylırımış. İki tene serçe gelir, evin dirâne gonar:

"Ortalık, dağlar, yaylalar soğudu, yârin şehere gedek," derler.

Avcı Ali, buna gülüverir. Ba guşların, böyle dediğine güler Avcı Ali. Avcı Ali'nin hanımı der kine:

"Avcı Ali, sen niye güldün?"

"Yok, ben bişeye gülmedim," der, inkar eder.

"Avcı Ali güldün, söyle,"

"Yok hatın, bişeye gülmedim ben,"

"De Avcı Ali, bunu diyeceksin bana," der.

Adam demez. Çok üsdüne varıp üzberleyince, Avcı Ali:

"Ben, bunu habar verirsem hatın, ben ölürüm -der-. Benim kefinniğimi hazırla. Gazana da suyumu koy, ataşda ılısın, ondan sonra söyleyim," der.

Avcı Ali'nin hanımı, bezini getiddirir, suyu da ataşa gudurur, her şeyi hazırlar. Avcı Ali:

"Şu koyunları da goça çağırım de,"

"Gel galan gel, ne duruyon?"

O sırada goç der kine:

"Ben, Avcı Ali gimi akılsız dâlim kine, avrat lafı dutam," der, Goyunnara. Goyunnar gene çağırınca:

"Yok, gerekmeniz, siz gelin," der.

Avcı Ali, bu konuşmaları dîner. Hanımına:

"Gel hele gel -der, çağırır hanımı- bana gereğin yok. Üçden dokuza boşsun, çek babiyen evine get," der. Avcı Ali, hanımını bırakır.

Bunnar, böyle muratlarını almışlar.

9. ŞAHMERAN

Bir varımış, bir yokmuş. Bir gadının, bir tane oğlu varımış. Bu oğlanın adı da Lokman'ımış. Bir gün anası, arkadaşlarıyla beraber, Lokman'ı oduna göndermiş.

Üç arkadaş, eşeklerini alıp oduna getmişler. Öteki arkadaşları, odunları kesmişler, eşeklerine yükletmişler:

"Hadi Lokman - demişler- sen de odununu yap,"

"Yok, benim biraz işim var," demiş.

Tuvaleti gelmişimmiş herhalde, oriyeye bir yere oturmuş. Elimde de çakı bıçağı varımış. Böyle, yeri deşerken, deşerken, orada, bir bal guyusuna raslamış. Arkadaşlarına çağırılmış:

"Gelin hele gelin, bakın ben burada ne buldum," diyen onlara seslenmiş.

Arkadaşları gelmişler, oradaki balların hepisini dağıtmışlar. En sonunda da, Lokman, geyunun dibindeymiş, ötekiler de, yokarıdan balı çekiyorlarmış. Bu arkadaşları, bütün balları çekdikden sonra demişler ki:

"Bu, geyudan çıkarsa, bizim ballara ortak olur. En iyisi, biz bunu, burada bırakak," demişler.

Bunnar, oğlanı çıkartmadan, genegeri, gayayı geyunun ağzına gapatmışlar.

Lokman, geyunun içinde, can sıkısından, oraya buraya bakarken, gene bir delik buluyor. O deliğı büyütüp, oradan içeri girince, bakıyor ki; aşağısı bir dünya! Lokman, delikten girip dünyayı gezerken, Şahmaran'a raslıyor. Şahmaran, buna yardım

ediyor, Lokman orada yaşamaya başlıyor.

Lokman, bir süre orada kaldıktan sonra, tekrar yokarı çıkmak için, Şahmaran'dan izin istemiş, ona yavlarımış. Şahmaran:

"Sen çıkarsan, benim burada olduğumu bilirler, sen söylersin," demiş, Lokman'ı çıkarmak istememiş.

Bu, çok yavlarınca, Şahmaran dayanamamış, artık bunu bırakmış. Oğlan, genegeri anasının yanına varmış. Başından geçenleri anasına anlatmış.

Günün birinde, o devrin padişahı hasdalanmış. Dokdurlar demişler ki:

"Bu, yalnız Şahmaran'ın etinden iyi olur. Bunun derdinin çaresi o," demişler.

Artık, padişah her taraflara haberler salmış:

"Şahmeran'ı kim bilir, kim bulursa, bana habar versin," diye.

Heç kimseden bir ses çıkmamış. Ordan, padişahın bilginlerinden biri demiş ki:

"Şahmaran'ı görenin eti pul pul olur. Bu oğlan da, yıllardır gayıpdı. Belki de Şahmaran'ın yanında olan bu oğlandır," demişler.

Padişahın adamları, Lokman'ın yanına gelmişler:

"Şahmaran'ın yerini biliyon mu?" demişler.

"Yok," demiş.

Artık, padişahın adamları emir vermişler ki:

"Herkes, hamama girecek," diye.

Tabii, mecbur Lokman da girmiş hamama. Bu, hamama girip de sırtını soyunca, bakmışlar ki; Lokman'ın bütün vücudu pul pul! Bunun, Şahmaran'ı gördüğünü anlamışlar. Amma, Lokman, gene de yerini söylememiş. Bu sefer, bıçağı boğazına dayayıp kesmek

isdemişler. Artık, Lokman mecbur galmış, Şahmaran'ın yerini söylemiş. Adamları götürüp, Şahmaran'ı göstermiş. Şahmaran demiş ki:

"Hanı, habar vermiyecekdin?"

"Mecbur galdım, beni keseceklerdi,"

"Sen bana kötülük yaptın amma, ben gene de sana iyilik yapacâm. Beni kesdikden sonra, zehirli tarafımı senin önüne goyacaklar, zehirsiz tarafımı da padişahın önüne goyacaklar. Sen, kimse görmeden tabakları çeviriver, zehirli taraf padişahın önüne gelsin, zehirsiz yerimi de sen yersin," demiş.

Lokman, Şahmaran'ın dediği gimi yapmış, tabakların yerini değiştirmiş. Zehirli tarafını padişahın önüne getirmiş. Padişah yer yemez ölmüş. Kendisi de zehirsiz tarafını yediği için gurtulmuş.

Zehra TURAN

10. SİHİRLİ YÜZÜK

Bir varımış, bir yokmuş. Fakir bir garıyınan, bu garının bir oğlu varımış. Bu garı, süpürgeciliğinen geçinirimış. Gederlerimış, süpürge toplarlarımış, oniyinen geçinirlerimış.

Bir gün, bu garı getmiş, süpürge toplamış, onun parasını da oğluna vermiş:

"Get, süpürge parasiyinen çörek al da gel," demiş.

Çocuk, varmışımış, yolda, köyün çocukları ellerine bir it eniği almış, onu birbirlerine atıyorlar. Oğlan demiş ki:

"Gardaş, bunu öldürmen de, bana verin," demiş.

"Ne verin yerine?" diyence,

"Bir guruş veririm," demiş.

"Ver bir guruşu da, al eniğin birini," demişler.

Halbuki, iki süpürgeyi iki guruşa satdı bu fukara, çörek aliciyidi oninen. Dutdu, bir guruşuna bir it eniği aldı çocukların elinden, getirdi eve. Garı söylendi:

"Ne gerâ var, biz garnımızı zor doyuruyok yavrım, dutdun da, bir de it eniği aldın da geldin," dedi, söylendi.

Zabaddan getdileridi, üç tene süpürge etdiler. (Çünkü itin ırızgı arttı). Busalı çocuklar, bir kedi eniği almışlar, onu atıp dutuyorlar, çocuk onu da aldı bir guruşa, onu da alıp eve getirdi. Garı söyleniyor amma:

Kedi, sıçan, mıçan avlamaya durdu. Gene süpürge etmeye getdileridi, dört-beş tene etdiler. Eve hayvan geldikce süpür-

çoğalıyor, ırızgıları da barabar geliyor.

Busalı, çocuk gene yolun gırağından geçerken, bir patırtı duydu, amma sesinden durulmuyor. Bir tüfek çekti ordan, eline aldı vardı. Vardıydı, bir gara yılanın eniğini yedi-sekiz on tene yılan, ağzına almış, boz yılanlar eniği öldürüyorlar! Oğlan, bunu sopayınan gurtardı. Bunu aldı, mendilin içine goydu, içine de ıccık toprak goydu, getirdi garının oraya. Garı da oğlu gelirken sevindi ki:

"Bu sefer, çocuğum yiyecek almış mendilinin içine," diyerek oğluna garşı galdi. Geldiyidi:

"Bu sana yaramaz anam," diyerek, çocuk anasının eline vermedi.

"Yavırım, neci? Göster de, gene verme," dedi.

Oğlan, yılanı gösterdiyidi, garı perişan oldu:

"Köpeğin oğlu, düşmanı aldı da, evimize getirdi," diye.

Çocuk, bunnarı besledi, yılan gafese sığmaz oldu, enikler büyüdü, kedi de büyüdü, köpek de. Yılan, busalı dile geldi (Bu, yılan padişahının gızıymış):

"İnsanoğlu, beni falan mağaraya götür, goyver. Sen de, arkasına gel. Senin dünyalığını verdireyim. Ben, yılan padişahının gızıyım," dedi.

Oğlan, yılanı eletti, mağaraya goyverdi, arkasına yürüdü.

Yılan:

"Sen heç gorkma, yılanlar beni görürse, hep garşı gelirler, depele gel," dedi.

Oğlan, depeledi vardı. Bunu, anası, babası bütün garşıladı, memleketlisi hep garşıladı padişah gızını. Bu, şimdi (oğlan) biraz gonusunca:

"Ben gedecâm," dedi.

Öyle deyince:

"Bahşışını vererek," dediler.

"Ne isdiyom?" dedi.

"Diliyin altındaki yünsüğü alırım," dedi.

Gız, daha önce öğretti amma:

"Dilinin altındaki yünsüğü al, o yünsük seni gark eder," dedi. Yünsüğün tarifmesini de verdi. Avrat:

"Vermem yünsüğü," dedi. Gız dedi ki:

"Beni bu oğlan besledi, siz beslemediniz. Beni o büyütdü ben de onuyunan gederim -dedi- gelmiyom sizinen," dedi.

Avrat, mecbur galdı vermeye. Gız dedi ki:

"Mağrayı çıkınca, yünsüğü yalayiver, dizine vur. Garşına iki arap çıkar, senden dilâni sorarlar. Onnarda ne isdersen, sana onu verirler," dedi.

Oğlan mağaradan çıkarken yünsüğü yaladı, dizine vurdu. Garşısına iki arap çıkdı:

"Dile dilâni insanoğlu," dediler

Öyle diyeşin, oğlan dedi ki:

"Bin türlü yemek isdiyom," dedi.

Yünsüğü yaladı, vurdu. Oruya, önüne her türlü yemekler serildi. O sırada az öteden bir adam geldi:

"Salâmünaleyküm," dedi.

"Alaykümselâm," dedi.

"Arkadaş, burda ataş yok, ocak yok, bu gadara yemâ nerede bişirdin," dedi.

"Yünsüğün marifeti," dedi.

"Gardaş, senin yünsüğün böyle mi yapıyor?"

"Böyle yapıyor,"

"Benim de gılcımın marifeti var. Gel gılcıma da-
ğişek," dedi.

"Senin gılcın ne yapıyor?" dedi.

"Benim gılcımı çekiverdin mi, "tuuuu" diye bir ses verin,
"get, falanca yerde, falanca kimsenin kellesini düşür, gel"
de, gedip düşürür gelir," dedi.

"Değişek -dedi- amma, öğret bakım, nasıl oluyor da, adamın
kellesini düşürüp geliyor," dedi.

Adam, gılcı çekti:

"Tuuuu -dedi- şu öküzün kellesini düşür, gel," dedi.

Orada da, bir öküz yayılıyorymuş. Gılcı, onu düşürdü, geri
geldi.

"Değişek gardaş," dedi.

Oğlan dutdu, yünsüğü buna verdi, gılcı aldı. Gılcı
aldı, herif şöyle, accık yol alışın, biraz gedince, gılcını
çekiverdi:

"Tuuuu"

"Ne diyon?"

"Şo, yünsüğü götüren adamın kellesini düşür," dedi.

Gılcı, hemen getdi, yünsüğü geri getirdi. Oğlan, yünsüğü
barmâna geri vurdu. Geri vurunca, bu eve vardı, anasına dedi
ki:

"Ana, padişahın gızına, benim uçun düğür get," dedi.

"Yavrım, sen guduruyon mu, bir çöreknen garın doyururken,
şu süpürgeyinen çörek topluyok. Padişah bize gız verir mi?"
(Amma, oğlan yünsüğüne güveniyor)

"Ana, sen get, gızı isde, verirler. Böyük adamda kellik
olmaz, bir düğürlük et bakım. Varınca da altın sandalyeye otur,
gümüş sandalyeye oturma," dedi.

Gümüş sandalyeye oturan isdekiyimiş, altın sandalyeye oturan da düğürçüyümüş. Garı vardı, padişahın altın sandalyesine oturdu. Padişah dedi ki:

"Yanaldın garı, yanaldın sen, o düğürçü sandalyesi," dedi.

"Ben, düğür geldim ağam," dedi.

"Senin nen var da düğür geldin?" dedi.

"Ne dersen, o var," dedi.

Amma, garı oğlunda yünsüğüni niye olduğunu bilmiyor. Padişaha diyor ki:

"Ne diyon ağa, bizden ne isdiyecün?" dedi. Padişah dedi ki:

"Sizden, gırk tene davşan isderim. Gırkı da bir ende, gırkı da bir boyda, gırkı da bir yaşıt. Getirirseniz getirirsiniz. Getirmezseniz, ikinizini de, senin de oğluyun da kellesini cellat ederim," dedi.

"Aman, etme ağam, gurban olım, bizim nemiz var?" dedi. Garı, ağlıyarak geldi getdi. Eve gelince, oğluna darılmaya başladı:

"Köpüğen oğlu, aç ölen adam, beni saldın da, başımıza belâ açdın. Padişah, zabânan ikimizi de kesici," dedi.

"Sen, heç gulâsma ana. Ben onu, şimdi hallederim. O, sana yârennik eddi, şaka yapıyor, ben yanına giderim," dedi.

Hemen oğlan, sabaha garşı olunca, yünsüğünü yaladı, dizine vurdu. Araplar çıkıdı:

"Dile dilâni?" dediler.

"Sizden, gırk tene davşan isdiyom -dedi-. Gırkı da bir ende, gırkı da bir boyda, gırkı da bir yaşda olacak. Padişahın havlısında oynuyacak, zabânan oruya getir,"

Zabânan padişah galkıdı ki, ne görsün! Gırk tene davşan,

aliye bir büyüklükde, orada oynaşıyorlar! Amma, oğlan busalı gariyi gene saldı. Garı dedi ki:

"Ben varmam, beni keser,"

"Yok ana, o sana yarennik ediyor," diyor, bildirmiyor anasına. Anası gene vardı, altın sandalyeye oturdu:

"Dile dilâni, "dedi padişah. Anası dedi ki:

"Ağam, gızına düğürçüyüm," dedi.

"Garı, bunda bir yannişlığınız var sizin. Sizin kellenizi düşürürüm. Ben senden kırk tene gtır isderim. Kırk da bir ende, kırk da bir boyda, kırk da bir yaşıt. Zabânan, bunnarı havlımda isdiyom," dedi.

Getdi garı, gene ağlıyarak vardı, oğluna söyledi. Oğlan, yünsüğü yaladı, şafağa garşı, kırk tene gtır, zabânan geldi, herifin havlısında gemrişiyorlar, böyle yayılışıyorlar. Padişah onu da gördü. Onu da görünce dedi ki:

"Sizden bir isdâm var -dedi-. Benim sarayım gimî, garşıma bir saray yapacânız. Ordan, mermerinen döşşenmiş, o evden benim evime gadar, gızımın çıkıp gedecâ bir merdüven olacak. O zaman veririm," dedi.

Oğlan, yârinsi gün de, bunu yapırdı. Şimdi, padişah gızını gelin verdi. Gız varınca ne dedi ?

"Ben seninen yatmam. Senin ne sırrın varısa bana habar ver. Bişeyiniz yokdu sizin, sen nerden buluyon bu pariye? Sırrını bana demezszen, ben yatmam,"

Oğlan, başka şeyler görsetdi, falan etdiyise de, gız gabul etmedi. Esgiden mâre, bir gâvir bilızıynan, gızın bir gâvirliği varımış. Gece olunca, oğlan diyor ki:

"Sırrım, bu yünsük," diyor.

Oğlan niyetsin, sırrını gıza veriyor. Yünsüğünü çıkartdı, gızın barmâna dakdı, geri yatdı oğlan. Gız, adamı yatırdı, uyutdu, Uyudunca, yünsüğü yaladı, çıkdı araplar. Dedi ki:

"Falan yerdâ gâvurun bilizını getirip, yanıma goyacânız, benim yanımdan da şu adamı alıp, evin dibine atacânız," dedi.

Araplar, adamı alıp atdılar. Gız:

"Gonâmi da, yedi denizin ötesine goyacânız," dedi.

Gız, gâvırın biliziynan gendini, yedi denizin, görünmez yerine goydurdu.

Şimdi, oğlanın iti hep uluyor, kedi miyavlıyor, ağası getdi. Yeni gona, daşiyinen barabar götürdüler. Şimdi, efendim, padişahın habarı oldu. Oğlanı galdırdı, zindana atdırdı. Üsdüne de su dökdürdü, öyle zindana sokdurdu. Öteki, yedi denizin öte yanına getmiş, daha kim bulucu, kim takibe çıkdı? Püsü, gece vardı, çarşıdan ekmek hırsızladı fırınlardan, it de yanında muhafızlık ediyor, getiriyorlar, delikten zindana, ağalarının önüne goyuyorlar. Oğlan diyor ki:

"Beni çörânen besliyonuz amma, benim yünsüğümü bulun, evim getdi, yünsüğüm getdi, bunnarı bulun," dedi.

Şimdi, bunnar İstanbul'a getdi. Melmeket, melmeket, minaralara çıkıp dâniyorlar, evleri nerede diye. Evlerinin her yeri mermerden neden yapılmış, par par parlıyor. Padişahın sarayından daha parlak. Bu hayvanlar, bunun parıltısını görüyorlar, yedi denizin ötesindeki sarayı görüyorlar. Görünce, bu it, kediye diyor ki:

"Gördün mü?"

"Gördüm,"

"Ben, seni geçiririm. Bin sırtıma, seni geçiririm," diyor.

"Olur,"

Şimdi, bunnar yola düşüyorlar. Gederken, giderken, it yoruluyor, yornuğunu alıyor, gene geçiyorlar. Bunnar, böyle böyle yedi denizi geçiyorlar. Varıyorlar sarayın dibine. Kedi şimdi, sarayı bir dolanıyor, bir sıçan tutuyor, bunu şarpadak tutuyor. Sıçana diyor ki:

"Benim bir yitiğim var. Bulursanız bulunuz. Yoksa sülâlenizi geçiririm," diyor.

Kedi gediyor. Busalı, onların daha büyüğü varmış, bir fara! Onu yakalıyor. Ona diyor ki:

"Benim bir yitiğim var, bu evin içinde. Bunu bulacânız," diyor. Fara:

"Bana mücade eyle, ben bugün ariyem senin yünsüğü," diyor.

Bunu arıyor, arıyor, duvarın başından dâniyor ki; gece yatarken, giz yünsüğü gâvurun ağzına verip yatıyor. Yünsük gayıpolur diyen gorkuyorlar. Bunu, fara görüyor:

"Gelin baba-diyor- gelin, bu yünsüğü size verim," diyor.

Şimdi, fara niyediği? Bunnar uyuyor, gâvur da uyuyor, giz da uyuyor. Uyuyuncu fara niyediği? Herifi yanına alıyor, getiriyor, böyrüne giriyor.

"Sen burada dur. Ben, buna bir ilaç yapım, ağzından çıkarır bu yünsüğü," diyor.

Gediği fara, guyrüğünü deli bibere beliyor. Amma, eveli helkeye ıslıyor, bibere beliyor, adamın üsdüne çıkıyor, gâvurun bağrının başına. Yanındakılara da:

"Ben üsdüne çıkarım, guyrüğümü burnuna sokarım, yünsük hapsirince ağzından çıkar. Siz o zaman gapla," diyor kediye.

Fara, gediyor şimdi, guyrugunu suya batırıyor, onu da biber gabına sokuyor. Onu da getirip, gâvurun burnuna sokuyor.

Gâvur:

"Tınaaaaa, tınaaaam," diyene gadar, ağzındaki yünsük bağrına düşüyor. Kedi, yünsüğü aldıyanan kaçıyor. Şimdi, bunnar bunu alıp kaçıyorlar. Gelip, yedi denizi de geçiyorlar.

Bunnar gede gede, geldiler, oğlanın yatdığı hapishanenin içine dıkıldılar, yünsüğü oğlana verdiler. Oğlan yünsüğü yaladı, o iki arap çıktı:

"Dile dilâni," dedi oğlana.

Oğlan dedi ki:

"O sarayımı, geri yerinde diliyom -dedi-. Gâvurun oğlu da gızınan barabar, yatakda galacaklar," dedi.

Bu araplar, gızınan gâvırın bilizi barabar yatarken, yatağı da sarayınan barabar alıp getirdelir. Bunu genegeri esgi yerine goydular. Oğlan padişaha habar verdi. Padişah, yanında bir top asgeriyen vardı, şimdi gonağı çevirdi, gızıyanan gâvırın oğlunu yatarkana dutdu. Gızını da, oğlanı da, ikisini de kesdirdi. O oğlana da öteki gızını verdirdi.

Yedi, içdi, mirazına geçdi.

Ahmet ÇELİMLİ

11. ÖKSÜZ KIZ

Bir varımış, bir yokmuş, bir kadın varımış. Bu kadının iki gızı varımış. Bunnardan biri, gendinin öz gızıymış, öteki de evlatlığıymış. Kadın, üvey kızını heç sevmezmiş. Gendi kızını geydirir, guşadır, düğüne gönderirmiş, öbür evlatlık gıza da, evde iş dutdururmuş. Gız, sabahdan akşama gadar çalışır, evde iş dutarımış. Bunnarın suları da eve biraz uzakmış, bütün mahalle sularını oradan alırlarımış.

Bu gız, bir gün, eline tesdiyi alıp su getirmeye getmiş. Suyunu doldurduktan sonra, elinden tesdiyi düşürüp girmiş. Tesdiyi gırınca, gızcağız, gorkusundan bayılmış. Ayıldığında, gendisini bir bahçede bulmuş. Amma, öyle güzel bir bahçe ki, bütün ağaçlar, elmalarla, meyvelerle doluyumuş. Gız, ağaca bakınca, elmalar dile gelmiş:

"Güzel gız, güzel gız, salla da elmalarımız yere düşsün. Ağırlıktan, hep dallarımız gırıldı," demişler.

Gız, bahçedeki elma ağaçlarının hepisini sallamaya başlamış, bütün yetmiş elmalar dibine inmiş. Gız, onnari da torbalara doldurmuş, bir kenara bırakmış.

Oradan çıkmış, dolaşırken bir fırına raslamış. Fırında da ekmekler bişmiş, öyle yanıyormuş. Fırın, gızı görünce dile gelmiş:

"Güzel gız, güzel gız, ekmeklerim yanıyor, ne var, bunnari çıkartıver," demiş.

Gız, dutmuş, ekmeklerin hepisini çıkarmış, onnari da yan-

makdan gurtarmış. Daha sonra kız, oradan da ayrılıyor. Bakıyor ki; az ötede bir kadın odun taşıyor, o da kıza seslenmiş:

"Güzel kız, güzel kız, şu odunları taşıyıp bana yardım eden mi?" demiş.

Kız, kadının odunlarını da taşımış, ona da yardım etmiş. Kız, biraz daha getmiş, bakmış ki, bir ihdiyar kadın oturmuş, ağlıyormuş. Amma, kadının saçları bembeyaz olmuş. Kız, bunun yanına varmış:

"Teyze, neden ağlıyorsun?" demiş. Garı:

"Niye ağlamayayım kızım, Ben, artık yaşlandım, işlerimi dutarım yok, suyum verem, yemâmi yapan yok, heç kimsem yok benim. Senin gibi bir kızım vardı, o da öldü," demiş. Kız:

"Teyze, ben senin kızın olurum. Amma, benim bir tesdim garıldı, yolumu gaybetdim. Bana yolumu görsedersen sana yardım ederim," demiş.

Kız, bir müddet garının yanında galıp, onun işini dutmuş. Garının ne gadara eşyası varısa, dışarı çıkartmış, minderini düzeltmiş, pambıklarını atmış, yani evinin her yanını tertemiz etmiş.

Aradan, aylar günler geçmiş. Kız, artık getmek isdeyince, garı:

"Kızım, sen burada gal da, benim kızım ol, -demiş- sen, benim kızım olmaya lâıksın," demiş.

Kız, biraz daha çalıştıktan sonra, getmek isdeyince, garı, bunu alıp dışarı çıkarmış. Demiş ki:

"Ben, biraz uyuyacağım, biraz sonra, şordan bir su akar. Suyun üsünde, önce gara köpük olur, sonra da beyaz köpük. Beyaz köpük geçerken beni uyandır," demiş.

Gız, garının başında beklemeye başlamış. Biraz bekle-
dikden sonra gara köpüklü su geçmiş, arkasından da beyaz kö-
püklü su geçmiş. Gız, hemen gariyi uyandırmış. Gari:

"Gızım, bu suya gir, iyice yıkan," demiş.

Gız, suda yıkanınca güzelleşmiş, içdikce güzelleşmiş, en
sonunda, olmuş bir dünya güzeli! Gari, buna bir de araba hedi-
ye etmiş. Bu arabanın içi altın doluyumuş. Buna biraz da elbi-
se vermiş, bir de sihirli deynek vermiş, demiş ki:

"Darda kaldığın zaman, bu deynâ üç kere yere vur, benim
yanıma gelirsin," demiş.

Gız, güzel elbiselerini geymiş, arabasına da binip mel-
meketine varmış. Babasının evine gedince, analığı bunu görüp
şaşıyor:

"Aman gızım, sen ne yaptın, niyoldu da böyle güzelleşdin?
Sana neler oldu, annat hele?" diyor.

Gız, başından geçeneri, analığına anlatıyor.

"Böyle böyle oldu anne," diyor.

Analığı, bunu gısganıyor:

"Benim gızım da böyle güzelleşsin," diyor,

Kadın, hemen Gızının eline bir desdi veriyor, çeşmenin başın-
da gırmasını isdiyor. Gız da çeşmeye gidiyor, mahsusdan vurup,
desdisini gırıyor. O da bacısı gimi, bir bağçaya geçiyor. Ora-
da otururken, ağaçlardan ses geliyor:

"Gel de, yetmiş almalarımızı silkele," diyor. Gız:

"Ohooo, ben ağaca çıkıp da, elma falan silkeliyemem, üs-
düm başım kirlenir," demiş.

Ondan sonra, bu gız fırının yanına varıyor, fırın da gıza
çağırıyor:

"Gız, gel de, bizim bişmiş ekmeklerimizi çıkar," diyor.

Gız da:

"Bu sıcakda ataşda yanamam," diyor.

Gız, onnara da yardım etmiyor. Biraz daha gedince, odun daşıyan kadınla garşılaşıyor. O da, gızdan yardım etmesini istiyor. Gız, buna da yardım etmiyor.

Gız, gede gede, o ağlayan garının yanına varıyor. Garı:

"Gızım, bundan önce, benim yanıma bir gız geldi, yanımda kaldı, benim her işimi yaptı, mükafat olarak da bir araba, bir çuval altın, bir de sihirli deynek verdim. Sen de onun gimi yaparsan, sana da veririm," diyor. Gız:

"Of, ben evini de temizleyemem, sana da yardım edemem," diyor.

Gadın ne derse garşılık veriyor, o garı da bunu, gara köpüklü suda yıkıyor, gız iyice çirkinleşiyor.

Gızın anası da, bunu aramaya çıkmışmış, bakıyor ki, gızı olduğundan daha da çok çirkinleşmiş! Bunu, hemen evine getiriyor, kimseye görsetmiyor.

Günün birinde, güzel gızı padişahın oğlu görüyor, buna âşık olup, onunla evleniyor. Öteki gız da gısgançlığından çatlayıp ölüyor.

Mürşide SEKNİ

12. İYİLİĞİN BEDELİ

Bir varmış, bir yokmuş. Eski zamanlarda, bir adam yaşamış. Bu adamın da bir oğlu varmış. Bu oğlan yoksulmuş ama bir padişahın kızına âşık olmuş. Bu kızın yanına varıp da danışmak için düşmüş yola. Anası babası, neydede "getme" dediyse de, yok, bu onları dinlememiş.

Düşmüş yola. Şura senin, bura benim derken, bir müddet getdikden sonra yorulmuş. Orada da bir su akarmış, bu o suyun kenarına oturmuş, bir su içmiş. O sırada bakmış kine; garınçaların bir kısmı öbür geçede, bir kısmı beri geçede! Bunlar, sudan bir türlü geçemezlermiş. Oğlan, hemen cöbünden gılcını çıkardıyor, garınçaları garşidan garşıya geçirdiyor. Garınçaların hepsi bu gılcın üsdüden geçiyorlar. Sonuncu garınça da geçerken, gılcın ağzı, bunun ayağını kesiyor. Garınça dile geliyor, diyor ki:

"Yâ insanoğlu, benim o gopan ayağımı al. Başın dara gıskıdığı zaman, bunu birbirine sürtüver, ben imdadına yetişirim," diyor.

Oğlan, bunu alıp, kemerinin altında bir kese varmış, oraya koyuyor.

Oğlan, gene yoluna devam ediyor. Biraz getdikden sonra gene yoruluyor, bir suyun başına oturuyor, yatıyor. Bir de bakıyor kine, bir guş, bir guş cücüğünün sesini duyuyor, onun sesine uyanıyor. Kafasını kaldırıyor ki, yokarıda bir guş yuvası var. Yuvada da bir Zümrüd-ü Anka guşu varmış! (Bu guş, çok büyük olur, sırtına insan binse onu da götürür). Bu guşun

yuvasına "evran" çıkmış, yavrularını yiyecek. Bu oğlan hemen galkıyor, gamasını çekiyor, orda, o yılanı öldürüyor, evrani öldürüyor. O zamana kadar, guşların anası, Zümrüd-ü Anka guşu geliyor. Bakıyor kine, yavrularının yanında bir insanoğlu! Şimdi, bu öldürmek için oğlana saldırıyor. O sırada yavruları dile geliyor:

"Yâ anne, o insanoğlu bizim canımızı gurtardı, onu öldürme. Böyle böyle, bir evran geldi, bizi alacakdı, bu insanoğlu gurtardı," diyeşin, guş dile geliyor, guyrugunu oğlana doğru çeviriveriyor:

"Benim, şu guyrugundan bir tüğ gopar, insanoğlu. Başın darda kaldığı zaman, bunu tütüt. Ben gelip seni gurtarırım -diyor- Sen, benim yavrularımı gurtardın, ben de seni gurtarırım," diyor.

Oğlan, bu tüğü de alıp, gene kesesinin içine koyuyor. Burdan, bir müddet daha gediyor. Bakıyor kine, bir su kenarında bir balık! Kenarda galmiş, çırpınlıyor. Bunu alıyor, suya goyuruyor. Balık sudan çıkıp, genegeri, kenarına geliyor, diyor kine:

"Ey insanoğlu! şu, benim bıyığımlı gopart, al. Yolda başın bir dara gısıldığı zaman, bu bıyığımlı birbirine sürüt, ben senin imdadına yetişirim," diyor.

Oğlan, bu balığın bıyığını da alıyor, onu da kesesine koyuyor.

Oğlan, gede gede, sonunda padişahın sarayına varıyor, gızı isdiyor. Burda oğlana diyorlar kine:

"Efendim, seni bir odaya hapsedecâk. Bu odada, buğday, döğme, un, piriñç, mercimek, fasülye, nohut, hepsi birbirine

garışmış. Sen, sabaha gadar, bunnarı ayrı ayrı seğecân, bu bir. İkinçisi, bir hurę-heybe dolusu altın getirecân. Üçüncüsü de, burda bir guşumuz var, o guşu yanına goyacağız. Guş; "gak" dedikce gavurma, "guk" dedikce su verecân ağzına. Ayrıca guşu da yürütecân. Bunnarın hepisini sabaha gadar yapacân, eğer kine, bunu yapamazsan, sabahleyin gafan uçacak. Yaparsan, gızımız sana halal olsun, al götür, düğününü de gene biz yapacak," diyorlar.

"Tamam,"

Bu oğlanı içeri goyuyorlar, gapıyı da üsdünden kitliyorlar. Oğlan, hemen işe goyuluyor. Eveli garıncanın bacağını çıkarıyor, birbirine sürtü sürtüveriyor, garıncalar geliyor:

"Emret," diyorlar.

"şunlar seğilecek," diyor.

Garıncalar işe girişiyor. Gendi seyrediyor, garıncalar da ayırıyor. Garıncalar, her birini bir yere, öbek öbek yığıyorlar. Bu sefer, altını nerden bulacak? Oğlan diyor ki:

"Bunu, bulsa bulsa, denizin dibinden balık getirir," diyor, cöbünden balığın bıyığını çıkardıyor. Birbirine sürtüveriyor, balık geliyor:

"Emret,"

"Bana, bir hurę-heybe dolusu altın bul,"

Balık hemen buna bir hurę-heybe dolusu altın getiriyor:

"Aha, buyur," diyor, veriyor.

Busalı, guş da orada, "gak" der dururumuş. Oğlan, buna öyle deditdirmeyecekmiş. Hemen, buna guşun ganadını yakıveriyor, tütüyor, hemen guş, Zümrüd-ü Anka guşu geliyor, bununu imdadına yetişiyor:

"Buyur efendim,"

Oğlan diyor kine:

"Böyle, böyle, bu guşa "gak" dedikce gavurma, "guk" dedikce de su vermen lâzım," diyor.

"Tamam," diyor guş.

Zümrüd-ü Anka guşu, bu guşun yanına varıyor. Guş, "gak" dedikce, bacağından eti goparıp ağzına veririmış. "Guk" dedikce de, hemen bunun ağzına su gusarımış. İçdiği suyu, bunua ağzına geri çıkarırmış. Onu, sabaha gadar bir cücük gim beslemiş, sabaha gadar ses çıkartdırmamış.

Bu işler devam ederken, oğlan da gendi âleminde oturmuş bir kenara, sigarasını içmiş, yemâni yemiş, bunnarı seyretmiş, gece olunca da yatmış. Sabânan hemen kakmış ki, padişahın adamları, ellerinde gılıcınan gelmiş:

"Şunu burda öldürek ," diyorlarımış.

Giriyorlar gapıdan, açıveriyorlar gapıyı ki; ne görün? Oğlan daha uyuyor, işlerini bitirmiş, hepsi hazır. Adamlar ana-yana oluyorlar:

"Allah Allah, bunu nasıl yaptı böyle?"

Hemen gedip, padişaha habar veriyorlar. Padişah:

"Olamaz yahu, nasıl olur bu?"

Padişah da bakıyor kine, gerçekten durum öyle. Oğlana diyor ki:

"Benim gızım, sana helâl olsun,"

Bunnar, gırk gün, gırk gece düğün yapıyorlar, bütün dünya âlem toplanıyor, yedi bucakdan adam geliyor. Yediriyor, içiriyor, oğlanı da sarayına alıyor.

Yiyep içip, muratlarına eriyorlar.

13. SARITIRAŞ

Bir varımış, bir yokmuş, çok esgi zamanlarda, bir padişah varımış. Günün birinde, bu padişahın gözünü biri kör oluyor. Buna diyorlar ki:

"Padişahım, gözüün ilacı; bir pullu balık var. Eğer, bunu bulabilirsen, gözüün derdinin devası bu."

Padişah, bir gayık, gemi yaptırıyor. Oğluna da diyor ki:

"Oğlum, sen get, bu balığı bana yakala,"

Oğlu, aylarca denizde geziyor. Günün birinde balığı yakalıyor. Yakalıyor amma, balık, gıyıp da kesilecek bir mahluk değil. Bu balık çok güzelmiş. Oğlan:

"Allahım, bu göze başka bir ilaç ver," diyor, balığı galdırıp suya geri atıyor. Dönüyor geliyor. Babası diyor ki:

"Ne yaptın oğlum?"

"Baba, buldumudu amma, gıyıp da kesemedim, geri atdım," diyor. Babası:

"Madem ki, bir balığa benim uçun gıymadın, seni melmeketinden govuyom, çık get -diyor- gözüme görünme," diyor.

Oğlan atına biniyor, başını alıp, çekip goyup gediyo. Bu gede dursun, bunun garşısına bir oğlan çıkıyor, diyor ki:

"Beni de yanına arkadaş eden mi?"

"Olur,"

Bunnar, barabar yürüyorlar. Bu, padişahın oğlunun çok hoşuna gediıyor. Oğlan çok iyi hizmet ediyor. Gendinden eveli gal-kıyor, hayvanları yemliyor, bilmem niyediıyor, hizmetı bol. Padişahın oğlu diyor kine:

"Madem ki senînen bu gadar annaşdık. Gel, bu yolda ne gaza-nırsak, aliyene ortak olak. Yarısı senin, yarısı benim olsun,"

"Gabil,"

Efendim, bir şehere varıyorlar. Bir gahveye oturuyorlar. Dışardan da bir dellal çağırılıyor. Bunnar ne dediğini annamı-yor ya, gahvenin içinde bir gargasa başlıyor. O diyor ki:

"Sen get,"

Öteki diyor ki:

"Yok, sen get,"

Padişahın oğlu diyor ki:

"Gardaşım, neriye gediyorsunuz?"

"Bizim padişahımızın bir gızı var. Senede bir gün, bir del-lal çağırtdırır. Bunu kim söyledirse, gendini kim gonusdurursa ona varacak. Söyledemiyenin de gafasını kesdirir,"

Padişahın oğlu diyor ki Sarıtıraş'a:

"Ulan gardaş, ben bunu söylidiyim," diyor.

"Yahu, senden akıllı kimse yok mu? Kimse bunu gonusdura-mamış da, sen mi gonusduracân?"

"Yok, ben bunun yanına gedecâm,"

"Pekiyi, gedicîn ya, ne söyledecân?"

"Nebilim, zahar bişeler uydururum,"

"Yook, bu iş, uydurmayınan falan olmaz. Gel, ben sana bir masal annadım. Sen vardıgın zaman, bu gıza, bu masalımı annat. Söyledebilirsen buninen söyledin," diyor.

"Annat bakim,"

"Gız, şimdi bir odada, arkada büyük bir dolap var, ön tarafında da bir perde gerili. Gız, ikisinin arasında oturuyor. Vardığın zaman, gızınan heç konuşma, dolaba de ki:

"Selâmünaleyküm dolap gardaş,"

"Aleykümüsselâm padişahın oğlu," der sana o dolap;

"Dolap gardaş, sana akıllı birisi diyorlar. Sana bir danışık danışmaya geldim," de, ondan sonra şu masalı annat:

"Tamam," diyor padişahın oğlu.

Bunnar, birbirlerinden ayrılıyorlar. Bu Sarıtıraş, gahve de oturup galyor, oğlan gedyor. Hakikaten varıyor ki; dolabınan pencerenin arasında gız oturuyor. Oğlan:

"Selâmünaleyküm dolap gardaş," diyor.

"Aleykümselâm padişahın oğlu,"

"Dolap gardaş, sana akıllı bir dolap diyorlar, bir danışağa geldim,"

"Söyle, hay hay, bildiğim neyise söylerim,"

"Dolap gardaş, biz üç arkadaşydık, melmeketimizden çıktık, çalışmaya gedyorduk. Birimiz terzi, birimiz marangoz, birimiz de hoca. Ne bir şehere vardık, ne de bir köye ulaştık, ıssız bir dağda galdık. Çekildik bir kenara atas yakdık, orada sabahlamaya garar verdik. Bu sefer de, yırtıcı bir hayvan olur da, bizi parçalar diye gorkduk, nöbet dutmaya mecbur galdık. Evele marangozu nöbetçi goyduk. Marangoz, uykum gelmesia diyen, malzemeler de yanındaydı, ağaçdan bir gız yapmış, şoraya goymuş. O, terziyi galdırdı. Terzi de, fukara, kalkışın bakıyor ki; ağaçdan bir gız yapmış marangoz, oriye dineltmiş. Bu da:

"Terzi de elbisesini diksin dedi-zahar," diyor. O da dutu-

yor, bir elbise dikiyor, geydiriyor, ondan sonra da hocayı gal-
dırıyor. Hoca kakıyor ki, orda bir gız var!

"Gızım, bacım, ataşın niye beri başına gelmiyon?" diyor,
gız heç gıpramıyor. Hoca, şöyle yaklaşıp da elliyor kine, bu
bir ağaçdan yapılmış! Hoca:

"Bunu, marangoz yapmış, terzi de elbisesini geydirmiş, ho-
ca da buna bir uruf verdirsın zahar dediler," demiş.

Hoca, abdest alıyor, yönünü gıplaya dönüyor, yavlarırken,
yavlarırken, Allah, bunun dilani kabul ediyor, bu cannanıyor.

Şimdi, biz bu gızı bölüşemiyok. Bu gız, marangozun mu,
terzinin mi? Bunu, sana danışmaya geldim," diyor, oğlan, hocayı
heç demiyor.

Şimdi, dolap diyor ki:

"Terzinin,"

"Yahu babam, marangoz yaptı taman,"

"Marangozun yaptığı ağaçdı,"

"Terzi ne yaptı?"

"O da elbise geydirdi,"

O, ona, o, ona derken, gız diyor ki:

"Ulan batasıcalar, hocayı ne yaptınız? Allah'a yavlarıp da,
ona ruh verdiren, hociye ne yaptınız? Aslında, gız onun," diyor.

"Söyletdim seni," diyor padişahın oğlu,

"O zaman, yârin gene söylet,"

Oğlan çıkıyor, Sarıtıraş'ın yanına geliyor. Geliyor ki,
Sarıtıraş gardaş oturuyor:

"Niyetdin gardaş?"

"Söyletdim. İnşaalâh, yârin de söyledirim," diyor.

"Yârin gedicin ya, kız dolabı parçaladı."

"Nasıl?"

"Gız dedi ki; "Madem ki benim dolabım gonusuyorumuş, ben niye gonusmadım şimdiye kadar bunînen," diyor, aynen oğlanın etdiği gimi ediyor, gapıya çıkıyor, geri dıkılıyor:

"Selâmünaleyküm dolap gardaş," diyor. Dolap gardaş heç seslenmiyor:

"Ulan gardaş, akıllı bir dolapsın, sana akıl danışmaya geldim,"

Yok, dolapdan heç ses çıkıyor. Gızın canı sıkılıyor:

"Bilmem neresini ne yaptığının dolabı, beni de söyletmiş," diyor, gız dolabı gırıyor. Senin tek çare, perdiyenen gonusacaksın," diyor.

Sarıtıraş, buna bir masal daha öğretiyor. Varıyor oğlan ki! hagigaten, dolap gırılmış. Bu sefer de:

"Selâmünaleyküm perde gardaş," diyor.

"Aleykümselâm padişahın oğlu,"

"Perde gardaş, bir danışağa geldim,"

"Hayrola padişahın oğlu, buyur, aklım yeterse söylerim,"

"Biz, üç gardaşık. Babamız zenginidi amma öldü. Malı mülkü hep batırdık. Elimizde zadece, bir kaç parça tarla galdı. Bir de dayımız var, çok zengin. Büyük gardaşım dedi ki:

"Ulan, şurdan dayıma gedim de, bana biraz tohum versin, bir çit de öküz versin. Tarliye ekim, gendime de veriyim, bana da," Bu getdi, dayım öküzü, bideri vermiş amma, bunun bir tek de gızı varıdı:

"Yiğanim, bu gızı da sana veriyim," demiş.

Gardaşım geldi, tarliye ekdi amma, mahsül gazanamadı. Bu sefer ortancıl gardaş getdi. Dayısı ona da:

"Al, gızımı veriyim yiğanim," demiş, ona da vermiş, öküzünera tohum. O ekdi, o da gaybetdi.

Bu sefer de güccük oğlan getdi, o da almış, biraz mahsül, bir çift öküz, tohum getirdi, ekdi. Allah da: "yörü gulum," dedi. Bunun çok buğdayı oldu, gazandı, her yere yığdı. Bu:

"Varım, dayıma gedim de, hem hakkımı versin, hem de buğdayanı alsın," dedi. Büyük oğlan:

"Ulan doğru gonuş, gızımı bana verdi dayım," diyor. Ortancıl:

"Bana da verdi,"

"Eeee, güccâ de veririm," demiş. Padişahın oğlu, perdiye sormuş:

"Bu gız, büyüün mü, ortancılın mı?"

Perde diyor ki:

"Büyüğün. Madem ki eveli ona vermiş, onun haggi,"

"Ama, büyük bişe gazanamadı, bu ortancılın,"

"Yok büyüün,"

"Yok ortancılın,"

Gız diyor ki:

"Ocağı batasicalar, o adam çalışmış, Allah uçun gazanmış, mal sahibi olmuş. Elbetde dayısı ona verecek gızı. Gız, güccüğün -diyor- ötâlerin haggi yok,"

"Gene söyletdik gardaş," diyor oğlan, çıkıyor geliyor. Bakıyor ki, Sarıtıraş gene yerinde oturuyor.

"Niyetdin gardaş?"

"Tamam gardaş,"

Yârin bir ilan çıkıyor:

"Gızı söyleden kimise gelsin, alsın," diyorlar.

Bunnar varıyorlar, gızı alıyorlar, gelin ediyorlar. Güva zamanı oluşun:

"Duur -diyor Sarıtıraş- benim marifetiminen söyletdin, evelâ ben varacam gızın yanına,"

"Ulan gardaş olur mu?"

"Yok, olmaz,"

"Peki, get, tamam,"

Sarıtıraş, bir giriyor gızın odasına, genegeri çıkıyor. Ondan sonra oğlana:

"Sen var," diyor.

Oğlan varıyor kine gız heç ellenmemiş. Bu, Sarıtıraş, bir daha gediym demiyor. Bunnarın bir çit oğlu oluyor, iki tene oğlan çocuğu oluyor.

Zaman gelip geçiyor, melmekete gediıyorlar, ayrılıcılar galaa. Bir suyun kenarına varıyorlar, gonaklıyorlar. Sarıtıraş diyor ki:

"Gardaş, yolumuz burada ayrılıyor -diyor- Gel şu malımızı, gazaancımızı pölüşek," diyor.

"Eeee, pölüşek. Sen böl," diyor padişahın oğlu.

"Şu mal senin, şu mal benim. Şu çocuk benim, şu çocuk senin, gelelim tek avrada. İki tene olsaydı gardaş, biri senin idi, biri benim idi. Madam ki avrat bir, bunu da ortadan kesip pelişecâk," demiş.

"Ulan olur mu gardaş, o zaman hepsini sen al."

"Olmaz, hakkına tecavüz yok,"

Esgiden goca bıçaklar olurmuş. Bunu alıyor, gızın boyuna dutuyor:

"Bir ucundan da sen dut bakim," diyor.

Gızın depesine vuracağı zaman, gız gorkudan:

"Hıllıh,"

diyeverişin, gızın ağzından bir topak bişe, şoruya fırlayıveriyor. Gızın golunu bırakıyor Sarıtıraş, padişahın oğluna diyor ki:

"Yar bakîm, şunun içinde ne var?" diyor.

Padişahın oğlu yarıyor kine, içi yılan cücüğüüne dolu!

"Bak arkadaşım -diyor- sen bana bir iyelik etdin, ben sana üç iyelik etdim. İki sefer, bu gızı benim maarifetiminen söylet-din. Ben, o masalları anlatmasaydım, sen bunu söyledemezdin. Seni de orda öldürürleridi, bu bir. İkinci sefer, ilkin ben güvâ girdim. Çünkü gızın âşıklısı bir ejderha varıdı. Gızınan her zaman goklaşır, sevişiridi. O gızın garnına, bu ejderha nefes verdi, o da eniklediyidi. Bak, gızı da tertemiz etdim. Üçüncüsü de, her şeyden seni gurtardım, bundan da seni gurtardım. Hak bilmezse Hâlik, suda sarı balık," diyor, herif sıçırayıveriyor, suya içine giriyor.

Meğer, denize bıraktığı balık oyumuş.

Mustafa KARA

14. İYİLİK İLE KÖTÜLÜK

Bir varmış, bir yokmuş. Evel zaman içinde, kalbur saman içinde, bir iyilik ile bir kötülük varmış. Bunnar, çileleria- den bıkiyor, ikisi de bir olup:

"Haydi, dünya yolculuğuna çıkak," diyorlar.

İkisi de azzıklarına alıyorlar, çıkılarını bağıyarlar, sularını alıyorlar, bunnar yola çıkıyorlar. Az gediıyorlar, uz gediıyorlar, dere depe düz gediıyorlar, bunnar acıkıyorlar. Kö- tülük diyor ki:

"İyilik, önce senin azzığına yiyek içek, ondan sonra da benim azzığı yiyek," diyor.

İyilik de diyor ki:

"Olur, tamam," diyor.

İyiliğin azzığına yiyorlar, suyuunu içiyorlar, bunnar yola goyuluyorlar. Gediıyorlar, gediıyorlar, İyilik susuyor:

"Kötülük, bana bir bardak su ver," diyor.

"Vermem," diyor.

Bunnar, biraz daha gediıyorlar. İyilik gene isdiyor:

"Ulan kötülük, bana bir bardak su ver," diyor. Kötülük:

"Vermem -diyor- gözüyün birini oyup verirsen, veririm," diyor.

Susundan ölüyor tabif İyilik. Neyise, gözünün birini oyu- yor, veriyor. Kötülük, buna bir bardak su içiriyor. Gene ge- diıyorlar, İyilik gene susuyor:

"Kötülük, bana bir bardak su ver," diyor.

"Öbür gözünü de verirsen veririm," diyor.

İyilik, öbür gözünü de çıkarıyor veriyor, bir bardak su içiyor.

Şimdi, bunnarın yolu ayrılıyor. İyilik'ia gözü görmüyor, her yer garannık. Bir yere varıyor, bir maya ağacının dibine oturuyor. O da "Cinni maya"ymış. Neyise, oriye oturagalıyor, orda da cinner varmış. Cinner, akşam olunca, ortaya çıkıyorlar. Bunnar gendi aralarında gonuşurlarımış. İyilik de o mayanın dibinde amma, cinner bunu görmemişler. Cinner, içlerindenâri diyorlarımış kine:

"Yahu, bu körlerin de heç akılları: yok. Şu "Cinni maya"nın yaprağını ıslayıverseler de gözlerine çalsalar, hemen gözleri açılır. Şu daşın altını da galdırsalar, bütün dünyaya yetecek su çıkar," diyorlar.

Az ilerde de, "Körler Ülkesi" varımış. Bu Körler Ülkesinde de, ne su varımış, ne de başka bişe. Orada su gıtlığı varımış.

Neyise, İyilik, bu gonuşmaların hepisini duyuyor. Hemen, maya yaprağından goparıyor, tükürüğüünen ıslıyor, gözüne çalıyor gözü açılıyor. Bu, çıkısına maya yaprağını dolduruyor, aşşâ iniyor. Körler ülkesine gediyo bu, bağıryo orada:

"Göz dokduru, göz dokduru," diye bu dolanıyo, oraları geziyo. Bunu içeri çağırıyorlar. İyilik:

"Bir bardak su getirin," diyo.

"Suyumuz yok," diyorlar

"Su olmazsa, gözünüzü açamam," diyo.

Bunnar, inanmıyorlar tabii. İyilik, padişahın evine varıyor. Padişahın gızı da körümüşt. Neyise, padişah:

"Gızımın gözünü iyi eden mi?" diyo.

"İyi ederim," diyo İyilik de.

"İyi edemezsen, seni idam ederim, asdırırım, seni öldürürüm,"

"Tamam,"

Niyese, İyilik içeri varıyor:

"Bir bardak su verin bana," diyor.

Buna, bir bardak su veriyorlar. İyilik maya yaprını ıslayıyor, kızın gözüne çalıyor. Kızın gözleri ayna gibi parlıyor. Öbür gözüne de çalıyor, o da öyle oluyor. Padişah diyor ki:

"Dile benden, ne dilerse?"

"Bana, kırk gazma, kırk kürek, seksen de insan ver, çalışacak," diyor.

"Niyedecân?"

"İrelde bir daş var, onu kaldırdınmiyin, bu ülkeye yetecek kadar su var,"

Neyise, padişah bunun istediğini veriyor. Gediyor bu. Oradaki daşı işcilerinden barabar olup kaldırıyor. Şimdi, bungulduyor su, ülkeye doğru geliyor. Su gelince de, oğlan bütün körlerin gözünü iyi ediyor.

Sonra, İyilik, Kötülük'ü aratdırıyor, buluyor. Bunu, yaptıklarından dolayı idam etdiriyor. İyilik de, padişahın gızıyanan evleniyor, muradına eriyor.

Fatma SEĞMEN

15. ZÜMRÜDÜ ANKA KUŞU

Evel zaman içinde, bir padişahın üç oğlu varmış. Bunnarın bağçasında da bir alma ağacı varmış. Bu elma ağacı senede bir elma veririlmiş bunu da bir dev gelir, yerilmiş. Bir gün, padişahın büyük oğlu demiş ki:

"Baba, bu elmayı her sene bir dev yiyor. Bu devi, bu sene ben yakaliyep öldürecâm," demiş.

Oğlan, o sene devi beklemiş, gece yarısından sonra, dev gene gelmiş, elmayı yemiş getmiş.

İkinci sene gelmiş, elma gene yetişmiş. Bu sefer de ortancıl gardaş demiş ki:

"Bu devi, bu sene, ben öldürecâm,"

Oğlan beklerken uyuyagalıyor. Dev gene elmayı alıp gediyor.

Şimdi, üçüncü sene oluyor. Elma gene yetişiyor, küçük gardaşları diyor ki:

"Baba, bu sene de elmayı ben bekliyecâm,"

Oğlum, büyük gardaşıyın, ortancıl gardaşıyın yapamadığını sen nasıl yapacaksın?" diye buna çıkışıyorlar.

"Yok baba, ben bekliyecâm," diyor.

Öyle diyeşin, babası da oğlunun sözünü gırmıyor. Oğlan, cöbüne, fındık, fısdık gibi çeyrezleri dolduruyor. Eline de bir inne alıyor, devi beklemişe gediyor. Orada, fındığı, fısdığı yiyor, devi bekliyor. Gece yarısı oluyor, fakat bu arada, inneyi de dizinin üsdüne goyuyor, uyuklayıp da gafası eğilince, in-

ne batıyor, bu uyanıyor. Bu arada dev geliyor. Oğlan, dev vuruyor, dev yaralı olarak kaçıyor. Oğlan babasının yanına gelip diyor ki:

"Baba, ben dev vurdum," diyor.

Zabah oluyor, üç gardaş, bu devin gan izinden, onu takip ediyorlar. Bu dev gede gede, bir guyuya varıyor. Şimdi, büyük gardaşları diyor ki:

"Beni, bu guyuya atın. Ben, bu guyuya inerken "yandım" derssem, "dondum" derssem, çekin çıkarın," diyor.

Oğlan guyunun yarısı yerine varınca:

"Yandım," diyor.

çekiyorlar bunu. Ortancıl gardaşları:

"Beni de guyuya bırakın. "Yandım" derssem, "dondum" derssem, çekin çıkarın," diyor.

Bu da accık iniince:

"Yandım," diyor.

Onu da çıkarıyorlar. Üçüncü gardaşları da diyor ki:

"Beni bırakın, "yandım" derssem de, "dondum" derssem de bırakın gedeyim. Daha da olmazsa, ipi bırakın, sonuna kadar gediğim," diyor.

Bu oğlanı guyuya bırakıyorlar. "yandım" diyor, ipi salıyorlar, "dondum" diyor gene salıyorlar, sonunda, ipin ucunu bırakıp guyunun dibine atıyorlar. Bu oğlan, guyunun dibine düşüyor. Bir müddet sonra gendine gelince, orda yaralı dev buluyor, bunu öldürüyor. Dev öldürdükden sonra, evini gezmeye başlıyor. Önce birinci odaya varıyor. Bakıyor ki orada, gızın birisi gergef işliyor! Oğlan:

"Bu, benim büyük gardeşimin nasibine," diyor.

Ondan sonra, ikinci odaya geliyor. Orda da daha güzel bir gız! O da, gergef işliyormuş. Ona da diyor ki:

"Bu da benim ikinci gardaşımın nasibine,"

Oğlan üçüncü odaya geliyor. Orda da gergef işleyen kız!

"Bu da, benim nasibime," diyor,

Oğlan, kızların üçünü de alıyor, geyunun dibine gidiyor.

Geyunun dibine varıyor ve gardaşlerine sesleniyor:

"Kardeşim, bu büyük gardaşımın nasibine," diyor, kızın birini gönderiyor. Bunu çekip çıkarıyorlar.

"Bu da ortancıl gardaşımın nasibine," diyor.

Onu da çekiyorlar, çıkarıyorlar. Oğlan üçüncü gıza da diyor ki:

"Hadi, şimdi de sen çık,"

"Yok, önce sen çık, sonra ben çıkayım -diyor- yoksa, gardaşlerin sana hile düşünürler."

"Yok, sen çık,"

"Öyleyse, beni bırakmıyorsan, sana şu kolları vereyim. Şu altın sınıyi de verim. Başın dara gelirse, bu kolları birbirine sürt, iki tene koyun çıkar. Bunnardan biri ak, biri gara. Gara koyuna binersen, yerin dibine inersen, ak koyuna binersen, yerin yüzüne çıkarsın," diyor.

Oğlan:

"Bu da benim nasibime," diyor, bu kız da gönderiyor.

Yokarıdaki oğlanlar, kız görüşün diyorlar ki:

"Bak, bu gardaşımız, bize hile düşünmüş, gendine en güzeli ni ayırmış. En iyisi, biz bunu geyunun dibinde bırakak," diyorlar

Oğlanı, yarı yarıya çekdikleri halde, genegeri bırakıyorlar. Oğlan, geyunun dibine tekrar inince, orda biraz yatıp gendine geliyor. Gendine geldikten sonra, ne yapacağını düşünüyor. Bu arada, kızın verdiği gıllar aklına geliyor. Gıllı, birbirine

sürüveriyor, garşısına iki tene goyun çıkıyor, gelip yanında oynaşıyorlar. Oğlan, ak goyuna bineyim derken, yanlışlıkla gara goyuna binip, yerin dibine iniyor. Yerin dibine iniyor, sağdan, soldan gezeriken, acıkıyor. Bakıyor ki, orada bir ev var! Vara vara varıyor ki, bir kocakarının evi. Garınene, yemek falan veriyor, su da getiriyor. Su tabii iki aylık, üç aylık, beş aylık, neyise esgimiş. içinde gurt, filan görünüyor."

Oğlan:

"Bire nene, bu su içilmez. Gurtlu su, bu ne böyle?" diyor.

"Oğlum, bizim buranın suyu yok. Burda bir dev var. Senede bir gız veririk, dev o kızı yer, bu gızı yedikden sonra, biz de senelik suyumuzu alırık. Bu senede, yârin, padişahın gızı gelecek. Dev, padişahın gızını yeyince, senelik suyumuzu alacâk," diyor.

"Bu su nerede?"

"Filan yerde,"

Oğlan gediyo, bir yerde bekliyor. Gızı da, bir sınıyinen donatmışlar, yolcu ediyorlar. Oğlan da gızınan barabar gediyo. Dev, oğlanı da gızın yanında görünce:

"Benim gismetim, her sene biridi, bu sene iki tene oldu," diyor.

Oğlan, devin yanına varışın, gılcınan öyle bir vuruş vuruş yapıyor ki, dev orada öldürüyor! O sırada, gız da, parmağını, devin ganına bulayıp, oğlanın sırtına sürüyor, bu bir işaret oluyor.

Oğlan, garının evine geliyor. Gız da babasının gonâğına varıyor. Padişah:

"Gızım, niye geldin?" diyerek, gızına gızıyo.

"Baba, bir yiğit geldi, dev öldürdü, ben de geldim," diyor.

Padişah, buna inanmıyor. Devia olduğu yere, bir kaç gişi gönderiyor. Bunnar bakıyorlar ki, gerçekten de dev ölmüş!

Padişah:

"Bunu kim öldürdüyse, onun düayalığını verecâm," diye ilaa ediyor. Gız diyor ki:

"Baba, ben devi vuran oğlanı tanırım. Herkeş, şu sarayın önünden geçsin," diyor.

Tabii, herkeş, "Ben öldürdüm" dermiş. Herkeş geçiyor, amma gız heç bir tanesine sahip çıkmıyor. Nihayet:

"Başga nerde adam galdı?" diye soruyor.

"Filan garının evinde bir adam var,"

Bu oğlanı çağırıyorlar. Gız:

"Baba, devi vuran yiğidin arkasında, benim barmağımın izleri var. Devin ganına bulayıp, sırtına çaldım. " diyor.

Padişah, oğlanın sırtında gan izini görüşün, oğlan diyor ki:

"Oğlum, dile dilâni benden,"

"Padişahım, sağlığını dilerim,"

"Dile dilâni oğlum,"

"Sağlığını dilerim,"

Padişah diyor ki:

"Oğlum, sağlığımdan iş çıkmaz, dile dilâni,"

"Öyleyse, bana bir hafta mühlet ver, bir hafta içerisinde düşüneyim," diyor.

Şimdi, bu arada gene oğlan, yayını, okunu eline alıyor, ava çıkıyor. Avını yaparken yoruluyor, bir ağacın dibine oturup bekliyor. Şimdi, bu ağacın dibinde bekleriken, guşlar civıldaşmaya başlıyor. Oğlan:

"Bu neyimiş ola?" diyor.

Bakıveriyor ki; yılanın bir tenesi, Zümrüd-ü Anka guşunun yavrularına hücum ediyor. Oğlan, okunu, yayını eline alıp, sıkıyor ve yılanı öldürüyor. Zümrüd-ü Anka guşu da havadaymış. Bakıyor ki, bir oğlan ağacın altında duruyor! Diyor ki:

"Demek ki, benim her sene , bir yavrımın gaybolmasına sebebi buymuş. Bu öldürüyormuş demek." diyor amma, adamı öldürmeye davranıyor. Bu, tam ağacın hizasına gelince, guşlar dile geliyor:

"Anne, bizi bu yiğit öldürmüyor. Bizi öldürmek isdeyen yılanıydı. Bu yiğit, yılanı öldürdü," diyorlar.

Bu arada, Zümrüd-ü Anka guşu, oğlanın yanına iniyor, bakıyor ki, oğlan uyumuş, güneş de yüzüne geliyor. Guş, bu oğlan uyanana kadar, ganatlarını yüzüne gölge ediyor, öylece bekliyor. Oğlan uyanınca, Zümrüd-ü Anka guşu:

"Dile dilâni?" diyor.

"Eğere bana iyilik yapacaksan, beni dünya yüzüne çıkar," diyor.

Zümrüd-ü Anka guşu, düşünüyor, daşınıyor:

"Yeryüzüne çıkartması zor amma, madem ki benim yavrularımı gurtardın, sana ben de bir iyilik yapım. Amma, gırk tuluk etinen, gırk tuluk su isderim," diyor.

"Peki," diyor oğlan.

Oğlan ordan ayrılıyor, doğru padişahın yanına varıyor. Diyor ki:

"Padişahım, ben gırk tuluk etinen, gırk tuluk su isderim,"

Padişah, buna gırk tuluk etinen gırk tuluk su hazırlıyor. Zümrüd-ü Anka guşu, gırk tuluk eti bir ganadına koyuyor, gırk tuluk suyu da öteki ganadına koyuyor. Ortasına da oğlan oturu-

yor. Zümrüd-ü Anka guşu diyor ki:

"Ben, "gak" dersem, et ver, "guk" dersem, su ver."

Nihayet, guş "gak" diyor et veriyor, "guk" diyor, su veriyor. Sonunda et tükeniyor. Guş, "gak" diyor. Oğlan, bacağından biraz et kesiyor, ağzına veriyor. Zümrüd-ü Anka guşu, bunun insan eti olduğunu biliyor ve yemiyor. Bunnar, yeryüzüne çıkıyor. Oğlan diyor ki:

"Hadi, yürü bakım,"

"Yok, sen get, ben sonra giderim," filan diyorsa da,

"Yook, önce sen gedeceksin," diyor.

Ve, nihayet oğlan gediyo. Gederken de topallıyor. Zümrüd-ü Anka guşu:

"Noldu?" diyor.

"Et bitmişidi, sen de gene isdiyeşin, bacağımlı kesdim," diyor Meğer, guş da eti yememiş, ağzında dutuyormuş, bunun bacağına genegeri yapışdırıyor, iyi oluyor.

Oğlan giderken, bir çobana raslıyor. Şimdi, çobana diyor ki:

"Şu elbiseleri sen al da, gendi elbiselerini de bana ver,"

Çoban, elbiselerini veriyor. Oğlan:

"Şurdan da, bir goyun kes de, garnını bana ver," diyor.

Oğlan, çobanın elbiselerini geyiyor, başına da bir garnı geçiriyor, oluyor bir keloğlan.

Bu, gediyo, gediyo, gendi köyünde, bir gahvecinin yanında çirak duruyor. O gün de, padişahın büyük oğlunun düğünü olacakmış. Düğün olurken, bu oğlanın ağası diyor ki:

"Ben düğüne gedecâm, şıra gelirse, barabar gedek," diyor.

"Ağam, ben gedemem. Orada cirit mirit oynarlar, beni ezerler. Ben gedemem, sen get," diyor. (Bu keloğlan gılığında ya?)

Gahveci gediyor neyise. Oğlan, elindeki gılları birbirine sürtüveriyor, bir Dorat geliyor, elbisesiyle falan. Oğlan, ata biniyor, padişahın sarayına varıyor. Bakıyor ki; büyük gardeşi-yinen güccük gardeşi cirit oyununa girmiş, gendi de giriyor. Bunun cirit oynarken oğlan, büyük gardeşini atdan düşürüyor, amma hemen ordan gayboluyor. Biraz sonra ağası da geliyor. Oğlan:

"Ağa, ne var, ne yok?"

"Oğlum, iyi ki gelmedin. Oriye bir yiğit geldi, altında bir Doratınan. Ortalığı yakdı yıkdı. Padişahın büyük oğlunu da atdan düşürdü."

"Demedim mi ben ağam, öylesi yerler çok tehlikeli olur diyen?"

Ve, nihayet, oğlan orada bir süre daha kaldıktan sonra ayrılıyor ve bir terzi dükkanına varıyor. Terzinin yanında çırak duruyor. Orda çalışırken, ortancıl gardaşının düğünü başlıyor. Ağası diyor ki:

"Bu gün, padişahın oğlunun düğünü var, yr düğüne gedek,"

"Ağam, ben düğüne falan getmem. Orası galabalık yer, tehlikeli olur," diyor.

Neyise, gene ağası yalnız gediyo. Bu, ağası getdikden sonra gene gılları birbirine sürtüveriyor, bu sefer de bir Kırat geliyor. Oğlan, gene gıyaşetini değişdirip, ata biniyor, doğru düğüne. Bu geliş de ortancıl gardeşini atdan düşürüyor, gaybolup, geri terzinin dükkanına geliyor. Biraz sonra ağası dönüp, buna diyor ki:

"Aman oğlum, iyiki gelmedin. Bu gün, meydana bir yiğit çıktı, tozu dumana verdi, padişahın da ortancıl oğlunu düşürüp, getti." diyor.

Ondan sonra, oğlan ordas da çıkıyor, bir zarraf dğganına

çirak olarak giriyor. Bu arada da güccük kız, ilan etmiş ki;

"Kim, bir altın sininin içinde bir davşan, bir tazıyı guvalıyor biçimde yaparsa, ben, onunla evlenirim, yoksa evlenmem,"

Padişah, bu kızın isdâni guyumcuya bildiriyor. Guyumcu da girk gün müsade isdiyor. Bunun yanına çirak duran, keloğlan gılığındaki oğlan diyor ki:

"Ağam, sen bana, girk çuval fındığınaa, girk çuval da fisdık ver, girk gün de müsade et, ben bunu yaparım," diyor.

Zarraf, bunun yanına girk çuval fındığınaa, girk çuval fisdık goyuyor, oğlan da içeriye girip, gapıyı örtüyor. Künde bunu yiyor, künde bunu yiyor. Adam içeride, üç gün böyle, beş gün böyle, on gün, yirmi gün, otuz gün.... Adamın ne yaptığı var, ne yapacağı. Zarraf, her gün anakdara deliğinden gözlüyor, bunun heç bişe yaptığı yok. Nihayet girkinci gün geliyor, oğlan goynuadan tepsiyi çıkarıp veriyor. Guyumcu, tepsiyi alıp, gıza götürüyor. Kız, tepsiyi alışın:

"Demek ki, benim sevdiğim oğlan yeryüzüne çıkmış," diyor, seviniyor amma, kimseye bişet demiyor.

Bu sefer de, o güccük kızın düğünü hazırlanıyor. Bu oğlan gene cirit meydanına çıkıyor, gardeşinin birini atdan düşürüyor, amma buncalı kaçmıyor. Bu oğlanı yakalayıp da, orada ceza verecekleri zaman, oğlan padişaha annadıyor:

"Ben, senin güccük oğlunum. Bir bağçemiz vardı, bağçede elma ağacı vardı, bu elmayı bir dev gelip yiyordu, bu dev büyük gardeşim öldüremedi, güccük gardeşim öldüremedi, ben ise yaraladım, bunun akan ganlarını izleyerek, bir guyuya geldik. Guyunun içine, önce büyü gardeşim girmek isdedi giremedi, sonra or-

tancıl gandeşim girmek isdedi, o da giremedi, en sonunda ben girdim, orada devi öldürdüm, bu kızları buldum. En güccüğüne:

"Bu da benim nasibim" dedim, yokarı gönderdim. Ağabeylerim bunu gısgandıılar, bana hile yaptılar, beai gyunun içiinde bırakıp getdiler....."

Velhâsılı, oğlan tekrar akdarma yapıyor, başından geçenlerin hepisini babasına annadıyor, ondan sonra da:

"Ben de, gardeşlerimden öcümü almak için bunu yaptım," diyor.

Padişah, oğluna sarılıyor, güccük kızınan da bunu evlendiriyor. Oğlan da ağbilerini affediyor. Yiyep içip, muradlarına geçiyorlar.

Mustafa YALÇIN

16. KUŞLAR PADIŞAHININ KIZI

Vakt-ı zamanında, bir padişah varmış. Bir gün, bu padişahın güzü kör oluyor. Bu padişahın da üç oğlu varmış. Bir gün, bunlar diyorlar ki:

"Padişah oğlu olak da, babamızın derdine bir devâ bulamıyacak,"

Efendim, büyük oğlu, babasına varıp diyor ki:

"Baba, bu senin derdiyin devâsı neci?"

"Yavrım, benim gözümün ilacı, atımın ayak basmadığı yerden toprak alırsanız, gözümün ilacı bu." diyor.

"Oh oh, bundan kolay ne var?"

Büyük oğlan, bir ata biniyor, üç aylık yol gediyo, ordan bir avuç toprak alıp geri babasının yanına geliyor, diyor ki:

"Baba, ilacını getirdim,"

"Nasıl etdin oğlum?"

"Filan yere vardım, işde şugatlı yol getdim, filan yerden aldım,"

"Ohoooo, bire yavrım, ben o dediğin yere bir saatde varıp geliyordum," demiş.

Sonra, ortancıl oğlan gediyo. Bu da altı aylık yol gediyo, o getiriyor. Onu da kabul etmiyor. Güccük oğlan gedici ya, bunu önüne bir derviş baba ıras geliyor. Bunun önüne çıkıyor diyor ki, derviş baba:

"Oğlum, babiyen derdine devâ bulmak için, filan galada babiyen bir atı var, küfeylan bir atı var, ona binesin ki, onu-

yinen derde devâ bulasın. O galanın anakdarı da, babilen sakalında bağı. Bunu da alsa alsa anan alır," diyor.

Çocuk, geri geliyor, asılıyor anasının yakasına:

"Ana, etme, dutma, şu babamın sakalından anakdarı al."

"Garı, buna dayanamıyor. Padişaha varıyor, bunu dizinin üsdüne yatırıyor. Sağını solunu öte gurcalayıp, beri gurcalayıp derken, padişahı uyutuyor. Sakalından anakdarı çeziyor, oğluna veriyor. Oğlan, anakdarı alana kadar, hücum ediyor o galaya. Galaya varıyor, gapiyi açıveriyor ki; hakik rengine bir at! Atı hemen çekiyor, biniyor, bahmızlıyor, amma at, birinci mahmuzda sıçırıyeşin, padişahın gulağına sesi geliyor. Padişah:

"Allah avrat, gözün kör ola, atım getdi," diyor.

"Niyediyim herif, oğluyun hatırına dayanamadım. Güccük oğlan, atı aldı getdi,"

Oğlan, devam etdiriyor atı ki; babasının gözüne ilaç bulacak. At diyor ki:

"Heyyy.... insanoğlu, öyle zor bir işe vurdun gendini ki, çok kötü bir yola gediyon," diyor.

Bunnar, varıyorlar bir yere. Bir yere varıyorlar, at diyor ki:

"İnsanoğlu, derdimizin devâsını burada bulacaksın," diyor.

Oranın padişahı da bir flan ediyor, diyor ki:

"Guşlar padişahının kızını bana kim getirirse, şu kadar şunu verecam," diyor. Oğlan:

"Ben getiririm," diyemiyor, atının yanına gediyor. Diyor ki:

"Yâ küfeylanım, böyle böyle, bir şey oluyor, ne yapım?"

diyeşin:

"Gabil et,-diyor- yalnız, kırk top kendir, bir yük arpa,

bilmem na gadara da asger versia padişah," diyor.

Oğlan varıyor, diyor ki:

"Padişahım, bana bir tabır asger verirsen, gırk top kendirinea sigge, bir yük de -diyor- arpa. Senden isdâm bu."

"Peki,"

"Bana, gırk gün de möhlet ver padişahım," diyor.

"peki,"

Bunnarı, padişah derhal veriyor. At:

"Bin sırtıma, benim yularımı serbest et, isdediğim yere gedeyim," diyor.

Oğlan, atı bırakıyor, gede gede, bir dağın öbür tarafına aşılıyorlar. Aşılıyorlar, bakıveriyorlar ki; oraların daşı, gayası kimi hayvan, kimi adam, domuş duruyor öyle! At:

"İn insanoğlu," diyor.

Oğlan iniyor, at devam ediyor:

"Şu kendirinea -diyor- şuraya bir duzzak gur."

Oğlan bir duzzak guruyor. Gırk siggenin gırkına da çakıyor. Kendirlerina ucunu da birbirine bağıyor, oruya bir duzzak guruyor. At:

"Şuraya arpayı dök," diyor.

Oğlan, arpaya döküyor,

"Asgeri düz şöyle garşısına bakım," diyor.

Oğlan, bir tabır asgeri, garşısına düzüyor. At:

"Gel -diyor- seninen biz, şu daşın arkasına oturak. Şimdi, guşlar, bu arpayı yemeye gelir. En arkaya da, guşlar padişahının gızı gelir, şuruya gonar. Şu daşın başına. Derki:

"Beni hileyinen dutacak insanoğlu daş olsun," der -diyor- o zaman, gözünün gördüğü her şey daş olur -diyor. O zaman gız da, iner, yemeye başladımı -diyor- sen kendiri çek, duzzağı dü-

şür, üsdüne atla. Ben sana yetişirim," diyor.

"Pekiyi,"

Oğlan, atın dediği gimi, ner şeyi hazırlıyor, oriye, daşın ardına pısıyor. Efendim, guşlar hep yeme iniyor, arpayı yemeye başlıyor. En arkiye, güzel bir guş geliyor, o da daşın başına gonuyor:

"Ey insanoğlu -diyor- beni hileyinen dutacak insanoğlu, daş olsun," diyor.

O asgerler, donup daş oluyor. Gız da, başga kimsenin galma-
dığına inanıyor, inip arpadan yemeye başlıyor. Amma, oğlan ipi
çekenâdara, duzzak ters dönüyor zahar, gapanıyor hemen, gızın
üsdüne atlıyor. Gız, bir çırpıyor, siggenin otuzdokuzunu çeki-
yor. İkinci çırpınmaya fırsat vermeden, at geliyor, giriyor.
Bunnar, toparlanıyorlar, gızı da alıp geliyorlar. O gızı isdeyen
padişahın yanına varıyorlar. Padişah gızı alıyor amma, şimdi
gız diyor ki:

"Benim, padişahınan evlenmem uçun, padişahın da, benim
gibi güzel olması lâzım,"

"Baba, nasıl edek de, senin gimi güzel olak?"

"Beni getiren oğlan, seni de benim gimi güzel eder," diyor.

"Nasıl eder?"

"Gırk gulun getirmiş, gısrak südüünen, seni çimdirirsem,
sen de benim gimi güzel olun. Bunu da, ancak o oğlan bulur,"
diyor.

Bunnar, oğlanı çığırıyorlar. Bu isdâ isdiyeşin, oğlan
diyor ki:

"Bana, bir gün müsade edin," diyor (ata danışacak ya).

Varıyor oğlan, ata diyor ki:

"Mesele bu, böyle böyle atım. Şimdi ne yapacağım?"

"İnsanoğlu, derdimizin devâsı da orda işde. Sen kabul et,

padişahdan, kırk tene keçe isde, bir top kendir isde, kırkbir gün de möhlet isde," diyor.

"Pekiye,"

Oğlan, padişahdan bu möhleti isdiyor. Padişah da buna müsaade ediyor. Efendim, keçeyi atın terkisine bağıyor, biniyor.

At diyor ki:

"Beni serbes bırak,"

Oğlan, bunun dizginini serbes bırakıyor. Sür.....

Şuraya değmiş, buraya değmemiş derken, bir deniz kenarına varıyorlar. At:

"İn sırtımdan," diyor, o da iniyor.

"İyi dîne. Şimdi, diyecâm sözü -diyor- Kırk gulun getirmiş gısrak, benim anam. Ne çare ki babam, buralarda gezerken, bizimkiler denizden çıkmış, bu garada yayılıyorlarımış. Babiye yanına gelişin, babam bir tarafa kaçmış, bizimkiler de geri, denizden tarafa kaçmışlar. Ben de, anam zannederek, babiye atının arkasına getmişim -diyor- Babam, o sebeple yakaladı beni. Yoksa ben, o gısrakın çocuğuyum -diyor- İn bakim, sen kendirinen keçeyi sırtıma sar, bir tek ayağımın altıyınan gözlerim galsin dışarda. Galan yerimi iyice sar -diyor- (çünkü, ötekiler kendini asırır diye gorkuyor) Ben denize gedecâm -diyor- denize gedecam, kırk gün bekle, kırk günde, deniz dalgalanır, yüzü gan olursa, beni boşuna bekleme, demek ki, beni öldürmüşler -diyor- kırkbirincisi gün, şuradan bir gısrak çıkar, guyrugunu omuzuna alıverir, der ki:

"Vay, gençliğinen gocalığın arasında, bir insanoğlu olsa da, üsdüme binse de, şurda beninen bir cirit oynasa," der. -diyor- Sen, çınar ağacının başına çık:

"Ben varım," de.

"Gel bakiyim," der,

Seni sırtına alır ya, sakın ha deniz kenarına sürme, doğru padi-

şahın köşgünden başa sür," diyor.

"Peki,"

Bu öğüdü alıyor amma, keçeli at denize gidiyor. Oğlan da, çınarın başına çıkıyor, bekliyor. Otuzdokuz gün geçiyor, bekliyor orda. Denizde bir dalgalama oluyor, bişe çıkmıyor. Gırkıncı gün, o gısrak, dediği yere çıkıyor:

"Vay, bir insanoğlu olsa da, şu gençliğine gocalığa anasında, bana binse de bir cirit oynasam," diyor.

"Ben varım," diyor oğlan.

"Gel bakiyim insanoğlu, size ehemmiyet edilmez ya -diyor- bir bina bakiyim sırtıma," diyor.

Oğlan, atın sırtına biniyor amma, ver elini padişahın köşgü. Sürüyor oğlan. Arkadan, bir, iki, üç, dört, beş..... otuzdokuz tene çıkıyor. En arkadan da keçeli çıkıyor, gopup geliyor arkadan, bunnara ulaşıyor. Süre süre getiriyor padişahın avlısına, doldurup koyuyorlar. Keçeli:

"Gel insanoğlu, Allah'dan kork, Sırtıma yapışdı keçe, -diyor- şu keçeyi sırtımdan çek, ben şimdi, dolanırım, anamın önüne varırım. anam beni bilmiyor daha. Sen de, eline bir gap al, anama biz koklaşır da -fiyyooo der birbirine atlar ya?- öyle dedimiydi, o zaman tanış çıkıyok -diyor- Benim boynumu, böyle anam dişlemeye başladı mı, o zaman gendiği gaybeder -diyor- Gendi gendinden geçer. Sen, bu fırsattan istifade et, anamın südünü sağ, südünü aldınmıydı, bize gerekli olan zaten südü, onları bırak. Kendileri çekip gider," diyor.

Oğlan, dediği gibi, at anasına dolanıyor, at hazırlanıyor ya, beriki keçeli gardaş da dolanıyor, fırlanıyor, anasının önüne geliyor. Gokulaşmaya başlıyorlar. Bunnar, birbiriyine tanış

şıncak, oğlan hemen varıyor, atı sağmıya başlıyor. Sağıyor, sağıyor, satırı dolduruyor. Genegeri çekiliyor, açıyor arkalarını, bunnarı bırakıyor. Daha önce at demişim ki:

"Bunnar, güneş ışığına dayanamazlar, deniz hayvanları.

Onun uçuşu, güneş görmeden getsinler,"

Oğlan bunnarı bırakıyor. Atlarını hepisi denize gidiyorlar. Gelelim padişaha. Gız, padişahı güzel edecek ya:

"Bir hamam gızdırın bakım,"

Bunnar, bir hamam gızdırıyorlar:

"Gelsin bakım, padişah," diyor.

Gız, şimdi padişahı hamama alıyor:

"Sen de benim gimi güzel olacaksın. Şimdi seni bu südünen çimdirecâm," diyor.

"İyi,"

Gız, bir tas süt alıyor, padişahın gafasına döküyor. Bir de bakıyor ki, o padişah yağ gimi eriyip goyup gidiyor!

"Birinci vezir gelsin,"

O vezire de bir tas süt döküyor, o da gidiyor. Derken, diyor ki:

"Beni getiren oğlan gelsin," diyor.

O zaman, at oğlana diyor ki:

"Sakin ha, o sütden benim hakkım var. Onları eriden o. Sen, gızın yanına var, de ki:" "Ben, ısıcağa dayanamam, tahammül edemiyom. Biraz serin hava alak da, ondan sonra çimdir beni," de, -diyor- Benim de ayağımın altına keçe bağla, hamamın soğuk kurnasına tıkırdatmadan elet -diyor- Sen gapıya çık, ya, gözün bende olsun. Ben, hamamın soğuk gurnasından çıktım da, hamamlığa girdim mi, ordan da genegeri geldim mi, gorkma var -diyor- seni, gız çimdirdin. Sen de, gendi gimi güzel olun.

Ben, o sütten, bir yudum alırsam, hakkımı almış olurum," diyor.

"Peki,"

Oğlan, aynı atın dediği gibi hareket ediyor, gözlüyor kine, hamamın soğuk gurnasından at çıkıyor. Hamama giriyor, hamamdan da çıkıyor, genegeri yerine varıyor.

"Yörü -diyor oğlan- çimdir bakim beni,"

Gız geliyor, oğlanın başına bir tas süt döküyor ki, şimdi bu oğlan gavlayıveriyor, gendi gibi güzel oluyor, diyor ki:

"Ey insanoglu, senin fendin, beni yendi. Yalınız, bunnar bizi öldürür, kaçak. Ben senin atına bineyim, sen de padişahın atına bin,"

"Olur," diyor oğlan.

Garıya çıkıyorlar, padişahın asgerleri, merasim halinde hazırlanmışlar; padişahımız güzel olacak da, guşlar padişahının gızıyına evlenecek diye.

Bu arada, at denizden çıkışın oğlana diyor ki:

"Ulan, ayağının altından toprak ol (her yanı keçeli ya), babiyen gözünün ilacı bu. Babiyen atının basmadığı bir deniz galmişdi," diyor.

Oğlan, toprağı alıyor, cöbüne koyuyor. Şimdi oğlan, gendi atına biniyor. At diyor ki:

"Sakin ha, yeryüzünde beni dutacak at yok. Gız bana binip kaçacak, beni kimseye verme," diyor.

Oğlan gendi atına biniyor. Gız diyor ki:

"Hanı, ben senin atına biniciyidim?"

"Yook, ben atımı veremem. Binersen padişahın atı, isdersen binme," diyor.

Eeee, ölüm tehlikesi var, o yerlerden korkuyor. Mecburen binip kaçıyorlar. Oğlan, babasının melmeketine geliyor:

"Baba, ilacı buldum,"

"Nasıl etdin oğlum?"

"Şuraya vardım, şöyle etdim, böyle etdim. Efendim, guşlar padişahınla gızınla, şu şekil yakaladım, getirdim,"

"Nerde ya, oğlum?"

"Getirdim, burda baba," diyor.

Meğer, o annatdığımız, o daş olan asgerler, padişahın asgerleriyimiş. O gızı alacağım diye, oriye defalarca hücum etmiş. Gız, sihir ederimiş, bunnar daş olurumuş. O sihir bozulunca, onnarın da hepisi ayaklanıyor mu? Gelelim adama:

"Oğlum, şunu birken görüyüm," diyor.

Galan oğlan, babasına toprağının suyunu damlatıyor, gözü açılıyor. Gene:

"Oğlum, şunu birken görüyüm, guşlar padişahınla gızınla," diyeşin, oğlan gıza varıyor:

"Böyle, böyle," diyor.

"Sakın ha -diyor- beni götürme. Babam, bama âşık, gene, bama bir hile düşünür," diyor.

"Yok yahu, bu benim babam. Nasıl sana kötülük düşünecek," diyor.

Oğlan, gızı eletiyor. Padişah gızı garşısına alıyor. Galbiaden ne pislik geçirdiyise galan. Padişahın galbiaden bir pislik geçiyor. Gız:

"Gözün çıka mı-" diyor, iki parmağını birden gözlerine dürtüveriyor. Padişahın iki gözü de düşüveriyor. Padişah, oadan sonra ölüyor.

Oğlan, babasının yerine padişah oluyor, zevkini, sefasını sürüyorlar.

17. KÖR DEV

Bir varımış, bir yokmuş, çok demesi günahımış. Bir padişahın üç oğlu varımış. Oğlunun ikisi küçük avratdan, biri büyük avratdanımış. Bu padişahın gözleri kör oluyor. Kör olunca, bu ne yapıyorsa, nereye getdiyise, dokdurlara, cerrahlara, neyise gidiyor, bir türlü bir çare bulamıyor. Buna diyorlar ki:

"Gark devin ortasında bir ağaç var, onun yaprağı gurutulup, gözüne sürülürse, gözün açılır," diyorlar.

Şimdi, bunun oğlu, kıymetli oğlunun büyüğü, bir hâbe altın alıyor. Yiyecek, kömbe, köfte, tavık kızartıyorlar. Guru yemeklerden neyise, hepsini hazırlıyorlar. Bu, lâle sümbül biçerek, tütün gahve içerek gidiyor. Gidiyor amma, gedip dolaşıyor, heç, bu dene yeri bulamıyor. Bu, yiyip içip, dolaşıp geliyor. Babasına:

"Ben bulamadım, baba," diyor.

Bunda küçük oğlu gidiyor. Ona da hazırlık yapıyorlar. Bir hâbe altın, yiyecekler, filan, hepsini hazırlıyorlar, tavıklar kızartıyorlar, bu da gidiyor. Bu da, yemiş, içmiş, bir hâbe altın harcamış, gene geliyor, eli boş.

Bunun, büyük garısının da bir oğlu varımış. Ona da aynı şekilde, bir hâbe altın, annesi yemekler yapıyor, tavık kızartıyor, bu çıkıyor yola. Gidiyor, gidiyor, az gidiyor, uz gidiyor, dere depe düz gidiyor. Altı ay, bir güz gidiyor. Lâle sümbül biçerek, tütün gahve içerek. Garşısına iki yol geliyor. Bu orada, oğlan acıkıyor. Acıkınca, garşısında hemen bir köpek hâsıl oluyor. Oğlan, kızarmış taviğe birini, köpeğin önüne ba-

rakıyor. Birini de kendisi yiyor. Yiyep içdikden sonra, oğlan sufrasını topluyor, gedecek galan. Köpek lisana geliyor:

"Dur, --diyor- sen neriye gediyoa?"

"Neriye gedim, böyle, böyle. Benim babamın gözleri kör oldu. Gırk devin arasında bir ağaç varımış, onua yaprağından alıp gurusup sürülürse iyi olurmuş," diyor.

"Şu yol; "Geder selâmetle gelir yol," şu yol da; "Geder gelmez yol," diyor, köpek bu yolları iyice annadıyor oğlana. Sonra devam ediyor:

"Önüne bir tiken gelir, "Aman ne güzelimiş" de, "Ne gada-ra güzel kokuyor" de. Al bir tanesini bağzına sok --diyor- Or-dan sonra bir pınar gelir. Bu pınarın biri gan akıyor, biri irin akıyor. O gandan da iç; "Ay ne gadar güzel şurubumuş," de. Bir paña iç, öteki irinden de al; "Ne gadar güzel, datlı balımış" de. Bir paña da ondan iç --diyor-. Feryatla, arkandan; "Öldürü-yorlar ha, galdırıyorlar ha..." diye gulâna arkandan sedalar gelir. Sakın arkana dönüp de bakma. Az ötede, önüne bir örtük gapı çıkar, onu aç, açık gapıyı da ört. Ordan get, biraz irel-de de, itin önünde ot var, atın önünde et var. Onarı birbirle-riyinen değışdir. Şimdi oruya varın, devleri orda bulun," diyor.

Oğlan, aynı köpeğin dediği gimi yapıyor. Gede gede, tikeni pınarı, atı, köpeği geçdikden sonra devin yanına varıyor. Ora-da, öte-beri derken, oğlanı dev, dutmak isdiyor, amma, dutamı-yor. Dev diyor ki:

"Seni dutarsam, ben bilirim yapacağı," diyor.

Sonunda oğlan deve dutuluyor. Oğlan:

"Ne dileğin varısa, ben yerine getirrim, bana gilincını ver," diyor.

"Filan padişahın gızını bana getirirsen, sana gilincımı verrim," diyor dev.

"Pekiye," diyor.

Bu dönüyor, geliyor gediıyor. Sonunda köpeğin yanına geliyor. Köpeğin yanına gelince, köpek:

"Hadi gedek," diyor.

Köpek, bunu götürüyor:

"İşde, filan yerde," diyor.

Bu, padişahın kızının her yanına tarif ediyor. Bu oğlan, padişahın kızını geçiriyor. Geçiriyor, geliyor o, tam yol çatına geliyor. Gızı deve verecek galan. Köpek gene hâsıl oluyor orada. Oğlan:

"Bea, bunu götürürüm, deve veririm de, tek gıllıncını bana versin," diyor. O yaprağı alacak ya. O da ancak gıllıncına mümkün.

"Yok, gurban ederim -diyor- Hadi get, bir çöp getir," diyor.

Çöpü asgı yapıyorlar, asgı gımı bağıyorlar. Gızın sırtından çıkan elbisesini ona doluyor. Bu götürüyor şimdi. O yolun üstünde de kırk dev var. Bu araya gitmeden o ağaçdan yaprak topluyor. Bir hâbe topluyor. Gederken, yavaş yavaş, tam uyku sıralarınımış. Bu ağaçtan inerken, birinin eline mi ayağına mı basıyor. Dev:

"Seni heç bırakmak, bunu da vermek. Gedip filan devden gılıç getirirsen, o zaman verrik," diyorlar

Bu, şimdi gediıyor, kör devin yanına, güya gızı getiriyor.

"Hımmmm.... kokusu geliyor insanoğlunun," diyor dev.

Anna, devin gözleri görmüyor. Oğlan;

"Sen, gıllıncı ver bana, bea de sana gızı veririm," diyor oraya varınca.

Öyle deyince, bu gıllıncı devden alıyor, gızın elbisesini üstüne atıveriyor, kaçıyor. Dev:

"Açık gapı, dut; örtük gapı dut," diyor.

Açık gapı:

"Ben yıllarca açıkdım, örtmedim," diyor.

Örtük gapı da:

"Ben yıllarca örtükdüm, açmadım," diyor.

"At dut, it dut," diyor.

Onlardan da it diyor ki:

"Benim önümde ot varıldı,"

At diyor ki:

"Benim önümde et varıldı,"

(Oğlan, onları değişdirdi ya, onun uçun hiç gıpramıyorlar)

Ondan sonra, şimdi bir inilti, bir feryad gopuyor. Oğlan, heç dönüp arkasına bakmıyor. Dev, bu sefer de gannan irine sesleniyor:

"Gan dut, irin dut," diyor. İrin:

"Beni, bal diye içdi," Gan:

"Beni, şerbet diye içdi," diyor.

Dev, tikenlere sesleniyor:

"Tiken, dut,"

O da dutmuyor, neyise, bu gurtulup çıkıyor. Çıkıyor köpeğin yanına, gızın yanına. Oriye gelince:

"Götüreyim, gılınacı vereyim de hâbiye alayım," diyor.

Köpek:

"Yook, gurban ederim onnara gılınacı. Bu, hemen şöyle ağaçdan bir gılınç yapıyor. Gılınacı, gınından çıkarıyor, gendi yapıdığına dakıyor gınını. Sonra, sara sara bağlıyor ki, açılmasını diye. Gendi gaçana gadar, devler açmasını, peşinde gelip de gendini dutmasını diye.

Bunnar, şimdi, devlerin yanına varıyorlar. Oğlan diyor ki:

"Verin hâbiye, gılınacı veriyim," diyor.

Oğlan , hâbiye alıyor, gılncı üstlerine atdığıymaa beraber kaçıyor. Devler, onu açım diyeneçe zaman geçiyor. Bir bakıyor ki oğlan, gara bulut gibi devler arkasına düşüyor. Zaten, o iki çatal yol sınırımış. Öriye geliyor, o kızınan köpeğin olduğu yere. Onnara:

"Haydin Allahaismarladık, artık-eksik, halal et -diyor köpege- Bende çok emeğin var, sen olmasan ben bu işleri yapamazdım," diyor.

Onnar yolu geçince, devler gelemiyor. Meğer, orası sihirliyimış.

Bu geliyor şimdi babasına yanına:

"Amaaaa geldi, oğlun geldi," diyorlar.

"Amaaa, ikisi getdi, bişey yapamadı, bu da yapamaz," diyor.

Bu amma, yaprağı gurutmuş, etmiş, her şeyi hazırlamış. Bu varınca, hemen babasının gözüne çaliveriyor, gözleri yarpadan açılıyor. Açılınca, bu sefer, gızı öteki oğlanlar almak isiyorlar. Gız:

"Yook, ben kimseye varmam -diyor- Ben kimiylene geldiysen, ona varacâm. Amma, benim bir dilâm var. Onnar yerine gelmezse, ben ona varmam," diyor.

"Dileğin ne?"

"Bir altın civciv, bir de sihirli sandık," padişah şimdik, hangi guyumcuya getdiyise:

"Biz yapamak, biz yapamak," diyorlar.

En birinci guyumcuyu, oğlan tanlıyorumuş. Ona, daha önceden gediıyorlar:

"Bak, bunnar, bizde daha önceden yapılmış, hazır var. Sen, babama; "yaparım" de, bahşişini al. Gıymetini kes, al. Ne dersen, babam sana verir," diyorlar.

Bu, altın civciv, gızın goynundaymış. Bir de sihirli sandığı varmış. O da torbasında mı, hâbesinde mi artık. Bunnarı eletiyorlar, götürüp guyumcuya teslim ediyorlar. Guyumcu, tabii seviniyor.

Bu padişah, gedip gelip, guyumcuya ûrarımış, adamlarını salarımış. Onua, civciv falan yaptığı yok ya. O, sadece:

"Padişahım, bana çerez salsın," derimış.

Padişah, çerezi çuvallarının salarımış. Padişaha göre, yiyecekde, miyecekde ne var. Guyumcu, türkü çağıra çağıra çerezleri yerimış. Çünkü, isdedikleri yapılı. Dükkan da hazır duruyor.

Neyise, gırk gün sonra:

"Tamam, isdediğiniz yapıldı," diyor guyumcu.

Padişah, gırk gün, gırk gece düğün ediyor, bu gızı oğluna alıyor. O civcivi di padişaha getiriyorlar. Guyumcu, bahşişini alıyor. Herkes sevinyor.

Sonra da, yemişler içmişler, hoş mirazlarına geçmişler. Oalara kömür, bizlere ömür. Oalar ermiş muradına, biz çıkalım tahtına.

Sıdıka ERDEM

18. KABAK KIZ

Bir varmış, bir yokmuş. Evel zaman içinde, kalbur saman içinde, bir tene çoban varmış. Bu çobanın heç evladı olmazmış. Bu duâ etmiş, demiş kine:

"Allah'ım sen bana bir evlat ver de, varsın bir gabak olsun," demiş.

Şimdi, ay olmuş, gün olmuş, bunua garısı hamile galmış. Allah buna bir evlat vermiş, onu da "gabak" vermiş.

Bir zaman gelmiş, geçmiş, bu gabak büyümüş. Orada da, bir biyanın oğlunun bağçası varmış. Bu gabak gederilmiş, oradaki bekçiye ne derse, dermiş, bekçi yıkılırmış, bu, adamın bağçasına dıkılırmış. Orada gül toplarımış, çiçek toplarımış, bağçanın içinde ne varısa, hepsini toplarımış.

Bu durum, bir gün böyle, beş gün böyle, devam edip gederilmiş. Bir gün diyor kine biyanın oğlu:

"Noluyor sana bekçi?"

"Vallaha, böyle böyle, çobanın bir gabağı var. Künde geliyor, bağçaya dıkılıyor, torluyor, topluyor, gediyor," diyor.

Bu oğlan edemiyor, gediyor, bir efsun yapıyor, bağçanın içine koyuyor:

"Yavaş, o yârin gene gelir," diyor.

Şimdi, bu efsunu yapıyor. Gabak gene geliyor, ne diyorsa diyor, adam yıkılıyor, kız bağçaya dıkılıyor. Bu gabak, saçları upuzun bir peri gızıymış, Arkadan, böyle saçları uzun uzun sarkıyormuş. Bu gediyor, gülleri topluyor. Gülleri topliyep de, gabağına dıkılacak zaman, Biyanın oğlu saçlarından tutuyor. Sa-

çını dutuyor, diyor kine:

"İs misin, cis misin?" diyor.

"İsim de, cisim de, seni beni yaradan yüce Mevlanın gulu-
yum," diyor.

Bu gız, yavlarıyor, niyediyor, gene varıp gabağın içine
dikiliyor. Oğlan gene varıyor, gızı gene öyle yakalıyor.

Bir gün böyle, beş gün böyle, oğlan sararıyor, soluyor.
Bir gün anası diyor ki:

"Ne o oğlum, sana ne oldu?" diyor. Oğlan diyor ki ne:

"Vallaha, böyle böyle. Çobanın gabağını alırsanız alın,
almiyecekseniz, ben başımı alıp gedecâm," diyor. Anası:

"Bire oğlum, o gabak. eli yok, dili yok, niyedek biz gaba-
ğı?"

"Yok, siz gedin isden," diyorumuş oğlan.

Bu oğlanın anasiyinen babası edemiyor, gabağı isdemeye
gediyorlar. Bunnar, bir hâbe altın götürüyorlar, ordan gabağı
alıp getiriyorlar. Getiriyorlar, bir fırınnarı varımış, o fırı-
nın başına goyuyorlar. Gabak orda duruyor. Ağşam oluyor, bu ga-
bak yuvarlanıp oğlanın yanına gediıyor.

Bir gün böyle, beş gün böyle. Bir gün, bir biya oğlunun
düğünü oluyor. Şimdi, bunnara okuntu geliyor. Gabak, bunnara
yavlamaya başlıyor:

"Nolur anne, beni de götür," diyor.

Bu, gabağın içinden ârı gunuşurumuş. Gaynanası:

"Yörü şurdan," diyor,

orada bir kevgir varımış, galdırıyor gafasına vuruyor:

"Neriye seni götürecâm? Seni götürüm de, depelesinler, on-
dan sonra da, oğlan gelsin, beni mi dövsün?" diyor.

Bunnar kakıyorlar, ağanın gızıyınan avradı düğüne gidiyorlar. Düğüne getdikden kerli, bu gabak, sırtını sıyırıyor, geyiyor, guşanıyor, altın-gümüş dolduruyor gollarına, haydi bakim, doğru düğüne... Bunnar oradayiken, bu goşuyor, düğünün içine varıyor. Âlem hep, bu gıza bakıyor. Gız oynuyor, hopluyor, sıçırıyor, ondan sonra altın saçıyor, falan-filan ediyor, gedecâ sırada, bu avrat soruyor:

"Bire gızım, sen nerelisin?"

"Kevgir vuran köyündenim," diyor .

Gız, onnar dönecâ zaman, hemen yola çıkıyor, çar-çabık geliyor, esgisi gibi gene gabağa dikiliyor, oluyor bir gabak.

Dewligisi gün oluyor, tekrar gene:

"Anne, ne var beni de götür," diyor.

Orda da bir evrâç varmış. Kadın, evrâcinen gabağın gafasına vuruyor. Neyise, bunnar kakmışlar, getmişler gene düğüne. Bu gabak da arkalarından, gabakdan çıkmış, geyinmiş, guşanmış, getmiş. Oynamış, sıçıramış, saçalamış, etmiş, eylemiş. O sırada avrat gene buna soruyor:

"Gızım, sen kimsin, nereden geldin?"

"Ben evrâç gıran köyündenim," diyor.

Avradın gızı diyor ki:

"Ana, bu bizim gabak olur da," diyor.

"Kele gızım, bizi gabak böyle güzel mi? Eli yok, ayağı yok. Orda gabağın içinde duruyor," diyor.

"Yâ ana, geçende kevgirinen vurdunudu, bunca da evrâcinen vurdum, bu gız olmasın?"

"Yok," diyor anası.

Gabak, gene onnardan önce geliyor, acele geliyor amma, sırtını başını çıkarıyor, tekrar gene öyle, gabağın içine dikiliyor.

Devligisi gün oluyor. Bu gene yavlarıyor:

"Anne, beni de götürün ne var,"

"Bire kızım, elin, ayagın mı var senin? Neriye götürücü-
ğim, sen oğlana bizi öldürtdürücen mi?" diyor, gabağın gafası-
na kel darağınan atıyor.

Bunnar, gene gediıyorlar. Onnar getdikden sonra, bu sırtını
başını soyuyor, gediıyor. Orda, oynuyor, hopluyor amma, orda, dü-
ğündekiler hep gendine bakıyor, başka yere bakan yok. Biri di-
yor ki:

"Bire kız, sen nerdensin?"

"Kel darak mahallesindenim," diyor.

Neyise, bu tekrar, geri acele geliyor. Sırtını değışdi-
rip şoraya oturuyor. Düğün bittikten kerli bunnar geliyorlar.
Geldikten kerli, avrat gıza diyor ki:

"Gızım, aha bizim gabak oturuyor, burada," diyor.

Neyise, o gün gene akşam oluyor, gabak odasına gediıyor.
Sabah oluyor, gabak uyanmıyor. Gız diyor ki:

"Noldu bu gabağa, uyanamadı mı niyetdi? Her zaman erkenden
uyanırıldı. Gediğim de bakım bir, gabağı yokliyem," diyor.

Varıp, odasından içeriye bakıyor kine, gabağın sarı saçla-
rı, yasdıktan aşşığı inmiş kine, bir dünya güzeli!

"Abarın anne, gel hele, bak şu gabağa -diyor- Gabaga bak
hele, gabağın güzelliğine bak bir," diyor.

Varmışlar, bakmışlar ki, gabak bir ay parçası gimi olmuş.
Galan, buna yavlarırmışlar, yakarmışlar, gabak da, bir daha ga-
bağın içine girmemiş.

Yiyep, içip muradlarına geçmişler.

19. KURBAĞA İLE PADİŞAHIN OĞLU

Evel varımış, bir varımış, çok söylemesi günahımış. Bir padişahın üç tene oğlu varımış. Bunun üçü de yetişmiş, evlenme çağları gelmiş. Padişah oğlanlarına demiş ki:

"Oğlum, okunuzu atın, kimin evine düşerse, onun kızını size aliyim," demiş.

Böyük oğlan okunu atmış, varmış böyük Vezirin evine düşmüş. Ortancıl oğlan atmış, o da ortancıl vezirin evine düşmüş. Güccük oğlan atmış, ok fırlamış, getmiş, varmış bir göle saplanmış.

Padişah, böyük oğlana, böyük vezirin kızını almış. Ortancıl oğlana da ortancıl vezirin kızını almış. Güccük oğlan demiş ki anasına:

"Ana, bana azzık yap, ben de okumun arkasına gedyom," demiş.

Anası, buna azzık yapmış, bu okunun arkasına getmiş. Varmış ki, oku bir göle saplanmış. Ordan, anca bir gurbacı sıçıramış, dışarı çıkmış, gölün içinden de bir ses gelmiş, demiş ki:

"Oğlum, senin gısmetin bu, sen bunu al götür,"

Oğlan, gurbacıyı goynuna goymuş, yola gelişin bir ağacın başına goymuş, eve gelmiş. Anası:

"Niyetdin oğlum?" demiş.

"Ana, bişe bulamadım," demiş.

Bu, gurbacıyı heç söylememiş:

"Bana, odamın anakdarını verin," demiş.

Oğlan, odanın anakdarını almış, akşam getmiş, gurbağayı getirmiş, gurbayı içeri goymuş. Bu gurbağa, gabından çıkmış ki, oğlan ne görsün, bir dünya güzeli gız olmuş! Öteki padişahın oğlanlarının aldığı gızlar, bunun yanında solda sıfır galır. Oğlan da, buninen evlenmiş.

Bir gün, padişah demiş ki:

"şurdan şoyle, oğlanların gelinleri geçecek, ben grecm," demiş.

Evela, büyük oğlanın hanımı geçmiş. Ondan sonra ortancıl geçmiş, en son da gck oğlanın hanımı geçmiş .Padişah, bu gck oğlanın hanımına şık olmuş. Âşık olmuş, buna gz goymuş. Oğlunu çağırmış, buna demiş ki:

"Oğlum -demiş- bir tas arpa getirecân, şeherin ortasına goyacn, o arpayı; at, eşsek, tavık, inek yiyecek, o arpa gene de tkenmiyecek -demiş- Yoğsa, boynun cellat," demiş.

Bu oğlan, düşünerek eve varmış. Hanımı, bunu görüşün demiş ki:

"Ne düşünüyon padişahın oğlu?"

"Nediyi düşünmiyem, babam böyle böyle dedi. Yoğsa, babam beni öldürecek," demiş. Garısı:

"Sen, heç merak etme -demiş- Sen, gene, beni aldığın göle get, de ki: "Gaynana, gaynana, gck gızın, gck hamamdan bir tas arpa isdiyor," de," demiş.

Oğlan varmış, göle çağırmış:

"Gaynana, gaynana, gck gızın, gck hamamdan, bir tas arpa isdiyor," demiş.

Oğlan, arpayı almış, getirmiş, şeherin ortasına goymuş. Essatdan, şeherin eşseği, atı, taviğı hep yemiş, gene bitmemiş.

Devligisi gün olmuş, padişah gene çağırmiş bu oğlunu. Demiş ki:

"Bana bir salkım üzüm getirecân -demiş- bütün, şu şehir halkı bu üzümünden yiyecek, gene de üzümünden, gopduğu yer belli olmayacak," demiş.

Oğlan gene, gara gara düşünerek eve varmış. Garısı:

"Ne düşünüyon, padişahın oğlu?" demiş.

"Ne düşünmiyem, babam bir salkım üzüm isdiyor, bütün, şu şehir halkı yiyecek, gene de üzüm bitmeyecek," demiş.

"Ondan golay ne var, heç düşünme padişahın oğlu. Get gene o göle, de ki: "Gaynana gaynana, güccük gızın, güccük bağdan, bir salkım üzüm isdiyor," de," demiş.

Oğlan varmış, gızın dediğinin aynısını demiş. Gölden dışarı bir salkım üzüm atmışlar. Oğlan, bunu almış getirmiş ki, bunu yemişler yemişler, bitmemiş. Allah, padişah şaşırmiş. Oğlu, her dediğini yapıyor. Busalı gene çağırmiş oğlunu, demiş ki:

"Bir çadır getirecân, bunu guracân, şu bütün şehir halkı altına birikecek, gene de çadırın bir yanı boş galacak. O kadar büyük bir çadır getirecân," demiş.

Oğlan, gene gara gara düşünerek evine varmış. Garısı:

"Ne düşünüyon padişahın oğlu?" demiş.

"Ne düşünmiyem, babam böyle böyle bir çadır isdiyor; "şuraya guracân, bütün millet altına dolacak, gene de çadırın bir tarafı boş galacak," diyor," demiş.

"Ondan golay ne var. Get göle, de ki; "Gaynana gaynana, güccük gızın, güccük çadırı isdiyor," de," demiş.

Oğlan, gene öyle demiş, çadırı da almış gelmiş. Babasının o sözünü de dutmuş.

Padişah, bu sefer de demiş kine:

"Bir gecede, şu benim sarayımın karşısına bir saray yapıracân -demiş- benim sarayımdan bir tabaka daha güzel, ber tabaka daha yüksek olacak. Bunu yaptın, yaptın, yapmazsan boynun cellat," demiş oğlana.

Bu, gara gara düşünerek varmış gene evine.

"Bu, olacak iş dâl, bir gecede, bir goca saray yapılır mı," demiş gendi gendine. Gene hanımı demiş kine:

"Öyle, gara gara ne düşünüyon padişahın oğlu?"

"Ne düşünmiyem -demiş- babam, bir gecede gendinin sarayından hemî güzel, hemî yüksek bir saray isdiyor benden," demiş.

Hanımı:

"Get, o göle de ki: "Gaynana gaynana, güccük kızın, güccük tabakayı isdiyor," de, al gel. Amma, yolda sakın ağzını açma, açmadan al, getir," demiş.

Getmiş oğlan, gene öyle demiş, tabakayı getirmiş, oriye, babasının dediği yere açmış ki, orada bir saray dikilmiş ki, gendininkinden hemî güzel, hemî yüksek!

Sabanan padişah kalkıyor ki, ne görsün? O da, bir saray yaptırmış. Gene çağırmış bu oğlanı. Demiş ki, oğluna:

"Senden -demiş- boyu bir gariş, sakalı iki gariş bir cüce isdiyom," demiş.

Bu oğlan, gene düşüncelere dalmış. Evine gelişin, hanımı sormuş:

"Gene ne düşünüyon, padişahın oğlu?" demiş.

"Babam, benden, boyu bir gariş, sakalı iki gariş bir cüce isdedi," demiş.

"Tamam, get o göle de ki: "Gaynana, gaynana, güccük kızın,

güçcük cücüye isdiyor," de-demiş- Amma, sakın sen, cücenin önüne düşme ha, arkadan gel, yoğsa geri geçer -demiş- mutlaka arkasından gel,"

Oğlan varmış gene, öyle:

"Gaynana, gaynana güçcük gızın, güçcük evden, güçcük cücüye isdiyor," demiş.

Bunnar, bir cüce atmışlar dışarı, gölden. Oğlan bunu, düşürmüş önüne, gelmiş padişahın yanına çıkarmış. Bu cüce, padişahın önüne diz çökmüş, demiş ki padişaha:

"Bir tas arpiye, şu bütün şehrin atı, eşşegi, tavuğu yer de tükenmez mi? Ayakları taşa kesilesice padişahım," demiş.

Padişahın ayakları daşa kesilmiş. Cüce gene:

"Bir çadırınaltına -demiş- bütün şehir halkı girer de, çadırın bir tarafında yığılı galır mı? Dizlerine gadar daş olasıca padişahım," demiş.

Padişah, dizlerine gadar daş olmuş.

"Bir salkım üzümü, bütün şehir halkı yer de, bitmez mi? Guşağına gadar daş olasıca padişahım," demiş.

Padişah, guşâna gadar daş kesilmiş.

"Bir gecede -demiş- senin sarayın garşısına, bir saray yapılır mı? Boğazına gadar daş olasıca padişahım," demiş.

Padişah, boğazına gadar daş olmuş.

"Boyu bir garış, sakalı iki garış cüce olur mu? Her tarafı daş kesilip de, tıklar tıklar yuvarlanıp gedesice padişahım," demiş.

Padişahın, her tarafı daşa kesmiş, tıklar tıklar yuvarlanıp getmiş. Onnar da, yemiş içmiş, mirazlarına geçmişler. Sizler de geçin.

20. LİMON KIZ

Bir varımış, bir yoğumuş, evel zaman içinde bir padişah varımış. Bu padişahın bir de oğlu varımış. Oğlan, heç bir gızı beğenmezmiş.

Günler gelip geçmiş, saraya, ihdiyar mı ihdiyar bir dede gelmiş. Oğlan, bu dedeye çok hürmet etmiş, saygı gösdermiş. Bunnar otururken, motururken, dede, oğlanın gulağına bişet söylemiş. Demiş ki:

"Falan, filan bağçaya gir -demiş- orada, falan filan ağaçda üç limon var. Amma, sen bunnarı bir şartınan alırsın. O bağçada iki tene çeşme var. Birisinden gan akar, birisinden de irin. Sen, ikisinden de içeceksin: "Oh, çok güzelmiş," diyeceksin, Ondan sonra, garşına bir itinen bir gısırak çıkar. Gısırağın önünde et var, itin önünde ot var. Eti alacan, itin önüne gocan, otu da alıp gısırağın önüne atacan. Sonra iki gapı gelir garşına. Bu gapıların biri açık, öteki örtük. Açık olanı gapat, gapalı olanı da aç. Sonra, bu yaptığın iyilikler sana, üç limon verecekler. Bu limonları eve gelene gadar soyma," demiş.

Oğlan getmiş, dedenin dediklerini yapmış. Üç limonu alıp, getirirken dayanamamış. Birini ortasından kesmiş, ortaya güzel mi güzel bir gız çıkmış. Gız:

"Suuuuu, suuuuu," demiş.

Oğlan, yanında su olmadığı için, gıza verememiş, gız da susuzlukdan ölmüş. Oğlan, ikinci limonu da kesmiş. Ortaya, gene dünya güzeli bir gız çıkmış. Su olmadığı için, o da ölmüş.

Oğlan, üçüncü limonu bir derenin kenarında kesmiş. Bunun da içinden bir kız çıkıp:

"Su ver," demiş.

Gız, öyle der demez, oğlan su vermiş, gız içmiş. Oğlan, sonra da, gızı derenin kenarında bırakıp, buna sırt (elbise) getirmeye getmiş. Oğlan getdikden sonra, gızın yanına bir cingan gızı gelmiş:

"Niye bekliyon burada?" demiş. Gız da:

"Böyle, böyle, padişahın oğlu gelip, beni götürecekt," demiş.

Cingan gızı, bunun başına bir inne batırıp, onu güvercin etmiş, göndermiş.

Aradan biraz zaman geçişin, padişahın oğlu gelmiş. Bakmış ki; bıraktığı gız, iyice değişmiş. Buna demiş ki:

"Senin gözlerin niye böyle büyümüş?"

"Gözlerim, arkandan ağlaya ağlaya büyüdü," demiş.

"Tenin, niye böyle garardı?"

"Güneşde seni bekleye bekleye, böyle garardım," demiş.

Oğlan, bu işin içinde, bir şey olduğunu annar amma, bişet de demez. Mecburen, gızı alıp sarayına götürür. Bu güvercin de her gün saraya gelir, bir ağacın dalına gonup:

"Padişahın oğlu nasıl?" diye bahçivana sorar. Bahçivan da:

"İyi," der, olanı biteni guşa annadırımış.

Aradan biraz zaman geçince, padişahın oğluyunan cingan gızının düğün hazırlıkları başlamış. Bu geliş güvercin, padişahın oğlunun yanına varmış:

"Padişahın oğlu, nasılsın?" demiş.

Padişahın oğlu, bu güvercini yakalamış, odasına goymuş.

Güvercin dile gelmiş:

"Ben, senin limondan çıkarttığın gızım, sen bana elbise getirmeye getdiğinde, bir cingan gızı geldi, başıma inne soktu, ben de güvercin oldum," demiş.

Padişahın oğlu, bakıyor kine, gerçekten güvercinin başında bir inne var! Bu inneyi çıkarınca, güvercin gene, esgisi gibi güzel bir gız olmuş. Padişahın oğlu, hemen gedip, cingan gızını bir gatırın guyuğuna bağlamış. Arkasına da bir it bırakmış. Gatır getmiş, it ıssırmış, gatır getmiş it ıssırmış, cingan gızı param parça olmuş.

Gızınan padişahın oğlu da, muradlarına ermişler.

Fatma ÖZBADEM

21. HOCA

Evel varımış, bir varımış, çok söylemesi günahımış. Zamanın birinde, bir hoca varımış. Bu hoca, bir köye imam durmuş, köyün çocuklarını okudurmuş. Köyün çocukları da, Cuma namazlarında; "Cumalık" getirirlermiş. Bir gün, gızın bir tenesi, "Cumalık" getirmeyi unutmuş. Hoca:

"Gızım, sen nedîn Cumalık" getirmedi?"

"Unutdum hocam," demiş.

"O zaman, hadi get de getir," demiş.

Gız, eve varmış, bir su içmiş, geri gelmiş, hocayı gene unutmuş. Hoca:

"Hanı gızım, getirdin mi "Cumalıği"mi?"

"Hocam, gene unutdum," demiş

"O zaman, hadi, çabık get de getir," demiş hoca.

Gız eve varmış, bu sefer de bir yemek yemiş, gene unutup gelmiş. Hoca:

"Niyetdin gızım?" demiş.

"Unutdum," demiş.

Gızın "unutdum" demesiyinen barabar, hoca, nice dişlerini sıkıp da sopasînen gıza vurana gadar, gız, yedi gat yerin dibine geçmiş. Yedi gat yerin dibine inmiş, gız bayılmış. Biraz sonra uyanmış ki gız, heç bilmediği bir yerde! Başında da hocası oturuyor. Hocasına demiş ki:

"Nerdiyek biz?"

"Tamam-demiş- işde burdiyek," demiş.

Hoca, bunu evine götürmüş:

"Ben gedyom," demiş, gızın eline bir tomar anakdar

vermiş:

"Odaların hepisini aç, şu odayı açma," demiş.

Hoca getmiş, kız, bunun dediği gapıların hepisini açmış. Sonra da demiş ki:

"Hoca yok, şu gapıyı açma diyordu ya, açım de bir bakım -demiş- sonra geri kitlerim," demiş.

Gız, gapıyı açıvermiş kine, hoca orda! Orda, at kemiği, it kemiği, yabancı dağ hayvanı kemiklerini kemiriyor. Anca, gızı hoca, görüşün:

"Seni seni," demiş amma, dişlerini bir sıkmış, bir titremiş:

"Sen -demiş- bu sırrımı başgalarına dersin, seni çatır çatır yakarım," demiş.

"Demem," demiş kız.

Bir gün hoca;

"Gızım, ananı özledin mi, ananı getirim mi?" demiş.

"Getir hocam -demiş- anamı çok özledim," demiş.

Hoca, gızın anasının gıllığına girmiş gelmiş.

"Aman, anam geldi," demiş kız.

Bu sevinmiş, ne edecâni şaşırılmış. Anası:

"Gızım -demiş- nasılsın, iyi misin?" demiş.

"İyyim ana," demiş.

"Hocan nasıl?"

"Hocam da iyi -demiş- çok iyi bakıyor bana," demiş.

Anası, "Allahaismarladık," demiş getmiş. Bir kaç gün sonra gene, hoca demiş kine:

"Gızım, babanı özledin mi, getirim mi?" demiş.

"Getir hocam, çok özledim," demiş.

Hoca da, her gılığa girerimiş. Hemen, babasının gılığına girmiş, gelmiş. Gız:

"Aman, babam geldi," demiş, sevinmiş, bunu eve almış, yedirilmiş, içirmiş, derken babası:

"Gızım, nasıl, hocan da iyi mi?" demiş. Gız:

"İyi baba," demiş.

Bu, bir gün yatmış mı yatmamış mı, o da çekmiş getmiş. Aradan biraz zaman geçmiş. Bu gızın bir de dadısı varmış, gız dadısını bek severimiş. Hoca:

"Gızım, dadını da özledin mi, onu da getirîm mi?" demiş.

Gız:

"Aman hocam, çok özledim, getir," demiş.

Hoca getmiş, dadısının gılığına girmiş gelmiş. Gız, dadısını görünce:

"Abarın dadım, sen de buralara gelir miymişsin?" demiş, bunu gucaklamış, sevmiş, öpmüş, derken:

"Dadım -demiş- bir su vur da, banyo yapîm," demiş.

Dadı su vurmuş, gız banyosunu yapmış. Öte ha, beri ha derken,

"Hocan da nasıl ablam, iyi mi?" demiş dadısı. Gız:

"Hocam da böyle böyle -demiş dadısına- böyle etdi bana.

Bir top anakdar verdi," gapıların hepisini aç, filan gapıyı açma," dedi -demiş- Oriye açıverdimidi, hocam, at kemiği, it kemiği kemiriyor," demiş.

Hoca, gene dişlerini bir sıkmış amma, orada hemen hoca gılığına dönüvermiş:

"Çabık -demiş- demek sen, benim sırrımı ele veriyon ha.

Dadına söyledin, düş önüme -demiş- Haydi düş önüme," demiş.

Bu gızı, önüne düşürmüş amma, yeryüzüne çıkartmış, önüne

gatmiş, götürüyor. Anca, eletmiş amma, bir çama, bu gızı sarmış, yakıcıyımış. Gız, kirpiti evde unutmuş. Hoca, geri dönmüş, kirpitemiş. Hoca kirpitemiş giderken, gızın yanından da bir sürü kervan geçiyormuş. Bakıvermişler ki, gız orada bağlı! Hemen varmışlar, gızı çezmişler amma, gatarın arkasına yüklemişler gızı.

Hoca, goşa goşa gelmiş ki, gız yerinde yok! Goşmuş, kervancılardan ardısıra:

"Yükünüz neci, yükünüz neci?" diyor. Unnar da:

"Duz, duz," demişler.

"Yook, duz dal, gız, gız," demiş.

Hoca gelmiş amma, kervancılar gızı, o gatarıdan o gatarı, o gatarıdan o gatarı kaçırılmışlar gızı, hocaya elletmemişler, çekip getmişler. Hoca demiş kine:

"Bu yükünüz de, gız olmaya gız amma, -demiş- ben bunu iredede bulurum, gene alıp yakarım," demiş.

Getmiş bu kervancılar. Bunnar demişler ki:

"Biz, bu gızı niyedek? Bizden birimiz bu gızı alsak, ötekine yok. Gelin, bu gızı satak, parasını pelişek," demişler.

Bunnar, bu gızı padişahın oğluna satmışlar. Padişahın oğlu, bunu almış, gendine avrat etmiş. Gız, padişahın oğluna demiş ki:

"Benim düşmanım var, o beni bulur. En iyisi sen, denizin ortasına bir ev yapdır. Ben orda yaşarsam yaşarım. Yoğsa, benim düşmanım var, beni öldürür," demiş.

"Tamam," demiş padişahın oğlu.

Bu, denizin ortasına bir ev yapdırmış, gız orda yaşıyormuş. Bir gün, bunun bir oğlu olmuş.

Bir gün, gocası demiş ki:

"Hamım, çarşıda bir güzel halı satılıyor ki, deme getsin.

Alicîdim amma, sana demeden alamadım," demiş. Gız:

"Alma -demiş-, o benim düşmanım, sakın alma," demiş.

Oğlan, halıyı almamış. Bir gün gene, pazara varmış ki padişahın oğlu; bir güzel guş olmuş hoca, gendi çalıyor, gendi oynuyor ki, ne deyim.

"Hanım -demiş- bir güzel guş varıdı, alıcîdim sana, amma, danışmadan alamadım," demiş. Hanımı:

"Alma, ne gerâ var," demiş.

Bu sefer, padişahın oğlu, bir de koyun görmüş, onu da almamış. Bir gün varmış ki, gendi çalıyor, dizine yatırmış kine, nen çalıyor gendi gendine, o gadar mı güzel bir guş! Bu, öylesine güzel bir guşumuş. Padişahın oğlu:

"Bunnarı, avrada danışiyom, bana aldırmiyör, ben bunu alırım," demiş.

Almış, eve getirmiş. Anca, guşu şöyle gomuş. Bu guş nenni söylerimiş, amma gızı gördümüyüdü, şişiveririmiş. Gız, guşu görünce annamış, barmağını ıssırmış. Gocası:

"Avrat bak, ben senin dizine yatım, o da nenni söylesin, bak ben nasıl uyurum," demiş.

Padişahın oğlu, avradın dizine yatmış, guş oradan nenniye söylerken, şarkıyı, türküyü söylerken, adam uyuya galmış orada. Gelinin gocası uyuyunca, guş hemen hocası gılığına girmiş amma:

"Seni -demiş- şimdi elime geçirdim, ben yapacağı bilirim, dur sana," demiş.

Aşşığı inmiş amma, gaymış ataşı, gaymış-ataşı:

"Seni, bu ataşın içine atacâm," demiş.

Gız da hamileyimiş, anca gız gorkuyor amma, herifini cimcikliyor, öte ediyor, beri ediyor, bıçânan kesiyor, bunu gene uyandıramıyor. Hoca, galan gızı atacak. Anca, o sırada iki güvercin gelmiş, pencereye gonmuş. Demişler ki:

"Garnıdaki çocuğu bize bağışla, biz seni gurtarak,"

"Bağışlıyom, sizin olsun," demiş gız.

"Çabık in -demişler- merdüvenin ağzında, iki tene şişe var. bunnarı birbirine vur, o zaman gocan uyanır," demişler.

Gız, hemen inivermiş, merdüvenin ağzından şişeleri almış, birbirine vurup gırmış. O sırada, gocası uyanmış. Gız, bakivermiş kine, gocası al ganın içinde! Gocası:

"Gız, bana noldu?" diyeşin,

"Gel," demiş.

Gız, gösdermiş gayrı hocayı. Hoca, ataşı gaymış, gızı içine atacak gayrı. Hemen gocası inmiş amma, hocayı dutuvermiş, atasın içine atmış. Hoca, orada çatır çatır yanmış. O şişelerin içine, gelinin gocasının canını almış goymuşumuş. Gelin gayrı gurtulmuş, serbest yaşıyormuş.

Bir gün, bu hamileydi ya, doğurmuş, bir oğlan çocuğu olmuş. Bu oğlan, bayağı büyümüş, okula gedi yormuş. O, iki güvercin, çocuğu yoldan almış getmiş. (Gız adadıydı ya onu?). Akşam olmuş çocuk gelmemiş. Avrat bilmiş amma, heç seslenmemiş.

Güvercinler, bunu almışlar getmişler, evlerine götürmüşler. Buna ayrı bir oda vermişler. Bir de anaları varmış, analarından gizli. Sonra analarına varmışlar:

"Ana -demişler- biyon doymuyok, bize yemâ fazlaca ver," demişler.

Çocuğa, her gün, gendilerine verilen yemekden verirlerimiş.

Bunnar, sabah oldu mu, erkenden uçar, gederlerimiş, gezerler, tozarlarımış. Akşam oldu mu da, geri gelirlerimiş. Herkesin odası ayrıymış. Herkes Kur'an'ını açar, öyle Gur'an okurlarımış. Bir gün böyle, beş gün böyle, derken, bir gün bu güvercinler, başka bir padişahın kızının gapısına varıp gonarlarımış. Padişahın gızı da, bunnara yem atarımış. Derken, derken, o avradın oğlu, o padişahın gızına âşık olmuş. Her gün böyle, her gün böyle, derken, gız sararıp solmuş. Babası demiş kine:

"Gızım, senin derdin neci? Nediğin sen, sararıp soldun?"

Gız:

"Baba, -demiş- benim derdim; sen bir hayırât hamam yapdır. Benim hayırâtıma, o hamam çalışsın," demiş.

"Tamam," demiş babası.

Bu, bir hamam yapdırılmış. Hamam, gızın hayırâtına çalışırılmış. Orda da bir Keloğlan varılmış. Demiş ki, bir gün Keloğlan:

"Ana, gedim, bir eşek yükü odun getirim de, senin biz de hamama gedek," demiş. Anası:

"Get oğlum," demiş.

Keloğlan, eşşânen oduna getmiş, o odun ediyorumuş, bir gatr gelmiş yanına. Hemi odununu etmiş, hemi de sırtına yüklemiş. Tam uçacak zaman, bu Keloğlan, gatrın guyruguna sarılmış amma, gatrınan barabar getmiş. Varmış, gatrı bunu üç güvercinin evine eletmiş. Garı:

"Abarın -demiş- benim üç tene oğlum var Keloğlan, sen nasıl geldin buralara? -demiş- Buralara, guş ganadıyınan uçamıyordu, sen nasıl geldin? Çabık, al şu yemâ ye de, get, şu ahırlığa yat, zabahanan da çek get," demiş.

"Olur," demiş Keloğlan.

Varmış ahırlığa. Ahırlığın da, şöyle bir deliği varmış. O delikten eğilmiş, öteki odaya gözetliyordum. Gözetlerken, öteki güvercinler (üç güvercin) gelmişler. Üçü de gabıklarından çıkmışlar, dünya güzeli insan olmuşlar. Abdeslerini almış, herkes kendi odalarına çekilmişler. Bu oğlan varmış, anakdar deliğinden bakmış hepsine ki; herkes odasında, kitabını açmış, öyle Gur'an'ını okuyor. Bunnardan birisi, işde, o avradın oğluyumuş. Bu, kitabı okur, okur, yanında da bir bilenzik, o bilenziği alırmış:

"Sultanım, Sultanım, bilenziğin bu gadar güzel de, sen nagadar güzelsin?"

der, bilenziği kokular, genegeri oraya goyarımış. Keloğlan, bunu böyle görmüş, sonra geri gelip yerine yatmış. Sabânan, garı demiş ki:

"Gatır gedici, çabık guyruguna yapış da, geri yerine get," demiş.

Keloğlan, inmiş, gatırın guyruguna yapışmış, amma geri yerine varmış, bir eşşek yükü odununu etmiş, hamama varmış. Gız da, her hamama gelene, başından geçeni annatdırırmış. Ondan evel de, gız güvercinlere yemi atarken, (oğlan gendine âşık ya?) gıza öyle bakarımış. Gız da , bu doymuyor sanarımış:

"Al şu bilenziğimi de, ye de daha mı doymuyacân bakîm-" demiş.

O zaman, oğlan bilenziği almış, getmişimmiş. Gız da, o bilenziğine maraklanıyordum. Keloğlan'a:

"Keloğlan -demiş- oduna gettiğin yerlerde ne gördün, niyetdin? -demiş- Başından bişetler geçdi mi?" demiş.

"Abarın abla -demiş- ben, bir şeye ıras geldim. Görseñ," demiş.

"Annat bakım Keloğlan," demiş.

"Böyle böyle, -demiş- oduna vardım, bir gatrır geldi.

Gendi odunu etdi, gendi sırtına yüklendi. Uçarkan guyruguna yapışdım. Ben de oniyinen barabar vardım. Bir eve indi, ben de indim. Bir garı çıkdı garşıma: "Abarın Keloğlan, buriye nasıl geldin? Benim üç tene oğlum var. Şimdi gelirlerse, beni parçalarlar, -dedi- Çabık, şu yemâ ye, ahırlığa yat," dedi bana. Ablam, ahırlığa vardım, ahırın deliğinden odalara gözetledim ki, üç güverçin geldi. Herkes gabından çıkdı ki, bir dünya güzeli delikanlı oldu. Ondan sonra, abdeslerini alan içeri girdi. Bunnar ne yapıyorlar diye ben de çıkdım. Gece, anakdar deliğinden bakdım, herkes Gur'an'ını açmış, okuyup okuyup, öyle duruyorlar. Gapının birine daha bakdım, oğlan Gur'anı okuyor okuyor, yanında bir bilenzik. O bilenziği alıyor:

"Sultanım, bu bilenziğin bu gadar gözel de, sen nâdara göselsin," diyor, hem de ağlıyor," demiş. Gız:

"Abarın Keloğlan, gurban oluyum, o benim aradığım,"-demiş- Beni oraya götürün mü?" demiş.

"Götürürüm abla, yârin seni götürüyüm," demiş.

"Olur, yârin beni oraya götür, bu hamamı sana teslim ederim," demiş gız.

Devligisi gün olmuş, bunnar getmiş gene oraya, odunnağa varmışlar. Gene gatrır inmiş, odunu etmiş, gendi sırtına yüklemiş, uçarkana barabar, Keloğlan gatrırın guyruguna sarılmış, gıza demiş ki:

"Sen de bana sarıl,"

Bunnar, uçmuş, getmiş, oraya varmışlar. Oraya varmışlar ki:

"Abarın Keloğlan -demiş- bunda da avradını da mı getirdin?"

Abarın, oğlanlarım seni öldürür. Çabık, şu yemâ yen, gene ahırlığa saklanın, yârin de gatırınan gedin," demiş garı.

"Olur," demişler.

Bunnar, ahırlığa girmişler. Keloğlan:

"Aha abla, şu delikden gözetle," demiş.

Gız, delikden öyle bakıyorumuş güverçinler gelmiş. Gene abdeslerini alıp içeri girmişler. Gız öğrendi ya, varmış, gapıyı "tık tık" çalmış. Oğlan, gapıyı açivermiş ki, gendinin âşık olduğu gız gelmiş.

"Aman, sen mi geldin," demiş, gızı hemen içeri almış.

Keloğlan'a da demiş ki:

"Çabık sen geri yerine get."

Keloğlan, genegeri ahırlığa varmış, yatmış. Gene sabânan gatırınan Keloğlan, gomuş getmiş. Varmış, gızın dediği gimi, ha-mama sahip olmuş.

Gız, oğlanın yanına gelince, oğlan gariya demiş ki:

"Doymuyom ben, bana yemâ fazlaca goy. Bir de, iki ekmek goy," demiş.

İki ekmâ alırmış, avradınan barabar yerlerimış. Bunnar, gayrı er-avrat olmuşlar, evlenmişler. O, içeride gızı gizler, kimseye gösdermezimış. Sabânan uçar geder, akşamınan geri döner, gelirimış. Böyle böyle derken, bir gün gız, hamile galmiş. Bir gün böyle, beş gün böyle derken gızın günü gelmiş, çatmış. Oğlan demiş ki:

"Ben niyediğim, nasıl edim? Ben şimdi seni yinen getsem, imkanı yok, gardaşlarım beni öldürür. Seni ben, iyisi mi götürüyüm, benim anamınan babam var (Oğlan biliyor ya, denizin ortasında anasıynan babasının olduğunu?). Anama, babama eletiyim, gapılarına goyuyum. Sen onnara de ki: "Allah rızası için, Yu-

suf-u Ken'an'ınızın hayrına, beni evinize alın," de, onnar alır."

Oğlan, garısını almış, gece yarısı eletip gapıya goymuş. Anasıynan babası, sabânan bakmışlar ki, gapıda hamile bir gelin var! Oğlanın anası:

"Aman, anam bacım, sen nesin, ne arıyorsun burada?" demiş.

Gız:

"Abla, buraya yolum düşdü. Yusuf-u Kenan'ınızın hayrına, beni evinize alın," demiş.

Bunu evlerine almışlar, ayrı bir oda vermişler. Buna, bir de bakıcı garı vermişler. Sonra bu gadına:

"Buna bak, gece hasda masda olursa, bak işde," demişler.

Garı, bunun yanında yatarımış. Gece oğlan, güverçin şeklinde gelirimış, pencereye gonarımış:

"Sultanım, nasıl oldun?" derimış. Gız da:

"Yusuf Kenan'ım iyiyim," derimış.

"Sultanım, anam babam bildi mi?" derimış.

"Bilmedi," derimış.

Oğlan, uçar gederimış. Devligisi gün gene gelirimış:

"Sultanım, nasıl oldun? Hasta oldun mu?" derimış.

"Olmadım," derimış.

"Anam, babam bildi mi?"

"Bilmedi,"

Böyle, böyle derken, bunun bir çocuğu, oğlu olmuş. Gene gelmiş gocası:

"Sultanım, gurtuldun mu?" demiş.

"Gurtuldum,"

"Anama, babama de ki: "Yusu-u Kenan'ınızın hayrına, Yusuf-u Kenan'ınızın beşigini verin de çocuğumu yatırım," de," demiş.

Zabaddan olmuş. Bu gene gelmiş:

"Sultanım, niyetdin? Anam babam bildi mi?"

"Bilmedi,"

Gız getmiş, beşiği isdemiş:

"Yusuf-u Kenan'ınızın hayrına beşiğini verin," demiş.

Bu, çocuğunu beşâ yatırırırımış, amma güverçin de künde gelirimmiş. Bir gün, bu garı duymuş. Demiş ki, anasıynan babasının yanına varıp:

"Buriye goyduğunuz avradın oynaşı var. Gece geliyor, künde gonuşuyorlar. Ben, bir daha onun yanında yatmam, siz yatın," demiş. Avrat:

"Dur bakım," demiş.

Oğlanın anası da, zaten şüpelenirimiş. Avrat yatmış amma, gözüne direk vermiş, uyumamış, gendine uyuyor süsü vermiş. Oğlan gelmiş pencerenin ağzına, gene öyle demiş:

"Sultanım nasılsın, bebek nasıl, anam-babam bildi mi?" demiş.

"Eyyim, Yusuf-u Kenan'ım, bebek de iyi, anan-baban bilmedi daha," demiş.

Oğlan gedişin, zabah gaynanası (gaynanası oldu ya);

"Aman gızım, gadana alıyım, -demiş, geline sarılmış- sen benim gelinimimişsin. Sen de ki; "Anan baban, bana bakmıyor, çocuğa da bakmıyorlar, seni isdiyorlar, sen de gel," de,"

Oğlan, devligisi gün gene gelmiş:

"Nasılsın Sultanım, iyi misin? Çocuk nasıl?" diyeşin;

"Çocuk da iyi, ben de iyiyim. Anan, baban bize bakmıyor. Dışarı atıcılar bizi, seni isdiyorlar, sen de gel," demiş.

"Ben nasıl geliyim? Beni, gardaşlarım öldürür. Benim gelmemin imkanı yok. Anama babama söyle, şöyle etsinler; (Bunna-

rın evi de yüksek bir depedeymiş, gayanın depesindeymiş) O gayanın altına odun yağdırsınlar, bir tarafına da, dösşegi, yorgani, yadığı gale gibi yağsınlar. O yağdıkları odunu da ataş yaksınlar. Ben ordan atlarım. Atlarkan da, ataşa atlıyormuş gibi yapar, yatağın üsdüne atlarım. Öteki gardaşlarım da, benim arkandan ataşa atlar, ölürler. Gurtulursak, ancak böyle gurtuluruk. Yoğsa gurtulmama imkan yok," demiş.

Bunun annesiynen babası, galenin bir tarafına, na gadar yatak varısa, hepisini yağdırmışlar. Bir tarafına da odun goydurmuşlar, ataşı yakdirmışlar, gıpgırmızı köz olmuş, şimdi. Ordan, o güverçin:

"Yâ Allah," deyip atlayınca, yatağın üsdüne atlamış. Ötekiler de:

"Amanın gardaşımız ataşa atladı," diyerek, bunnar da arkasından, gendilerini ataşa atmışlar. Onnar yanmış, oğlan da gurtulmuş.

Abarın, şimdi, bunun anasiynen babası sarmaş dolaş olmuşlar, gucaklaşmışlar, götürmüşler, yenidden buna düğün dernek yapmışlar. Bunnarı evlerine yerleşdirmişler. Yemişler, içmişler, mırazlarına geçmişler.

Meliha VARLI

22. NAHARCI İLE OĞLU

Şimdi, esgiden çok fakir bir adam varmış. Bu, köyün malını güdermiş. Çolu, çocuğu, kimsesi de yoğumuş. Bir gün mal güdüyörumuş, bir yağmır yağmış, orada da bir mağara varmış. Getmiş, malını o mağaraya çekmiş. Gendi gendine müteessir olmuş, düşünmüş, demiş ki:

"Yâ Rabbim, ne gadar talihsiz bir gulunumuşum. Çolum, çocuğum, heç bişeyim yok. Halbuki, bir çocuğum olsaydı, işimin bir tarafından geliridi," demiş.

Adam, böyle müteessir olurukan, gayanın arasından bir eşek sıpası çıkıvermiş, demiş ki:

"Allah, beni sana evlat gönderdi. Gabul ediyon mu?"

"Oğlum, Allah gönderdiyise, ben niçin gabul etmiyem, elbetde ederim,"

"Baba, sen ne yapıyon burada?"

"Ben, nahar güdüyom işde oğlum. Bundan gazandığımız paradan faydalanıyok,"

"Amma baba, akşam oldu galan, bu naharı topluyak da gedek galan," demiş.

"Pekiye,"

Naharın bir tarafından eşek sıpası gelmiş, bir tarafından da Memmet emmi gelmiş. Sürmüşler, eve gelmişler. Evine gelişin adam, eşek sıpasına demiş ki:

"Oğlum, sen şurda durda, ben geliyom," demiş.

Eşek sıpasını, gapısının yanında gomuş, gendi garısının yanına getmiş. Garısına demiş ki:

"Hanım, benim başıma, bu gün bir hadise geldi."

"Noldu?"

"Böyle, böyle, düşündüm, galbime bu geldi idi, bir eşsek sıpası çıktı: "Allah beni sana, evlat gönderdi" dedi. Ben de "gabulüm" dedim."

"Nerede ya?"

"Gapıda,"

Garısı dışarı çıkmış:

"Yavrım, ireli gelsâne," demiş.

Eşsek sıpası, gelmiş içeriye. Arvadin görsettiği yere oturmuş. Şimdi, Memmet Emmi demiş ki:

"Garı, çantiye ver, ben ekmâ topliyem," demiş. (Her evden, her gün bir ekmek alıyor ya). Garısı çantiye verişin:

"Baba, neriye gediyon," demiş eşsek sıpası.

"Yavrım, biz her gapıdan bir ekmek alırlık,"

"Aman babam, sen ikdiyarsın. Bu gün, ben de seni ynen geldim de, evleri öğreneyim. Her gün ben geldim. Sen niye yorulacân?" demiş.

Eşsek sıpası, busalı da anasına dönmüş:

"Bak ana, çantiye boğazıma dak,"

Anası, çantiye boğazına dakmış. Bunu çezmeye başlamışlar. O gapıya, bu gapıya varmışlar. O köyün de bir ağası varmış. Onun gapısına varmışlar:

"Bey, ekmâmizi, bir zahmet ver," diyeşin, Memmet Emmi, bunun bir de yetişgin gızı varmış. Gız, getirmiş ekmâ:

"Al, başka gapıları bitirdiniz miydi de, nemen buriye geldiniz?" demiş. Memmet Emmi:

"Gızım, ekmâ çocuğun çentesine go," demiş.

Gız, sağına bakmış, soluna bakmış, çocuk yok:

"Bire emmi, hanı çocuk?" demiş. Eşşek sıpası demiş ki:

"Hatın beni begenmiyor mu?" demiş.

Gız, ekmâ çantasına goymuş ya:

"Cenâb-ı Allah, neler yapıyor bak. Gendi eşşek, lisanı adam," demiş.

Bunnar getmişler. Eşşek sıpası, çok güzel konuşurmuş. Bunun konuşmasına, köylünün çoru çocuğu, Memmet emminin evine gelirlermiş, otururlarımış, dururlarımış, eğlenirlerimış. Bu çocuklardan biri demiş ki;

"Memmet emmi, Allah sana bir çetil verdi. Elhamdülüllah bir oğlun var. Bunu eversâne," demiş.

"Yavırım, everek amma, biz kimin kızını alıcık ki?" demiş.

Birisi demiş ki:

"Biyânin kızına getsâne baba," demiş.

"Bire yavırım, biya bize gız verir mi?"

"Yahu get de, vermezse vermesin,"

Eşşek sıpası sükûnetde, sadece dinniyor, başka bişet demiyor. Bu laf konuşuldukca, başka lafa garişmiyor. Sonra millet dağılmış. Dağıldıktan sonra demiş ki:

"Baba, bir bey lafı ediyordunuz, neydi o?"

"Vallahi oğlum, Beyin kızını, oğluna isde diyorlar. Ben de, vermez, dedim,"

"Bire baba, sen get de vermezse, vermesin," demiş.

Zabânan, eşşek sıpası nahara getmiş. Memmet Emmi de düğür getmiş. O zamanda da, her gızı olan evin gapısında, bir "dünür daşı" olurmuş. Gız isdemeye gedenner, varırlar, o daşın üsdüne otururlarımış. Bu Bey, adama bir dolu gönderirimiş (gahve, çay, falan neyise), bunu içdimiyidi:

"Yokarı buyur," derimiş.

"Allah'ın emri, ben kızını isdemeye geldim," demesine

lüzum yogumuş, üsul böyleymiş) Memmet emmi, bu daşa oturamamış. Dolanmış, dolanmış, oturamamış:

"Gederim, oğlana: "vermedi" derim. Haylosa verici mi?" demiş, Memmet emmi, geri eve gelmiş.

Gelelim Eşşek sıpasına. Eşşek sıpası, nahardan gelmiş, çantiye gapana gadara, doğru biyanın gapısına getmiş.

"Bakim, babam isdedi mi, isdemedi mi? diye.

Oriye varıp da:

"Bey, ekmâmiz," diyeşin, bey horantalarına darılmış:

"Niye, bunnarı gapıya gadar getiriyonuz yahu. Bunnarın ek-mâni evlerine gönderseniz olmaz mı?"

Gız da, buna gocuklanmış:

"İnsan adı da, gendi eşşek başı, gapın bitdi miyidi de, bana "takdir" işitdirdin?" demiş.

Eşşek sıpası ekmâ almış:

"Hatın, dabanımın haggını veriyorsun, bana sadaka vermiyon," demiş.

Bu, eve varmış. Gonuşmuşlar, monuşmuşlar, Eşşek sıpası:

"Noldu baba?" demiş.

"Vermedi oğlum,"

"Ebire baba, bana yalan söylüyon söylemeye de, Allah'dan da mı gorkmuyon? Demedin ki, adam versin," demiş.

Memmed emmi demiş ki:

"Ulan, beni idam etmezler ya. Zabaddan isderim gızı," demiş.

Zabaddan oluşun, Memmed emmi, varmış, o daşın üsdüne oturmuş. Biya, bunu görüşün:

"Bir dolu getirin Memmed Emmiye," demiş.

Memmed emmi, bir dolu içmiş:

"Buyur Memmed emmi, ne diyon?"

"Bey, Allah'ın emri üzere, peygamberin gavli üzere, senin kızın Gül Hanım'ı, benim oğlum Eşşek sıpasından ötürü isdeme-ye geldim," demiş, Memmet emmi.

Bey düşünmüş, sakalını eline almış, düşünmüş, düşünmüş:

"Memmed emmi, ben sana ne diyem ki, vermem desem, Allah'ın adını andın, ben bir ırbık suyu dökülmedi sayıyom, verdim Allah'ın emriyinen," demiş.

Eşşek sıpası da demişimiş ki:

"Baba, bir şey isderse unutma ha, unutma."

Bey diyor ki:

"Gızı veririm amma, bir isdâm var, onu vereceksin,"

"Ne isdiyon?"

"Gırk gatır yükü, altın ve cevahir. Gırk gatır yükü de, yem isderim, amma gatırıyla birlikde," demiş.

Memmed emmi, dönmüş evine gedişiyormuş:

"Yahu, biz bunu rüyamızda da görmüyok, nerden bulacâk bu gadara altını?" demiş, evine gelmiş. Eşşek sıpası da, nahardan dönmüşümüş:

"Niyetdin baba?" demiş.

"Yavrım, Bey böyle böyle diyor, biz nerden bulacâk bu gadara altını kine?"

"Ebire baba, ben büyon dağda düşündüm, hayatda heç bulunmayacak bişet isder diyen gorkduyudum. Bu, bulunmayacak bişet dâl kine," demiş, çıkmış getmiş, dışarıya.

Bir gün sonra, bir gırmanç (o zaman gamçı derlerimiş) almış gelmiş.

"Baba, şu gamçıyı al. Benim çıkdığım, o gayalık var ya?"

"Heee,"

"Oriye var, üç "Gulhüvallahu", bir de "Elham" oku, "Yâ Arap" de, daşa vur. Bir arap çıkar; "Eşşek sıpasının selâmi

var, girk gatır yükü altın, girk gatır yükü de zümrüd isdiyor" de. Amma, gatırıyınan isdiyor" de. Senin eline bir yular sapı verirler, geliyor mu gelmiyor mu diyen geri bakma baba, çarpılırsın. Çek, biyanin gapısından gir, sağa doğru çark et, arkana bakmadan teslim et, gel," demiş.

"Pekiyi,"

Memmed emmi, zabaddan oluşun, gamçıyı almış, doğru getmiş daşlığa. Varmış, üç "Gulhüvallah", bir de "Elham" okumuş:

"Yâ Arap," demiş, daşa vurmuş. Arap çıkmış:

"Buyur," demiş.

"Eşşek sıpasının selâmı var, şunu şunu isdiyor, vereceksiniz," demiş.

"Aleykümselâm, başınınan gözüm üsdüne, dut da çek," demiş.

Yuların sapını dutmuş amma, Memmed emmi, doğru Biyanin gapısına varmış:

"Ulan Memmed emmi, nerden buldun bunu bire?"

diyen dardurmuş. Memmed emmi, heç geriye bakmazıymış. Eletmiş, sağa doğru çarketmiş, Beye seslenmiş:

"Biya, gel gardaş, amanatını teslim al,"

Allah Allah, Biya inniş, bakmış ki, ne görsün? İsdediğini hepsi meşud, gelmiş. Memmed emmi:

"Gardaş, başga bir enrin var mı?"

"Vallâ Memmed emmi, ne diyeyim ki, işde biraz alaca-garaca olsaydı,"

Memmed emmi, eve gelmiş. Eşşek sıpası sormuş:

"Ne dedi baba?"

"Böyle böyle diyor, oğlum," demiş.

"Gene oriye get, benim selâmımı söyle. Sana, girk gatır yükü, alaca-garaca, girk gatır yükü de "gutau gumaş" versin-

ler," demiş.

Memmed emmi getmiş, onu da almış gelmiş. Arap, onu da vermiş. Gelmiş:

"Biya, bir emrin var mı, gardaş?" diye sormuş. Bey:

"Memmed emmi, ne diyem ki, adetin neyise, onu yap," demiş.

Memmed emmi, dönmüş gelmiş. Eşşek sıpası:

"Baba, ne dedi?"

"Adetin neyise, onu yap diyor, yavrım,"

"İyi de baba, biz gelini neriye indirecâk?"

"Eee yavrım, başga evimiz mi var bizim? İşde, bu eve getir-rik zahar,"

"Olmaaz, bu eve gelin iner mi? Sen get, Arap'a benden çok selâm söyle; "Biyanın sarayının karşısına, bir saray dikdir ki, her daşı bir çeşit madenden olsun," de. Başga türlü gabul etmem. Döşşüyecekler içinin her yanını, o zaman habar verecekler bana," demiş.

"Pekiyi,"

Memmed emmi gedip, bu habarı da verişin, gene Arap:

"Başımınan yüzüm üsdüne, eşşek sıpasına çok selâm söyle," demiş.

Şimdi, efendim, aradan bir kaç gün geçmiş. Bir gün, biya uyanıvermiş ki, sabah olmuş!

"Amanın, sabah namazını gaybeddim elleham," demiş, ırbı-ğını eline almış, gapiya çıkarıkan, salında bir adamınan gar-şılaşmış.

"Bire oğlum, hava ışımış mı ne?"

"Bire get, Allahını seversen, beni gırgır mı ediyon?"

"Noldu?"

"Enişden Eşşek sıpasının sarayının şavkı vurdu, onun ışığı demiyon da, bana gırgır mı ediyon?" demiş.

"Ulan yavrım, habarım yok,"

Biya, gapiya çıkmış ki, gendinin evinin karşısında, bir saray yapılmış. Bayrak da alınca dikilmiş, gıpırdiyep duruyor.

Niyese, zaman gelmiş, gızı gelin etmişler. Eşşek sıpası, nahara devam ediyor amma. Dönmüş nahardan. Gelin olan gızınan kırk tene de cariye barabar gelmiş, gızınan barabar. Onnar çekilmişler, getmişler. Galmış, eşşek sıpasıyinen gız.

"Marak ediyon bana değil mi?" demiş Eşşek sıpası.

Gız da, ne desin, çıkıvermiş getmiş dışarı. Biraz sonra, gene-geri gelmiş ki, ayın öndördü gimi, nevcüvan gimi, bir genç deligannı! Demiş ki:

"Gül Hanım, ben peri padişahının oğluyum. Ben, anamdan doğduğumda: "Le ilaha illallah, Muhammed resulullah," demişsim, onnar da: "Bunu boynu garaların içine sürek, bu bize yaramaz," dediler, beni sürgün etdiler. Bu adamın da evladı yoğumuş, Allah, beni bu adama evlad verdi. Yalınız, anangıl çok merak ediyorlar. Benim böyle olduğumu söylersen, benim peşimde bir peri var, ifrit, beni alır götürür. Sen de gayip edersin. Unun uçun, bunu kimseye söyleme," demiş.

"Tamam,"

Zabaddan oluşun, Eşşek sıpası gene, eşşek masgesini geymiş, sığırına getmiş.

Gelelim, Biyanin adamları zaten merak ediyor. Anası, babası, güreden basmışlar gızın evini. Bakmışlar ki, ortalık, şadlık, şadımanlık! Ortada, heç bozuk bişe yok. Ağşama gadar galmışlar. Akşam, çıkıp giderken, gız bunnarı yolluyor ya, dez-zezi diyor ki:

"Ebire yavrım, bize bişet belli etmedin. Biz, senin uçun çok üzülüyok,"

"Aman, bire dezze, na gadara üzerine düşüyonuz. Eşşek sıpası, aslında ayın ondördü gimi, bir genç delânni!" demiş.

Bu demenin arkasından, onnar getdikden sonra, bir gürültü hâsıl oluyor, evin önünde:

"Gül Hanım, Gül Hanım," diyen bir ses geliyormuş. Gül Hanım çıkıvermiş ki:

"Ben sana ne dediyidim? Aha, ifrit geldi, beni götürüyor. Ayağına demir çarık geyer de, deline deline şehadet barmân dışarı çıkarsa, ben orda olurum," demiş.

Eşşek sıpası, geçmiş getmiş. Gül Hanım, öte sıçaramış, be-ri sıçıramış, çare yok! Bir gün, evi temizliyem derken, dirân birinin arasından, bir çit demir çarık çıkmış. Eşşek sıpasının dediği aklına gelmiş hemen. Bu, bir erkek elbisesi almış, çarığı da ayâna geymiş, o da çıkmış, getmiş,"

Na gadara gedik, ariyek ise, bir gün bir yere varmış, orada da güzel akan bir su varmış. Su içmiş, orada azıcık dinlenmiş, derken, garşıdan bir adam çıkmış, geliyor! Bakmış, siması Eşşek sıpasına benziyor ya, masgesi filan yok, bir insan. Gelmiş, selâmlaşmışlar:

"Selâmünaleyküm"

"Aleykümselâm,"

"Bire arkadaşım, sen burda ne geziyon. Bura ifritlerin yeri yahu. Ayağında da demir çarığın varmış, şahadet barmân dışına çıkmış," demiş.

Bunun çarığı esgimiş. Bakıvermiş ki kız, hagigaten öyle: Elini semaya galdırmış:

"Allahım, nerde bulacâm bu adamı ben. Gavuşdur artık bizi," diyeşin, oğlan:

"Cel, gel," demiş.

Bunun, golundan dutmuş götürmüş.

"Sen marak etme, ben bulurum," demiş.

Almış, evine götürmüş.

"Şimdi, ifritin habarı olursa, seni benim elimden alır,"

Bunu yedirmiş, içirmiş, babasının yanına varmış, oturmuş, derken ifrit gelmiş, gızın kokusunu almış, namussuz:

"Hıııı, bizim padişah, bizden gizli gizli işler yapıyor," demiş.

"Ne işi yapıyorum yahu?"

"Hanı, bir insanoglu kokuyor burada?"

"Yok,"

"Var,"

dediyise de, sonunda oğlan dayanamamış:

"Var, mesele böyle böyle. Canımı vermiyeşin, gızı size vermem," demiş.

"Alırım ben, ben alayım da sen verme," demiş ifrit.

Oğlan gıza gelmiş demiş kine:

"Gül Hanım, başka çare yok. Sizin duânız, Allah yanında makbul. Sen bir duâ et, ben de "âmin" diyeyim, uçak, kaçak,"

Gız bir duâ etmiş, oğlan da "âmin" demiş, bunnar, bir çit güverçin olmuş, kaçıp getmişler.

Gelmişler, sarayın üsdüne gonmuşlar ki, Memmed emmi, fugara, gene sığircâzını güdüyor, Biyanin evinde de bir yas varmış. Bunnar inmişler, donnarını değışmişler, şad şadımanlık olmuş. Gırk gün, gırk gece, bir toy düğün yapmışlar, genegeri gavuşup, murazlarına ermişler.

23. PERİ PADIŞAHININ OĞLU

Bir varmış, bir yokmuş, bir padişahın bir gızı varmış. Bir gün, bunun gızına düğürçü geliyor. Bu gızı, gelip götürüyorlar. Götürünce, oriye varınca, güzel cariyeler, güzel hizmet edenler.... Bunu saraya götürüyorlar. Gündüz indiriyorlar, hasbahçede geziyor, amma yalnız. Buna diyorlar ki:

"Anneni, babanı isdiyom mu, göresin geldi mi?"

"Tabii," diyor gız,

Amma, gız çok rahatmış. Bu gediıyor şimdi, iki tene daha bacısı varmış. Onnar diyor ki buna:

"Sana ne yapıyor bunnar?"

"Ben, çok rahatım, çok iyiyim. Gündüzleri bağçede, şadırvanın, havuzların kenarında oturuyom, hizmetçiler bütün işlerimi yapıyor. Ben heç, elimi ılık sudan, soğuk suya vurmuyom," diyor.

"Başga ne yapıyorlar,"

"Akşam olunca, yatak hazır, oturuyom, eğleniyom, geziyom, dolaşıyom, akşam olunca yatıyom. Yatinca, bana bir şurup getiriyorlar. Bir bardak şurup içip, ben yatıyom," diyor.

Bacıları buna:

"Öyleyse, sen o şurubu içme, bir yere döküver, uyuma, bakalım nolacak," diyorlar.

Gız, şurubu içmiyor, bir yere döküyor. Gece olunca, gece yarısı, bir iniltiyinen odasına bir deligannı giriyor. Bu oğlan, aya, "sen doğma ben doğayım," diyecek kadar gözelimiş. Oğlan geliyor, yorgunluktan hemen uyuyor. Gız da, gendini uyumuşculuğa vururumuş. Şöyle, öte-beri elleriken, oğlanın garnın-

da bir anakdar buluyor. Meğer bu, peri padişahının oğluyumuş. O anakdarınan odayı açıyor ki, üç tene dükkan! Biri diyor ki:

"Peri padişahının oğluna elbise dikiyom,"

Biri diyor ki:

"Peri padişahının oğluna beşik yapıyom,"

Biri de diyor ki:

"Peri padişahının oğluna "maaşallah" yapıyom,"

Böyle, üç dükkan varmış, guyumcu dükkanı "maaşallah" yapıyor. Gız, bunnara bakdıktan sonra, genegeri anakdarınan kitlerken, oğlan uyanıyor. Cariyesine diyor ki:

"Bu, bizim sırrımızı öğrendi, götür bunu kes, gömleğini gana bele, getir,"

Gız da, gayet güzelmiş. Cariye, buna gıyamıyor, ordan, guş, muş, neyise bişeler buluyor, kesiyor. Gızın gömleğini gana bulayıp getiriyor. Amma, peri padişahının oğlu, bu gızı kesdirdiğini zannediyor. Çünkü cariye, "öldürdüm," diyor.

Bu gız da, orada çok üzölmüş. Ot, çöp yiye yiye (Cariyesi de, çok uzak yere götürmüşümüş), bir sarayın kenarına geliyor. Onnarın çöplüklerinden ekmek ufakları alıyor, onnarı yiyip garnını doyuruyor. Amma, üsdü başı param parça olmuş. Ordakılar, bunu görüyorlar. Bu da, peri padişahının oğluyumuş.

Yalınız, gız fakir amma, çok güzelmiş. Amma, üsdü başı, böyle hürem pürem yırtılmış. Oğlan:

"Şunu alıp götürün de, hemen yıkan," demiş.

Bu cariye, bu gızı alıyor. İçeri götürüp, bir güzel yıkıyor. Bir güzel de geydiriyor, guşadıyor, gız gene, dünya gözeli bir gız oluyor.

Sonra, cariyeler bakıyorlar ki, gız hamile!

"Bu da hamileyimış," diyorlar.

Gız, saraya yerleşiyor, bir kaç gün sonra da rahatsızlaşıyor, çocuğu dünyaya geliyor. Bir çocuk doğuyor amma, garında anakdar varımış. Bir oğlan çocuğu, garnı anakdarlı olarak dünyaya gelmiş. Cariyeler, çocuğun garında anakdarı görünce, hemen oğlana habar gönderiyorlar. Müjdeciler gediyor, oğlan hemen geliyor, bu gızın gendi garısı olduğunu anıyor, bunu hemen yokarı çıkartdırıyor. Yenişden, odaları seriliyor. Yenişden toy-düğün yapıdırılıyor.

Bunnar da aslında, gız getdikden sonra çok üzölmüşlerimış:

"Gelini, yenişden bulduk" diyen çok seviniyorlar. Gırk gün, gırk gece toy-düğün yapıdırıyorlar. Yiyorlar, içiyorlar, hoş mirazlarına geçiyorlar.

Sıdika ERDEM

24. İKİ YILANLA EVLENEN KIZ

Bir varmış, bir yokmuş, çok söylemesi günahılmış. Bir tene adam varmış. Bu adamın da, bir garasıyla, bir gızı varmış. Bir gün, adamın garısı ölüyor. Garısı ölünce, gızı hocaya yolluyorlar. Gız, esgi yazıyı öğreniyor. Tutuyor, hoca bunu okuduyor. Hocanın da, bu gızın babasında gönlü varmış. Babası da, köyün en zengin adamıymış. Gıza diyor ki hoca:

"Gızım, baban evlenmiyecek mi?"

"Hayır, babam evlenmiyecek,"

"Gızım, babana söyle de evlensin. Sen, yalnız bir gızsın, böyle olmaz. Babana söyle, evlensin," diyor.

"Pekiye, babama söylerim hocam," diyor gız.

Gız geliyor, babasına söylüyor:

"Baba, bana bir cici anne alsana, ben yalnız sıkılıyom," diyor.

"Gızım, ben artık yaşlandım, beni kim alır?" diyor.

"Eee baba, köyden birini seç, al. Ben, bir cici anne istiyorum,"

"Pekiye gızım, dur bakîm, bir gonusalım, anlaşalım. Beni bir alan olursa alırım," diyor.

Amma, adam çok zenginmiş. Gız, tekrar hocaya geliyor. Hoca diyor ki:

"Gızım, babana söyledin mi?"

"Söyledim hocam. Babam, böyle böyle dedi, beni kim alacak?" dedi.

"Gızım, babana get söyle; hocam seni yinen evlenir, onu isde, hocamınan evlen, de," diyor.

Bu gedi yor, babasına di yor ki:

"Baba, sen benim hocamınan evlen, hocam çok iyi bir insan," diyor.

"Peki yi, Allahın emri yinen, peygamberin gavli yinen gızı isdi yelim, alırsa evlenirim," diyor.

Gedi yor bunnar, düğürçülük yapı yorlar. Kadın:

"Tamam, evlenirim ben seni yinen," diyor.

Bunnar evleni yorlar, aradan gel zaman, get zaman, epey bir vakit geçi yor. Köyün de bir padişahı varımı ş. Padişahın garısı da, her doğurmasına bir yılan çocu ğu doğururumu ş. Bu hoca dutuyor, padişaha di yor ki:

"Benim gızım ebelik yapı yor, ebelikden çok güzel annar. Gel, senin gızım, bu doğutdursun," diyor.

Kadın da içerde doğum yapı yorumu ş. Padişah:

"Peki yi, senin gızın doğutdursun," diyor.

Bu adam, bir gün bir yere gedi yor, bu adam çok uza ğa gedi yor. Adam uza ğa gedince kadın, bunun bütün malını mülkü nü, hep gendi üzerine yapı dırıyor, altınlarını falan hep gendi alı yor, bu gızı da, bodrum gata atı yor.

Gel zaman, get zaman, padişahın garısı gene hamileyimi ş, yine doğuracak. Doğum yakla şınca, padişah:

"Şu gızı çağırın gelin -di yor- Bu ebelik yapsın," diyor.

Kadının doğurduğu yılan da, kim doğutdu rursa, onu sokar öldürürümü ş. Bunnar gedi yorlar, bu öksüz gızı çağırıyorlar. Di yorlar ki:

"Sen, ebelik yapacaksın, padişah seni isdiyor," diyorlar.
Gız, ağlıyor, ağlıyor, ağlıyor:

"Allahım, Yâ Rabbim, ben ebelik bilmem, bişet bilmem,
ben ne yapım?" diyor.

Gız gediıyor, annesinin mezarlığına varıp ağlıyor. Anne-
si de sağlığında çok iyi bir kimseyiymiş. Gız:

"Anneciğim, ben ebelik bilmem, bişe bilmem. Bu gadın yı-
lan doğuruyor, herkesi sokuyor. Ben ne yapım?" diyor.

Annesi, orada dile geliyor:

"Yavrum, evladım, bir goca gazan süt gaynat. Südü gaynat,
sıcak sıcak, onun buğuna gadını ver, bununla doğutdur. Onun bu-
ğuna gadın doğum yapar, o yılan da südün içine düşer -diyor-
Sen, heç ağlama" diyor.

Ondan sonra, bu gız tabiî geliyor artık. Gız geliyor di-
yor ki:

"Bana, yedi gollu, yedi kulplu gazaninan süt gaynatın,"
diyor, gendisi heç elini vurmuyor.

"Getirin, bir teşte dökün, -diyor- garıyı da getirin,"

Bunnar, garıyı da getiriyorlar. Gız: =

"Dutun bakim, şunun golundan,"

Üç dört gişi, gadının golundan dutuyorlar, südün buğuna
otudduruyorlar. Biraz sonra, gadından bir ejderha, yılan çı-
kıyor, südün içine düşüyor. Ondan sonra gadın gurtuluyor. Bu
yılan, kimseyi sokamıyor. Bu yılanın alt yanı yılan, üst yanı
insanıymiş. Amma, bu yılan süde düşdükdün sonra, sırtından ye-
di kere kat çıkarıyor, ondan sonra, gız işini bitiriyor:

"Ben, artık hiç bir şeyine garışmam. Ben evime gediıyorum,
artık beni çağırman," diyor.

"Pekiye," diyorlar.

Bu padişah, kızı çağtırdırıyor, diyor ki:

"Evladım, ne isdersen alacâm sana. Her sene, karım doğum yapar, her sene bir yılan doğururdu. Bu yılan sokar, herkesi öldürürdü. Ne isdiyorsan, onu alacâm sana," diyor.

Gız diyor ki:

"Ben, hiç bir şeyinizi isdemem, sağlığınıza isderim,"

Artık padişah, dutuyor, bu gızın gollarına gadar bilezik yapıdırıyor, üsdünü başını geyindiriyor, yatdığı odanın her yanını donatıyor böyle.. Üvey annesi bunu, bodrum kata atarmış, bunu hemen oturduğu yere, üst gata alıyor.

"Aman yavrım, işde şöyle, işde böyle," diyor, gıza iyi davranıyor.

Üvey annesi, gıza biraz öyle, iyi davrandıktan sonra, gızın golundan bileziklerini alıyor, genegeri gızı, boduruma atıyor. Attıktan sonra, gel zaman, git zaman, bu oğlan büyüyor. Evdekilere diyor ki:

"Ben okuyacâm,"

"Allahım yâ Rabbim, biz bunu nasıl okutalım, bu hocasını sokar öldürür," diyor babası.

Bu gızın üvey annesi, dutuyor, diyor ki:

"Bizim gız, bunu okudur. Nasıl doğutdurduysa, öyle okudur," diyor.

Padişah, bu gızı çağtırdırıyor:

"Evladım, bunu sen okudacaksın. Nasıl doğutdurduysan, öyle okudacaksın," diyor.

Bu kız, yine gidiyor, annesinin mezarlığının başında ağlıyor, ağlıyor:

"Anne, ben nâpîm, bir akıl ver bana," diyor. Annesi diyor ki:

"Evladım, eline gırılmaz bir sopa yapdır; "Sübhanেকে," de, vur gafasına, "Allahümme," de, vur gafasına, gafasını, gözünü açma. Heç, dayakdan gözünü açdırma. Okudursan, öyle okudursun, başka türlü okudamazsın," diyor.

Bu gız gıdiyor, annesinin dediği gibi yapıyor. Bu oğlanı dayakla okuduyor. Okudukdan sonra, bu yılan bir delikanlı oluyor. Babasına:

"Ben asgere gedecâm, asgerlik yapacâm," diyor.

Bu, asgerlik de yapıyor. Asgerliğini yaptıktan sonra geliyor:

"Ben evlenecâm," diyor. Buna diyorlar ki:

"Allah, yâ Rabbim, biz buna kimin gızını alak, sokar öldürür, nâpalım, niyedelim?"

Gene, bu gızın üvey anası geliyor. Padişaha diyor ki:

"Bu gız, oğlunuzu okuddu, en iyisi, siz bunu alın," diyor.

"Eee, yazzık günah, bu öksüz. Nâpalım, ya bunu sokup öldürürse?"

"Onu sokmaz," diyor kadın.

Bu gızı çağırıyorlar, diyorlar ki:

"Bu oğlanınan evleneceksin,"

Gız, zavallı, gene ağlıyor ağlıyor, dutuyor, annesinin mezarlığının başına varıyor:

"Anne, ben niyapım," diyor.

"Gızım, yavram, üzerine yedi gat elbise geyin. Ocağa da ataş yakdır, böyle, bir sürü odunnarı at, ataş da gür gür yansın. Gerdege girdiğiniz saman, diyeceksin ki: "Önce sen soyun, yedi gat sen değışdireceksin, yedi gat da ben," diyeceksin. O da çıkarır sa, yedi gat gav çıkarır. Tek tek sayacak-

sin bu gavlari. Tam, yedi gat gavini cikartdiginda, sayip hemen gucakliyacaksin, atasin icine atacaksin, o yanacak," diyor.

Ondan sonra, artık giz evlenmeye razı oluyor, atası yakdırıyor, oğlana diyor ki:

"Yedi gat, sırtından elbise çıkaracân. Bu, tam yedi gat olacak," diyor.

Gız sayıyor, tam yedi gat elbisesini çıkarınca, giz bunları gucaklıyor, hemen atasın içerisine atıyor, oğlanın gavlari yanıyor. Yandıktan sonra, sabah oluyor, bakıyorlar ki herkes, yılan gelini sokup öldürecek. Ondan sonra babası bir tabıt alıyor, gapının ağzında bekliyor ki:

"Gız, ölü mü çıkacak, diri me çıkacak," diye.

Bunnar, dutuyorlar, gapıyı açıyorlar ki, ne görsünler! Gızınan oğlan, birbirinden güzel. O kadar mı güzel olmuş.

Aradan zaman geliyor, geçiyor. Bu oğlan diyor ki:

"Baba, ben başka bir melmekete gedecâm, bir ay, iki ay dönmem," diyor.

"Pekiye oğlum, get amma, gelin burda galsın, bizim yanımızda dursun," diyor.

"Pekiye," diyor.

Bu oğlan, çıkıp gediıyor. Bir tene, ayâna demir çarık yapıyor. Bu oğlan getdikden sonra, ne geliyor, ne de bişe ediyor. Bunun üvey annesi diyor ki:

"Bunun gocası getdi, daha gelmiyor. Bunu, tekrar bir başgasına, ya gocaya veriyim, ya da bir kenara dutun, atın. Ben, üvey gızımı isdemiyom," diyor.

Bu gızı götürüyorlar, uzak bir yere atıyorlar. Atdıktan sonra, orda da yakında bir köy varımış. Bu köyde de bir mağa-

ra varımış. Bu gız, o mağaraya yerleşiyor. Strafundaki gomsuları da, yatak falan veriyorlar. Gız, o mağarada galıyor. Orada, bir yılan dile geliyor, diyor ki:

"Benimle evlenir misin?" diyor. Gız diyor ki:

"Allah Allah, bir yilandan gurtuldum, bir yılan daha başıma geldi, nâpiyim, niyedim?" diyor. Yılan:

"Eğer, benimle evlenirsen, seni guş südüünen beslerim," diyor.

"Peki, evlenirim," diyor gız.

Ondan sonra, yılan diyor ki:

"Amm, ben seni burada bırakmam," diyor,

Gızı alıyor, götürüyor. O yılanın da annesi, yine senin gibi, benim gibi insanımış. Artık, annesine diyor ki:

"Benim odamı hazırla, ben evleniyom," diyor.

Yılanın annesi, gızın yanına varıyor:

"Gızım, sen onunla nasıl evleneceksin. Bu bir yılan, seni sokar, ben onun annesiyim, ben bile korkuyorum," diyor.

Diyor ki gız:

"Benim şansım, gaderim, hep yilandan getdi. Ben gorkmuyom, ben onunla evlenecâm," diyor.

Artık evleniyorlar. Bir de, bu yılanın altından salıncağı varımış. Demiş ki:

"Eğer, doğum yaparsan, çocuğumu bu salıncağa goyacaksın," demiş.

"Peki, "

Salıncağ da çok güzelimış. Evini de yine öyle, güzelce donatıyor. Bir gün böyle, beş gün böyle derken, bu kadın hamile galıyor. Hamile galınca, kaynanasına söylüyor. Diyor ki:

"Anne, ben hamileyim,"

"Allah, yâ Rabbim, yavrum, bunun babası yılan, gendi de yılan olur. Nâpalım, ne edelim, gel, senin garnına daş goyuyum, bu düşşün -diyor- Yılan doğuracağına, hiç dogurma daha iyi," diyor.

"Pekiye," diyor kadın.

Gadın yatıyor, gaynanası, bunun garnının üsdüne, bir sürü daş dolduruyor, getiriyor, gelinin garnının üsdüne goyuyor. Ordan Allah gatından bir ses geliyor. Diyor ki:

"O daşı galdır, çocuğun yılan olmiyecek, annen bilmez," diyor. Gız, gaynanasına diyor ki:

"Anne, bu daşı galdır, benim yılan çocuğum olmiyecekmiş," diyor.

Artık, bunnar daşı galdırıyorlar. Dokuz ay, dokuz gün, dokuz saat tamam oluyor. Bu kadın, doğum yapıyor ki, bunun ikiz çocuğu oluyor. Biri gız, biri erkek. Kadın, beşiği indiriyor, çocukları salıncağa goyuyor. Hiç birisi gelip de, bunun evini açmazımış. Diyor ki gelin:

"Anne, ne var, ben yalnızım, gel de beni tuvalete götür," diyor.

"Olmaz,"

"Olur,"

"Olur," derken,

"Yavrum, ben gorkuyom oğlumdan, o beni sokar," diyor.

"Yok anne, sokmaz," diyor.

Gelin, gocasından müsade alıyor, diyor ki:

"Nolur, artık ben, gonuya, gomşuya gideyim," diyor.

"Pekiye, artık git," diyor gocası.

Bu gelin, gezerimiş orda, burda, gomşularını ziyaret ede-

rimiş. Diğer komşuları da, ona gelip giderlerimş, alışmışlar böyle, birbirlerine. Çocuklar da büyümüş, artık altı-yedi yaşına gelmişler.

Gel gelelim, öte yanda, öbür yılan, esgi gocası geliyor ki, garısı yok!

"Nerde benim garım?" diyor.

"Vallahi, senin garını götürdük, bir mağaraya bıraktık," diyorlar.

Artık, bu yılan, bir demir çarık yapıyor, bir de demir baston yapıyor, yola düşüyor. Gendi gendine diyor ki:

"Hemi ebemidi, hemi hocamıdı, hemi garımıdı, ühü, ühüüü," diyor, böyle geziyor, arıyor garısını. Köy köy, böyle her tarafı ararımış. Sonunda, kızın olduğu köye de varıyor:

"Hemi ebemidi, hemi hocamıdı, hemi garımıdı, ühü, ühüüü," der, gederimş.

O gadının çocukları da, orda, o adamın öyle demesini duyorlar. Hemen çocuklar eve geliyorlar; gadına, annelerine diyorlar ki:

"Anne, şordan bir adam gediıyor, üst yanı insan, alt yanı yılan; "hemi ebemidi, hemi hocamıdı, hemi garımıdı," diyip gediıyor," diyorlar.

"Gedin, onu çağırın," diyor.

Bu çocuklar gediıyorlar:

"Seni, annem çağırıyor," diyorlar.

Artık yılan da geliyor, öbür yılan da geliyor. Gadının gocasının ikisi de geliyor. Gelince diyor ki:

"Ben, senin esgi garınım. Sen çıktın getdin, bir daha dönüş yapmadın, beni de getirdiler, buraya atdılar, bu mağarada, şansına bu da yılan çıktı, senin gibi, bununla da evlendim,

Bak, iki tene çocuğum var, nâpiyim şimdi? Gocam olmasaydı, çocuklarım olmasaydı, geri sana döneridim," diyor kadın, esgi gocasına.

Gadın öyle deyince, o da düşünüyor, öteki de düşünüyor, heç bir karara varamıyorlar. Bu adam, genegeri orada yılan oluyor. Yılan olunca, akıp gediıyor, esgi gocası. Sonrakı gocası da diyor ki:

"Gocanı seviyor muyudun?"

"Çok seviyordum, gocamı," diyor.

"Eğer, çocuklarına dayanabilirsen, get," diyor.

"Ben, neriye gediylim? Ben, seni de seviyom, onun gadar. Benim, iki tene yavrum var, bırakamam, imkanı yok," diyor.

Gece oluyor, bu kadıncağız, zavallı:

"Bu, gece gelir, beni sokar," diyor.

Gadın öyle, o gorkuyunaa yatıyor. Sabanan bakıyorlar ki, gelin ölmüş, gorkudan!

Artık, kadının geride iki çocuğu galıyor. O çocukları da büyütüyorlar, büyüttükden sonra, kocası da:

"Benim garım öldü, imkanı yok, ben de yaşamam," diyor.

O da dutuyor, bir tarla yakmışlarımış, her taraf ataşımış, ataşın içine gendini atıyor. Öteki yılan:

"Ben de ölürüm," diyor.

O da, gendisini ataşa atıyor.

Bu da, böyle sona eriyor...

25. HIZIR İLE UÇ HIRSIZ

Bir varımış, bir yoğumuş, üç tene hırsız varımış. Bunnar, demişler kine:

"Haydin, biz Allah'ın ucunu bulmaya gedek," demişler.

Bunnar, düşmüşler yola. Epiye bir zaman getdikden sonra, bir pınarın başına varmışlar. Oriye varışın, birisi diyor ki:

"Aman gardaş, heç Allah'ın ucu bulunur mu? Herkes bir dilek dilesin, ondan sonraya bakalım," demiş.

Bunnar orada, önce ikişer rekât namaz gılıyorlar. Biri-
si diyor ki:

"Allahım, bana bir sürü ver, bir de ev ver, yanı goyunlu, guzulu olsun," diyor.

Öteki, o da diyor ki:

"Allah, bana bir inek-dana ver. İki avradınan da bir ev ver," diyor.

Bunnarın ikisi de, altı üstlü gonak diliyorlar. Üçün-
cü adam da diyor ki:

"Allah, bana bir kötü avrat ver, heç misafirim âsik olma-
sın," diyor.

Neyise, Allah bunnarın dileklerini gabul ediyor. Bir yaşlı adam gönderip (Hz. Hızır) bunnarın isdeklerini yapıdırı-
yor.

Aradan biraz zaman geçiyor. Bunnarın dilâni yerine ge-
tiren adam diyor kine:

"Varım hele, verdiklerim nasıl duruyor?" diyor.

Bu adamlar, sabânan uyanıp bakıyorlar kine: goyun, guzuya garişmiş, bir yağmır, bir çamır, her taraf batmış. Yaşlı adam, eveli böyüğün yanına varıyor:

"Ey hâne sahibi, ben yağmırda, çamırda galdım, üsdüm başım kirlendi, beni evine al," diyeşin, adam diyor ki:

"Hele dur bakiyim. Şu yağmırdan, sudan ben seni nerde görüyüm, defol şurdan, " diyep adamı govmuş.

Adam, dışarı çıkınca, elini göge galdırıyor:

"Allah, esgi pinniğinin başına galasın," diyor.

Sabanan, herif kalkıp bakıyor ki, pinniğinin üsdünde! Ne malı var, ne de mülkü! Adam, "Ayvah" diyor amma, iş işden geçiyor.

Bu yaşlı adam:

"Dur, bir de şu, inek-dana verdiğim yere de gediym bakım, onnar ne haldeler?" diyor.

Adam, inek-dana verdiği yere de gediyor. Onnar da gene, aynı şekilde davranıyorlar. Adamı, onnar da misafir almıyorlar. O zaman adam diyor ki:

"Allah, esgiki köynân, gafana dakıla," diyor.

Sabanan o da bakıyor kine, esgi pinniğinin üsdünde! Köynâ de gafasına geçmiş!

Yaşlı adam diyor kine:

"Bir de, avrat isdeyenneri yokliyem bakim," diyor.

(Adam, bunnarı üç günün içinde yapıyor.)

Bu avrat da, heç durmazımış. Yaşlı adam bakıyor ki, çadırın içinde, bir kötü avrat, durmadan çalışıyor. Oraları topluyor, süpürüyor, yemâ bişiriyor. Bunnarın, bir de gızları varımış, başka kimseleri yoğumuş. Herif diyor ki:

"Avrat, sen buraları sil süpür. Ben de bir bakîm bakalım, yoldan bir gelen giden varmı?" diyor.

Adam bakıyor kine; şordan bir adam, tozu dumana gatmış, beygiriynen geliyor! Adam:

"Avrat, ataşı, sobayı gay, yemâ hazırla, şordan bir adam geliyor. Vallâ, bir missafir geliyor," diyor.

Avrat, herifin dediklerini yapana kadar, o adam gelip, herifin gapısına dayanıyor:

"Selâmünaleyküm,"

"Aleykümselâm,"

"Buyur,"

"Yok, benim bir işim var. Onu yerine getirirsen otururum, yoksa gederim," diyor.

"Baba, nolucu, veririk isdâni," diyor adam.

"Allahın emri, gızını isdiyom," diyor.

Adam biraz düşünüyor:

"Baba, ben yarısını verdim, inmiyon mu? Dur, bir de avrada danıştıyım da, yarısını da o versin," diyor.

Adam, avradına danışışın:

"Bire herif -diyor- kesip de mi vericîn? Sen verirsen, ben de veririm," diyor.

Herif, adamın yanına geliyor:

"Müzde müzde, avrat da verdi, ben de, buyur in," diyor.

Adam iniyor, yiyorlar, içiyorlar, yatacakları vakit, adam:

"Ben yatmam. Gızınızı verin, ben götürercâm," diyor.

Bunnar gıza, azzık, duzluk ediyorlar, adam gızı terkisine alıyor:

"Haydin, Allahaismarladık," diyor.

Onnar gededursun, avratlar fesat olur ya? Avrat gocasına diyor ki:

"Herif, kimidi, kim dâlıdı. Demedik, sormadık, bir tek gızımızı verdik," diyor. Adam:

"Çabık, benim azzığımı, mazığımı hazırla, ben gızımı aramiye gediğim," diyor.

Avrat, bunun azzığını, mazığını hazırlıyor. Adam, avradına, "Allahaismarladık," diyep, atına binip, bunnarın peşinden yola düşüyor. Şöyle bir müddet gedişin, bakıyor kine, orda bir adam ekin biçiyor, yanında iki de oğlak var, onun biçdiklerini, oğlaklar yiyor. Adama diyor kine:

"Ey arkadaş, sen biçiyon, onnar yiyor. Bu nêlacak böyle?"

Adam diyor kine:

"Sen garişma işime, yoluna devam et," diyor.

Adam, biraz daha ireli varıyor, bir müddet gedişin, bakıyor kine, orda bir adam odun ediyor! Adamınan selâmlaşıyorlar. Adam, şordan bir gucak odunu getiriyor, depeliyor, gedip bir daha getiriyor. Adam:

"Ey Allahım, senin hikmetinden sual olunmaz ya, bu da neyin nesi?" diyor.

Bu adam, gene yoluna devam ediyor. Biraz irelde bakıyor kine, bir goç, çekilip çekilip, gafasını bir ağaca vuruyor. Adam, ona da bakıyor bakıyor:

"Allahım, senin hikmetinden sual olunmaz," diyor.

Bu, gene yoluna devam ediyor. Şöyle bir müddet irelleyişin; bir deve, çayırılık, çimenlik bir yerde yayılıyor. Bir deve de gır yerde yayılıyor. Bakıyor kine, gır yerde yayılan, yağdan, etden adım atamıyor, çayırılık yerde yayılan gupguru, kemik gimi.

Adam, açcık daha gediyor, bakıyor kine, bir gapı! Gapiyi yitiyor, gapı açılıyor. Varıyor ki, gızı bir köşkde, gendi bir köşkde:

"Selâmünaleyküm,"

"Aleykümselâm,"

Bunnar, hal-hatır sordukdan sonra, yaşlı adam diyor ki:

"Ne gördün, niyetdin, gelirken?" diyor.

Bu öyle diyeşin, adam:

"Vallâ -diyor- bir adam gördüm, o ekin biçiyordu, iki davar da, bunu yiyep bitiriyordu," Adam diyor kine:

"O, öksüz besliyor. Bu, o demek,"

"Öteye vardım, bir geçi, çekilip çekilip başını gayaya vuruyor,"

"O da -diyor- bir bekâr, ihdiyar adama gız vermişler, o da ona işaret," diyor.

"Öte vardım, gırda yayılan bir deve, etinden yırtılıyor, çimende yayılan, gupguru ölüyor,"

"O da, gırda yayılan, Allah uçun yayılıyor, onun için iyi. Çayırdaki da, hırsızlıkla garnını doyuruyor, onun uçun gupguru -diyor- Aha, şu köşk senin, şu da senin, şu da gızıyın," diyor.

Sonra, adam-oradan gayboluyor. Onnar da, yiyep içip muradlarına geçiyorlar...

Münife KAYIŞOĞLU

26. KADER

Bir varmış, bir yokmuş, çok söylemesi günahımış. Bir padişah varmış. Bu padişah, başvezirini alıyor, dağa, yokarı, oduna gidiyor. Ava gedişin, orda bir sakallı ihdiyar adama raslıyor. İydiyarın elinde bir divit, bir galem, bir de defter, oturmuş yazı yazıyor. Padişah, ihdiyara diyor ki:

"Ne yazıyon?" diyor.

"Doğacak olannarı, doğacak gızlara yazıyom," diyor.

Padişah diyor ki:

"Benim avrat hamile, benim avradın neyi olacak? Bunu, ki-me yazdın?" diyor. İhdiyar, padişaha diyor ki:

"Senin avradıyın, bir gızı olacak, köyünüzün de bir sığır çobanı var. Onun avradı da hamile, onun da bir oğlu olacak. Senin gız, onun oğluna yazdım," diyor.

"Nasıl olur?" -diyor padişah- Ben bir, gosgoca padişahım, nasıl olur da, sen benim gızımı, bir sığır çobanın oğluna yazan?" diyor.

Bunnar, dönüyor, geliyorlar, diyor ki vezire:

"Bu çobanın oğlu oluşun -diyor- biz, bu çocuğu satın alak," diyor.

"Olur mu?"

"Olur,"

Duva duva doğuyor ki, gendinin avradının bir gızı doğuyor, çobanın avradının da oğlu doğuyor. Padişah, çobana varıyor, dünyalığını veriyor. Buna, yarım çuval altın veriyor:

"Bu oğlanı, bize ver," diyor.

"Al," diyor çoban, çocuğu padişaha veriyor.

Bunnar, çocuğu getiriyorlar, bunu gundaklıyorlar, götürüyorlar, dârmenin buğazlâsına atıyorlar. Bu arada yıllar geçiyor, amma, heç bir söylenti duymuyorlar. Diyorlar ki:

"Bu dârmençiye gedek de sorak bakım, bu çocuk noldu?" diyorlar.

Varıyorlar, darmençiye diyorlar ki:

"Bir zamanın tarihinde, bu suya bir çocuk atılmışımış, onu sen heç duydun mu? Bundan habarın oldu mu?" diyorlar.

Gendi adlarını heç demiyorlar. Darmençi diyor ki:

"O çocuğu, ben buldum, avrada dedim ki: "Avrat, benim de heç çocuğum olmuyordu. Allah, ordan vermediyse, burdan verdi," dedim, eve elettim, onu biz besledik, büyütdük, sümbül dalımı bir deligannı oldu," diyor.

"Hanı, nerde?" diyorlar.

"Ava getdi -diyor- ağşama gadar beklerseniz, ağşam avdan gelir," diyor.

Ağşam oluyor, çocuk geliyor ki, gerçekden, ne görsünler, dünya gözeli, sümbül dalıgımı, bir deligannı olmuş! Ondan sonra, bu padişahgıl da, yurt dışına geziye gediıyorlarımış (Şimdiki gimi, uçağınan gedip de hemen geri gelme yok. Bir getdiler mi, üç sene dört sene gederlerimış. Yata, yata, gona gona.)

Padişah, bu çocuğun eline bir ferman yazıyor, diyor ki:

"Bunu götür, benim eve. Ariye ariye bul, bunu benim oğlana ver," diyor.

Çocuk, o kâğıdı alıyor, padişahın evini aramaya gediıyor. Gendi de, vezirini yanına almış, veziriyinen, yurtdışına gezmeye gediıyor. Çocuk, ariye ariye, padişahın evini buluyor. Ga-

plıyı çalıyor, garşısına bir gız çıkıyor. Oğlan diyor ki:

"Ağbin evde mi?"

"Yok, ava getdi, beklersen, biraz sonra gelir," diyor.

"Şu kâğıdı, baban gönderdi," diyor.

Çocuk, dârmende böyümüş, dârmende yaşamış, okuma yok, yazma yok çocukda. Gız, mektubu alıyor, okuyor ki:

"Bu varan genci, hemen öldür," diye yazmış, padişah oğluna. Gız, hemen bu mektubu yırtıyor, ocağa atıyor, yakıyor. Tekrar bir kâğıt çıkarıp yazıyor;

"Bu varan genicinen, bacını ever. Bir de saraya otuddur," diye yazmış gız.

Gızın gardaşı, avdan geliyor:

"Gardaş, aha bir genç geldi. Babam göndermiş, şu kâğıdı da sana göndermiş. Al da oku," diyor.

Oğlan, kâğıdı okuyor ki:

"Bu varan genicinen, bacını ever, bir de saraya otutdur, geçimlerini de ver," diyen yazmış.

Oğlan, hemen davul, düdük, dernek, hazırlatıyor, bunnarın düğününü yapıyor. Gızınan oğlan evleniyor. Ağbileri, bunnarı bir de saraya otutduruyor. Aradan biraz zaman geçince, bunnarın bir de oğlan çocukları dünyaya geliyor. Bu arada, padişah da geziden dönüyor. Evine geliyor, padişahın hanımı, torununu getiriyor buna:

"Buyur, şevketlim, torununu gücağına al," diyor.

Padişah:

"Ne o, oğlanı mı everdiniz yoğusa?" diyor.

"Yocok, gızını everdik. Hanı, sen bir genç gönderdin de,

dedin ya? Bir kâğıt yazdın oğluna: "Bu varan gencinen bacını evar, bir de saraya otuddur," diye yazdın. Oğlun da, bunnarı everdi." diyor. Padişah:

"Haaaaa..."-diyor,
gafasına yumruğu vuruyor, diyor ki:

"Tamam, yazgıya bozgu olmazımış," diyor.

Padişah, torununu alıyor, seviyor. Onnar da, yiyep içip murazlarına geçiyorlar.

Meliha VARLI

27. ÇOBANIN RIZKI

Evel varmış, bir varımış, çok söylemesi günahımış. Bir köyün, bir sığır çobanı varımış. Bu, köyün sığırlarını güdermiş. İneğin biri, bir gün öğlenin sıcağında, bunu büğalek dutmuş, kaçmış getmiş. Çoban da arkasından getmiş. İnek kaçmış, çoban getmiş, inek kaçmış çoban getmiş. Gede gede, inek varmış bir mağaraya girmiş. Arkasına da bir çoban girmiş. Çoban girmişimmiş, içerde, mağaranın içinde, bir ağ sakallı oturuyor. Şöyle, duvarın yüzlerine de bakmış ki; sular damlıyor! Bu, ağ sakallıya, demiş ki:

"Bu damlacıklar neci -demiş- kimi çok damlıyor, kimi de az damlıyor?" Ağ sakallı:

"Bunnar da, bütün insannarın ırızgı," demiş.

"Benimki hangısı?" demiş.

"Seninki şu," demiş.

Çoban bakmış ki, gendinin ırızgına ayda yolda bir damla düşüyor. Sakallıya demiş ki:

"Benimkine, bundan fazla heç ırızgım artmayacak mı?" demiş.

"Yok," demiş.

"Öyleyse, ben niye, ben bu köyün sığırını güdüyom?" demiş.

Çoban, inağı da orada bırakmış amma, varmış eve. Avraddına demiş ki:

"Haydi avrat, göçek buradan,"

Bunnarın da orada, bir gat mitilleri varımış, bir de eşşekleri varımış. Başga bişetleri yoğumuş. Bir gat mitili, o eşşeğe yükletmişler. Sür..... gede get, gede get diyelim, ağşama Gadirli'ye varmışlar. Varmışlar ki, orda bir ev var. Evin dibine, yüklerini çekmişler, o esgi mitilin üsdüne oturmuşlar. Ağşam oluyor amma, öteden bir adam gelmiş:

"Nâriyonuz, siz neysiniz?" demiş.

"Yolcuyuk, ağşam oldu. Buraya, yükümüzü çözdük oturuyok," diyeşin:

"Bu evin sahibi yok, çıkın da bu evde yatın," demiş, o adam da.

Bunnar çıkmışlar, o evde yatıyorlarımış. Bunun avradı da hamileyimış. O gece, avradın sancısı dutmuş. Sonunda da, avradın bir oğlu olmuş. Adam şaşmış, oralar, tahda mahda hep pislenmiş. Adam demiş ki:

"Şu tahdayı söküyüm de, öte yüzünü mikliyam," demiş.

Adam, o tahdıya sökmüş, öteki yüzünü mikliyacakmış, bunun altından bir cere altın çıkmış. Hemen, adam, tahdayı geri miklamış amma, avradına da heç bişet dememiş. Hemen, geri oturmuş. Sabah olmuş. Sabanan, çarşıya getmiş. Çarşıdan, bir sini yemek, çeşit çeşit almış. Avradına göndermiş. Avrat, yema getiren çırağa demiş ki:

"Aman yavrum, benim herişimin, bunu gönderecek gadar parası yok. Sen, yanniş yere geldin, -demiş- o, bana gelmedi," demiş.

"Yok deşze, yanniş gelmedim. Bu evi tarif etdiler. Bu yemek sana geldi," demiş.

"Yok yavrum," demiş, inanmamış avrat. Çocuğa demiş ki:

"Şöyle guy da, sen get bakım," demiş avrat.

Herifi gelene gadar, o yemâ yememiş. Biraz sonra, herifi gelmiş, buna:

"Gııııııı, hanı yemek gönderdimidi, niye yemedin?" Demiş ki, avradı:

"Nebiliyim ben senin paran yoğudu da, bu yemân bana geldiğine inanamadım da, onun uçun yemedim," demiş.

"Ye," demiş herifi.

Avrat yemiş. Sabanan, o evin de kimsesi galmamışımı, bu ev satlığa çıkıyorumuş. Adam hemen, bu evi sahibinden satın almış.

Galan, adam zengin olmuş, getmiş. Bir gün, gendi gendine demiş ki:

"Ben, bu ağ sakallının yanına giderim -demiş-. Bana, heç ırızgın artmıyacak demişidi. Gedip, olanları buna annadacağım," demiş.

Varmış, ağ sakallıya demiş ki, o, mağaradaki sakallıya:

"Hani, sen bana, heç ırızgın artmıyacı diyordun? -demiş- Ben, zengin oldum," demiş.

Sakallı, bunun gulağından dutmuş, sallamış siğir çobanının:

"O, senin ırızgın dâl, O, çocuğun ırızgı," demiş.

Adam, geri evine gelmiş, zengin olmuş getmiş. Yemişler, içmişler, murazlarına geçmişler.

28. KAZAN KAFALI KAZMA DIŐLİ

Bir varmış, bir yokmuş, bir karı koca varmış. Bunnarın heç çocukları olmazmış. Kadın, Allah'a yavlarmış:

"Allahım, bir çocuğum olsun da, tek gazan gafalı, gazma dişli olsun," demiş.

Allah da, bunun duâsını gabil etmiş, kadın hamile galmış. Vakdi gelince, bir çocuğu olmuş ki; gerçekden de, gazan gafalı, gazma dişli! Amma, çocuğu ekiz olmuş. Bunnardan biri kız, biri de oğlanmış. Kız, gazan gafalı, gazma dişliyimış, oğlan da, heç bişey yokmuş.

Bu çocukların ikisi de bir arada büyürken, kız artık, gendi tavıklarını yemeye başlamış. Evdekiler farketmişler. Bu sefer de, gomsularınıninkini yemeye başlamış, gomsularının da heç tavuğu galmamış. Kız artık, büyük hayvanlara saldırmaya başlamış. Kadın bir gün, gocasına demiş ki:

"Bak, gomsularımızda heç hayvan galmadı, bizde de galmadı. Artık bu, bizi de yiyebilir. Bari, bu uyurken, biz kaçak," demiş gocasına. Gocası:

"Olur," demiş.

Bunnar, üzölseler de, gene de oğlanlarını da yanlarına alıp:

"Hadi oğlum, gel. Biz, bir yere gideceğiz," deyip, kız uyurken kaçmışlar. Oğlanın da, bir "dilli düdük" ü varmış.

Oğlan:

"Gederim amma, mutlaka "dilli düdük"ümü almalıyım," demiş.

Buna, ne kadar yavlarmışlarsa da yavlarmışlar. Oğlan gene demiş:

"Yook, düdüğü almadan getmem," demiş. Anası babası:

"Oldu öyleyse, biz burada bekliyelim, sen düdüğü ol, gel," demişler.

Amma, annesiyle babası gorkmuşlar:

"Bu oğlan, düdüğünü alırken giz uyanır, gelir, onu da yer, bizi de yer," demişler, bunnar kaçmışlar.

Oğlan, gızı uyandırmadan "dilli düdük"ünü almış, anasının babasının beklediği yere gelmiş ki, anası babası orda yok! Artık, oğlan da devam etmiş yoluna. Tabii, annesigili bulamamış. İrellemiş, yol boyunca getmiş. Gide gide bakmış ki, uzaktan bir ışık görünüyor. Oraya varmış, bakmış ki, bir çadır! Çadırın gapısını açmış, içeriye doğru seslenmiş:

"İn misin, cin misin?" demiş.

"Oğlum, sen in misin, cin misin? Ben, bir yaşlı gadınım, sen, benim oğlum oğlur musun?" demiş.

"Olurum, -demiş- Ben, anamı, babamı gaybetdim," demiş.

Oğlan, başına gelenleri, hepsini, gadına anlatmış. Gadın da sevinmiş, zaten, kimsesi de yokmuş. Bu gadının yalnız bir goyun sürüsü varmış. Onun dışında heç bir şeyi yokmuş. Gadın, oğlanı üç gün misafir etmiş. Sonra:

"Bak oğlum, benim bir sürü goyunum, geçilerim var. Sen, onnarı güden mi?" demiş.

"Olur nene, güderim," demiş.

"Yalnız oğlum, şu garşıkı dağa sakın getme. Orası, "Aslanlar Dağı" dir. Gedersen, hemen seni parçalarlar, seni öldürürler. Sürünü de yerler," demiş.

Oğlan, sürüyü almış, doğru oraya getmiş. Aslanlar gelmişler, etrafına toplanmışlar. Aslanların beyi demiş ki:

"Bak, ben sennen gürseceğim. Sen beni yenersen, sana yavrularımdan birini vereceğim. Ben seni yenersen, sürün de benim, sen de benimsin," demiş.

"Olur," demiş oğlan.

Güreşmişler, oğlan aslanı yenmiş. Aslanın yavrularından birini almış, gelmiş eve. Nene, oğlanı görünce, hemen annamış:

"Oğlum, sen "Aslanlar Dağı"na getmişsin, orada, seni parçalarlardı, noldu? Bak, oraya getdin amma, bu defa sözümü dinleyeceksin. Şu dağ, "Kaplanlar Dağı". Sakın ha, oriye getme," demiş.

Oğlan, devliki gün, goyunlarını doğru oriye sürmüş. Kaplanların gralı gelmiş, demiş ki:

"Seninle gürsemem gerek. Sen, beni yenersen, yavrularımdan birini sana verecâm. Ben seni yenersen, sürünü parçalarım, seni de parçalarım," demiş.

"Olur," demiş oğlan, gabil etmiş.

Bunnar, gürsemişler, gene oğlan yenmiş. Ondan da, bir kaplan yavrusu almış. Eve varmış. Oğlan, bu aslanınan kaplan yavrusunu güzelce yetiştirmiş, bakmış, büyütmiş. Oğlan artık, sürüyü yaymaya da, bu aslanınan kaplanı göndermeye başlamış. Bunnar, her şeyi öğrenmişler. Oğlan, bunnara, her şeyi güvенеbiliyormuş. Onnara, gonusmayı da öğretmiş (diline alışdırmış). Oğlan getmese de, bunnar gedip, sürüyü yayıp, garnını doyurup getiriyorlarımış.

Oğlan, bir gün demiş ki:

"Nene, benim bir ablam varıdı. Onu, çok göresim geldi. Ben, ona gedeceğim," demiş.

Oğlan, daha önce de, garıya durumu annatmışımış. Garı, gızın, gazan başlı, gazma dişli olduğunu biliyorumuş. Buna, yalvarmış:

"Oğlum getme, seni yer," dediyse de, oğlan:

"Hayır, çok göresim geldi, dayanamıyacağım, Heç olmazsa, bir uzakdan bakıp geleyim," demiş.

Oğlan, altına bir at alıp, doğru ablasının yanına varmış. Ablası, bunu görünce sevinmiş. Bunu, çok güzel garşılamış:

"Gardeşim, sen nerelerdeydin?" falan, demiş.

Bunu koklamış, barabar yatmışlar. Sabah olmuş, oğlan kalkmış, ablası yanına gelmiş:

"Gardeşim, atın ayağı, üç müyüdü, dört müyüdü?" demiş.

Oğlan, ablasının gedip, atının bir ayağını yediğini anlamış. Buna:

"Uçüdü," demiş.

Devliki gün olmuş. Ablası, sabahleyin galkıp, gene yanına varmış:

"Gardeşim, senin atının ayağı, iki miydi, üç müydü?" demiş.

"İkiyidi," demiş.

Ablası, her gün, atın ayağının birini yemiş, en sonunda da demiş ki:

"Gardeşim, atın var mıydı, yok muyudu?" demiş.

"Yokdu," demiş.

Oğlan, düşünmüş:

"Artık, sıra bana geldi -demiş- at da getdi. Bari, bu gece uyurken, ben gaçiyim," demiş.

Oğlan, gece olunca gaçmış. Ablası, bunun farkına varmış, hemen uyanıp, peşinden goşmaya başlamış. Oğlan bakmış ki, bir büyük ağaç var. Hemen, ona tırmanmış, başına çıkmış. Ablası

gelmiş, buna yalvarmaya başlamış:

"Gardeşim, nolursun in, gel, seni yemeyeceğim, sana bir şey yapmayacağım," demiş.

Tabii, oğlan, yiyeceğini bildiği için inmemiş. Gız, bu sefer başlamış, dişleri ile ağacı kemirmeye. Bu, ağacı bayağı kemirmiş. Oğlan, bakmış ki çare yok, kemire kemire ağaç bitecek, bu aslanla gaplana, bir ıslık çalmış. Hemen bunnar, ıslığı duymuşlar. Goşa goşa, üç günnük yoldan gelmişler. Oğlan:

"Tut aslan, parçala gaplan," demiş.

Bunnar hemen, gazan başlı, gazma dişliyi parçalamışlar. Ablası öldükten sonra, oğlan acımış, yaptığına pişman olmuş.

"Keşge, beni yeseydi de, gardeşimi bu durumda görmeseydim," demiş. Sonra da

Sonra da, bunun kanından, mendilinin ucuna çıkınlamış, almış. Oğlan, tekrar yola düşmüş. Gederken, bir kervana raslamış. Kervandakılar demişler ki:

"Bu yanındaki, aslanınan gaplanı bize vermezsen, seni öldürük," demişler.

"Vermem," demiş oğlan,"

Söyleyidi, böyleyidi, derken, kervancılar:

"Öyleyisi, seninle bir pazarlık yapalım -demişler- Kervandaki yükümüzün ne olduğunu bilersen, kervandaki yük senin, kervan da senin. Bilemezsen, bu aslanınan gaplan bizim olacak," demişler.

Ondan sonra da, oğlana sormuşlar:

"Bu yük, fincan mı, mercan mı?"

Çocuk, "mercan" diyecekmiş, cöbündeki kan:

"Fincan de, ,kardeşim," demiş. Oğlan:

"Fincan," demiş, yükü kervanıyla beraber almış.

Oğlan, biraz daha ilerlemiş, bir kervana daha raslamış. Onnar da, aslanınan gaplana göz goymuşlar. Demişler ki:

"Yükümüzü bilirsen, kervanımız da senin, yükümüz de. Bilemezsen, aslanınan gaplan bizim," demişler.

Oğlan, "fincan," diyecekmiş, cöbündeki kan:

"Mercan de, kardeşim," demiş. Oğlan:

"Mercan," demiş.

Oğlan, bu yükü de almış. Bunnar, eve varmışlar. Nene, garşılamiş.

"Oğlum, nerelerde galdın? Neredeydin?" demiş.

Oğlanın cöbündeki gan, bunu gısganmış. O da:

"Oğlum, neredeydin?" demiş.

Garı:

"Oğlum, o cöbündeki ne? Onu götür, bir kör guyuya at," demiş. Gan da:

"Oğlum, o cöbündeki ne, get at, bir kör guyuya," demiş.

Nenesi, durumu annamış. Artık, oğlan da annamış, getmiş, mendilini bir kör guyuya atmış. Oğlan da, nenesiyle birlikde, rahat bir hayat yaşamış.

Yiyip, içip, muradlarına geçmişler.

29. DEV GARISI

Bir varıymış, bir yokmuş. Bir adam varmış. Bu adamın, bir de garısı varmış. Günün birinde, bu adamın garısı ölünce, adam tekrar evlenmek isdemiş. Oğluna:

"Ben, bir daha evlenmek isdiyom. Falanca gadınınan evlene-câm," demiş.

Adamın oğlu da, o gadını biliyormuş. Bu canavar mıymış, dev miymiş, işde, öyle bir şeyymiş. Oğlan:

"Baba, o gadını alma da, kimi alırsan al," demiş. Babası:

"Olur," demiş.

Amma, babası, gene de bundan vazgeçmemiş. Aradan, biraz zaman geçince:

"Oğlum, ben o gadını alacağım," demiş.

"Yok baba, onu alma," demiş oğlan.

Babası, oğlunu dinlememiş, gedip gadını isdemiş. Oğlu da, babası, o gadını alıyor diye küsmüş:

"Bana bir at ver, ben burdan gedecâm," demiş.

"Aman oğlum, getme," falan demiş babası.

Fakat, oğlan babasını dinlememiş, atına binip getmiş. Epeyce getdikden sonra yorulmuş, atından inip oturmuş. Bakmış ki, garşidan bir ev görünüyor:

"Acaba, burada bir oturan mı var?" demiş.

Kalkmış, o eve doğru irellemiş. Bakmış ki, bir yaşlı gadın, durmadan dikiş dikiyor. Oğlan, yanına varmış:

"Golay gelsin, ne yapıyon?" demiş.

Gadın da, buna yaptıklarını annatmış:

"Benim bir anamınan nenem var, dikiş dikerek geçimimizi sağlıyok," demiş.

Oğlan da, başından geçenleri, babasının yaptıklarını , gıza anlatmış. Gız, buna bir gutu vermiş:

"Eğer, darda galırsan, bu gutuyu aç, at. O, sana yardım eder," demiş.

Oğlan, gutuyu almış, hâbesine goymuş. Epeyce bir yol getmiş, gene bir ihdiyara raslamış. Adamın beli bükülmüş amma, devamlı ağaç dikerimış. Oğlan:

"Golay gelsin amca?" demiş.

Oğlan, bunun ağaç dikmesine yardım etmiş. O da oğlana, bir darak vermiş:

"Darda galdığın zaman, bunu fırlat, bu sana yardım eder," demiş.

Oğlan, darağını aldıktan sonra, tekrar getmiş. Su, getmiş getmiş, gene bir ihdiyara raslamış. Oğlan ihdiyara, başından geçenneri anlatmış.

"Böyle böyle, annem ölünce, babam, dev gadın ile evlenmek isdedi. Ben de, atıma binip evi terkettim," demiş.

"Haydi oğlum, yolun açık olsun," demiş. O da bir torba altın vermiş.

"Darda galırsan, benim yardımım olur," demiş.

Oğlan getmiş, getmiş, bir uçsuz, bucaksız bir depeye raslamış. O depeye oturmuş, torbasında neyi varısa çıkarıp yemiş. Babasının yaptıkları aklına gelmiş, başlamış ağlamaya. Sonra, gözünü açıp, bir bakmış ki, garşısında, dünya güzeli bir gız! Gız demiş ki:

"Niye ağlıyorsun?"

"Böyle böyle, babam, benim sözümü dinlemedi, bir dev garı-

sıyla evlenecek oldu. Ben de, evi bırakıp geldim. Şimdi de ortada kaldım. Ne gedecek bir yerim var, ne de bir avim."

Gız:

"Gel, az ileride bizim sarayımız var. Ben, falanca padişahın gızıyım. Ben, babama söyliyeyim, eğer kabul ederse, sen de bizimle gal, oğlumuz ol," demiş.

Gız, getmiş, söylemiş. Padişah da kabul etmiş, oğlanı yanına çağırılmış. Oğlan da, başından geçenleri, padişaha anlatmış.

Padişah:

"Tamam oğlum, sen bizim oğlumuz ol. Bundan sonra, yanımızda gal," demiş.

Oğlan, saraya yerleşmiş. Sarayın bahçesinde çalışıyormuş. Oralara ağaç dikiyormuş, havuz yapıyormuş, ağaçların guru dallarını kesiyormuş.

Günler, böyle gelip geçmiş. Bir gün, oğlan ağlıyormuş. Padişah, bunun ağladığını görmüş, yanına varıp sormuş:

"Oğlum, derdin ne, niye ağlıyorsun?" demiş.

"Padişahım, babamı özledim, onu göresim geldi. Dev gartsıyla evlenecekdi, acaba ne oldu? Gedip görmek isdiyom," demiş.

Padişah:

"Oğlum, getme," demiş.

Amma, oğlan, ısrar edince dayanamayıp, izin vermişler. Buna bir at vermişler, yiyecek sarmaşlar, çeşit çeşit hediyeler bırakmışlar. Oğlan, babasının evinin yolunu tutmuş.

Oğlan, yolda giderken, yardım ettiği ihdiyara raslamış, birine çıkarmış, bir avuç elma vermiş, ötekine bir avuç armut vermiş, ötekine daha başka şeyler vermiş. Hepsinin gonlünü almış. Sonra, babasının köyüne varmış ki, köyde kimse galmamış. Orada, sadece babasının bacası tütüyor. Onun dışında, ses seda

yok. O sırada, oğlanın yanına bir demirçi gelmiş.:

"Vallâ, senin baban, bir dev garısıyla evlendi. Dev garısı köyde, kimseyi goymadı, herkesi yedi. Getme, Seni de yer," demiş. Oğlan, bunun sözlerini dînememiş, varmış evlerine, "tak tak" gapıyı çalmış. Dev kadın, gapıyı açmış. Oğlan:

"Babam nerde?" demiş.

"Hele gel, bir yokarı çık da, ondan sonra gonaşak," demiş.

Oğlan, yokarı çıkınca, gene babasını sormuş. Dev kadın:

"Aman yavrum, köye, bir bulaşıcı hasdalık geldi, herkes bu hasdalığa yakalandı. Baban da yakalandı, hepiciği öldüler," demiş.

Oğlan, kadının söylediklerine inanmamış. Kadının yediğini annamış. Gerçekden de, bu bir devmiş, oğlanı görünce sevinmiş:

"Av, ayağıma geldi," demiş.

Hemen içeri girmiş, dişlerini yülemiş, oğlan da arkasından bir bakmış ki, dev kadın, dişlerini yülüyor! Kadının cendisini yiyeceğini annamış. Hemen ayakkabısını aldığıynan kaçmış. Dev garısı bakmış ki, oğlan kaçıyor, o da hemen arkasından goşmuş. Oğlan atabinmiş, kaçmaya başlamış. Bu dev kadının da bir uçan terazisi varmış. Terazisine binmiş. O kaçmış, bu guvalamış, o kaçmış, bu guvalamış. Gede gede, ilk yardım ettiği gıza raslamış. Gız:

"Noldu, niye kaçyon?" demiş.

"Babamın evlendiği kadın devmiş, beni yiyecek, arkamdan geliyor," demiş.

"Gutuyu at," demiş gız.

Oğlan, gutuyu atınca, arkası ağaçlık oluyor, bu gene kaçıyor. Kadın orda galyor. Daha sonra, dev garısı, gene

yetişiyor. Bu sefer de oğlan, diğer ihdiyarlar yardım ediyor. Oğlan gaçıp gurtuluyor.

Oğlan, gede gede, saraya yetişiyor. Sarayın penceresinden içeriye giriyor. Bu arada, dev garısı da, terazisiyinen uçarak geliyor. Bu, bir gayanın başına oturuyor. Dev garısını, orada gören, padişah ile gızı çıkıyorlar. Bunu içeri alıyorlar. Padişah:

"Sizi, teraziye otudduracağım. Hanginiz ağır gelirse, o yenecek," diyor.

Bunnar, oğlanın oturacağı yere, bez falan dolduruyorlar, iyice ağırlaşdırıyorlar. Diğer tarafa da, dev garısını otudduruyorlar. Oğlan, ağır yere oturunca, (bunnar da, bir uçurumun başındaymış), dev garısının olduğu yer, hafif olduğu için, havaya kalkıyor ve uçurumdan aşşâ düşüyor.

Böylece, dev garısı cezasını bulmuş oluyor. Padişahın gızıyla da oğlan evleniyorlar. Yiyip içip, muradlarına geçiyorlar.

Mürşide SEKNİ

30. İNSAN KILIĞINDAKİ DEV

Bir varmış, bir yokmuş. Bir padişahın, bir gızı varmış. Bir gün, babası diyor ki:

"Gızım, şu sakalıma bir bakiver,"

Gızı, sakalına bakarken, bir bit buluyor. Bunu, bir kibrit gutusuna koyuyor. Sonra, bakıyor ki gız, bit, kibrit gutusu gadar olmuş, ondan alıyor, bir cereye koyuyor. Bir kaç gün sonra, gız bakıyor ki, bit cere gadar olmuş. Bu sefer gız, onu alıyor, sirke küpünün içine atıyor. Bunu atarken de babası görüyor:

"Gızım, bu ne böyle?" diyor.

"Baba, böyle böyle, senin sakalından bir bit buldumudu, böyle olmuş," diyor.

Babası, bunu yüzdürüyor, derisini gapıya çakdırıyor. Çakdırınca, dellallar ilan veriyor, dellallar çağıtdırıyor:

"Bunun ne olduğunu bilene, gızımı verecâm," diyor.

Bütün, gelen geçenner bakıyor, bilemiyorlar. Öteden, bir atın üsünde, bir delikanlı geliyor ki, aya, sen doğma ben doğuyum diyor. Gız, bunu görünce hoşuna gediyo. Derinin adını yazıyor, oğlanın önüne atıyor. Atıncağız, önüne düşüyor. Oğlan, bunu alıyor, bakıyor ki; "Bu bir bit derisi," diye yazılı. O adam, padişahın yanına varıyor:

"Ben biliyom bunu," diyor.

"Ney oğlum?" diyor.

"Bu, bit derisi," diyor.

"Çalınsın davullar, bütün masraflar benden," diyor.

Bu gızınan oğlana, kırk gün, kırk gece düğün çaldırıyor. Gelinçi gediıyor. Oğlan, gelini alıp gediıyor. Bir yazının ortasında bir saray, kırk odalı. Ordan, bu gızınan oğlan, geliyorlar oraya. Oğlan, gıza bütün odaları görsediıyor. Yalınız, odanın birini görsetmiyor.

Gızın cariyesi, oraları süpürürken, bir anakdar buluyor. Anakdarı buluyor ki, amma gocası da:

"O odayı açma" diyorumuş .

Gız, anakdarı sokuveriyor ki, gapı açılıyor. Açıyor ki, ne görsün? Bir köpek! Odanın içi mezarlık! Bir köpek, kemikleri, ölüleri çıkartmış, yiyor. Gızı görünce, köpek hırılıyor:

"Hırrrrr....." diyor, sesli sesli.

Aradan biraz zaman geçince, adam diyor ki gıza:

"Senin anneni getiriyim mi -diyor- Göresin geldi mi?" diyor.

"Geldi tabii," diyor gız.

Adam gedip, bunun annesini getiriyor. Annesi:

"Gızım, nasılsın, iyi misin? Bir sıkındın var mı, rahat mısın?" diyor.

Gızın annesi tabii, bunu iyice inceleyip, halini hatırlarını soruyor. Gız:

"Yok anne, rahatım," diyor.

Amma gız, o köpeği, orda gördükten sonra zayıflıyor gündən güne. Sonra, adam gene diyor ki:

"Babanı da göresin geldi mi?"

"Geldi," diyor.

"Getiriyim mi?" diyor.

"Getir," diyor.

Bu sefer de adam, babası gıyafetine girip geliyor. Önceden annesi gıyafetine giren de oyumuş. Aslında adam, devimiş. Geliyor, bu babası, işde soruyor:

"Nasılsın, rahat mısın, iyi misin kızım?"

"Eyim babacığım, çok rahatım," diyor.

Gız, sırrını ona da söylemedi. Babası getdikden sonra, gocası:

"Cariyeni de getiriyim mi? Cariyeni göresin geldi mi?" diyor.

"Geldi," diyor gız.

Gız da cariyesini, çok severimiş. Cariyeyi getiriyorlar, şimdi. Cariye:

"Aman, sobiye yakîm, seni yıkıyam," diyor cariyesi.

Şimdi, yıkanırken, bu gız, cariyesine annadıyor:

"Böyle böyle, geldik, bir anakdar buldum. Bizimki de, "o gapıyı açma," dedi idi. Açdım ki, içerisi bir mezarlık! Bir köpek de, böyle eşmiş, ölü yiyor," diyor.

Gız öyle deyince, cariyenin gılığına giren adam, hırlamaya başlıyor:

"Hırrrrrrr," diyor.

Cariye, köpek gibi, öyle hırlıyor. Gız:

"Aman cariye, ben senden gorkuyom," diyor.

"Ne var gorkudacak? Benim hoşuma geldi, ben de o şekilde gonusdum," diyor.

Gız, gonusmasına devam ediyor:

"Amma, gorkdum -diyor- gapıyı örtüdüm, hemen gapıyı kitledim," diyor.

Cariye gene, köpek gibi hırlamaya başlıyor gıza. Sonra, diyor ki:

"Sen, benim sıırımı bilmeye bildin. Sana yapacağı ben bilirim," diyor.

"Ne yapan?"

Gız öyle diyeşin, galan adam, gendi gılığında görünüyor:

"Ben, hem halı olurum, hemi guzu olurum, hemi ayna olurum. Benim elimden, imkanı yok gurtulamazsın," diyor.

Bunu şimdik götürüyor, bir mağaranın oriye. Amma, gadını orda yakacak. Orda yakacak amma, kirbiti unutupuyor. Şişleri ısıtacak, böyle gızdırıp gızdırıp, iskender yapacak. Adam, kibriti unutupuyor, amma, gızı da asmış! Böyle, mağaranın önüne asıyor. Bu gız, o getdikden sonra, feryadınan bağılıyor. Yoldan da, bütün kevranlar geçiyorumuş, onnar gorkularından:

"Bura, devin sınırı," diyorlar.

Bunnar kaçıyorlar. Bir keloğlan geliyor, yavaş yavaş geliyor, ordan bakıyor ki, ne görsün? Bir gız, "aya, sen doğma, ben doğuyum," diyor. Bu gızın, hemen yanına varıyor, cöbünden bıçanı çıkarıveriyor, adam da gızı, saçından asmışımış. Hemen, saçını kesip, gızı gurtarıyor. Amma, çabık çabık, hayvannarın yanına varıyor. Hayvanı da yüklüyümüş, eşya yükletmiş, mal götürüyormuş. Keloğlan, yeri deşiyor, deşiyor, çuvallardaki malları oraya kömüyor. Gızı da çuvalın içine goyuyor, yanına yönüne de başka şeyler goyuyor. Gızı, hayvana yükleyip, yola düşüyor. Yola düşünce, dev bunnara ulaşıyor:

"Seni şöyle ederim, böyle ederim," diyor, keloğlana küfürler ediyor, cöplerini şıkırdadıyor, gızı arıyor. Tesadüfen, yükün öte tarafına bakıyor da, beri tarafına

bakmıyor. Bu keloğlan, gızı evine eletiyor. Buna kim bakıcı, zavallının biri. Eletince diyor ki:

"Bak bacım, ayıp değil, (Padişahın oğlu da, dellal çağıt-dırmış ki; herkeşden, her evden bir nakış gelecek, diye). Bacım, heç bir işin yok mu? İsdersen çevre işle de götürüyüm, verim. Belki, padişahın oğlu, senin işini beğenir," diyor.

Tabii, padişah gızı; güzelce işliyor. Bu, dört tarafı işli bir çevre götürüyor. Padişahın oğlu da bunu beğeniyor. Amma, oğlanın anası, babası duyuyor:

"Yook, biz dağdan gelen gızı, sana alamak," diyorlar.

Oğlan:

"Yok, olursa bu, olmazsa, başgasını da almam," diyor.

Böyle olunca, ana baba, küsüyor buna. Gız diyor ki:

"Benim, üç vâdim var; birincisi, bir sur-gale yapılacak, çifte aslan olacak, bir de, eve, halı, guzu, ayna isdemem. Heç getirmeyeceksiniz," diyor.

"Pekiye," diyor oğlan.

Bir gün, dev bunnarı buluyor. Çocuklar, aşık oynarlarımış. Birbirlerine diyorlar ki:

"Sen de, padişahın oğluna dönme -diyorlar- Dağdan gelen gızı aldı. Sur-gale yapırdı, gapının önüne çifte aslanlar, çifte garagol," diyor. Adam da, bunnarı takip ederimiş:

"Deme, hangi ev, bana görsedir misiniz?"

Adam, evi buluyor. Padişahın oğlu geçeriken, güzel bir halı oluyor, bunun önünde. Oğlan, bunu alıyor, gıza götürüyor. Gız:

"Yook, isdemem," diyor.

Gız, halıyı geri salıyor. Dev, bunda da, bir ayna oluyor, gene, padişahın oğlunun önüne çıkıyor. Gız, onu da isdemiyor.

Adam, sonunda, bir guzu oluyor. Padişahın oğlu da, guzuyu çok severmiş. Guzuyu alıp, eve getiriyor. Bu dev adam da, daha önce, gızın galdığı yeri öğrenince, bir cazı garısının yanına gediyor:

"Ne yapabilirik, nasıl çıkabilirik, bu sur-galeye?"

"Oğlum, gece get mezarlığa, ağzı yokarı yat. Sağ elininen al, sağ cöbüne, sol elininen al, sol cöbüne goy. Ondan sonra, iki tene kelle al, aslanın, gaplanın önüne goy. O, sağ elininen aldığı toprağı, garagolun üzerine at, sol elininen aldığı da, sol tarafdakılara at," diyor.

Bu şimdi, siggeyi çaka çaka, sur-galeye çıkıyor. Bu gız da, namazını gılmış, gocası da, gendi de yatıyorlarımış. Adam, gızın gocasının üsdüne, o ölü toprağından atıyor, öyle ekeliyor, iki cöbündekini de bitiriyor. Sonra da:

"Hıh, gurtul bakım benim elimden, nasıl gurtulursan? -diyor dev- kalk bakım, nasıl kalkabilirsen?" diyor. Gız:

"Müsade et de, iki rekat namaz gılıyım," diyor.

"Pekiyi," diyor.

Bu, iki rekat namazını gılıyor amma, gapısının arkasına da, gılınca dakmış, öyle hazır dururumuş. Adam, gıza diyor ki:

"Hadi bakiyim, gedek"

Gız, na gadar, gocasını salladıysa, cimciklediyise, bir türlü, adamı ayakdıramıyor. Galan, ümüdü kesiliyor, adama:

"Eveli sen in aşşağıya, senin inmen lâzım," diyor.

Adam, iniyim diyeneçe, gız, el çabıklığıyınan, gız gapının arkasından, gılınca aldığıyınan vuruyor. Gövde, aşşağıda patır patır, o gafa da geliyor, gızın goluna yapışıyor. Bu gız, herifinin yanına geliyor ki, adamın her yanı al gan olmuş! Bu, ağ-

lıyor, sızlıyor, bir türlü adam ayakmıyor. Nefesi var, canı yok.

Bu kız geliyor şimdi, gaynanasıynan gayambabasının evine. Onnarınan da küsler. Çünkü, o gızı aldı diye, anası babası, oğlana küsmüş. Kız, gece yarısı gaplı vuruyor:

"Bu ne hal kızım?"

"Ben, sizin gelininizim," diyor kız.

"Bu ne?"

"Böyle böyle, benim sur-gale falan yapırmam buyudu,"

Yani, kız annadıyor hepsini, başdan sona gadar. Annatınca, geliyorlar şimdi eve, sur-galenin içine ki, oğlan yatıyor. Oğlana, her türlü dokdurları getiriyorlar, sallıyorlar, heç imkanı yok. Oğlan, güneş doğana gadar uyuyor. Güneş şöyle, bir mızrak boyu çıkdı mı, oğlan yavaş yavaş uykudan uyanıyor gibi uyanıyor. Kız:

"Babangile giden mi?" diyor.

Padişah, bunnarınan barışıyor, bunnara yeniden kırk gün, kırk gece düğün yapıyor. Bundan sonra da, gızı babasına gezmeye götürüyorlar. Kız, babasına diyor ki:

"Benim başımdan, böyle böyle olaylar geçdi," diyor.

Olanları, başdan sona gadar annatıyor:

"Başımdan, bu haller geçdi," diyor.

Onnara kömür, bizlere ömür. Onnar ermiş muradına, biz çikalım tahtına.

Sıdika ERDEM

31. DINGİL ALI

Bir varıymış, bir yokmuş, bir kadının bir oğlu varıymış. Bu kadının gocası da yokmuş. Oğlanın da üç arkadaşı varıymış. Bunnar, her gün oduna gider, odun yaparlarımıış. Anası, gene bunnarı oduna göndermiş. Arkadaşlarına da tembih etmiş:

"Aman yavrularım, bakın oğlumun babası yok, bu benim biricik oğlum. Sahip olun oğluma," demiş.

Bunnar, oduna getmişler. Arkadaşları, odun kesmiye başlamışlar:

"Hadi Dingil Ali, sen de kes," demişler.

"Yook, anam beni size tembih etdi, ben kesmem," demiş.

Artık, mecbur galmışlar, onun odununu da kesmişler, yüklemeye başlamışlar:

"Hadi, Dingil Ali, odunu yükle. Bak, gidiyok artık," demişler.

"Yooo -demiş- anam, beni size tembih etdi. Ben yüklemem, siz yükleyin," demiş.

Gene, mecbur galmışlar, odununu da yüklemişler.

"Hadi, gedyok galan Dingil Ali, kalk -demişler- Akşam oldu bak, her yer garardı. Buralarda devler var, gedek galan," demişler.

"Bıçâmı gaybetdim ben, buralarda. Sıçâmı bulmadan, ben bir yere getmem," demiş.

Arkadaşları, artık bıçâ da aramışlar, bulamayınca da, bu-

bunu bırakıp getmişler. Evlerine varmışlar, oğlanın anası, bunnarı görünce:

"Hanı benim oğlum?" demiş.

"Valla, oğluna çok söyledik amma, "Bıçâmı bulmazsam, getmem" dedi, bizînen gelmedi," demişler.

Dingil Ali, orada bıçânı ararken, bakmış ki, şöyle, uzak bir yerde ışık var. Hava da gararınca:

"Bari, buraya gedeyim," demiş.

Bu, galkmış, getmiş. Orada da, devler varmış. Devler, onu görünce, zaten de onnar, insan avcısıymış:

"Aman -diyorlar- hoş geldin, sen nerelerdeydin?" demişler.

Devler, Dingil Ali'nin altına minder atmışlar, bunu çok iyi garşılamişlar. Bunun yatacak yerini hazırlamışlar. Amma, gece yarısı olmuş, Dingil Ali, uyuyamamış. Devler:

"Hadi, Dingil Ali, uyusana," derlerimiş.

"Annem, bana bir halbır ceviz getirirdi. Ben, onu garıştırrirken, garıştırrirken uyurdum," demiş.

Bu devler, getmişler artık bir halbır ceviz bulmuşlar, getirmişler. Dingil Ali, garıştırmaya başlamış, amma gene uyuyamamış. Dev, gene gelmiş:

"Dingil Ali, uyusana artık. Uyuyor musun, uyanık mısın?" demiş. Dingil Ali:

"Uyanığım. Annem, bana bir halbır altın getirirdi. Ben, onu garıştırrirken, garıştırrirken, uyurdum," demiş.

Dev getmiş, bir halbır altın getirmiş. Dingil Ali, onu garıştırmaya başlamış. Cöblerine falan doldurmuş ki, bunnarı alır

da kaçırım diye. Dev, gene gelmiş:

"Uyuyor musun, uyanık mısın?" demiş.

"Uyanığım," demiş.

"Dingil Ali, uyuyacaksan uyu artık, uyumazsan, senin için kötü olur," demiş. Dingil Ali:

"Anam bana, her gün bir halbır su getirirdi. Onu içiverirdim, ondan sonra uyurdum," demiş.

Dev getmiş, halbırı suya daldırmış, boş çıkmış, daldırmış boş çıkmış, daldırmış boş çıkmış. Sabaha gadar onunla uğraşmış. Dingil Ali de, bunu fırsat bulup kaçmış. Amma, bu defa da yadığının altında, bıçânı unutmuş. Yolda giderken, aklına bıçak gelmiş. Bu defa geri dönmüş, tekrar gelmiş. Bu arada, devler de, "avmızı kaçırdık," diye çok üzüloyorlarımış. Onu, tekrar garşılarında görünce, çok sevinmişler:

"Dingil Ali, sen neredeydin, hoş geldin," filan demişler.

Almışlar artık bunu, bir sepetin içine goymuşlar, onu da asmışlar. Dingil Ali de, durumu annamış. Devler, ertesi gün avlanmaya getmişler, Dingil Ali, goca gün, o sebedde debelnmiş debelenmiş, bir türlü düşürememiş. Devler gelmişler, tekrar Dingil Ali'nin ihtiyaçlarını garşılamişlar. Devler getdikden sonra, Dingil Ali inmiş, bir ceviz sandığının içine saklanmış. Devler uyuyacağı sırada, Dingil Ali, bir ceviz gırarımış, "çat" diye ses çıkarımış. Devler de, bunu fare zannederlerimış. Dev:

"Bak fare, gelirse, senin için kötü olur. Seni, çatır çatır yerim," dermiş.

Dingil Ali, acıkmiş, biraz dururumuş, bir ceviz daha gırarımış. Devler gene:

"Fare, senin için, bak çok kötü olur," dermiş.

Sonunda, devler sandığı bir açmışlar, bakmışlar ki, Dingil Ali! Bunnar, gene sevinmişler:

"Dingil Ali'yi gene bulduk," demişler.

Bunnar, Dingil Ali'yi gene sebede asmışlar. Dingil Ali, debelenirken, debelenirken, sebedi düşürmüş. Gendisi içinden çıkmış, orada da bir buzağı varmış, onu yakalayıp, sebedin içine goymuş. Gendi de, başka bir yere saklanmış. Devler, o buzağıyı da, yemek için getirmişlerimış. Dev gelmiş, sebedin içindekini, bir yere çalmış. (Devler de, insannardan çok korkarmış, onun için, öldürmeden yemeye korkarlarımış.) Ondan sonra, dev sebedi bir yere çalmış, buzağı i..... başlamış. Dev, bunu alıp alıp içmiş:

"Dingil Ali, ne gadara da da lıyımış ganın," demiş.

Ondan sonra, sebedi açıp bakmışlar ki, buzağı! Hemen, bunu alıp yemişler. Sonra da, gendi aralarında konuşmuşlar:

"Bu defa olsun, şu adamı geçirmeyalım," demişler.

Bunnar, dayılarını davet etmeye getmişler. Gederken de:

"Dingil Ali, sen gızımızınan barabar, evde gal," demişler.

Dingil Ali'nin aklına, kötü bir şey gelmesin diye, ona çok büyük dostluklar gösdermişler:

"Biz, dayıngili davet etmeye gidiyok. Sen, gızınan barabar burda gal," demişler.

Ayrıca, gızlarına da tembih etmişler:

"Gızım, biz gelen gadar, sen bunu bişir, tabaklara düz. Biz, dayıngili davet etmeye gidiyok," demişler.

Getmiş bunnar. Gız, fırını gızdırmış. Güya, içine Dingil Ali'yi atacakmış Dingil Ali'ye seslenmiş:

"Dingil Ali, gel bak bakalım, bu fırın gızdı mı? Gel de şöyle bir bak," demiş. Dingil Ali:

"Ben annamam, sen bir bak," demiş.

Gız, eğilip de bakarken, Dingil Ali, gızı fırının içine yitivermiş. Gız fırına düşmüş, Dingil Ali, bunu güzelce bişirmiş. Bişdikden sonra, gene Dingil Ali, bunu tabaklara duzmüş (daha önce de, devlerin gızlarına söylediklerini duymuşumuş.), bu, masayı hazırlamış, onları beklemeye başlamış.

Biraz sonra, misafirler gelmişler, yemişler, içmişler, neşeleri yerindeymiş. Dingil Ali de, orda büyük bir ağaç varmış, evlerinin arkasında. Bu ağacın depesine çıkmış. Beline de büyük bir gaya bağlamış.

Devlerin garnı doyup da, işleri bitince, davetliler getmişler. Bu sefer, dingil Ali, oradan bağırmış:

"Devin garısı, size de gızınızı yedirdim ya. O yediğiniz, gendi gızınızıldı," demiş.

Ondan sonra, devlerin akılları başlarına gelmiş:

"Gerçekden de, biz gızımızı yedik," demişler.

Devin garısı, bunun yanına gelmiş:

"Sen, nasıl çıkdın oriye Dingil Ali?" demiş. O da:

"Aşşadan, belime bir gaya bağladım. Bu gayayınan barabar, bak, buraya gadar çıkdım -demiş- Bak, orada, daha büyüğü var bu gayanın, sen de onu beline bağla da, çık," demiş.

Dev de, aşşâdan, öylece bakıyormuş. Dıngıl Ali:

" O gayayı bağlarsan beline, benim yanıma gadar, rahatlıkla çıkabilirsin," demiş.

Devin garısı, beline gayayı bağlamış, ağaca çıkmış, Dıngıl Ali'nin yanına yaklaşmış. Amma, dal onu taşıyamamış, gırılıp yere düşmüş. Dev garısının gocası da, buna, ağacın altından bakıyormuş. Garısı, tam bunun üsdüne düşmüş. Garısı, bunun üsdüne düşünce, ikisi de birden ölmüş.

Dıngıl Ali, devlerin bütün servetlerine gonmuş. Yiyip, içip, muradına ermiş.

Saime USLU

32. KORKAK AHMET

Evel, dul bir garının, bir oğlu varmış. İsmi de Ahmet. Bu gadının, tarlası, takımı, heç bir geliri yoğumuş. Sadece, tavukculuk yaparmış garı. Yumurta satar, çolunu, çocuğunu geçindiririlmiş. Sirtına, başına geyecek alırmış. Bu Ahmed'in sirtına, başına bakar, okul ihdiyaçlarına sağlarmış. Böyle, yumurta, tavık sata sata.

Bir gün, bu garının taviğına dilki dadanmış. Dilki gelir, taviğı götürürümüş. Bu, Gorkak Ahmet, okulda okuduğu halde, ne bir saban daşinen, ne de bir lasdinen, ne de bir el daşinen, bu dilkiye yaklaşırmış. Gorkusundan dilkiye:

"Birooooooh,"

bile diyemezmiş. "Niye götürüyon?" demesine imkan yokmuş, bu gadara gorkağımış. İçeri girermiş, bir daha çıkmazımış, ufak suyunu da içeriye dökermiş, tuvaletini de içeriye yaparmış. Bunun, dışarı çıkmasına imkan ve ihtimal yoğumuş. Garı, ne edecânı şaşırılmış:

"Bu işin içinden nasıl çıkarım?" demiş.

Zaten bir garı. O köyün de, yaşlı bir imama varmış. Garı:

"Çaresi yok, imama gedim de, bir danışim," demiş.

Imama varmış, hadiseyi annatmış:

"Ben, fakir bir gadınım. Ben, bu Ahmed'i tavık satarak, yumurta satarak geçindiriyordum. Dilki dadandı, taviğıma, her gün gelip götürüyor. Bu oğlan, dilkiye ne bir daş, ne de bir

lasdik daşı sıkıyor, ne de bir ses veriyor. Sen, niyedersen, et, bana bir akıl ver hocam?" diyor. Hoca, köyün imamı diyor ki:

"Sen, uzun gömlek (eveli büyüklerimiz giyerdi), altına da uzun bir don, bunnardan bana bir çit yaparsan, ben sana yardım ederim," diyor.

"Aman hocam, bir olmazsa iki olsun. Nasıl olacak bu?"

"Sen, benim dediklerimi yap," diyor hoca.

Garı, gocasının giydiklerinden, bir don, bir de köynek, hocaya getiriyor. Hoca diyor ki:

"Dükgana gedeceksin, (eveli, reşat altınına benzer, yuvarlak şekerlemeler olurdu, ortası delik), yarım kilo şeker al, etâ-ne doldur, şöyle, eve elli metire falan gala yıkıl, yalandan numara yap; "Ahmet yetiş, köyün çoru çocuğu, hep şekerlemeyi topluyor," de. O, canını dişine alır, içerden çıkar. Sen de, o şekerlemeyi toplarken, gelirsin gapının arkasına bir mürdin verirsin, gapıyı açmazsın, o, rezil olur gider. Onun elinden ancak böyle gurtulursun, başka heç bir çaren yok," demiş hoca.

"Pekiyi,"

Hocanın dediği gimi, garı dükgana getmiş, varmış, yarım kilo şekerleme almış. Ordan, şöyle, eve yirmi beş-otuz metire gala, yalandan yere yatmış, düşme numarası yapmış:

"Ahmet yetiş, şekerlemeyi, köyün çoru çocuğu topluyor," demiş.

Ahmet, ayânın birini içeri, birini dışarı goymuş. Çıkacak olurmuş, genegeri vaz geçip, içeri kaçarmış; acaba bir terslik olur mu diye. Ahmet, canını dişine dakamamış amma, Allah canını alsın, Ahmet, gursâna dayanamamış, şekerlemeyi görünce,

ha babam, zorlatmış, gelmiş. Bu şekerlemeleri toplarken, garı bir hızınan gelmiş, içeri girmiş, gapının arkasına da bir mürdün vermiş. Ahmet de, hemen anasının arkasından gelmiş amma:

"Ana, yardılar ha, yediler ha, çakal geldi, canavar geldi, ayı geldi, aç gapıyı -diyor- Öldüm ha, galdım ha, ana sana, şeref sözü. Gapıyı aç, birdaha senin taviğini, yumurtanı dilkiye aldırmam," demiş.

Amma, imkanı yok, garı:

"Yook, bundan sonra, senin dirin içeri girerse, ölünü çıkardamak," demiş.

Yok, çaresi yok, içeri girememiş. Yatsı olmuş, Ahmed'in umudu kesilmiş. Bu, pencerenin ağzına gelmiş:

"Anaaaaaa," demiş.

"Ne diyon yavrım?" demiş anası,

"Babamın, esgi tufânden, gılcından niye, heç bişeyi yok mu? Bana, onun bişeyini ver," demiş.

"Seni gidi seni -demiş garı- o numarayınan içeri girecân dâl mı?"

"Yok, şu pencereden ver. Sen, içeriden uzat, ben buradan alırım. Babamın esgi gılcını, buradan ver," demiş.

Bunun babasının da, bir kört gılcı varmış. Garı, bunu sandıktan almış, oğluna vermiş. Bu, sür serik devam, Hava ışmış, işde gaba guşluk, saat dokuz-on sıralarında, bir köye ras gelmiş. Bu, amma gederken:

"Herhangi bir mahluğunun karşılışırsam, dilkiyinen, canavarınan, aylyınan karşılışırsam, acaba, bu keser mi, bana saldırıran bir mahluğu?"

diyen, gılcını çıkarıp, şöyle bacânı da çevirmiş, gaba etine bir vurmuş! Et, şöyle bir tarafına dönmüş. Buna, orada naga-dara gara sinek varısa, aliyeci gonmuş. Ahmet, gılcınının yanınen bu sineklere şöyle bir vurmuş..Vurunca, saymış, tam gırk tene sinek öldürmüş. Ondan sonra, bu düşmüş yola. Gede gedede, bir köye varmış. Köye varışın, ordakılara, köyde bir demirçi var mı, diyen sormuş. Bu, demirçiye varmış, demiş ki demirçiye:

"Selâmünaleyküm,"

"Aleykümselâm, buyur gardaş, arzun ne?"

"Vallahi, böyle böyle, bir babadan galma gılcım var. Bunu öyle bir yülüyeceksin ki, pırıl pırıl edeceksin. Yanına da, okunur bir yazıyanan: "Bir vurmaya gırk gan edik Ahmet Ağa," diye yazacân," demiş.

"Olur," demiş demirçi.

Demirçi, hançeri bir güzel yülemiş, yanı peşine de: "Bir vurmaya, gırk gan edik Ahmet Ağa," diyen yazmış. Böyle, gılcı almış, beline dakmış Ahmet Ağa, o günkü fiyata göre, ücretini de vermiş.

"Haydi, Allahısmarladık," demiş.

Sür, Efendim, Ahmet Ağa, devam ededursun yoluna. Bir şehir, oraya da bir dev dadanmış. Bu dev, suyun gözüne yattıyormuş. Her ev, sırasinen, bir gelim mi olur, gız mı olur, çocuk mu olur, işde ne verirse, onu alıyormuş bu dev, onu yedikden sonra, o gün şehere su veriyormuş. Bu, yedi gafalı gasır devmiş.

Ahmet Ağa, o manalleden, bir garının, dul avradın yanına varmış. O avrat da, önceden, bu durumu annatmışımış. Yalınız, Ahmet Ağa, garıdan bir su isdemiş, garının evine misafir olunca. Garı getmiş, efendime söyliyem, öbür oduya getmiş, (evinde suyu yokmuş), bir tasın içine ufak suyunu dökmüş, bunu Ahmet Ağa'ya

getirip verince, Ahmed Ağa, suyun dadına bir bakmış:

"Ebire garı, ırahımsı, ırahımsı, çaysı çaysı, duzlu duzlu çalıyor, kokuyor sizin suyunuz," demiş.

"Yavırım, durum böyle, böyle. Bir dev dadandı buriye. Suyun gözüne yatıyor, padişah da ilan ediyor; "Bu dev, kim öldürürse, ben kızımı buna, Allah'ın emriyinen verecâm," diyor. Heç, dev öldürecek de bir kimse çıkmıyor. Böyle, babayığit bir adam yok. Bunu öldürsen öldürsen, sen öldürürsün," diyor. Ahmet Ağa:

"Ne gıymatı var. Allah'ın izniyinen, onu ben, tavık kesiyor gibi, gıyık gıyık ederim, gızı da gendinin olsun. Bu, bir vatandaşlık görevi. Siz de suyunuzu rahat rahat için," demiş.

Garı sevinmiş. Sabah da olmuş, gene dellal ilan etmiş:

"Bu dev kim öldürürse, bu şehre suyu kim getiddirirse, memleketi bu devin zulmünden kim gurtarırsa, kızımı verecâm, yerime de padişah edecâm," diyen operloyünen ilan ediyorlar.

Garı, zorlatmış gelmiş, bunnarın yanına:

"Böyle böyle padişahım, benim evimde bir misafirim var, bunun bir gılcı var. Gılcının üsünde de; "Bir vurmiye gırk gan edik Ahmet Ağa," diyen yazıyor," demiş. Padişah:

"Aboov, durma getir hemen garı. Bu, benim ariyep de bulamadığım bir adam," demiş.

Ahmet Ağa'yı getirmişler. Padişah:

"Oğlum Ahmet Ağa, durum bu. Senelerden beri, suyun gözüne bir dev yatıyor, bize su vermiyor. Biz, mecbur gallyok, her evden bir adam vermeye. Dev, adamı da yutuyor, yiyor, sonra da gene bize su vermiyor, durum bu. Bu dev öldürürsen, sana kızımı verecam, Allah'ın emri, yerime de padişah edecâm," diyor.

Ahmet Ağa, geri eve geliyor. Sabaha garşı, bu devi öldürecek. Ahmet Ağa, eve gelince, gendi gendine:

"Ulan Ahmet Ağa, senin nene gerek? Bir dul garı aniyen ta-vığını, yumurtasını dilki gelip götürür de, buna seslenemiyen Ahmet Ağa, goca, yedi gafalı devin yanına, pınara varacak da, devi öldürecek de, padişahın kızını alacak da, bir de padişahlık yapacak ha. Ulan, dev seni yer. Şordan, daha sen varırken, dev gafasını uzadıverir de, gılcınınan niye yutar," diyor. Garıya da:

"Sabaha üç-dört saat gala, beni galdır," diyor.

Amma, Ahmet Ağa gorkuyor, gendi gendine:

"Anamın yanına kaçım, başka çaresi yok," diyor.

Bu getmeden eveli, garı da diyor ki:

"Köyü çıkdıktan sonra, sağ yola getme, dev sağ yolda, sen sol yola get," diyor.

Ahmet Ağa, köyden çıkıyor, garı, "sağ yola getme," dedi ya, tam o yol çatına varıncak:

"Ulan, bu garı sağa mı get dediyidi, sola mı get dediyidi?" diye gorkusundan tereddütte galıyor.

"Herhalde, sağa get, dediyidi," diyor.

Ahmet Ağa, yanalıyor, devin olduğu yere gediıyor. Ahmet Ağa, şöyle bir müddet, dağın etane doğru yaklaşınca, galan devin de geliş saati yaklaşmışmış, artık şehere gedecekmiş. Allah, bir ini ti, bir gürültü, nerediyese dağlar yıkılacak!

"Allah, Allah, burada noluyor?" demiş Ahmet Ağa.

Şöyle, gözünü galdırıp da, ireliye bir bakmış ki dev geliyor! Orada da, bir çınar varmış, bu gavak gadar büyük bir çınarımış.

Ahmet Ağa:

"Bunun depesine çıkım," demiş.

Ahmet Ağa, çınarın depesine çıkmış, tam dingil düdüğüne varmış. Bu, heç sesini çıkarmıyor, solumuyor bile ki, dev geçerken habarı olur da, beni curkadan yutar, diyen. Dev de, o ağacın altına vardımıyin, bir gaç sefer sürelenirimiş. Sirtında uyuz varmış. O yüzden, durur, sırtını sürelerimmiş. Dev, iniliyor, zınlıyor, Ahmet Ağa, gorkusundan gözünü bile açmıyor. Dev geliyor, bu çınara bir vuruyor guluncunu! Ahmet Ağa, gorkudan tir tir titiriyor. Dev, sırtını birken sürtüyor, Ahmet Ağa, gorkusundan ağacın orta yerinde bir dala düşüyor. Bir gaç kere daha sürtününce, Ahmet Ağa, devin sırtına düşüyor. Bu, devin hombuluna biniyor, gıllıç da belinde. Şimdi, Ahmet Ağa, bunun üsdünde, şehre doğru yürüyor. Vezirler, vüzerâlar:

"Bu Ahmet Ağa, devi öldürmeye gedeli, gaç saat oldu, devin iniltisi geliyor. Şehere girdi oldu. Şunu, bir dürbününen dânen bakiyim," diyorlar, yanındakılara.

Güççük vezir, salondan ârı, devin gelecâ yeri dâniyor:

"Vallahi, ben bişet diyecâm amma, sayın padişahım, heç demiyem. Ya, sen dürbününen dâne, ya da başga bir arkadaşa dânet. Şimdi, ben desem inanmanız," diyor.

"Niye inanmıyacak arkadaş, söyle,"

"Ahmet Ağa, devi ikdirmiş, gendi de üsdüne binmiş geliyor. İlder inanın, isder inanman," diyor. Padişah:

"Ulan, sen gafanı mı üşütdün? Dev, ikdirılır da, binilir mi heç devin üsdüne? Bu, heç olacak iş dâl," diyor.

Padişah, ortancıl veziriri çağırıyor:

"Gel bakim, bir de sen dâne şunu,"

Ortancıl vezir de dâniyor, o da güçcük vezirin gördüğünü görüyor:

"Vallahi, durum böyle böyle, güçcük vezirin gördüğü gibi. Ahmet Ağa, devin üsdünde, gılıç da elinde, öylece geliyor!"

"Allah Allah, büyük veziri çağırın," diyor padişah.

"Bir de sen bak," diyor, büyük vezirine

Büyük vezir de dâniyor dürbününen. O da, aynı güçcük vezirin, ortancıl vezirin gördüğü gibi, devin üzerinde Ahmet Ağa, elinde gılıç geliyor, şehere girmeye başlıyor! Bu vezir:

"Uşak gadanıza alîm, bu şehere girdi. Şimdi ortalığı garişdiracak, önüne geleni yiyecek, yutacak. Bu, nedîn, üsdüne binmiş de, onu kesmiyor?" diyor.

Şimdi, padişah saluna çıkmış, Ahmet Ağa da, devinen geliyor. Ahmet Ağa, gorkusundan, o devin sırtındaki yünlerinden dutmuş, heç gımıldamıyor, solumuyor ki, herhangi bir şey olur, gafasını geri çevirir de "çurp" diyen yutar diye. Bu, gorkusundan, sırtında cenaze gibi olmuş. Padişah, salına çıkıyormuş, Ahmet Ağa'ya işaretinen; "gılıcı çek, boynuna vur," diyormuş. Ahmet Ağa da, elinin biriynen "ne diyon" diye işaret ediyormuş. Padişah:

"Ulan, çek vur,"

Ahmet Ağa, bunun işaretinden bişet anlamıyor, tam padişahın gonağının önüne geliyor. O sırada, padişahın işaretiyinen, Ahmet Ağa'nın aklına gılıcı düşüyor. Gılıcı çekiyor amma:

"Yâ Allah, yâ Bismillah," diyep, deve bir vuruyor amma, biriki daha arkasından... Bir, ufârak höyük yıkılıyor gimi, gonağın da bir köşesine geliyor, oraya düşüyor. Gonağın o yanında da, padişahın yemekhanesi neyi varmış, bunnarı hep uçuruyor. Ahmet Ağa diyor ki:

"Arkadaşlar, ey ahali, ey millet, çok melmeket gördüm, çok

insan tanıdım, çok narbe girdim, çok düşman öldürdüm, şöyle zafetim var, böyle madalyam var. Ben, bu padişah gadara gorkak adam görmedim," demiş. Halk:

"Hayırdır inşaallah?"

"Yahn, ben vaadetmişdim ki, ıkdırıp sırtına binecâm, getirip padişahın ayânın dibinde kesecâm," diyen. Padişah oradan, "çek vur, çek vur," diye işaret edip duruyor. Ben bilmiyom mu ona vurmayı yahu? Ne gadara cesaretsiz bir adam bu, gardaşım?" Padişah da diyormuş ki:

"Allah, ben bir buldum, böyle yiğit bir adamı, bir daha bırakmam,"

Padişah, arkasından bir ilan etdiriyor ki:

"Gırk gün gırk gece toy düğün edecâm. Ahmet Ağa'ya büyük kızımı veriyom," diyor.

Okuntular dağıtılıyor, gırk gün, gırk gece toy düğün ediliyor. Bunnar böyle yiyip içip, zevk ü âlem süreriken, İngiltere'den, bir gün, bir mektup geliyor padişaha:

"Fılan gün, filan saat, hududuyun ağzında hazır ol. Senin harp edecâm. Büyük kızını oğluma verirsen affederim, yoksa savaşacağım," diyor.

Bunnar, Ahmet Ağa'ya da bir şey söylemiyorlar. Ahmet Ağa, şehere gedip, şeherden geliyor. Elbiseler geyiyor, gravat dakıyor, foter giyiyor, silahı belde, işi iş Ahmet Ağa'nın.

Bir gün, bunun gaynanası gıza diyor ki:

"Yavrım, ne diyen Ahmet Ağa'ya duyurmuyon? Böyle böyle, başımızda bir hal var. Baban, aş ekmek yemiyor, bir haftadan beri marak içindiyek,"

"Ben, onu Ahmet Ağa'ya söylerim. Ahmet Ağa, onun tozunu çı-

çıkardır," demiş gızı.

"Vay yavrum, o, gazâra, bir devi öldürdüydü. İngiltere öyle mi ya? Topu var, tufâ var, şu gadar asgeri var. Heç olacak iş dâl -demiş- Bir söyle amma, aklım heç kesmiyor," demiş.

"Sen get, babama söyle, ben onu Ahmet Ağa'ya annadırım," demiş.

Âşam yemânde, kız durumu Ahmet Ağa'ya annadıyor:

"Böyle böyle, anam babam merak içinde. İngiltere harp ilan etmiş, ya beni isdiyor, ya da harp edecek," demiş.

"Get söyle anana, babana, rahat rahat yatsınlar. Bu gadara da gorkak olmaz insan," demiş.

Gız, anasına varmış:

"Vallâ, Ahmet Ağa, böyle böyle diyor," demiş.

Öte yandan, Ahmet Ağa gelmiş, yatağa girmiş:

"Ben, gazâra devi öldürdüm, padişahın gızını aldım, amma, şimdi goca bir İngiltere geliyor. Şu hâbelerin gözünü altıninan doldurüm, "anamın yanı" diyem kaçım," demiş.

Artık, heç bir çıkarı galmadı bu işin, galan avratda da gözü yok. Ahmet Ağa'nın derdi kaçmak. Âşamdan, halı hâbenin gözünün altıninan doldurmuş. Ağzını da dikmiş, avradı sormuş:

"Sen, böyle ne yapıyon?"

"Sen garışma, benim işime akıl ermez. Ben, bu bir hâbe altıninan, İngiltere'yi esir alacâm," demiş.

Ahmet Ağa, garısı uyuyunca, altıninan hâbeyi yüklüyor, ver elini köy... Hava ışırikan, garının köyüne varıyor. Garı da, hâlâ gapıyı açmazımış, ardında mürdün varımış. Garı gorkarımış:

"Ahmet Ağa, bir yerden içeri girer de, bir daha çıkmaz," diyen.

Garı, gapiyı açamıyormuş, gonuya gomşuya da, pencereden ârı:

"Taviğin, yemini, yumurtasını alın," diyorumuş.

Ahmet Ağa, atından iniyor, yolağın ağzına geliyor:

"Ana, ben geldim, zengin olduk, aç gapiyı," diyor.

"Töbe, Türkiye'yi bana verseler, gene açmam. Gene, içeri girersen, bir daha çıkman, benim böyle oğlum yok. Seni, evlatlıktan azad etdim, gelme, gözüme de görünme," diyor.

"Ana, zengin olduk, iki hâbe de altın getirdim, aç."

"Yalansın gâvırın oğlu, açmam,"

"Ana, pencereden gafanı çıkart, görsedecâm,"

Garı, pencereden gafasını uzatmış, Ahmet Ağa da, hâbenin âzını açmış. Garı, altınları görünce, ne edecânı şaşirtmiş. Sevincinden, bir pencereye vuruyormuş gendini, bir gapiya.

Ahmet Ağa:

"Ulan Ana, aç gapiyı,"

"Ben, yerimi şaşirttim, gel sen işaret et, ben de açım," diyor garı.

Ahmet Ağa, dışardan gapiya vuruyor, garı da gelip gapiyı açıyor. Bu, anasînen gücaklaşıyor, öpüşüyor, sarmaş dolaş oluyorlar. Ahmet Ağa, bu altınnarı bozduruyor, tarla alıyor, ev alıyor, arsa alıyor, bir de zengin adamın gizini alıyor, garıyı da tavıkcılıktan gurtarıyor.

Onnar murazına ermiş, biz de, bütün arkadaşlar, murazımıza erek.

33. YEDİ KARDEŞİN BİR BACISI

Bir varımış, bir yoğumuş, yediârdaşın bir bacısı varımış. Garının biri de bir dânuz cıbası beslerimış. Bu garının bir de deli oğlu varımış. Buna, keloğlan derlerimış.

Bu, yedi gardaşın yedisi de evlenmemiş. Her gün ava gederlerimış, avladıklarına bacılarına getirirler, bacıları bişirir, onnar da, yerlerimış. Devligisi gün, gene gederlerimış. Bir gün, gardaşlarından birisi demiş ki:

" Aman, zahar bu bacımız da gişiye gedecek. O zaman, biz yalınız galırık. Haydin gardaşlarım, en iyisi biz evlenek," demiş.

Yediârdaşın yedisi de evlenmiş. Yedisi de bir, gelin getirmişler. Amma, bundan sonra gene gardaşları, getirdikleri avı, bacılarına verirlerimış. Heç biri, götürüp de:

"Alın, şunnarı da size getirdik," diyerek, gelinnerin eline vermezimış.

Gız, kakarımış, yemek bişiririmış, niyederimış. Yani, yedi oğlan da, yedi gelin de, gızın bişirdiğini yerimış, ondan garınlarını doyururlarımış. Amma, oğlanlar:

"Bacımız, bacımız, bir tek bacımız," diye niyedeceklerini şaşırırlarımış. Avratlar, bu gızı gısganmışlar. Bir gün, herifleri gene ava gedince, bir yere toplanmışlar:

"Niyedek, niyedek, bu gızı öldürmenin yolunu bulak?" demişler.

Şimdik, gelinler, bu gızın eline, çökellikden bir sokum

etmişler, içine de bir yünsük goymuşlar, gıza demişler ki:

"Bacım kele, al da şu çökeliği ye,"

Gıza, çökeliği yedirmişler, ardından da, güççük gelin:

"Yediârdaşın başı uçun, al şu suyu da iç," demiş.

"Olur -demiş gız- yediârdasına canım gurban," diyor.

Gız, hemen o tasdaki suyu içiyor. Amma, içine bakmadan, gözünü yumup içiyor. Yünsük, gızın boğazına duruyor, gız ölüyor. Gelinler:

"Amanın, vallahi bu gız öldü, bunu niyedek?"

"Gelin, çökeliği sokum edip, âzına vererek, sonra da şuraya bağılyak. Garannıkda, gardaşları ne bilecek," diyorlar.

Âşam oluyor, gardaşları geliyor. Bakıyorlar ki, bacıları gelip, ellerindekileri almıyor. Oğlanlar şaşırıyor, gelinnere çağırıyorlar:

"Gız buraya gelin, bacımız nerelerde galdı?"

"Vallâ ne bilek, aşşâda, gonakdaydı. Zaar, aşşâ indi," diyorlar.

Âşam olmuş gayrı. Oğlanlar, araya bakıyorlar, buraya bakıyorlar, bacıları gelmiyor. Derken, içeriye bakıveriyorlar ki, bacıları gapının arkasına dayanmış, âzında da bir çökelik, öyle duruyor! Oğlanlar, başlıyor bağırmaya:

"Aman, mâdem ki bacımız, çökelikden ölmüş, bu bacımızı, çökeliğinen kömek bari," demişler.

Bunnar, bacılarını çökeliğinen kömmüşler. Yediârdaş, bütün milleti başlarına toplamışlar:

"Bacımız öldü," demişler.

Millet gelmiş, gabir deşmiş. Bunnarın evlerinde de, çö-

kelik çoğumuş. Gızı, çökeliğinen kömmüşler, mezara. Gelinnerden heç biri de:

"Bunu biz etdik, ölü dâl bu," dememişler.

Mezarın olduğu yerde de, bir garı varımış. Bu garı, bir de, "adı kötü" beslerimış. Bunun bir de, keloğlan adında, deli oğlu varımış. Bu oğlan, tarlada çalışır, gazanır, getirir yerimış. Bir gün, "adı kötü", mezere getmiş, orada çökelik bulmuş, yemiş, yemiş ağzında da, açcık eve getirmiş. Garı bakmış ki, "adı kötü" azında çökeliğinen gelmiş, orada çökelik yiyep oturuyor. Garı, buna demiş ki:

"Allah'ım, bu "adı kötü", çökeliği nereden getiriyor uşak? Bu donuz cıbası, bu çökelikleri nereden buluyor. Künde, ağzında bana bir çökelik getiriyor," demiş. Sonra da:

"Şu donuzu takip edim bakım, nereden getiriyor," demiş.

Donuz getmiş, gendi getmiş, donuz getmiş gendi getmiş, varmış bakmış ki garı, mezerlikde, çökeliğinen bir gız kömülü! Orada da, bir çuvalınan ip varımış. Garı, hemen varıyor, çuvalınan ipi alıyor, çökeliği daşırkan daşırkan, bakıyor ki, mezerin içinde bir gız yatıyor! Altından ağçalı, ölmüş gimi yatıyor. Amma, garı, daşıya daşıya, çökeliği bitiriyor, sabaha gadar daşıyor. Arkasından da, gızı ipinen sırtına yüklüyor, alıp getiriyor evine. İçeri, bir köşeye gızı dayıyor, belinden de ipinen bağlıyor. Az sonra, garının deli oğlu geliyor, diyor kine:

"Ana, ana, ana, gapıyı aç,"

"Ulan deli oğlan, sana bir gız getirdim kine, içerde dünya güzeli bir gız,"

Amma, anası, gızı duvara dayamış, ipinen de bağlamış. Gendi de arkasına yatmış, gız içerde. Keloğlan içeri girişin, gızı

yanına çârıyor. Gıza:

"Gel gız, yatak," diyor.

Garı da, oğlu ordan gızı çârdıkca, ipi sallayıveriyormuş. Ortalık da garannık ya, gızın omuzları sallanıveririmiş. Oğlan, oradan bağırırımış amma:

"Gız, buraya, yanıma gel,"

Garı, gene gızın omuzunu sallayıveririmiş. Oğlan:

"Demek, sen benim yanıma gelmiyon mu?" diyerek, varıp da, gıza bir tokat vuruşun, garı da, ipi goyuruvermiş! Garı, ipi goyurınca, gız âğzı aşşâ, yere düşmüş. Çaaaat, demiş amma, gızın ağzından bir yünsük çıkmış. Yünsük çıkışın, gız gendine gelmiş, ayâ galkmış ki, ne görsün? Ne babasının sarayı var, ne de arkadaşları! Heç bişet yok. Yalınız, kötü bir evin içinde duruyor.

Gız:

"Of of -diyor- ne çok uyumuşum yâ Rabbim," diyor. Keloğlan:

"Ne çok uyumuşum dâl. Seni, anam bana getirdi. Seni, çökeliğinen mezere kömmüşler, benim anamın da bir donuzu varıdı, anam, onun arkasısıra düşmüş, çökeliği daşımış, daşımış, altından da sen çıkmışsın. Seni de, bana gelin getirdi. Yüzüne tokadınan bir vurdum, sen de ayıkydın. Ben, seni alacâm," diyor.

Gız, ağlıyor, niyediyor yok. Yolu bilmiyor ki, babasının evine getsin. Bakıyor, garı çok fakir, çökelikden başka yedikleri yok. Gız, ne dutsun, niyetsin? Oğlanınan evleniyor amma, çok fâkirler. Bunnar, gendi çocuklarına bakamaz oluyorlar. Keloğlanın çalışdığı yok, dışarı çıktığı yok. Bir gün, keloğlana, gız diyor ki:

"Şu altınlarımı götür sat da, çocuklara pılı pırtı al," diyor.

Keloğlan, gedip, avradın altınlarını satıp, çocuklarına pılı pırtı alıyor. Amma, zaman geçince, pırtılar esiyor, pelik pelik oluyor. Gız, niyetsin şimdi, oğlan çalışmıyor ki, yeni-sini alsın? Gız da, babasının evini bilmiyor ki, oriye getsin.

"Allahım niyedim ben, ne dutim," diyor, gara gara düşünüyor. Sonra, oğlanın yanına varıp:

"Keloğlan, benim babamın, filan yerde bir gonağı var. O gonağa var, filan yerde de bir gapısı var. O gapıdan çık, benim onbeş kilo yünüm vardı. Ne var, bir çuval alıp get de, onu getir -diyor- Ben, galan babamın evine gedemem, gardaşlarımın yüzüne bakamam," diyor.

Keloğlan;

"Tamam avrat, gedim," diyor.

Oğlan gediyo, varıyo, avradın dediği gapıdan yokarı çıkıyor. Herifler de çok zenginimiş. Keloğlan bakıyor ki, bir de hırsız gelmiş, o da beygir hırsızlayıcı. Heriflerin beygirini hırsızlayacak, bu da yün hırsızlayacak. Keloğlan, tavana çıkmış, torbayı eline almış, varmış, bakıyor:

"Şu anamın, şu avradın, şu anamın şu avradın," diye diye, hepiciğini dartmış. Amma, olmamış, yün bir kilo fazla gelmiş. Keloğlan, niyetsin onu?

"Ben niyedim şimdi, anama versem, avradım küser, avrada versem anam küser. Genede ben, şu bir kiloyu da anama verim de, avradım küsünce, ona da bir tokat vurim amma," derken, "al ha" diyep gendi gendine bir tokat atmış amma, o tokad da varıp hırsıza dâmesin mi? Hırsız, tangır tungur, tangır tungur, atdan düşmüş. Amma, hırsız da bunun lafını dinnerimiş. Hırsız, yerinden kalkiyim derken, o sırada herifler uyanmış, hırsızın yanına gelmişler:

"Ulan gardaş, sen nediye geldin?"

"Gardaş, ben beygir hırsızlamiye geldim. Bu adam da tavana çıktı. Yün dardıyor, bir yandan da konuşuyordu: "avradıma versam, anam küser, anama versem avradım küser," diyor. Ben de, bunu dinliyordum -dedi- Bu, bir tokat atdı, bu tokat da geldi, beni buldu. Ben de, onun uçun, atdan düşdüm,"

"Ulan, sen nesin de yün hırsızlıyon çocuk?" demişler, keloğlana. Keloğlan:

"Valla -demiş- benim anam, bir donuz cibası besleridi. Bir gızı da mezere, çökeliğinen kömmüşler. Donuz da, gedip gelip onu yerken, anam arkasına düşdü. Varmış, çökelği bulmuş. Çökeliğin hepiciğini daşırkan daşırkan, daşırkan, altından bir giz çıkmış. Anam onu ipînen sırtına bağlamış, alıp getirmiş. Bana da; "Deli oğlan, al sana bir giz getirdim," dedi. Gendi de gıza bir ip bağlamış, gapının arkasına saklanmış. Ben, gızı çığırdım, çığırdım, giz ığralanıveriyor, başga bişet etmiyor. -Gızın gardaşları da öyle, dînerimiş- Bakdım ki, giz gelmiyor, gene ığralanınca, varıp da, buna bir tokat vuruşun, giz ağzı aşşâ düşdü. Bâzından bir yünsük çıktı. Gızın da elinde bir çökellik sokumu var, "bacımız çökellikden öldü" diye gardaşları, öyle kömmüşler. Gızı da ben aldım. Çolumuz, çocuğumuz doldu, fâkîrik, bişeyimiz yok. Avradın altınını akçasını satdık, yedik-içdik, sonra, avrat bana dedi ki:

"Babamgılın tavanında, benim şu gadara yünüm varıdı. Şu çuvalı al, get de getir," dedi.

Avrat öyle dedi, ben de geldim gardaş, tavana çıktım, yünneri dardtıydım. Bir anama, bir gendime dartaırken, bir kilo fazla geldi. Ben de, anama verince, avrat küser diye, bir tokat atdımıdı gararbazara atdımıdı, o da geldi, bu hırsıza dâdi," demiş.

Oğlannar, hırsıza, bir biyegir vermişler,,keloğlana da:

"O, bizim bacımız olur, bizi ona götür," demişler.

Gayrı, herifler, buydaları, yünneri, gatırlara, herçeşit yiyecekleri yükletmişler, bacılarının yanına gelmişler. Bacıları, bunnarı görüşün, ne edecânı şaşırmiş, sarmaş, dolaş olmuşlar.

Onnar, öyle muratlarına ermişler, bu da böyle bitiyor....

Döne Hayriye AKGÖLLÜ

34. NAR ADLI KIZ

Bir varımış, bir yoğumuş. Bir adamın, bir tane gızı varımış. Bu gızın anası ölüyor. Anası öldükden sonra, bu gız, evdekilerinden annaşamıyor. Gız, başını alıp gediıyor. Gediıyor, gediıyor, bir dağın başına varıyor. Sağa bakıyor, sola bakıyor, tabii, analıktan beziyor gız. Bezdiği için evden kaçıyor. Gederken, bakıyor ki, çok uzakdan bir ışık görünüyor. Diyor ki:

"Şu görünen köye gadar gederim," diyor.

Öyle dedikden sonra gediıyor gediıyor, varıyor kine, vardığı ev, bir devin evi! İki-üç tene gız oturmuş, iş işliyor. Dev de dağda. Bu gıza, orada oturannar:

"Amanın bacım, şimdi anam gelirse, seni yer. Biz, seni neriye saklıyak ki? Şimdi, anam geldi oldu," diyor. Gız:

"Anam-bacım, beni neriye saklarsanız saklan. Ben, analığımın elinden kaçdım. Beni, niyederseniz edin," diyor.

Bu gızı saklıyorlar. Amma, dev gelince kokuyu alıyor:

"Ey insanoğlu, burada adam eti kukuyor," diyor.

"Aman ana, ne adamı, buraya senin gorkundan kim gelebilici? Kimse gelemez, ne adam eti olacak," diyor gızlar.

"Yooook, siz benden saklıyonuz, burda adam eti var," diyor

"Ana, yemiyecâna söz ver, gösterek,"-diyorlar- Biz, üçüdük dört olduk, bize bir bacı geldi, onu yemiyecân," diyorlar.

"Peki, yemem," diyor dev.

Bu gız, zaman oluyor, devin evinde galyor. Bu, analığıının da bir gızı varımış. Bu gız, her zaman dışarıya çıkarımış, aya:

"Ay, sen mi güzelsin, ben mi güzelim?" dermiş. Ay da, dermiş kine:

"Ne sen güzelsin, ne de ben güzelim. Devin evindâ, Nar adlı gız güzel," derimiş.

Bu gız, bir gün de, güne çıkıyor:

"Gün -diyor- sen mi güzelsin, ben mi güzelim?" Gün:

"Ne sen güzelsin, ne de ben güzelim. Devin evindâ, Nar adlı gız güzel," diyor.

Bu gız, eve geliyor amma, durmadan ağlıyor. Anasına:

"Amanın ana, böyle böyle, ay da, gün de, devin evindâ gız güzel, diyor,"

"zlme gızım, ondan golay ne var. Ben, onu, şimdi öldürür gelirim," diyor.

Bu avrat, yanına bir sepet öte-beri ağlıyor. Öte ediyor, beri ediyor, gıza varıyor:

"Anan gurban olsun, anan gadana alsın," diye diye, bu gızı görmeye geliyor.

Avrat, sebedine, birtiği de, cıncık boncuk goyuyor. Öte-beri satıyor ayânda, eri gimi geliyor. Gızlar, bunu görüyorlar, diyorlar kine:

"Vallâ, şorda bir eri var, herkeş ona bakıyor. Haydin, gedek de, biz de bakak," diyorlar. Gız:

"Amaaaan, gedip de ne dutak?" diyor.

"Kele, gedek hele, ne satıyormuş?" diyor gızlar, bunun yanına varıyorlar:

"Ne satıyon dezze?" diyorlar.

"Boncukdan, cıncıkdan, ondan, bundan satıyom -diyor- alıcınız mı?"

"Paramız yok,"

"Bir gülmeye de veriyom," diyor avrat.

Avrat öyle diyeşin, bu Nar adlı gız, bir kakılıyor:

"Ha ha haaaaa, bir gülmeye boncuk verilir mi?" diyor.

Gız, âzını açınca, avrat bunun boğazına, bir tene si-
hirlili boncuk atıyor. Gız, orada ölüyor. Orda, bu gız ölünce,
bu dev, ağlıyor, sızılıyor:

"Bunu, ben, töbe bu topraklara goymam," diyor.

Dev, bir kavran getiddiriyor. Bu ölüyü, bunun üsdüne
bağlıyor, sarıyor, alıp dâya bırakıyor;

"Kömdürmem gızımı," diyor.

Dev, dönüp geliyor. Bu avrat da, evine gediıyor. Gızına diyor ki

"Oldürdüm gızım, sen heç marak etme," diyor.

Bu gız, kavran üsdünde gezerken gezerken, bir köyün pa-
dişahına ıras geliyor. Padişah:

"Bu da hayır zahar -diyor- götürüm de, bunu yudurım, yay-
kadım de, mezere kömdürüm. En büyük hayır bu," diyor.

Padişah bunu alıyor, evine getiriyor, yuduruyor. Köyden
bir çocuk da diyor ki:

"Ana, filan yerde bir ölü yakıyorlar. Biz de gedek de
bakak," diyor.

Avrat diyor kine:

"Allah belânızı vere, evel çocuklar ölüden gorkardı.
Şimdi, bu çocuklar ölüden de gorkmuyor. Ulan oğlum, heç ölü-
ye bakılır mı?" diyor.

"Yooook, gedek," diyor çocuk, ağlıyor.

Ağlıyeşin, avrat çocuğu alıp oraya varıyor, bir kenara
dineliyor. Bu çocuk varıyor, elini sokup, ölüünün ağzından
boncuğu çıkardıyor. Çıkardışın, gız tınsıraveriyor:

"Ooof, nâdar çok uyumuşsum, beni kim getirdi buruya?" diyor.

"Seni, padişahın oğlu getirdi," diyorlar.

Bu arada, gızı geyindiriyorlar, guşandırıyorlar. Bu padişahın oğlu, bunu davulunan düdüğünen gelin alıyor. Aldıktan sonra, zaman gelip geçiyor, bunnarın bir çocuğu oluyor.

Analığının gızı da, gene güne çıkıyor:

"Gün, sen mi güzelsin, ben mi güzelim?" diyor.

"Ne sen güzelsin, ne de ben güzelim. Padişahın evindâ, Nar adlı gız güzel," diyor gün.

Gız, âşam oluşun, aya çıkıyor:

"Ay, sen mi güzelsin, ben mi güzelim?" diyor.

"Ne sen güzelsin, ne de ben güzelim. Padişahın evindâ, Nar adlı gız güzel," diyor.

Gız geliyor, gene ağlıyor:

"Ana, hanı öldürdüm diyordun. Gız, padişahın evindeymiş taman, ölmemiş," diyor.

"Aman gızım, ondan golay ne var. Ben, şimdi onu öldürür gelirim. Sen, bunun uçun üzülme," diyor.

Bu avrat, öteyi, beriyi hazırlıyor. Gene, bunun evine çekilip geliyor. Gelişin, daha şordan gelirken gız biliyor. Diyor kine, bir gız çocuğuna:

"Bu, benim analığım, gene beni öldürmeye geliyor. Filan gahvede padişahın oğlu var, onu çağır da gel," diyor.

Gız, padişahın oğlunu çağırıyor. Karısı, buna diyor ki:

"Vallâ, böyle böyle, bu gelen benim analığım. Bu, beni öldürücü, sen niyedersen et," diyor.

"Pekiyi,"

Bu avrat, daha yoldan gelirkene, padişahın oğlu birken

vuruyor. Avrat düşüyor, bunu çekip atıyorlar. Bunun damlayan gandan goca bir söğüt bitiyor. Bu söğüdün altına, goca bir mahalle gelir, gölgesinde oturur, gülüşürlerimiş. Bu avrat oturdu mıy, kölge, üsdünden çekilir, başka yere gederimiş. Millet oturdu mıy, kölge gelir, avrat gelince çekilirimiş. Bu, gocasına diyor ki:

"Bak herif, ben söğüdün altına oturm de, sen tamaş et. Ben oturdum miyi, kölge üsdünden çekiliyor. Ben kalkdım miyi, kölge yerine geliyor. Ne gerâ var bu ağacın, kesek getsin,"

"Peki mi avrat," diyor, padişah.

Bunnar, ağacı kesiyorlar, bunu biçdirip, çocuğa beşik, bir de gapı yapıyorlar. Çocuğu, beşâ koyuyorlar. Çocuk, bas bas bağıyor. Çocuğu, beşikden çıkartdıkları zaman, sesini keserimiş. Avrat diyor ki:

"Ben gapıdan geçeriken, gapı beni sıkıyor herif," diyor.

"Ulan avrat, bizi sıkıyor da bu gapı, seni mi sıkıyor?"

"Herif, gapı beni sıkıyor, gapıdan geçeriken,"

Herifi tutuyor, gapıyı da söküyor, beşiği de söküyor, gırıyor, güzelce yakıyor. Yakdıktan sonra, aradan bir müddet geçiyor, bu avrat, külü alıp atıyor. Bu analığı, bu sefer de, külün içinde bir çuvalduzu oluyor. Bir garı, bunu buluyor, diyor kine:

"Kele kızım, bu çuvalduzunu, nediğin atdınız buriye?- diyor. Al da galdır, bir gün gerek olur," diyor.

Avrat:

"Amaaan nene, isdemem, o da senin olsun. Evine götür de gullan," diyor.

Garı alıyor, çuvalduzunu evine götürüyor. Onnar da, yiyor içiyor, murazlarına geçiyorlar.

35. AHMET İLE MEHMET

Evel zaman içinde, kalbur saman içinde, köyün birinde fukara, yaşlı bir adam varmış. Bu adam, her gün Allah'a yalvarıp:

"Allah'ım, bana bir zenginlik ver de, ben de şu Hacc'â gedip geliyim," dermiş.

Günlerden bir gün, Allah, adamın duâsını kabul etmiş, gökden bir tavık göndermiş. Bu tavık, her gün altın yumurtlamış. Adam da, bu yumurtaları alıp, oranın padişahına götürürmüş. Padişah, yumurtaları görünce:

"Buna, nâdara para isden? On mu, yirmi mi?" demiş. Adam:

"Beninen alay etmen, gönlünden ne gopuyorsa onu ver padişahım," demiş.

Padişah, adama yirmi lira vermiş:

"Bundan, nâdara bulursan, hepiciğini getir," demiş.

Adam, yumurtalarının kıymatlı olduğunu anlamış. Her gün götürüp padişaha satarak zengin olup getmiş. Bunun genç bir avradıyinen, iki de oğlu varmış. Adam, bunnara:

"Ben, Hacc'a gedyom, çocuklar sana amanat. Onnara iyi bak, okula gönder," demiş.

Adam, avradına biraz para bırakıp, Hacc'a getmiş. Adamın avradı da, gizli gizli padişahı severmiş. Herifi getdikden sonra, oğlana niyetini açıklamış. Oğlan:

"O taviğı kesip, ciğeriynen, yürâni bana yedirirsen, yanına varırım, yoğsa varmam," demiş.

Gadım, taviğı kesip, ciğeriynen yürâni çıkardı, tel dolaba goymuş. Öğlenden sonra da, Ahmet'inen Memmed, okuldan gelmiş. Bunnar, çok acıkmışlarıymış, oradan gendilerine yiyecek aramıye başlamışlar. Bir de bakmışlar ki, dolapda bir ciğeriynen yürek var! Bunnar, hemen garınnarını doyurup, genegeri okullarına getmişler. Öğlen sonu, padişahın oğlu gelmiş:

"Hanı benim ciğeriynen yürâm?" demiş.

Avrat, hemen varmış, dolaba bakmış ki, ne görsün? Ne ciğer var, ne de yürek! Gendi gendine düşünmüş:

"Bunnarı, ya kedi yedi, ya da köpek," demiş.

Avrat, bu hayvannarın ikisini de kesmiş amma, heç bişe bulamamışlar. O sırada da, bunnarın bir hizmetci gızı varıymış. Bu, hemen çocukların yanına varıp:

"Çabık kaçın, ananız şimdi de sizi keser," demiş.

Gerçekden de, kadın, kediyinen köpâ kesdikden sonra, onnar-da bulamayınca:

"Belki de, bunnarı bizim çocuklar yemiştir. Bir de, bunnarı kesek bakım," demiş.

Ahmedinen Memmed, gaça gaça, bir ağaçlığa varmışlar. Yorulunca da, orada uyuyup galmışlar. Bunnar, uyurkene, iyice acı kıyorlar. Sabah uyandıklarında, bir de bakmışlar ki, ağızlarından oriye altın dökülüp yığılmış. Ahmet, Memmet'den açcık büyüğümüş. Bu, altınnarı alıp, gardaşına:

"Sen beni bekle. Ben gedip ekmek alım de, gelim," demiş. Fırıncıya varıp demiş ki:

"Emmi, şu paraları versem, bana kaç ekmek verin?" demiş.

Fırıncı da:

"Al, sana fırını veriyim," demiş. Adam paraları alıp getmiş.

Ahmet de, sevincinden, gardaşını unutmuş. Fırını çalışdırmaya başlamış. Gel zaman, get zaman, bu ağzından akan paralarından zengin olup getmiş. O ülkede de, "Küpeli Hanım" diye bir dünya güzeli varmış. Kim, bu güzeli görmek isterse, bir altın veririlmiş. Ahmet'de de altın çok olduğu için, her gün, bu güzeli görmeye giderilmiş. Bu, o gadara çok getmiş ki, Küpeli Hanım, artık Ahmed'den bıkmış. Bir gün, bunu yemâ davet edip, yemekde iyice sarhoş etdikden sonra, adamlarına:

"Bunu, tuvalete atın," demiş.

Bunu, tuvalete atmışlar. Ahmet, bir de gözlerini açmış ki, her yanı pislik içinde! Oradan çıkıp, yıkanmış, temizlenmiş, genegeri Küpeli Hanım'ın yanına getmiş. Küpeli Hanım, Ahmet'e:

"Galan, senden osandım, bir daha gözüme görünme," demiş.

Ahmet:

"Şu pariye al da, seni bir kere daha öpüyüm. Ondan sonra, yanına gelmem," demiş.

Küpeli Hanım, son defa olduğu için gabul etmiş. Ahmet, bir öpmüş ki, öpdüğü yer, kapgara olmuş. Bu sefer, Küpeli Hanım:

"Öteki yüzümden de öp," demiş.

"Yârin, yemekde öperim," demiş Ahmet.

Yemekde, gene sarhoş olmuş Ahmet. Bu sefer Küpeli Hanım, bunu bir guşunan, denizin ortasına atdırmış. Ahmet, bir uyanmış ki, etrafında kimsecikler yok. Yalınız, iki maya ağacıyanan, bir iki çiçek var. Mayanın birini yemiş, gafasından öyle bir boynuz çıkmış ki, metire metire! Öteki mayadan yiyence de, buy-nuzları düşüvermiş. Ahmet, cöbüne bu mayalardan doldurduktan

sonra, gedip çiçeklerden birini kokulamış, hemen orada, bir gatır olmuş. Ötekini kokuliyeyişin de, genegeri insan olmuş. Ahmet, bu çiçekleri de cöbüne doldurmuş. Bu, çıkarken, mayalardan birini yemiş. Çıkan buynuzu da, denize dayıyep, yeryüzüne çıkmış. Satıcı gılığına girip. Kúpeli Hanım'ın evinin önünde:

"Mayacı geldi, mayacı," diyen bağırmış.

Kúpeli Hanım, sesi duyuşun, bu mayalardan alıp yemiş. Amma, yer yemez de gafasından, metire metire buynuzlar çıkıvermiş. Bu, buynuzları kesmişler kesmişler, gene çıkmış.

Ahmet, aradan iki-üç gün geçdikden sonra, bu sefer de, dokdur gılığına girip, gene evin çevresinde dolaşmiye başlamış:

"Aynızdan, buynuzdan annarım, dokdur geldi dokdur," diye çağırmaya başlamış.

Kúpeli Hanım, bunu çağıtdırmış, derdini annatmış. Ahmet, buna cöbündeki mayalardan birini yedirişin, buynuzunu düşürüvermiş. Sonra da:

"Bir daha çıkmasını isdemiyorsan, al da şu çiçâ kokula," demiş.

Ahmet, elindeki çiçâ, cariyesiyinen, hanımına kokulatır. Bunnar, hemen orada, birer gatır olurlar.

O günlerde de, bir padişah, her taraflara habarlar salmış ki:

"Saray yaptırmak için, her evden iki gatır gelecek," diyen.

Padişahın adamları gelip, Ahmed'den bu gatırları isdemiş.

Ahmet de:

"Size vermem, eğer gabil ederseniz, ben götürürüm," demiş.

Ahmet, bu gatırları alıp, padişahın yanına götürmüş. Bir de bakmış ki, padişah dedikleri adam, gendinin gardaşı! Daha

evel, barabar yola çıkdıkları Memmed dâl mı? Bunnar, çok sevinmişler, hemen gucaklaşıp, hal-hatır etmişler. Ahmet, başına gelenneri, Memmed'e annatmış. Amma, Memmet inanmamış. Bu sefer Ahmet, cöbünden bir çiçek çıkardıp, gardaşına kokulatmış. Memmet, çiçâ kokuliyişin, bir gatır olup çıkmış. Ahmet, bu sefer de, öteki çiçâ kokulatmış. Memmet, esgi hâline dönmüş. Bundan sonra, Ahmet gatırlarına dönmüş, elindeki çiçâ, bunlara da kokulatmış. Onnar da, bir anda genegeri insan oluvermişler.

Cariyeyi Memmet almış. Kûpeli Hanımı da Ahmet almış. Onnar ermiş muradına, biz çikalım kerevetine.

Fatma AKÇAY

36. YILAN OĞLAN

Vakd-i zamanında, fakir bir adam varmış. Bunun, bir avradıyınan bir de gızı varmış. Babası gederimiş dilenmeye, anası gederimiş dilenmeye. Gız, evde yalnız galırımış.

Bir gün, gızın yanına, bir yılan oğlan gelmiş, buna dünür olmuş. Demiş kine:

"Get, anana, babana söyle, seni bana versin," demiş.

Bu gız, anasına heç bişet söylememiş. Aradan bir kaç gün geçmiş, yılan gene gelmiş:

"Anana, babana söyledin mi?"

"Yok, amma, söz veriyom, bu gün söylüycâm," demiş

Anası, babası, gene deşirmeye gedişorumuş, gız arkalarından bârmış:

"Ana, baba, getmen, beni isdiyorlar," demiş.

Gız, o gün anasinen babasını deşirmeye salmamış. Yılan gene gelmiş, bunnardan gızlarını isdemiş. Anası, babası da:

"Olur, verek ,"demişler.

O gün, gızın yakıninen, yilannar toplanmışlar, nişan yapmışlar. Bu yilannar, on gün sonra, gelin getirmeye getmişler, bütün yilannar, mılannar toplanmışlar, gelini alıp getmişler. Bunnar getdikden sonra, gızın anası demiş ki:

"Bunnar neriye gedişor herif, arkalarısıra bir get bakım," demiş.

Gızın babası, bunnarı takip etmiş. Yilannar, bir gayanın

deliğinden akıp getmişler. Herif de dönmüş, geri evine gelmiş. Aradan on-onbeş gün geçince, gızın anası gene demiş kine:

"Bunnar niyetdiler, neriye getdiler? Bu gayanın delîne get de bak bakîm," demiş.

Herif, yola düşmüş, getse ki, oradaki gayayı galdırsa ki, orada, goca ganatlı bir gapı! Adam, gapıyı çalmış, gızı gelip açmış. Gızı:

"Abocov baba, sen nereden geldin? Nasıl buldun buriye?" demiş.

Babasına, izzet, hürmet etmiş, yemişler, içmişler. Bunnar, otururken, motururken, babası sormuş ki:

"Gızım, gocan nerede?"

"Baba, gocam çifte getdi,"

Ondan sonra, yılan ikindine doğru, çiftten dönüyor. Bunnar sarmaş dolaş oluyorlar. Adam, on-onbeş gün galdıktan sonra diyor ki:

"Gızım, güvem; bana müsade edin, ananız marakda galır, ben gediym," diyor.

Ondan sonra, gızınan gocası düşünmüşler ki:

"Anamıza, babamıza ne hediye edek?" demişler.

Bunnar, babalarına bir sofraya vermişler. Bu sofraya; "Açıl sofram açıl," dedilermiyi, sofraya açılır, türlü türlü yemekler saçılırırmış.

Bunnar, sofralarının sayesinde, rahat etmişler. Sonra, bir gün mevlüt okutmuşlar. Amma, o sırada, bunnarın sofrasını, birisi hırsızlamış. Sofra elden getmiş.

Aradan biraz zaman geçince, adam gene damadının yanına getmiş. Bunnar, bu sefer de babalarına, altın pisleyen bir eşşek

hediye etmişler. Adam, bu eşşân sayesinde, zengin olmuş. Bir gün, bu eşşâni almış nalbantçıya getmiş, eşşânin nalını altından yapıdırıyormuş. Nalbantçı demiş ki:

"Bu eşşân hüneri neci ki, nalını altından yapıdırıyon?" demiş.

Adam da demiş ki:

"Benim eşşâm, altın pisler," demiş.

Nalbatçı, adamın habarı olmadan, eşşâni değiştirmiş. Adam, evine gelişin, bakmış ki, eşşek altın maltın vermiyor. Dizine vurmuş amma, iş işden geçmiş.

Adam, dutuyor, gene gızıyinen damadını görmeye gediyor. Damadı, bu sefer de, gayınbabasına, altın yumurtlayan bir horuz vermiş. Bu horuz, hergün, bir altın yumurtlarıymış. Adam, bunu da alıp evine getirmiş. Bir kaç gün sonra, onu da, camide çaldırmış.

Adam, horuzunu da hırsızlatdıktan kerli, gene damadının yanına gediyor. Damadı, bu geliş de, bir tokmak hediye ediyor. Gayınbabasına da diyor ki:

"Baba, sakın ha, "dingilde tokmağım dingilde," deme," demiş.

Adam, yola çıkmış. Açcık gelişin, tokmânı çıkartmış:

"Dingilde tokmağım dingilde," demiş.

Öyle der demez de, tokmakdan bir güzel dayak yemiş.

Adam, tokmağının bu marifetini öğrenmiş ya? Doğru, mallarını çalan adamların yanlarına getmiş. Tokmayınan döve, döve, sufrasını da, eşşâni de, horuzunu da, hep geri almış. Yiyep, içip muradına geçmiş.

Ibrahim KARAKOÇ

37. GÜL İLE SİNAN

Çok esgi zamanlarda, efendim, vakd-i zamanında, bir padişah varmış. Bu padişahın da üç oğlu varmış. Tabii, padişah, biraz yaşlanmış. Bunun birinci veziri demiş ki:

"Padişahım, işde geldin, işde gediyon. Yârin, siz, -Allah gecinden versin- ölürseniz, oğlanların münakaşa ederler; "Sen padişah ol, ben padişah oluyum," diyen. Gözün görerek, bunnarın birini padişah etsâne," demiş.

Bunun üzerine, padişah demiş kine:

"Vezir, ben de düşünüyom onu da, oğlannarın aklını, daha dartmadım. Hele bir dartiyim bakım ki, melmeketi kim iyi idare edici. Çağır şunnarı da, şunnarın aklını bir dartak bakım," demiş.

Vezir, oğlannarı çârmış, oğlannar gelmiş. Babalarının garşısına el-pençe divan durmuşlar. Padişah demiş ki:

"Oğlum, bu dünyada, hep ben yaşiyeci dâlım ya. Aha, zamanım geldi, belki de gedecâm. Birinizin, benim yerime padişah olması lâzım. Yalınız, hangınız daha akıllı, melmeketi iyi idare edici, ben bunu arıyom. Siz, alın onar bin lira para veriyim, birbirinizden fazlası da yok, noksanı da yok. Bir sene de möhlet verecâm, hangınız çok gelir getirirse, onu padişah edecâm," demiş.

"Pekiyi,"

Padişah, bunnara onar bin lira parayı vermiş. Bunnar da, altlarına birer at alıp binmişler, melmeketlerini terketmişler. Şorayı gezek, burayı gezek derken, misal olarak, İstanbul'dan hareket etmişler de, Adana'ya gelmişler. Biri demiş ki:

"Adana'da, muntazam pambık alım-satımı var. Ben, hazır parayanın, pambık alım-satımı ederim. Nasıl olsa, bir yıla kadar, bişe arttırırım," demiş.

Böyük oğlan orada galmış. Ortancı oğlan, oradan sürmüş, Maraş'a varmış. O da, bakırcıların arasına girmiş. Güçcük oğlan demiş ki:

"Böyle kâr mı olur yahu? Ben, buninen, ne yapacam," demiş.

O, ayrılmış, getmiş. Çok uzaklara getmiş. Bir gün, karşısından bir adam çıkmış, bu bir derviş babaymış. Demiş ki:

"Oğlum, sen necisin, neriye gediyon burdan?" demiş.

"Ben, İstanbul'dan, filan padişahın oğluyum. Babamız böyle böyle dedi. Biz, ticarete geldik," demiş.

"Oğlum, burada seni telef ederler, sen devre yere gelmişsin. Burası vahşiler yeri, gel getme," demiş.

Devriş böyle dediyise de, tabii oğlan gafasına goymuş, yola çıkmış. Bunnar ayrılmışlar, oğlan düşünmüş, demiş kine:

"Aman, ne mal olursa olsun, babamın verdiği hazır parayan gediğim, biraz mal alım, önüme gatım, ilk ıras gelen deve:

"Babamın selâmı var, bunu size hediye etdi," diyem, o da zahar karşılığında bişe verir," demiş.

Bu, biraz mal satın almış, gatmış önüne. Gedip mederkene, karşısına bir dev ıras gelmiş:

"Dur bakım insanoğlu,"

Oğlan durmuş, demiş kine:

"Ben, İstanbul'dan, filan padişahın oğluyum. Babamın, size çok selâmı var, bu malları da size hediye gönderdi," demiş. Bu, öyle diyeşin, dev:

"Aleyküselâm, başımınan yüzüm üsdüne -demiş- aldım, kabul etdim,"

Malı almış ya, yerine de bir şemşiyeye vermiş.:

"Bu şemşiyemi al, babana hediyem olsun, selâmımı söyle," demiş.

Oğlan, şemşiyeyi almış, geri dönmüş. Melmekete doğru geliyor amma, bir punarın başına gelmiş, orada, muntazam, camdan yapılmış bir saray! Gapızının penceresinin nerede olduğu belli dâl. Oturmuş, orada su filan içmiş:

"Ulan, bu şemşiyeye, bu gadar para verdik, acaba, bu neyin nesi?" demiş.

Oğlan, şemşiyenin dümesine basıp, asılıvermiş, bir tabır asger düzölmüş garşısına:

"Buyur Beyoğlu, yakım mi, yıkım mi?" demişler.

"Ne yak, ne yık," demiş oğlan, şemşiyeyi genegeri dürmüş, almış, dönmüş. Gelirken, o binadan bir gız:

"İnsanoğlu, insanoğlu," demiş.

"Buyur,"

"Nolur, o şemşiyeyi bana versen?" demiş.

Amma, oğlan şemşiyeyi nasıl versin? Boş varırsa, babaları idam edecek, bir de bu şart var iredede. Oğlan, düşünmüş, düşünmüş:

"Yüzünü görsedirsen veririm," demiş.

Gız, pencerenin bir dalını galdırırvermiş, herife yüzünü göstermiş. Oğlan da, "al" demiş, şemşiyeyi vermiş, dönmüş geri oradan. Maraş'da, gardaşına varmış. O da, beşyüz lira ticarete galmış. Adana'ya gelmişler, beşşüz lira da o, kâra galmış. Buna:

"Ulan, sen niyetdin, deli oğlan?". Bu demiş kinea

"Ben, buldumudu amma, yitirdim," demiş.

Oğlan, gıza verdiğini heç dememiş. Bunnar sürmüşler, babalarının yanına varmışlar. Herkes, gelirini, sermayesini, babasının önüne goymuş. Amma, deli oğlanda bişe yok. Babası:

"Ulan, sen ne etdin?"

"Ak baba ak, buldumudu amma, yitirdim," demiş.

"Ulan, buldumudu amma, yitirdim demek de neci? Götürün, idam edin bunu," demiş.

İkinci vezir ortiye çıkmış, demiş ki:

"Padişahım, ne yapıyon sen? Bu, "Buldumudu, yitirdim" in bir mânâsı var. Hele bunu öğrenerek bakım," demiş.

"Eeee, nasıl öğrenerek?"

"Üç sefer yollayın. Gene boş gelirse, o zaman idam etdirin,"

"Pekiyi,"

Bunnara, onar bin lira daha vermişler, gene yollamışlar. Gene yola çıkışın, büyükler gendi yerlerine getmişler, vazifelerine başlamışlar. Bizim deli oğlan da, gene bir sürü mal toplamış, sürmüş devin yanına. Yolda, gene aynı deve ıras gelmiş:

"Sana, babamın selâmı var. Bu malları size yolladı," diyeşin, dev:

"Aleykümselâm," demiş, bu sefer de, bir sefertası vermiş:

"Babana selâm söyle, hediyem bu olacak," demiş.

Oğlan, gene punarın başına gelmiş, suyunu içmiş, elini yüzünü yıkamış. Sonra, sefertasını açıvermiş ki, şordan beriye, gosgocaman bir masa gurulmuş, göz görmedik, aklına gelmedik türlü yemekler var içinde! Gene kalkmış, sefertasını eline almış, dönerken, gene aynı gız arkasından çârmiş:

"İnsanoğlu, insanoğlu!"

"Ne diyon?"

"Nolur, o sefertasını bana versen?"

"Belinden yokarısını görsedirsen, veririm," demiş.

Gız, perdiye galdırırverip, belinden yokarısını gösderişin, oğlan, "al" demiş, vermiş.

Gene dönmüş efendim, gelmiş gardaşlarının yanına. Onnar gene aynı ticaretde galmışlar. Sürmüşler gene, varmışlar İstanbul'a. Herkes, kârını, sermayesini ortiye goymuş.

"Deli oğlan, sen ne etdin?"

"Vallâ baba, buldumudu amma, yitirdim," demiş.

Bunnarı, üçüncü sefer, bir daha yollamışlar. Gene, onnar işlerine devam ederkene, bu oğlan biraz mal toplamış, gene devin yolunu dutmuş. Deve varıp, malı hediye edişin, dev bu sefer de bir dürbün vermiş:

"Bu seferki hediyem de bu, babana selâmımı söyle," demiş.

Oğlan dolanmış, o punarın başına varmış gene. Dürbünü, şöyle gözüne almış, İstanbul'a bakan tarafını gözlemişimiş, babası, evinden sarayına gediıyor. Yâni, o gadara yakın görsediyorumuş.

"Vallâ, bunu gıza, mıza vermem," demiş oğlan.

Amma, ne çâre ki, o gız gene çârmış bunu:

"İnsanoğlu, nolur, o dürbünü de versen?" demiş.

Oğlan düşünmüş, bu sefer kelle de gedecek! Demiş ki:

"Zâten öldüm, gızı mı gıracâm -demiş- Al, bunu da verim," demiş.

Oğlan, dürbünü de vermiş, öte yanına yürümüş amma, gız:

"İnsanoğlu, dur hele dur," demiş.

Bu arada, gız gendi gendine gonusuyor amma:

"Bu gadara sözüne sadık bir insanoğlu, canına gıydı da, sözüne gıymadı. Yani, ben böyle diyem diye, bana habar vermedi. Ne-

ye mal olursa olsun, beni gurtarabilirse, ben buna varım," demiş.

Meğer, bu kız da, bir insanogluyumuş. Yalınız, bir devde yesirimiş:

"Gel bakım," demiş, oğlanı çârmış. Demiş ki:

"Böyle böyle, biz üç bacılık. Bir devin elinde yesir kaldık. Herbirimiz, bir devin elindeyiz. Ne olur, bizi gurtarabilin mi?"

"Peki,"

Dev de, sabah çıkar, akşam gelirmiş. Bunnar, bahada ağır, yükde yeyni nesi varısa, yüklenmişler sırtlarına, kaçmışlar. Dev de, peşleri sıra gelememiş. Bunnar, gede gede, ötâ iki kızı almışlar. Üç kız, üçü birlikde, âdeta bir aile olmuşlar. Gelmişler, Maraş'ın bir tarafına gonmuşlar (Şimdi, biz Maraş'ı misal ediyok,). Gelmiş gardaşına. O da hesap kesdiriyormuş:

"Gardaş, şöyle dur hele,"

"Ney?"

"Çabık. Elini çabık dut da, şu eve varak,"

Evde evlenecekler. Gelmiş bu oğlan, gelmiş ki, ne görsün? Aklına, fikrine gelmedik altınlar, cevahirler. Her şeyin üsdüne bir cevahir daşı goymuş, pırıl pırıl pırlıyor. Bunu görüşün, o, aklından demiş ki:

"Bu, heylossa, padişah olmaya olur ya, acaba biz de vezir olabilir miyiz?" demiş.

Bunnar, ondan sonra, öbür gardaşının yanlarına varmışlar. Adana'da, oğlanın yanına gelmişler. Onu da almışlar, Gonya'ya varmışlar (yani, Gonya diyeşin, esas Gonya değil de, bir temsil getiriyom). Demiş ki güccük oğlan:

"Gardaş, üçümüz de bakiriyek, üç de kız götürüyok. Gelin, birer tene alak, bunnarı," demiş.

"Alak, sen bilirsin. Verirsen allık," demiş ötâler, hazırcı.

Böyük oğlan böyüğe, ortancıl oğlan ortancıya, güccük gızı da gendi alıyor. Orda, gendiler, aralarında bir şeyler yapmışlar, yatmışlar. Sabahleyin göçüp, İstanbul'a gedicilerimiş. Sabânan galkmışlarımış, güccük oğlanın çadırını, bir ejderha, bööyle çevirmiş, guyrugu da guyrunun üsdüne goymuş, öyle duruyor. Bir türlü yerinden kalkmıyor! Ötâ oğlannar:

"Şunu öldürek de, gardaşımızı gurtarak," dediyiseler de, yılan şişivermiş gendi gendine, çocuğun çadırı ortada gaybolmuş nerediyese. Güccük oğlan demiş ki:

"Gardaş, bu bizim başımıza gelecek bir mukadderâtımış. Takdir-i ilahi öyle yazılmış, siz bizi beklemen, gedin. Ne yapalım, bizim gader de böyleymiş," demiş.

Onnar, gardaşlarını orada bırakmışlar, çıkmışlar, goymuşlar getmişler. Onnar, tabii İstanbul'a varmışlar. Babaları:

"Ulan, hanı gardaşınız?"

"Gardaşımızı, bir ejderha aldı,"

"Pekiyi,"

Böyük oğlan, padişah olmuş, ortancıl oğlan da vezir galmış. Kızlar da, buna bir şey demiyor.

Gelelim güccük oğlana. Güccük oğlan, bir gün galmış, iki gün galmış, ejderhanın ne bıraktığı var, ne de bişet dediği var. Demiş ki:

"Bire ejderha, Allah'dan gork. Aslına, nesline bir kötülüğüm olmadı, heç bir etdiğimiz yok. Bırak, ben de hasiretime gavuşiyim," diyeşin, demiş ki ejderha:

"Yook, seni bir şartla bırakırım,"

"Ney?"

"Gül Sinan'a ne etdi ki, Sinan Gül'e etdi siyaset? Bu sırrı öğrenirsen, seni bırakırım," demiş.

"Eeee... bırak da gedim bari, araşdırım,"

"Biliyon mu yerini?"

"Yok, bilmiyom, bırak,"

Ejderha, gafasını geriye g ymuş, oğlan ıkmiş çadırdan. Gız, cariyeleriyinen barabar, adırdın içinde galmiş. Gelelim, onnar duradursun, oğlan s r etmiş. Az getmiş, uz getmiş, na gadara gediği-se, bir melmekete varmiş ki, bir ihdiyar adam, yol kenarında it sürüyor. Bunnar, sel mlaşmışlar:

"Emmi, bura nere?" demiş.

"Bura, guşlar melmeketi oğlum, -demiş ikdiyar- Sen nerden-sin?"

"Ben, filan yerdenim emmi, sana bişe soracağım,"

"Ney?"

"G l Sinan'a ne etdi ki, Sinan G l'e etdi siyaset? Bunu arı-yom ben," demiş.

İkdiyar, düşünmüş, düşünmüş, sonra da:

"Yavrım, ben bilmiyom amma -demiş- bu yolu devam etdirirsen, irelde guşlar padişahının sarayı var, oraya get. Belki, guşlardan bilen vardır. Guşlar padişahı, onnardan sorsun bakim. Yoğsa, sana başa yardımım olmaz," demiş.

Oğlan, süre süre varmiş ki, guş tüyünden bir saray yapılmış! Gendini takdim etmiş, oğlanı padişahın huzuruna eletmişler. Padişahın eli ayağı guş, diğer yerleri adam! Sormuş:

"Durum böyle böyle. Ben de bir şahzadiyem. Padişahım, size bir şey rica edicim. G l Sinan'a ne etdi ki, Sinan G l'e et-di siyaset? Ben bunu arıyom," demiş.

Padişah, düşünmüş, düşünmüş:

"Bilmiyom oğlum -demiş- Yalınız, mâdem ki bir şahzadeyimiş-sin, guşlara bir ilan etdirim, ağıtdırım, soruşdurak bakim. Bel-ki bilenner vardır," demiş.

Çağırılmışlar umum guşları, gelmişler. Sormuşlar sormuşlar, yok.

"Başga kim galdı?"

"Bir, Zümrüd-ü Anka guşu var. Amma, çok ikdiyar padişahım. Buriye gelecek durumda dâl,"

"Çağırın hele çağırın,"

Onu da çağırılmışlar. Bu guş, binbeşyüz yaşındaymış. Ona soruşun, o demiş ki:

"Ak padişahım, ben biliyom amma, ben oriye binlerce adam götürdüm, geri getirdiğimi heç bilmiyom," diyeşin, padişah:

"Beslen bunu. Oğlan buruda galsın, guşun da gücü guvveti yerine gelsin. Bu da bir şahzada. Sen bunu götür, mümkün mertebe geri getirmeye çalış."

"Pekiye padişahım, sizin için götürürüm amma, geri getirecâ-mı bilemem," demiş guş.

Efendim, günün birinde, guş iyice olgunlaşışın, çocuğu ganadının arasına almış, sür.... Galkımış havaya yokarı. Gide gide, eletip bir yazının ortasına gonmuş. Demiş ki:

"Oğlum, şu yolu görüyor musun?"

"Görüyom,"

"Bu yolu devam eyle. İreli varırsan, bir saray çıkar garşına. Sarayın ön gapısında, ganatlı gapı. Birisi gapalı, birisi açık gapının. Açık gapiyi gapa, gapalı gapiyi aç. Daha ireli varırsan bir çit çeşme var. Biri akıyor, biri gapalı. Onnarın da, gapalı olanını aç, açık olanını gapat. Daha ireli varırsan oğlum, gapının ağzında bir köpek, bir de at bağı. Atın önünde et var, itin önünde ot. Onnarın da yerini değışdir. Ordan da ireli var, padişahın sarayına çık. Sana sival verecek padişah, senin aradığın Sinan Padişah o. Sen, onun sırrını soracaksın," demiş.

Çocuk, beriden öte sür etmiş. Guşun dediği gimi, gapalı gapı-

yı açmış, açık gapıyı gapatmış. Açık çeşmeyi gapatmış, gapalı çeşmeli açmış. Atın önündeki eti ite, itin önündeki otu ata vermiş. Varmış ki padişah, -gün öğlen olmuş- bu öğlen namazına, abdeste hazırlanıyor.

"Selâmünaleyküm,"

"Aleykümselâm, ne diyon oğlum?" demiş.

"Padişahım, Gül Sinan'a ne etdi ki, Sinan Gül'e etdi siyaset? Ben, bunu soruyom," demiş.

Oğlum, ben bunu söylersem, seni öldürürüm. Sen bir şahzadaye benziyon. Haydi, ne benden sor, ne ben de haber veriyim sana. Dön, geri get,"

"Yok -demiş- padişahım, ben ölümüne razıyım, bunu öğreneceğim," demiş oğlan.

"Peki, otur. Ben, abdest alıp namazımı gılıyım. Ondan sonra öğretirim sana," demiş.

Padişah, namazını gılmış, şordan bir dolap açmış, bir kütük çıkartmış, şoriye goymuş. Kütükde, zencirinen, bir köpânen kedi bağliyımış. Kütükde,,bunnarın üçü de biribirine bağliyımış. Bir de gılıç varıymış, padişah onu da çıkartmış, şoriye goymuş. Çocuğa da demiş ki:

"Diz çök bakîm garşımnda,"

Çocuk, garşısına diz çökmüş. Amma, daha eveli de, Zümrüd-ü Anka demişimiş ki:

"Seni, yirmidört saat, sarayın başında beklerim. Bana bir yerini görsedirsən, gorkma, seni gurtarırım,"

Adam, başlamış annatmiye:

"Oğlum, benim çok güzel bir garım varıdı. Günde,,yirmibeş gırmızı altın liraya, bir ayakgabı yapıdırırım ayağına. Akşamdan teslim ederim, sabanan oluşun bana:

"Padişah, yapırdığın ayakgabı esgimiş, amma da ayakgabı

yapdırıyon bana," der, galdırır başıma çalar benim. Yevmiyesi, gırmızı altın. Bir gün, bu böyle devam ederken, tavliye indim. Bakdımıdı, atların sırtı hep yağır olmuş. Seyisin birine bir tokat vurdum:

"Yahu, noluyor bu, benim atlarıma? Bir sefer getmiyom ki, bunnar ezile. Durduğu yerde noluyor bunnara?"

Seyis bana dedi ki:

"Sen, bir gün seyis ol da, atlarıyın halını gör," dedi. Bundan da bişe annamadım. Genegeri döndüm, hanıma dedim ki:

"Hanım, ben filanca yere davetliyim. Beni, ağşama beklemen, belki de geç gelirim," dedim. Hemen geldim, seyisin elbiselerini aldım, ona da:

"Sen, kimse görmeden çek get," dedim.

Seyis, savişdı getdi. Efendim, epiye bir vakıt oldu. Seyise, beniminen yemek yolladılar. Gereken hizmetı yapıyom gendilere. Hanımınan gaynana, ikisi de geyinmişler, guşanmışlar, çıkdılar. O çünkü, yapdırdığım ayakkabı da, hanımın ayânda. Bana:

"Üç tene at çek bakım," dediler.

Ben, tavliye girdim, üç tene at çekdim. Hanım geldi, atlara şöyle bir bakdı, benim, bir tokat bir suratıma, bir tokat da öteki suratıma:

"Eşşölüeşşek, dün getdi bu hayvanlar, şimdi yorgunnar. Başgalarını çeksâne," dedi.

Ne biliyim ben onnarın dün getdiğini. Galan, onnarı bırakdım, başgalarını çekdim. Birer tene onnara bindiler:

"Birine de sen bin, takip et bizi," dediler.

Gede gede, şoraya, bir dağın etâne vardık. Burada indiler, bana da dediler ki:

"Sen, bu hayvannarı burada dut,"

Dutdum amma, bunnar bir mağaranın gapısından içeriye girdiler.

Ulan, ben orada bekliyom, derinden derinden bir ses geliyor, içerden, getdikleri yerden. Ne olduğunu fargedemiyom,"

Adam, bu arada da padişahın oğluna soruyor:

"Annıyon mu oğlum?"

"Annıyom padişahım,"

Padişah, gılıcı çekiveriyor, biraz geriye. Gılıç çıktı mı, herif gafasını uçuracak.

"Efendim, atların yularını birbirine bağıyaverdim. Bunların avazının geldiği yere doğru irelledim. İrellek vardımıdı, orası, şöyle meydannık, açık bir yer. Bizim hanım, anadan doğma cilbanmış, garşısında siyah bir arap! Oynuyor, oynuyor, oynuyor, arabın gucağına varıyor, şöyle yaslanıyor. Bunu böyle görüşün, nasılısa, hanımınan, gözümüz gözümüze ıras geldi:

"Anaa.. şu adamın gözü, Sinan Padişahın gözüne benziyor," dedi. Hemen, gapı dışarı geçdim, tabii peşimden gelmediler. Sabaha gadar, bu böyle devam etdi. Sabah olurkan çıktılar, atlara bindik, eve geldik. Ben, atları tavliye çekdim, gendiler eve çıktı. Ben, Allah, sabah ola da, şunnarı bir ipe çekdireydim diye düşünüyordum. Yatâma vardım, yatdım. Hanım, yılan gimi, ayâmin ucundan, gucâma girmeye başladı. Orda da, o hâlini gördüm ya, nasıl olduyusa, gendimi dutamadım, ağzımdan bir şeyler saplatıverdim. Bu, birdenbire yanımdan gayboldu. Galan, ışıdı, sabânan elbisemi geydim, dayireme gediyaordum. Gaynanam:

"Padişah, dur hele oğlum," dedi.

Bu, arkamsıra çıktı, ben de oruye dineldim. Elinde, şöyle, yeşil bir çıbık , bana doğru geliyor. Geldi, geldi, yanıma gelişin, bana çıbığınan birken vurdu:

"Olasın bir yağır eşşek," dedi.

Benim esgi hâlim dönüverdi, bir yağır eşşek oldum. Şimdi, ma-

halledede çor çocuk galmadı, benim başıma üşüşdüler. Kimi guyru-
gundan çekiyor, kimi gulağımdan çekiyor, kimi sırtıma biniyor.
Ben, böyle bir müddet yaşadım. Bir gün geldim gapiye, acım, ye-
mek de vermiyorlar. "Ben, Sinan Padişahım," diyen bağırıyom amma,
merkep gimi bağırırımışım. Anca, gene o garı, o yeşil çıbık elin-
de, merdüvenden inmeye durdu:

"Nasıl, namıssız akıllandın mı? Herhalde daha akıllanmadın,"
dedi, bu sefer de vurdu:

"Olasın bir uyuz köpek," dedi.

Bu sefer de, bir uyuz köpek oldum." Adam soruyor:

"Annıyon mu oğlum?"

"Annıyom padişahım,"

Padişah, gılcı biraz daha çekiyor.

"Aradan biraz zaman geçince, kadın gene gelip, o yeşil çıbı-
ğınan bir kere vurdu:

"Olasın, bir topal gaz," dedi.

Bu sefer de, bir topal gaz oldum. Bu arada, ben padişahıken, ora-
da, kimsesi olmayan fâkir bir kadın, bir de bunun gızı varıdı.
Ben, bunnarın yiyeceğini, içeceğini, geyecâni, bütün ehdiyaç-
larını gendim görürdüm. Bu arada da, o arapı getirip, benim ya-
rime padişah etdiler. O, mağarada gördüğüm arabı getirdiler.
Şimdi, o benim yardım etdiğim kız, bunnara hizmet ediyordu. Bir
gün, kız anasına demiş kine:

"Bire ana, ben bakıyom da, bize öte-beri alıp da, bizim bü-
tün masıraflarımızı gören padişah, böyle simsiyah dêlidi. Niye
böyle oldu bu?" diyeşin, gadıncâz demiş kine:

"Aman yavrım, bunu kimse duymasın. Şu gördüğün topal gaz
var ya?"

"Hıııı...?"

"İşde o, esgi Sinan padişahı, bu topal gaz. Böyle böyle, garınının bir sıhırlı çıbığı var, onfınen vurup, padişahı bu hal-lara sokuyor,"

"Eeee ana, o çıbığı bulsam da, bu gaza vursam; "Olasın Si-nan padişah," desem, bu gene Sinan padişah olur mu ola?"

"Ak, olur yavrım amma, o çıbık ele geçer mi?"

Gız, bunnara hizmet ediyor amma, gözü devamlı bu yeşil çı-bıkda. Bir gün, bu garı hamamlığa girmiş. İş olacak ya, çamaşır-larını yanına almamış. Gıza çârmış:

"Kele gızım, şu anakdarı alıver de, sandığımda çamaşır-la-rım galdı, onnarı bana veriver," demiş.

Gız, sandığı açıvermiş ki, yeşil çıbık sandıkda -diyor- Gız, şim-di çıbığı gapana gadar, merdüvenden aşşâ doğru yürüdü geliyor. Ben de gızı gördüm, ona doğru seyirdiyom. Gız, gele gele bana geldi -diyor- çıbığının birken vurdu:

"Olasın Sinan padişah," dedi.

Donumu değışiverdim, çıbığı elinden aldım, geldim, gaynanama bir çıbığının vurdum:

"Olasın bir kütük," dedim.

İşde, bu kütük o -diyor- Arabın yanına vardım, bir çıbığının da ona vurdum:

"Olasın, bir siyah köpek," dedim,

O da, işde bu köpek. Sonra, bir de garıma vurdum:

"Olasın bir kedi," dedim.

Bu kedi de o -diyor- Bunnar, birbirlerine girişiyorlar:

"Durun namıssızlar durun" diyom," diyor.

Padişah, bu arada gılcını çekiyor, galan oğlanı öldürecek. Oğlan:

"Padişahım, iki rekat namaz gılmama müsade et. Elhamdülillah

ben de müslümanım," diyor. Padişah:

"Peki, çabık acele et, namazını gıl," diyor.

Oğlan, dışarı çıkana gadar, Zümrüd-ü Anka, ayağına dakıp, haydi bakalım, götürüyor amma, padişah arkasından:

"Eyvah, sıhırım yabana getdi," diyor, dövünüyor.

Zümrüd-ü Anka guşu, oğlanı getiriyor, guşlar padişahına teslim ediyor. Diyor ki:

"Padişahım, Elhamdülillah, götürdüğüm binlerce gişilerden yenice birini getirdim," diyor.

Oradan oğlan, sürüyor geliyor ki, bıraktığı gimi, ejderha öyle duruyor. Diyor ki:

"Mübarek, mücade et de, gireyim,"

Ejderha, gafasını geri çekiveriyor, oğlan içeri giriyor. Şimdik, öbür kızlar, bunu görüşün gucaklaşıyorlar, halallaşıyorlar, diyorlar ki:

"Eeee, nasıl etdin, niyetdin bakim?"

Oğlan, bütün başından geçenneri, olup bitenleri, uçdan ala annadıp bitirişin, o ejderha silkiniveriyor, ayın ondördü gimi bir giz oluyor. Diyor ki:

"O gördüğün garı, benim analığımıdı. Benim babam sıhırdan gurtulmuş, demek ben de gurtuldum. Ben, o padişahın gızıyım. Beni, o garı sıhırladıydı, günlerce yerlerde sürünürüm, adamlar yollarım, kimse bana bir habar getirmediydi, Elhamdülillah sen getirdin, ben de gurtuldum. Şimdi, ben senin garın olacâm, sen beni alacân," demiş.

Bu giz da, oğlana musallat oluyor. Oğlan:

"Sen de gel bakim," diyor.

Bu gızı da alıyorlar efendim, sürüyorlar İstanbul'a. Yakla-

şıyorlar şöyle. Amma, evelki gelenler, bunnarı ejdirhanın aldığı öldüklerini söylemişlerim. Bu sefer, oğlanı görenner:

"Yahu, bu oğlanı ejderha alık diyorlardı. Bakın adam geliyor," diyorlar, goşuyorlar padişaha:

"Müjde padişahım müjde, oğlun geliyor,"

"Ulan, nasıl olur?"

Bunnar gele gele geliyor ki, babaları şaşırıyor:

"Ulan deli oğlan, hanı seni ejderha aldı diyordu, gardaşların?" diyor.

"Ebire baba, bana niye soruyon ki, gelinnerini çağırıp da sorsâne işin aslını, ne olduğunu,"

Padişah, çağırıyor, topluyor gelinnerinin üçünü de, hakikat öyle. Gelinner:

"Vallâ, durum böyle böyle, bizi de bu oğlan getirip, bunna-ra verdi," diyorlar.

Oğlan, dürbünü, şemşiyeyi, sefertasını çıkardıyor, babasının önüne, gözünün önüne bırakıyor:

"İşde baba -diyor- buldum da yitirdim dediğim buyudu," diyor.

Padişah bakıyor kine, ohooo....., esas padişahlığa lâayık olan o. Büyük oğluna diyor ki:

"İn bakim in, ora senin yerin dâl,"

Güççük oğlan padişah oluyor, ötâler de, birer vezir olup, muradlarına eriyorlar.

38. PARLAK AHMET

Bir varımış, bir yokmuş, bir iki gardaş varımış. Gardeşlerden biri evlenmiş, güccüğüne heç bakmazımış. O, güccük gardeşine de, Parlak Ahmet derlerimış. Bu ağbisi, oğlanı, bir fırıncının yanına çırak veriyor. Çırak verince, bu könde geder, fırıncıya odun getiririmiş. İşde ondan, günnük, haftalık, öyle para alırmış.

Bir gün gene, çocuk odun getirmeye gediıyor. Odunu toplarkan, bir adam görüyor. Bu, çalılıların arkasına pusuyor, ordan adama bakıyor. Bakıyor ki, ordan kırk tene adam çıkıyor. Şöyle, delik gimi bir yer varımış, ordan kırk tene adam çıkıyor. Onnar, epiyece uzaklaşdıktan sonra, getdi mi getdi, bu da oriye varıyor, bakıyor ki, anakdarlarını da goyarkan görmüşümüş Parlak Ahmet. Oraya giriyor, bakıyor ki, bir mağara! İçinde kırk sandık, hepsi de altın dolu! Bu oğlan, iki şundan, iki bundan, iki şundan iki bundan derken, bir mendil dolusu altın yapıyor, gapılarını da kitliyor, altınnarı mendilinen odunnarın arasına goyuyor. Ağasının, fırıncının yanına varıyor. (Fırıncının yanında çırak ya?) Artık, ondan sonra, fırının unu çoğalıyor, tamirleri yapılıyor. Fırın git gide büyüyor, bayağı ilerliyor. Bir gün, ağbisi geliyor, diyor ki:

"Yahu, noluyor? Sen, bu fırına gelip çırak durduğunda, heç bişesi yokdu. Ancak gündelik masırafını çıkarabiliyorudu. Şimdi noluyor, her taraf pırıl pırıl?"

Çünkü, fırını yenişden yapırmışlar, gendinin geyimi guşamı da tamam, yerinde. Elbisele kesdiriyor, ayakgabılar filan alıyor.

"Ne bu hal?" diyor. Parlak Ahmet:

"Heç bişe yok. Allah veriyor rızgımızı. Ben geldikten sonra böyle oldu," diyor.

"Yooook, sende bişe var," diyor ağbisi.

"Yok -diyor oğlan- amma, dur seniyyinen bir oduna gedek," diyor.

Bu şimdi, ağbisiyyinen oduna gediıyor. Tam, o adamların garşısına, bir çalının arkasına gizleniyorlar. Girk tene adam, orndan çıkıyor. Amma, öteki oğlan, bu fırına epiyece bir para getirmişimiş. Gizleniyorlar bunnar. Tabii oğlan anakdarın saklandığı yeri de biliyor. Gediıyorlar, anakdarı alıyorlar. İçeri girip, hepisinden, iki-üç, iki-üç alıyorlar, bir mendil ediyorlar. Belli olmasın diye, çok çok almıyorlar. Geri, gapıyı örtüp geliyorlar.

Şimdi, bu oğlanın ağbisi duramıyor, onînen getmiyor, sonra tek başına gediıyor, yanına da bir hâbe alıyor. Ondan bir pança, bundan bir parça, derken bu çuvalı dolduruyor. Bu sefer de, yerinden galdıramıyor. O sırada, adamlar, eşgiyalar geliyor. Bunun hemen, ikisi üçü, bir bacağından, ikisi üçü bir bacağından, parçalayıp öldürüyorlar. Onu da, çamın başına atıyorlar. Atınca, oğlan da ağbisini göremeyince:

"Eyvah, bu ağbim yok. Benden habarsız altın almaya geder de, orada dutup mutarlar da," diyor oğlan.

Oğlan, gediıyor bakıyor ki ne görsün? Ağbisi, gapının ağzındaki çamın başına şöyle atılıverik oraya! Oğlanın bacândan çekivermişler, çamın başına atmışlar. Hemen, bu oğlan gelip, bir çuval götürüyor, ağbisini bu çuvalın içine goyuyor, iki üç odununan, arkasına yükleniyor, götürüyor. Oğlan, ağbisini bir haftadır görmemişimiş, bakıyor ki, ölüsü gurumuş. Oğlan, bunu getiri-

yor bir köşgere. Köşgere getirince, köşger bunu diyor, oğlan da, hemen bunu defnediyor. Ondan sonra da, Parlak Ahmet de, oraya heç getmiyor. Çünkü yükünü dutdu galan, ihtiyacı yok.

Bir gün, köşgere, bu kırk adandan biri geliyor:

"Aman, acele de, çabık dik de, işde şöyle de, böyle de. Geç galdım, benim acele işim var, filan yere gedecâm," diyor.

Köşger:

"Bire herif, sana noluyor? O gün de birisi bir ölü getirdi, beş daggada dikdim, verdim. Bu derdin ne senin?" diyor.

Köşger öyle diyeşin, bu adam gulak diyor:

"Ney?" diyor.

"Böyle böyle, birisi bir ölü getirdi. Bunun, çekmişler, bacaklarını ayırmışlarımış. Ben dikdim, o da alıp götürdü, defnetdi," diyor

"Kim bu, sen tanıyon mu?"

"Tanıyom, Parlak Ahmet derler ona," diyor.

"Evi nerede?"

"Aha şorda, yakın," diyor köşger.

Bu adam, o evi işaret ediyor. Bir gün sonra diyorlar ki;

"O adamın, artık işi tamam. Dügganı var, mağazası var, yağ filan satarımış," diyorlar.

Adam, bunun yanına geliyor:

"Ahmet Ağa, bende kırk tuluk yağ var. İsdersen sana getirim"

"Hay hay, alırım getir," diyor bu, nasıl olsa para çok.

Bu şimdi, akşam namazı olunca, yirmi yük geliyor ki, ikişer yükden kırk tuluk. Oraya getiriyorlar goyuyorlar. Bu şimdi, tulukların hepisini evine alıyor, hayvanları da bağlıyor. Yirmi tane hayvanları varımış. Bunun, Parlak Ahmet'in de bir çırağı varımış, diyor ki:

"Hele, varîm de, bakîm şu tulukların üsdüne. Yağın dadı nasılımış, bir barmak alim," diyor.

Çırak, tuluğun birinin ağzını açıveriyor ki:

"Çıkîm miii?" diyor, içinden bir ses. Çırak:

"Yok, daha vakit tamam olmadı," diyor.

Bu, küpün ağzını geri bağlıyor. Çocuk da, gurnaz bir şeyiymiş. Varıyor, Parlak Ahmet'in gapısına, "tık tık" vuruyor. Parlak Ahmet de, içeride, o adamlardan biriynen oturuyormuş. Bunu çağırıyor:

"Ağam, böyle böyle, o tulukların içinde, hepisinde bir adam var, ne yapak?"

"Al şu anakdarı, odada iç yağı var, onnarı getir, ataşı da yakın, gazana goyun. Yağ iyice gızdıktan sonra, herbir küpün ağzına bir kepce goyun," diyor.

Parlak Ahmet, geri adamın yanına gediyo. O, şimdi yağı gızdırıyor. Avrat küpün ağzını çözüyor, o da herbirinin ağzına birer kiloluk gızgın yağ döküyor, onnar orada sırtıp galıyor. Bu, tulukların ağzını geri bağlıyor. Bunnar, böyle böyle hepisini öldürüyorlar. Sonra da:

"şimdi ne yapak, adam nolacak?" diyorlar.

Bunnar öyle düşünürken, adam uyuyor. Bunnar, bir kepce de ona döküyorlar. Tabii bu yağ. Bir kepce dökünce, çok gızgın olur, adam da orada, yatakda ölüp galıyor.

Parlak Ahmet'inen çırâ, bunnarın hepisini genegeri yüklediyorlar, götürüp denize döküyorlar. Yirmi hayvanı da, adamları da yok ediyorlar.

Sonra da, yiyorlar içiyorlar, hoş mirazlarına geçiyorlar. Onnara kömür, bizlere ömür.

39. ZEKİYE İLE MEHMET

Bir varımış, bir yoğumuş, vakd-i zamanında bir yerde, iki tene gardaş varımış. Bu iki gardaşın birinin devamlı gızı olurmuş, birinin de oğlu olurmuş. Bir gün, bu iki gardaş çit sürmeye gidiyorlar. Bunnarın ikisinin de, aynı günde birer çocukları oluyor. Birininki kız, birininki oğlan. Ordan, biri tarlanın şo ucundan başlıyor çit sürmeye, biri de şo ucundan. Beri ucundan başlayan büyük gardaşı sürüyor, tarliye yarı ediyor, güçcük heç sürmüyor, düşünceye dalıyor. Bu herif diyor ki:

"Allah, bu güçcük gardaşım niye düşünüyor ola? Yanına varım hele," diyor.

Bunun yanına geliyor:

"Gardaş, sen niye düşünüyon?" diyor.

"Aman gardaş, ben düşünmiyem de kim düşünsün? Senin gızın oldu, benim oğlum oldu. Amma, sen gızını, benim oğluma beşik kertmesi etmen," diyor. Öteki:

"Aman gardaş, sen deli misin? Hele o güne varak, gız büyüsün oğlan büyüsün,"

"Yok gardaş, gel, şu alica yazak; "Memmed'e Zekiye nişannılı" diyek. O zaman inanırım," diyor.

Gızın adı Zekiye, oğlanın adı da Memmed imiş.

"Yazak gardaş, ondan golay ne var. Sen düşünme yeter ki," diyor gardaşı.

Bunnar, ağaca yazıyorlar. Gün geliyor, zaman geliyor, oğlanın babası ölüyor. Gız büyüyor, oğlan büyüyor. Amma, oğlan gı-

zın beşik kertmesi, nişannısı. Amma, bu gıza, padişahın oğlu düğür geliyor. Babası dutuyor, gızın padişahın oğluna veriyor. Bu habar, Memmed'e duyuluyor. Memmed de, köyün davarını güdermiş. Bu gız, eli golu çemriyor, davar sağmaya varıyor. Davarı sağıyor sağıyor, çalıyor, goyunun birini dutamıyor.

"Memmed, emmimoğlu, nolur, şu goyunu dutuver bana," diyor.

"Nediyin dutucîm, çığır da padişahın oğlu dutsun. Ona var-
dın, goyunu da o dutsun," diyor.

"Emmioğlu, gurbanın oluyum, nolur dutuver,"

"Heç de dutmam. Amma, bir öpücük verirsen dutarım, yoksa dutmam," diyor.

"Aman emmimoğlu, gurban olım, öpecân öpücük olsun, al," diyor.

Oğlan, gızı orda öpdükden kerli, gız:

"Sen, madem beni öpdün, yârin filan zaman, davarı yatâna er fur, gel seninen kaçak," diyor gız.

Bu oğlan, davarı erken getiriyor, bu gızınan barabar kaçıyorlar. Bunnar, gediyor gediıyor, üç gün yol gediıyorlar. Ekmek yok, su yok, acıkıyorlar. Oğlan diyor ki:

"Zekiye, sen şu hendân içine otur. Bir davulcu sesi geliyor şu garşı köyden. Ben oraya gedim, ekmek alıp geliyim," diyor.

"Pekiye," diyor gız.

Gız oraya oturuyor, oğlan ayın ışığına, gediıyor amma, getmiyor amma, işiyacak zaman köye varıyor. Geldikleri yerinen köyün arası da uzağımış. Bir de, gızın arkasından bir kevrancı geçermiş. Kevran ürküyor anca. Kevrancı diyor ki:

"Vallâ, bu hendân içi boş dâl, burdan kevran ürkdü," diyor.

Kevrancı, âlip bakıyor kine, hendân içinde bir gız oturuyor ki, dünya güzeli bir gız!

"Yavrım, sen niyediyon burada?" diyen soruyor.

"Böyle böyle emmi. Ben, nişannımı bekliyorum burada," diyor.

"Gel gızım, seni götürüyüm. Şorda, irelde bir köy var. Orda, bir gariya teslim edim seni. Nişannın, oruya gelir," diyor.

Bu kevrancı, alıyor gediıyor gızı. Bir garı, orda süpürge-lik kesiyorumuş, ona:

"Nene, şu gızı sana veriyom," diyor.

"Aman oğlum, beni oynatma. Gözüne gurban olım. Sen, yetişmiş gızı bana verin mi de, beni oynatıyon?" diyor.

"Yok nene, vallaha veriyom, al götür," diyor.

Bu garı, bu gızı getiriyor. Gız, üç gün bekliyor, nişannısı gelmiyor. Bu gızı, gene aynı padişahın oğluna veriyorlar. Gızın düğünü guruluyor, bayrâ kalkıyor. Oğlan geliyor kine, gız, goyduğu yerde heç yok! Gızın yerinde yeller esiyor. Bu, ağlıyor, sızılıyor:

"Zekiye, emmingızı, edecân bu muyudu?" diyor.

Oğlan, oriye, ağzı aşşâ gapanıp yatıyor. Yatışın, oğlanın yürâ dutuyor. Oğlanın rüyasında diyorlar ki:

"Kak, sen ne yatıyon -diyorlar- nişannını, filan yerde, padişahın oğluna verdiler. Büyon da gınacısı geliyor. Önüne üç tene yol çıkar. Ne sağa get, ne sola get, ortadaki yola get. Gızın üsdüne varın," diyorlar.

Oğlan, yekiniveriyor, kalkıyor ki, rüya!

Yörüyor yörüyor oğlan, irelde, önüne üç tene yol çıkıyor. Rüyasında denen yola gediıyor, ortadaki yola. Varıyor ki, bayrak kalkmış, davul çalınıyor. Oğlan, ata biniyor, at sulamaya gedi-

yor, punara. Gız da oraya, suya geliyor. Diyor kine oğlan:

"Şimdi, nasıl çıkıp da kaçıcık?" diyor.

"Valla nasıl çıkıcık bilmiyom. Yalınız, arka pencere demisiz. Sen, oriye bir merdüven goy, ben ordan çıkar, seninen kaçarım," diyor.

Bu oğlan, bir gomsüdan merdüven buluyor, gızı arka pencereden çıkardıyor. Tekrar, geri kaçıyorlar. Diyor ki gız:

"Emmioğlu, gel, az getdik, uz getdik, başımıza çok iş geldi. Babamızın melmeketine gedek. Bizi öldürmezler zahar ya?" diyor.

"Yook emmiızı, şoraya; "Çiçekli Yayla" derler, gel orada bir iki gün yayla yapak," diyor.

Orada, bir iki de çadır varmış, padişahın çadırı, özel olarak gendilere verilmiş. Gız:

"Aman emmioğlu, yayliye niyedicik, gel melmeketimize gedek. Bizi öldürmezler,"

"Yok emmiızı, gel burada galak,"

Çekiyorlar bunnar, padişahın çadırına missafir oluyorlar, yanlarına varıyorlar. Padişah, bunnarı ağırılıyor, hürmetliyor, sonra da diyor ki:

"Oğlum ikiyidi, üç oldu,"

Bunnar, orada bir zaman g alıyorlar. Bu padişahın da, gendine ait bir berberi varmış. Bu, geline göz goyuyor, yüz azdırıyor padişaha. Diyor ki, padişah hanımına:

"Bire hanım, berber bana, esgisi gimi davranmıyor, şu berberin bir halını hatırını sor bakım, bana niye yüz azdırıyor," diyor. Avrat:

"Oğlum, sana padişahın böyle böyle diyor. Niye yüz azdırıyor ona?" diyor.

"Niye yüz azdırmıyem, kaç senelik gapınızda berberim. Köle gimi çalışdım da, demiyonuz ki, şu Memmed'i öldürek de, gelinini bunu alak, demiyonuz heç," diyor.

"Aman oğlum, sen deli misin? Bunu, ne padişah duysun, ne de sen de. O, gendi oğlanlarından gene gıymatlı onun yanında. Onu eder mi sana heç?" diyor.

"Eh, etmezse etmesin," diyor berber.

Sabâsün oluyor, bu oğlana bir mektup getiriyor berber. Memmed'e diyor ki:

"Memmed, bu benim mektubumu filan melmekete götürüp getiricin," diyor.

Oriye de, diri geden, sağ geden geri gelmezmiş. O melmekete gedeni, orda bir dev varmış, o yerilmiş. Bu oğlan gediyo, bir haftada oraya varıyor.

Öte taraftan, padişah diyor kine avradına:

"Bire avrat, bu Memmed görünmüyor. Bu oğlan nerelerde?" diyor.

"Nebilim herif, zaar babasının melmeketine getdi," diyor.

"Yok yok, bir sor bakîm sen," diyor.

Gadın, gelinin yanına gediyo, diyor kine:

"Gelin, Memmet nerede?"

"Vallâ yenge, berber Memmed'e bir mektup verdi, o da onu götürdü," diyor.

Gadın gediyo, padişaha diyor ki:

"Eyvah, ocân yana herif, Memmed ölüme getmiş,"

"Nolmuş,"

"Berber, bunu devin yanına göndermiş,"

"Desene, oğlanı dev yedi,"

Oğlan gediyor, mektubu eletiyor kine, bir dev! Mektubu veriyor eline. Dev:

"Yörü oğlum, aniyen alkıŖı baŖındayımıŖ. Sen, acar evlisin. Seni, buriye salanın, garında gözü var. Onun uçun, seni yemiyom," diyor.

Dev, oğlanın guluncunu tıbbıŖlıyor:

"Yörü sen, garınınan mutlu ol," diyor.

Oğlan, geri geliyor. Bir haftada da geri geliyor. PadiŖah diyor ki:

"Çığırın Ŗu Memmed'i,"

Memmed geliyor. PadiŖah:

"Oğlum, sen benden izinsiz neriye getdin?" diyor.

"PadiŖahım, sizden emir geldi, ben de getdim,"

"Kim saldı?"

"Berber saldı,"

"Çığırın berberi," diyor padiŖah.

Berber geliyor. PadiŖah:

"Niye saldın bunu oğlum?" diyor.

"PadiŖahım, garısında gözüm varıdı, onun uçun saldım,"

"Gatır mı isden, satır mı isden?"

"Gatır isderim,"

PadiŖah, berberi gatırın guyruğuna bağlatıyor, öyle öldütdürüyor. Bu oğlanınan da geline, genegeri bir hafta düğün yapıtdırıyor, genegeri gelin alıyor.

Yiyep içip, mirazlarına geçiyorlar.

40. RÜYA

Bir varımış, bir yokmuş, esgi zamanlarda bir oğlan varımış. Bu oğlan, medresede okurmuş. Bu oğlan, bir şihın oğluymuş. Bir gün, bu bir rüya görüyor. Rüyasında gördüğü şeyi, önce hocasına annatmak isdiyor. Varıyor hocasının yanına:

"Hocam, ben bu gün bir rüya gördüm," Hocası:

"Eeee, annat bakım, ne gördün?"

Bu, hocasına annatmaz, gider, anasının yanına varır:

"Anneciğim, ben bu gün bir rüya gördüm," der. O da:

"Eeee, oğlum, annat bakım,"

Oğlan, ona da annatmamış. Bunnara annatmamasının sebebi de:

"Hayırdır inşaallah"dememeleridir. Bu gider, babasına da söyler. Babası da:

"Eeee oğlum, annat bakım," diyeşin, ona da annatmaz.

Bu rüya, adamın içinde galır. Kimseye annatmadığı için de rahat edemez. Adam, memleketi terkedip, düşer yollara. Bu adam gede gede, bir padişahın hüküm sürdüğü bir memlekete gider. Burada oğlan çalışmaya başlar. Amma, biraz çalışınca, orada bir suç işler, padişah da dutup, bunu zindana atdırır.

Oğlan zindanda.... Bu zindanın bitişiğinde de bir mutfak varımış. Mutfağın da bir deliği varımış. O delikten yemeklerini alır, yer, tabâ da genegeri oradan veririmiş. Bu, o şekilde yaşamış. Yemâ de, orada padişahın gızı yaparımış. Bu kız, güzelimiş. Amma, oğlan da çok yakışıklıymış. Bunnar, birbirlerine yemek verip, tabak alırken, o delikte göz göze gelirler, birbirlerine dutulurlar. Gız, orada oğlanı beslerimiş. Diğer-

lerine bir tabak veririken, ona iki tabak veririmiş.

Bu, burada dura dursun, gızın babasına, padişaha, İngiliz gralından bir ferman gelir kine, bir deynek gönderir, der ki:

"Bu deynân, başının, dibinin kalınlığı aynı. Bunun hangi tarafı başı, hangi tarafı da dibiyise, orasını işaretle, geri bana gönder. Yoksa, bunu bilmezseniz savaş açarım,"

Padişah, gara gara düşünmeye başlar. Padişahın üzüntüsünü gören gızı da üzülür. Onun üzüntüsü ona da etki yapar. Gız, o gün, oğlanın yanına varınca, oğlan der ki:

"Yahu, bu gün niye böyle durgun duruyorsun?"

Gız da, durumu oğlana izah eder. Oğlan:

"Yahu, ondan golay ne var,"

"Nasıl?"

"Onu, deynâ, sıgacâ şekilde, bir su kabının içine yerleştirin, içini de suyunan doldurun, sabaha gadar dursun. O zaman, dip tarafı, çokca su emer, onun uçun da suya çöker, öteki tarafı da havaya kalkar. Bundan golay ne var da onun uçun üzülyünüz?" der.

"Peki,"

Gız, hemen babasının yanına gedip, oğlanın annatdıklarını söyler. O şekilde yaparlar. Zabanan bakarlar ki, deynân bir tarafı suyun içinde, bir tarafı da yokarıda! Padişah, bunu alıp, uçlarını işaretleyip, İngiliz Gralina gönderir. Gral:

"Tamam, bu birinci şartımızı bildi, şimdi ikinci şartımızı gönderek," der.

Gral, bu geliş de, iki tene at gönderir. En, boy, vücut, kilo, yaş, renk hep aynı. Birbirinden seçmeye imkan yok, her tarafı aynı. Bunnar soruyorlar:

"Atın, hangısı iyi, hangısı kötü? Onu da seçip göndereceksiniz," der.

Bunnar, gene düşünmeye başlarlar. Bu, daha zor bir soru. Durum, gene oğlana intikal eder. Oğlan der kine:

"Yahu, ondan golay ne var. Baban, bir meydannâ bir çukur gazdırırsın. Bu çukur da, biraz geniş olsun, şöyle dört metire falan, içini de suyunan doldurun. Atların üzerine de, birer iyi binici binsin. Bunnar, şöyle öteden beri hızlanıp gelirlerse, iyi at sıçırar geçer, kötü at geçemez," der.

Padişah, bunu da o şekilde yapdırır. Gız, gonusduklarını, gedip babasına söylerimiş. Amma, padişah da sanarımış ki, bunnarı gızım biliyor. Neyise, atları çukurun önüne getirirler. Birisi, haydiii... dînemedenden geçer suyu, çarpadan öte tarafa varır. Öbür at da gelir, çukurun beri tarafında dineligalır. Padişah:

"Tamam, bu iyi, şu kötü," der.

Padişah, üzerlerine yazdırır, atların eğerine etiketini vurdurur, gönderir. Gral:

"Peki, bunu da bildiniz. Üçüncü şartım olarak da; bu soruların cevabını kim bildiyise, onu bana gönderecâniz," der.

(İşde, bu olmadı) Padişah der ki:

"Bunu, benim gızım biliyordu. Ben, gızımı nasıl gönderirim," der, bunu bir düşünce alır. Gızı gelir:

"Baba, niye düşüncelisin?"

"Gızım, böyle böyle, padişah seni isdiyor. Bunun cevaplarını sen bulduyudun,"

"Yok baba, ne gezer, ben bulmadım. O cevapları, filan zamanda zindana atdırdığın oğlan bildi, bana da o diyordu," der.

"Amanın, çağırın onu,"

Oğlanı çağırırlar. Amma, oğlanın saçı sakalı birbirine garişmiş. Padişah, eveli oğlanı bir tıraş etdirir, geyindirir, guşandırır. Ondan sonra, oğlana bir at hazırlatdırır, eğerletir. Yalınız,

o anda oğlan der kine:

"Bana, otuzsekiz tene atlı verecân. Bir de ben, otuzdokuz atlı oluruk. Eğer, dönüşde, kırk atlıyanan gelirsek sevin, yoğsa gork," demiş padişaha.

"Tamam,"

Bunnar, düşmüşler yola. Vara vara, İngiliz Gralının yanına varmışlar. Oradakılar, bunnarı garşılamişlar. Gralınan oğlan, yere yan yana otururlar. Gral, cöbünden bir bıçak çıkarır, yere, toprağın üsdüne, şöyle eliyinen bir daire çizer. Yalnız heç ses yok. Çizince, oğlan da alır, bir çizgiyinen daireyi ikiye pöler. Busalı, o adam çıkarır, ortaya bir gılıç goyar. Padişahın gönderdiği oğlan da çıkarır, iki tene yumurta goyar. Gral, çıkarır bir pança, cindarı eker. Oğlan da dutar, bir gurk tavık goyar. Bu, gurk tavık, cindarının hepiciğini yer, bir tene gomaz orada. Bundan sonra, İngiliz Gralı der kine: :

"Bu çocuğun gafası çok çalışıyor. Bu çocuk, benim çok hoşuma getdi," der, vezirlerini yanına çağırır, der ki:

"Benim gızımı, bunnara verecâm. Siz ne diyorsunuz?"

Gralın, bir de güzel gızı varımış kı, bunun üsdüne daha güzel yokmuş. Vezirler der kine:

"Aman efendim, siz ne dersenez o olur. Bizim ne haddimize size garışmak,"

Gral, gızını verir bu oğlana. Bir at da gıza hazırlarlar. Bunnar, kırk atınan genegeri dönerler. Galan, bir ayda mı gelirler, iki ayda mı gelirler. Köye yaklaşıncak, köylüler hemen goşarlar, padişaha habar verirler. Padişah sorar:

"Amanın, kaç atlı geliyor? Siz onu söylen,"

"Kırk atlı,"

"Tamam," der padişah, sevinir.

Padişahınan halk, bunnarı garşılamağa çıkarlar. Bir de bakarlar ki, yanlarındaki gırkıncı atda, bir güzel gız var ki, güzel mi güzel. Bunnar geldikten sonra, padişah oğlana sorar:

"Oğlum, ne oldu, sana ne dediler?"

"Efendim, böyle böyle oldu. Gral, şöyle bir daire çizdi, ben de, ortadan ikiye peldim,"

"Pekiyi, bunun mânâsı ne?"

"Gral dedi ki; "dünya benim," ben de; "yarısı senin, yarısı benim," dedim, ortadan çizdim. Çıkardı, ortaya bir gılıç godu,"

"Gılıcı niye godu?"

"Savaşıp, gılıcınan alırım," dedi, ben de çıkarıp, yanına iki yumurta godum,"

"Yumurtayı niye godun?"

"Oğlumun, bilmem nesini alın -dedim- Sonra padişah, cöbünden bir paña cindarı çıkarıp atdı,"

"Darıyı niçin atdı?"

"Benim asgerim, bu darı gimi çok. Sizden daha galabalığız, hepinizi teslim alırık," dedi. Ben de, bir gurk tavık çıkardım, onnarı yedirdim -der- "Biz de, senin asgerlerini, bu tavık gimi yerik," dedim," der.

Padişah, oğlanın sırtını sıvaşlar:

"Oğlum, senin gafan, benden daha fazla çalışıyor. Ben de, gızımı sana verecâm," der.

Padişah, hemen vezirlerini çağıtdırır, toy-düğün hazırlatdırır. Gırk gün gırk gece düğün çalınır. Bir günde iki gelin gelir oğlana. Gelinnerin odaları hazırlanır. İki tene, birbirinden güzel gelin, keklik gimi süzülüyorlar. Amma, birbirinden geçemen, ikisi de güzel. Oğlan, girer içeriye. Oğlan, içeriye girişin, şöyle bir yılışır. Yılışınca, sorarlar:

"Efendim, neden güldün?"

Oğlan annadır:

"İşde, ben filan tarihinde, medresede okurudum. Medresede okurukan, bir rüya gördüm. Bu rüyayı, hocama dedim, amma, annatmadım,"

"Niçin annatmadın?"

"Çünkü, rüya gördüm diyeşin, "hayırdır inşaallah," demedikleri için annatmadım. Anama dedim, o da öyle demedi, ben de kimseye annatmadım. Şimdi, size annatacağım," der.

Oğlan başlar annatmaya:

"Rüyamda; ay geldi, bir golumun altına girdi, güneş geldi bir golumun altına girdi, ben ikisinin arasında kaldım. Bakın, biriniz ay, biriniz güneş," demiş.

Gızlardan biri demiş ki:

"Ben, güneşim,"

Öteki de demiş ki:

"Ben de ayım,"

Böylece, mutlu olup getmişler.

Mahmut TOZCU

41. İNCİ MERCAN DAĞI

Bir varmış, bir yokmuş, bir İnci-Mercan dağı varmış, bir de Elmas dağı varmış. Bu dağın etâne, bir atı getirirlerimş, bir beygir getirirlerimş. Ondan sonra:

"Binene bin altın, binene bin altın," diyen bağırırlarımş.

Adamlar da, sanki Almanya'ya gedeci gimi:

"Gedîm de, birden zengin olîm," derlerimş

Bunnar, adamı alıp, o kesdikleri atın garnına goyarlarımş, ileşin içine otuddururlarımş. O sırada, yokarıdan bir garga gelirimş, gezerken, gezerken, ileşinen barabar, adamı da alıp götürürümş. Mercan Dağı'na eletirimş. Orası da, o gadara yüksâmiş ki, yalınız, uzakdan göğ görünürümş. Aşşâdan, padişahın adamları:

"At," derlerimş.

Oraya çıkan adam da, yanında ne varısa, aşşâ yuvarlarımş. İnci yuvarlarımş, elmas yuvarlarımş, mercan yuvarlarımş. Ondan sonra da, o adam orada galır, ölürümş. Genegeri aşşâ inemezimş.

İşde, oraya on tene, beş tene gederkene, gederkene adam galmamış. Orda, bir tene de, iyi, temiz galpli adamlardan varımş. Onu da götürmüşler yokarı. Adam, orada ağılarken, sızılarken, ondan sonra, Cenâb-ı Allah tarafından, ona bir yol açılmış. Bu, sıyrılmış, sıyrılmış, sıyrılmış, bir bağçaya varmış. Peri kızlarının yanına varmış. Peri kızlarının bildiği yok ya, adam varmış, oturmuş oraya. Ondan sonra, üç tene mi, dört tene mi güverçin gelmiş, sırtlarını soyunuvermişler. Onnar, o bağçadaki havuzda yıkanırılarımş. Adam bakmış ki, hepiciği dünya

güzeli kız. Bunnarın tüylerinden birini almış, goynuna goymuş. Goynuna goyunca, ötekinner uçmuş getmiş, o peri kızını galmış:

"İnsanoğlu, tüyümü ver, insanoğlu pırtımı ver," dediyse de, adam:

"Yok -demiş- seni ben götürücâm," demiş.

Adam, gabıtını çıkartıvermiş, kızın sırtına sarmış, bunu melmeketine götürmüş. Oraya götürüşün, anasına, babasına demiş ki:

"Buna bakak, bu galan bizim oldu," demiş.

İşde, bakıyorlar, ediyorlar. Bu adam, bir ev yapıyor, bu evin altına da dutuyor, bu peri kızının tüyünü koyuyor. Tüyünü koyuyor, ondan sonra, dutuyor bu, evini de yapıncı, Allah'ın emriyinen nikah yapıncı da içeri dıkılacakları vakıt, peri kızını, hemen evi galdırıyor, tüyünü ordan alıyor:

"Ey insanoğlu, edecân bu muyudu bana?" diyor.

Pırrrrr..... uçup, goyup gediıyor. Adam da, orada galiıyor.

Zehra TURAN

42. KELOĞLAN

Bir varımış, bir yoğumuş, vakd-ı zamanında, bir padişahın üç oğlu varımış. Büyük oğlu demiş ki:

"Baba, filan memleketde, bir güzelden bahsediyorlar. Ben, onu görmeye gedicim, bana para ver," diyor.

Vermiş babası, biraz para. Oğlan, parayı almış getmiş. Yemiş, içmiş, boş boş gezmiş. Heç, güzel de görmemiş, bişe de etmemiş, yanına varmamış bile. Geri dönmüş gelmiş. Babası:

"Niyetdin oğlum?" demiş.

"Bulamadım baba,"

Ortancıl oğlan demiş ki:

"Bana para ver de, bir de ben gediğim baba," demiş.

Babası, ona da para vermiş. O da, aynısını yapmış. Fazla fazla, yemiş içmiş, gezmiş, tozmuş geri eve gelmiş. En güccük oğlan demiş ki:

"Baba, oriye ben gederim, o güzeli anca ben bulurum. Sen, pariye bana ver," demiş.

"Oğlum, yalnız sana bir nasihatim var. Bir Keloğlan var. O Keloğlanı bulmadan getme ha, getme," demiş.

Oğlan, pariye almış, getmiş getmiş, bu Keloğlan'ı bulmuş. Keloğlan demiş ki:

"Aha, bir halbır fındık al, bir halbır da fısdık al, sabaha gadar, ben onu yersem, sana güzeli gösderirim," demiş.

Oradan, güccük oğlan demiş ki:

"Bundan kolay ne var Keloğlan. Yiyecân, fındığınan fısdık olsun senin," demiş.

Getmiş bu oğlan, güzelce isdenenleri almış, gelmiş. Keloğlan bunnarı yemiş:

"Hadi bakîm, bir tane davar al, önüne düş," demiş.

Bunnar, getmişler, varmışlar, bu güzelin apartmanının altına:

"Şimdi, sen benim oyunlarımı tamaş et -demiş Keloğlan- ben yapîm, sen dinle. Bana, eveli davarı getir," demiş

Oğlan, davarı getirmiş. Keloğlan, bunun buynuzundan kesmiye başlamış. Gız, bakmış kine, buynuzundan davar kesiyorlar, hemen çıkıvermiş, demiş kine:

"Heeeeey gardaş, davar buynuzundan kesilmez, burdan kesilir," demiş, gız boğazını görsetmiş. Keloğlan, oğlana:

"Bak, gız sana boğazının altını görsetti. Birinci marifet bu," demiş.

Keloğlan, davarı yüzmeye başlarken, gene aynı boynuzundan yüzmeye başlamış. Gız:

"Gardaş, o davar buynuzundan yüzülmez, burdan böyle yüzülür," demiş. Gız, bacânı da görsetmiş.

Keloğlan, padişahın oğluna:

"Bak, bacağına da gördün ha," demiş.

Az sonra, başlamış Keloğlan, gavırmalık et doğramaya. Başlamış, büyük büyük doğramaya. Gız:

"Gardaş, siz ömrünüzde, heç bişe görmediniz mi, şöyle ufak ufak gıyarlar," demiş. Keloğlan:

"Aha, golunu da görsetti sana, -demiş- Şimdi, gavurmiye gavuracâk . Sen, benim ağzıma sokacân, ben senin . Sen benim,

ben senin. O zaman, o yanındaki hizmetçisiyinen iner. Hizmetçi bana yedirir, gız da sana yedirir," demiş.

Bunnar, gavurmayı gavırmışlar, aynen dediği gibi, ortaya dökmüşler. O, ona, o ona, yedirmeye başlamış. Gız demiş ki anca, yanında hizmetçisi varmış:

"Abla, abla, bunnar heç ömürlerinde bişe görmemişler. Bunnar yemek yemesini de bilmiyorlar. Aşşâ inek de, yemesini öğrettek," demiş.

İnmişler, aynen Keloğlan'ın dediği gibi, gız gendine yedirmiş, hizmetçisi de Keloğlan'a yedirmiş. Keloğlan:

"Bacı, biz bu gün burada yaticıgık. Bizi yatıracak yeriniz var mı?" demiş. Hizmetçi demiş ki:

"Misafir, Tanrı misafiridir, buyurun," demiş.

Bunnara, birer gat yatak vermişler. Keloğlan, padişahın oğluna:

"Yatağa yatdıkmyıdı, sen ayânı şu tarafa uzat. Ben de ayâmi bu tarafa uzatırım. Onun biri gelir, senin yanına yatar, biri de gelir benim yanına yatar,"

Bunnar, yatağa yatmışlar, biri ayânı bir duvara, biri de bir duvara vermiş. Hizmetçi demiş ki:

"Abla abla, gel hele, bunnar yatmasını da bilmiyorlar. Birinin ayâ bu tarafda, birinin ayâ da öte tarafda," demiş.

Anca, gız içeri girivermiş. Gız varmış, padişahın oğlunun gucâna yatmış. Oğlan gızı almış, babasının melmeketine götürmüş. Keloğlan'ın gucâna da hizmetçi gız yatmışmış. O da, hizmetçiyi kendi melmeketine götürmüş.

Yemiş, içmiş muradlarına geçmişler.

43. HIRIZVA GÜZELİ

Evel varımış, bir varımış, çok söylemesi günahımış. Bir padişah varımış, bir de köylerinde fâkir bir garı varımış. Bu garının oğlu, ava gider, avdan gelirimış.

Bir gün, bu oğlan bir geyik vurmuş. Bu geyiği yüzmüş, postunu evine asmış. Bu postu, padişahın başveziri görmüş. Postu, garının oğlundan isdemiş. Garının oğlu da vermemiş. Padişaha varmış, demiş ki:

"Padişahım, filan garının oğlu bir geyik vuruk, posdunu da yüzük, gendi evine asık. O, gendinin paslı evine yakışmaz, senin eve yakışır," demiş. Padişah da demiş ki:

"Çağırın şu garının oğlunu,"

Çağırılmışlar, gelmiş garının oğlu. Padişah:

"Oğlum, bir geyik vuruksun sen. Çabık, onun posdunu getir, benim eve as," demiş.

Getirmiş oğlan, asmış padişahın evine. Vezir gene gelmiş, (bu oğlanı isdemiyor ya, oğlanı çekemiyor). Derdi, oğlanı öldürmek:

"Padişahım, bu biricik post. Bunun orta yerde heç dadı yok,"

"Niyedek ya?"

"Fil dışından bir gonak, içi de bütün fil posduyunan döşşeli olacak," demiş.

"Kim yapar bunu?"

"Bunu kim yapıdıysa, onu da o yapar," demiş.

"Çağırın, o garının oğlunu,"

Çağırılmışlar, garının oğlu gelmiş:

"Emret, padişahım,"

"Oğlum, senden fildişinden bir gonak, içi de bütün filin posduyunan döşşeli isdiyorum," demiş.

"Pekiye padişahım -demiş- Sen, bana gırk tuluk gatıran ver, gırk da paltacı ver," demiş.

Bu padişah, buna gırk tuluk gatıran, gırk da paltacı vermiş, bu getmiş. Oğlan, bunnarı almış, getmiş, bir göle dökmüş. O göle de bütün filler gelir, o gölde sulanırımış. Oğlan, bu göle gırk tuluk gatıranı dökmüş. Sulanmaya gelen fillerden, içen ölmüş, içen ölmüş. Şimdi, bu gırk paltacıdan, kimi dişini sökmüş, kimi postunu yüzmüş. Bunnar getirmişler, fil dişinden bir gonak yapmışlar, içini de fil postuyunan döşşemişler.

Vezirin isdediği gene olmadı. Vezir, bu oğlan yapamaz da, padişah bunu öldütdürür mü ola, diyen yapıdırırımış. Garının oğlu da yaparımış. Vezir gelmiş, şöyle bir bakmış:

"E padişahım -demiş- bunun içine, bu kötü avrat yakışmıyor," demiş.

"Niyedek ya?"

"Fılan memleketde, bir Hırızva Güzeli" var. Gendine hanım olarak, onu getiddir," demiş.

"Kim getirir,"

"Kim getirici, bunu yapan, onu da getirir," demiş. Padişah emretmiş:

"Çağırın şu garının oğlunu,"

Çağırılmışlar, garının oğlu gelmiş:

"Emret, padişahım," demiş.

"Fılan yerde, bir Hırızva Güzeli varımış. Onu, bana getiricfn -demiş- Getirirsen getirin, getirmezsen boynun cellat," demiş.

"Pekiyi padişahım, sen bana kırk tene atlı ver - demiş-
Yalınız, gırkının da elbisesi bir olacak, gırkının da atının
rengi bir olacak," demiş oğlan.

Padişah, oğlanın istediklerini vermiş. Sürmüş bu oğlan, ireli
varmış ki, bir çoban...! Çoban demiş ki:

"Beni de, içinize arkadaş alınız mı?" demiş.

"Alırık," demişler.

Biraz ireli getmişler, bir adam, şöyle pır pır pır uçuyor.
O demiş ki:

"Beni de arkadaş alınız mı?"

"Alırık," demişler.

Onu da yanlarına almışlar. Ireli varmışlar ki, bir "Yer
Dineyen"! Burdan, yeri dinedimiği, İstanbul'dakını bilirimiş.
Onu da almışlar, ireli varmışlar ki, bir "Deniz Sömüren" demiş
kine:

"Beni de yanınıza arkadaş alınız mı?"

"Alırık," demişler.

Onu da almışlar, sürmüşler bunnar şimdi, Hırızva Güzeli'ne
gediyorlar, padişaha gelin getirmeye. Ireli varmışlar, oğlan,
"Yer Dineyen"e:

"Dîne bakalım, nâdara galdı?" demiş.

"Yer Dineyen" dînerimiş:

"Yaklaşdık ha, geldik ha, vardık ha..." derken, o Hırızva
Güzeli'nin olduğu yere de, heç kimse yaklaşılamamış, daşa ke-
serimiş hep, daş kesilirlerimiş. Bunnar, şimdi şöyle biraz yak-
laşışın, bunnar hep daşa kesmiş. Bir tek, oğlanın gafası galmış.
Hırızva Güzeli dâniyevermiş ki, bir sürü atlının hepiciği daşa
kesilmiş! Hemen, hizmetçilerine demiş ki, bunnarın ellerine bir
ırbık su vermiş:

"Çabık goşun, o daşların hepine damlatın," demiş.

Hizmetçiler varmış amma, ırığınan suyu damlatmışlar, damlatmışlar, aliye geri dirilmiş. Daş yarılmış, bunnar adam olmuşlar, varmışlar "Hırızva Güzeli'nin gonağına. Gız:

"Nediyin geldiniz, derdiniz neci? Buriye kimse gelemezidi, siz nediyin geldiniz?" diyeşin, oğlan demiş ki:

"Böyle böyle, seni padişaha gelin almiye geldik. Padişah saldı bizi," demiş. Hırızva Güzeli:

"Pekiyi, amma, sana üç tene şart gösteririm. Onnarı yaparsan gederim seniyinen, yoğsa getmem," demiş.

"Nasıl?"

"Bir -demiş- gırk gazan yemek yapırrım, bunu bir gişi yiyecek aranızdan. Onu yerse gederim," demiş.

"Tamam, yapdır," demiş oğlan.

Bu, gırk gazan yemek yapırmış, "Deniz Sömüren" bunu sömürüvermiş, getmiş, yatmış. Sabânan galkmış:

"Of abla yâ, biyon beni, nâdara acıkırdın?" demiş.

Gız:

"Niyese, bunu yapıdınız. Bir de, filan yerde bir gül var, (oraya heç kimse gedemezmiş, guş ganadıyınan yaklaşamazımış) bir adam sen salacaksın, bir adam da ben salacağım. Benim saldığım getirirse gülü, getmem, seni de öldütdürürüm. Yok, senin saldığın getirirse gederim," demiş.

Oğlan şimdi, "Pır pır Uçan"a demiş ki, şöyle bir gözedivermiş, bunnar getmiş şimdi. Bir adam da gız salmış. Gızın saldığı almış gülü, öteki oğlanın saldığı alamamış. Yola gelişin, o ötekinin elinden hemen almış amma, getirmiş gıza vermiş. Gız:

"Tamam, bunu da yaptınız. Bir de -demiş ki- kırk deve yükü odun yığacâm, bunu köz edecâm, bir gişi, sabaha gadar, bu közün içinde yatacak," demiş.

Gız, yakdırmış öyle, dağ gibi, köpür köz. Çoban hemen, keçeye sarlanıvermiş, içine sokulmuş. Sabânan oluşun:

"Ah abla, büyon beni, nâdara üşütdün," demiş.

"Tamam -demiş gız- tamam galan. Dediğimin hepini yaptınız, haydin gedek," demiş.

Bunnar atlanmışlar amma, gızınan oğlan birbirlerine âşık olmuşlar. Gız demiş ki:

"Atlılar çekilsin, önden getsin. Biz, oğlanınan arkadan gelirik," demiş.

Arkadan, bunnar varırkana, gız demiş ki:

"Varıp da, beni indirişin, sen bir çarşafa bürelen, gadın gılığına gir, öteden gel; "Çekilin, çekilin, çekilin -de- güzeli görmek olmaz, görmiyenen doymak olmaz," de, bana şöyle bir cimcik at, get," demiş.

"Tamam," demiş oğlan.

Bunnar gelmiş amma, Allah Allah Allah; "Padişahımıza Hırızva Güzeli geldi" diyen, şeherin altı üsdü, böyle titiremiş, padişahın gapısı.

Bu oğlan, evlerine varıyor, hemen bir gadın gılığına giriyor. Bir de çarşaf bürleniyor, geliyor:

"Geri varın anam, geri varın, geri varın -diyor- Güzeli görmek olmaz, görmiyenen doymak olmaz," diyor, geliyor, Hırızva Güzeli'ne bir cimcik atıyor, gediyor.

Akşam oluyor, padişahı şimdi güve goyucularımış. Gız, diyor ki padişaha:

"Sen, pis pis kokuyon. Ben seni, bireyice banyo yaptırmıye-

şin yatâma alman," diyor.

"Tamam," diyor padişah.

Gız, ocağa goca bir gazansu vuruyor amma, gaynadiyor bunu iyice. Bişiriyor padişahı, teşdin içine otudduruyor -Amma, gızınan oğlan geliriken, yolda oğlan buna, padişahın etdiklerinin hepini annadiyor-. Gız:

"Gel, otur şu teşdin içine," diyor padişaha.

Padişah oturuyor, gız bir gazan suyu padişahın sırtına dökene gadara, padişah sırtlıyor gallyor. O arada da, oğlan geliyor amma. Bu oğlanınan gız, padişahın ölüsünü yok ediyorlar. Yalınız gız, diyor ki ağşamdan:

"Şeherin adamlarından kimse galmasın, hep çekilsinler. Yakınlarda kimse galmasın," diyor.

Zabânan gız, bir dellal çığıtdırıyor:

"Padişahı, Hırızva Güzeli onbeş yaşında bir delikannı etmiş," diyen.

Gız, o veziri de öldütdürüyor. Oğlanınan evleniyor. Yiyep içip mirazlarına geçiyorlar.

Meliha VARLI

44. İKİ DİŞLİ İLE ÜÇ DİŞLİ

Evel varımış, bir varımış, çok söylemesi günahımış. İki deşirici garı varımış. Bunnarın biri iki dişli, öteki üç dişliyimış. Bunnar, her gün deşiririmış, evlerin yanından da padişahın oğlu geçerimış. Bu, üç dişli, padişahın oğluna âşık olmuş. İki dişliye demiş ki:

"Ben, padişahın oğluna âşık oldum -demiş- beni niyedersen et," demiş. İki dişli demiş ki:

"Deşirdiğini bana verirsen, ben seni padişahın oğluna ederim," demiş.

"Olur,"

Üç dişli, her gün deşiririmış, gariya veririmış. Bir gün, padişahın oğlu oradan geçeriken, bu iki dişli, bir şişe güzel kokulu gıllanyayı, padişahın oğlunun gafasından aşşâ dökmüş:

"Aman, sen burdan geçiyon, benim gızıma âşık mı oldun yoğsa? İşde, benim gızım da senin gafana i....., " demiş.

Padişahın oğlu getmiş. İreli getmiş getmiş, sonra demiş ki:

"Bunun s..... bu gadar güzel kokuyor, kim bilir gendi nasıl kokuyor şimdi," demiş.

Oğlan geri dönmüş, gelmiş iki dişli gariya demiş ki:

"Allah'ın emriyinen, ben senin gızını isdiyom. Bu gızıyın s..... bu gadara güzel kokuyor, gendi nâdara kokuyor acaba?" demiş. İki dişli de:

"Tamam, ben de Allah'ın emriyinen veriyom. Yalınız, evine varıp da gelin inene gadara, gızımın yüzünü gösdermem," demiş.

"Olur,"

Bu padişahın oğlu hazırlık yapmış, düğün gürmuş -gızın yüzünü heç görmüyor amma- garı heç gösdermezimiş. Neyise, bu- nu gelin etmişler, eve eletmişler, yüzü örtük amma. Ağşam ol- muş, padişahın oğlu odaya girmiş, gelin süzülüyor orada. Bu, yüzünü açıvermişimiş;

"Hihi hiiiii.....," demiş.

Oradan, üç tene dişli parliyevermiş. Padişahın oğlu:

"Seni, ananı avradını bilmem niyetdiğim," demiş, gariyi galdırmış, gonakdan aşşâ atmış. Amma, öteki, evdâ iki dişli de:

"Allah, şu sabah yaklaşsa, ışımaya dursa da, şurdan bir kaçsayıdım, şimdi padişahın oğlu beni öldürür," diyorumuş.

Padişahın oğlu da, dışarıyı dâniyorumuş. O da, utancından kaçıcıyimiş. Ordan iki güvercin gelmiş, bu üç dişli gariya duâ etmişler. Bu, bir dünya güzeli, onbeş yaşında bir genç gız ol- muş çıkmış. Sabah padişahın oğlu uyanıvermiş ki;

"Eyvah, ışımış, bana herkeş güler, üç dişli gariyi alıksın derler. Şimdi nahal kaçıcığım, her yer ışımış," demiş.

Dışarıya bakmışımış, daha ışımamış amma, gece atdığı ga- rının şavkı vuruyor. İnmiş, bakmış ki, garı onbeş yaşında bir genç gız olmuş, güzelliğinden oralar par par ediyor! Oğlan:

"Aman, gadana alim, sen böylemiyidin demek? Hadi kalk da yokarı gedek," demiş.

Busalı gız nazlanmaya başlamış:

"Yooook, sen beni galdırdın da, buraya atdın da. Yok, ben seni yinen gelmem," demiş.

Padişahın oğlu, bunu almış, yokarı çıkartmış, iki dişli de bir taraftan bunnarı dikizlerimiş öylece. Dermiş ki:

"Allah, bunnar noldu ola? Padişahın oğlu, beni nazaman öldürücü ola? Kime öldütdürücü ola?" diyen beklerimiş.

Gonakdan ses sada çıkmıyeşin, garı bunnarın yanına varmış. Gelmiş ki ne görsün, üç dişli garı, onbeş yaşında bir genç kız olmuş. Bu bir dünya güzeli ki, yerinde parıl parıl parlıyor. Hemen yanına sokulmuş:

"Sen, bu güzelliği nerden aldın?" demiş.

"Şo demirçi dâl, şo demirçi dâl, şo demirçiden aldım," demiş. İki dişli, o demirçilerden birinin yanına varmış, demiş ki:

"Güzellik yapan mı?"

Demirçi, bunu bakmış bakmış:

"Birâz, bu garı, deli mi akıllı mı, heç güzellik yapılır mı?" demiş.

Garı, basalı da öteki demirçiye varmış:

"Güzellik yapan mı?" demiş.

O da, aynısını demiş. Bu, üçüncü demirçiye getmiş, demiş ki:

"Güzellik yapan mı?" demirçi de:

"Yaparım -demiş- goy şuraya gafanı," demiş.

İki dişli, gafasını oriye goyana gadara, demirçi elindeki çekicinen bir vurmuş, bunun gafasının mamicliğini çıkartmış!

Yemiş, içmiş mırazlarına geçmişler.

Meliha VARLI

45. ÜÇ BACI

Bir varmış, bir yokmuş, üç kız kardeş varmış. Bir de vezirin oğlu varmış. Bu, üç kız, bir gün gendi aralarında konuşuyorlarmış. Biri demiş ki:

"Padişahın oğlu beni alırsa, bir halı dokuyacâm, üsdüne bütün sâmenler oturacak, gene de yarı yeri boş galacak," demiş.

Ortancıl kız da demiş ki:

"Padişahın oğlu, beni alırsa, ben de bir yemek bişirecâm, sâmenlerin hepsi yiyecek, gene de yarısı artacak," demiş.

Küçük kız gardişleri de demiş ki:

"Allah izin verirse, padişahın oğlu da beni alırsa, ben de ona bir çift çocuk doğuracâm. Bunnarın yarı saçları altın, yarı saçları gümüş olacak,"

Gel zaman, get zaman, padişahın oğlu, dellal çağıtdırmış ki:

"Bu gece, kimsenin lâmbası yanmayacak," demiş.

Tabii, bu üç kız kardeşin lâmbası yanıyor. Bunnar, gidiyorlar, bakıyorlar ki, bu üç kız konuşuyorlar. Padişahın oğlu diyor ki, vezirin oğluna:

"Bunnarı yaz,"

Yazıyorlar, sabahleyin oluyor, padişahın oğlu, annesini düğürçü gönderiyor. Büyük gızı, Allah'ın emriyinen alıyorlar. Gırk gün, gırk gece, düğün kuruyorlar. Ondan sonra, bunnar evleniyor. Evlendikleri gece, oğlan diyor ki:

"Hanım, vâdinde duruyor musun?"

"Duruyorum," diyor gız.

Bunnar evlendikten sonra, aradan onbeş-yirmi gün geçiyor. Padişahın oğlu yün getiddiriyor. Diyor ki:

"Hanım, halıyı dokuyacaksın," diyor.

Bu, tabii yünneri eğitdiriyor, halıyı dokutduruyor. Padişahın oğlu, bütün asgerini çağırıyor, asgerin yarısı oturuyor, yarısı ayakda galıyor. Galınca, artık buna diyor ki, cariyelerine:

"Bunu, bir odaya kapatın,"

Bu geliş de, tutuyorlar, ortancıl gızı isdiyorlar. Ortancıl gızı da alıp getiriyorlar. Ona da, kırk gün, kırk gece düğün sürüyorlar. Düğünden sonra, oğlan ona da diyor:

"Hanım, vâdinde duruyon mu?"

"Duruyorum,"

Bunnar, evleniyorlar. Evlendikten sonra, aradan onbeş-yirmi gün geçince, kocası:

"Ben yemekliği alayım, sen yemeğini yap, hanım," diyor.

"Pekiyi,"

Bütün, her şey geliyor artık, yemekler yapılıyor, asgerler çağırılıyor, yiyorlar içiyorlar. Asgerin yarısının garnı doyuyor, yarısının doymuyor. Bu, dutuyor, padişahın oğlu, cariyelerine:

"Bunu da götürün, başka bir odaya atın, birbirlerini görmesinler," diyor.

Gelgelelim, küçük kıza. Padişahın oğlu, küçük kıza da, gidiyor, isdiyor, onu da alıyor. Tabii, ona da kırk gün, kırk gece düğün guruyor. Sonra:

"Hanım, vâdinde duruyor musun?" diyor.

"Allah izin verirse, duruyorum," diyor.

Bunnar tutuyor, evleniyorlar. Tabii o gece, kadın hamile

kalıyor. Dokuz ay, dokuz gün diyen hesabı, saat tamam oluyor.

Kocası diyor ki:

"Şu, kız kardeşlerini çıkarım de, seninle ilgilensinner," diyor.

Gız, gedip, ablalarını çıkardıyor. Bunnarın yanında, bir de cadı karı varımış. Ablaları:

"Biz, nâpalım şimdi?" diyorlar.

Cadı karısı diyor ki:

"İki tane köpek encâ bulak. Eğer bacınız, iki tane çocuk yaparsa, biz bu çocukları alalım, köpek encâni altına koyalım," diyor.

Bunnar tutuyorlar, o kariya söylüyorlar. Bu, iki tane köpek encâ bulup getiriyor, gızın yanına varıyorlar. Kadın, doğum yapıyor ki; bir kız, bir erkek, iki çocuk! Bu kızlar, çocukları alıp, cadı karısına veriyorlar. Diyorlar ki:

"Sen, bu çocukları kayıp edeceksin. Atacaksın bir yere, kimse görmeyecek," diyorlar.

Bunnar, padişahın oğluna da, hemen habar gönderiyorlar:

"Gelsin, karısı iki tane köpek encâ doğurdu. Gelsin de görsün," diyorlar.

Bu, padişahın oğlu, artık geliyor. Geliyor, bakıyor ki, gerçekten de, karısı iki tane köpek encâ doğurmuş!

Ablaları, çocukları cadı karısına veriyorlar. Cadı karısı da tutuyor, gediyor. Bir sandık yaptırıyor, çocukların ağızlarına birer meme veriyor, bunnarı götürüp suya atıyor, sandıkla beraber.

Padişahın oğlu, tabii geliyor, bakıyor ki, köpek encâ var, karısının yanında. Diyor ki:

"Bunu götürün, yedi yolun ağzına, yarı yerine, göğsüne kadar kâmin, gelen geçen, yüzüne tükürecek. Tükürmeyene, günde bir sopa,"

Artık, kadını öyle yapıyorlar. Gel zaman git zaman, kadın orda duruyor. Bir adamın da hiç evladı olmuyor. Bu adam, ava çıkıyor, ava çıkdıktan sonra bakıyorlar ki, (bunnar da, yer altında yaşayan kişilerimış), bir sandık geliyor. Birisi diyor ki:

"Vallahi, şu gelen, canısa benim, malısa sizin," diyor.

Öbürleri de:

"Pekiye," diyorlar.

Sandık geliyor, açıyor, bakıyorlar ki, iki tane çocuk, biri erkek, biri kız, yarı saçları altın, yarı saçları gümüş. Bu adam sandığı alıyor, doğru evine gidiyor. Bu çocuklara bakıyor, büyütüyor. Çocuklar, onbeş yaşına geliyorlar. Adam, bu oğlanı yanına çağırıyor:

"İşde oğlum, artık ben yaşlandım, ablana iyi bak, eğer, bu memleketden başka bir yere gederseniz, buranın daşı toprağı altın. Yanına bir heybe al, doldurup götür -diyor- Şu yüksüğü de al, başın belaya girecek zaman, bu yüksüğü yalarsın, bir arap çıkar. O, sen nereye isdersen, seni oraya götürür," diyor.

"Pekiye," diyor.

Gel zaman, get zaman, aradan zaman geçince, adam ölüyor. Öldükten sonra, erkek çocuğu diyor ki:

"Ben, burda durmam, gedecâk," diyor.

Oğlan, yüksüğü alıp yalıyor, garşısına arap çıkıyor. Diyor ki:

"Ben burdan getmek isdiyorum," diyor.

Oğlan, yalvarıyor, yakarıyor. Arap:

"Etme, dutma, yeryüzüne çıkarsan, başına kötü işler gelir," diyor.

"Yok, ben yeryüzüne getmek istiyorum," diyor.

"Pekiye -diyor arap- öyleyse, yum gözlerini," diyor.

Oğlan, gözlerini yumuyor, arap:

"Aç gözlerini bakım, ne var?" diyor.

"Havada, parlak parlak bişeler var,"

"İşte, o parlayanlar, yeryüzünün yıldızlarıdır -diyor-

Şimdi, birinci eve gidersen, seni misâfir almazlar. Bu paralar-
dan, taşlardan onlara ikram edersen, sonra sizi misafir eder-
ler," diyor.

"Pekiye,"

Bu çocuklar gidiyor, kapıları çalıyorlar. Bunnarı kimse
misafir almıyor. Gız diyor ki:

"Gel ağbi, ilk gitdiğimiz eve gidelim, tekrar o kapıyı ça-
lalım," diyor.

Artık geliyorlar, tekrar o kapıyı çalıyorlar. Diyorlar ki:

"Biz size, şu altınlardan verelim, siz de bizi misafir edin,"
diyorlar.

"Pekiye,"

Hemen, kullanılmamış yataklar, yasdıklar çıkarıyorlar, bun-
narı ağırılıyorlar, missafir ediyorlar. Ondan sonra, sabah olu-
yor. Oğlan adamı biraz para veriyor, diyor ki:

"Bize iki at alacaksın. Birine ben binecâm, birine de kar-
deşim binecek," diyor.

"Pekiye,"

Ev sahibi, dutuyor, bunnara birex tane at alıyor, bunnar
çıkıp gidiyorlar, memleketlerine gidiyorlar. Padişahın olduğu
yere. Bunnar artık, o memlekete yerleşiyorlar. Otele varıyor-
lar. Otele varınca, beş-on gün otelde galyorlar. Otelin sahi-
bi diyor ki:

"Evladım, kız kardeşin de, sen de çok iyisiniz amma, devamlı bir otelde kalamazsınız. Bir ev tutun, isterseniz bir ev alın, paranız çok," diyor.

"Peki, bir ev alalım," diyor.

Oğlan, dutuyor, bir ev alıyor, yerleşiyorlar. İki üç gün sonra, teyzeleri bakıyor ki, bu çocukları görüyorlar. Birisi kız, birisi erkek. Saçlarının yarısı altın, yarısı gümüş. Hemen, koşuyorlar, o karının yanına varıyorlar, diyorlar ki:

"Bak, çocuklar gelmiş. Bunnarı, aradan yok edeceksin. Ne yaparsan yap -diyor- padişahın oğlu görmesin. Seni de asar, beni de asar," diyor.

Bu kadın gidiyor, çocukların evine varıyor, zile basıyor, gapıya varıyor. Bakıyor ki, kız evde yalnız, kardeşi de yokmuş. Kız, bunu eve almıyor, ağbisi olmadığı için, misafir etmiyor. Kadın, orda bekliyor (İşde, cadı karı dedikleri kadın), oğlan geliyor, diyor ki:

"Teyze, burda niye oturuyorsun?" diyor.

"Evladım, bu evin sahibi gız, beni misafir almadı," diyor.

"Gel teyzeciğim, ben seni misafir ediyorum," diyor.

Artık alıyor, içeri götürüyor, karnını doyuruyor, kahvaltısını yapıyor, çay içiriyor, her şeyi ikram ediyor. Diyor ki:

"Teyze, bu gece, bizim misafirimiz ol," diyor.

"Hayır evladım, ben misafir kalamam. Öyle bir dolaştım, bakdım, sizi yabancı gördüm, onun için ziyarete geldim," diyor.

"Hoş geldin, sefa geldin teyze," diyor.

Oğlan, çıkıp gidiyor, buna diyor ki:

"Sen, kız kardeşimle otur, ben gidiyorum," diyor.

Çocuk, çıkıp gidiyor. İşde, karı kıza diyor ki:

"Evladım, bir Umutsuz Dağ var. Bu Umutsuz Dağ'da, bir Nurşen Hanım var. Onun bir balığı var, bir de ışığı. Onu getirdirirsen, işde senin eve çok güzel olur -diyor- Ağbine söyle, ağbin gitsin getirsin," diyor.

Çıkıp gidiyor bu karı. Biraz sonra ağbisi geliyor eve. Gız:

"Ağbi, böyle böyle, bir Umutsuz Dağ varımış, orda bir Nurşen Hanım varımış, onun bir balığıynan bir ışığı varımış. O gelirse, bizim evimiz çok daha güzel olacak. Bunu, ben istiyorum," diyor.

"Pekiye -diyor oğlan- onun için hiç üzülme kardeşim. Ben, onu, hemen getiririm," diyor.

Bu çocuk, hemen yüksüğü yalıyor, bir arap çıkıyor. Arap diyor ki:

"Nereye?"

"Bu , Umutsuz Dağ'a, beni götüreceksin," diyor.

"İşde evladım, gitme. Umutsuz Dağ, adı üsdünde, işde, sen gidersen, gelemezsin, ölürsün," diyorsa da,:

"Yok, hayır, ben gidecâm -diyor- kız kardeşimin isteklerini yapacâm," diyor.

"Öyleyse, yum gözünü,"

Yumuyor gözünü. Bu arap, bunu alıp götürüyor. Sonra:

"Aç gözünü, bakim," diyor.

Açıyor gözünü. Arap soruyor:

"Ne var, neriye kadar geldin?"

"Tamam, Nurşen Hanım'ın evine geldik," diyor.

"O zaman, bak evladım, önce abdestini al, namazını kıl.

Üç de, "Kulhuwallahu"yu oku, de ki; "Nurşen Hanımın balığı, ışığı, ben gidiyorum, sen de gel," de. Öyle der demez, bu yüzüğü yalıyacaksın," diyor.

"Pekiye," diyor çocuk.

Çocuk gidiyor, abdest alıyor, duâsını okuyor:

"Nurşen Hanım'ın ışığı, balığı, ben gidiyorum, siz de gelin," diyor, hemen yüksüğü yalıyor, arap çıkıyor. Arap hemen, çocuğu alıyor, yeryüzüne çıkarıyor. Çocuk eve geliyor ki, balık da gelmiş, ışık da gelmiş. Fakat, ne ışık yanıyor, ne de balık oynuyor.

Aradan bir hafta geçiyor. Yine, teyzeleri bu çocuğu görüyor. Cadı karlıya gidiyorlar:

"Nâpacaksan, yapacaksın, bu oğlanın bu gızı, ortadan kaybedeceksin, imkanı yok," diyor.

O gece, bu garı gene geliyor, diyor ki:

"İşde yavrucuğum, işde evladım, bu Nurşen Hanım'ın, Umut-suz Dağ'da bir ceylanı var, bir tazısı var. Bunnarı da, sen ağ-bine getiddir. O zaman, ceylan tazıyı govalar, ışık yanar, balık oynar, çok güzel olur," diyor.

Yine, ağşam, ağbisi geliyor. Kız, onnarı da istiyor. Oğlan:

"Pekiye bacım, gederim," diyor.

Bu dutuyor, yüksüğü yalıyor, yine arap çıkıyor. Yine yalvarıyor, arap diyor ki:

"Gitme, bu son gidişin olur," diyor.

"Hayır, kız kardeşimin istediği vaadleri yerine getireceğim," diyor.

"Öyleyse, abdestini al, namazını kıl. Yine öyle söylersin:

"Tazı ile ceylan, ben gidiyorum," dersin, sen gelirsin, onnar da peşinden gelir," diyor.

Bu çocuk, gene geliyor, abdestini alıyor, namazını kıllıyor, duâsını okuyor, o sözleri söylüyor, bu çıkıp geliyor. Çocuk geliyor, hemen yüksüğü yalıyor. Arap çıkıyor, bunu alıp

getiriyor. Eve geliyor, bakıyor ki, tazi da gelmiş, ceylan da gelmiş. Ama, hiç birisi ne oynuyor, ne koşuyor.

Yine, aradan bir müddet zaman geçiyor. Teyzeleri gine geliyor, oğlanı gine görüyorlar. Cadı garı, gine geliyor:

"İşde, bunnarın sahibi, bir Nurşen Hanım vardır. Bunu getirirseniz, ışık da yanar, balık da oynar, tazi ceylanı govalar, çok güzel olur," diyor.

"Pekiyi," diyor kız.

Bunnarı kız, ağbisine söylüyor. Ağbisi diyor ki:

"Tamam, giderim," diyor.

Babası da, ölmeden önce, buna bir duâ vermişmiş:

"Oğlum, başın darda kaldığı zaman, bunu okuyacaksın. Devamlı yanında taşı," demişmiş.

Bu çocuk, gine yüzüğü yalıyor, arap çıkıyor. Diyor ki:

"İşde oğlum, getme,"

"Hayır, gideceğim -diyor- bu geliş de son," diyor.

Bu gidiyor. Arap:

"Öyleyse, abdestini al, namazını kıl; "Nurşen Hanım, ben gidiyorum, sen de gel," de. Bu yüzüğü de yala," diyor.

Bu dutuyor artık, namazını kılıyor, duâsını ediyor, ordan sonra:

"Nurşen Hanım, ben gidiyorum, sen de gel," diyor.

Amma, çocuk, yüzüğü yalamayı unutuyor. O anda ses geliyor, diyor ki:

"Dize kadar daş ol,"

Çocuk, dize kadar daş oluyor. Bu, öte dönüyor, beri dönüyor çıkamıyor. Diyor ki:

"Bir daha sesleniyim bakım, Nurşen Hanım ne cevap verecek -diyor- Nurşen Hanım," diyor. Nurşen Hanım:

"Göbeğene gadar daş ol," diyor.

Bu çocuk daş oluyor. Bu defa bacısına gızıyor:

"Allah bacım şöyle olaydın, Allah bacım böyle olaydın. İş-
de, beni duzzâ düşürdün," diyor. sonra da:

"Bir daha çağırıyım bakîm," diyor.

Bir daha çağırıyor. Nurşen Hanım:

"Göğsüne kadar daş ol," diyor.

Çocuk, taş oluyor. Birden aklına, babasının verdiği, o duâ-
lar geliyor. O duâyı okuyunca, vücudunu örten,, bütün taşlar dö-
külüyor. Yüksüğü yalıyor:

"Nurşen Hanım, ben gidiyom, sen de gel," diyor.

Oğlanın garşısına arap çıkıyor, bunu yeryüzüne çıkarıyor.

Diyor ki:

"Bak bakîm, yeryüzünde ne var?"

"Simsiyah bir bulut var,"

"Tamam, Nurşen Hanım gidiyor," diyor.

Oğlan varıyor, bakıyor ki ne görsün? Balık oynuyor, ışık
yanıyor, tazi ceylanı kovalıyor, ev çok güzel. Kız kardeşi, öy-
le neşeli. Artık, bu Nurşen Hanım ile tanışıyorlar. Kız, su geti-
riyor, oğlanın eline yüzüne döküyor. Oğlan, elini yüzünü yıkı-
yor. Bu, Nurşen Hanım diyor ki:

"Sana, bir şey söyleyeceğim,"

"Ne söyleyecen?"

"Şu padişahın evine gireceksin. Onu, evine davet edecek-
sin. Padişah, eve geldiği zaman, evin içindeki şeyleri görünce:
"Allah Allah, her şey altın, benim evimde, böyle bir şey yok,"
der. O zaman, gözlerini onun elinden hiç ayırma. Eğer, bir tane
bir şeyini aldığı zaman; "Hırsız var," de. Ama, asgeriyle, sağ-

meniyle, bir gün davet edeceksin," diyor. Oğlan:

"Pekiyi," diyor.

Bu dutuyor, padişahı, evine davet ediyor. Padişah geliyor, bakıyor ki, hiç gendi evinde olmayan şeyler, bunun evinde var. Bunnar, yiyorlar, içiyorlar, konuşuyorlar, padişah, gendi gendine:

"Benim evimde, heç böyle şeyler yok," diyor. Çocuk diyor ki:

"O, Allah'ın takdir-i ilâhisi," diyor. Padişah:

"Bir gün de, ben seni davet ediyorum. Asgerinle, sağmeninle gel," diyor.

"Pekiyi," diyor oğlan.

Bu padişah, bir gün dutuyor, asgeriynen, sağmeniynen, bunun evine varıyorlar. Nurşen Hanım diyor ki:

"Şu kutuyu al, götür, ortaya koy. De ki: " Açıl sofram açıl, türlü nâme saçıl," de, geri çekil," diyor.

Bu çocuk düşünüyor:

"Allahım, yâ Rabbim, bir guru sofraya, ben nasıl yapayım? Asgerin, sağmenin garnını, ben nasıl doyuracâm?" diyor.

Bu, öyle üzüle üzüle, artık çocuk, sofrayı getirip açıyor:

"Açıl sofram açıl, türlü nâme saçıl," diyor.

Çocuk, geriye çekiliyor ki, böyle, görülmedik yemekler. Masalar, sofralar doluyor. Çiçeğiymiş, bilmem nesiyimiş, her şeyi var. Padişahın asgeri, sağmeni yiyor, ediyor, heç bir yerinden bir şey eksilmiyor. Artık diyor ki:

"Bütün herkes, yedi içdi, yâ Allah, yâ Bismillah de, dürül sofram dürül," de, sofrayı dür gel," diyor.

Çocuk, sofrayı dürüyor, getiriyor. Getirdikten sonra, padişah diyor ki:

"Bir gün de sen, asgerinle, sağmeninle gel . Bana davetlisin," diyor.

"Pekiye," diyor.

Ama, çocuk kendi kendine düşünüyor:

"Allahım, benim asgerim, sağmenim yok, üç gişiyik. Ben, asgeri, sağmeni nerden bulacağım?" diyor.

Bu, artık, Nurşen Hanım'ın yanına varıyor:

"Padişah, böyle böyle dedi," diyor.

"Pekiye, şu merdüvene çık; "Dağlar taşlar, asger olun, filan yere buyurun," de." diyor.

Oğlan, merdüvene çıkıyor, öyle söylüyor. Öyle söyler söylemez, dağlar, taşlar, böyle inileyerek asger oluyor, sağmen oluyor. Padişahın sarayının her yeri doluyor. Padişah, bir bakıyor, diyor ki:

"İmkani yok, ben bunnarın karnını doyuramam. Benim yemeğim yetmez," diyor.

Geliyor, çocuğa diyor ki:

"İmkani yok, ben senin asgeriyin, sağmeniyin karnını doyuramam -diyor- Çok kalabalık," diyor.

Çocuk gidiyor, Nurşen Hanımın yanına varıyor, durumu anlatıyor. Nurşen Hanım:

"Git, de ki; "Asgerler, sağmenler, dağ daş olun, herkes yerine otursun," de," diyor.

Çocuk, öyle söylüyor. Tekrar, asgerler daş oluyor. Nurşen Hanım diyor ki:

"Gideceksin, tekrar bu padişahı davet edeceksin," diyor.

Tekrar padişahı davet ettiğinde, o der ki:

"Ne kadar güzel bir ev. Ben, şimdiye kadar böyle ev görmedim -der -. Allah Allah, ben bir şeye hayret ediyorum -der-. Sen; "Neye hayret ediyorsun?" dersin, "o da der ki; "Yâ, ben ömrümde, böyle ev görmedim, böyle yemek yemedim," der -diyor-

O zaman, sen de de ki; "Ben de bir şeye hayret ediyom," de. O da sorar; "Sen, neye hayret ediyorsun?" der. O zaman, "Hiç bir kadın, köpek encâ doğurur mu?" dersin -diyor- Sen öyle de, sonunu sen bana bırak," diyor.

Bu padişah, geliyor evine. Yemek yiyorlar, içiyorlar. Padişah, böyle kendi kendine söylüyor. Diyor ki:

"Ben, hayret ediyorum. Ben bir padişahım, böyle bir şeyim yok. Ne bir ziyafet çekebilirim böyle, ne de böyle güzel evim var," diyor. Oğlan da diyor ki:

"Padişahım, ben de bir şeye hayret ediyom," diyor.

"Sen, neye hayret ediyorsun yavrum?" diyor padişah. Oğlan:

"Hiç bir kadın, köpek encâ doğurur mu?" diyor.

"Evet, doğurur,"

Hemen, oradan Nurşen Hanım çıkıyor. Ama, bu, daha önce heç gendini göstermezmiş. Nurşen Hanım diyor ki:

"Hayır, hiç bir kadın, köpek encâ doğurmaz," diyor.

"Eee, benim hanımım, köpek encâ doğurdu," diyor padişah.

"Senin karın, köpek encâ doğurmadı. Şu çocuklar da senin.

Bak, yarı saçları altın, yarı saçları gümüş. Karın, böyle vaademişti, çocukların böyle doğdu. Baldızların çekemedi, bu çocukları atdırdı," diyor.

Nurşen Hanım öyle der demez, çocuklarının padişah, hemen sarmaş dolaş oluyorlar:

"Vah, bu bizim babamızımış," diyorlar, bunnar, sarılıyorlar.

Padişah, haber gönderiyor, diyor ki:

"O, yedi yol ağzındaki kadını çıkarın, hemen götürün," diyor.

Hemen gidiyorlar, kadını çıkarıyorlar. Artık, bunu geyin-

diriyorlar, guşandırıyorlar. Padişah diyor ki:

"Kırk gün, kırk gece davul çalınacak -diyor- Ben, tekrar evlenecâm," diyor.

Ordan, artık Nurşen Hanım diyor ki:

"Hayır, önce biz evlenecâk, ondan sonra siz evleneceksiniz," diyor.

Kırk gün, kırk gece, bunnar düğün kuruyorlar. Nurşen Hanımla o çocuk evleniyor. Ondan sonra da, gendileri evleniyor.

Padişah, baldızlarını da çağırıyor, o gariyi da çağırıyor, diyor ki:

"Kırk katırımı istersiniz, kırk satır mı istersiniz?" diyor.

"Vallâ, kırk satırı nâpalım? Kırk katırı ver de, biner gideriz," diyorlar.

Onnarı, kırk katıra bağıyorlar, masal da böyle bitiyor.

Selbi DİYAROĞLU

46. GÜL SENEM

Bir varımış, bir yokmuş. Vakd-i zamanında, bir tene fâkir adam varımış. Bu adamın, heç bişiye yoğumuş. Bu, köyünün mallarını, naharını güderimiş. Bu adama, herkes:

"Hergeleci Memmet geldi, Hergelâci Memmet getdi," derimiş.

Bu adam, hanımına varmış, demiş ki:

"Hanım, bu böyle olmayacak. Biz, senînen, başka melmekete göçek," demiş.

Bunnar, bir merkebe bir gat ırtı yüklemişler, çıkmışlar yola. Gederken, gederken, bir köyün oriye varışın, adam demiş ki:

"Burda, bu gün geceliyek," demiş.

Orda gecelemişler. Orda geceliyeşin, içecek su bulamamışlar. İçecek su için, bir kuyuya kova uzatmışlar. Kovayı uzatışın, çekmiş çıkmamış, çekmiş çıkmamış, hanımına:

"Hanım hanım, gel hele gel, kova çıkmıyor,"

Kovayı çıkartmışlar ki, bulanık, çamırlı bir su! Bir daha atmışlar helkeyi. Bu sefer de altın dolmuş çıkmış. Altını görüşün, adam demiş ki:

"Biz zengin olduk hanım, biz burda bir yer bulalım, bu köye yerleşelim," demiş.

"Olur," demiş hanımı.

Bunnar, o köye yerleşmişler. Bunnarın da, heç çocuğu olmazmış. Bu adama, Allah orada bir çocuk vermiş. Çocuk oluşun, işde köylülük, adam bilmemiş. Çocuk dünyaya gelmiş, çocuğun göbeğini kesecek ebe bulamamışlar. Göbek kesmeye şaşmış galmışlar. Gece, üç tane hûri gızı peydâ olmuş. Bu kızlar demiş ki:

"Bak amca, biz bu gızın göbeğini kesecâk, ismini de biz guyacâk," demişler.

Biri demiş ki:

"Güldükce, yanağında gül açsın,"

Biri de demiş ki:

"Ağladıkça, gözlerinden inci mercan dökülsün,"

Biri de demiş ki:

"Yürüdükçe, çayır çimen bitsin,"

Bu gıza, bu ismi gürmüşlar. Bunnar, gayıp olmuşlar. Bunnar gayıp oluşun, bu kadın çocuğunu her yıkamaya, çocuğu yıka-
dığı suyu, böyle inci-mercan dökülürümüş. Çok da fâkirlerimüş.
Bir gün, bu kadın, bunu eline almış, baggallara eletmiş, demiş
ki:

"Siz, bunu alır mısınız?" demiş.

"Benim, buna gücüm yetmez," demiş adam, o baggal .

Gadın, ötekine varmış:

"Sen alın mı?"

"Yok,"

Öteki baggala varmış. Adam demiş ki:

"Ne isdiyon?"

"Eve eşya alacâm,"

İşde, eve ne lâzımsa, kadın onu almış. Onnarı alıp gelmiş.
Bunnarın gızları da ünlenmiş getmiş. Her yerden ünü duyulmuş.

"Filan yerde, filan gız var, bu şekilimüş," diye.

Bir memleketin padişahının oğlu, bunu duymuş. Padişah de-
miş ki:

"Ben, bu gızı görmeye gedecâm,"

Vezirleriyle gelmiş ki padişah, bu gızı görmeye. Demiş kine
padişah:

"Bir su getirsin kız,"

Gız, su getirmiş, bakmışlar ki, gızın getdiği yerde çayır çimen bitiyor. Suyu, yüzüne atmışlar, inci-mercan dökülüyor.

"Gül," demişler.

Gız, gülmüş ki, yanağında gül açılmış. Padişah:

"Peki, ben bu gızı, oğluma alacâm," demiş.

Padişah, bu gızı oğluna bitirmiş. O gün, gelin götürücâmiş. Gelin götürülecek zaman da, gızın dadısı varmış, onun da bir yetişmiş gızı varmış. Dadısı, gısgandığından, diyor ki:

"Ben, bu gıza işgence ederim, padişahın oğluna gendi gızımı veririm -diyor- Gızım, orada rahat eder," diyor.

Bu padişahın oğluna, bu gelini götürüyorlar, dadısıyla beraber. Onnar önden gediıyor, gız arkadan varıyor.

Bu kadın, bir köfte yapıyor, sade duzdan. Gediıyor, yola varıyor," Gız:

"Acıkıdık dadı, bir köfte ver," diyor. Dadısı:

"Gözünün birini ver, verim köfteyi," diyor.

Tabii, bu açlık, gızın canına işliyor. Gözünü alıyor bu kadın, gıza bir köfte veriyor. Az daha gediıyorlar, gız gene:

"Susadım," diyor.

"Gözünün ötekisini de ver de, suyu verim," diyor dadısı.

Bu, öbür gözünü de veriyor, suyu alıyor. Kadın, bu gızı, oradan, arabadan yitiyor. Gendi gızını götürüyor, padişahın oğluna. Gendi gızını götürüşün, mahşer guruluyor:

"Padişahın oğluna, böyle böyle, ünnü bir gelin geliyormuş," diye.

Tabii, o bakıyor, bu bakıyor, gızda heç bir hareket yok. Kör gız orda galdı.

Bu kör gız, orda ağlarkan ağlarkan, önüne inci-mercan yağılıyor gızın, ağladıkca. Ora da bir dağın başıyımış, kimse yok. Oralara yakın bir yerde de bir Avcı Ahmet varımış. Bu adam diyor ki:

"Ben, bu gün ava gedecâm,"

Ava gediıyor. Bu adam, gederken gederken, bunun av köpeği goşuyor. Goşusun, dutuyor bu adam geliyor, bakıyor ki, bir kör gız! Kör gız, ağlıyor. Adam diyor ki:

"Ben, bu körü alıp, evime götürürüm," diyor.

Adam, kör gızı alıp, eve getiriyor. Amma, bunun avradı dıkmıyor içeri:

"Benim başımın belası biridi, bir de kör mü getirdin?" diyor.

"Gız hanım, öyle olur işde, böyle olur işde, iyi olur,"

"Yok, isdemem," Diyor ki adam:

"O yerinde, altın da varıdı. Ben, onu da getirecâm," diyor.

Adam öyle diyeşin, gadın gapıyı açıyor. Diyor ki gız:

"Sen, ordâ altına getme. Ben sana, daha çoğunu yaparım -diyor- sen heç getme. Siz, bana bir gazan su verin," diyor.

Buna, bir gazan yıkanacak su veriyorlar. Tabii, gız yıkan-dıkça altın önüne öyle yağılıyor. Bu adam zengin oluyor. Bu, kör gıza diyor ki:

"Senin, ne dilân var? Dile dilâni de yerine getiriğim," diyor, avcı adam. Gız:

"Benim dilâm, beni getirdiğin yere, bir türbe yapdır. Gapılar açılıp örtüldükçe, birbirine vurdukça, "Talihsiz Senem" desin -diyor- "Gül Senem" desin," diyor. Adam:

"Başga bir dilân var mı?" diyor.

"Bir de, bir dilâm var. Benim, padişahın oğluna geden da-

dımda gözlerim var. Get de, o gözlerimi getir, geri yerine dak," diyor. Adam:

"Nasıl getirecâm?" diyor.

"Ben sana, bir top gül veririm. Sen, bu gülü; "Gül satıyorum, gül satıyorum," diye diye, padişahın evine gadar gedersin. Orada, bunnar; "Neye veriyorsun?" diye sorarlar. Sen de;,"Bir çift göze veriyom," diyen, orda sataşsın -diyor- O göz, benim gözüm. O gözü getirir, bana takarsın," diyor.

Zaman geçiyor. Bu, padişahın gapısına geliyor:

"Gül satıyorum, gül satıyorum," diyor. Dadı:

"İşde kızım, bak gül satılıyor. O Ayşe'nin gözlerini ver de, o gülleri al. Gocan gelirken; "Bu gün, açma zamanıydı gülümün. Güldüm, yanağımda gül açdı," de. Gocanı garşıla," diyor.

Bu kız, gözü veriyor, gülleri alıyor geliyor. Padişahın oğlu da, avdan dönüyormuş. Sarayları da kırk merdüvenliyimış. Bu kız, yirmi merdüven gendi iniyor, yirmi merdüven de gocası çıkıyor, orada garşılıyor gocasını. Diyor ki:

"Bu gün güldüm, yanağımda gül açdı. Ben de sana getirdim," diyor.

Oğlan, gülü eline alıyor, şöyle bir kokuluyor ki:

"Oh -diyor- gülü geldi, gendi de gelir inşaallah," diyor.

Öyle diyeşin, dadı diyor ki:

"Gızım, ne dedi gocan?"

"Ana, dedi ki; "Oh, gülü geldi, gendi de gelir inşaallah," dedi," diyor. Anası:

"Ayvah,, öyliyeşin, gızın yerini biliyor," diyor.

Öyle diyeşin:

"Dur, onun golayı var -diyor- Onun golunda, bir bilenziği var. O bilenziği çıkartdın mı, o ölür. Ben onu, arar arar, mem-

leket memleket gezer bulurum," diyor.

Bu garı, şimdik yola düşüyor. Gederken, gederken, bu gızın olduğu yere tesadüfen ıras geliyor:

"Gızım, -diyor- beni misafir alınız mı? Ben, Hicaz'a gidiyordumuda da, yolum garangılığa galdı, gedemedim," diyor.

"Buyur teyze, misafir, Tanrı misafiridir," diyor.

Tabii, gızın gözleri dakıldı. Galan görüyor. İçeri alıyorlar garıyı. Garıyınan gızın yatdığı oda da aynı odayımış. Garı, gece kalkıyor, gızın golundâ bilenziği alıyor, gediıyor. Kimse nin habarı bile olmuyor. Ev sahibi, bekliyor misafir kalkacak, bekliyor gız kalkacak, amma kimsecikler görünmüyor. Adam diyor ki:

"Avrat, bu gız erken kakaradı, bizim ırbığımızı su doldururudu. Gızın, yüzde yüz başı boş dâl," diyor. Kadın:

"Get de, bir bak," diyor.

"Ben bakamam, icabında üsdü falan açık olur, sen bak," diyor adam.

Avrat, gediıyor, bakıyor ki, gız dünden ölmüş! Gız da, evliden vaadetmişmiş ki:

"Ben ölünce, beni o türbeye gömün," diye.

Gız ölmüş. Gız ölüşün, gızı o türbeye gömüyorlar. Öte taraftan da, padişahın oğlu, gülü kokuladığında, gız orada hamile galmışımış, gül koklanır koklanmaz. Bu gız, orada hamile yatıyormuş. Kömdükleri yerde, çocuk dünyaya geliyor. Dünyaya geldiğinde, o türbenin içinde, kadın yatar, çocuk da bunun göğsünü emer dururmuş.

Padişahın oğlu, bir gün diyor ki vezirine:

"Haydi senînen, şöyle bir gezek. Mal bulursak senin, can bulursak benim,"

Bunnar geziyorlar. Geze geze, o türbeye doğru yaklaşıyorlar. Bu türbeye yaklaşışın, bakıyorlar ki, içinde bir çocuk, ölünün yanında yatıyor, onun göğsünü emip duruyor. Tabii, kadın ölmemiş. Golundâ bilenzik çıkışın bayılmış. Padişahın oğlu diyor ki:

"Ben, bu çocuğu götürüp, bakıdacâm," diyor.

Padişahın oğlu, ölü kadının yanından bu çocuğu alıyor, evine getiriyor, bunnara veriyor. Diyor ki:

"Bu çocuğa iyi bakacânız. Çıt çıkarırsanız, ben size yapacâmı biliyom," diyor.

Amma, bu çocuk, sandâ bakıp bakıp ağlarımış. Anasının bilenziğinin orda olduğunu bilirimış. Sandığı açıp da, çocuğu oriye goydukları zaman, çocuk sesini keserimış. Ordan çıkartdılar mı, gene ağlarımış.

Bir gün, padişahın oğlu geliyor ki, çocuk ağlıyor.

"Niye ağlıyor bu çocuk," diyor.

"Sandık için ağlıyor," diyorlar.

"Açın bakım, o sandıkta ne var?"

Sandığı açıyorlar. Çocuk uzanıp, anasının bilenziğini eline alıyor. Eline alışın, padişahın oğlu diyor ki:

"Siz, bunu hazırlan da, anasına götürüyüm. Anasını emsin de gelsin," diyor.

Oğlan, çocuğu gene türbeye eletiyor. Bu, bilenziği alıp da, gızın goluna dakışın, gız ayakıyor. Ayakıncak, diyor ki:

"Sen, is misin, cis misin?"

"İsim de, cisim de, sizi yaradan Allah'ın guluyum. Ben, böyle böyle oldum. Beni, babam padişahın oğluna gelin verdiyidi. Benim dadım, beni atdı da, gendi gızını gelin götürdü. Benim de, golumdaki bilenzik çıkışın, ben bayılmışım, öte tarafda da gül

koklanışın, ben hamile galdım. Güldüm de, gülümü satdırdım, gözlerimi geri getiddirdim," diyor.

"Eee..., pekiyi, o sen misin?"

"Benim,"

Bu, padişahın oğlu, bunu götürüyor. Gırk gün, davul düdük çaldırıyor, bunu genegeri gelin alıyor. Gızını da, gelini de, anasını da eline alıyor:

"Gırk gatır mı isden, satır mı isden?" diyor.

"Gatır isderik," diyorlar.

Padişahın oğlu, gatırın guyruguna, bunnarın ikisini de bağlatıyor.

Gendiler de, yiyor, içiyor, murazlarına geçiyorlar.

Fadime FİLİK

47. HELVACI GÜZELİ

Evel varımış, bir varımış, çok söylemesi günahımış. Bir köyde, bir imam varımış. Bir de, orada bir adam varımış. Bu adamın, bir gızı, bir oğlu, bir de avradı varımış. Bunnar Hacc'a getmek isdiyorlarımış. Diyorlarımış ki:

"Allah, biz bu gızı, kime amanat etsek de getsek? En iyisi köyün imamına amanat edek," demişler.

Bunnar, garı-goca, oğlannarını da alıp, Hacc'a gedicileri-miş. Köyün imamına, kızlarını amanat etmişler. Demişler ki:

"Gızı, içeriden çıkartma (harçlığını da bol bol vermişler gızın), pencereden gonus, gızın isdâni getir çarşıdan. Biz geleneâdar, sahip ol gıza," demişler.

"Olur," demiş imam.

Bunnar, getmiş Hacc'a. Bu hoca, bir gün böyle, iki gün böyle, derken, gıza âşık oluyor. Demiş ki:

"Sen, beniyinen iyi olacân?"

"Nasıl olur, öyle şey olur mu?" demiş gız.

"Yok, benînen iyi olacaksın,"

"Olacaksın-olmıyacaksın" derken, bakmış ki hoca, gene gızdan yüz bulamamış. Bir gün gene, bir cadı garısı varımış. Demiş ki:

"Get, şu gıza de ki; "Padişah ilan verdi, herkes mecburen hamama gelecek, dedi," de" demiş.

"Olur," demiş garı.

Garı gelmiş, demiş ki:

"Gızım, padişah ilan verdi, bütün millet, genç kızlar, avratlar, mecbûren hamama gelecek," demiş. Gız:

"Olur, sen gel, beni götür ebe," demiş.

Garı gelmiş, gızı hamama eletmiş, gızı içeri goymuş ki, ondan başka hiç kimse yok!

"Hanı ebe, herkes gelecek diyordun?" demiş.

"Şimdi gelecekler gızım,"

Garı, çıkmış getmiş ki, hoca, gızın garşısına çıkmış. Gız bakmış ki, gurtulacağı yok. Hocaya demiş ki:

"Gel, evelâ ben seni banyo yaptırîm, ondan sonra olur," demiş.

Gız, hocayı otuddurmuş, gafasını sabınnarkan, sabınnarkan, sabınnarkan, şimdi ordan eline bir çıbık almış amma, hocaya yanaşmış. Ver Allah ver... Hoca, gözünü açdikca, sabın gözünü yakarımış, gız buna vururumuş. Hoca gözünü açarımış, gız vururumuş. Sonunda, gız kaçmış, varmış içeriye dikılmış. Gıpyı da üzerinden örtmüş.

Hoca, gızı kaçırınca:

"Başga olacak dâl, bir mekdup yazîm bunun babasına," demiş.

Hoca, mekdubu yazmış, Hac'daki gızın anasînen babasına demiş ki:

"Siz getdiniz, gızınız köyün nâdara genci varısa, hepiciğini eve alıyor. Baş gelemiyom gızınıza," demiş.

Mekdup, gızın anasînen, babasının eline geçmiş. Babası, okumuş ki, durum böyle böyle. Gızın gardaşına demiş ki:

"Get, bacını öldür, gannı köynani bana getir," demiş.

Gızın gardaşı, genegeri köye gelmiş. Bacısına demiş ki:

"Bacım, böyle böyle,"

"Yok gardaşım, öyle bişe yok," demiş gız.

"Bacım, sen bu evden kaç. Sirtindâ köynâ de çıkart, bana ver," demiş oğlan.

Oğlan, bacısının köynâni almış. Bu, bir davşan vurmuş, köynâni, davşan ganına belemiş, babasına götürmüş.

Gelelim biz şimdi gıza. Gız, kaçmış kaçmış getmiş, başka bir memlekete. Ormannığa varmış, ikindin olmuş. Çıkmış ağacın başına. Bakmış ki, ordan bir avcı gediıyor. O da, padişahın oğluyumuş, avdan geliyorumuş. Padişahın oğlu, gafasını galdırıp, ağacı dânemmiş ki, orada güzel bir gız var! Buna:

"İs misin, cis misin?" demiş.

"İsim de, cisim de," demiş gız.

Padişahın oğlu:

"İn de, seni eve götürüyüm," demiş.

Gız ağaçdan inmiş, padişahın oğlu, bunu terkisine almış, eve eletmiş. Bakmış ki, gız çok güzel, hemen buninen evlenmiş. Galan, bunnar garı-goca olmuşlar. Bunun, üç tene oğlu olmuş. Bu üç oğlandan sonra, tabii aradan epeyce bir zaman geçmiş. Padişahın oğlu demiş ki:

"Hanım, memleketine gönderiyim mi seni? Ananı, babanı özledin mi?" demiş.

"Özledim, gönder," demiş gız.

"Pekiyi,"

Padişah, bunun yanına başveziri vermiş, bir tabır da asger vermiş, bunu yollamış. Bunnar, gona gona gederlerimmiş, yolları çok uzağımış. Bunnar, ağşam oluşun, bir yere gonaklamış. Gonakliyeşin, bu, başvezir demiş ki:

"Beniyinen iyi olacân?"

"Yok, imkanı yok olman," demiş gız.

"Öyliyese, çocuğunun birini keserim,"

"Kesersen kes, olman."

Başvezir, çocuğun birini kesmiş. Sabah olmuş, ordan gene, eşyalarını yükletmişler. Gene bir yere varmışlar, gene ağşam olmuş, orada gonaklamışlar. Gene, bu başvezir demiş ki:

"Benînen iyi olacân," demiş gıza.

"Olman, iyi olman," demiş gız.

"O zaman, ikinci çocuğunu da keserim,"

"Kesersen kes,"

Adam, onu da kesmiş. Bunnar, bir gonak daha gonaklamışlar. Başvezir, gene gızınan iyi olmak isdemiş. Gız, kabul etmiyeşin, adam üçüncü çocuğu da kesmiş. Bu son gonaklamada, galan gızın çaresi galmamış. Demiş ki:

"Şuraya, bir tuvalete gedîm de, geri gelirim," demiş.

"Gaçan," demiş, başvezir.

"O zaman, belime bir ip bağla," demiş.

Başvezir, bunun beline bir ip bağlamış. Avrat, açcık ireli varışın, orada da bir ağaç varımış. Gız, belindeki ipi çözmüş, o ağaca bağlamış. Ondan sonra, gaça gaç. Vezir, ipi çekerimış, ip sert gelirimış. O da, gızını belinde bağlı sanarımış. Vezir, sabaha garşı, varmış bakmış ki, ne görsün? Avrat gaçmış getmiş, ip, bir ağaçda bağlı duruyor!

Bu gız, gaçmış gaçmış, hava da galan ışırmış, bir çobanın yanına varmış. Çobana demiş ki, parası da varımış cöbünde:

"Şu, sırtıyan pırtısînen, bir kötü goyun kes, bunun garını-
nı bana ver," demiş.

Gız, buna biraz para vermiş, çobanın sırtının pırtısını geymiş. Garının derisini de, gafasına geymiş. Olmuş bir Keloğlan! Kimse bilmiyor, bunun kadın olduğunu. Düşmüş şimdi yola. Gede get, gede get, gendilerin memleketine varmış. Bu, orada,

bir helvacı yanına çırak olmuş. O kadar güzel helva yaparımış ki, bunun adı; "Helvacı Güzeli" olmuş. Geldi Helvacı Güzeli, getdi Helvacı Güzeli, derken bu, gocası olan padişahın oğluyunan, Başvezir de, tüccarlığa çıkmışımış. Mal alırlar, mal satarlar, derken onnarın memleketine varmışlar. Oraya varmışlar. Akşam olmuş, bu gızın babasıgile, bunnar misafir olmuş. Ağşam olmuş, şimdiki gimi, gahve yok, bişe yok ya, hep bir eve toplarırlarımış. Herkes, bunun babasıgilin evine toplanmış. Bu, Helvacı Güzeli de gelmiş, şöyle oturmuş. Busalı:

"Herkes, birer hikâye annatsın," demişler

Derken, derken, sıra Helvacı Güzeli'ne gelmiş. Helvacı Güzeli demiş ki:

"Ben, hikâyeyi annatdım miyi, kimse yerinden gıpırdamıyacak. Tuvaletine gedecek olan, getsin gelsin. Ben, gapıyı kitleyip anakdarı alacâm," demiş.

"Tamam," demişler.

Gapıyı kitlemiş bu, anakdarı eline almış, gapının ağzına oturmuş. Başından geçenlerin hepsini, başlamış annatmaya. Demiş ki:

"Benim anam, babam, gardeşim Hacc'a getdi. Beni, köyün imamına emanet etdiler," diyeşin, hoca demiş ki:

"Benim tuvaletim geldi, ben dışarı çıkacâm," demiş.

"Duuur, altına et," demiş gız.

Gız, gene annatmasına devam etmiş:

"Bunnar Hacc'a getdi, beni hocaya amanat etdiler. Hoca, bana: "Beniyinen iyi olacân," dedi. Ben de olmadım. Beni, oyununan hamama çağıtdırdı. Orda, hamamda, gene; "Beniyinen iyi olacân," dedi -demiş- Banyo yapıdırmak bahanesiynen, bunun başına çaldım sabını, çaldım sabını, vurdum sopayı -demiş- Ondan sonra da,

gaçdım, eve geldim. Bu, babamın arkasından bir mektup yazmış. Mektup, babamın eline geçmiş. Babam, gardaşımı göndermiş. Gardaşım da, beni öldürmeye gıyamadı. Benim köynâmi aldı, bir davşan vurdu, onun ganına beledi. Gannı köynâmi, babama götürdü. Ben de, evden gaçdım. Epiye uzak gedişin, bakdım ki, ağşam olucu, bir ağacın başına çıkdım. Oradan, bir avcı geçiyorudu. O da, padişahın oğluyumuş. Beni aldı, evine götürdü. Buninen evlendik, üç tene çocuğumuz oldu."

Bu arada, vezir demiş ki:

"Benim tuvaletim geldi, dışarı çıkıcım,"

Gız, ona da demiş ki:

"Altına yap (Vezir, durumu hemen annamış). Gocam, dedi ki bana; "Hanım, memleketini özledin mi, seni gönderiyim mi?" dedi. Beni, başvezirinen gönderdi. Yola geldikçe, vezir bana; "Beniyinen iyi olacân," dedi. Ben olmadıkca, o çocuğumun birini kesdi -Bu arada, vezir yerinde duramaz olmuş- Ondan sonra, veziri gandırđım, oradan gaçdım. Geldim buraya, bir helvacı yanına çırak durdum, adım, Helvacı Güzeli oldu. İşde, o da benim," demiş, gız gafasındaki deriyi, meriyi çıkarıvermiş:

"Şu babam, şu gardaşım, şu gocam, şu vezir, şu da hoca," demiş.

Abarın, şimdi, orada millet birbirine girişmiş. Padişahın oğlu vezire, babası hociye, derken geri bunu padişahın oğluna vermişler.

Yemişler, içmişler, murazlarına geçmişler. Siz de geçin.

Meliha VARLI

48. MAYIL İLE ÂBI-I GÜNEŞ

Bir varımış, bir yokmuş, bir padişahınan, bunun bir veziri varımış. Bu padişahın da, vezirinin de, yedi seneden beri çocukları olmazmış. Bir gün, padişah, bir demir çarık, vezirine yaptırıyor, bir de gendine yaptırıyor:

"Haydi, bir çocuk bulanaça gedek," diyor.

Bunnar, yola çıkmışlar, az getmişler, uz getmişler. Bunnarın garşılarından, bir ihdiyar amca çıkmış. Ağ sakallı bir adamımış. Demiş ki:

"Yavrım, neriye gediye?" demiş. Padişah:

"İkimizin de çocuğu, heç yok. Çocuk aramaya gediye," demiş. İhdiyar:

"Size, ben bir elma veriyim. Yarısını hanımın yesin, yarısını da sen ye," demiş.

İhdiyar, iki alma çıkarmış, birini vezire vermiş, birini de padişaha vermiş.

"Gabiğın da, gısrığınıza verin," demiş.

Bunnar, sevinerek eve gelmişler:

"Hanım, böyle böyle," demiş padişah. Hanımı da:

"Amaan, Allah'ın vermediğini gulu mu verici? Amma, gene de senin hatırın galmasın, yiyem o zaman," demiş.

Bunnar, elmayı bölüşüp yemişler. Yedikden sonra, aradan dokuz ay geçince, bunun bir oğlu olmuş. İhdiyar da, elmayı verince demişimiş ki:

"Adını, ben gelmeden vurman,"

Çocuk, yedi yaşına dâmiş, hâlâ ismi yok! Vezirin de gızı olmuş, padişahın da oğlu. Bu çocuklar, yedi yaşına gelmiş, adı yok! Bunnarı; "Adı belirsiz, Adı belirsiz," diye çağırmaya başlamışlar. Padişah demiş ki:

"Bir gün, ziyafet çekim de, çocuğun adını vurduruyum," demiş.

Padişah, yemek yaptırmış, ekmek yaptırmış, milleti toplamış, sufralar serilmiş, yemekler yenmiş, ad konulacağı sırada, bir pir sakallı adam gelmiş. Geleneçe, padişah ayağa kalkmış amma, oradaki halk, hayrannıknan bunnara bakmış. Gelen, "deşirici" kıyafetinde, sakallı bir adam! Bu, padişaha elma veren adamıymış. Padişah, ayağa kalkmış, adamın elini, ayağını öpmüş amma, herkes, hayrannıknan bunnara bakıyormuş. Herkes:

"Padişahımız, niye böyle yaptı?" diyorlarımış.

Padişah, çocuğu almış, bunun dizine goymuş, ona ad vermesi için. Çocuk da, heç konuşmadan, öyle ihdiyarın yüzüne bakıyormuş. İhdiyar:

"Çocuk, ne bakıyon bana, mayıl mayıl?" demiş.

Adam gayıbolmuş. Çocuğu gucâna alıp da:

"Senin ismin şu," dememiş.

Millet, birbirine bakmış:

"Bu adamın ağzından ne çıkdı, ne konuşdu?"

"Ne bakıyon, mayıl mayıl?" dedi.

"Öyleyse, bu çocuğun adı, "Mayıl" olsun," demişler.

Çocuğun adı, "Mayıl" olmuş. Gel olmuş, get olmuş, çocuk onbeş yaşına dâyince, rüyasında, babasının âşık olduğu gızı görmüş. Buna âşık olmuş. Babası da, yedi sene harp yapmış, bu gızı alamamışımış. Yedi sene boyunca, adam gırdırmış, gene de, bu gızı alamamış. Bu çocuğun düşünce, gene aynı pir goca gelmiş, bir darak vermiş.

Mayıl, her gece düşünde, gızınan buluşurumuş. Gözünü yuma-naça gız gelirimmiş, gözünü açınca, heç kimse yok! Çocuk, sararır solarıymış. Vezirin gızı da, nişannısıyıymış (Hanı, bunnar bir elmanın yarısı oluyorlar ya? Onun için nişanlanıyorlar). Bu çocuk, derken, derken, derken, sararmış, solmuş. Çocuk, getgede düşmüş. Padişah, nagadar, dokdura, hekime götürdüyüse de, çare olmamış. Neyise, dokdurun birisi çok ısrar etmiş:

"Oğlum, derdin neyise, söyle?" demiş.

Dokdur öyle diyeşin, oğlan demiş ki:

"Dilinen mi söyliyem, telinen mi söyliyem?"

"Oğlum, söyle de, neyinen söylersen söyle," demiş.

Çocuk, cöbündeki darağı çıkartmış, şöyle önüne gomuş, orada güzel bir türkü söylemiş:

"Darân sahibini, senden isderim," demiş.

Yâni, "benim ilacım, bu darağın sahibi," demek isdemiş.

Padişah, şimdi, bu çocuğa düşman olmuş. Bir tek evladına düşman olmuş. Vezirlerine, cellatlarına demiş ki:

"Bunun, gözünü oyun, zindana atın," demiş.

Cellatlar, buna demişler ki:

"Eee, bunun gözünü oyması golay, zindana atması da golay, öldürmesi de golay. Amma bize, "bunu geri yapın," derse, yapması zor. Emir guluyuk, niyedek?"

Bunnar, padişaha varmışlar:

"Padişahım, gel, biz bunu götürerek, gözünü oymadan, "Gorku Dağı"na atak. "Gorku Dağı"nda canavarlar parçalar, bize hacetliği galmaz. Sen de, baba gatili olman," demişler.

"Oldu,"

Cellatlar, bu çocuğu, elmanın gabuğu ile doğan taya bindiriyorlar, bu çocuğu alıp, "ava gedyok" diyerek, alıp götürüyorlar.

Yiyorlar, içiyorlar, ondan sonra da, mahsusdan uyuyorlar (Çocuğun bildiği yok ya, gendiler, mahsusdan uyumuşculuğa vuruyorlar). Oğlan, sağa bakıyor, sola bakıyor ki, herkes uyuyor, gendi de yatıp uyuyor. Oğlan, orda uyuyuşun, Ahmed'i Mehmed uyandırıyor, Mehmed'i Hasan galdırıyor. Bunnar galkıyorlar, atları çekip, geri geliyorlar. Oğlanın atı, orda galıyor. Gece yarısı olunca, dışarı çıkıyor, gurtlar, canavarlar. O at, bunu altına alıyor, yedi gün üsdüne bunu goruyor. Arkadan geleni depikliyor, önden geleni kemiriyor, çocuğu ele vermiyor.

Yedi gün sonra, oğlan ata biniyor, sür ha sür... Bir yere geliyor ki, bir punarın başında, suteresi çıkmış, yemyeşil duruyor. Oğlan, nereye geldiğini de bilmiyor, hangi memlekete vardığını da bildiği yok. Çocuk, o punarın başına oturuyor, tereden toplayıp toplayıp yiyor. O da, acı tere! Ekmek yok, çörek yok. Orada da, bir ihdiyar garınının, yedi tene gızı varımış, yedisi de, birbirinden güzelimış. Garı, suya geliyor, punara. Punara, suya geliyor, suyu dolduruyor, oğlanı görünce, diyor ki:

"Vallaha, iye bir fırsat. Punarın başında bir deligannı oturuyor ki, yeme, içme, yüzüne bak, öyle güzel," diyor.

Bu, yemiyor, içmiyor, kızlarını geydirip, guşadıp, suya salıyor. Oğlan, heç birinin yüzüne bile bakmıyor. Derken, derken, bunnar oğlanı, misafirlige çağırıyorlar. Bir hafta-onbeş gün olunca, oğlanın rüyasında gördüğü adam, bunu alıyor, götürüyor. Bir, issiz çöle götürüyor. Bu issiz çöle götürüyor. Oğlan, issiz çölde ne yapsın ki? İlerde bir gonak! Orda da bir kız var ki, dünyalar güzeli. Amma, gendinin sevdiği kız diyal. Kız, yumurtayı ocağa koyuyor, yağını eridirken:

"Şu oğlana, bir bakım de geliyim," diyor.

Gız geleneçe, yağ harlıyor! O gızın da, bir gardeşi varımış.

Oğlan, onun gardeşiyinen, gan gardeşi oluyor:

"Benim başımda, bu derdim var arkadaş, beniyinen gediyorsan, düş yola," diyor

Bu, öteki oğlanı da alıyor, o gız orda galıyor. Amma, oğlan gıza süz vermiş:

"Gelir, seni alırım," diyen

Oğlan, gızı gandırıyor, gediıyorlar iki arkadaş. Gede gede, gene varıyorlar bir çöle. Orada da bir tek ev var. Başga ev yok.

"Niyedek?"

"Niyedek, bir varak bakım. Kim var, kim yok?"

Oriye de varıyorlar, ordan da bir arkadaş alıyorlar. Gız da iki oluyor, oğlan da iki oluyor. Amma, gız, gendinin sevdiğiyi- nen barabar üç oluyor. Gendinin sevdiği gızı, daha bulamıyorlar.

Bunnar, gederken, gederken, varıyorlar. Vара vara, bir su- yun kenarına varıyorlar. Suyun kenarında, bir kötü ev var! Bir, yaşlı garı oturuyor. Oğlan, garıya varıyor, diyor ki:

"Böyle böyle, Güneş adında bir gız var, Âb-ı Güneş. O gızı, bana bul, seni dünya malına gark ederim," diyor.

"Olur -diyor garı- ondan golay ne var. O, padişahın gızı. Onun uçun, neçe harsedenner oldu yavrım, amma kimse alamadı. Onu alabilsen, daha ne?" diyor.

"Nasıl eden ebe, o gızı bana bulun mu?"

"Bulurum. Bana, bir izarı alın. İzarı geyer bulurum," diyor.

O gızın da, gırk tene gapıcısı varmış. Gırkinci odada da, bu gız dururumuş. Garı, o gapıcıyı uyudurken, bu gapıcıyı uyudur- ken, bu izarı geyiyor, ondan, bundan derken varıyor:

"Âb-ı Güneş'i bana çağırın -diyor- Ben onun arkadaşının ana- sıyım," diyor.

Bunnar gediıyorlar, Âb-ı Güneş'e soruyorlar:

"Senin arkadaşın var mıydı? Buriye bir kadın geldi," Arkadaşının anası olurum," diyor, içeri alak mı?" diyorlar.

"Arkadaşım var," diyor, Âb-ı Güneş.

Garı, Âb-ı Güneş'in yanına varınca, ona, darağın ucunu görüyor. Gız, darâ görüşün, bekcilere diyor ki:

"Bu garı serbes, her zaman gelip gedecek," diyor.

Garı annadıyor:

"Durum böyle böyle," diyor. Gız da:

"Olur, sabah gızını da getir," diyor.

Zabah oluyor, garı izarı geydiriyor oğlana. Bunu alıp, gızın yanına götürüyor. Gızınan oğlan, orada konuşuyorlar. Üç gün üsdüne, bu garı oğlanı, "gızım" diyerek götürüyor. Derken, bu gızınan oğlan, kaçmaya garar veriyorlar. Kaçmaya garar verince, yamaç da da, üç tene adam, daha harbetmeye devam ediyor! Savaşda, adamlar gırıla gırıla galmamış. Bu geliş, tek tek harbediyorlarımış. Yani, kim kazanırsa, o gızı alacak. Oğlan:

"Var mısın, benimle gelmeye?" diyor.

"Varım. Üç atımız var, bunnarınan goç gimi güreşecân, hotlayınca, gursâna gadar kömecân (Yokarı hotlayacak, geri yere hatlayacak, gursâna gadar kömülecek, yeri yarıp girecek. Esgiden gazma yokdu, kürek yokdu).

Oğlan, gızın şartlarını kabul ediyor, dediklerini yapıyor, gızı hakediyor. Bu gızı, terkisine alıyor, garıcâzın yanına varıyor. Ona da, bir hâbe gözü altın veriyor, üç arkadaş, yola çıkıyorlar.

Bunnar, gede gede, en sondaki gıza varıyorlar. En sondaki gızı, önceki arkadaşına alıyor, sonraki arkadaşına da, en önce gördüğü gızı alıyor. Üç gişi oluyorlar. Bunnardan biri, Goç Garadumun, biri Mayıl, biri de öteki arkadaşları.

Gızlardan biri de rembil atarımış, fâla bakarımış. Bunnar, Mayıl'ın babasının olduğu yere yaklaşıyorlar. Gızlardan birisinin de, küçük bir köpeği varımış. O, koku alırmış, yâni zararı, kârı bilirmiş. Bu oğlan, önce babasının yanına varıyor. Oraya varınca, babası bunnarı, "teklif" ediyor. O sırada, rembilci gız diyor ki:

"Durum, böyle böyleyimiş. Bu teklife getmeden önce, ben bir rembil atıyım de, ondan sonra gedek," diyor.

Bu gız, bir rembil atıyor. Rembil atınca, gan görünüyor:

"Mayıl, gardaşım, gan görülüyor, babiyen yanına, doğrudan gedemen. Şu köpâ al, bu köpek neriye oturursa, oriye otur. Hangi yemâ yerse, ondan ye, hangi suyu içerse, ondan iç. Buna dırdırmadan, heç bir şeye ağzımı sürme," diyor.

"Olur,"

Babası, köşk düzlediyor, altına da guyu gazdırıyor. Üsdüne bütün minderleri, döşsekleri serdiriyor. Yemâ zehirli bişitdiriyor. Çayına, suyuna, hepisine zehir goyuyor. Oraya oturacak, guyuya düşecek, diye...

Mayıl'ınan köpek gelirken, bunnarı gapıda garşılıyorlar:

"Aman, padişahın evine köpek gelir mi?"

"Yook, bu neriye oturursa, ben oriye otururum. Bu ne yerse, ben onu yerim. Gabul ediyorsanız böyle. Ben, bundan ayrı yemem," diyor.

Bu köpek, dolanıyor, dolanıyor, döşşân üsdüne oturmuyor. Bunnara bir fisfos gediyo:

"Gene gurtardı yakiye," diyorlar (Gorku Dağı'ndan gurtuldu ya?)

Bu köpek, özel, oğlana gonan yemâ yemiyor, gediyo garşı-

daki tabakdan yiyor, oğlan da gediıyor ondan yiyor. Suyu da, baş-
ga yerden içiyor. Oglana heç bişe yapamıyorlar. Millet dağıldık-
dan sonra babası diyor ki:

"Oğlum, gel kâğıt, okey oniyek," diyor.

Kim, kimi üterse, o, ötekinin elini arkasına bağlayacak. Ol-
muyor, bu oğlan ütölmüyor. Derken, oğlan diyor ki:

"Birken ütölüyüm de, babam üzölmesin," diyor.

Gendi ütölüyor amma, köpek altında ağlarımış. Babası, gen-
dini üteneçe, oğlanın elini arkaya bağlıyor. Oğlunun elini arkaya
bağlayınca, oğlan:

"Yetiş Hızır Babam, yetiş, senden bir imdat," diyor, elini
çekiveriyor, elleri çözüüyor. Nagadar ipinen bağlıyorlarısı da,
yok.... Babası:

"Oğlum, senin elini ne zapededer?"

"Ederse, benim golunu, atımın guyrüğünün gılı zapededer," di-
yor.

(Bak, o gadar, ip kendir etmiyor da, atımın guyrüğünün gılı
zapededer diyor,) Bu oğlanın ellerini, atının guyrüğünün gılıyanan
bağliyence, bir daha çözülmüyor. Oğlan, golunu çekdikçe berkişi-
yor, çekdikce berkişiyor, heç çzemiyor. Adam, cellatları çağırır-
yor:

"Şunun, gözünü oyun, gamışlığa atın," diyor.

Bu, oğlanın gözlerini oyduruyor, atıyorlar bunu gamışlığa.
Bu köpek, senin gapından ekmek buluyor, eletiyor, orda bu oğlanı
ölmiyecek gadar besliyor.

Bir gün, oğlanın yatdığı yere, bir çit guş geliyor, guşlar
da birbirlerine bacıyımış. Biri, ötekine diyor ki:

"Ah bacım, şimdi, bu oğlan bizim dilimizden annasa. Biz kal-
kınca, silkiniverrik, bizden bir tüy düşer. Sağ cöbünde sol gözü,

sol cöbünde sağ gözü var. Gözlerini alsa da yerine goysa, bizim tüyümüzden de şöyle çalılverse, gözü açılır amma, güyo olur," diyor Öteki de diyor ki:

"Aman bacım, açılınsın da, güyo olsun," diyor.

Meğer, oğlan da, guş dilinden annarımış. Hemen, dediklerini yapıyor, gözleri açılıyor. Amma, gerçekden de, gözleri güyo oluyor.

Bunnar, bu durumdayıkan, babası garşı tarafa savaş açıyor. Asger galmıyor, gırılıyor. Millet gayrı, tek tek getmeye başlıyor, tek tek vuruşuyorlarımış. O iki arkadaşı da, Mayıl evlenmeyince, evlenmiyorlar, bacı-gardaş gımı duruyorlar. Mayıl'ın sevgilisini, Âb-ı Güneş'i goruyorlar. Padişah da, bir tek evladını atıyor da, daha gızı almak için harbediyor.

Mayıl'ın gözleri açılıyor amma, sırt yok, baş yok. Her yanı, hilim hilim olmuş vaziyetde, düşüyor yola. Sağa bakıp, sola bakkarkan, ğakarkan, âğşam üsdü, bir demirçi dügganına ıras geliyor. Demirçinin de, Allah'dan heç çocuğu olmazımış. Mayıl, bu demirçinin dügganına varıyor:

"Baba, oğlum olurum, boğaz tokluğuna, senin yanında galim," diyor. Demirçi:

"Ah, bire oğlum, Mayıl diye bir adı batasıcanın yüzünden, kimse galmadı. Goç Garaduman mı, ne zıkımisa, asger goymadı gırdı, padişah gırdırdı. Ben, daha böyle, enayi, alçak adam görmedim. Oğlunun avradını kaçıracak. Sabah da, sıra bende," diyor.

"Baba, gulun, gurbanın olurum, ben gederim senin yerine, benim bir garnımı doyor, bir de sırtıma geyecek bişe ver Allah rızası için," diyor.

Demirçi, bunu eve getiriyor, çimdiriyorlar, yediriyorlar. Adam, gendi sırtını buna veriyor. Bu, padişaha varıyor:

"Benim bir oğlum var, o benden daha genç. Ben getsem, ne annayacâm, yaşlıyım, benim yerime o getsin," diyor.

"Ohooo, bir adam artdı desâne," diyor padişah. Yani:

"Bu gün o gederse, yarin de sen geden," diyor, seviniyor, gabul ediyor.

Mayıl, bir topal gatıra biniyor, eline de bir silah alıyor, gediyor. Arkadaşları, bunu görünce, kızlara:

"Vallaha, şordan bir yiğit geliyor amma, Mayıl'a benziyor benzemeye de, gözleri güyo. Biz, bundan gorkuyok. Siz, zehiri özen, biz atdan düşerisek, dikin gafanıza, gene onnara teslim olman, ölün," diyorlar.

Oğlan, yannarina gelinçe, türküyünen annaşıyorlar, tanışıyorlar. Bunnar, öte dolanıp, beri dolanıp derken, şakayınan bunnar atdan düşüyor. O atdan düşüyor, daha önce de türküyünen annaşıyorlar ya:

"Bana derler bana Goç Garaduman,
Durup sorarsan gardaşım, hallarım yaman,
Bana acımazsan da, Âb-ı Güneş'e acı,"

diyen, türkü söylüyorlar, adam annıyor.

Mayıl, o gün ağşam, padişahın yanına madalyasını almaya gediyor. Mayıl, bir gün gediyo, iki gün gediyo, üç gün gediyo harbetmeye, dördüncüsü gün diyo ki:

"Altımdaki at, iyi diyal. Atım eyi olsa, ben onnarı öldürüm," diyo.

"Öldürün mü?"

"Öldürüm,"

Millet seviniyo, ziyafetler çekiliyo, ölümden gurtuldular ya? Padişah buna:

"Adı batasıcının atı şorda, onu çekin de, oniyinen harbet-sin," diyor.

Nagadar vezir niye varısa, hepsi gediyorlar, kimse atı çeke-miyor. Mayıl:

"Padişahım, izin ver de, ben varayım atın yanına," diyor.

Oğlan, atın yanına varıyor ki, üsdündeki semerini galdırır-veriyor ki, egeri, semerinen barabar kalkıyor. Öyle çürümüş, üs-dünde dura dura. Bu, atı çekiyor, ilaçlıyor, o ata biniyor. Gene, harbetmeye gediyo. Galan, orada da, işi gırgırına vuruyorlar. Bu düşüyor, ötekiler galdırıyor, ötekiler düşüyor bu galdırıyor, on-narın keyfi yerinde. Bir hafta-onbeş gün böyle devam ediyorlar. Ondan sonra, Mayıl, Goç Garaduman'ı dutuyor, elini bağıyor, bunu padişahın yanına götürüyor. Padişaha:

"Padişahım, düşmanını elininen öldür, yürân ferahlasın," diyor.

"Yok, ben yaklaşmam," diyor padişah.

"Padişahım, seni gurtaracak olan benim. Sen, bunu elininen öldür, yürân ferahlasın. Bir, şu gadarcık adamdan mı korkuyon?" diyor.

Mayıl, arkadaşının elini bağıyor, ata bindiriyor, padişahın yanına eletiyor:

"Heç kimsenin elini dokundurma, sen öldür, yürân ferah ol-sun. Bak, yedi sene harbetmişsin, rahatlarsın," diyor.

Padişah, daha bunun yanına yaklaşır yaklaşmaz, Garaduman, elindeki ipi pıtdırırveriyor. Meğer, Mayıl gevşek bağlamışmış, bu padişahı öldürüyor. O öldükden sonra, babasının yerine Mayıl padişah oluyor. Âb-ı Güneş'inen de evleniyor. Arkadaşları da öte-ki kızlarının evleniyor.

Yiyep içip, muradlarına eriyorlar. Onnara kömür, bizlere ömür.

49. KELOĞLAN İLE PADİŞAHIN KIZI

Bir varımış, bir yokmuş, bir Keloğlan varımış. Bu Keloğlan, bağçacılık ederimış. Bu, geyinirimış, guşanırımış, atına binip dolaşırımış. Padişahın gızı da, bir yerde durur, beğendiği oğlana alma atarımış. Ondan sonra, Keloğlan'ın ağası getdikden sonra, bu geyiniyor, guşanıyor, geliyor. Gız, almiye bunun başına atıyor. Diyorlar ki:

"Yok olmadı, aslında, başgasına dâyecekdi olmadı. Yانیş yere getdi, bir daha atsin," diyorlar.

Gız geliyor, bir daha atıyor, gene ona dâyiyor, bir daha atıyor, gene ona dâyiyor. Ordan ağa diyor ki:

"Allah Allah, bu bizim Keloğlan'a benziyor," diyor. Keloğlan, üsdündekileri çıkardiveriyor:

"Bak, ben Keloğlan dâlim, ben hizmetcinim," diyor.

Galan, bu gızı Keloğlan'a veriyorlar. Padişah, öteki gızlarına diyor ki:

"Bunnarı, bağ damına goyun, orada dursunnar," diyor.

Padişah öyle diyor, bunnarı gönderiyorlar. Ondan sonra, padişah hasda oluyor. Bunun derdine, kimse derman olamıyor. Padişah, öteki gızlarını da vermiş. Kimi vâli, kimi paşa, bu da Keloğlan. Ondan sonra, bu enişdeler geliyorlar, niyedeceklerini bilmiyorlar. Bu padişahın da derdine derman, geyik südüümüş. Eğare, geyik südünü içerse, iyileşecekmiş. Bunnar geliyorlar, Keloğlan'a diyorlar ki:

"Biz, niyededcâk, böyle böyle oldu bacanak?" diyorlar.

"Bana, birtığı ırakı getirin, ırakı alın biraz," diyor.

Bunnarın, bir de topal gatırları varmış. Keloğlan, topal gatıra biniyor, yola düşüyor. Bu Keloğlan'ı daşlıyorlar, Keloğlan gediyor. Amma, arkasında Keloğlan'ı kerç ediyorlar:

"Kimsenin yapamadığı şeyi, bu mu yapacak?" diyorlar.

Keloğlan, geyiklerin olduğu yere varıyor. Onnarın su içdiği yere, o getirdiği ırakıların hepiciğini boşaldıyor. Geri geliyor bir yere saklanıyor. Öğlenden sonra, geyikler geliyor dağdan, doğru suyun başına varıyorlar. İçiyorlar, içiyorlar, içiyorlar, içiyorlar.... Sonra da, içen düşüyor suyu, içen düşüyor suyu. Sonra, Keloğlan, şişeye eline alıyor, onnarın sütlerinin hepiciğini sağıyor. Sütlerini sağıyor, ondan sonra, şişenin ağzını gapıyor, gene Keloğlan, topal gatıra biniyor, biniyor geliyor.

Bu, gelirken gene yolda:

"Padişahın enişdesi geliyor, padişahın enişdesi geliyor," diyen, buniyinen kerç ediyorlar.

Keloğlan geliyor, diyor kine, öteki enişdelerine:

"Ben, gayımbabamın derdine derman buldum. Gelin, sizin gollarınıza birer möhür vuracâm," diyor.

Keloğlan, bunnarın gollarına birer tane möhür vuruyor. Ondan sonra, şişeye alıp hep barabar gayımbabalarının yanına götürüyorlar, buha içiriyorlar. Bir müddet sonra, gayımbabaları iyi oluyor. İyi olduktan sonra, padişah soruyor:

"Bunu kim buldu?" diyor.

Böyük enişdeleri:

"Biz, işde filan yerden, falan yerden bulduk," diyor.

Bunnar, Keloğlan'ın adını heç demiyorlar. Ondan sonra tabif

Keloğlan geliyor, padişaha diyor ki:

"Baba, ver elini öpüyüm. O ilacı ben buldum," diyor.

"Nasıl buldun oğlum?"

"Ben, böyle böyle etdim. Geyiğin südünü alıp sana getirdim," diyor.

"Eee, nerden belli, senin bulduğun?"

"Ben, öteki enişdeleriyyin gollarına damga vurdum," diyor.

Gayımbabaları, bakıveriyor ki, büyük enişdesinin de, ortancıl enişdesinin de gollarında damga var! Diyor ki padişah:

"Tamam oğlum, benim enişdem senmişsin. Malım, mülküm hep senin olsun, Keloğlan," diyor.

Keloğlan, yiyep içip, muradına geçiyor.

Zehra TURAN

50. ÜÇ ÖLÜ

Bir varımış, bir yokmuş, bir adamınan bir avrat varımış. Avrat -afedersiniz- kötü yoldayımış. Bir gün, herifine demiş ki:

"Herif, benim filan adamınan, filan adamınan, halım hal dâî," demiş. Gendini doğruluğa vurmuş avrat. Herifi de:

"Eeee avrat, ondan kolay ne var? Sen, ağşam hepesine de birer saat verirsin, üçü de gelir. Ben, onnarın üçünü de öldürüm," demiş.

"Pekiye," demiş avradı.

Adamın biri gelmiş, avrat buna demiş ki:

"Sen, saat sekizde, yanıma gel," demiş.

Öteki adam gelmiş, ona da:

"Sen, saat dokuzda gel," demiş.

Başga birine de demiş ki:

"Saat onda, yanıma gel,"

Bunnarın üçü de, avradın dediği saatlerde gelmiş. Üçü de gelişin, bu adamcâz, üçünü de, güzelce içeride haklamış:

"Eeee avrat, biz bunnarı niyedecâk?" diyeşin avradı:

"Yavaş herif, sabah ola, hayrola," demiş.

Sabah namazında, adam kalkmış ki, bir yolcu! Sirtına bir yorgan sarmış, çalışmaya gediıyor. Adam:

"Neriye gediyon gardaş?" demiş.

Adam durup, buna demiş ki:

"Çalışmaya gediyoum,"

Öteki adam, bunu içeri çârmış:

"Gel hele gel. Sana, bir iş verecâm. O işi yap da, öyle get. Bizim içeride bir ölü var. O ölüyü ırmağa at da, ondan sonra, paranı al get," demiş.

"Olur,"

Adam, ölüyü götürmüş, ırmağa atmış, geri gelmiş:

"Gardaş, paramı ver de, ben gedecim," demiş.

Bu geliş adam, öteki ölüyü görsetmiş:

"Gardaş, sen gelmeden ölü geldi. İşte, gel bak, ölü şorada yatıyor. Onu at da, ondan sonra paranı haket," demiş.

Adamcağaz, tısıl tısıl, onu da götürmüş. Adam, ordan geri gelenâdar, bunnar, evdeki öbür ölüyü de, hasırın içine sarmışlar. Üsdüne de açcık, bir helke su dökmüşler, yatırmışlar. Adam gelmiş, demiş ki:

"Ver paramı gardaş. Ben gedecâm, benim işim var," demiş.

Öteki adam, gene pariye vermemiş:

"Gardaş, sen mi delisin, ben mi deliyim. Gel bak, ölü yaş dâlısa, ölüden su damlamıyorsa, gabil etme. Sen, ölüyü at da, ondan sonra paranı haket," demiş.

Bu adamın canı sıkılmış galan, demiş ki:

Bu geliş götürdümmüyü, ırmağın ortasına atacâm," demiş.

Adamcağız varmış, ırmağın ortasına atacak zaman, "cum" diyeşin, hoca da, ezan vermeye kalmış da, oriye, ırmağın kenarına, abdest almaya oturmuşmuş. Hoca, yekini vermiş, gorkmuş. Adam:

"Neriye gediyon, demek adamlarhaklıyımış. Ben seni ırmağın ortasına atdımıdı, sen nasıl çıkdın da geldin," demiş.

Adam dutmuş, hociye de suya atmış. Ondan sonra, getmiş parasını almış. Yemiş, içmiş, muradına geçmiş.

51. ORMANCI İLE CADİ KARISI

Bir varıymış, bir yokmuş, bir yerde, bir ormancı ile gariyesi yaşarımış. Kadını gocası, o gün kaç kilo et alırsa, gariyesi da, o gadara dosdunu evine alırmış. Adam, beş kilo et alırmış, gariyesi üç adam getiririmış. Bir kilo alırmış, bir adam getiririmış.

Bir gün gene, ormancı et almaya getmiş. Oriye, bir adam daha gelmiş:

"Bana, bir kilo et verin," demiş. Ormancı:

"Bire gardaşım, o bir kilo et ne olur?" demiş. Adam:

"Bunun, kemiğini soydurrum, bir fasülye bişiddirim. Etiyinen de, ya bir kömbe, ya da bir köfde etdirrim. Çolumu, çocuğumu da başına toplar, yerik. Bu, bize yeter," demiş.

"Gardaşım, ben beş kilo alıyom, beş pelik kemik galyor, iki kilo alıyom, iki pelik kemik galyor," diyor.

Bu sefer, öteki adam diyor ki:

"Öyleyse, senin adamıyn dosdu var," diyor.

"Eeee, niyedim?" diyor.

"Fılan yerde bir cadı var, sen bu gariyi getir, Avradına da de kine: "Avrat, biyon filan yere gedecâk, orada yangın varıymış. On-onbeş güne gadar, ya gelirim, ya gelemem," de -demiş- Gabullanmaz avradın, eğere başında bir iş varısa. Sana bir zırlıttı çeker. Yoğusa da, gariyi seve seve alır," demiş.

Ormancı, bu adamın dediğini dutuyor, beş kilo et alıyor, gariyi da, gedip getiriyor. Bunnar daha içeri girmeden, gariyesi,

gocagariyı görünce, bağırlıyor:

"Oooo... getirme o pis cenâbeti, getirme bana, ben onu isdemem," diyor.

"Aman hanım, ben uzaga gedicim, orada yangın varımış, gelecâm şüpele, on-onbeş güne gadar anca gelirim," diyor.

Gadın, mecbur galiyor, amma gariyı içeri almıyor, dışarıda, merdüvenin ağzında yatırıyor. Anan aşşâ, baban yokarı, kadın, garının gönünü çaman ediyor, adamları eve alıyor. Gariya da, merdüvenin başına bir yatak seriyor, garı orada yatırıyor. Kadın, yemeği, niye yapıyor, içeri gediıyor, her şeyi hazır etdikden kerli, hizmetçisine diyor ki:

"Get, bana garpuzcuyu çağır," diyor.

Hizmetçi gediıyor. Garpuzcu buna diyor ki:

"Yarın Salı, alış-veriş çok olur, hanımına şu garpuzu götür, yesin, yürâ ferahlasın, ben gelemem," diyor.

Hizmetci eve geliyor, durumu annadiyor:

"At garpuzu, get berberi çâr," diyor kadın.

Berber diyor ki:

"Vallaha, yârin goşu var, çok traşım olur, al şu kemerimi götür, beline vursun hanımın," diyor.

O da, kemerini gönderiyor. Hanım, bu geliş de, dondurmacıya habar gönderiyor. Dondurmacı da, bir tabak dondurma veriyor:

"Ben gelemem, götür şunu, hanımın yesin," diyor.

Dondurma da eve geliyor, amma, hanım sinirleniyor:

"Gız, get sarrafı çâr," diyor.

Hizmetçi, sarrafın yanına gediıyor. Sarraf da, bir beşibirli veriyor, diyor ki:

"Al, şunu hanıma ver, benden hatıra olsun. Bunu boğazına daksın, herşeyde beni ansın," diyor.

Gocagarı da, bu lafları dinniyor gapıdan. Sonra, beşinciye geldi. Hanım:

"Get, kâtibi çağır," diyor.

Hizmetçi gediyo, kâtibi çağırıyor, kâtip geliyor. Bunnar, yiyorlar, içiyorlar, yatma vakdı olunca, gocasının sesi geliyor. Kadın, hemen, bu kâtibi tandıra goyuyor. Kâtip tandırda, avrat da herifi garşılıyor. Amma, adamların gönderdiği herşey, bir yerde asılı... Gocagarı:

"Aman, bir rüya gördüm, neler oldu neler," diyor. Ormancı:

"Aman garı ebe, düşünde neler gördün, hayrola, hayırdır inşaallah?" diyor.

"Aman yavrım, bir yılan gördüm, bir yılan gördüm, berberin saldığı gayış gimi. Bir de gafası var, bir de gafası var, garpızcının saldığı garpız gimi. Bir de gözleri var, bir de gözleri var, bir de parlıyor, bir de parlıyor, sarrafın saldığı beşli gimi. Aman yavrım, burda, bir de üşüdüm, bir de üşüdüm, dondurmacının saldığı dondurmâmı oldum. Bir de gorkdum, bir de gorkdum, tandırdaki kâtip gimi," diyor.

Abocov, adam bakiveriyor ki, garının dediğinin hepsinin aslı var! Tandırdaki kâtip de, ormancıyı görmüş, tir tir titiriyorumuş.

Ormancı, garısın evden govmuş, gocagarıyı da mükafatlandırmış. Onnara ömür, bizlere kömür....

Saadet SEKNİ

52. MERCİMEK ÇOCUK

Bir varımış, bir yokmuş, bir ağa varımış. Bu Ağa'nın heç çocuğu olmazımış. Bu, bir gün tarlaya gidiyormuş, yolda bir mercimek tarlasına raslıyor. Mercimekleri görünce diyor ki:

"Ah, şu mercimeklerin aliye, benim çocuğum olsa ne var," diyor.

Adam, ordan bir dal mercimek alıp, eve geliyor. Eve geliyor, garısı da ekmek yapıyormuş. Bir bakıyor ki, daldaki mercimekler, hep çocuğa kesmiş! Bu çocuklar, gadının bişirdiği bazlamayı kaçırılmış, bişirdiği bazlamayı kaçırılmış, derken, garı dayanamamış:

"Gâvurun çocukları, siz nerden çıkdınız, isdemiyoum sizi," demiş amma, oklâyınan vurmiye başlamış. Bunnarın hepiciği ölmüş Yalınız, bir tanesi, pabucun arasına girmiş, o gurtulmuş. Hepisi ölmüş getmiş, garısı ortada galmış:

"Vah, heç çocuğum galmadı, görüyon mu? Keşge, birisi galsa da, bana yardım etsiyedi," demiş.

O sırada, pabucun içindeki çocuk çıkıvermiş:

"Ana, ben burdiyem," demiş.

"Aman gel, anan sana gurban olsun, anan gadanı alsın, gel, babana azzık verim de götür," demiş.

"Olur ana, götürürüm," demiş.

Anası, eşşâ hazırlamış, hâbiye üsdüne gomuş, çocuğu da otuddurmuş, bunnarı herifinin yanına göndermiş.

Eşşek gediyou amma, üsdündeki mercimek çocuk! Küçüçük bi-

şet, kim oilsin üsdünde çocuk olduğunu? Yolda, ırgatlar demiş ki:

"Vallâ, şu eşşân üsdünde yemek yüklü, kimse de yok! Gel, alak da yiyek," demiş.

Mercimek çocuk, bu gonusmaları duymuş:

"Sakın gelmen, ben üsdüdiyem, yemâ size yedirmem," demiş.

Bu, eşşâ sürmüş, babasının olduğu tarliye varmış:

"Baba, baba, al sana çorba getirdim," demiş. Babası şaşırılmış:

"Allah Allah, benim çocuğum yoğudu. Aman oğlum, sen nerden çıkdın, benim heç çocuğum yoğudu?"

"Pabucun içinden çıkdım baba," demiş çocuk.

Adam, yemâ almış yemiş, çocuğu da eşşâ bindirip geri göndermiş. Yolda, çocuk eşşekden inip biraz dolaşmak isdemiş. Amma, daha, iner inmez, eşşân pisliğinin altında galmış, çıkamamış. Eşşek, tek başına anırarak eve varmış. Anası, aramış taramış, çocuk yok!

Anasıyınan babası, çocuklarının kaybolmasına çok üzölmüşler, onu bulmak için, düşmüşler yola. Gede, gede çocuğun düşdüğü yere varmışlar. Pislighi galdırıp da bakıvermişler ki; b..böcöğü, mercimek çocuğu yemiş! Anasıyınan babası, oturup ağlamışlar amma, ellerinden birşey gelmemiş. Çocuksuz olarak genegeri evlerine dönmüşler.

Nazife YAŞI

53. KABAK

Bir varımış, bir yoğumuş, çok söylemesi günahımış. Bir garıylanan, bir goca varımış. Bunnarın, epiye yerde alacakları varımış. Derlerimış ki:

"Bir çocuğumuz olsa da, getse de, alcâmızı alsa da getir-se," derlerimış.

Orada da bir gabak varımış:

"Ben gediğim mi?" demiş.

"Nasıl gedicîn?" demişler gabâ,

"Gederim," demiş gabak.

Gabak, tıklar tıklar varmış, birine demiş ki:

"Sizde, babamın alcağı varımış, verin," demiş.

Adamlar:

"Bu gabak ne diyor? Galdırın şu gabâ da, alın tuvalete atın," demiş.

Gabâ, tuvalete atmışlar. Gabak demiş ki:

"Het dedim, hüt dedim, var şu tuvaleti yut dedim," demiş.

Gabak, tuvaletin hepiciğini yutmuş. Gene, yuvarlanarak, bir eve daha varmış:

"Babamın alacâ varımış sizde, onu verin," demiş.

"Bu gabak ne diyor? Şunu alın da, tavıkların pinniğine atın," demişler.

Gabâ, tavıkların pinniğine atmışlar. Gabak demiş ki:

"Het dedim, hüt dedim, şu taviğin pinniğini yut, dedim," demiş.

Gabak, tavıkların pinniğini de yutmuş. Gabak gene yola düşmüş şimdi. Tıkır, tıkır tıkır, yuvarlana yuvarlana, bir eve daha varmış:

"Babamın alacâ varımış, verin," demiş.

"Bu ne diyor -demişler- şunu alın da, galdırın, para guyusuna atın," demişler.

Bunnar, gabâ galdırmışlar, para guyusuna atmışlar. Gabak demiş ki:

"Het dedim, hüt dedim, var şu para guyusunu yut dedim," demiş.

Gabak, para guyusunu yutmuş amma, yuvarlanarak, tıkır tıkır eve varmış:

"Ana, ana, ana çul serin," demiş.

Anası, çul sermiş. Gabak yarılıvermiş ki, paralar içinden çıkıp, her yanları doldurmuş. Anasfın babası, sevinerek, bu paraları almışlar, zengin olmuşlar. Yemişler, içmişler, murazlarına geçmişler.

Ganimet KOCATÜRK

54. AYNI KIZI SEVEN ÜÇ KARDEŞ

Bir varımış, bir yoğumuş, iki gardaş varımış. Bu gardaşlardan birinin üç oğlu varımış, ötekinin de bir gızı varımış. Bu, üç gardaşın üçü de, bu gıza müşderiyimış. Adam, hangısına verisin gızını? Amcaları diyor kine:

"Size, biner lira para veririm, hangınız, tez gazancını getirirse, ben gızımı ona veririm," diyor.

"Tamam,"

Amcaları, biner lira para vermiş, bu üç gardaşa. Üç tarafa da, birer taş atmış. Bu gardaşlar, daşın düşdüğü yerlerden ayrılıp, yola düşmüşler. Büyük oğlan, bir yere varmış ki, birisi:

"Halı, halı, halı," diye diye halı satıyor.

"Gaça veriyon, gardaş bunu?"

"Bin liraya veriyom,"

"Aman gardaş, bin liraya bir halı olur mu?"

"Marifeti var gardaş," demiş.

"Marifeti neci?"

"Bürdan halıya bindin mi, üsdüne de bir çıbık vurdun mu, seni isdediğin yere götürür," demiş.

Bu oğlan, bin lirasını, halıciya verip, halıyı almış.

Öteki oğlan da, getdiği yerde bakıyor ki, bir adam ayna satıyor!

"Gardaş, gaça veriyon bu aynayı?"

"Bin liraya,"

"Gardaş, bir ayna, bin lira olur mu?"

"Olur, bunun marifeti var,"

"Marifeti neci?"

"Bu ayniye bakınca, nerede kim ölüyor, hemen görsedir,"

"Tamam," diyor,

Bu aynayı da oğlan alıyor.

Güççük oğlan da giderken, bakıyor ki, birisi yolda ayna satıyor!

"Bir almayı gaça veriyon gardaş?"

"Bin liraya,"

"Gardaş, bir alma, bin lira olur mu?"

"Olur. Bu almalarından birini, bir ölüye yedirdin miyidi, o ölü, hemen geri direler,"

"O zaman, bu almiye bana sat," diyor oğlan.

Şimdi, halıyı alan da, aynayı alan da, almayı alan da, üç gardaşın üçü de, yol çatına geliyorlar. Bunnar, birbirlerine başlarından geçenleri annadıyorlar. Büyük gardaşları:

"Ben, bir halı aldım,"

"Halının marifeti neymiş?"

"Üsdüne bindin miyidi, haydiii... isdediğin yere gider,"

Bu keleş, ortancıya soruyorlar:

"Seninki neci gardaş?"

"Beniyi de nolucu gardaş, bir ayna. Bu ayniye, nereden bakarsan bak, ölen adamı hemen görsedir. Ben de, onun uçun aldım,"

Güççük oğlana sıra geliyor. Buna soruyorlar:

"Sen ne aldın gardaş?"

"Ben de, bir alma aldım gardaşlarım,"

"Amma, bir almaya bin lira verilir mi?"

"Marifeti var,"

"Marifeti neyimiş?"

"Bu almayı, ölen ölünün ağzına sokdun mu, genegeri kannanır,"

Bunnar yola çıkıyorlar. Biri diyor ki:

"Şu aynaya, bir bakak bakim,"

Aynaya bakıyorlar ki, gendilerinin isdediği, emmilerinin kızları soluk, can çekişiyor! Gız ölmek üzere! Bunnar, hemen halıya biniyorlar amma, eve varıyorlar. Varıyorlar ki, emmilerinin gızının soluğu çıkdı, çıkmak üzere. Hemen, almayı gızın ağzına depiyorlar, gıza yediriyorlar. Gız, genegeri direliyor. Emmileri, bunnara diyor ki:

"Ben şimdi, bu gızımı hangınıza verim?" Halıyı getiren:

"Gız, benim hakkım. Halı olmasaydı, nasıl yetişecektik de, gızı gurtaracakdık?" Aynayı getiren:

"Yok, gızı ben alırım. Benim aynaya bakmasaydık, gızın öldüğünü nereden görecekdik?" demiş. Almayı getiren de:

"Benim alma olmasaydı, gız şimdi ölürdü. O, benim almamı yedi. Haydi gedin de, almamı bulun bakim," demiş. Emmileri:

"Gızı, sana verdim oğlum. Çünkü, senin elindeki alma bitdi. Amma, ağbileriyin halısı da, aynası da duruyor. Senin elinde bir şey galmadı. Hepisin, gızım uçun harcadığından, gızım sana veriyom," diyor.

Güççük oğlan gızı alıyor, yiyep, içip, muratlarına geçiyorlar.

Döne Hayriye AKGÖLLÜ

55. VEZİRİN KIZI İLE HOCA

Zamanında, medreselerde çocuk okudulurmuş. Bu medresenin büyük kısmında da, Arapça, Farsça, Kur'an dersleri verilir. Burada, çocukları okudan bir imam varmış, genç amma, daha evlenmemiş.

Bir gün, vezirin kızının örtüsünü yel atıyor. Hoca, açık saçık olarak, vezirin kızını görüyor. Görünce, hoca efendi âşık oluyor. Amma, bir türlü de, kendi diliyle derdini kimseye anlatmıyor. Aradan biraz zamangeçince, vezirin gızı ölüyor. Bir adam hocaya geliyor:

"Efendim, cenaze var. Buyurun cenaze namazına," diyor.

Hoca:

"Kimin, neyin nesidir bu? Ölen kim?" diyor.

"Vezirin filanca gızı," deyince, hoca efendinin yüreğine bir ataş düşer.

Namaz kıldırılır, cenaze defnedilir. Hoca gelir amma, içinde bir üzüntü vardır. Büyük talebeleri, hoca efendide bir hal olduğunu annarlar. Buna sorarlar:

"Hocam, sizde bir hal var. Bize, derdini anlatır mısınız?" dediklerinde, hoca, bunnardan, iyi sır saklayan iki talebesini çağırır, der ki:

"Yavrım, vezirin gızı öldü diyorlar. Ben ise, böyle böyle, ona âşığım. Gidip, mezarını açacağım. Eğer, mezardaki o ise, ümidimi keseceğim. Amma, ümidim kesilmiş değil, Kerim mutlakdır," der. Talebeleri:

"Hocam, senin için, canımızı bile feda ederiz," derler.

İkisi de, gazma-kürek, gece yarısı gederler. Birisi bekçi kalır, hoca efendi ile ikisi, mezarı açmaya başlarlar. Bunnar, tam cenazenin yüzünü açacakları sırada, cenaze cana geliyor. Meğer, galbi durmuşmuş, temiz hava alınca, yine çalışmaya başlıyor. Gız, gözlerini açıp da, gendisini mezarın içinde, garşısında da da, hoca efendiyi görünce:

"Siz, sorgu melegi misiniz?" diyor.

"Hayır, ben filanca hocayım," diyor.

Meğer, sorgu melegi de, tanıdık bir kimsenin kılığına girer, öyle sorarımış. Gız:

"Acaba, sen öyle misin?" diyor.

"Hayır, senin galbin durmuşdu. Şimdi, tekrar çalışdı. Şu anda, gerçekten hayatdasın," diyor.

"Peki, benim mezarımı niçin açdınız?"

Hoca Efendi diyor ki:

"Vaziyet, bundan ibaret, ben seni gördüm, âşık oldum. Bir türlü, öldüğüne inanamadım. Mezarını açdım ki, ümidim kesilsin diye. Şimdi ise, ölmedin, seni helalliğe gabul ediyorum. Eğer gabul edersen, seni götüreceğim," diyor.

"Ben zaten, bütün hayatımı sana borçluyum. Sen olmasaydın, burda ölecektim. Kabul ediyorum," diyor.

Bunnar, getirdikleri kabutlarından, elbiselerinden, bunun kefenine sarıp, gece, kimseye görsetmeden, Hoca Efendi'nin evine getiriyorlar. Hoca'ya nikah ediyorlar. Hoca, karısını alıp gidiyor. Talebeleri de, sorannara:

"Hoca Efendi, izine getdi," diyorlar.

Aradan zaman geçiyor, Hoca Efendi'nin izini bitiyor. Hoca

Efendi geldiğinde de, herkes izindeyken, memleketinde evlendiğini zannetmişler. Her yer kapalı olduğu için, bunun karısını kimse görmezmiş. Aradan, biraz daha zaman geçiyor. Hoca Efendi'nin bir gızı oluyor. Kız, sokaklarda oynuyacak kadar olunca, yanındaki çocuklarla, bu vezirin gapısında oynamaya başlıyor. Bu arada, vezirin hanımı, çocuğu bir görüyor ki, tıpkı, kendilerinin ölen kızı! O kadar çok benziyor. Çocuğun yanına varıyor, seviyor, okşuyor. Kadın, çocuğu sevdikçe, ateşi dinmeye başlıyor:

"Yavrım, sen kimin nesisin? Her gün gel, burada oyna," diyor, kadın çocuğa.

Kadın, her gün çocuğu seviyor, ona hediyeler veriyor. Bu kadın, çocuğu görünce, ona bir de türkü söylüyor:

Bilmem melek misin, bilmem hûrisin,
Nolur söyle, kimin kızısın yavrım?
Bilmiyorum sanki, bizden birisin,
Sen ise, kâinat gözüsün yavrım.

Demlik guzum, gayıpoldu göçümde,
Onun için, beyaz oldu saçımda,
Küllenen bir ataş vardı içimde,
Sen o ateşin özüsün yavrım,

Ölen kızım için çekeriz yası,
Evimizin zindan oldu dünyası,
Sen ise, yavrım kopyası,
Aynı onun kaşı, gözüsün yavrım.

Bizi memnun eder, buraya gelişin,
Kalbimizin acısını silişin,
Ona benziyor, oynayışın, gülüşün,
Hep onun edası, nazısın yavrım.

Selâm söyle, selâmımı alsınlar,
 Şu dünyada, hem berhüdar olsunlar,
 Anan, baban, bir gün bize gelsinler,
 Zannedirim, bizden razısın yavrım.

Kadın, bunnarı evine davet ediyor. Yalnız, davet ettiklerini çocuğa söylüyorlar. Çocuk, bunu annesine söylemeyi unutuyor. Kadın:

"Noldu yavrım, niye söylemedin?" diyor.

"Unutdum teyze," diyor.

"Peki, bu sefer unutma," diyorlar çocuğa.

Bu çocuğun unutmaması için, bunun parmağına bir yüzük takıyorlar. Bu yüzükde de, kendi isimleri yazılıymış. Annesi, çocuğun parmağında, yüzüğü görünce:

"Bu ne, yavrım?" diyor.

"Vezirin hanımı verdi. Sizi eve davet ediyor. Unutmamam için de, bunu parmağıma dakdı," diyor.

Kadın, kocasına soruyor:

"Ne diyorsun, ne yapalım, gidelim mi?"

"Artık, bu kadar acıya, onnar dayanamazlar. Yeter artık, ne yaparlarsa yapsınlar. Gidelim, doğruyu annatalım," diyor.

Gidiyorlar, yemekler yenildikten sonra, gine çocuğu sevmeye başlıyorlar:

"Sen, kimin nesisin?" diyorlar- Sen bize benziyon,"

O anda, hocanın hanımı, örtüsünü açıveriyor ki, bu sefer, çocuk da unutulur, kimseden çit çıkmaz. Bakarlar bakarlar:

"Yürü yavrım, insannar bu gadara da çit yaratılmazdı. Sen kimsin, kimin nesisin? Bir kızımı öldü, aynı onun kopyasısın. Çocuğu benzetiyorduk amma, sen daha başgasın. Her gün, Perşembe

günneri ziyaret ederiz, fakat, şimdi de aklımız durdu, bilemiyoruz," diyorlar.

Ve, o anda, kız kendisini tanıtmak için, şöyle bir şiir söylüyor:

Bir gün, rüzgâr vurmuş, başörtüm uçmuş,
Hoca Efendi görüp, kendinden geçmiş,
Öldüğümü duymuş, mezarımı açmış,
Kâbirde dirilen, kızınız benim.

Bu ana dek, karalar bağlamışsınız,
Yıllarca, ah çekip ağlamışsınız,
Gönüllerinizi dağlamışsınız,
Kalbinizde yanan közünüz benim.

Meğer kalbim durmuş idi, kazârâ,
İnancım var idi, kaderimde yazara,
Elinizle koyar iken mezara,
Sizlerden ayrılan kuzunuz benim.

Bir köşeye, asmışsınız resmimi,
Toprak örteriken, nazik cismimi,
Her gün, her an, anardınız ismimi,
Dillerden düşmeyen sözünüz benim.

Teneşirde yıkanır iken bu tenim,
Tabıtlara yatmış, boyum, bedenim,
Bak, gelinlik oldu, beyaz kefenim,
Daha durur, arşın beziniz, benim.

Kız, böyle diyep, tanışıyorlar. Vezir diyor ki:

"Böyle evlenmek olmaz," diyor.

Ne kadara, mevlithanlar, hoca efendiler varısa, bir mevlit tertip ediyorlar. Bu şekilde, yeniden evleniyorlar.

56. AKIL SATAN ADAM

Çok eşgi zamanlarda, adamın birisi, mahalleye çıkmış:

"Ben, akıl dağıtıyorum, ben akıl dağıtıyorum," demiş.

Birisi de gelmiş:

"Bana, bir akıl ver bakîm," demiş.

"Bir lira ver de (madeni lira, o günün bahrında), verîm," demiş.

Adam, bir lira vermiş, öteki adam:

"Kakacân yere oturma," demiş.

Adam, bundan bişey annamamış. Yârin olmuş, gene adam, halakaya çıkmış:

"Ben, akıl dağıtıyorum, ben akıl dağıtıyorum," demiş.

Önceki adam:

"Bana, bir akıl daha ver," demiş.

"Bir lira ver de verîm," demiş.

"Al sana bir lira,"

Adam, bir lirasını daha almış:

"Üsdüne alzem olmayan sözü söyleme," demiş.

Getmiş adam, gene bundan bişe annamamış.

Bir gün, adam varmış, padişahın böğrüne oturmuş, akıl alan adam. Büyük adamlar varıp, padişahın yanına otururkan, otururkan, adax, "papiçlığa inmiş. Padişah, bir garpız getiddirmiş. Demiş ki:

"Bana, bir bıçak verin de, şu garpızı kesîm," demiş.

Bu, akıl alan adamın da bir bıçâ varmış. Bunu çıkarıp, padişahın önüne fildiriverince, bıçak varır, padişahın önüne saplanagalır. Padişah:

"Sen, benim elimi kesdin. Ben seni, yârin idam edecâm," der akıl alan adama.

Adam, yârin asılacak. Sıkışır, gelir akıl aldığı adama:

"Beni, yârin padişah idam edecek. Benim hâlim ne olacak?"

Akıl veren adam:

"Sen, burada otur," der.

Akıl veren adamın, bir aralaması varmış. Orda da, bir merkep bağılıymış. Adam oraya varır, eline de bir zopa alır, merkebi dövmeye başlar. Bir kere vurur:

"Sana, kalkacân yere oturma demedim mi eşşek? Eyi dîne eşşek, eyi dîne. Üsdüne alzem olmayan sözü söyleme demedim mi sana eşşek?," der, adam eşşâne "pat" bir daha vurur. Gene:

"Seni, yârin asacaklar eşşek, eyi dîne eşşek. "Şu tarihte, benim babam öldüyüdü, onu bıçakladılarıdı. Demek ki, benim babamı bıçaklayan sen mişsin ki, bu bıçak senin eline kakıldı, benim babamın ganım ver," de padişaha, e mi eşşek?" der adam, eşşâne bir daha vurur. Bu, gene devam eder:

"Eyi dîne eşşek, darağacı guruldu, asacaklar; "Benim babamı öldüren senimişsin, ver bakalım benim babamın ganını," de. Vezirleri çağırır padişah, der ki: "Şuna, bir gatır yükü altın verin de getsin," der. Sana, bir gatır yükü altın verirler eşşek, sakın alma. İyi dîne eşşek, bi gatır yükü daha verirler, gene alma eşşek. Eşşek, üç gatır yükü verirler, o zaman al. Benim söylediğimi de kimseye söyleme eşşek," der, eşşâ iyice döver.

Yârin olunca, akıl alan adam, onun söyledikleri gimi yapar, üç gatır yükü altın verirler, adam alıp gelir.

57. BİLGİLİ ADAM

Evel varımış, bir yoğumuş. Bir köyde, çok fâkir bir adam varımış. Bunnar, fâkirlikten bıkmış. Bunun garısı, demiş kine gocasına:

"Sen, hoca olacân," demiş.

"Ey hanım, ben bişe bilmiyom, ben nasıl hoca olurum?"

"Yook, ille de hoca olacân, para gazanacân," demiş.

"Öyleyse, bizi tanımayan bir yere gedek, oriye göçek," demiş adam.

"Olur,"

Bunnarın, bir gat mitili varımış, bir de eşsekleri varımış. Buna yüklemişler, sür... Uzaak bir yere getmişler, oriye varmışlar bunnar, gonmuşlar. Avrat, reklam yapmaya başlamış:

"Benim gocam, hoca," demiş.

Esgiden de çocuklar, "yıl sıtması" çekerimiş.

"Aman hocam," diyen gelmiş, diyen gelmiş:

"Aman hocam, benim çocuğum sıtma, yıl sıtması çekiyor, gurtar bunu," derlerimiş.

Bu, kitabı öte garışdırırımış, beri garışdırırımış, dudığını da, gıpır gıpır etdiririmiş. Birtığı iplik bağlarımış çocuğun goluna. Çocuğun sıtması geçerimiş.

Bu hoca, şimdi ünlenmiş. Bir gün, padişahın hanımının bir yünsüğü gaybolmuş. Demişler ki:

"Şu hocaya çağırak. Mâdem ki, bugadar biliyorumu, gelsin de, şu yünsüğü bulsun," demişler.

Padişah, bunu çâtdirmiş. Hoca, kitabı açmış, öte garişdirmiş, beri garişdirmiş. Bir de orada, topal cariyeleri varımış. Bu cariyeye de çok güzelimış. Hoca, kitabı gariştirirken, cariyeye bakarımış. Amma, hoca, cariyenin güzelliğine bakarımış. Bu, kitabı garişdirdikca bakarımış, garişdirdikca bakarımış. Anca, cariyeye gelmiş:

"Hocam, etme, dutma, elini, ayağını öpüm, bana çok bakıyon, yünsüğü ben aldımıdı, sen bildin," demiş.

"Eeee... nasıl edek? Zaten, ben senin aldığıını biliyordum da, deniyordum. Seni utandırmayım diye, kimseye demiyordum. Onun uçun da, sana bakıp duruyordum," demiş.

"Pekiye hocam, niyedek ya?"

"Çabık, içcık hamır yunur, yünsüğü hamıra hopala, topal gaza yutdur," demiş.

Bunnarın, bir de topal gazları varımış. Hemen cariyeye, hamırını yunurmuş. Yünsüğü hamıra belemiş, topal gaza yutdurmuş. Bunnar, gene padişahın yanına gelmişler:

"Niyetdin hoca, buldun mu yünzüğü?"

"Ebire, bunun uçun mu çârdınızıdı beni? Kesin şu topal gazı," demiş.

Topal gazı kesmişler ki, essahdan, yünsük, gazın gursândan çıkmış! İhı.... Hoca şimdi, daha da ünneymiş.

Gene bir gün, başvezir demiş ki:

"Ben, bu hociye evime davet edim, buna bir soru sorim, bakim bilecek mi?" demiş.

Başvezir, hociye davet etmiş. Yemeklerini yerken, başvezir, bir barmânı, hociye doğru uzatmış. Hoca da, başvezire doğru, iki barmânı uzatmış. Hoca, yemâni niye yiyep içdikden sonra, evine

getmiş. Bu soru böyle, gapalı galmiş. Amma, bu mânâlı bir soruyumuş. Hoca eve varmış, avradı demiş ki:

"Niyetdin?"

"Vezir dedi ki; "Bir barmağımınan, senin gözünü çıkardım," dedi, ben de; "İki barmağımınan gözünü çıkardırım," dedim," demiş.

Bu sefer, vezirin yanındakılar da, ona sormuşlar:

"Niyetdin, mânâlı soruyu sordun mu?"

"Sordum, bildi," demiş vezir.

"Ne dedi?"

"Ben, bir barmağımı görsetdim; "Allah bir," dedim. O da, iki barmağını uzatdı; "Yâ Resûlü de yanında şer, iki," dedi," demiş.

"Tamam,"

Hoca şimdi, iyice ünlenmiş. Bu sefer, ikinci vezir demiş ki:

"İkinci gün de, ben davet edecâm. Bir soru da ben soracâm," demiş.

İkinci vezir de hociye davet etmiş. Gene oturuyorlarımış, vezir elini dümdüz açmış, yere gomuş. Hoca da, onun elinin üsdüne, gendi elini gubbe gimi goymuş. Hoca, gene, yiyep içdikden sonra evine getmiş. Bu sefer, vezirin arkadaşları sormuşlar:

"Eeee, niyetdin?"

"Vallâ, hoca bildi. Ben, elimi dümdüz edip, yere godum; "Yer, dümdüz," demek isdedim. Hoca da, gendi elini yumrultarak, benim elimin üsdüne godu; "Göğ de üsdünde, gubbe şeklinde," dedi," demiş.

Hoca, evine varışın, avradı buna demiş ki:

"Niyetdin, vezir sana ne sordu?" diyeşin,

"Böyle böyle oldu. Vezir elini açdı, uzatdı; "Pilav düz," dedi. Ben de, elini üsdüne goyup; "Üsdüne de, böyle lokma vurulur," dedim," demiş.

Ondan sonra, bu böyle galmış. Tamam galan, sorulan soruların hepiciğini hoca biliyor. Şimdi, hoca ünneymiş iyice. Bu arada, padişahın hazinesi yarılmış. Bunnar düşünmüşler:

"Bunu kim bulur, kim bulur? Hoca bulur, bu gadar gaybolanı buluyor, bunu da bulur hoca," demişler.

"Çârın şu hociye," demişler.

"Hoca gelmiş:

"Emret padişahım," demiş.

"Oğlum -demiş padişah- bizim hazine yarıldı, bunu niyeder-sen et,"

"Tamam, bana kırk gün müddet ver," demiş hoca.

"Olur,"

Bu, evine getmiş. Padişah demiş kine:

"Gırk güne kadar bulursan bulun, bulamazsan boynun cellat," demiş.

Hoca, evine varmış:

"Avrat -demiş- şimdi yandık biz,"

Âşam olmuş, avrat yemek bişirmiş, hocanın önüne goymuş.

Hoca, lokmasını vururken:

"Avrat, gırkın biri," demiş.

Bu hazineyi yaranlar da, gırk tene gişiyimiş. Biri demiş ki:

"Şu hocanın evine varak da, gizlice dinliyek bakım, ne diyor," demiş.

Gizlice varmış, dânemmiş ki, gapıdan hocanın dediğini duymuşlar. Anca, bu, goşa goşa geri getmiş, hırsızın biri; Arkadaşları buna sormuşlar:

"Niyetdin?"

"Vallâ, ben gapıdan dîmeriken; "Avrat, gırkın biri," dedi, benim geldiğimi bildi," demiş.

İkinci gün, gene avrat yemâ bişirmiş. Hoca da lokmasını vurmüş;

"Avrat, gırkın ikisi," demiş.

Hoca, gününü sayıyor, ötekiler de, gendilerin geldiğini biliyor sanıyorlarmış. Hoca:

"Avrat, gırkın ikisi," diyene gadar, genegeri kaçmış hırsız, soluğu arkadaşlarının yanında almış. Buna sormuşlar:

"Niyetdin?"

"Beni de bildi, "gırkın ikisi, avrat," dedi," demiş.

Biri, beşi, üçü derken derken, gırkın sonuna gelmişler. Otuzdokuz olmuş. Bir de, bu haramilerin başı varmış, bu da gırkın başı, tamam. O âşam, avrat gene, yemâ hocanın önüne gomuş. Hoca demiş kine:

"Avrat, gırkın başı," demiş.

Hoca, böyle diyenâdara, gapıları, "tak tak," çalınmış.

"Buyurun," demişler.

Bunnar, girmiş içeriye, hemen, hocanın eline, etâne sarılmışlar:

"Aman hocam, etme, dutma, elini, ayânı öpüm, bizi bildin, sakın padişaha deme," demişler. Hoca:

"Tamam, ben zaten, sizin yaptığınızı biliyordum da, demiyordum," demiş.

"Padişahın hazinesi, filan mağarada duruyor. Ona, daha elimizi vurmadık, orada duruyor. Gedin, ordan alın," demiş.

Hoca:

"Tamam -demiş- siz ordan çekilin, kaçın," demiş.

Bunnar, hırsızlar, çekilip getmişler uzak yerlere. Hoca, yatmış gün öğlene gadara. Ötekiler de, padişahın vezirleri de gelmiş, gapıyı çalmışlar. Hoca:

"İlilil, ililil, -diyorumuş, beli berkişdi ya- beni uyumdan ırâtsiz ettiniz, derdiniz neci?" filan derken, bunnara açmış gapıyı, demişler ki:

"Niyetdin hoca, buldu mu?"

"Ebire, böyle basit şeylerin uçun, beni uğraştırıyorsunuz, hazineniz filan mağarada, daha möhürüyünen duruyor, heç ellenmemiş,"

Gayrı, vezirler getmişler, haziniye genegeri getirmişler. Padişah, hociye çârmış. Bunu, başvezir etmiş. Buna, bir saray vermiş, nagadara da altın isdiyorsa, dünyalığını da vermiş, hoca, zengin olmuş getmiş.

İşde, avradın isdâyinen, böylece zengin olmuşlar. Yemiş, içmiş, mirazlarına geçmişler. Hep, sizler de, yiyep içip, mirazlarınıza geçin.

Meliha VARLI

58. DELİ OĞLAN

Bir varımış, bir yoğumuş. Bir deli oğlanınan, bir akıllı gardaşı varımış. Bunnar, çalışmaya getmişler, gelmişler. Gelişin bakmışlar ki; anaları hasdalanmış! Deli oğlan, analarının ağerdiği ipliği, getirir, götürür, dereye atarımış. Orada, gurbâğa "vak vak" dedikce, ona atarımış. Akıllı oğlan derimış kine:

"Gardaşım, sen niyetdin? Bu iplikden aldığın pariye getir, ver, anamızın sırtına-başına öte-beri alak," diyeşin:

"Deredeki gurbâlar, vak vak diyeşin, onnarın üsdüne atdım," demiş.

Bu oğlan, bir gazan su furmuş ocâ ki, garıcâzı yıkayacak. Deli oğlan demiş ki:

"Anamı yıkandırıcığım, sen burda dur da, ben gedim, ipi satim de, sabın alım de gelim,bazardan," demiş.

Ağbisi, bazardan gelesiye, deli oğlan, garıyı gızgın suyun içine goymuş, garı orda ölmüş. Akıllı oğlan, gelivermiş ki, anasını görememiş. Buna:

"Anam nerde, anam nerde?" demiş.

"Ağbi, ağbi, anamı yıkandırdım,"

"Nerde ulan?"

"Daha, gazanın içinde ağbi. Anam yıkandıydı, gazanın içinde uyuya galdı," demiş.

Akıllı oğlan, bakıvermiş kine, ne görsün? Anası, gazanın içinde ölegalmış!

"Gardaşım, çık damın başına da, de ki; "Ümmet-i müslüman,

anamız öldü. Gelin de, şu anamızı defnedek, kömek," de," demiş.

Deli oğlan, damın başına çıkmış:

"Anamız hortladı, anamız hortladı," diyen, basbas bağırılmış. Köydekilerin, herbiri, bir yana kaçmış. Akıllı oğlan, bakıvermiş ki, orada bir adam galmış, o da yeni gediıyor:

"Gardaşım, getmen, gurbanınız oliyim, niyederseniz edin. Anamız hortlamadı, öldü. Bu deli oğlana bakman. Bu, deli işde, öylesine çığırıyor. Gelin, şu anamızı defnedek," demiş.

Geliyorlar, ümmet-i müslüman toplanıyor, anasını defnedip, kömüyorlar. Aşam oluyor, bunnar meres pelişmeye başlıyor. Akıllı oğlan diyor kine:

"Acar hûya gedenner senin olsun, esgi hûya gedenner de benim olsun," diyor.

Hayvanların hepsi, esgi hûya gediıyor. Acar hûya da bir tane bir öküz gediıyor. Bu deli oğlan, öküzü alıyor, götürüyor:

"Ben, seni satacâm. Ben, öküzü niyedecâm?" diyor, alıp götürüyor.

Vara vara varıyor kine, yolda bir kertiş çıkmış, ağacın gövüğundan, gafasını salliyep duruyor! Deli oğlan:

"Ne diyon, alın mı öküzü?" diyor.

"Alırım, alırım," der gibi, kertiş gafasını öylesine sallıyor. O alıcı, diye, bu oğlan, öküzü orada boğazlıyor geliyor. Akıllı oğlan:

"Niyetdin gardaşım öküzü?" diyeşin:

"Vallâ gardaşım, yolda önüme bir kertiş çıkdı, gafasını salladı; "allım" dedi. Ben de, orada kesdim geldim," diyor.

"Allah, yâ Rabbim, bu oğlan nolacak? Bari get de, derisini yüz de getir," diyor.

Bunnarın ikisi birlikde gediıyorlar, öküzün derisini yüzüp getiriyorlar. Akıllı oğlan diyor ki:

"Sen şorada dur da, ben filan yere varıveriyim de gelim, Sen, gapıdan ayrılma," diyor.

Deli oğlan, gapıyı sırtına yüklenip, akıllı oğlanın yanına varıyor. Ağbisi:

"Ulan, ben sana orda dur demedim miyidi?"

"Eeee, sen gapıyı bekle dediyidin. Ben de, gapıyı aldım geldim sırtıma," diyor.

"Allah, yâ Rabbim, şaşdım bu delinin elinden. Ne yapacâmı da bilmiyom ben," diyor akıllı oğlan.

Aradan bir kaç gün geçince:

"Haydi çalışmaya gedek," diyorlar.

Bu deli oğlan, sırtına öküzün derisini yükleniyor, çalışmaya gediıyorlar. Get ha get, get ha get, get ha get, varıyorlar kine, bir ulu çınar! Bu çınarın dibine oturmuyorlar ki, bir sürü kervan geliyor. Bunnar gorkuyorlar, kervanın gorkusundan, ağaca çıkıyorlar. Kervan geliyor gonuyor. Yüklerini çeziyorlar ki, altın, akça, ekmek, yemek, hepsi var. Ortaya hepisini dökmüşler. Onnar orada yiyep, sohbet yaparkan, yokarıdan (afedersin), deli oğlanın su dökese geliyor. Diyor kine:

"Ağbi, ben su dökecâm burdan,"

"Ulan oğlum, etme, bizi öldürürler,"

"Yok ağbi, ben su dökecâm, dayanamıyom," diyor.

Deli oğlan, ordan aşşâ bırakıyor. Bırakdıktan sonra, biraz zaman geçiyor. Bu sefer de büyük çışı geliyor (afedersiniz)!

"Ağbi, vallâ büyük çışim geldi," diyor.

"Ulan gardaşım, işde etme, dutma, bunnar bizi öldürür,"

Oğlan, unu da bırakıyor. Durup mururkan, bunun omuzundaki deri kertiyor. Deriyi de bıçaklıyor, kesiyor, deri de, "tangır tungur", o da iniyor aşşâ.

Şimdi, bunnarın tangırtısından, tungurtusundan, ordaki kervanda heç birisi galmıyor, hepsi kaçıyor. Gaça gaç, gaça gaç, şimdi bunnar, altına, akçaya gark oluyorlar. Deli oğlan, yemek topluyor, ekmeç topluyor. Akıllı oğlan da, altın akça topluyor, torbaya goyuyor. O sırada, bir adam geliyor, kervancılardan. Deli oğlan da, yağı balı yemiş, dilini gazıyormuş. Adam diyor ki:

"Siz, is misiniz, cis misiniz?" diyor. Deli oğlan:

"İsim de, cisim de, ben dil gazıcısıyım," diyor, adamın dilini bir kesiyor amma. Adam:

"Lo lo lo... ," ede ede, bağırarak kaçıyor. Bunnar da, şimdi yola goyuluyorlar. Yola düşünce, acıkıyorlar. Deli oğlanın da, torbasında ekmeç dolu. Akıllı oğlan diyor ki:

"Gardaşım, çok acıkdım. Ne var, açcık ekmeç ver de yiyem," diyor.

"Sen de, toplamasaydın o demir parçalarını. Niye topladın saykı? Ben işde, böyle ekmeç toplarım, sen de demir parçası toplan," diyor.

Bunnar böyle, atışarak, münakaşa ederek, yola geliyorlar. Açcık gedince, deli oğlan:

"Aha, işde şorada, benim öküzümü verdiydim. Bu aldıydı,"

"Ulan, bu neci de, öküzümü bu aldı?"

"Yahu, işde bu, bana gafasını salladı. Ben de, öküzü boğazladığıydım," diyor.

"Bu neymiş?" diyor deli oğlan, bir daş alıp, ativeriyor ki, oradan bir cere çıkıyor ki, içi hep altın! Bunu, bir torbaya

doldurup getiriyorlar. Eve geliyorlar:

"Bu pariye, altını pölüşek," diyorlar. Akıllı oğlan:

"Get de, mıkdarın avradına de ki; "Şiniğimizi bize ver," de. Şiniği getir de, altınarı pölüşek," diyor.

Deli oğlan, mıkdarın avradına varıyor, diyor kine:

"Abla, şiniğimizi verin mi? Biz, altın ölçmiyecâk, arpa ölçecâk," diyor.

Mıkdarın avradı da, ekeceyimiş, şiniğin altına bir mum yapıştırıyor. Geliyorlar, altını ölçüyorlar, geri veriyorlar. Amma, şiniğin altına bir altın yapışmış! Gediyorlar, şiniği mıkdarın avradına veriyorlar. Mıkdarın avradı bakıyor kine, essatdan altın ölçmüşler!

Mıkdar, haczediyor, hükümete habar veriyorlar. Bunnarın paralarına, hükümet el goyuyor.

Yiyorlar, içiyorlar, muratlarına geçiyorlar.

Ganimet KOCATÜRK

59. UNUTKAN ADAM

Evelde, bir varımış, bir yokmuş. Bir adamcâz varımış, bunun da heç kimsesi yokmuş. Ne anası varımış, ne de babası. Bu adam, memleketini terk-i diyar ediyor, gediyor. Şura senin, bura benim derken, bir köye varıyor, bir ağanın evine, boğaz tokluğuna dutma duruyor.

Bir gün, beş gün, bu ağanın goyunnarını otlatır gelirimış. Geldikten sonra, garnını doyurur, vurur gafiye yatarımış. Bir gün, diyor kine ağası:

"Oğlum, get de, bana biraz turşuluk biber al da gel," diyor.

Bu, düşüyor yola, unutmiyem diye de (cahillik ya), durmadan, kendi kendine; "biber biber" diye diye tekrar edip duruyor. Derken, bu ne dediğini garışdırıyor:

"Bir bir, bir bir," demeye başlıyor.

Bir süre getdikden sonra, garşısına bir ırmak ıras geliyor Irmağın üzerinde de, iki gişi balık dutarımış. Bu adam, balık dutannarın yanından geçerken de, gene sesli sesli; "bir bir, birbir," diyorumuş. Balıkçılar, bunu çârmış:

"Gel ulan buraya," diyorlar amma, bunun gulânın dibine, iki tokat atıyorlar:

"İki-üç, iki-üç desâne de bize; "birbir, birbir," diyon, az balık dutduracân. İki-üç de de, iki üç tenesi birden çıksın balığın," diyorlar.

Bu, tokadı yiyince, canı yanıyor, bir ağadınan, düşüyor yola. Bu sefer de:

"İki-üç, iki-üç," demeye başlıyor.

Derken, gede gede, garşısından, bir galabalık ıras geliyor.

Bu tabii, galabalığın yanından giderken gene:

"İki-üç, iki-üç," diyor.

Bu, öyle derkene, galabalığın ortasından birisi çığırıyor:

"Gel bakım, buriye,"

Adam gelince, öteki:

"Ne o, heç iki-üç, iki-üç denir mi? Allah rahmet eylesin, diyeceksin,"

Meğer bunnar, tabıtın içinde bir cenaze daşıyorlarmış. Bu sefer de, o adam iki tokat atıyor, ondan sonra da:

"Allah rahmet eylesin," diyerek yoluna devam ediyor.

Bu, gede gede, gasabaya geliyor. Gasabaya gelince, orada da, gasabanın yöneticisi, köpekleri öldütdürmüş, işçiler de bunnarı sürüyüp götürüyorlarmış. Bu adam, işçilerin yanından geçerken, gene:

"Allah rahmet eylesin, Allah rahmet eylesin," demiş.

Zaten, pis kokudan bıkan işçiler, bunu çârmişlar:

"Gel ulan buriye, biz, pis kokunun içinde irezil oluyok, sen de dutmuş, "Allah rahmet eylesin"mi diyon?" demişler, iki tokat da bunnar atmışlar.

Bu, gene, ağadınan, başını alıp gideriken, garşısından bir kadın ıras geliyor:

"Edem, neriye gediyon? Derdin ne senin?" diyor.

"Ak bacım ak, başımdan neler geçdi, bir bilsen. Ağam, bir şey almaya göndermişidi. Tokat yiye yiye, onnarı da unuttum, ne yapacâm bilmem," diyor.

Gadının gucânda da, bir çocuk varımış:

"Benînen evlenin mi?" diyor.

"Evlenirim ,"

"Düş arkama,"

Bunnarın ikisi birlikde, bir binaya varıyorlar, bir odaya giriyorlar. İçeride de bir adam var, üsdüne cübbe geymiş birisi. Kadın diyor ki:

"Hâkim bey, bu benim gocam. Bu, bana da bakmıyor, çocuğumuza da bakmıyor. Bu çocuk da bunun, ben irezil oluyom, galan bu bak-sın," diyor.

Kadın, çocuğu, adamın gucâna veriyor amma, çıkıp goyup, gediyor. Hâkim de, adama gızıp govuyor. Adam, çocuğu alıp, düşüyor yola. Bu, gederkene, bir ihdiyar adama ıras geliyor. Ona diyor ki:

"Amca, böyle böyle, başıma bir iş geldi, ne yapacâm?" diyor.

"Oğlum, bir câmi bul, bunu götür, câminin havlısına goyar. Bunu, biri alıp götürür, bakar." diyor.

Bu, bir câmi buluyor. Bakıyor kine, orada bir çocuk daha var. O da götürüyor, elindâ çocuğu, onun yanına bırakıyor. Sessizce, oradan gaçarıkana, imam görüyor:

"Dur bakim arkadaş, öteki çocuğu da sen bıraktın herhalde," diyor, adama çocuğun ikisini de verip gönderiyor. Adam, şimdi gara gara düşünüyor:

"Allahım, niyedîm yâ Rabbim, ikiyidik, şimdi üç olduk?" diyor.

Adam, çocuklardan birini bir gucâna alıyor, birini de bir gucâna alıyor, düşüyor yola. Garşıdan da iki tene gadıncâz ge-

liyormuş. Adam bakıyor ki, gadınnar zengin, golları dirseklerine kadar bilenzik dolu. Şöyle, yanlarına gelişin, bunnar adama:

"Bire adam, bu çocukları niyediyon? İkisini de almışsın gucâna, neriye gediyon böyle?" diyorlar.

"Ben, bu çocukları satıyom,"

"Bize satman mı?"

"Satarım,"

"Ne verek?"

"Her çocuğu, birer bilenziğe veririm,"

"Al,"

Gadınnar, bilenziklerini çıkarıp, adama veriyorlar. Herif de, çocukları bunnara teslim ediyor amma, çocukları verdiği şorda dursun, altınnarı da almış kine, sevincinden uçuyor. Bu, gadınnar pişman olup da, arkasından geri gelirler diye, goşa goşa, soluğu guyumcuda alıyor. Altınnarı bozdurup harcıyor.

Yiyep, içip muradına geçiyor.

Mahmut TOZCU

60. İNATÇI KÖYLÜLER

Bir varımış, bir yokmuş, bir "İnatlar Köyü" varımış. Bu köyden üç arkadaş, bir yol kenarında çalışıyorlarımış. Bir yolcu, gelmiş selâm verip savişmiş ya, içlerinden birisi ikdiyarımış, gözünün biri de körümüş. Bu ikdiyar, gençlere demiş kine:

"Bu yolcu, selâmını bana verdi, sizin hakkınız yok bunda," demiş.

Onnar da demişler ki:

"Sen ikdiyarsın, biz gencik. Selâm, bizim hakkımız,"

"Yok, bizimidi,"

Bunnar, gadiya getmişler, gadiya danışmışlar:

"Selâm hakkı kiminise, meydana çıksın," demişler. Gadi bunnara sormuş:

"Hangı köydensiniz?"

"İnatlar köyündenik," demişler.

O zaman içlerinden yaşlı olanına demiş ki gadi:

"Sen gal, diğerleri çıksınbakîm," demiş.

Onnar çıkınca, gadi sormuş, demiş ki:

"Evelâ, sen inadını söyle. Ben de sana, selâm hakkını söyleyicâm," demiş.

"Bire gadi, ne inadım olucu ki? Bir gün, evde yatıyordum, gece yâmir yâmiş, ev de akıyordu. Amma neriye akdı? Gözüme akdı. Gözüme su damladıkca, ben de inat etdim; "Başga yerimi bulamadın mı da, oriye damlıyon?" dedim, yerimden kakmadım, gö-

züm de kör oldu," demiş.

"Peki, sen çık öteki gelsin," demiş gadı.

O adam çıkmış, öteki gelmiş. Gadı ona da sormuş. Demiştir ki:
"Söyle inadını, ben de sana selâm hakkını söyliyem," demiştir.

"Madem ki soruyon, gadı efendi, ben de birşeyler söyliyem.
Benim hanım gebiyemiş, çocuk yapıcımış, benden bir kelle istedi.
Gasaba getdim, bir kelle aldım geliyordum, bakdım ki, gulâ sal-
landıkca, elbisemi gan ediyor. Geri döndüm, gasaba, gulânı del-
dirdim, barmâma dakdım geldim. Hanım, kelliye aldı, bişirdi,
meydana getirdi ki, gulânın biri yok!

"Bire hanım, bunun gulağı ikiyidi, hanı biri?"

"Yooook, getirdiğinde bir idi,"

"Yok, ikiyidi,"

"Biridi,"

Ben, inadımdan bayılmış, ölmüşüm. Tabii, ölüyü durduracak
dâllar ya. Beni, teneşire çıkartdılar, yudular, aldılar götür-
düler. Beni, mezara gömdüler. Hanım geldi:

"Amanın herifim, nolur dünya gözüyünen seni bir daha görü-
yüm," dedi, yanıma geldi, gulâma:

"Vallâ, seni tabıta godular, götürüyorlar, "gulağı biridi"
de de, gurtul," dedi.

Ben seslenmedim. Beni götürdüler, mezarlığa vardık. Beni,
mezardan çıkan toprağın üsdüne gomuşlar. Hanım bir daha geldi:

"Herif, gabirden çıkan toprân üsdündesin, mezara goyuyor-
lar ha, "gulağı biridi" de de, gurtul," dedi.

"Yook,"

Beni, mezara indirdiler. Toprağınan niye, üsdümden basdır-

dılar ya, dışarıya da gasap gelmiş. Kelliye aldığım gasap:

"Yahu arkadaşlar, Allah ırâhmat etsin, cenâzeniz kim?"

"Fılan adam öldü de, cenaze onun," dediler.

"Vay, yahu, şu Allah'ın işine bak. Dün, bu adam yanıma geldi de, bir kelle aldıydı. Sonra da, "elbisem gan oluyor," dedi, gulânın ikisini de deldirdi, barmânı dakdı, evine gelip getdiyidi, bak şimdi ölmüş," diyeşin,

"Arkadaş, hemî de gulağı ikiyidi, gasap benim şahidim," dedim. Gabirden, beni çıkartdılar. İşde, benim böyle bir inadım varıdı," diyor. Gadı:

"Pekiyi, öteki gelsin,"

O adam geliyor, ona da diyor ki:

"Söyle bakîm, senin inadın ney?"

O da diyor kine:

"Gadı efendi, fâkirim, kimsen yok. Bir tek inâmiz var. Bunu, bir gün hanım sular, bir gün ben sularım. Bir gün, nöbet benimidi amma, erkekliğim dutdu, nasıl olduyusa:

"Kalk hanım, şu inâ sula," dedim.

O da, dedi kine:

"Yahu, sıra senin,"

"Yok, senin,"

"Benim dâl,"

"O zaman, şöyle annaşak. Kim seslenirse, inâ o sulayacak,"

"Tamam,"

Hanım bana seslenmez, ben hanıma seslenmem. İnek, susuz durur. Bir gün, çamaşır günü gelmiş, nasıl olmuşsa, hanım bana işaretinen sordu:

"Çamaşır yıkıyacâm," dedi.

Çamaşırımı soydum verdim amma, başka da elbisem yoğudu. Şu hasırın arasına dolandım yatdım. Hanımın da üç gardaşı var, ava çok maraklılar. Ava çıkmışlarımış, gele gele, evin yakınına bir yere gelmişler. Demişler ki:

"Ulan, bu gadar geldik, bacımızı da görek hele nasıl," demişler, bana geldiler, baktılar ki ben yatıyorum!

"Hanı bacımız?" dediler.

Ben, seslenmedim. Seslensem, inâ suluyacâm. Sordular, gene seslenmedim. Busalı:

"Bacımızı öldürmüş, bu adam," dediler.

Ellerine, birer sopa aldılar, beni de aralarına godular, dövdüler, dövdüler, en sonunda, güççük gayınım dedi ki:

"Gardaş, haylossa bacımızı öldürmeye bu öldürmüş. Bana müsaade edin de, bunun boğazına bir ip dakîm, götürüğüm de ırmağa atîm," dedi. Buna:

"Olur, yap," dediler.

Boğazıma bir ip dakdılar. Bu oğlan beni, eniş aşşâ sürükledi. Vara vara, hanımın çamaşır yıkadığı yere vardık. Hanım bakmış ki, ben bu halda varıyorum!

"Amanın gardaşım, benim herifi niyediyouz? Bu, benim herifim taman?" dedi.

Ben, o zamana gadara:

"Evelâ sen gonuşdun, inâ sen suluyacân," dedim, ben gazandım. Benim inadım da bu," demiş.

Gadı, üçünü de çârmış:

"Üçünüzün inadı da, bir birinden kötüyümüş. O adamın selâmı üçünüze de aittir," demiş, aralarını düzeltmiş.

61. KIRK AVŞAR

Bir varıymış, bir yokmuş. Evel zaman içinde, kalbur saman içinde, develer dellallık ederken, sıçan berberlik ederken, garıncaya vurdum palanı, yedi yerinden çekdim golanı. Aman ağam, o yalan, bu yalan, fili yuddu bir yılan. Bu da mı yalan, diyelim, gelelim hekâyemize.

Aman ağam, bundan bir vakit evel, Gayseri şehherinden, aşşâ yokarı, gırk gadar avşar, Çukurâ'ya, çalışıp para gazanmiye gelirler. Amma, Çukurâ'nın garibannarı oldukları uçun, birbirlerinden ayrılıp, ayrı ayrı iş dutmaya yanaşmazlar. Hepiciği, ağazbirliği ederek:

"Bir iş bulursag, gırkımız birden çalışak. Yoğsa çalışmiyek, birbirimiz golliyek," derler.

Amma, gırk adamı birden çalışdırmak goley dâl. Bunun için de, gırk avşarımız, gendilerine iş bulamazlar. Atalarımız da söylemiş:

"Hazıra dağlar dayanmaz," diye.

İşde, bu garipler de, gırkımız bir işde çalışak diyen dutdurunca, Çukurâ'da, parasız, pulsuz galivermişler. Ne edeceklerini şaşırıp, oturup dertleşirken, akıllarına, birine varıp da akıl danışmak gelmiş. Hemen kalkıp, o yerlerin ilim irfan sahabı olan bir ulu kişiye giderler ve hallarını annadırlar. Ulu gişi ise onnara şu nasihati verir:

Dinleyin ağalar, size, ayrı ayrı çalışın, ekmek paranızı öyle çıkarın diyecâm amma, annadığım gadarıynan, siz beni dinemezsiniz. Sizin uçun en iyi çare, melmeketinize dönmek isde-

miyorsanız eğer, şudur; bizim buralarda âdetdir, bir mevte olduğu vakıt, bu mevte fugara ise, mendil açıp para toplarlar. Siz de, gırkınız da iş buluna gadar bööle yapın, başka çâreniz yok," der.

Bu fikre akılları yatan afşarların, Gayseri'lik damarları dutar ve gırkına da iş vermeyen Çukurâlîlilerden, akıllarısıra intikam almaya garar verirler. Aralarında, sırayla ölmek için anaşırlar. Böylece, üç güne bir, birisi ölür. Bu hal, üç gün, beş gün, derken, köy halkı, bunnardan şüpelendir. Çünkü, bunlar ölüyor, ölüyor amma, gene de gırk gişiler. Fakat, bu afşarlar da gurnaz hanı. Bu, gırk gişi galmalarını şööle açıklarlar:

"Gayseri'den hısımlarımız geliyor. Zaten, biz hep birbirimize benzerik," derler.

Amma, köy halkı gene de inanmaz ve son ölen mevti, gendileri gömmek isderler. Çünkü, daha önceki ölüleri, gırk afşarlar gömmüşlerimiş. Amma, köylüler buna ganmazlar. Bu işin sırrını ortaya çıkarmak uçun, son mevteyi, gendileri galdırmak isderler. Bunun üzerine afşarlar, hemen köyden uzaklaşırlar. Köylüler de, mevt için gerekli hazırlığı yaparlar. Namazını gılmak uçun da câmiye goyarlar. Mevteyi, orada bir müddet beklemeye garar verirler.

Mevteyi marak eden köyün imamı, mevtenin olduğu yere girer. Fakat, tabıtın içindeki afşar, acıkdığı için, tabıtdan dışarı çıkar ve, etrafındaki yiyeceklerden yemeye başlar. Tam, tabıta girip de yatacağı sırada, imam içeriye girer. Aşarı, kefeniyen barabar ayakda görünce, hortlak sanar, gorkudan oriye düşüp bayılır. Afşar, işlerin sarpa sardığını annayınca, hemen oradan gaçar.

Bu gede gede, başka bir köye varır. Orada, oğlanları genç yaşda ölen bir köylünün ambarına girer, saklanır. Bu arada, köylünün evine de bir dilençi gelir, Allah rızası için bir sadaka isder. Evin avradı, kızına seslenir:

"Gardaşımı urufu uçun, bir şeyler getir, kızım," der.

Gardaşı uçun ağlayarak ambara giren kız, karşısında, beyazlar geyinmiş birisiyken karşılığınca, gorkusundan anasını çığırır. Anası da, dilençiyi beklediği için, kızına söylene söylene, ambara girer. O da, kızını gimi, afşarı görünce korkar. Amma, afşar boynunu bükerek:

"Gorkman bacım benden size ziyan gelmez. Ben, öbür dünyadan geliyorum. Gılığım iyi olmadığı için, sizin ambara saklandım. Aşam olunca gedecâm," der. Avrat:

"Amanın, gurban olduğum, orada, benim Ahmet'imi de gördün mü?" diyen, afşardan sorar. Afşar:

"He ya bibi, gördüm," der. Avrat:

"Gurban olduğum gardaşım, Ahmet'im niye gelmedi? Sen, nasıl kaçabildin?" der. Afşar:

Aman bibi, biliyon, öbür dünyadan gelmek heç kolay dâl. Benim vakdim doldu, onun uçun beni saldılar. Yanıma, Ahmet'i de aldım, barabar bu dünyaya geliciydik amma, Ahmet, Arafat Dağı'nda galdı. Gendisi, bana dedi ki:

"Anama söyle, benim pırtılarımı seninen yollasın, yoğsa, ben burada galdım," dedi.

Ayrıca, sizden harçlık da isdedi," der.

Avrat, bunu duyunca, öbür dünyadan dönülmeyecâni heç düşünmez, sevinçten ne yapacâni şaşırır. Hemen, içeri koşar, oğ-

lunun pirtısını bir çıkı yapar. Hânelerinde nağatlık para varısa, hepiciğini afşara, Ahmet'ine göndermesi uçun verir. Ayrıca, afşara da geymesini uçun, pılı pirtı verir.

Afşar, pılı pirtıyı aldıktan sonra, oradan uzaklaşır, gider. Afşar getdikden hemen sonra, evin herifi gelir. Avradındaki, gızındaki neşeye, bakar bakar şaşar. Avradı, nerediyese, sevincinden oynuyacak. Adam, buna hepden sinirlenir, buna hışımınan bârır:

"Gız avrad, delirdin mi, gudurdun mu, bu ne hal? Dün oğlun öldü, bu gün sevinçden uçuyon. Gören gonu gomşu, seni tamaşaya çıkmış," der.

Amma, gel gör ki, avrat neşeden gırılıyor! Avrat:

"Aman herif, gurban oluyim, ben gülmiyem de, kimler gülsün? Ahmet'im geliyor,"

"Get oradan avrat, heç ölenin geldiği görülmüş mü? Beniyinen mi eğleniyon. Şimdi, alırım ayâmın altına seni, mamıç ederim," der. Amma, avrat cevabı yapışdırır:

"Yok bey, bildiğin gimi dâl. Essahdan Ahmet'im geliyor. Az önce birisi geldi, Ahmet'im Arafat Dağı'nda galmış, benden parayınan, pirtısını isdemiş. Anam gönderiversin diye habar salmış,"

Avradı böyle diyence, adam gudurur, okgalı bir küfür savırır. Bu, hemen avradını sorguya çeker. Olanı biteni öğrenince, başlar adam dövünmeye, söylenmeye:

"Gız, avrad, sen gördün mü heç, ahretten geleni? Sende, heç akıl yok mu? Allah, canını alsın senin, seni gandırılmışlar. Gelen kimidi, nahalıdı, annat bakım?" der.

Avratcâzın, havası gursânda galır (ham armıt gımı). Avrat, afşarı tarif eder. Adamcâz, afşarın getdiği yolu öğrenince, he-

men yola revan olur. Az geder, uz geder, dere depe düz geder, altı ay bir güz geder, arar, tarar, avradın dediğine benzer, heç kimsiye bulamaz. O sırada, bir de bakar ki, yolun gıyısında, ağacın altında bir adam oturuyor! Adam:

"Şuna bir sorım bakım, belkim görmüşdür," der.

Bu, adamın yanına varır:

"Gardaş, buradan beyaz pırtılı, elinde çıkısı olan bir adam geçdi mi?"

O da afşarımış, bu hemen:

"He ya gardaşım, aha şu tarafa getdi," diyen, adamın geldiği yerin tam tersini görsedir. Adam hemen o tarafa doğru, beygirini sürer. Amma, afşar gene bunun arkasında bârır:

"Gardaşım, gardaşım, dur hele. O adamın iki ayâ var, senin beygirin ise dört tene. Onu atım, bunu atım diyenâdara, adam gaçar geder, sen de ömürü billah yetişmezsin," der. Adam:

"Pekiye amma gardaşım, nâpim ona yetişmek uçun?" diye suval edince, Afşar hemen:

"Golayı var. Sen, beygirini buriya bâla, ben bekcilik ederim," der.

Adam, beygirini ağaca bâlar geder. Meğer afşar, adamın kim olduğunu annamış, onun uçun böyle ederek adamı atlatmış. Adam uzaklaşınca, hemen beygirine atlayıp, yoluna goyulur. Az geder, uz geder, bir dağda, bir çobana ıraslar. Çoban, sırtını dâya yaslanmış, sıcakdan kaçmak uçun duldada duruyormuş. Afşar, çobana selâm verip, halını hatırını sorar:

"Bu sürek kimin?" der.

Çoban cevabını vermeden, afşar bârır:

"Aman gardaş, dağ kepiyor. Dağı dut da kepmesin, yoğsa altında galır ölürsün vallâ," der.

Cahal çoban, hemen elleriyinen dağa desdek verir. Göya, dağ kepmeyecek. Çoban, afşara başlar yavlamaya:

"Amanın gardaşım, gulun gurbanın olim, ayâyin turâbiyim, şo garı görünen köye get de, benim ağaya söyle, köyü topliyep gelsin de, beni gurtarsın," der. Afşar:

"Aman çoban gardaş, gederim getmesine de, ya ağan sürüyü sorarısız? Sen en iyisi müsade et de, sürüyü de götürüyüm," der.

"elur,"

Afşar, hemen sürüyü önüne gatıp, yoluna devam eder. Tabii gediş o gediş. Garip çoban, bekler bekler, gelen geden yok! Aradan iki gün geçer, gene kimse gelmez. Çoban, yorgunluktan uyurum da, dağ üsdüme keper diyen, bekleye bekleye bitap düşer. Açlık bir yana, uykusuzluk bir yana, derkene, köyde ağa, hırsından küplere biner, gudurur. İki gündür, gelen yok, geden yok. Üsdüme üsdelik, sürek de yok! Ağa, durumu köylülere annadıp, çobanı aramaya çıkacaklarını söyler. Köylüler hazırlanırlar, yolla revan olurlar. Vara vara varırırlar ki, çoban bir dağın yörebinde, eliyen dağa dayanmış, öylece duruyor! Ağa, sağa bakar, sola bakar, sürek yok! Bu, çobana çığırır. Amma, çoban ataş küpü! Ağası:

"Ne yapıyon?" diye soruşun öyle gızar öyle gızar ki:

"Ölünün körünü yapıyom. Sen nahal ağasın, nerede galdın? Dağ kepiyor, ben altında galiyom, habar gönderdim, gene gelmedin," der, ağlar. Ağa:

"Amanın lan oğlan, sen ne diyon, öyle dağa dayanmış? Hele, bir beri gel bakım," dediyise de çoban gelmemiş:

"Üsdüme dağ keper," demiş. Ağası:

"Gel oğlum, kepmez,"

"Aman ağam, gulun gurbanın oliyim, beni gurtar," di-yen ağlar, yavlarır.

Ağanın, köylülerin yavlargmaları, yakarmaları boşa geder. Çoban, Nuh der, peygamber demez. Sonunda ağa, gızıp bağarır, çobanın golundan dutduğı gimi:

"Gel lan buriye," diye çekince, çoban, dağ kepecek diyen, gorkusundan çarkadak bayılır. Amma, gendine geldiğinde bakar ki, dağ kepmemiş. Çoban, başından geçenneri, olanı biteni, ağasına bir bir annadır.

Ağa, çobanın saflığından faydalanıp sürüyü götüreren adamı aramaya gedecâ sırada, Ahmet'in babası çıkagelir. Adamcâzın halı perişan! Adam, oradaki gargaşayı sorup, suval edince, ağaya:

"Hah gardaşım, ben bu adamı bildim. Benim avradı da, bu adam gandırmış, ben de onu arıyordum. Haydi barabar gedek,"

Hemen, bunnarın ikisi barabar yola goyulmuşlar. Bir zaman sonra, başga bir köye varırlar. Accık gedince, bir evin bağçasında gendi mallarını görürler. Ahmet'in babası, havlıdaki beygiri görünce, hemen tanır, ağa da sürüyü bilir. Bunnar, o eve missafir olurlar, gapıyı çalarlar. Afşar, gapıyı açıp da gelenleri görünce, hemen bilir, amma heç seslenmez, eve buyur eder. Goyun keser, yem yiyecek hazırlar, yedirir, içirir. Adamlar, heç gendilerini belli etmeden, öylece dururlar..Yatma vakı gelince, afşar, adamlara:

"Gardaşlar, böyün bana, Allah misafiri oldunuz, suframa bereket verdiniz. Sağolun amma, ben biraz titizciyem, huysuzum, her şeye garişırım. Anamdan galaniki gat yatâm var. Bunnarı gözüm gimi severim. Şimdi, bu yatacânız yataklara hasetlerseniz garişmam. Başınıza gelecekleri, gayrı siz düşünün," der.

Adamlar hemen:

"Yok gardaşım, heç öyle şey olur mu?" derler.

Bunnar, yataklara yatarlar. Fakat, afşar gene bir gurnazlık düşünür. Adamlar uçun kesdiği goyunun bârsânı, pisliğini, havlıdan alıp getirir. Adamlar, yedikleri yiyeceklerin rehavetiynen, derin uykulardaykan, bu, o pislikleri, bunnarın altlarına goyar. Gendi de, odada bir yere saklanır. Gece yarısı, adamlardan biri uyanıp, altında bir ıslaklık hissedince, gendini bir yoklar ki, altına etmiş! Hemen, arkadaşını uyandırır:

"Gardaş, gardaş kalk. Vallâ, ben altına kaçırılmışım," der.

Diğeri de:

"Aman gardaş, nâpdın? Sabaha gadara sabretsen olmaz mıydı?" der.

Amma, adam arkadaşına, gardaşına gızarkana gendini bir yoklar ki, gendinde de bir ıslaklık var! Üsdüne üsdelik, bârsak da var!

"Oy gardaşım, sen altına etmişsin, benim bârsaklarım bile hep dışına çıkmış," der.

Bunnar, ne yapak, ne edek diyen düşünürken, evden kaçmaya garar verirler. Gecenin yarısında, gizlice kaçıp giderler.

Gederken de:

"Beygir de, sürü de, onun olsun, biz datlı canımızı gurtarak," derler.

Afşar da, afiyetle, mallarının üzerine gonar. Bu, öteki arkadaşlarını da toplar, hep barabar çalışırlar.

Onnar ermiş muradına, biz çikalım kerevetine...

62. KELOĞLAN İLE KIRK TAVŞAN

Bir varımış, bir yoğumuş, çok söylemesi günahımış. Bir padişah varımış, bu padişahın bir de gızı varımış. Bu gızı, herkes isderimiş. Padişah demiş ki:

"Kim, bana kırk tene davşan getiririse, kızımı ona veririm," demiş.

Orada, bir de Keloğlan varımış. Keloğlan, şimdi getmiş dağa, davşan topluyorumuş. Bu, kırk tene davşan toplamış. Amma, vezirler bunu çekemezmiş. Bu vezirler, bir tene gene davşan bulamamışlar. Demişler ki:

"Niyedeğek?"

Gayrı, kırk gün de mühlet vermişmiş padişah. Vezirler bakmış ki, mühlet bitiyor. Demişler ki:

"Gedek, bu Keloğlan'dan bir tene davşan satın alak da, davşanın sayısı eksilsin. Gelip, padişahın kızını alamasın," demişler.

Vezir varmış, demiş ki Keloğlan'a:

"Bana, bir davşan satan mı?" demiş.

"Satarım -demiş Keloğlan- amma, pariyenen satmam," Vezir:

"Eeee, nasıl verin ya?"

"Benînen yatar kalkarsan, davşanı veririm," demiş.

Keloğlan, orada başvezirinen yatmış, kalkmış. Sonra da, buna bir davşan vermiş. Başvezir, davşanı alıp götürürken, ancak, Keloğlan gavalını çıkarıvermiş, çalmiye başlamış. Gavalın

sesini duyan davşan, hopladığıyinen geri dönmüş. Vezir, eve varmış ki, arkadaşları:

"Niyetdin?" demişler.

"Vallâ, böyle böyle etdi -demiş- davşan geri getdi,"

ikinci vezir, Keloğlanın yanına varmış. O da:

"Bana bir davşan satan mı?" demiş. Keloğlan:

"Pariyenen satmam, benînen yatar kalkarsan, birini sana veririm," demiş.

Bu, Keloğlan, bir davşan da, ikinci vezire vermiş. Biraz şöyle getdikden sonra, gene Keloğlan, gavalını çalanâdara, davşan hopladığıyinan geri dönmüş.

Vezirler toplanmışlar:

"Niyedek, gün geldi çatdı, padişahın kızını Keloğlan alacak," demişler.

O sırada, üçüncü vezir demiş ki:

"Durun, bir de ben gedîm," demiş.

Üçüncü vezir varmış, demiş ki:

"Keloğlan, bir davşan satan mı?"

Keloğlan, buna da, diğerlerine yaptıklarını söylemiş. Ona da bir davşan vermiş. İreli varmış, gene gavalını çalanâdara, davşan, hoplamış, gene varmış.

Gün gelmiş, çatmış, vezirler demiş ki:

"Sokakda nâdara çocuk varısa, yolun gırağına dizilsin, ne kaçırabilirlerse, o kadar davşan kaçırırsınlar," demişler.

Yani, Keloğlan, girk davşanı tamamlamasın da, gızı alamasın diye. Keloğlan'ın da, bir gavalı varımış. O gavalın sesini duydu mu, davşanlar, nerede olursa olsun, gelirlerimış.

Gün gelmiş, çatmış. Şimdi, Keloğlan, gavalını eline almış amma:

"gıllılı, gıllılı, gıllılı....," çalarak, davşannarın hepi-ciğini arkasından getirmiş. Nâdara sokakda çocuk varısa, aliye düzölmüş, bir tane gene davşan dutamamışlar. Keloğlan, davşannarı eletmiş, padişaha teslim etmiş: Padişah demiş ki:

"Tamam, kırk davşanı Keloğlan getirdi, kız Keloğlan'ın," demiş.

Keloğlan, söylenen şartı yaptı, gızı alacak! Amma, kız Keloğlan'ı almak isdemiyor, vezire varmak isdiyor. Demişler ki:

"Bir odaya, Keloğlan'ın da yatâni serecâk, vezirin de yatâni serecâk. Gız, kimin yanına varır da, gucâna sokulursa, gız onun," demişler.

"Tamam,"

Bir büyükce odanın, bir köşesine Keloğlan'ın yatâni sermişler, bir köşesine de vezirin yatâni sermişler. Tabii, garannıkda yatmışlar. Anca, Keloğlan yatarkana, bir gapmış goyormuş amma,, vezir demiş ki:

"Niyediyon?"

"S....., gurutdum, yiyom," demiş.

"Benim de geldi, niyedim?"

"Çabuk ,yapda gurtul," demiş.

Vezir, eline almış, üfürürken, guruduktan, eline yüzüne hep bulaşdırmış, yatâ bulaşdırmış. Derken, anca, "tık tık" gapı döğölmüş.

"Niyedim?" demiş vezir. Keloğlan:

"Çabık, yorganını, başına çek," demiş.

Vezir, yorganını başına çekmiş. Keloğlan da, bir şişe kokuyânı dökmüş yatâna ki, her taraf burcu burcu kokmuş. Gıza da, vezirin yatânı tarif etmişlerimiş:

"Filan yerdâ yatak, vezirin yatâ," demişler.

Gız, yorganı galdıranâdara:

"Uyyyy, Keloğlan kokuyor," demiş.

Bu, varmış, amma, Keloğlan yatânı temizlemişimiş. Gız, yatân bir ucunu galdırmışımış, yatak burcu burcu kokuyor! Gız, Keloğlan'ın gucâna sokulmuş, Keloğlan, gayrı gızınan yatmış. Vezir de, başını alıp kaçmış.

Padişahın gızıyinen Keloğlan'ın, davulunan düdüğünen düğünleri olmuş. Yemişler, içmişler, muradlarına geçmişler.

Elif ŞİMŞEK

63. KELOĞLAN İLE AĞASI

Eveli, bir varımış, bir yoğumuş, bir Keloğlan varımış. Orda gezerimiş, burda gezerimiş, dutma durmiye gederimiş. Gı-lıksız, gafası kel bişet. Bunu kimse dutma dutmazımış. Bu, bir ağanın gapısına geliyor:

"Ağam, beni dutma dut, Ben fâkir galdım, çocuklarım aç gal-dı," diyor.

Ağa, bunun gılığına bakıyor, yürâ acıyor. Avradına di-yor ki:

"Kele avrat, şunu dutma dutak," diyor.

"O ne iş görücü, gafası kel,"

"Olsun, keller iyi iş dutar,"

Bunu, dutma dutuyorlar. Ağası, Keloğlan'a diyor ki:

"Amma, heçbirbirimizi gızdırmayacâk. Eveli ben gızarısam, bütün malımı mülkümü sana verecâm, yok sen gızarısan, o zaman da seni öldürecâm," diyor. Keloğlan:

"Tamam," diyor.

Bu Keloğlan, bir çit öküzünen, bir de zaar alıp yanına, tarliye çit sürmeye gediyo. Buna , azzık da veriyorlar. Azzi-ğına, bir çitil yoğurt, bir dürüm de ekmek goyuyorlar. Ağa, buna diyor ki:

"Bunun gaymânı, bozmadan yiyecân," diyor.

Keloğlan, bunu alıyor, şoraya goyuyor. Başlıyor, düşün-meye:

"Ben, bunu niyedim? Nasıl gaymânı bozmadan yiyek?" diyor.

Sonra, Keloğlan dibini deliyor, yoğurdu oradan içiyor. Ondan sonra, galanını da, zağar yiyor. Keloğlan, öküzün birini eletiyor, ağaca bağlıyor, sarıyı da çifte goşuyor. Bu, yıkıla yıkıla, yıkıla, yıkıla, oniyinen sürüyor. Birezden, ağası geliyor:

"Öküzün birini niyetdin sen?" diyor.

"Ala öküzün, orada bağlı,"

Öküzün biri ala, biri de sarıymış. Ağası:

"Eeee, onu da goşsâna?" diyor.

"Yooock, o goşulmaz. Yârin de onu goşacâm," diyor.

Ondan sonra, niyese, ağası seslenmiyor, barabar eve geliyorlar. Eve gelişin, oturuyorlar, zağar yok! Ağası:

"Zağara niyetdin?" diyor.

"Ağam, zağara vurdum, öldürdüm," diyor.

"Ne diyin öldürdün oğlum?"

"Eeee, şu çitili verdin, gaymânı bozmadan ye, dedin. Ben de, gaymânı bozmadan yediyidim, galanını da zağar yemiş, gaymânı bozmuş. Ben de, vurdum öldürdüm," diyor.

Ağanın canı sıkılıyor, niyese, seslenmiyor. Keloğlan, yârin oluşun, gene çifte gediıyor. Oriye eletince, varıyor, sarı öküzü bağlıyor. Edigin birini geyiyor, birini geymiyor. Gene, ağası varıyor, bakıyor kine, ortalık gariş guruş!

"Ulan oğlum, edigin biri nerede?"

"Edigin ikisini de mi geyerler? Onun birini geyerler," diyor.

"Sarı öküz hanı?"

"Eeee, ala öküzü goşdum, sarı öküz bâlı," diyor.

Adam, eve geliyor, avrada diyor ki:

"Avrat, buniyinen niyedicik?" diyor. Avrat da diyor ki:

"Niyedicik, nahal ederimiş ki?"

"Öküzün, birini bâlarımış, birini goşarımış. Bunuyinen ne dutucik biz?" diyor.

Ondan sonra, adam düşünüyor:

"Başga olmaz ya, burdan göçek gedek," diyor.

"Neriye gedecik?"

"Başımızı alak gedek,"

Amma, Keloğlan, bunnarın gonuşmalarının hepiciğini dînerimiş. Bunnar, sarıyorlar, sarmalıyorlar, bir çuvala goyup göçüyorlar. Bir yayliye varıp gonuyorlar. Ağa diyor kine:

"Avrat, Keloğlan'ın elinden gurtulduk," diyor.

Avrat da:

"Gurtulduk," diyor, bunnar seviniyorlar, yatıyorlar. Gece, gene uyanıyorlar:

"Gurtulduk Keloğlan'dan," diyorlar.

"Burdiyem ağam, burdiyem," diyor, Keloğlan çıkıveriyor!

"Anaam, babiyen sinine, burda miyidin ulan sem?" diyor.

Neyise, bunnar neriye gederse, o da arkalarından geliyor.

"Ben, önce gedim, siz gelin. Ben gedyom gayri," diyor.

Bunnar:

"Ordan da kaçak," diyorlar.

Gece çıkıyorlar yola. Varıyorlar, bir ceviz ağacının dibine gonuyorlar. Öteberiinen barabar gonuyorlar. Sandığı, niye de, hep getiriyorlarımış bunnar. Bunnar gedişin, Keloğlan, bunnarı görüyor, şöyle bir dâniyor:

"Bunnar, neriye gonacak bakim," diyor.

Bunnar varıyorlar, yataklarını seriyorlar amma, derin bir uykuya döleşiyorlar şimdi. Keloğlan geliyor, avradı soyuyor.

Avradın pırtısını gendi geyiyor, gendinin pırtısını da, avradına geydiriyor. Yerlerini de değişdiriyor, varıyor, gendi avradın yatâna yatıyor (işde, masal bu). Adam diyor ki:

"Avrat, gurtulduk galan, Keloğlan'ın elinden. Yörü, gedek gayri," diyor.

Keloğlan, oradan başını galdırıyor:

"Ağa, ağa, ben burdiyem," diyor.

"İye, avrat, bu neci? Neriye getsek yanımızda?" diyorlar.

Niyese, bunnar gene yola çıkıyorlar, gene gediıyorlar. İreli de de, bir dut ağacı varımış. Onun dibine gonuyorlar. Aşam oluşun, ağayınan avradı yatıyorlar. Onnar yatınca, Keloğlan, kalkıyor, sandığı açıyor, sandığın içindeki öte-berileri çıkardıyor, gendi de içine dıkılıp gapısını örtüyor.

Zabadan oluşun, bunnar yükleniyorlar, hayvannarı hazırlıyorlar, sandıklarını niye yükledip, çıkıyorlar yola.

"Gurtulduk buncalı, gurtulduk," diyorlar.

Keloğlan, sandığın içindenârı i..... ! Adam bakıyor ki, sandığın içinden, bir şeyler akıyor! Avradına diyor ki:

"Gııız, yağ eriyik ellâm, hep akıyor," diyor.

"Öyliyence, sıcakdan mı akıyor, niyediıyor?" diyor avradı.

Bunu içiyorlar, ireli varıyorlar:

"Gurtulduk buncalı, gurtulduk. Gaymâ da batsın, yağı da batsın," diyorlar.

Keloğlan, sandığı açıyor:

"Burdियem ağam, burdiyem," diyor.

"Niyedek, nasıl edek de, bunun elinden gurtulak?" diyor, bunun ağasıynan . avradı.

Bunnar, oradan da göçüyorlar. Bir ırmağın kenarına varıyorlar. O ırmân kenarına yatâ seriyorlar, döleşip yatıyorlar. Gece olunca, Keloğlan kakıyor, avradın sırtını, gendi geyiniyor, gendi sırtını da ona geydiriyor. Yerlerini de değışdiriyor. Avradın yatâna gendi yatıyor, avradı da, gendi yatâna koyuyor. Bu, ağasıynen barabar yatıyor. Biraz sonra, adam uyanıyor:

"Avrat, kalk hele kalk, şu Keloğlan uyurkana, dutak da, bunu ırmâ atak," diyor.

Kalkıyorlar, bunu dört bacak edip ırmâ atıyorlar. Ağası diyor kine:

"Hih, şimdik, tam gurtulduk . avrat," diyor.

"Burdiyem ağam, burdiyem," diyor Keloğlan. Ağası:

"Vay, babyen sinine, avrat mı getdi suya?" diyor.

Avrat, akıp goyup gediıyor. Suya geden avradımış mâre.

Ağa da, bütün malını mülkünü Keloğlan'a bırakıp, başını alıp gediıyor.

Keloğlan zengin oluyor, yiyep içip, muradına geçiyor.

Emine SEĞMEN

64. TARLADA BULUNAN ALTIN

Bir varmış, bir yokmuş, fakir bir çifçi varmış. Bu çifci, bir gün, tarlasını sürerken, sabanına bir şey takılmış. Çıkarıp da bakmış ki, bir küp altın! O devirde de, altın bulannarın, padişaha teslim etmeleri gerekmiş. Etmediği zaman, eğer duyarlarsa, onu idam eder, altınları da onun elinden alırlarmış. Çifci, altını bulunca, düşünmüş, daşınmış, ne altını vermeye razı olmuş, ne de canını vermeye. Adam, bir saraya bakarımış, bir de canını düşünürümüş. O sırada , bir de bakmış ki; yoldan bir adam geçiyor! Hemen, ona seslenmiş:

"Heeey, arkadaş, biraz buriye gelin mi?" demiş.

Amma, adam gelenâdara, çifci gene, fikrinden vazgeçmiş. Altınlarına bakmış, gıyamamış. Adama demiş ki:

"Şu ekdiğim yerleri görsedecektim. Sık mı, seyrek mi, nasıl olmuş diye? Seni, onun uçun çârdım," demiş.

Adam:

"İşde, şöyle yap, böyle yap" diye, buna tarif etmiş, geri dönüp getmiş. Adam, biraz irelliyeşin, çifci gene bunu çârmış:

"Bir dagga gardaş, bir daha gelir misin?"

Bu, adam yanına gelene gadar, gene fikrinden vazgeçmiş:

"Ben, bu altınların yerini habar vermiyem de, rahat bir hayat yaşıyam," demiş.

Adam, bunun yanına gelince:

"Gusura bakma gardaş, bir de, tarlanın şu tarafını görseyim demişdim. Sana, ekdiğim yerleri görsedecektim. Nasıl acaba, diye" demiş.

Adam, gizmiş, söylenmiş, gene de yapacâ şeyleri görsedip, geri yoluna devam etmiş. Adam, tekrar yoluna devam etmiş, çifci gene gorkmuş. Demiş ki:

"Ben, bunu buna söyliyem de, barabar teslim edek," demiş.

Amma, adam gelene gadarâ, gene gararından vazgeçmiş. Buna:

"Tarliye, ne zaman su vermem gerektiğini soracaktım," demiş.

Adam:

"Yok gardaş, senin asıl demek isdediğin bu dâl. Bu sefer doğruyu söyle. Yoğsa, seni kötü ederim. Öyle, beni oynatıp durma," demiş.

Çifci, artık açıklamış:

"Böyle böyle, benim demek isdediğim buyudu. Şurada, bir küp altın buldum, gararımı veremedim. Seni de onun uçun çârmışdım," demiş. Adam:

"Niye söyliyacaksın ki, biraz ireli gedip, seninle paylaşalım," demiş.

Bunnar, bir ata atlayıp, yola çıkmışlar, biraz getdikden sonra, adam buna demiş ki:

"Atdan in de, biraz da ben bineyim," demiş.

Bunnardan biri atda, biri de yayanmış.

"Olur," demiş.

Adam, buna inanmış. Biraz irelleyince, atdaki adam, bunu bırakıp kaçmış. Atı da almış, altınları da almış, getmiş. Sonra,

çifci evine varmış, garısına durumu anlatmış:

"Böyle böyle, benim başıma bir şey geldi," Kadın:

"Tamam, sen üzülme, ben onu hallederim," demiş.

Gadın, yanına iki kızını da alıp, ata atlamış, doğru zenginnerin bulunduğu yere varmış. Hanlara, hamamlara uğramış, sonra da, o hanların birinde, gocasının tarifine uyan adamı bulmuş. Bakmış ki, adam su gibi para harcıyor! Bu kadın, hemen kızlarını süslemiş, püslemiş, gedip adamınan tanışmışlar. Bunların hepsi, aynı masaya oturmuşlar. Adam, kadına sormuş:

"Bu kızının adı ne?"

"Bunun adı, "Benim Gibi,"

"Peki, bunun adı ne?"

"Bunun adı da, "Benden Beter!" demiş kadın.

Bunnar, eğlenmişler, yemişler, içmişler, kadın paranın yerini de öğrenmiş. Aşam olmuş artık, yatmışlar. Amma, kadın, içire içire, adamı iyice sarhoş etmiş. Adam, iyice sarhoş olduktan sonra, bunun yüzünün bir tarafını tıraş etmiş. Saçını, kesmiş, bıyığının da gene bir tarafını kesmiş, yüzünü de boyamış, pariye de alıp kaçmışlar. Adam, sabahleyin kalkıp da, yanında kimseyi göremeyince; doğru hancının yanına getmiş:

"Benim Gibi'yi gördün mü?"

Hancı, adamın yüzüne bir bakmış, sonra da:

"Yook, ben senin gimi heç adam görmedim," demiş.

Adam, bu sefer de:

"Benden Beter nerede, onu gördün mü?" diye sormuş. Hancı gene:

"Yooook, ben senden beter olan bir kimsiye de göremedim," demiş.

Adam, biraz daha böyle sorunca, hancı dayanamamış. Demiş ki:

"Sen, heç aynaya bakdın mı? Önce, bir aynaya bak da, ondan sonra gONUŞalım," demiş.

Adam, aynaya bir bakmış ki, ne saç var, ne de sakal. Artık, durumu annamış, aldatıldığı ortaya çıkmış.

Gadınmağızları, kaçıp getmişler. Adam orada galmış, sahtekârlığının cezasını çekmiş.

Saime USLU

65. ŞİBİDİK AYŞE

Bir varımış, bir yoğumuş, bir Şibidik Ayşe diye bir kadın varımış. Bir gün, bu:

"Ben, gaz okulu açacâm, gazlarınızı okudabilirim," diye komşularına habar vermiş:

"Gazlarınızı bana gönderin. Yalınız, yanında da, bir çuval pirinç, bir çuval buğday, bir çuval bulgur, işde, bütün tahıllardan birer çuval göndereceksiniz," demiş.

Komşuları, buna kırk tene gaz getiriyorlar. Ondan sonra da, arada bir yanına gelip:

"Şibidik Ayşe, bizim gazlardan ne habar?" diye soruyorlarımış. O da:

"Gazlarınızın durumu çok iyi, hemen hemen, okumayı öğren-diler sayılır," derimış.

Kırk gün boyunca, Şibidik Ayşe, her gün bir gaz kesip, arkadaşlarıyla eğlenirimış. Gazları birlikte yerlerimış. Neyise, kırk gün bitmiş, komşuları gazları istemiye gelmişler, demişler ki:

"Artık, okullarının bitmesi gerek, bizim gazları ver,"

"Ah komşu, ne yapîm, ne deyim, nasıl edîm? Size, bir şey söyleyecek sözüm de yok. Sizin gazlar, biraz fazla ireli getmişler. Kitabın öbür tarafını da okuyup, uçmayı öğrenmişler. Sonra da, uçup getmişler," demiş.

Artık, komşusu inanmasa da, ne diyecek? İnanmış görünmüş. Şibidik Ayşe, gazları yiyep bitirince, ne yapsın? Artık, baş-

ga bir gapı araması gerek. O günlerde de, padişahın birinin garısı hasdalanmış. Şibidik Ayşe, düşünmüş, daşınmış:

"Bu gadın ölünce, benim mutlaka, bir şeyleri yapmam gerek?" demiş.

Ardından da, padişahın garısı ölmüş. Şibidik Ayşe, planını hazırlamış. Artık bu, nasıl geçerse geçermiş, her gece padişahın odasına girerimmiş, onun garısının gılığına girip:

"Ablamı alacân, ablamı alacân," deyip, bağırından dutarak, adamın üsdüne çıkarımış. Adam da, essahdan, rüya gördüğünü sanıp inanırımış. Şibidik Ayşe, üç gece boyunca, padişahın yatak odasına girip, aynı sözleri tekrar etmiş: :

"Ablamı alacân, ablamı alacân?"

Padişah, artık her taraflara habar salmış:

"Benim hanımın, bir ablası olması gerek, benim bilmediğim yerde," diye.

Bu hal, zaten Şibidik Ayşe'nin aradığı durum. Hemen, padişahın garısının ablası olarak ortaya çıkmış, padişahla evlenmiş.

Şibidik Ayşe, artık çok güzel günner yaşamaya başlamış. Bunun, bir de gaynanası varımış. Bu, Şibidik Ayşe, bir gün dayanıyor, sırlarını açıklamak için aynanın garşısına geçiyor:

"Ey Şibidik Ayşe, okudacağım diye aldın, bütün gazları yedin. En sonunda da, padişahın hanımının ablasıyım, dedin, onunla da evlendin. Dur bakım, daha senin başına daha neler gelecek?" demiş.

O sırada, bir de bakmış ki, Şibidik Ayşe, gaynanası, gendisini dñiyor. Bu, artık gaynanasına yavlamaya başlamış, hani, şöylediklerini padişaha söylemesin diye. Gaynanası, bunun

haline acımış, söylemeyeceğine söz vermiş. Şibidik Ayşe:

"Öyleyse anne, dilini çıkar da, nolur bir defa dilini öpüyüm," demiş.

Gadın, dilini çıkarınca, Şibidik Ayşe, bunun dilini ısrır-
vermiş, kadının dili gopmuş. Âşam olunca, kadın oğluna birşey-
ler söylemek isdiyorumuş, amma sadece, yakasını çırpıyorumuş.
O sırada, padişah gelmiş, Şibidik Ayşe'ye sormuş:

"Hanım, annem ne demek isdiyor?" Şibidik Ayşe de:

"Lo lo lo lo, " diyip, Şibidik Ayşe'yi görsediyorumuş.
Şibidik Ayşe:

"Annen, bütün malını mülkünü, bu gelinin üzerine yap, demek
isdiyor herhalde. Beni çok sevdiği için, bana bırakıyor. Baksana,
artık ölecek herhalde, ağzından gan gelmeye başladı. Nolduyusa,
ölecek herhalde," demiş. Padişah:

"Tamam anneciğim, hemen. Bütün malımı mülkümü, garıma bı-
rakacâm," demiş.

Gadın, iyice şiddetlenmiş, daha fazla ses çıkartmaya baş-
lamış. Sanki:

"Aman oğlum, bundan gurtul," demek isdiyorumuş. Amma,
Şibidik Ayşe, padişaha:

"Bak, annen tekrar tekrar söylüyor. Aman ha, kadının de-
diğini yap da, gözü açık getmesin," demiş. Padişah da:

"Tamam anne, söz. Neyim var, neyim yoğusa, hepisini hanı-
ma verecâm," demiş.

Padişah, bütün malını, mülkünü, Şibidik Ayşe'nin üsdüne
geçirmiş. Geçinip getmişler.

66. DOKUZ KIZLI BABA

Bir varımış, bir yoğumuş, bir köyde, iki gardaş yaşarımış. Bunnardan birinin dokuz gızı varımış, ötekinin de dokuz oğulu varımış. Bir gün, bu gızlardan biriyinen, oğlannardan biri döğüşmüş. Yâni, amca oğluyunan, amca gızı. Oğlan, gıza demiş ki:

"Zaten, senin baban da adam dâl, bir oğlan çocuğa sahip olmadı," demiş.

Bu laf, gızların gücüne getmiş. Bunnar, babalarının yanına varmışlar:

"Baba, gardaşıyın oğlu, bize böyle böyle diyor. Çalışmiye gedek bakım, kim çok fazla para kazanacak? O zaman belli olur, kimin daha iyi olduğu," demişler.

En büyük oğlanınan, amcasının en güccük gızı sözleşiyorlar, çalışmaya gediıyorlar. Üç yol çatına yünsük kömüyorlar. Kim, önce gelirse, o onu orada bekliyecekmiş.

Bunnar, yedi seneliğine gediıyorlar. Az gediıyorlar, uz gediıyorlar, bu oğlan gederken gederken, öyle bir melmekete düşüyor ki; inâ de tusbâ, danası da tusbâ, buzağısı da tusbâ..., her şeyleri tusbâyımış.

Bu gız da, düşe düşe düşüyor ki, bir padişahın evine düşüyor. Daha önce de, padişah ölmüş, onun garısıyınan, bir tek oğlu varımış. Bu gız da, onların yanına erkek gılığında varıyor. Bunu, develerine çoban alıyorlar. Bu, bir sene deve güdüyor, bir sene goyun güdüyor, bir sene geçi güdüyor. Güdüyor, güdüyor amma, kim olduğunu heç belli etmiyor.

Bir gün, padişahın oğlu, anasînen konuşuyormuş. Bu da (esgiden, kimin evi olursa olsun, hep çitden olurmuş) öteki odadan, bunnarı dînnerimîş. Oğlan demiş ki:

"Ana, bu Ali, gız,"

Bu gız da, erkek gılığına girişin, adının da Ali olduğunu söylemiş, yedi seneliğine, yedi deveye durmuşmuş. Anası:

"Oğlum, sen Ali'ye gız diyon. O zaman, Has Bahçe'ye gedin, gülü yolun, gülün üsdüne yatın. Gızın sırtı yangın olur, gızın gülü daha tez solar, seminki, hemen solmaz," diyor.

Amma, Ali, bu konuşmaları, çitin arkasından duyuyor. Padişahın oğlu, biraz sonra, Ali'yi çağırıyor:

"Ali, bu gün, sığıra getmeyecân," diyor.

"Olur ağbi, neriye gedek ya?"

"Büyön, seni yinen "Has Bahçe"ye gedek,"

"Olur, gedek,"

Bunnar, gülleri yoluyorlar. (Ali'nin, göyâ, habarı yok ya?) Üsdüne yatıyorlar. Oğlan yatınca, güzelce hemen uyuyor. Ali, altındaki gülleri topluyor, nehre atıyor, yerine de acar gül düşüyor. Biraz sonra, oğlan uyanıyor. Ali de, uyumuşluğa vuruyor. Padişahın oğlu:

"Ali kalk, Ali kalk," diyor.

"Ağam, iyi uyumuşsum, eğer uyandırmasaydın, düşümde anamgılı görüyordum," diyor.

Ali, bir de buna yağ yakıyor. Oğlan, şöyle bir bakıyor ki, Ali'nin gülü, solma diyal, hörselenmemiş bile. Oğlan, Ali'nin yatdığı gülden de alıyor, gendinin yatdığı gülden de alıyor. Anasına götürüyor, bunnarı:

"Aha ana, şu Ali'nin yatdığı, şu da benim yatdığım," diyor.

Anası:

"Demedim mi oğlum, ben sana, oğlan işde. Herkes, kızını dutup da, diyar diyar salar mı?" diyor.

Ali de, guşgulanıyor ya? Oğlanınan, anası, na zaman gonuşmaya başlasa dînerimiş. Anası, oğlana diyor ki:

"Oğlum, bir de, sidik yarışdırın bakîm, hangınızınkı ireli gedecek bakîm," diyor.

Gız, gonuşmaları duyunca, gene bir hile düşünüyor, oğlanı yeniyor. Anası, bu sefer de diyor ki:

"Oğlum, gız huylangaç olur. Bir de güleşin. Gızlar, tez yıkılır," diyor.

Ali, bunu da duyuyor amma, oğlanı heç yanına yaklaştırmıyor, oğlanı aldığı gımı, yere çalıyor. Eve varıyorlar. Anası:

"Noldu?" diyor.

"Böyle, böyle oldu,"

"Yok oğlum, bu gız dâl. Herkeş, ellik ellik yere, kızını salar da, çoban eder mi? Hem de, yedi seneliğine,"

Oldu, olmadı; oldu, olmadı; Ali geldi, Ali getdi. Ali'ye iş güç dutdurmuyorlar. Ali'nin günü bitiyor. Ali'nin günü bitişin, oğlan gara yas çekiyor. Ali diyor ki:

"Ağam, heç canını sıkma, ben sana adiresimi veririm. Sonra, yanına gelin. Benim melmeketi, ariye ariya bulun. Eğer, beni göresin gelirse, ariye ariye bulun," diyor.

Oğlan:

"Ali, ben senden ayrılırsam, şöyle olurum, böyle olurum. Sen, bana ne güzel arkadaş oluyordun," diyor.

Amma, oğlanın içi, cin fikirli. Ali, yola düşüyor. Buna, bir gözü gümüş, bir gözü altın dolu bir hâbe veriyorlar. Yem-yiyecek

dolduruyorlar, bir tülü deveye dolduruyorlar. Yedi tene de, öyle deve veriyorlar. Bunu, melmeketin dışına çıkana gadara da yolluyorlar, ordan öte, Ali develeriyinen gediyor. Ali, evden ayrılmadan eveli, bu oğlana, bir türkü yakıyor. Bunu yazıp, bir yere saklıyor. Bu türküde de:

Al çiçân allıgında,
 Mor çiçân morluğunda,
 Sultan Süleyman'ın varlığında,
 Yoz geldim, yoz getdim,
 Gız geldim, gız getdim,

diyor. Ali, öyle diyep gediıyor amma, oğlanın içine bir ataş düşüyor. Oriye ararkan, buriye ararkan, sonunda mektubu buluyor. Alıyor ki, ne yazsın? Bu, anasına dönüyor:

"Ana, ben demedim mi?"

"Oğlum, mademki, bu gadara seviyon. Biz de geder buluruk," diyor.

Öte yanda da, Ali yol çatına varıyor ki, daha goyduğu yünsük duruyor. Emmisinin oğlu bir tarafa, gız da bir tarafa getmişmiş. Gız:

"Varım de, emmimin oğlunu garşılıyem," diyor.

Bu, genegeri yollara düşüyor. Bunnar da, aralarında sözleşmişlerimiş ki; aynı sene, aynı yıl, aynı saat, aynı gün, geri döneceklerimiş. Gız, emmisinin oğlunu garşılıyor ki, bu dokuz buzağalı inânen geliyor! (Dokuz buzâlı inek dediğim de, dokuz tene tosba!) Arkaları da yavrulu. Gız, bunnarı alıyor, her birini, bir devenin üsdüne goyuyor. Deviye de oğlanı bindiriyor:

"Yörü," diyor.

Melmekete yaklaşıncı, gız diyor ki:

"Emmioğlu, sen in de ben gedim. Anana, babana habar verim de, sana garşı gelsinner," diyor.

Gız geliyor, emmisigile müjde veriyor:

"Oğlunuz, dokuz buzâlı inânen geliyor. Varın da garşı durun," diyor.

Bunun, anasiyinen babası, garşı varıyorlar ki, dokuz tene tusbâ! Bunnarı, babası eline alıyor. Her birini, bir tarafa fırlatıyor.(Ondan beri de derviş laflıyımış ki, tosbâ demiş ki: "O dağ olmazsa, bu dağ olsun" demiş, derler.) Bu da ondan galmış.

Ali geliyor amma, neler neler getirmiş? Ali'nin anası, babası şâd oluyor, seviniyorlar. Gız:

"Eeee emmi -diyor- oğlunun dediği lafı biliyon mu? Evlâdın, gızı da evlat, oğlu da evlat," diyor.

Emmisinin, bu lafa çok canı sıkılıyor, amma, Aligil, heç aldırış etmiyorlar. Bunnar zengin oluyorlar. Yem-yiyecek çok, para bol, develer dolu. Ali'nin anası, babası, şâd oluyor.

Öte yandan, bu biya oğlunu, alıyor bir ataş!

"Allahım, nasıl olsa da getsem, ben bu Ali'nin yanına?" diyor.

Bu, hâbeleri dolduruyor, yem-yiyecek, bir tülü deveye de biniyor. Şuraydı, buraydı derken, sonunda, Aligilin melmeketine geliyor. Orada, gördüklerine :

"Ali adında biri var mı?" diyen soruyor.

"Aboooov oğlum, Ali dediğin oğlan, diyalidi. O gızıdı, emmisinin oğlu, böyle böyle dedi. O da, buna gızıp, o yüzden erkek gılığına girerek, çalışmaya getdi. Evleri de aha şu...," diyorlar.

Oğlan, beri geliyor ki, Ali, kirmen ağiriyor! Oğlan:

"O ne, kerata, kirmen mi ağiriyon ne?"

"He ağa, her iş geliyor benim elimden," diyor.

Ali, oğlanın kim olduğunu annıyor. Bu, ağanın oğlunu eve alıyor. Bunnar, yiyorlar, içiyorlar, sonra oğlan:

"Vallâ, ben Allah'ın emriyinen, doğrudan doğruya, seni isdemiye geldim," diyor.

Oğlan, orada dđđürçölük ediyor, gızı isdiyor. Gızın babası da, buna veriyor. Onnar, muradına eriyor, biz de erek.

Saadet SEKNİ

67. JİP

Çok esgi zamanlarda, daha jiplerin yeni gullanılmaya başladığı bir devirde, Gadirli'den bir memur, jipine binerek Garatepe'ye gider. Ömürlerinde, heç jip görmeyen Garadepeliler, bunun başına toplanıp, şaşkın şaşkın bakarlar. O sırada, içlerinden birisi, memura sorar:

"Bu gocaman şey de, neyin nesi gardaş? Bu, ne işe yarar?"

"Buna, "jip" derler. Üsdüne binersen, seni isdediğin yere götürür. Yâni, senin anniyacân, atın, eşsân yaptığı işi, galan bu yapıyor,"

"Bu, na gadar eyi bişedimiş,"

Garadepelilerden bir kısmı, ağızları bir gariş açık, buna bakarkan, bir kısmı da, gorka gorka yaklaşp, ellerimi sürmeye, buna dokunmaya çalışıyorlarımış. O sırada, memur yannarına gelmiş, demiş ki:

"Ben, şöyle, köyü bir dolaşacâm, jip burada galsın, size amanat,"

"Tamam," demiş bunnar.

Biraz sonra, memur genegeri dönmüş ki ne görsün? Adamlar, jipi ağaca bir ipinen bâlamişlar, önüne de bir gucak ot goymuşlar!

Recep ŞİMŞEK

68. İSTANBUL'A GİDEN KÖYLÜ

Hayatında, gendi köyünün dışında, heç bir yere getmeyen bir adam, günün birinde, İstanbul'a gider. Adam, İstanbul'a gelir amma, ne bir yeri biliyor, ne de gedecâ bir yeri var. Üsdüne üsdelik, okuma-yazması da yok!

Bu, bizim köylü, şaşgın şaşgın, İstanbul'un sokaklarında dolaşmiye başlamış. Amma, İstanbul'daki galabalıktan, trafikden heç habarı yok! Köyünde nasıl yürüyorsa, burada da, sallana sallana, orada yürüdüğü gimi yürüyor. Adamcâz, bu şekilde giderken, yolda, bir grup İstanbullu gencinen karşılaşır, bunlardan birine de çarpar. Tabii, genç gızar:

"Aaaa, ne biçim yürüyorsun sen? Yolun kenarından getsâne de, ortadan gidiyorsun?"

Adam, gencin söylediğinden, heç bişe annamaz. Yalınız, yüz ifadelerinden, gendisine gızıldığını annamış ve gendi gendine:

"İrâtsiz etdik ellâme," der.

Bu sefer de gençler, adamın dedînden heç bişet annamazlar. Bu adamın yabancı bir dilden konuştuğunu zannedip, bunun etirafını sararlar:

"Aaaa, gusura bakma, bilemedik, sen turistsin herhalde. Hangi dili konuşuyon?"

Bizim köylü, gene bişet annamamış amma, gendisine sevgiyinen yaklaştıklarını görünce:

"Tavladık ellâme," demiş.

69. ÇİFTÇİ İLE SÖĞÜT AĞACI

Evel zaman içinde, adamın birinin bir oğlu varmış. Bu adam, oğluyunan barabar, çalışmaya gediıyorlar. Öğlen olunca, bunnar bir çeşmenin başına oturuyorlar. Adam, şapgasını çıkarıp, söğüt ağacının dalına asıyor. Bunnar, orada açık uyuyorlar. Biraz sonra, uyuşuyanınca, ne görsünner? Ağaç uzamış, şapga da yokarıya çıkmış! Adam, bir türlü şapgasına yetişemezmiş. Bu, ağaca çıkmasını da heç bilmezmiş. Onun uçun, başlıyor ağaca yavlamaya:

"Aman söğüt, canım söğüt, eğil de şu şapgamı alayım," demiş. Ağaç:

"Ben, senin bir esgi şapgan için, rahatımı bozamam," demiş.

"Seni, varır paltaya derim," demiş.

Adam, paltaya varmış:

"Aman palta, canım palta, gel, şu söğüdü kes," demiş. Palta da demiş ki:

"Ben, burda yumşak çamları keserken, gelip de senin sert söğüdünü mü kesiyim?" demiş.

"Gedip seni, ataşa söylerim,"

Adam, ataşa varmış:

"Aman ataş, canım ataş, gel şu paltanın sapını yak," demiş.

Ataş da:

"Ben, burada, çam ve meşe ağaçlarını yakarkan, bir de senin gurumuş paltiyen sapını yakayım?" demiş.

"Seni, varır suya derim," demiş adam.

Adam, suyun yanına varmış:

"Aman su, canım su. Gel, şu ataşı söndür," demiş. Su:

"Ben, burada şırl şırl akarkan, bir de varıp senin atasını mı söndürüm?" demiş. Adam:

"Seni, varıp öküze derim," demiş.

Adam, öküzün yanına varmış:

"Aman öküz, canım öküz, gel şu suyu iç," demiş. Öküz de:

"Ben, burda güzel güzel akan soğuk suları içerken, bir de senin suyunu mu içiyim?" demiş.

"Seni varır, gurda derim," demiş.

Adam, gurdun yanına getmiş:

"Aman gurt, canım gurt , gel de şu öküzü ye," demiş.

Gurt da demiş ki:

"Ben burda, güzel güzel goyunnarı yerken, varıp da, senin gartalmış öküzünü mü yiyem?" demiş. Adam:

"Seni, varır tufâ derim," demiş.

Adam, tufân yanına getmiş:

"Aman tüfek, canım tüfek, gel şu gurdu vur," demiş. Tüfek de:

"Ben, burda, güzel güzel guşları vururukan, bir de varıp senin gurdunu mu vurayım?" demiş.

"Seni varıp, sıçana derim," demiş adam.

Adam, sıçanın yanına varmış, demiş ki:

"Aman sıçan, canım sıçan, gel şu tufân gayışını kes," demiş. Sıçan da:

"Ben burada, güzel güzel, gızların çeyizlerinin içinde gezeriken, bir de varıp, senin tufâyin gayışını mı yiyem?"

demiş. Adam da:

"Seni, varıp kediye derim," demiş.

Adam, kedinin yanına varmış:

"Aman kedi, canım kedi, gel şu sıçanı dut," demiş. Kedi:

"Hanı, hanı?" demiş.

Galan, kedi sıçana, sıçan tûfân gayışına, tûfek gurda, gurt ökûze, öküz suya, su ataşa, ataş paltıye, palta söğüde, derken, adam da şapgasını almış.

Onnar ermiş muradına, biz çikalım kerevetine.

Mustafa YALÇIN

70. TILKI İLE EBEGARI

Bir varımış, bir yoğumuş, bir dilki varımış. Bir de, ebe-
garı varımış. Ebegarı, südü sağarımış, dilki de gelip, içip
içip gederimış. Bir gün böyle, beş gün böyle, bu dilki, evde
süt goymamış.

Bir gün, ebegarı, yatân içine yatıyor, dilki gene geliyor.
Dilki geliyor, südü içip de çıkarkana, ebegarı, bunun guyruğu-
nu devşiriyor. Dilki:

"Guyruğumu ver," diyor. Ebegarı:

"Südümü getir, guyruğunu götür," diyor.

Dilki varıyor, geçiye. Geçiyeye varıyor, diyor ki:

"Böyle, böyle, bana açcık süt ver," diyor. Geçi de diyor
kine:

"Bana açcık dal getir de, sana süt veriyim," diyor.

Dilki, dala varıyor. Buna diyor ki:

"Bana, açcık dal ver de, geçiyeye götürüyüm," diyor. Dal:

"Bana, mes getir," diyor.

Dilki, mese varıyor. Mes:

"Bana, yumurta getir," diyor.

Dilki tavuğun yanına varıyor, buna:

"Tavık tavık, bana bir yumurta ver," diyor. Tavık:

"Bana yem getir," diyor.

Dilki, varıyor, bakıyor ki, adamlar çif sürüyor! Bu dilki,

varıyor, ordaki yemi alıp geliyor. Bunu, tavâ veriyor. Tavıktan da, yumurtayı alıp, mese veriyor. Mesdi alıp, dala veriyor. Dalı da alıp geçiye veriyor. Geçiden südü alıp, ebegarıya veriyor. Ebegarı da, guyrugunu dilkiye genegeri veriyor.

Dilki, yola düşüyor. Oradan da, bir gelinçi gediyorumuş. Dilki, bu gelinin bindiği ata biniyor. Geline diyor ki:

"Bana, şu elbiselerinin hepisini verecân," diyor.

Bu gelin dutuyor, yanındâ elbiselerin aliyeni dilkiye veriyor. Dilki, elbiseleri alınca, sıçırıyep iniyor. İnincâz, indikden kerli, bunun yanına öteki dilkiler geliyor, canavarlar geliyor. Dilki, bu elbiseleri, onların sırtlarına yapışdırıyor. Her taraf, al, yeşil oluyor. Canavar geliyor:

"Yeter galan, dilki gardaş," diyor. Ona diyor ki, dilki:

"Suya dıkıldım, böyle oldum," diyor.

Canavarlar da suya atlıyor, hepiciği ölüyor.

Onnara kömür, bizlere ömür...

Döne AKGÖLLÜ

SÖZLÜK

-A-

abarin	: telaş ve heyecan anında kullanılan ünlem.
acar	: yeni, taze.
açcık	: azıcık, biraz, çok az.
ağer-	: eğirmek
ak	: ah, keşke; beyaz
alaca-garaca	: bir çeşit kumaş.
alışın	: alınca, aldığı vakit.
aliyecigi	: hepsi, bütünü, tamamı.
alzem	: lüzumlu, lâzım olan.
ana-yana ol-	: şaşırmaq, hayrette kalmak.
anakdar	: anahtar.
annad-	: anlatmak.
aralama	: evlerin ara duvarı
âre	: eğer
âşam	: akşam
aşşâ	: aşağı
ataşı gay-	: yanmakta olan odunları ileri itip, yakmak.
ayak-	: ayılmak, ayıkmak, kendine gelmek.
azzık	: azık, içinde yiyecek bulunan çıkın.

-B-

bayağı	: epeyce, bir hayli, oldukça
bazar	: pazar
bazlama	: sac üzerinde pişirilen küçük ve kalın ekmek.

bek	: pek, çok.
bellet-	: öğretmek
benînen	: benimle
beygir	: at
bez-	: bıkmak, usanmak
bibi	: hala
bider	: tohum, ertesi yıl ekilmesi için ayrılan tahıl
bire	: erkekler için kullanılan bir hitab.
birken	: bir defa
birtîği	: biraz
bişe	: bir şey
bişet	: bir şey
bişey	: bir şey
biyâ	: bey, ağa
biyon	: bugün
boğazla-	: kesmek
böyün	: bugün
bu geliş	: bu defa
buncalı	: bu kez, bu defa, bu sefer
busalı	: bu kez, du defa, bu sefer
bügalek dut-	: sıcakta, hayvanların sinekten rahatsız olup, oraya, buraya koşuşması.
bürelen-	: bürlenmek, sarılmak.

-C-

cahal	: cahil
carkadak	: hemen, birden bire, âniden
cere	: toprak testi

Cumalık	: Cuma günleri, talebelerin, hocalarına getirmiş olduğu hediye.
cıncık	: cam eşya
cımcık	: çimdik
cindarı	: kolay patlatılan, taneleri küçük ve sivri olan mısır.
cingan	: cingen, çingene
cöp	: cep
cücük	: civciv, kuş ve tavuk yavrusu.

-Ç-

çakalöldüye vur-	: uyumuş gibi yapmak; ölü numarası yaparak, yalandan yatmak.
çaman	: pirzola, etin ince ince kesilip, kurutulmuş hali.
çark et-	: dönmek, parketmek
çekenâdar	: çekene kadar
çemre-	: kolunu veya paçalarını sıvamak, yukarı çekmek
çevre	: kenarı oyalı mendil, başörtüsü.
çez-	: çözmek
çıbık	: çubuk
çığır-	: çağırmaq
çıkı	: bohça, çıkmak
çiçân	: çiçeğin
çimdir-	: banyo yaptırmak
çit	: çift, iki tane
çitil	: sitil, küçük kova
çörek	: ekmek, somun ekmek
Çukurâ	: Çukurova

-D-

dâ	: dağ
daban haggi	: el emeği, yaptığı işin karşılığı
dadan-	: alışmak
dâlısa	: değilse
dâ-	: değmek
damızlık	: pekmez, yoğurt, peynir vs., gibi şeyleri yapmaya yarayan maya.
...dan kerli	: ...dan sonra, ...dan itibâren
dâne-	: bakmak, temaşa etmek, seyretmek.
dara gıslı-	: darda kalmak, zor durumda kalmak, sıkışmak.
debelen-	: tepinmek, đırpınmak, kıpırdamak.
delânni	: delikanlı, genç.
deli biber	: kırmızı, acı ve toz halindeki biber.
depele-	: ezmek, ayağının altında çığnemek.
deşirici	: dilenci, toplayıcı
devligisi gün	: ertesi gün
devre	: ters, aksi, zıd, yanlış
dezze	: teyze
dıkıl-	: girmek, sokulmak
dık-	: iteleyerek içeri girdirmek.
dingıl	: şımarık, patavatsız.
dingilde-	: kımıldamak, oynamak, sallanmak.
dirân	: direğin
diyênâdar	: diyene kadar
diyêřin	: deyişin
dolu	: meşrubat, çay, kahve.
donuz cıbası	: domuz yavrusu
döleş-	: sere serpe yatmak.

dulda	: gölge, sığınak, saklanılacak yer.
duşak	: uşak, hizmetçi
duzzak	: tuzak

-E-

ebire	: yahu anlamında ünlem
ede	: erkekler için kullanılan bir hitab
edik	: köylü çizmesi, ayakkabı.
efker	: efkâr
efsun	: sihir, büyü
ehdiyaç	: ihtiyaç
elet-	: iletmek, götürmek
ellâme	: herhalde
elleham	: herhalde
emmi	: amca
emmîzi	: emmi kızı, amca kızı
encek	: enik, hayvan yavrusu
epiye	: epeyce, bir hayli
essah	: sahi, gerçek
essatdan	: sahiden, gerçekten
eşiklik	: kapı eşiği, kapının giriş yeri
etâne	: eteğine
ever-	: evlendirmek
evrâç	: yufka ekmeği pişirmek için kullanılan, tah- tadan yapılmış ince çubuk.
evran	: büyük yılan, canavar

-F-

fara	: fare
------	--------

-G-

- gabık : kabuk, heyvan derisi
- gadasına al- : dert ve üzüntüsünü paylaşmak
- galan : artık, başka, sonra
- ganmak : kandırılmak, inanmak
- gararbazara : kararpazara, tahminen
- garın : işkembe
- gark et- : zengin etmek, bolluğa kavuşturmak.
- gark ol- : bolluğa kavuşmak
- gartal- : kartlaşmış, vakti geçmiş
- gatıran : katran
- gav : kav, yılan derisi
- gâvır bılızı : gâvur çocuğu, Hristiyan çocuğu
- gayış : kayış, kemer
- geleneâdar : gelene kadar
- gelinçi : gelini, babasının evinden almaya gelen düğün alayı.
- gene : yine
- genegeri : yeniden, tekrar.
- girak : kenar, uç, kıyı, çevre.
- gırgır et- : alay etmek, gevezelik etmek, çok konuşmak
- gırmanç : kırbaç, kamçı, hayvanlara vurmak için kullanılan sopa.
- gısık- : kısılmak, sıkışmak
- gimi : gibi
- gişiye get- : evlenmek, kocaya gitmek
- gocuklan- : canını sıkmak, gocunmak, küsmek, alınmak.
- gop- : koşmak
- goyuk : dağ yamaçlarında, çukurluklarda kalan düzlükler.

göğ	: gökyüzü
görüşün	: görünce
göyâ	: güya
gulâsma	: kulak asma, dikkate almama.
gulunç	: omuz, sırt, kürek kemiklerinin arası
gursâna dayanamama:	yemek yemeyi çok sevme, boğazına düşkün olma.
gurtul-	: doğum yapmak, doğumdan kurtulmak
guşak	: bel
günün bahrında	: günün zamanında, eski zamanda
güt-	: hayvan otlatmak
güyo	: göğ, gök, mavi

-H-

hâbe	: heybe
habire	: ara vermeden, sürekli olarak
hakik	: toprak rengi
halaka	: çevre, dışarı
halbır	: kalbur
haral	: kıldan veya ketenden yapılmış büyük çuval
haylossa	: nasıl olsa, herhalde
havas	: heves, istek, arzu
havlı	: havlu, evin önü, bahçe
helke	: su kovası, bakraç
hepiciği	: hepsi
hergeleci	: sığır çobanı
herkeş	: herkes
heyle	: nasıl, ne şekilde
hımır hımır et-	: mırıldanmak

- hilim hilim : çok esk giyim eşyası, eski püskü, parça parça.
- hombul : omuz, sırt.
- horanta : aile, aile fertlerinden her biri
- hotla- : hoplamak, atlamak
- hörselen- : örselenmek
- hû : kamaş veya çubuktan yapılan, bağ, bahçe evi; eski, ahşap ev.
- hurç-heybe : büyük heybe
- hürem pürem : lime lime, parça parça

-I-

- ıçcık : azıcık, biraz, çok az.
- ıkdır- : deveyi çökdürmek, yere yatırmak.
- ığralan- : sallanmak
- ırahım : reyhan, kuku
- ırbık : ibrik, su kabı
- ırgat : hasat işçisi,

-İ-

- ikdiyar : ihtiyar
- ileş : leş
- irellek : ileri, biraz daha ileri
- iş işle- : el işi yapmak, oya işlemek

-K-

- kabut : palto
- kakıla- : kahkaha atmak, gülmek
- kakıl- : batmak,
- kele : ayol, hey, hayu mânâsında bir ünlem.

kepnek	: yıkılmak, çökmek
kerç et-	: alay etmek
kertiş	: kertenkele
kertmek	: sıkmak, yontmak, çizmek, kertik yapmak.
kömbe	: iki sac arasasında pişirilen ve mayalı hamurdan yapılan bir çörek.
kört	: keskin olmayan
köşger	: ayakkabı tamircisi
köten	: kotan, pulluk, büyük saban
köynek	: gömlek, iç gömleği, fanila.
kürele-	: fırlatıp atmak.

-L-

lasdik	: saban taşı atmaya yarayan alet.
lisana gel-	: dile gelmek, konuşmak

-M-

malak	: ayı yavrusu
mamıciğini çıkart-	: ezmek
mâre	: meğer
maya	: incir
meres peliş-	: miras bölüşmek
meset	: kalın direk, mertek.
mevt	: ölü
mıkdar	: muhtar
mıkla-	: mihlamak, çivilemek
mırazına geç-	: muradına ermek.
mitil	: yatak, yorgan
mürdün	: kaldıraç kolu, sırık.
müzdele-	: müjdelemek

-N-

nâdara	: ne kadar
nağatlak	: ne kadar
nahal	: nasıl
nahar	: nahır, sığır sürüsü
nevcivan	: genç, delikanlı

-O-

ocağa su fur-	: ısınması için ocağa su koymak
oklâ	: oklava
okuntu	: düğün davetiyesi, düğüne çağırarak için verilen armağan

-Ö-

öbür geçe	: öte taraf, öbür taraf
ötekinner	: ötekiler

-P-

pabiçlik	: ayakkabılık
pança	: avuç
pelik	: bölük, parça
palı-pırtı	: elbise
pis-	: saklanmak, gizlenmek
patdır-	: boşandırmak, çözmek
pinnik	: kümes
pus-	: saklanmak, pusuya yatmak
püsü	: kedi

-R-

rembil	: remil, fal
--------	--------------

-S-

sabahısı gün	: ertesi gün
sabâsün	: ertesi gün, sabahleyin
sâmen	: düğün alayı
satır	: kova
sıhır	: sihir
sırt	: elbise, giyecek çamaşır
sırtla-	: sırtlamak
suvan	: soğan
sürelen-	: sırtını, bir yere sürmek
sürek	: hayvan sürüsü

-Ş-

şavkı vur-	: ışığın, aydınlığın aksetmesi
şelek	: sırtta taşınılan yük
şinik	: bir çeşit tahıl ölçeği
şugatlı	: şu kadar
şurup	: limonata, meyve suyu

-T-

tabaka	: tütün kabı
takdir	: takdir, azar, kötü söz
taktala paşa	: leyleğe, bölgede verilen isim
taman	: hani, hani ya.
tamaş et-	: temâşâ etmek, seyretmek
tavık	: tavuk
tembah	: tembih
tene	: tane
terge-	: terketmek, bırakmak
terkisine al-	: arkasına almak
teşd	: büyük leğen

tıbbısla-	: hafifce vurmak, sırtını sıvazlamak
tınsır-	: hapşirmek, aksırmak
tısııl tısııl	: inleye inleye, zorla
tokaç	: büyük çamaşırları, vurarak yıkamak için kul- lanılan ağaçtan yapılmış alet
tusbâ	: kaplumbağa
turâb	: toprak
tülü	: uzun tüylü, güreşçi erkek deve
tüs tüm	: büsbütün, tamamen
tütüt-	: yakmak, dumanını çıkartmak

-U-

uçdan ala	: baştan aşağı, hepsi
uçun	: için
ufârak	: küçükçe
uruf	: ruh
uyumuşçuluğa fur-	: uyuma numarası yapmak, uyur gibi görünmek

-Ü-

ümum	: umûmi, bütün, hepsi
ünnen-	: ünlenmek, ününün her yana yayılması
üzberle-	: ısrar etmek, üstünde çok durmak

-Y-

yağır	: hayvanların sırtındaki yara
yamalık	: yama, yamaya yarar bez parçası
yarpadan	: hemen, birden bire, aniden
yatâna fur-	: yatağına göndermek, ahıra göndermek
yekin-	: uykudan uyanmak, ayağa kalkmak, bir iş yap- maya davranmak.

yenişden	: yeniden
yesir	: esir
yıkıl-	: düşmek
yılış-	: gülümsemek
yit-	: itelemek
yola goyul-	: yola çıkmak
yöreb	: yokuş, yamaç
yunak yıka-	: çamaşır yıkamak
yükünü dut-	: ekonomik durumunu düzeltmek
yüle-	: bilemek; balta, keser, bıçak gibi aletlerin ağzını bilemek
yünsük	: yüzük
yürâ dut-	: hafif uykuya dalmak
yüz azdır-	: yüzünü asmak, surat asmak
-Z-	
zabaddan	: ertesi gün, yarın
zabânan	: sabahleyin
zahar	: zahir, belki de
zorlat-	: koşmak, hücum etmek